

Віктор Мазаний

ЖУРНАЛІСТИКА ІНФОРМАЦІЙНОГО АГЕНТСТВА

Навчальний посібник

2022

УДК 070.1(075.8)

М 135

*Рекомендовано до друку Вченою радою Міжнародного економіко-гуманітарного
університету імені академіка Степана Дем'янчука
(протокол №2 від 22 вересня 2021 року)*

Рецензенти:

Садівничий В. О. — д-р наук із соціальних комунікацій, проф.
(Сумський державний університет);

Мітчук О. А. — д-р наук із соціальних комунікацій, проф.
(Київський університет імені Бориса Грінченка).

Мазаний В. С.

М 135 Журналістика інформаційного агентства: Навчальний посібник. — Р.:
Формат А. — 2022. — 420 с.

ISBN 000-000-0000-00-0

У цьому навчальному посібнику журналістику інформаційного агентства розкриває практик на основі свого тридцятирічного досвіду роботи власним кореспондентом Українського національного інформаційного агентства Укрінформ. Він також показує творчу діяльність аналогічних світових засобів масової інформації, зокрема УНІАН, Рейтер, Ассошиейтед Прес. Автор демонструє методику написання новин на основі редакційних кодексів, що передбачають дотримання жанрових вимог та принципів оперативності, об'єктивності, актуальності, цікавості, достовірності, балансу думок.

Навчальним посібником можуть скористатися не тільки студенти, викладачі інститутів, факультетів, відділень, кафедр журналістики, а й журналісти-практики, фахівці пресслужб, соціальних мереж.

УДК 070.1(075.8)

ISBN 000-000-0000-00-0 © Мазаний В. С., 2022

Зміст

Передмова	5
-----------------	---

ТЕМА 1

Новина як вид інформаційного жанру	7
1. 1. Новина як окремий термін журналістики інформаційного агентства	7
1. 2. Особливості новини інформаційного агентства	10
1. 2. 1. Оперативність	11
1. 2. 2. Актуальність	23
1. 2. 3. Цікавість	41
1. 2. 4. Об'єктивність	48
1. 2. 5. Точність і достовірність	50
1. 2. 6. Збалансованість	55
1. 2. 7. Близькість сприйняття (географічна, психологічна та соціальна)	57

ТЕМА 2

Композиція новини	67
2. 1. Структурні елементи композиції новини	67
2. 2. Функції абзаців у структурі новини	69

ТЕМА 3

Заголовок новини інформаційного агентства	77
3. 1. Заголовок як індикатор новинного дискурсу	77
3. 2. Відмінності між заголовком новини інформаційного агентства і газетним заголовком новини	82
3. 3. Синтаксичні конструкції заголовка	88
3. 4. Роль першого слова у заголовку	98
3. 5. Підзаголовок новини	115
3. 6. Створення заголовка новини та його взаємозв'язок із першим реченням ліду	117
3. 7. Заголовок новини для сайту інформаційного агентства іноземною мовою	126
3. 8. Вимоги до заголовка новини інформаційного агентства	136

ТЕМА 4

Лід новини та його функція	143
4. 1. Лід як основний елемент новини	143
4. 2. Способи констатації події у першому реченні ліду	152
4. 3. Вимоги до першого абзацу ліду	154
4. 4. Посилання на джерело	160
4. 5. Види джерел	172
4. 6. Особливості вибору джерела	183
4. 7. Інформаційний привід у новині та його визначення у масиві фактів	193
4. 8. Правило однієї теми	211

ТЕМА 5

Цитата як фактор якості новини	217
5. 1. Ідентифікація цитати	217
5. 2. Варіанти використання цитат	225

ТЕМА 6

Саблід новини	233
6. 1. Виклад інформації у сабліді	233
6. 2. Контексти новини	243
6. 3. Принцип «перевернутої піраміди»	247

ТЕМА 7

Бекграунд і слаглайн	251
7. 1. Форми подачі бекграунду у новині	251
7. 2. Джерела гіперпосилань у слаглайні	260

ПРИКЛАДИ ТВОРЧОГО ДОРОБКУ АВТОРА

267

Додаток 1. Новини, коментарі Віктора Мазаного	269
Додаток 2. Новини, коментарі Віктора Мазаного англійською мовою	305
Додаток 3. Інтерв'ю Віктора Мазаного	333

Передмова

Цей навчальний посібник створений на основі досвіду, який автор здобув, працюючи впродовж тридцяти років власним кореспондентом Українського національного інформаційного агентства Укрінформ.

Демонструє він і практику своїх колег із аналогічних світових ЗМІ, які теж реалізують непорушні принципи редакційної політики щодо культури написання новини — найголовнішого жанру інформаційних агентств.

Спіраючись на широку вітчизняну та зарубіжну теоретичну базу, він пояснює сутність жанроутворюючого інструментарію новини, який служить для оперативного, достовірного, об'єктивного, збалансованого відображення подій.

Як правильно писати заголовок новини інформаційного агентства, і чому він відрізняється від газетного? Відповідь на це також є у книжці — вказано на функції заголовка, варіанти його синтаксичних конструкцій, доведено, як він логічно виникає із масиву інформації про подію.

Також проаналізовано відмінність між заголовками одних і тих же новин на сайтах інформагентств українською та іноземними мовами.

Розкрито методику написання новини, зокрема, головної складової — ліду. Це своєрідний лайтхак, який допомагає висвітлювати те, що відбувається, за стандартами агентств. На набутті вміння формулювати лід звернуто особливу увагу, адже той, хто освоїв це мистецтво, завжди буде успішним, задоволеним від своєї творчої праці — він збагне принадність та красу лаконочного тексту.

Перефразовуючи знаменитого футбольного віртуоза Пеле, можна стверджувати, що лід — це маленьке диво журналістики, яке спонукає писати коротко і сильно.

Писати коротко не означає писати найгірше.

Це означає писати найкраще.

Але таке можливе лише тоді, коли створюєш текст усвідомлено, іншими словами: коли володієш жанром.

Світові школи журналістики своїх новачків зобов'язують тижнями писати тільки новини, бо вважається, що інакше журналіст ніколи не стане професіоналом.

Сформульована у посібнику методика передбачає вимоги та обмеження, без виконання яких новина не стане новиною. У зв'язку із цим важливе тлумачення інформаційного приводу, правила однієї теми, розуміння надійності

джерел, принципу відокремлення факту від коментаря, значення цитати і чіткості прямої та непрямої мови, ролі контекстів і бекграунду тощо.

Загалом мова йде про поетику новини та введення у журналістикознавчий обіг науково-практичних обґрунтовань технології її написання.

Додатком до показу цієї своєрідної креативної лабораторії автора є приклади його новин і коментарів українською та англійською мовами. Вони (а також вміщені тут і зразки інтерв'ю автора) демонструють, як втілюється на практиці творчий метод якісних інформаційних агентств, оволодіння яким є передумовою високої журналістської майстерності.

ТЕМА 1

Новина як вид інформаційного жанру

1. 1. Новина як окремий термін журналістики інформаційного агентства

Що таке новина?

Слово «новина» вживають у кількох значеннях: «1. Щойно або недавно одержане повідомлення, звістка і т. ін. про кого-, що-небудь» [18, с. 434].

Дослідник і практик журналістики Вальтер фон Ла Рош подає широко відоме американське визначення, наголошуючи на небуденному: «Новина — це те, що відрізняється» [8, с. 63].

Вказують на новину як сутність повідомлення — вона «являє собою первинну клітину журналістики» [13, с. 78].

Український теоретик і практик журналістики Володимир Здоровега зазначає, що об'єктом новини є «щось досі невідоме, що щойно відбулося і заслугує на увагу громадськості» [3, с. 158].

Звідси — новизна: «1. Властивість і якість за знач. новий»... 2. Усе нове, що недавно пізнали і т. ін., що було ще невідомим, непізнаним» [18 с. 433].

Саме названі аспекти і відображають підхід інформаційного агентства до висвітлення подій — із потоку фактів його журналіст для написання новини вибирає лише того, який «недавно виник, з'явився, не існував раніше» [Там само]. Найчастіше йдеться про те, що відбулося, але цей принцип відображення стосується іноді і теперішнього часу — подія, про яку пишуть, триває, — або майбутнього: подають анонс очікуваної події.

У ЗМІ прийнято, що новина є «жанром журналістики» [1, с. 23].

Головними факторами, що утворюють жанр новини, є наявність у ній відповідей на запитання:

«Хто?»

«Що?»

«Де?»

«Коли?»

«Чому?»

«Як?»

Англійською мовою п'ять запитань починаються буквою W і одне — H. Тому їх, наприклад, на жаргоні американських журналістів називають «П'ять W і одне H»:

Хто? — Who?

Що? — What?

Де? — Where?

Коли? — When?

Чому — Why?

Як? — How? [11, с. 24].

Цей перелік запитань, сформульований дві тисячі років тому римським ритором, автором 12-томного видання про ораторське мистецтво Марком Фабієм Квінтіліаном, давно взяла на озброєння світова новинна журналістика і користується ним для точного відображення основного змісту події (назвемо образно цю групу запитань формулою Квінтіліана).

Вальтер фон Ла Рош наголошує, що в новині дотримуються «певної формальної побудови» [8, с. 65] — йдеться про композицію. Вона має неперушну структуру: заголовок, лід, цитата, саблід, бекграунд — останній не є обов'язковою частиною новини, а ситуативною.

Для новини характерний лаконізм — її текст становить 5–8 речень (до 1000 знаків без пробілів). Посібник для співробітників Reuters констатує: «Новини у ... Reuters пишуть дуже стисло. Там немає декоративних другорядностей...» [21, с. 63].

Отже, новина — це інформаційний жанр з усталеною композиційною структурою (заголовок, лід, цитата, саблід, бекграунд), що служить для лаконічного відображення події, якої раніше не було, даючи відповідь на запитання «Хто?», «Що?», «Де?», «Коли?», «Чому?», «Як?»

У радянській журналістиці коротке повідомлення про свіжу подію теоретики і практики називали «замітка» й ідентифікували її як найпростіший і найкоротший жанр. Таке визначення було характерне для тієї доби, адже цей термін сформулювали комуністичні ідеологи у заклик про написання оперативних заміток на «полях» історії про те, що відбувається в країні. На жаль, серед українських журналістів і нині побутує термін «замітка», хоч ніякого переконливого теоретичного обґрунтування йому немає, не існує жодної наукової розробки, яка б пояснювала таку дефініцію, тим паче відсутня і методика написання подібного «твору». Хоч багато хто приблизно знає, що у ньому має бути хоча б відображена відповідь на запитання Квінтіліана. Однак щодо структурованої організації такого тексту усвідомлення

не існує, а тому там, де використовують так звану «замітку», «факти впорядковуються безтямно та без відбору та ще й спотворюються поганою мовою» [13, с. 78].

Визначенням «замітка» не користуються у провідних інформаційних агентствах — тут вживають єдиний термін: новина. Укрінформ, наприклад, у класифікації повідомлень дотримується саме такого визначення, подаючи основні ознаки цього жанру: «Новина — коротке повідомлення, що стосується одного факту або одного аспекту події. Новина може мати одну історію або ж кілька версій (якщо подія дуже важлива і має широкий резонанс).

Новина викладається в «телеграфному» стилі. Має зрозумілий зміст. Як мінімум, відповідає на запитання «Що?», «Коли» і «Де сталося?» у вигляді, який не допускає двозначних трактувань...

Новина є повідомленням про подію, яка має значення для аудиторії агентства і про яку не було відомо раніше.

Новиною є подія, яка відбулася сьогодні або відбулася в минулому чи може відбутися в майбутньому, але про яку стало відомо саме зараз.

Новинами можуть бути не лише події, а й зміна позицій впливових осіб, оновлення статистичних даних, яке дає новий погляд на ситуацію, повідомлення про відміну якоїсь очікуваної події.

Журналіст, який пише новину, насправді дає читачеві відповідь «що змінилося (зміниться)?» [15, с. 22].

Термін «новина» як жанровий вид журналістської продукції використовують і в програмних заявах Укрінформу: «Укрінформ забезпечує короткі новини...»; «...по всьому світу (телеглядачі — В. М.) бачитимуть та читатимуть новини Укрінформу в прямому ефірі»; «... ми відчули, що замало одних новин, і людям, на яких щодня падає безліч інформаційних приводів, варто давати аналіз головних подій доби» [31].

Даючи читачам повну та об'єктивну картину подій, Укрінформ випускає «більш як 300 новин за добу... Новини виходять українською, російською, англійською, німецькою, іспанською, французькою, японською та польською мовами» [34].

У французькій, німецькій та англо-американській теоріях журналістики поняття «замітка» не існує — воно замінюється терміном «новина».

Вінфрід Шульц називає новину «певним, створеним за встановленими правилами журналістським жанром...». Він констатує, що «поширювані пресою, радіо і телебаченням, а також у мережі Інтернет новини надходять значною мірою від інформаційних агентств» [24, с. 502].

Громадське об'єднання «Інститут масової інформації» у своїх моніторингах дотримання журналістських стандартів в он-лайн медіа (серед них і

популярні українські інформаційні агентства) аналізує тексти, жанр яких визначає як «новина»: «Найбільше незбалансованих новин містилося на сайті ... (назва сайту)... Не зафіксовано новин з порушенням стандарту балансу на сайті ... (назва сайту)... Порушення цього стандарту найчастіше фіксується в новинах з ознаками замовлення, оскільки такі новини є «однобокими» [28].

У «Правилах користування сайтом» УНІАН серед своїх інформаційних продуктів називає «новини» [35].

Проте деякі інформаційні агентства України не позбулися терміну «замітка», хоч одночасно користуються і терміном «новина» [19, с. 70; с. 106; с. 108]. Така нерозбірливість веде до знецінення жанру та ігнорування його вимог, а, отже, — до творчих невдач.

Кваліфікація новини як жанру міститься і у висловлюванні дослідників, котрі стверджують, що «такий товар, як новина, також має свої чіткі індивідуальні ознаки», ними відрізняється від інших жанрів і відповідає вимогам стандартів, «які роблять новини саме новинами, а не белетристикою чи пропагандою» [7, с. 7].

У назвах багатьох інформаційних агентств є словосполучення «агентство новин» («news agency»), тобто цим відображено, що такий засіб масової інформації є виробником саме новин: Українське національне інформаційне агентство Укрінформ англійською мовою (National News Agency of Ukraine), УНІАН («Українське незалежне агентство новин»), News Agency of the Slovak Republic (Словаччина), Croatian News Agency (Хорватія), African News Agency (ПАР), Yonhap News Agency (Південна Корея), AKIpress News Agency (Киргизстан), Bahrain News Agency (Бахрейн), Czech News Agency (Чехія), Emirates News Agency (Об'єднані Арабські Емірати), Philippine News Agency (Філіппіни) тощо.

1. 2. Особливості новини інформаційного агентства

В інформаційних агентствах вироблені правила, завдяки дотриманню яких сформовано цінності новини як жанру, мірилом яких є її особливості:

- оперативність;
- актуальність;
- цікавість;
- об'єктивність;
- точність і достовірність;
- збалансованість;
- близькість для сприйняття (географічна, психологічна та соціальна).

Названі властивості — це жанроутворюючі ознаки новини.

Новина інформаційного агентства не може мати лише одну або дві-три особливості. Зазвичай у творі цього жанру сконденсовано більшість із них — саме в комплексі вони стають привабливими для споживача інформації. Інформаційні агентства відповідально виконують вимоги щодо втілення особливостей новини, тому належать до зони якісних медіа — саме останні забезпечують повноту і «всебічність висвітлення закордонного і внутрішнього життя», демонструють «гідність і стриманість, відсутність істерії та культурний тон; неупередженість та високоетичний підхід до справи; зацікавленість у загальнолюдських проблемах», здійснюють таку редакційну політику, яка «выводить ... за межі провінціалізму та сенсаційності» [14, с. 37].

1. 2. 1. Оперативність

Оперативність — ключова особливість новини. Завдання кожного інформаційного агентства — першим повідомити про подію, особливо, коли вона резонансна, має велику державну вагу. Максимально (до кількох хвилин) скоротити час між тим, що сталося, і моментом виходу новини на сайт — ось невідступне прагнення інформаційного агентства.

Проблему оперативної передачі інформації людство намагалося вирішувати з давніх давен — задовго до появи журналістики.

Давньогрецький поет Есхіл (525–456 рр. до н. е.) у своїй трагедії «Агамемнон» описує, як за багато століть до нашої ери за допомогою багатьох через низку проміжних пунктів було передано звістку з Малої Азії в Мікенської замки про взяття греками легендарної Трої.

У давнину в європейських країнах для сигналізації також застосовувалися багаття, за допомогою яких повідомляли, наприклад, про наближення ворога.

У 450 р. до н. е. давньогрецькі філософи Демокрит і Клеоксен запропонували факельний телеграф. У термін «телеграф» вони вклали поняття «писати на відстані». Їх винахід полягав у тому, що вночі за допомогою смолоскипів, а вдень — прапорцями — можна відобразити букву алфавіту і відповідно скласти слово. Проте такий метод не набув поширення.

Оптичний спосіб передачі повідомлень застосовували й індіанці.

Коли у 1835 році французький бізнесмен Шарль Гавас заснував перше в світі інформаційне агентство «Гавас» (фр. Agence Navas), він опинився перед проблемою швидкості передачі інформації в різні частини Франції. Щоб донести новини, крім кінної та голубиної пошти, користувався так званим семафорним (семафор від грец. «сема» — «знак», «фор» — «несу») способом,

винайденим у 1792 році французькими винахідниками, братами Клодом та Ігнатіо Шаппами. Це була система передачі слів на далекі відстані за допомогою сигналів, створених спеціальними рухливими планками і перекладиною [26; 30].

Певна комбінація розташування планок (своєрідний код) означала відповідні слова.

Змінюючи положення довгою перекладиною і лінійкою, можна було скласти речення. Між містами встановлювали ряд башт (станцій) на відстані 500 і більше метрів (залежно від рельєфу місцевості) одна від одної. Щоб передати коротке (а саме лише таке поширювали) повідомлення, слід було спочатку закодувати текст у вигляді умовних положень перекладини і лінійок. Ця робота виконувалася спеціальним кодувальником, після чого сигнальник, у відповідності із кодом, маніпулював планками, і його знаки приймали за допомогою далекоглядної труби на наступній башті. Таким чином «інформація» доходила до останнього приймального пункту, де її розшифровували, після чого телеграму чи якийсь інше повідомлення доставляли адресату.

Довга перекладина могла мати одне з чотирьох фіксованих розташувань: горизонтальне, вертикальне, правий або лівий нахил під кутом 45°. Кожна лінійка — права і ліва — могла займати одне з восьми положень щодо перекладини — під кутом 45, 90, 135 градусів тощо.

Влітку 1793 року комісії Конвенту Французької республіки була успішно продемонстрована дослідна лінія такого «телеграфу» довжиною 6, 5 кілометра із трьома станціями — двома кінцевими і однією проміжною. Через рік введена в експлуатацію перша в світі діюча лінія семафорного телеграфу між Парижем і Ліллем довжиною 225 кілометрів, що складалася з 22 станцій. За її допомогою 15 серпня 1794 року впродовж майже однієї години було передано перше повідомлення про те, що республіканськими військами звільнене місто Ле Кенуа. Через два тижні, 30 серпня, «семафором» передано з Парижа ще одну новину — про захоплення фортеці Конде.

Від Парижа до Бреста депеша передавалася за 7 хвилин, від Берліна до Кельна — 10 хвилин.

Бонапарт Наполеон, який правив у той час, був великим прихильником такого оптичного способу і сприяв його поширенню в Європі.

Проте механізмом не можна було користуватися під час туману, заметілей, дощу, снігопаду, коли видимість погіршувалася.

Після того, як у Лондоні у 1837 році було введено в промислову експлуатацію електромагнітний телеграф, Шарль Гавас теж почав освоювати його технологію. Відтоді телеграф [32] став його основним інструментом поширення новин реципієнтам.

Перша телеграфна лінія в світі введена в дію у США в 1844 році між Вашингтоном і Балтимором. Цей фактор був вирішальним для заснування об'єднання шести газет (Harbour News Association), яке в майбутньому стане одним із найбільших інформаційних агентств — Асошиейтед Прес (Associated Press, скор. AP). Досі воно одержувало новини із Європи, наприклад, у депешах, що їх доставляли кораблями. Представники газет навперербій мчали у порти, щоб першими взяти пошту зі Старого континенту. Оскільки пакетів усім не вистачало, то виникали конфлікти.

Загалом поїздки на узбережжя вимагали багато затрат. Тоді і виникла ідея створити на фінансовій основі кооперативну асоціацію газет та посылати одного представника по новини — саме від агентства Асошиейтед Прес, на яке поклали обов'язок поширювати інформацію своїм клієнтам.

Коли з'явився електричний телеграф, потреба об'єднання фінансових зусиль для одержання новин ще більше загострилася, адже оплачувати послуги телеграфу самостійно жодна газета сама не могла.

Після введення в дію телеграфної лінії по дну Атлантичного океану з Європи в Північну Америку у 1866 році агентство «Гавас» скористалося цим винаходом і почало передавати новини для Асошиейтед Прес, таким чином випереджаючи всіх у поширенні своєї інформації за океан. Також відтоді воно першим одержувало повідомлення від своїх американських партнерів. До того часу новини на американський континент «Гавас» відправляв рейсовими кораблями, що курсували між берегами Нового і Старого світу. Однак пакети «пливли» два тижні, а тому ні про яку оперативність не могло бути мови.

Вслід за «Гавас» електричний телеграф почало використовувати й інформаційне агентство «Рейтер» (Reuters), створене у 1851 році у Лондоні Паулем Юліусом Рейтером. Обидві ці структури мали відтоді однакові технічні можливості і це привело до конкуренції, адже тепер вигравав той, хто першим надішле споживачу новини.

Значно спростилися способи оперативної передачі та одержання інформації після створення телеграфного апарата — телетайпу. Цей приймально-передавальний букводрукуючий пристрій з клавіатурою застосовували для передачі каналами зв'язку на великі віддалі повідомлень у вигляді телеграм [33]. Він мав вигляд друкарської машинки з такою ж, як у ній клавіатурою, але каретка переводилася не вручну, а механічним електричним приводом. Такі апарати з'єднували телефонними лініями. Натискуванням букви на клавіатурі подавався сигнал на іншу машинку, де він відображався на закладеному папері у вигляді такої ж букви. Пізніше у цих апаратах з'явився записуючий пристрій, через який проходила півторасантиметрова завширшки

перфораційна паперова стрічка, що рухалася після натискання на певну букву, — внаслідок цієї операції тонкі металеві стержні, трохи товщі за звичайну голку для вишивання, пробивали у ній комбінації із дірочок. Прокол, наприклад, із трьох дірочок, розташованих внизу від середини стрічки вертикально, означав букву «м», дві дірочки вгорі — «а», по одній вгорі і внизу — «з» тощо (всі букви були великими).

Стрічка таким чином ставала носієм пам'яті, на якому «виколоті» букви і відповідно слова.

Щоб зробити виправлення, слід було перфораційну стрічку пропускати ще раз через пристрій, який «зчитував» на ній проколи, зупиняти її, щоб виправити чи букви, чи слово, чи розділовий знак. Відповідно апарат видавав нову, відкоректовану перфораційну стрічку, на якій вже було закодовано вчитаний текст. Її знову вправляли у пристрій-зчитувач і, за допомогою дискового набирача (він встановлений на телетайпному апараті) набирали номер телефону із шести цифр інформаційного агентства (або іншого абонента, що мав телетайпний зв'язок), та включали апарат, який «читав» з перфораційної стрічки текст і передавав адресату.

Телетайпні апарати в інформаційних агентствах були включені цілодобово, як і в кореспондентських пунктах інформаційних агентств, в редакціях газет, радіо, телебачення, що давало можливість відправляти та одержувати тексти в будь-який час.

У зв'язку з використання рулонного паперу шириною 20 сантиметрів (як факс-папір), на якому в телетайпі відображався текст (написаний кореспондентом чи одержаний від інформагентства), виник термін «стрічка», адже ця паперова полоса могла бути дуже довгою, якщо, наприклад, передавали великий за кількістю знаків текст. Саме тому в інформаційних агентствах утвердився термін «телетайпна стрічка». У багатьох газетах навіть була рубрика «Із телетайпної стрічки ... *(назва інформаційного агентства)*».

Слово «стрічка» стало професіоналізмом і використовується журналістами інформаційних агентств і нині, щоправда, умовно — йдеться про блок повідомлень на певну тематику чи сукупну кількість новин, випущених інформаційним агентством за день. Вживають також поняття «основна стрічка», «вечірня стрічка», «нічна стрічка».

У другій половині ХХ століття широке поширення набуло абонентське телеграфування, при якому абоненти телеграфної лінії безпосередньо були сполучені між собою і могли передавати та одержувати інформацію. Телетайпи вже тоді давали можливість спілкуватися між абонентами он-лайн: наприклад, у Києві на телетайпі ви написали слова своєму абоненту, апарат якого включився після набору вами його абонентського номеру, і чекаєте відповіді.

Прочитавши їх, абонент відповідав, і ви читали вже його текст. Таким чином ви могли відповідати на його запитання або ставити свої і одержувати відповіді. Також могли обмінюватися різноманітними набраними задалегідь на телетайпі текстами.

Телетайпи були основними технічними засобами, що забезпечували оперативність у подачі новин інформаційних агентств до кінця ХХ століття (в Укрінформі, наприклад, таким способом перестали користуватися наприкінці 1997 року і запровадили електронну пошту). Проте телетайпні апарати в інформаційних агентствах зберігаються як резервні засоби зв'язку і при необхідності їх можна буде використати.

«Хто запізнився, той програє» — таке правило утвердилося із появою телеграфу в діяльності інформаційних агентств у середині ХІХ століття і воно є незмінним у ХХІ, адже, вивішивши людство на вищій щабель обміну інформаційними ресурсами, телеграф дав мільйонам нову якість комунікативного життя.

Саме тому видатний філософ Г.М. МакЛюен, підкреслюючи феномен комунікації, вважав, що причиною всіх суспільних змін, поступу людства є розвиток засобів передачі інформації — цю тезу він сформулював у своїй знаменитій праці «The medium is the message» («Сутність комунікації — в її засобах») [4, с. 73].

Оперативність стала першою ознакою якості інформаційного агентства, а телеграф — синонімом оперативності. Саме тому, коли створювалися нові інформаційні агентства у Європі на початку ХХ століття, то в їх назвах утвердилося слово «телеграф».

Так, як і в назві першого інформаційного агентства в Україні, яке заснував уряд Української Народної Республіки: 26 березня 1918 року на засіданні Ради народних міністрів (протокол № 128) було затверджено Статут Державного Телеграфного Агентства (ДТА): «...7. Слухали: внесення Мірного (Іван Мірний, Державний писар Ради народних міністрів УНР — В. М.) про Телеграфне агентство.

Постановили: статут Агентства затвердити остаточно. Щодо штатів і коштів на утримання його, то вони повинні бути внесені в Малу раду разом з бюджетом Ради народних міністрів» [20, с. 233].

Через місяць, коли було утворено Українську Державу на чолі із гетьманом Павлом Скоропадським, ДТА стало «Українським Телеграфним Агентством» (УТА).

Першим його директором (травень — листопад 1918 року) був відомий український вчений, літературний критик, публіцист, філософ, політичний діяч, видавець, у майбутньому — один із перших керівників Союзу

Визволення України (СВУ), головний ідеолог українського інтегрального націоналізму Дмитро Донцов (24 січня 2019 року на фасаді Укрінформу у Києві було встановлено меморіальну дошку Дмитру Донцову) [29].

Як зазначав колишній генеральний директор Укрінформу (очолював агентство у 1999–2011 роках) Віктор Чамара, Дмитро Донцов одночасно «керував Бюро української преси, яке координувало діяльність друкованих видань» [22, с. 17]. Розташовувалися УТА та Бюро преси за адресою Хрещатик, 25 у Києві (цей будинок зруйнований під час окупації Києва німецько-фашистськими військами).

У квітні 1921 року агентство (на той час воно вже мало назву УкРОСТА) перейменовано на РАТАУ (Радіо-телеграфне агентство України), яке у 1990 році одержало назву — Укрінформ. Визнано, що воно є спадкоємцем УТА, а тому його історія сягає вже понад століття.

У назвах заснованих у 1918–1920 роках інформаційних агентств інших держав теж було слово «телеграф» — воно зберігається й донині, наприклад, у назві Болгарського телеграфного агентства — БТА.

Однакові технічні можливості, що їх дав телеграф, привели до конкуренції між інформаційними агентствами, яка стала запорукою оперативності в передачі новин.

Володимир Здоровага зазначає, що новина характеризується «найвищим ступенем оперативності» [3, с. 159], адже вона повідомляє про подію, щойно та відбулася. Він же підкреслює: «Оперативність — це здатність журналіста і редакції вчасно донести відповідну інформацію до аудиторії» [Там само. — С. 15].

Основною вимогою інформаційного агентства є швидкість реагування на події при незмінно високій якості інформаційної продукції — це альфа й омега діяльності цього засобу масової інформації.

Жодне інформаційне агентство світу не передає сьогодні про надзвичайно актуальну подію, яка відбулася вчора, адже це б засвідчило його неоперативність, тобто невміння слідкувати за тим, що відбувається в суспільно-політичній, культурній, економічній сферах, і вчасно повідомляти про це.

Вимога оперативності у журналістиці є нагальною лише для інформаційних агентств, радіо й телебачення, а для друкованих видань вона є бажаною, проте її не завжди можна реалізувати, бо цьому на заваді стає специфіка підготовки газетного номера і регламенти його друку. Зазвичай комп'ютерний макет завтрашнього газетного номера редактор підписує до 14:00 з тим, щоб до 15:00 передати готовий файл у відповідному форматі в друкарню, де є черга на випуск видань. Тому події того ж дня, якщо вони відбулися у його першій половині і журналісти встигли про них написати, можуть бути відображені на шпальтах, де залишене місце для тексту чи фотоілюстрацій. Все,

що відбулося після 14:00 на полоси не потрапить, а може вийти післязавтра (якщо газета щоденна) або через 7 днів (якщо тижневик). Зрозуміло, що ні про яку оперативність в останніх двох випадках мова не йде, тому редакції або не повідомлятимуть таку стару новину (про неї вже передали інформаційні агентства, радіо й телебачення й вона втратила актуальність), або подадуть із коментарем (якщо подія на це заслуговує).

Ознакою виняткової оперативності в інформаційному агентстві є публікація на сайті «блискавки».

«Блискавка» — це стисле повідомлення, передане безпосередньо з місця події або написане на основі інформації теле-, радіо- або онлайн-трансляції і надіслане в інформаційне агентство «під час розвитку події» [15, с. 11]. Головна її мета — якнайшвидше інформувати про найактуальніші події. «Блискавка» необхідна тому, що за короткий час (ним вважається дві — три хвилини) неможливо підготувати вичерпну новину, тому негайно слід випускати саме «блискавку».

Вона є «пострілом» на головній сторінці сайту інформаційного агентства, який повідомляє про сам факт події і про джерело новини.

В основі написання «блискавки» лежить принцип створення заголовка.

Сам текст «блискавки» має форму простого речення, що не перевищує 130–150 знаків, — його будують, як перше речення ліду, і першим словом у ньому є іменник.

Таке речення і буде основою заголовка майбутньої новини.

Цитата не може бути «блискавкою».

Кореспондент у тексті «блискавки» чітко дає відповідь лише на запитання «Хто?», «Що?» і «Де?». Вводити відповідь на запитання «Коли?» у «блискавці» не прийнято. Якщо «блискавка» завелика, її розділяють на дві.

Назву «блискавка» екстрена новина одержала в інформаційних агентствах у минулому сторіччі, коли її текст реципієнти приймали на паперові стрічки телетайпів. Перед кожною такою новиною був напис «БЛИСКАВКА» великими буквами. Це вказувало на її пріоритетність, надзвичайну важливість чи сенсаційність. Новини із такою позначкою були офіційними в колишньому Радянському Союзі, і випускали їх лише інформаційні агентства, які функціонували в кожній із республік, що входили до складу СРСР (всі вони були державними, приватних чи акціонерних, як на Заході, не існувало). У часи комуністичного режиму позначені таким словом новини слід було обов'язково ставити на першу шпальту газети, негайно передавати по радіо і телебаченню (йшлося про з'їзди вищих партійних органів, польоти у космос, візити керівників найвищого рангу тощо).

Нині слово «блискавка» не всі інформаційні агентства подають на сайтах перед новиною. Більшість вміщують символ блискавки червоним кольором (дві різноспрямовані стріли) перед заголовком, зображеним теж червоним.

«Блискавка» застосовується не часто, а лише тоді, коли необхідно передати про надважливі події, інакше сама суть «блискавки» буде знецінена. «Блискавка» описує подію, яка має «глобальний або загальнонаціональний резонанс, або повідомляє про критично важливий розвиток певної події, до якої прикута увага громадськості. Це може бути і політична, і економічна новина, що матиме вплив на суспільство» [15, с. 25].

Предметом «блискавки» є:

- великі пожежі;
- авіакатастрофи;
- інциденти на шахтах;
- техногенні аварії, у тому числі на атомних електричних станціях;
- аварії на трубопроводах і нафтопереробних заводах;
- помітні інциденти з політиками (вбивство, напад, смерть, кримінальна справа);
- масова загибель людей;
- кадрові ротації в уряді (відставки та призначення);
- вироки суду щодо відомих осіб;
- обшуки та перевірки у великих компаніях та фінансових установах;
- сенсаційний спортивний успіх на світовій арені;
- результати виборів до парламенту країни;
- перемоги в міжнародних кіно- чи пісенних конкурсах, фестивалях тощо.

«Блискавкою» не користуються для повідомлень про рутинні приїзди — від'їзди вищих керівників, відкриття об'єктів тощо.

«Блискавок» на стрічці не може бути багато. Інакше на них не будуть реагувати» [Там само].

Темою «блискавок» не є очікувані події — старт, наприклад, космічної експедиції або офіційний візит перших осіб держави. Матеріалом для «блискавки» це стане тоді, коли запуск корабля або візит не відбудеться через якість поважні екстремальні причини (погіршення погодних умов, несправності обладнання, перешкоди глобального характеру тощо).

SpaceX скасувала запуск ракети Falcon через сильний вітер

Запуск ракети-носія Falcon 9 компанії SpaceX із телекомунікаційним супутником EchoStar-23 перенесений через сильний вітер. (УНІАН).

У «блискавках» згадують лише відомі прізвища, які надали інформацію, в усіх інших випадках наводять назви пресслужб, інших уповноважених органів, що виступають джерелом інформації.

В інформаційних агентствах після «блискавок», якщо йдеться про важливу суспільно-політичну тему, випускають «розширені версії інформаційних повідомлень» [15, с. 4].

Інформаційне агентство Рейтер, наприклад, слідувало за виборами нового Папи Римського.

«БЛИСКАВКА»:

У Ватикані обрано нового Папу Римського

Кардинали Римо-католицької церкви обрали нового Папу у четвертому турі голосування.

Про це повідомляє Рейтер.

Слідом за «блискавкою» — не пізніше ніж за 5 хвилин — виходить «бліц» (експрес) — терміновий опис історії, який не перевищує трьох абзаців і складається із чіткого ліду та зрозумілої цитати:

У Ватикані обрано нового Папу Римського

Кардинали Римо-католицької церкви обрали нового Папу у четвертому турі голосування.

Про це повідомляє Рейтер.

«Новий глава Римо-католицької церкви обраний. Про це світ дізнався сьогодні з традиційного диму білого кольору, який з'явився з труби печі, встановленої у Сикстинській капелі, де завершився конклав — таємні вибори Папи Римського», — йдеться у повідомленні.

Якщо необхідно внести пояснення у контекст, для полегшення його сприйняття допускається (хоч не бажано) четвертий абзац. До поданого вище тексту новини можна ввести як четвертий абзац додаток:

У конклаві взяли участь 115 кардиналів-виборців, які не досягли 80-річного віку. Однак хто з них став понтифіком, віряни дізнаються незабаром, коли новий римський первосвященник вийде на балкон собору Святого Петра.

Новини про суспільно важливі, резонансні події кореспонденти передають не пізніше 10 хвилин після завершення події або у процесі її розвитку.

Повідомлення із прес-конференцій та інших заходів загального характеру, без участі промовців допускаються до публікації протягом 40 хвилин після завершення події.

Ексклюзивні повідомлення, «не прив'язані до часу, готуються у день отримання ексклюзивної інформації та публікуються якнайшвидше» [15, с. 11].

Під час оперативного висвітлення надзвичайних ситуацій, важливих подій суспільного, політичного життя, які є резонансні або мають значення у світовому чи національному масштабі, інформаційне агентство Сінхуа перед заголовком новини вміщує позначку «Терміново». При цьому текст повідомлення не перевищує 160 знаків.

Терміново: В Австралії стався землетрус магнітудою 5,9 — Геологічна служба США

Нью-Йорк, 20 травня (Сінхуа) — Землетрус магнітудою 5,9 стався сьогодні о 6:14:04 вечора за Гринвічем на Північній території в Австралії.

Про це повідомила геологічна служба США.

Терміново: Правляча Шотландська національна партія здобула перемогу на виборах до шотландського парламенту

Едінбург, 6 травня (Сінхуа) — Правляча Шотландська національна партія здобула перемогу на виборах до шотландського парламенту. Вона завоювала 58 із 93 вже оголошених мандатів у місцевому законодавчому органі.

Терміново: У Норвегії розбився вертоліт

Осло, 29 квітня (Сінхуа) — У п'ятницю вертоліт, на борту якого знаходилися щонайменше 14 осіб, зазнав аварії в Норвегії.

У більшості новин, які готують кореспонденти інформаційного агентства і які потім виходять на головній сторінці його сайту, подія подається тільки один раз. До неї агентство більше вже не повертається, якщо вона не отримує продовження. Проте найважливіші події вимагають постійної уваги до себе з боку кореспондентів, а також випускових редакторів. Якщо подія не завершилася або очікуються впродовж кількох хвилин її нові важливі подробиці, то інформаційне агентство уважно слідкує за цим. Тоді після «бліц» — не пізніше, ніж через 15 хвилин — передають розширену версію, в якій до факту додаються найсуттєвіші деталі події. Перед її заголовком вміщують слово «ОНОВЛЕНО». У таких випадках під час добового інформаційного циклу повідомлення оновлюється із включенням у нього нових даних, причому стільки разів (стільки розширених версій), скільки це виправдано ходом розвитку події.

ОНОВЛЕНО:

Папою Римським обраний архієпископ Буенос-Айреса, понтифік взяв ім'я Франциск

Новим Папою Римським став аргентинець, архієпископ Буенос-Айреса Хорхе Маріо Бергольйо. Його ім'я назвав кардинал-протодиякон Римо-католицької церкви Жан-Луї Торан.

Про це повідомляє Рейтер.

«Із балкону Собору Святого Петра Жан-Луї Торан вимовив знамениту латинську формулу «Habetus raram» («У нас є Папа»). Новий Папа Римський взяв ім'я Франциск I», — йдеться у повідомленні.

Конклав кардиналів обрав Папу ввечері в середу, на другий день засідання конклаву, під час п'ятого голосування.

Нинішній конклав став першим в історії сучасного католицизму, який був скликаний не після смерті, а після добровільного зречення Папи Римського від Апостольського престолу.

О Н О В Л Е Н О :

Ангела Меркель привітала новообраного Папу Римського

Канцлер Німеччини Ангела Меркель привітала кардинала Хорхе Маріо Бергольйо, Папу Римського Франциска I, з його обранням главою Католицької Церкви.

Про це повідомило Відомство преси та інформації ФРН, передає власний кореспондент Укрінформу.

«Від щирого серця я вітаю кардинала Бергольйо, Папу Римського Франциска I, з його обранням главою Католицької Церкви», — сказала Меркель.

За її словами, мільйони католиків у Німеччині та світі «з надією» дивляться у бік нового Папи. Особливо канцлер радіє за християн Латинської Америки, представник яких вперше очолив Святий Престол.

Інформаційне агентство УНІАН із посиланням на Рейтер розпочало публікацію повідомлень про теракт у Лондоні із «блискавки»:

Біля будівлі британського парламенту сталася стрілянина, є постраждалі

Кілька людей постраждали в результаті стрілянини в будівлі парламенту Великобританії в Лондоні.

Про це повідомляє Рейтер. (УНІАН).

Надалі впродовж кількох годин УНІАН подавало оновлену інформацію про трагедію, використовуючи повідомлення світових інформаційних агентств та корпорації ВВС.

Новини вийшли під заголовками:

Автомобіль задавив не менше п'яти осіб на Вестмінстерському мосту

Поліція Лондона назвала терактом події поряд з британським парламентом

Двох терористів спіймали на Вестмінстерському мосту в Лондоні

Теракт у Лондоні: загинула жінка, ще кілька людей важко травмовані.

Про початок конкурсу «Євробачення» УНІАН повідомило новиною:

Перший півфінал «Євробачення» відбувся у Києві

У Києві стартував перший півфінал міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення». За право пройти до фіналу конкурсу 9 травня боротимуться 18 виконавців, однак вийти на головну сцену «Євробачення» 13 травня зможуть лише 10 з них. (УНІАН).

Через кілька годин на цю тему УНІАН вмістило таку новину із позначкою «ОНОВЛЕНО»:

ОНОВЛЕНО:

Стала відома перша десятка фіналістів Євробачення

У Києві відбувся перший півфінал міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення». За право пройти до фіналу конкурсу боролися 18 виконавців, однак лише десять з них пройшли далі і зможуть виступити на головній сцені «Євробачення» 13 травня — представники Молдови, Азербайджану, Греції, Швеції, Португалії, Польщі, Вірменії, Австралії, Кіпру та Бельгії.

Кілька новин про тисняву на стадіоні в Італії та її наслідки передало УНІАН. Перша публікація:

В Італії під час трансляції матчу «Ювентус» — «Реал» виникла тиснява: понад 600 вболівальників постраждали

В Італії в результаті тисняви, що виникла на площі Сан-Карло в Турині під час трансляції футбольного матчу «Ювентус» — «Реал», постраждали понад 600 вболівальників, у тому числі діти.

Про це повідомляється на сайті torino.repubblica.it.

Наступні подачі вийшли із позначкою «ОНОВЛЕНО». У кожній з них наведено уточнені дані про кількість постраждалих.

ОНОВЛЕНО:

Тиснява під час трансляції матчу «Ювентус» — «Реал» у Турині: кількість постраждалих зростає до 1400 людей

В італійському Турині через тисняву, що виникла на площі Сан-Карло під час перегляду матчу Ліги чемпіонів «Ювентус» — «Реал», кількість постраждалих зростає до 1,4 тисячі осіб. Двоє із постраждалих — у критичному стані.

Про це повідомляє Football Italia.

Резонансні події, до яких прикута увага ЗМІ, висвітлюють якомога оперативніше. Тому не очікують завершення події, а передають нові деталі в міру їх отримання (іноді — лише самі заголовки). Мова йде про, наприклад, висловлювання глав держав про інші держави, надходження даних від Центрвиборчкому під час виборів, хід розслідування резонансної катастрофи, розвиток гучного конфлікту, важливі події за участю ньюзмейкерів, процес ухвалення важливого документа тощо.

Для того, щоб пришвидшити випуск новин на сайт, в інформаційних агентствах практикують їх підготовку заздалегідь: створюють в базі чернетку про майбутню подію. Наприклад, готують два тексти. У першому йдеться: «Верховна Рада затвердила ... (*ім'я і прізвище*) головою уряду. «За» проголосували ... депутатів». У другому: «Верховна Рада відмовилася затвердити ... (*ім'я і прізвище*) головою уряду» [19, с. 67]. Тобто, потрібно буде лише підтвердження кореспондента, який перебуває у залі Верховної Ради і слідкує, як голосують народні депутати. Відтак кореспондент телефонує випусковому редактору і разом із ним слухає, «як сигналить, підраховуючи голоси, система «Рада». Ну ось — є результат. Кореспондент каже: «Затверджено» або «Не затверджено» [Там само]. Після цього редактор відправляє відповідний заготовлений текст на сторінку сайту.

Таку методику використовують для очікуваних подій, які мають велике суспільне значення, в тому числі, висвітлюючи прибуття — відбуття глав держав, запуск космічних апаратів, введення в дію унікальних виробництв, складання присяги президентами, оголошення ними указів тощо.

1. 2. 2. Актуальність

Актуальність — від «лат. *aktualis* = діючий. 1) важливий, істотний для певного моменту; дієвий, злободенний; той, що відповідає найважливішим вимогам і потребам сучасності, напр. а-а тема); 2). *філос.* той, що існує, виявляє себе» [12, с. 30].

Актуальність передусім характеризує місце події як феномену в економічному, соціально-культурному секторах життя серед подібних або аналогічних.

«Актуальність визначають два елементи: по-перше, реальна новинна цінність і короткий часовий проміжок між подією та повідомленням про неї; по-друге, готовність до сприйняття певної теми та сенсифілізація до певних проблем» [1, с. 34].

Актуальне з погляду завдань інформаційного агентства — це те, що сьогодні хвилює сотні тисяч, мільйони людей, має значення в масштабі країни загалом чи її значної частини.

Наприклад: російські найманці в черговий раз обстріляли позиції Збройних Сил України на Донбасі; обидві партії США на з'їздах висунули своїх кандидатів на пост президента; спікер парламенту підписав закон про підвищення пенсій; прийнято постанови, укази, різні обмеження щодо дотримання карантину; досягнуто домовленості з постачальником природного газу про суттєве зниження ціни на це паливо для населення тощо.

Подані тут факти є важливими для суспільства, вони його турбують. Подія, про яку повідомляють, «повинна мати наслідки для якомога більшої кількості людей» [1, с. 78].

Вальтер фон Ла Рош розглядає актуальність у вузькому та ширшому розумінні. Перша — це «відмінність між сьогоднішнім та днем учорашнім, передбачає зміну, яка відбулася протягом періоду інформування (кілька годин на радіо, 24 години у щоденних газетах, сім днів у тижневиках)» [8, с. 70]. Актуальність у широкому розумінні означає «готовність аудиторії або частини громадськості відгукуватися на певні теми та проблеми, які вона (довше ніж короткі періоди інформування) сприймає як важливі й такі, що зачіпають її інтереси» [Там само].

Щоб визначити, чи подія є актуальною, слід чітко зрозуміти, яка в ній доля загального громадського інтересу зараз, адже «актуальність теми визначається зв'язком із сьогоднішнім, зацікавленістю аудиторії» [16, с. 37]. Актуальність переважно пов'язана з моментом виникнення та проходження події.

Тому треба мати на увазі і таку ознаку актуальності, як вчасність подачі. Наприклад, про церемонію відкриття літніх Олімпійських ігор повідомляли в той же вечір, коли вона відбулася, і вранці наступного дня. У другій його половині актуальним стало вже інше — змагання із дванадцятьох видів спорту.

Новини, які інформаційні агентства світу передавали із Києва під час Революції Гідності, були актуальними впродовж всього часу протистояння її учасників із силовими структурами.

У світових інформаційних агентствах поняття актуального «зважується» на терезах важливого.

Важливість — це смисловий синонім актуальності.

Актуальність має розгалужену шкалу, яку використовують інформаційні агентства у своїй творчій практиці. Наведемо лише деякі її тематичні напрями.

Актуальність, пов'язана із довготривалими наслідками, що їх спричинили катастрофи.

До них належить чорнобильська аварія. У квітні — травні 1986 року після ядерної аварії на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС преса,

радіо й телебачення щодня доносили повідомлення про стан гасіння пожежі і здоров'я людей, які брали в цьому участь. Тобто, такий тривалий час зберігалася актуальність аж до того, коли зруйнований реактор перестав диміти. Далі увага перенеслася на те, як лікарі намагалися врятувати життя опроміненим вогнеборцям.

Повідомлення із ЧАЕС надалі актуалізовувалися і в інших напрямках:

- вертольоти скидали з висоти спеціальну суміш, що пригашувала проходження ланцюгової реакції і зменшувала таким чином викид небезпечних радіонуклідів;
- розпочато спорудження саркофага над зруйнованим енергоблоком;
- оприлюднено перші висновки державної комісії про причини катастрофи;
- подано прогнози спеціалістів у галузі ядерної фізики щодо довготривалості дії елементів, які розвіялися після вибуху на значній території Європи.

Проте багато актуальних обставин тоді замовчувалося. Наприклад, радянська преса не писала про те, як безпорадно організовано побут ліквідаторів, як вони одержували високі дози опромінення через те, що не було за ними дозиметричного (обов'язкового в таких випадках) контролю. А працювали тут резервісти — ті, хто перебував у запасі Збройних Сил.

Лише деяким західним журналістам вдавалося дізнаватися правду — і вони викладали її, звертаючи увагу на те, що найактуальніше тоді було: здоров'я людей, а для радянської преси актуальність полягала у «героїчних зусиллях ліквідаторів». Власне, через таку глобальну катастрофу у той час Чорнобильська АЕС (її абревіатура англійською мовою ChNPP) стала ідентифікатором України у світі і виділила тодішню республіку серед інших радянських [6, с. 72].

У квітні 2006 року опубліковане твердження фахівців, що реактор, який вибухнув на ЧАЕС, був подвійного призначення, тобто конструкція його активної зони передбачала, що він може виробляти плутоній для атомних бомб. Ця версія з'явилася через двадцять років після катастрофи. Чи не забагато часу минуло, щоб вважати таке твердження актуальним? У цьому випадку — ні. Адже досі вчені висували дві версії причин руйнування реактора, а тепер починають, на основі нової інформації, розглядати ще й третю. Тобто, актуальність тут пов'язується не з моментом події, а з моментом повідомлення.

Чому ця тема є і буде актуальною?

У результаті аварії на Чорнобильській АЕС кілька областей України були забруднені радіоактивними ізотопами. Хоч значна частина радіонуклідів з

невеликим періодом напіврозпаду припинила своє існування, природні і сільськогосподарські екосистеми ще забруднені цезієм-137, стронцієм-90, ізотопами плутонію, америцієм-241, трансурановими елементами — плутонієм-238, -239, -240, -241. А їх періоди напіврозпаду сягають від 14 до 24 065 років!

У зв'язку з тим, що від наслідків чорнобильської катастрофи буде ще впродовж десятків років потерпати населення України, то масштабні заходи, які вживаються для ліквідації наслідків аварії, завжди викликають увагу. Адже йдеться про те, що зроблено, аби зменшити вплив радіонуклідів, якими просякнута земля, ліси майже на третині території країни. Завжди актуально: як позбавитися цього впливу?

Інформаційні агентства цій темі присвятили тисячі публікацій. У них йшлося про діагностику опромінення, якого зазнали жителі України, їх лікування, соціальний захист, реалізацію Міжнародним агентством з атомної енергії (МАГАТЕ) «Чорнобильської програми відродження та розвитку», завдяки якій здійснено перезалуження земель тощо.

Не спадає актуальність безпеки виведеної з експлуатації ЧАЕС:

Єврокомісія виділила 20 млн євро на реалізацію проєкту із безпеки Чорнобильської АЕС

Єврокомісія виділила 20 мільйонів євро на реалізацію проєкту із безпеки виведеної з експлуатації Чорнобильської АЕС.

Рішення було ухвалено напередодні річниці аварії на ЧАЕС, повідомляє власний кореспондент Укрінформу у Брюсселі.

Актуальним десятки років буде захист довкілля у зоні ЧАЕС від радіаційного випромінювання, джерелом якого все ще є зруйнований реактор. Тому споруджена над ним велетенська спеціальна арка, строк експлуатації якої сто років, частково зменшить потужність дози випромінювання та дасть можливість розібрати саркофаг, що ним був накритий цей реактор після аварії. Момент введення в експлуатацію конструкції теж є приводом для новини:

Нову арку над четвертим реактором ЧАЕС ввели в експлуатацію

Новий безпечний конфайнмент (НБК) над четвертим реактором Чорнобильської АЕС вартістю 1, 5 мільярда євро введено в експлуатацію... (УНІАН).

Актуальність регіонального явища в масштабах країни

Вона передусім визначається як економічний, культурний, соціальний феномен, що є перспективним аналогом для інших територій держави:

Модель працевлаштування інвалідів реалізувала при підтримці ООН служба зайнятості

Залучення ста інвалідів до посиленої роботи передбачила модель працевлаштування, яку експериментально втілено в Україні при підтримці Програми розвитку ООН, Міжнародної організації праці та Державної служби зайнятості України.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Неординарний підхід до вирішення проблем енергозбереження продемонстрував талановитий інженер:

Установку для виготовлення мазуту зі зношених шин створив винахідник

Установку для виготовлення мазуту із зношених автомобільних і тракторних шин створив директор приватного науково-виробничого підприємства «Фантомаш» Анатолій Сінозацький у місті Сарни.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Процес перетворення відходів в іншу речовину відбувається у спеціальному реакторі, де сировина піддається термічному впливу», — сказав Сінозацький.

Актуальність нововведення очевидна: у країні мільйони зношених шин потребують утилізації, а не просто спалювання на звалищах, тому у будь-якій області можна було б скористатися досвідом інженера.

Автор новини тому і пише про ефективність методу: з однієї тони гуми виходить близько чотирьохсот кілограмів мазуту, який придатний для спалювання в котлах з метою обігріву приміщень. Експериментально інженер також довів, що водночас реакція розкладу такої рідини приводить до виділення газу — його після відповідної фільтрації подають у двигун внутрішнього згоряння, від якого приводиться в дію генератор, що продукує електроенергію.

Міждержавна актуальність

Інформаційні агентства подають зарубіжні новини своїх власних кореспондентів і світових медіа. Укрінформ, наприклад, приділяє увагу закордонним подіям, що стосуються України чи українців, в тому числі за методом ексклюзивності — інформагентству коментують українці (учасники, свідки, фахівці, експерти, представники влади, відомі люди тощо), котрі перебувають як за кодоном, так і в Україні.

Міждержавну актуальність журналіст інформаційного агентства розглядає з точки зору цінності факту чи явища для сегменту світового інформацій-

ного простору — йдеться про важливість події, що відбулася в певній країні, для людей інших держав.

Вона пов'язується із політичними, економічними, культурними, спортивними факторами, масштабність яких різна: події у якихось частинах країни, у національних, міжнародних структурах, що мають значення для економічного, культурного, військового міждержавного співробітництва. Мова може йти і про діяльність спільних підприємств, візит глави держави, міждержавні контакти, впровадження міжнародних проектів на мільйони євро, взаємодію України з ЄС та НАТО тощо.

Україна увійшла в трійку найбільших експортерів агропродукції в ЄС

Україна увійшла в ТОП-3 країн — найбільших експортерів аграрної продукції на ринок Європейського союзу.

Про це повідомила торговий представник України Наталія Микольська (УНІАН).

Перший танкер із СПГ вирушив зі США до Європи

Перший танкер, що перевозить скраплений природний газ (СПГ), вирушив зі США до Європи.

Про це повідомляє The Wall Street Journal.

«Судно під назвою Creole Spirit має прибути до берегів Португалії наприкінці квітня», — йдеться у повідомленні. (Укрінформ).

Науково-культурні міжнародні контакти на різних рівнях — завжди актуальні. Це є найяскравішим прикладом стану міждержавних взаємин.

Багато подій в Україні можуть бути актуальними для інших країн і як приклад для наслідування:

Спеціалісти з Німеччини провели розкопки могил воїнів вермахту

Останки двадцяти одного воїна вермахту піднято у Дубнівському районі на Рівненщині спеціалістами представництва Німецької Народної Спілки з догляду за військовими похованнями.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Поховання знаходилося на території однієї із шкіл під алеєю, а інше — на колишньому польському кладовищі», — сказав керівник цієї організації в західних областях України Гуннар Аншютц.

У новині вказано, що робота виконана у відповідності із дозволом, виданим обласною комісією у справах увічнення. Всі роботи проводилися на кошти жителів Німеччини, котрі шукають місця останнього спочинку своїх

рідних та близьких, які загинули під час Другої світової війни у Східній Європі. Прах фронтників буде перенесено на військовий збірний цвинтар, що біля села Потеличі на Львівщині.

Бібліотека долучилася до проєкту ЮНЕСКО з популяризації спадщини польського письменника

Матеріали про життя видатного польського письменника Юзефа-Ігнація Крашевського на землях історичної Волині надали для українсько-польсько-білоруського проєкту ЮНЕСКО «Віртуальна реконструкція спадщини Ю.-І. Крашевського» спеціалісти Рівненської обласної наукової бібліотеки, які є учасниками міжнародної програми популяризації та вивчення творчої спадщини класика.

Про це кореспондентів Укрінформу повідомила директор закладу, заслужений працівник культури України Валентина Ярошук.

Тут зазначено, що ресурс створений на основі архівних даних Рівненського обласного краєзнавчого музею, Державного історико-культурного заповідника міста Дубно, а також книгозбірень Луцька, Житомира, Києва, Одеси, Львова. Відтак сформовано і колекцію електронних копій малюнків Ю.-І. Крашевського, на яких він відобразив поліські краєвиди. Такий своєрідний каталог допомогли укласти працівники Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, де зберігаються оригінали.

Актуальність, пов'язана із відзначенням річниць історичних подій

Інформаційні агентства, приділяючи увагу певним річницям, зокрема, історичних подій, випускають на свої сайти лише новини, у яких йдеться про неординарні явища чи факти, пов'язані із відзначенням дат. Серед таких є, наприклад, в Україні вшанування пам'яті національних героїв, жертв Голодомору в Україні у 1932—1933 роках, Героїв Крут, Героїв Небесної Сотні тощо. Значна частина новин присвячена зборам, мітингам, науковим конференціям, симпозіумам, засіданням спеціальних сесій парламентів країн та ООН, випуску кінофільмів, організації виставок творів мистецтва.

Важливим інформаційним приводом цієї тематики є видання книг:

Книгу про депортацію українців з Польщі у 1944–1946 роках видав голова конгресу Холмщини і Підляшшя

Про депортацію українців із Польщі у 1944—1946 роках йдеться у книзі голови Всеукраїнського конгресу українців Холмщини і Підляшшя Олександра Боровика.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«У книзі розповідаю про те, як здійснювалася операція з примусового виселення 480 тисяч моїх земляків зі своїх етнічних земель», — сказав Боровик.

Наведено його слова про те, що людям не дали часу, аби зібратися, заганяли їх у товарняки разом із худобою, яку декому вдалося забрати, і відправили на схід України. Його родина, як і багато інших, за два місяці здійснила піший перехід назад, до західного кордону, сподіваючись перейти його. Однак, довідавшись, що багатьох переселенців, які пробували повернутися на батьківщину, кинуту у в'язниці, сім'я осіла на Рівненщині, а інші — на Волині, Тернопільщині, Івано-Франківщині, Хмельниччині.

Серед новин, присвячених річницям, є й ті, де йдеться про суб'єктів подій, зокрема, про воїнів, які визволяли Європу від німецько-фашистських загарбників, про бійців Української Повстанської Армії.

Рада хвилиною мовчання вшанувала пам'ять визволителів Києва від нацистів

Верховна Рада вшанувала хвилиною мовчання загиблих визволителів Києва від нацистських загарбників під час Другої світової війни.

Церемонія вшанування пам'яті пройшла під час засідання у п'ятницю, повідомляє кореспондент Укрінформу.

Пам'ять загиблих у бою із військами НКВС воїнів УПА вшановано на Рівненщині

Реконструкцію найбільшого у Другій світовій війні бою воїнів УПА із військами НКВС відтворили представники львівського Товариства пошуку жертв війни «Пам'ять» в урочищі Гурби Здолбунівського району на Рівненщині, де відбулося вшанування пам'яті загиблих 65 років тому українських патріотів.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Метою радянського командування було повне знищення найпотужнішого в Західній Україні з'єднання УПА, тому сюди весною 1944 року було стягнуто армію НКВС із танковим підрозділом, яка оточила повстанців при підтримці бомбардувальників», — сказав один з авторів книги про ті події «Гурби. Квітень 1944-го» Олег Тищенко.

За його словами, тоді загинуло майже дві тисячі бійців УПА.

Актуальність, пов'язана із надзвичайними ситуаціями

Висвітлення техногенних аварій, які приводять до забруднення навколишнього середовища у великих масштабах, завжди є актуальним.

На Львівщині перекинулися й загорілися цистерни із жовтим фосфором

О 16 годині 55 хвилин 16 липня у Буському районі Львівської області на перегоні Красне — Ожидів зійшли з колії та перекинулися 15 цистерн з жовтим фосфором товарного потягу №2005 (всього у складі потягу було 58 вагонів). Цистерни слідували із станції «Аса» (м. Джамбул, Казахстан) до станції «Оклекса» (Республіка Польща).

Про це кореспондентові Укрінформу повідомили у пресслужбі МНС.

«У результаті сходження цистерн пошкоджено 50 метрів залізничної колії, близько 100 метрів контактної мережі та три опори», — йдеться у повідомленні.

При висвітленні автокатастроф, наприклад, журналіст інформаційного агентства акцентує на трагічності подій.

У новині під заголовком «Четверо дев'ятнадцятирічних юнаків загинуло в автокатастрофі на швидкісній автомагістралі» вказується, що двоє з них були рідними братами. Тепер їх оплакує мати, яка залишилася сама. Посилаючись на дані поліції, журналіст пише, що призвідцем нещасного випадку став водій Б., який перевищив швидкість, не впорався із керуванням і раптово виїхав на зустріну смугу дороги, по якій рухалися в автомобілі юнаки. Його рятувала повітряна подушка — вона спрацювала при зіткненні.

В іншому повідомленні «Від зовнішнього світу відрізано 30 тисяч чоловік» йдеться про те, що у результаті буревію та сильного снігопаду відрізана від зовнішнього світу залишилася Карпатська долина, де проживає біля тридцяти тисяч чоловік.

Автор пише, що рятувальні служби визволять їх із полону стихії не раніше аніж через чотири дні, адже немає можливості дістатися сюди по гірських заметених дорогах. Навіть потужним військовим бульдозерам це не під силу.

Звичайно, такі новини справляють гнітюче враження, викликають емоції, співчуття. Стосовно аварії, то на психологічному рівні збуджується, зокрема, процес побудови власних аналогій, які є в пам'яті: той, хто їздить автомобілем, згадує, що й він не раз впивався шаленою швидкістю, і могло й з ним трапитися непоправне...

Щоб обирати найактуальніше для новин про надзвичайні ситуації на техногенних об'єктах, журналіст інформаційного агентства ретельно збирає інформацію з різних джерел, перевіряючи їх дані з метою об'єктивного і оперативного висвітлення події.

Коли журналіст перебуває безпосередньо на місці надзвичайної події, то дотримується правил поведінки у кризовій ситуації, регламентованих вимогами з техногенної безпеки. Його завдання — добути факти для об'єктивного відображення події і зберегти своє здоров'я.

Запланована актуальність

Нерідко журналісти вдаються до створення запланованої актуальності, застосовуючи найнесподіваніші акції. У час, коли почав активізовуватися світовий тероризм, редакція однієї популярної української газети дала своїм кореспондентам завдання спробувати проникнути на територію військового об'єкта через охоронну загорожу. Перед високою з бетону стіною вони виявилися безсилі, а тому за допомогою підручних засобів спробували перелізти через неї, і звичайно ж, на перешкоді їм стало кілька рядів колючого дроту, який вони почали торкати палицею. Не минуло й двох хвилин, як «до зловмисників» примчав наряд воєнізованої охорони. Тобто, газетярі пересвідчилися, що стан захисту об'єкта від посягань надзвичайно високий, про що й вони написали, заспокоївши громадськість і попросивши вибачення у керівництва об'єкта. Хоча така витівка підпадає під кримінальне переслідування.

В іншому випадку журналісти газети «Експрес» організували обоз із трьох повозок і проїхали дощової осені 550 кілометрів зі Львова до стін Верховної Ради. Представники засобів масової інформації таким чином здійснили «Хвилю свободи», домагаючись прийняття змін до законодавства, які б обмежували верхню межу судових позовів проти ЗМІ. Вони також прагнули спонукати парламент до роботи над інформаційним кодексом, що гарантував би неможливість будь-якого тиску на пресу і телерадіомовні компанії з боку влади, судів, контролюючих органів. Акцію підтримали 170 газет, десятки радіо-і телекомпаній України та закордону. Інформаційні агентства України сліdkували за перебігом акції.

Учасники акції «Хвиля свободи» провели засідання «круглого столу»

Думки щодо удосконалення законодавства України стосовно засобів масової інформації висловили учасники «круглого столу» акції «Хвиля свободи» у Рівному.

Про це кореспонденту Укрінформу повідомила пресслужба обласної ради.

«У полі зору учасників зібрання була акція «Хвиля свободи», ініційована часописом «Експрес», який Франківський суд міста Львова зобов'язав сплатити за позовом у справі захисту честі й гідності 150 тисяч гривень», — йдеться у повідомленні.

У новині зазначено, що журналісти, юристи, працівники органів виконавчої влади, представники політичних партій висловили своє ставлення до такого рішення і зосередили увагу на прогалинах у законодавстві, через що трапляються подібні прикрі випадки, коли «ображені» виявляють свої

непомірні «апетити», добиваючись відшкодування за так звану моральну шкоду. Йшлося також і про відповідальність преси, радіо й телебачення за достовірність і точність інформації.

Учасники засідання прийняли відоzву до Верховної Ради України, в якій викладено пропозиції щодо внесення ряду змін до законів, що регулюють діяльність ЗМІ. Зокрема, йдеться про статтю 17 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», яку слід, на думку правознавців, узгодити з Кримінальним кодексом. Представники ЗМІ висловилися за прийняття кодексу професійної етики журналіста.

Після цього, поки тривала акція, багато представників засобів масової інформації столиці, політичних діячів, письменників, мешканців Києва підтримали вільних львівських журналістів, поставивши свої підписи під вимогами організаторів акції «Хвиля свободи».

У центрі Києва було зведено символічну барикаду свободи.

Учасники акції передали до Верховної Ради свої вимоги щодо вдосконалення законодавчого поля, соціального захисту журналістів. Вони пропонували до 6 червня, Дня української преси, внести деякі зміни до чинного законодавства. Зокрема, визнати, що експертні висновки, здійснені етичними журналістськими комісіями, які створюватимуться в обласних центрах і діятимуть на підставі відповідних ліцензій, мають обов'язково враховуватися при прийнятті рішень щодо ЗМІ районними судами. Йшлося також про необхідність врегулювання чітких меж і критеріїв верхньої межі сум компенсації так званої заподіяної засобами масової інформації моральної шкоди.

У цій кампанії був ще один хід: учасники акції піднялися на Говерлу і встановили там прапор «Хвилі свободи». Новина про цей заключний етап акції наповнилася символічним змістом.

Прапор акції «Хвиля свободи» встановлено на Говерлі

Прапор акції «Хвиля Свободи», організованої львівською газетою «Експрес», замайорів на Говерлі. Його встановили тут журналісти видання разом із солідарними колегами з інших ЗМІ України.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу, який взяв участь в акції.

«Похід на найвищу гору Карпат символізує останній із непротестних заходів, яким журналісти хочуть нагадати парламенту про необхідність якнайшвидшого внесення змін та доповнень до законодавства, запропонованих у ході проведення відомої акції львів'ян, підтриманої понад 170 газетами, десятками радіо-і телекомпаній нашої країни і закордону», — сказав головний редактор газети Ігор Починок.

За його словами, одна з основних її вимог стосувалася припинення свавілля чиновників, яке проявляється в непомірно великих «апетитах» стосовно сум відшкодування за так звану нанесену моральну шкоду.

Він також зазначив, що судових розправ над журналістами в Україні не повинно бути, і саме тому редакція подала свої пропозиції у Верховну Раду, адже йдеться не про захист якогось одного видання чи його працівників.

«Слід покласти край тиску влади, судів, контролюючих інстанцій на мас-медіа. Державотворчий прогрес можливий лише в поєднанні інтересів журналістів і суспільства», — підкреслив Починок.

Актуальність, пов'язана з охороною здоров'я

У світі реалізовується багато довгострокових проєктів щодо удосконалення технологій боротьби із хворобами. Результати досліджень у цій галузі, які дозволяють долати недуги, — це вкрай актуально.

У Львові відкрили Центр трансплантації кровотворних клітин

Перший в Західній Україні Центр трансплантації стовбурових кровотворних клітин відкрили у Львові. Він діє на базі Інституту патології крові та трансфузійної медицини НАМНУ.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«У хворих на рак крові із західного регіону України відтепер відпаде необхідність їхати на трансплантацію стовбурових гемопоетичних клітин за кордон — лікування за європейськими стандартами їм буде забезпечене «вдома», що в 3–5 разів дешевше», — сказав керівник Центру Орест Тушницький.

Китайські вчені виявили 57 видів лікарських рослин, що володіють протираковою активністю

Куньмін, 25 травня (Сінхуа) — Китайські вчені виявили 57 лікарських рослин китайської медицини, що володіють протираковою активністю.

Про це повідомив у міжнародному журналі «Scientific Report» доктор наук Куньмінського зоологічного інституту Академії наук Китаю Дай Шаосін.

«Група вчених з інституту на чолі з Хуан Цзінфеєм провела оцінку 2402 видів лікарських рослин та препаратів з них і визначила 57 з них, які володіють протираковою активністю, в тому числі гіностема п'ятилиста, платикодон, гінура, шавлія, європейський женьшень, чорноголова звичайна тощо», — йдеться у повідомленні.

ВООЗ заявила про зменшення випадків та смертей від COVID-19

У глобальному плані за останній тиждень кількість нових випадків COVID-19 та смертей у світі продовжує знижуватися.

Про це йдеться у щотижневому епідеміологічному бюлетені Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), передає Укрінформ.

Поширення коронавірусу можна взяти під контроль — глава ВООЗ

Генеральний директор Всесвітньої організації охорони здоров'я Тедрос Аданом Гебреесус заявив про можливість контролювати рівень коронавірусної інфекції на тлі зменшення кількості випадків COVID-19.

Про це він сказав на брифінгу 1 лютого, передає Укрінформ.

Актуальність, пов'язана зі спростуванням чуток

Детонатором актуальності нерідко є чулки. Вони виникають тоді, коли суспільство не одержує точної інформації. Причиною їх також можуть бути необережні, а точніше сказати, безвідповідальні заяви відомих політиків, керівників органів виконавчої влади. Є чулки, що виникають час від часу з метою дискредитації якоїсь галузі. Найбільш вразливою у цьому сенсі є, наприклад, ядерна енергетика. І це використовують надзвичайно цинічно, пам'ятаючи, що, сказати б, вже на генетичному рівні в людей існує страх, вбитий у свідомість чорнобильською катастрофою. Тому черговий запуск серед населення якихось натяків на ядерну аномалію, що нібито трапилася «на одній з АЕС», має панічний резонанс. На актуальності, пов'язаній із атомною тематикою, часто ЗМІ спекулюють. Журналіст інформаційного агентства мусить у цьому добре розбиратися, має бути відомим у колах атомників, викликати у них довір'я, адже саме такому автору вдасться одержати точну інформацію. Втім, це стосується й інших техногенних галузей.

Спростовувати чулки — це завжди актуально.

Дані системи контролю показали, що радіоактивних викидів на Рівненській АЕС не було

Дані автоматизованої системи контролю радіаційного стану (АСКРС) показали, що радіоактивних викидів на Рівненській АЕС не було.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив заступник начальника цеху радіаційної безпеки РАЕС Олександр Романенко, спростовуючи поширювані чулки про нібито якусь техногенну аномалію на «одній з АЕС України».

«Всі показники в межах норм, регламентованих вітчизняним законодавством і стандартами МАГАТЕ щодо впливу ядерних енергетичних установок на довкілля», — сказав Романенко.

Оскільки в Україні діє чотири атомні електростанції, то кореспондентам Укрінформу було дане завдання з'ясувати, про яку із них могли поширюватися чулки. У результаті вивчення ситуації стало відомо, що системи

автоматизованого контролю радіаційного стану (вони є на кожній АЕС і ведуть безперевне — в режимі реального часу — замірювання фонових значень на промисловому майданчику, у санітарно-захисній зоні та в зоні спостереження АЕС) не зафіксували підвищення радіаційного рівня, а, отже, не сталося якихось відхилень у роботі реакторних установок.

Журналістові інформаційного агентства неприпустимо користуватися чутками, тим паче спекулювати ними. Тому він повинен завжди перевірити їх, звернувшись до фахівців. Точність — умова правдивості новини, у якій наводяться спростування.

Анонсована актуальність

Вона стосується важливих подій у політичному, економічному, культурному житті. Переважно йдеться про майбутні візити керівників держав, початок чемпіонатів, вступ у дію законів тощо.

Пам'ять автора першої слов'янської «Граматики» Мелетія Смотрицького буде увічнена

Пам'ять автора першої слов'янської «Граматики» Мелетія Смотрицького буде увічнена на Рівненщині, у зв'язку із 430-річчям з дня народження видатного вченого, громадського і релігійного діяча.

Указ про це видав Президент України, йдеться на офіційному сайті глави держави. (Укрінформ).

У новині вказано місце, де будуть проведені заходи: Острог, де філолог закінчив Академію. Нині спадкоємницею цього закладу є Національний університет «Острозька академія», де проведуть тематичні конференції, здійснять випуск монографії про життя та діяльність світоча культури. На одній із площ йому встановлять пам'ятник. Планується також перевидання «Граматики» з науковими коментарями.

Світові інформаційні агентства випускають повідомлення лише про ті майбутні події, які матимуть величезне економічне, соціальне, політичне, культурне значення в межах країни чи у відносинах між державами.

Що ж стосується майбутніх маломасштабних подій, то інформаційні агентства їх не анонсують.

Окрема анонсована актуальність — прогнози погоди.

У переважній більшості інформаційних агентств є сайт «Погода», де вміщують інформацію про погодні явища, прогнози щодо температурних режимів та опадів. Як правило, джерелом таких повідомлень є Український гідрометцентр.

У Карпатах очікується сходження лавин

Синоптики попередили про підвищену лавинну небезпеку в неділю на Закарпатті та Івано-Франківщині.

Про це повідомляє Український гідрометцентр.

«28 лютого у високогір'ї Закарпатської та Івано-Франківської областей очікується підвищена лавинна небезпека (III ступінь)», — йдеться у повідомленні. (Укрінформ).

Іноді інформаційні агентства публікують передбачення погоди, зроблені так званими народними синоптиками.

Народний синоптик дав прогноз погоди на осінь в Україні

За прогнозом народного синоптика Леоніда Горбаня, осінь цього року в Україні буде холодною та дощовою, зокрема, перший сніг може випасти в Україні вже у жовтні.

Про це повідомляє ТСН ua. (УНІАН).

Актуальність винаходів у сфері науки і техніки

Йдеться про нові дослідження, розробки вчених, досягнення в галузі ІТ-технологій тощо. У таких повідомленнях журналіст інформаційного агентства популярно викладає суть новації, розкриває її значення, вказує на сферу застосування.

Штучний інтелект навчили виявляти пацієнтів із високим ризиком інфаркту

Група дослідників із Університету Лідса (Велика Британія) навчила систему на основі штучного інтелекту виявляти пацієнтів із високим ризиком серцевого нападу на основі аналізу знімків їхніх очей.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє News Medical.

Автор торкається історії дослідження, щоб доступно пояснити, чим воно викликане і якими методами фахівці йшли до мети: було помічено, що зміни в крихітних кровоносних судинах сітківки ока є показниками більш широких судинних захворювань, включаючи проблеми з серцем. Тому довелося «навчити систему на основі штучного інтелекту автоматично зчитувати фотографії сітківки ока та ідентифікувати тих людей, у яких протягом наступного року ймовірно станеться серцевий напад».

Важливість такого напрямку діагностики підтверджує цитата професора Алекса Франжі:

«Ця техніка відкриває можливість здійснити революцію у сфері скринінгу серцевих захворювань. Сканування сітківки ока порівняно дешеве і зазвичай використовується в багатьох офтальмологів. У результаті автоматизованого скринінгу пацієнти, які мають високий ризик захворіти, можуть бути направлені до спеціалізованих кардіологічних медзакладів».

Китай запустив супутник для дослідження зсувів та землетрусів

Влада Китаю у середу, 26 січня, успішно вивела на задану навколосеземну орбіту супутник для спостереження за поверхнею Землі.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє Сінхуа.

У новині вказано, що основне завдання супутника — ефективний моніторинг зсувів та землетрусів. Технологічні можливості апарата «характеризується широким охопленням і високими просторовими можливостями», і це «допоможе знизити залежність Китаю від даних, що надаються зарубіжними країнами у таких галузях, як геологія, моніторинг сейсмічних катастроф і реагування на надзвичайні ситуації».

На «Новій пошті» з'явилися перші роботи

«Нова пошта» почала активно впроваджувати роботів для сортування посилок.

Про це повідомляє пресслужба компанії.

«Використання таких роботів дозволило збільшити продуктивність сортування дрібних посилок удвічі. Наразі працюють 272 такі роботи», — йдеться у повідомленні.

Ця подія свідчить: компанія прагне дедалі успішніше досягати своєї мети — пришвидшити час відправлення посилок клієнтам.

Автор вказує, що на «зонах сортування дрібних відправлень (до 2 кг) використовується робот-train, якого розроблено спільно з українським виробником SBR», а важчими (до 30 кг) займаються «роботи-піруети української компанії Deus Robots». (УНІАН).

В Австрії успішно випробували літак з українським двигуном

В Австрії успішно здійснив перший політ одномоторний навчальний літак компанії CEA Design GmbH, двигун якого виготовило українське підприємство «Івченко-Прогрес».

Про це повідомляє Укрінформ із посиланням на авіаційний портал Austrian Wings.

«Розроблений в Австрії одномоторний навчальний літак від недавно заснованого виробника CEAD здійснив свій перший політ на аеродромі Бад-Феслау», — йдеться у повідомленні.

Спираючись на дані порталу, агентство стверджує, що «обидва члени екіпажу залишилися дуже задоволеними першими результатами», тобто, український мотор 750PS із цифровим керуванням цілком відповідає потребам цієї моделі.

У новині також зазначено, що турбогвинтовий тренувальний літак виготовлений переважно з вуглецевого волокна і він є уособленням надсучасного літального апарату навчального типу: має скляну авіоніку кабіни (сенсорний екран) та багато інших інноваційних деталей конструкції.

Важливо, що подано інформацію про реноме фірми, яка силову установку, — державне підприємство «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» імені академіка О. Г. Івченка (ДП «Івченко-Прогрес»), двигуни якого застосовуються на 64 типах літаків у більше ніж 100 країнах.

Поновлена актуальність

Світ дуже стрімко змінюється — те, що вчора було актуальним, сьогодні — ні. Вальтер фон Ла Рош зазначає, що «чим частіше трапляється нагода відповісти на запитання «Що нового?», тим коротшими будуть періоди часу, протягом яких щось залишається актуальним» [8, с. 67].

Чи можна актуальність підтримувати?

Повідомлення про безробітного, якому видали одноразову допомогу для організації «зеленого туризму» біля Національного заповідника в Карпатах, дає журналісту поштовх для спостереження за тим, як заповзятливий чоловік розвиватиме цей бізнес.

Незабаром виявиться, що:

- його донька-десятикласниця, яка володіє англійською мовою, захистила в Малій академії наук роботу про досвід у сфері «зеленого туризму» зарубіжних країн і на основі цього разом із батьком зробила свою концепцію надання послуг мандрівникам, які люблять автентичні умови перебування в історичній локації;
- він побудував на своєму обійсті готельний комплекс і саме тому тут почали ночувати зарубіжні туристи, які раніше сюди не приїздили через відсутність сервісу;
- розширив види діяльності — надає для плавання човни, влаштовує риболовлю.

Пошук інших подій в руслі цієї тематики буде успішним, якщо це стосується підготовки новин у літній період, коли тисячі сучасних пілігримів прагнуть побувати не у зіркових курортних комплексах, а серед первісної природи.

Тому актуальним буде, якщо йтиметься, наприклад, про те, що колишній безробітний, започаткувавши власну справу, приймає гостей у своїх садибах

серед наймальовничіших місць в Україні, влаштовує походи по гриби та ягоди, екскурсії верхи на конях та в бричках, залучає туристів до участі у фольклорних святах тощо...

Підтримування актуальності можливе у будь-якій тематиці. Скажімо, через деякий час після чорнобильської аварії вчені селекційним способом ввели сорт трави тимофіївки лучної, що не абсорбує радіонукліди, а тому є чистим кормом, який одержують на забруднених пасовищах. Це стало певною панацеєю для тисяч сільгоспвиробників. Таким чином підтверджено, що серед значень слова «actualis» — є і «дієвий».

Після того, як Президенту Латвії була зроблена операція на серці, Латвійське інформаційне агентство ЛЕТА відслідковувало хід реабілітації глави держави, використовуючи як джерело посадових осіб, котрі володіють достовірною інформацією. Із кожною такою подачею агентство поновлювало актуальність своїх новин на цю тему:

Президент прокинувся після операції, його стан стабільний

Рига, 21 січня, ЛЕТА. Стан президента Латвії Раймонда Вейоніса після перенесеної вчора операції на серці стабільний — він прокинувся і розмовляє з лікарями.

Стан президента після операції медики оцінюють як стабільний з тенденцією до поліпшення

Рига, 22 січня, ЛЕТА. Стан президента Латвії Раймонда Вейоніса, який 20 січня переніс операцію на серці, медики оцінюють як стабільний з тенденцією до поліпшення.

Президенту зменшена інтенсивність терапії

Рига, 24 січня, ЛЕТА. Стан президента Латвії Раймонда Вейоніса, який переніс операцію на серці, як і раніше оцінюється як стабільний, й інтенсивність терапії йому зменшена.

Президент у відеозверненні подякував за підтримку під час хвороби

Рига, 2 лютого, ЛЕТА. Президент Раймонд Вейоніс виступив з відеозверненням із лікарняної палати, в якому подякував латвійцям за підтримку під час хвороби.

Президента незабаром выпишуть із лікарні

Рига, 23 лютого, ЛЕТА. Команда лікарів незабаром прийме рішення про подальший процес одужання президента Раймонда Вейоніса поза лікарнею.

Президент Вейоніс продовжив відновлення в Вайварі і працює в юрмальській резиденції

Рига, 13 березня, ЛЕТА. Президент Раймонд Вейоніс після операції на серце продовжив відновлення в національному реабілітаційному центрі «Вайварі» і працює у своїй резиденції в Юрмалі.

Поновлена актуальність може стосуватися також давніх подій, щодо яких стали відомі нові факти: злочини проти людяності під час воєн (вони не мають строку давності), розслідування аварій, географічні та археологічні відкриття, оприлюднення засекречених даних тощо.

Увага до актуальності завжди на першому місці під час планування щоденної роботи інформаційних агентств і тематичного наповнення їх сайтів. У відповідності із цим керівництво агентств звертає увагу журналістів, у тому числі власних кореспондентів, на моніторинг резонансних тем, щоб їх висвітлювати, щоразу шукаючи новий інформаційний привід. Такі вказівки оформлюються у вигляді розпоряджень у службових листах.

1. 2. 3. Цікавість

Якщо актуальність зумовлена суспільно-політичними обставинами, то наступна властивість новин — цікавість — є фактором, що залежить переважно від особистого сприйняття новини різними людьми. Але треба прагнути писати такі новини, щоб після їх прочитання, як зазначав американський журналіст Д. Лейта в американському журналі «Editor And Publisher» 27 лютого 1957 року, людина вигукувала «Боже мій!»

Актуальність тісно пов'язана із феноменом цікавого у новині. Прочитайте сьогоднішні обласні газети і визначте, скільки поданих там новин були б цікавими для читача у Харкові, Львові, Одесі, Сумах чи Вінниці. Зазвичай, ви не знайдете позитивної відповіді на це, а окремі повідомлення варті уваги лише хіба що для читачів одного району чи навіть села. Водночас у центральних чи зарубіжних газетах з'явилося з тієї ж області кілька новин, які подали власні кореспонденти. Оскільки вони надруковані, то, отже, пройшли через конкурентне сито редакції і саме тому з'явилися на шпальтах. Отже, причина криється у вмінні знаходити цікаве, тобто таке, що має всезагальний інтерес. У чому тут феномен і які його параметри?

Нерідко можна почути, як хтось каже: «У сьогоднішньому номері газети немає чого читати». Давайте подивимося на шпальти видання. Ми побачимо, що подані такі матеріали: статистичний звіт про роботу металургійних заводів, діяльність судової системи в регіоні, надруковано список підприємств, які виставлені на торги, популяризуються магнітні фільтри та металодетектори

однієї фірми. Звичайно, ця тематика ближча лише для певної категорії реципієнтів. Не виключено, що така фактурна палітра свіжого номера викликана рекламними потребами видання, тому катастрофічно знизився рівень уваги читачького загалу до публікацій.

Як задовольнити цікавість універсального споживача до новин інформаційного агентства?

Стовідсотково це неможливо, адже те, чим захоплюється і на чому розуміється одна людина, може бути для іншої байдужим або викликати зовсім слабкий інтерес. Одні зачитуються новинами інформаційних агентств про фінал Ліги чемпіонів, а інші запитують: «Що це таке?»

Тому не завжди цікаве є визначальним у тому, буде чи не буде інформаційне агентство подавати ту або іншу новину на своїй головній сторінці. Адже те, що має значення для однієї категорії людей, зовсім не хвилює іншу.

Новина про те, що космонавти приземлилися, зберігає свою «звучність» кілька годин після її виходу. Це ж стосується і зустрічі лідерів «великої сімки» (G7) у неформальній обстановці.

Сприйняття і розуміння цінності новин у реципієнтів зумовлене індивідуальними психологічними факторами, які наводить Зігфрід Вайшенберг. Він, зокрема, зазначає, що людське спостереження за довколишнім світом «є селективним, воно зосереджується на одних та ігнорує якісь інші враження», людина надає «перевагу особам та персоналізованим подіям перед абстрактними явищами» і сприймає «емоційно забарвлені об'єкти і події краще ніж нейтральні явища» [1, с. 29].

Автор слушно зауважує, що увагу привертають «близькі нам теми і те, до чого в нас виникає особисте ставлення», і що «на нас швидше справить враження щось незвичайне, ніж щось рядове».

У цьому зв'язку він використовує популярне твердження: громадськість цікавить, а відповідно варте стати основою новини тільки те, що формулюється залежністю (хоч це вже є надто банальним): «Собака покусав чоловіка/жінку = низька інформаційна цінність; чоловік/жінка покусали собаку = висока інформаційна цінність» [Там само].

«Словник літературознавчих термінів» зазначає, що цікавість — «одна з неодмінних рис хорошого твору: збудження тривкого інтересу читача до зображуваних подій і образів, здатність захопити його увагу і схвилювати» [9, с. 467]. Тут йдеться, переважно про художній твір, але таке визначення цілком проектується і на журналістику як вид творчої діяльності.

Інформаційне агентство зважає і ще на одне визначення цікавості, дане у «Словнику української мови»: «1. Бажання, намагання дізнатися про щось

в усіх подробицях; увага до кого-, чого-небудь; допитливість. 2. Те саме, що привабливість» [17, с. 227].

Володимир Здоровега зазначає: вирізняють як загальні, так і специфічні прояви цікавості в журналістиці [3, с. 41].

Переважно інтерес пов'язаний із пригодами, природними катаклізмами, приватним життям видатних спортсменів, акторів, політиків, кризовими ситуаціями тощо. Це можна віднести до загальних проявів цікавості в журналістиці. Є і специфічні, зумовлені соціальним станом тих, хто засвоює новини, їх віком, професією, рівнем освіти, національністю, місцем проживання тощо.

Феномен цікавого у журналістиці — мінливий. Його слід розглядати у контексті виду ЗМІ, його спрямованості. Те, що є звичним для таблоїду, наприклад, — тексти про сімейні скандали «зірок», інтимні подробиці їх стосунків, сенсації, чутки тощо — для тих ЗМІ, які входять у зону елітних, є неприйнятним. Це ж стосується й інформаційних агентств, які, прагнучи задовольняти попит цікавості, все ж не опускаються до відображення за методикою так званих бульварних медіа.

Редакційну політику інформаційних агентств стосовно цікавості можна висловити гаслами, що їх популяризує Вольфф Фолькер: «Геть старе і відоме... Геть несуттєве і нудне!» [21, с. 17].

Загалом новини стають цікавими, якщо у них, зокрема, відображено (*подаємо заголовки новин*):

— драматизм подій:

Офіційна версія про самогубство генерала спростована;

— неординарні випадки у житті відомих людей:

Депутат парламенту Леон Піт змагався у бігу на сто метрів із чемпіоном світу на цій дистанції;

— інциденти:

Поліція затримала знімальну групу телеканалу;

— курйози:

У Пакистані провели конкурс краси для буйволів;

— кохання:

Народний артист одружився втретє — його обраницею стала медсестра;

— переживання, почуття:

Хлопчик дві доби просидів на дубі в лісі, остерігаючись вовків;

— багатство:

У Дубаї виставлена на продаж блуза з чистого золота за 110,6 тисяч доларів США;

— унікальні технічні розробки:

Голландський інженер створив велосипед на сонячних батареях;

— польоти на інші планети:

У NASA назвали дату запуску космічної місії на Марс;

— приватне життя знаменитостей:

ЗМІ назвали нову причину розлучення Бреда Пітта та Анджеліни Джолі;

— асоціації із загальновідомим:

Сина назвали Ісусом;

— видатні спортивні досягнення:

Українка Яна Клочкова здобула сьогодні третю золоту олімпійську медаль з плавання.

Щодо останнього прикладу, то тут принаймні чотири рівні цікавості: здобуток спортсменки становить певний інтерес для окремої категорії — любителів цього виду спорту; для спеціалістів, адже йдеться про феноменальний випадок; він викликає у декого за кордоном бажання поглянути на географічну карту і знайти там невідому їм раніше країну, яку представляє «золота рибка»; успіх викликає величезне почуття гордості у співвітчизників переможниці.

Суспільне зацікавлення викликають і кількісні показники. Як зазначає Ніклас Луман, вони є «особливими збудниками уваги». Він стверджує, що «більші цифри породжують більшу інформаційну вагу» [10, с. 57], якщо вміло використати такий показник стосовно певних явищ.

Інформаційні агентства прагнуть враховувати різноманітні аспекти цікавості, у тому числі і ті, що виникають у зв'язку із результатами нововведень, які спонукають спільнот до наслідування унікальних позитивних прикладів. Укрінформ такі новини подає, зокрема, у спецпроекті «Якісне життя»:

На Закарпатті презентували проєкт сміттєпереробного заводу

На Закарпатті представники німецького інвестора презентували проєкт сміттєпереробного заводу.

В Ужгороді відкрили скейт-майданчик для активного дозвілля

Майданчик облаштували з належними умовами для катання на скейтбордах і роликах, а також для тренування та удосконалення навичок.

На Буковині пацієнту вперше з допомогою 3D-копії суглоба підібрали ідеальний імплант

У Чернівцях вперше для протезування суглоба використали 3D-моделювання. За допомогою надрукованої на 3D-принтері моделі суглоба, для пацієнтки підібрали ідеальний імплант.

Найбільший у світі завод з видалення CO₂ із повітря запрацював у Ісландії

Найбільший у світі завод, призначений для видалення вуглекислого газу з повітря та перетворення його на камінь, почав працювати цієї середи в Ісландії.

Житомирський центр крові отримав апарат, який знищує віруси в тромбоцитах і плазмі

Житомирський обласний центр крові отримав у безкоштовне користування дороговартісний апарат вірусінактивації, який знищує віруси у тромбоцитах і плазмі.

В Ізраїлі розробили електрокар-трансформер

Ізраїльський стартап City Transformer представив однойменний електрокар, який може зменшуватися у розмірі для паркування.

Велосипедисти здійснили пробіг з Австрії до Туреччини, присвятивши його жінкам

Три жінки здійснили велопробіг, подолавши 2 тисячі кілометрів від австрійського Відня до турецького Кушадаси, присвятивши його жінкам світу.

У США представили робота-газонокосильника з підтримкою GPS

Американська компанія Segway представила робота-газонокосильника, який використовує систему глобального позиціювання GPS під час роботи.

Щоб фактор цікавості був відмітною ознакою новини, слід, як радить німецький дослідник журналістики Зігфрід Вайшенберг, виконати «такі рекомендації:

- запропоновані новини повинні бути несподіваними й новими для читачів;
- у співвідношенні між основними фактичними даними потрібно показати несподівані аспекти;
- цілком нові фактичні обставини треба відображати так, щоб вони могли викликати в читача асоціації з його власними знаннями» [1, с. 154].

Новинна цінність інформації з точки зору цікавості зростає, якщо: у подіях брали участь відомі люди; виявляються конфлікти, суперечки; зачіпаються почуття (що здається жакхливим чи зворушливим, кумедним чи величним, що приносить радість чи дратує?); щось виявляється несподіваним» [8, с. 78].

Не слід сплутувати елемент цікавості і збіг із якоюсь датою: наприклад, у День Незалежності, чи у День Конституції, на Різдво або на Новий рік народилася дитина. Це випадковість, яка носить елемент псевдоцікавості.

Отже, цікавість ніколи не є універсальною, вона є породженням передусім уподобань, нахилів, потреб людей. Ніхто не може точно гарантувати, що перепланування центральної площі в Києві цікавить мешканця Будапешта, а турботи безробітних бідної країни — власника заводу «Рено». Однак новини є різні, і обов'язок ЗМІ задовольняти право кожного читача на інформацію. Чим багатший асортимент такої якісної продукції, тим вона буде сприйнята ширшим колом людей. Унікальну можливість для цього мають ЗМІ загальнонаціонального масштабу, тому подають новини із різних галузей людської діяльності, переважно поєднуючи їх в одній або кількох колонках, передачах, блоках керуючись принципом цікавості. Щоб сповна виконувати кваліфіковано свою місію, журналісту — творцю новин — треба вибудувати в собі своєрідну митницю, яка б стала на перепоні його бажанню видати малозначуще за надто цікаве.

Цікавість реципієнтів пов'язана і з тим, що їм може бути корисне — для них особисто, для великого і малого бізнесу, для здоров'я, відпочинку тощо. Соціальна значимість факту визначається тими наслідками, що впливають з нього для людей. Чим більше число людей зачіпає новина, їхні потреби, тим вона цікавіша і соціально значиміша, тим більше заслуговує на увагу журналіста. Особливо, коли новина повідомляє про нововведення, які можуть слугувати прикладом для інших у великих масштабах:

Аукціон із продажу будиночків для білок провели школярі

Аукціон із продажу будиночків для білок провели школярі у Рівному.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомили у пресслужбі міської ради.

«Невеличкі, схожі на шпаківні, більчатники мають оригінальну форму і виготовлені з різноманітних матеріалів», — йдеться у повідомленні.

У цьому факті — свідчення прояву великих творчих здібностей дітей: вони створили різні конструкції «помешкань» для пухнастих звірят — двоповерхові, із терасами, драбинками, мансардами тощо. І комерційну складову тут також підкреслено: загалом учні зробили 56 таких своєрідних жител, третину з яких реалізували за ціною від 200 до 350 гривень. Частина подарували зоопарку, а решту розвісили у центральному парку обласного центру. Виручені від продажу кошти використані для розвитку технічної творчості юних майстрів.

ЗМІ завжди прагнуть «поєднати інтерес до певних новин із їх вагомістю» [3, с. 45]. У яке русло можна спрямувати соціальну корисність новини інформаційного агентства? У тому, що почався сезон збирання чорниці та грибів, новини ніякої немає: настала пора і люди вийшли в ліси. Звичайно, ми можемо назвати ціни на цю продукцію, про заготівельні пункти, ліміти на заготівлю тощо. Але для споживача важливіше інше, якщо йдеться про Північне і Західне Полісся України, забруднене радіонуклідами: чи чисті ягоди? Отже, варто було б для інформаційного приводу знайти факт, коли лісівники не просто контролюють, а допомагають людям не назбирати вражених радіацією ягід. Тобто, журналіст інформаційного агентства, який взявся за цю тему, має задати лісівникам низку запитань: чи визначені в лісах «брудні» ділянки, чи є вказівники щодо цього, і чи є таблиці, що сповіщають про дозу радіації?

Важливо тут було б подати результати наукових досліджень. Вони допоможуть зрозуміти, чому небезпечна лісова продукція. Річ у тому, що лісова підстилка є своєрідним екраном для радіонуклідів, які випали на ліси. Основна кількість радіонуклідів розташовується у її верхньому шарі, товщина якого 3–5 см. Звідси живиться корінець чорниці і гриба.

Цікавість і соціальна корисність нерідко «йдуть» в парі:

Міжнародний проєкт «Рання англійська» для дітей розпочато у Рівному

Реалізацію міжнародного проєкту «Рання англійська» для дітей віком із трьох місяців до повноліття розпочато у Рівному.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Ми втілюємо методику ізраїльського лінгвіста Хелен Дорон, за якою даємо, наприклад, немовлятам у визначений час слухати записані на диску цікаві діалоги літературних персонажів та пісні англійською», — сказала координатор проєкту Олена Федоренко.

За її словами, старшим дітям відкрито доступ до інтерактивного порталу англійською мовою.

Домашній зоопарк створив житель поліського села

Декоративні породи червоно-золотистих, жовтих та сріблястих фазанів розвів у своєму господарстві житель села Карпилівка на Рівненщині Лот Козаченко.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Потомство птахів одержане на селекційній основі за рекомендаціями вчених-зоологів», — сказав Козаченко.

Це унікальний випадок, і чи не загориться ще хтось бажанням повторити такий досвід, прочитавши в новині, що на обійсті власник домашнього зоопарку вирощує також екзотичних павичевих голубів, в'єтнамських свиней, цісарок, коней?

Чийсь досягнення спонукають до створення нової якості власного життя. Зазвичай новини про це мають широкий резонанс в суспільстві і тому нерідко інформаційне агентство стає інтерактивним ЗМІ, якому люди вдячні за популяризацію передової практики і звертаються до нього з проханням дати контактну інформацію, щоб зв'язатися із тими, чий досвід популяризує.

1. 2. 4. Об'єктивність

Професор Володимир Здоровега, маючи на увазі журналіста, вважав: «Сама природа його професії потребує бути максимально об'єктивним» [3, с. 51].

«Бути об'єктивним означає правильно описувати дійсність», — наводить слова Гайнца Бойерляйна Вальтер Фон Ла Рош [8, с. 117].

Цим правилом користуються інформаційні агентства, дбаючи в новинах про незаангажованість своїх повідомлень.

Висвітлювати дійсність, не вдаючись до особистих смаків, — таке правило якісних ЗМІ, у яких «журналісти пишуться, тим, що добре роблять свою роботу незалежно від власних політичних переконань» [2, с. 200]. Така ознака утвердилася насамперед у демократичних країнах: «Панівна форма професіоналізму в Північній Америці тісно пов'язана з поняттям «об'єктивності» [Там само].

Діяльність інформаційних агентств у дотриманні такої вимоги спирається на наукове поняття «об'єктивне» як категорію теорії пізнання. Згідно із Манфредом Гойном, об'єктивна новина означає «об'єктивно правдива новина», тобто «змісту, про який повідомляється, відповідає реальний зміст, що існує поза суб'єктом пізнання, як об'єкт пізнання». Це означає, що «новина має бути написана без оцінок та почуттів, нейтрально добрана та реалізована нейтрально щодо оцінок та емоцій» [8, с. 119].

Коли йдеться про об'єктивність, то, наприклад, у Сполучених Штатах говорять «не стільки про об'єктивність, скільки про чесність, порядність як про журналістський принцип» [Там само].

Коли автор пише, що «найкращий метод вирощування пшениці застосували на півдні країни», то у читача виникає підозра до такого повідомлення: чому журналіст так впевнений, що саме там найуспішніші аграрії? Тут годилося б послатися на авторитетне джерело, наприклад, на висловлювання

міністра сільського господарства, який точно володіє знаннями про стан підпорядкованої йому галузі і знайомий зі статистичними даними.

«Внаслідок потягу до використання зайвих додаткових визначень, що призводить до багатослів'я, ми опиняємося перед загрозою змішування новини та власної думки», — такий діагноз ставить цьому явищу колишній керівник редакції новин радіостанції «Дойчландфунк» Ганс Горшенек [8, с. 114].

Негативну якість в новину вносять слова «оригінальний», «яскравий», «грандіозний», що як епітети нав'язують певну оцінку при характеристиці фактів, тобто, наяву — ставлення автора до того, про що він пише, а це неприпустимо. Тому слід дбати, щоб не привнести в текст невиправдану тенденційність.

Слова-означення завжди свідчать про суб'єктивне враження і тому не вживаються в авторській мові новин інформаційних агентств, а можуть бути при необхідності використані лише в цитаті, яка належить відповідній особі, котра компетентно дає характеристику події.

Все, що стосується вагомості, значення, оригінальності, винятковості, яскравості, корисності, грандіозності чогось, не може бути висловлене автором, — такі характеристики дають лише у прямій чи непрякій мові людини, яка є джерелом інформації, або у цитаті пресслужби чи іншої структури, що теж є в ролі джерела інформації. Саме таким чином інформаційні агентства досягають високого рівня об'єктивності новин, відокремлюючи факти від думок чи коментарів.

Світова елітна журналістика дотримується правила: «Новина має бути вільна від чиєїсь думки. І читач повинен бути в цьому впевнений» [21, с. 27].

Аби реалізувати такий принцип у новинах інформаційних агентств застосовують своєрідну «демаркаційну» лінію — другий абзац, де саме і відбувається відокремлення факту від суджень про нього.

«Коментар вільний, але факти священні», — цей вислів колишнього головного редактора газети «Манчестер гардіан» К. П. Скотта став своєрідним правилом для журналістів інформаційних агентств.

Те, наскільки дотримуються журналісти інформаційного агентства вимоги відокремлювати факти від коментарів, є одним із основних показників якості їх новин. За цією ознакою, наприклад, Українське національне інформаційне агентство Укрінформ лідирує в рейтингу, що його формує один раз у квартал на основі моніторингу професійних стандартів журналістики в онлайн-медіа України громадське об'єднання «Інститут масової інформації» за підтримки «Інтерньюз-Нетворк» за проектом USAID «Медійна програма в Україні» [27]. Об'єктом дослідження є інформаційні агентства, які засновані та діють на підставі Закону України «Про інформаційні агентства» і

новинні сайти (близько 20), що позиціонують себе як онлайн-медіа, — окремі є підписантами «Медіаруху за дотримання професійних стандартів». Серед них unian.com, ukrinform.ua, censor.net.ua, tyzhden.ua, interfax.com.ua, suspilne.media, bykvu.com.

Загальна вибірка під час таких досліджень може становити 1900 матеріалів — по 100 матеріалів, узятих поспіль одночасно з кожного сайту [27].

«Методологія моніторингу професійних стандартів журналістики» [28], якою користуються експерти під час цього дослідження, виходить, зокрема, з того, що «журналіст має бути максимально незаангажований. Усі коментарі власне журналіста мають бути чітко відокремлені від фактів та коментарів експертів. У новині є неприпустимими оціночні судження. Кожна висловлена думка повинна мати конкретного автора» [28].

Маркерами порушення цього стандарту є, наприклад: думка «журналіста чи експерта не виділяється і подається як факт»; наявні «оціночні судження»; вживають яскраво забарвлені слова, епітети; у заголовку є «оціночне судження і не відповідає суті новини» [Там само].

Новина інформаційного агентства — це єдиний інформаційний жанр, де авторське «я» відсутнє, а тому немає висловлювання його почуттів, вражень, — автор нейтральний щодо цього.

1. 2. 5. Точність і достовірність

При написанні новини журналісти інформаційного агентства дотримуються такого правила: «Новина повинна відповідати дійсності, зміст інформації та джерело мусять бути такими, щоб їх можна було перевірити» [8, с. 78].

Точність — це базова властивість новини інформаційного агентства.

Автори в інформаційному агентстві повідомляють факти максимально точно, не спотворюючи їхнього первинного змісту. Так реалізують свою прихильність до істини, а це є разом із правдивим інформуванням громадськості «найвища заповідь...» [21, с. 23].

Якщо, наприклад, йдеться про якусь надзвичайну подію на техногенному об'єкті, то слід написати точно, що сталося. Проте нерідко журналісти допускають помилки у слововживанні, довільно трактують термінологію, а це означає, що «головний закон демократичного суспільства («свобода — це насамперед відповідальність») осягають дуже повільно» [5, с. 178], як слушно зауважує Анатолій Капелюшний. Він констатує, що, «на жаль, дуже поширеною хвилюю у слововживанні є слабка обізнаність журналістів із значенням слів, а то й пряме незнання тих слів...» [5, с. 179]. Відтак іноді навіть

відмову трансформатора чи коротке замикання ліній електропередач на території АЕС журналісти називають «аварією», не розуміючи, що це слово стосовно АЕС вживають при назві випадку значно серйознішого, який веде до трагічних наслідків. Щоб подібного не сталося, кореспондент інформаційного агентства повинен бути компетентним в атомно-енергетичній галузі, висвітлюючи подібний факт. У зв'язку із цим йому слід обов'язково знати міжнародну шкалу ядерних подій INES (International Nuclear Event Scale), розроблену Міжнародним агентством з атомної енергії (МАГАТЕ) у 1988 році [25].

Із 1990-го INES використовується з метою універсальної оцінки надзвичайних випадків, пов'язаних з аварійними радіаційними викидами у доквілля на атомних електростанціях і загалом на підприємствах цивільної атомної промисловості. Перший рівень шкали — 0 — подія з відхиленням нижче шкали, тобто відсутня значимість з точки зору безпеки. Вище рівня 0: рівень 1 (аномальна ситуація — виходить за межі допустимого в експлуатації); рівень 2 (інцидент — значне поширення радіоактивності, опромінення персоналу за межами допустимого); рівень 3 (серйозний інцидент — мізерно малий викид: опромінення населення нижче допустимої межі, серйозне поширення радіоактивності; опромінення персоналу з серйозними наслідками); рівень 4 (аварія без значного ризику для доквілля, мінімальний викид: опромінення населення в допустимих межах, серйозне пошкодження активної зони і фізичних бар'єрів; опромінення персоналу з летальним результатом); рівень 5 (аварія із ризиком для доквілля, обмежений викид, потрібне часткове застосування планових заходів з відновлення, важке пошкодження активної зони і фізичних бар'єрів); рівень 6 (серйозна аварія — значний викид: потрібне повномасштабне застосування планових заходів з відновлення); рівень 7 (велика аварія, сильний викид, важкі наслідки для здоров'я населення і для доквілля) — до таких належать аварії на Чорнобильській АЕС та АЕС «Фукусіма».

Де брати журналісту необхідну інформацію, якщо йому стає відомо про техногенну подію на атомній електростанції? Слід звернутися до керівників атомної електростанції або у її інформаційний центр. Інше джерело — пресцентр Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) у Відні — контактні дані його працівників розміщені на офіційному сайті МАГАТЕ — <https://www.iaea.org/newscenter/press/contacts>. Тут володіють всією оперативною інформацією, адже за рішенням МАГАТЕ країни, які є членами Міжнародного агентства з атомної енергії, зобов'язані у 24-годинний термін повідомляти про всі аварії вище рівня 2, коли є хоча б незначні викиди радіації за межі виробничого майданчика, а також у випадках подій рівня 0 і 1, якщо того вима-

гає суспільний інтерес у країні місцезнаходження атомної електростанції чи за її кордонами.

Використання шкали полегшує кореспонденту інформаційного агентства оперативну комунікацію із фахівцями, сприяє взаєморозумінню під час збору даних, а його засобу масової інформації дозволяє подати достовірну інформацію населенню стосовно загроз ядерних подій з точки зору безпеки.

В інформаційних агентствах прийнято, що за точність оприлюдненої інформації відповідає автор матеріалу.

Він подає правильно власні та загальні назви, посади, титули, точно відображає цифри, забезпечує достовірність через посилання на джерела інформації, не перекручує цитати.

При цьому повідомлення інших засобів масової інформації додатково перевіряє із власних джерел.

Не допускається пряме використання інформації з інтернет-джерела, якщо воно не є ЗМІ (засобом масової інформації України в інтернеті є лише інформаційні агентства, адже вони зареєстровані як ЗМІ у відповідності із Законом України «Про інформаційні агентства»).

Дотримання цих вимог стосується і новин, які перекладають на інші мови для розміщення на сайтах іноземними мовами.

Інформаційне агентство Укрінформ, згідно із Моніторингом дотримання професійних журналістських стандартів в онлайн-медіа традиційно стовідсотково виконує у своїх новинах вимоги стандарту достовірності, і посідає за цим показником перше місце серед українських інформаційних агентств і так званих новинних інтернет-структур.

Спеціалісти, котрі проводять цей аналіз, виходять із основної вимоги: кожен факт, що подається в новині, повинен мати ідентифіковане та надійне джерело інформації [28].

Як свідчать дані такого дослідження, серед найтипівіших помилок є подача новин «або без джерел інформації, або ж джерелом інформації яких вказано просто назву соціальної мережі без зазначення сторінки, звідки взято інформацію, без гіперпосилань чи скриншотів» [27]. Це порушення Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Дотримуючись його вимог, світові інформаційні агентства, наприклад, Укрінформ та УНІАН, закликають і споживачів їхньої інформації діяти так само, тобто, не робити крадіжки їхньої власності, якою є інформаційна продукція, і яка, згідно зі статтею 26 Закону України «Про інформаційні агентства» охороняється чинним законодавством України. Вся інформація, «яку публікує УНІАН і сайт unian.net, є власністю ТОВ «УНІАН» [35]. Тому УНІАН застерігає всіх, хто використовує його новини: «Під час цитування

інформації передплатниками Агентства посилення на УНІАН обов'язкове» [35], при цьому воно має бути «обов'язковим, прямим, відкритим для пошукових систем гіперпосиланням на unian.net не нижче, ніж у другому абзаці тексту» [Там само].

Укрінформ вказує: «При цитуванні і використанні будь-яких матеріалів в Інтернеті відкриті для пошукових систем гіперпосилання не нижче першого абзацу на «ukrinform.ua» обов'язкові, крім того, цитування перекладів матеріалів іноземних ЗМІ можливе лише за умови гіперпосилання на сайт ukrinform.ua та на сайт іноземного ЗМІ» [34].

Важливим чинником достовірності при подачі новин є візуалізація — донесення змісту новин у формі, зручній для зорового сприйняття. Для цього новини, які виходять на сайтах інформаційних агентств, супроводжують фотографіями, зазначаючи їх авторство, — фото Рейтер, фото Асошіейтед Прес, фото Франс Прес, фото ДПА тощо.

Китайське агентство Сінхуа часто подає новини, які складаються з одного або двох речень, що за формою і змістом виконують роль ліду. До цього додає 7–12 фотографій про подію — підтвердження, що вона відбулася.

У Китаї відкрили для руху нове надводне шосе

Пекін, 10 серпня (Сінхуа) — У місті Ічан в провінції Хубей відкрилося для руху нове шосе над водою. Довжина його становить 10,9 кілометра.

У Варшаві розпочався саміт НАТО

Пекін, 10 липня (Сінхуа) — У п'ятницю в другій половині дня в польській столиці Варшаві відкрився саміт НАТО. Під час дводенної роботи саміту планується обговорити питання дислокації військових сил в Центральній і Східній Європі, співпрацю із країнами-партнерами в сфері безпеки і взаємодії із ЄС.

Перший китайський середньомігстральний авіалайнер ARJ21 зданий в комерційну експлуатацію

Ченду, 28 червня (Сінхуа) — Пасажирський літак ARJ21-700, повністю сконструйований і виготовлений силами китайських авіабудівників, сьогодні вперше здійснив рейс EU6679 із Ченду в Шанхай. Таким чином перший китайський регіональний реактивний авіалайнер ARJ21 був зданий в комерційну експлуатацію.

Серена Вільямс всьоме виграла Уімблдонський турнір в одиночному розряді

Лондон, 10 липня (Сінхуа) — Американська тенісистка Серена Вільямс перемогла німкеню Анжеліку Кербер з рахунком 2:0 у фіналі Уімблдонського турніру серед жінок в одиночному розряді і в сьомий раз стала чемпіонкою цього турніру.

У Редакційному кодексі Укрінформу вказано, що агентство «забезпечує послідовність викладу матеріалу, уникає стилістичних і логічних нагромаджень. Кожна значима теза повинна супроводжуватися відповідною аргументацією.

Автори уникають слів іншомовного походження, сленгу, жаргонізмів, штампів» [15, с. 5].

Щодо абревіатур (крім загальноновживаних), то їх розшифровують при першому згадуванні у тексті. Особливо часто вони зустрічаються в новинах про діяльність міжнародних структур, їх взаємодію із різними країнами.

Міжнародні експерти WANO розпочали партнерську перевірку Хмельницької АЕС

Партнерську перевірку Хмельницькій АЕС розпочали фахівці із Тайваню, Болгарії, Словаччини та США як експерти місії WANO (World Association of Nuclear Operators) — Всесвітньої асоціації операторів атомних електростанцій.

Про це кореспондентів Укрінформу повідомили у відділі зв'язків громадськості та ЗМІ Хмельницької АЕС.

«Експерти вивчають, зокрема, роботу колективу станції, спрямовану на підвищення стандартів безпеки та експлуатаційної культури енергоблока ВВЕР-1000 (водо-водяний енергетичний реактор потужністю 1000 кіловатів)», — йдеться у повідомленні.

У цій новині подано два розшифрування абревіатур — організації, яка перевіряє, та назва типу реактора.

Інформаційні агентства використовують також відео про подію, відображену в новині, — додатковий матеріал для розуміння її тексту. Маркером таких новин є примітка в кінці заголовка «відео», взята в дужки:

Сотні морських левів заповнили узбережжя в Чилі (відео)

У Чилі більше трьох сотень морських левів заповнили місцеве узбережжя.

Про це йдеться в сюжеті ТСН. (УНІАН).

Якщо до новини є фото, то його наявність аналогічно анонсують у заголовку:

В Австралії випробували безпілотний літаючий електромобіль (фото)

В австралійській пустелі випробували чотириметрового літаючого гоночного електромобіля Alauda Airspeeder Mk3, який у майбутньому братиме участь у змаганнях у стилі «Формули-1».

Про це пише The Guardian. (УНІАН).

Часто поєднують фото і відео із події, про що теж зазначають у заголовку:

Після дворічної перерви у Києві розпочався «Книжковий Арсенал» (фоторепортаж, відео)

Після двох років перерви у Києві в музейному комплексі «Мистецький арсенал» на вулиці Лаврській стартував 10-й міжнародний фестиваль «Книжковий арсенал».

Як зазначається на сайті заходу, через пандемію COVID-19 фестиваль перенесли на 23—27 червня, він відбуватиметься у гібридному форматі. (УНІАН).

Укрінформ лише перед заголовками деяких новин на головній сторінці сповіщає про наявність відео чи фото в новині, хоч останні є у кожній із них, переважно вони ілюструють саме ту подію, про яку йдеться в тексті. Наприклад:

На Львівщині презентували новий сайт і бренд національних парків

У Яворівському національному природному парку на Львівщині презентували оновлений бренд для природно-заповідних територій України та новий сайт, за допомогою якого можна спланувати мандрівку країною.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Ілюстрування з події Укрінформ забезпечує саме тому, що має найпотужнішу в Україні службу фотохроніки, яку представляють у Закарпатській, Львівській, Івано-Франківській, Чернівецькій, Вінницькій, Київській, Одеській, Миколаївській, Херсонській, Дніпропетровській, Харківській, Запорізькій, Полтавській областях власні фотокореспонденти. Також фото надають і автори текстових новин — власні кореспонденти Укрінформу, які працюють майже у всіх областях України. Це ж характерно і для УНІАН.

1. 2. 6. Збалансованість

Інформаційні агентства забезпечують збалансованість новин, подаючи позиції різних ідентифікованих джерел:

У Давосі обговорили «за» і «проти» єдиної банківської системи ЄС

Прем'єр-міністр Нідерландів Марк Рютте певен, що перш ніж впроваджувати єдину банківську систему ЄС, треба мінімізувати ризики для кожної країни.

Перше джерело:

Про це Рютте сказав в ході Всесвітнього економічного форуму в Давосі, повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Перед тим, як запроваджувати Єдину банківську систему, потрібно бути впевненими, що ми максимально мінімізували ризики. Спочатку потрібно зміцнити банківську систему кожної країни. Також варто розуміти, що Європейський Союз — це значить жити у мирі без війни. Ми повинні бути єдиним організмом», — наголосив Рютте.

Такою була його відповідь на позицію виконавчого директора компанії Banesto Ани Ботін, яка вважає, що «окрім єдиного ринку, вкрай важливою є побудова єдиної банківської систем, створення єдиного Європейського банківського Союзу».

Друге джерело:

«Якщо банки конкурентоспроможні та можуть працювати на масштабування, нам потрібен Єдиний банківський союз. Нам необхідне спільне європейське страхування депозитів. Завдяки цьому ми зможемо зменшити ризики, що в майбутньому дасть змогу розподілу ризиків. І ще один факт, який я хочу підкреслити. У Європі банківські операції важливі для звичайних людей, малого бізнесу, тому що 19% фінансування надходить від банків, в США — 50%. Це дуже важливо», — зазначила Ботін.

За її словами ще одним важливим фактором є введення цифрового податку. На її думку, це відкриває шлях до нової системи та управління у новому цифровому світі.

Коли при висвітленні певної гострої ситуації точку зору на неї одного із опонентів не вдалося «отримати оперативно, вона подається пізніше» [15, с. 4]. Зваженість — одна із основних рис новин інформаційного агентства. У них також не «допускається маніпулювання фактами» [Там само].

Стандарту балансу думок, точок зору приділяється особлива увага під час моніторингу професійних стандартів журналістики в онлайн-медіа [27].

Врівноваження думок і поглядів на явище є однією із домінантних властивостей новини, оскільки допомагає досягнути безсторонності у висвітленні події. У преамбулі «Методології моніторингу професійних стандартів журналістики» вказано, що під «час висвітлення конфлікту необхідно надати слово та відобразити позиції всіх сторін конфлікту. Водночас сам журналіст має бути максимально неупередженим та не маніпулювати експертною думкою на користь однієї зі сторін» [28].

Зазначено також, що в «інтернет-ЗМІ протилежний погляд допускається подавати не в тій же новині, а протягом 12 годин після оприлюднення новини з точкою зору однієї зі сторін конфлікту, але ця новина має бути з гіперпосиланням на першу новину. Також баланс має бути не лише в кожному

окремому матеріалі, але й у рівній представленості різних сторін на стрічці новин загалом» [28].

Особливе застереження вказане в «Методології...» стосовно оперативності випуску новини про конфлікт: найкраща практика — ставити її на сайт «відразу після того, як журналіст звернувся за коментарем до іншої сторони конфлікту. Якщо інша сторона відмовилася коментувати, потрібно про це зазначити окремо». Що відбудеться, якщо із висвітленням іншої точки зору забарилися? Тоді «є небезпека отримати звинувачення збоку іншої сторони в упередженому ставленні ЗМІ» [Там само].

Автор новини має проявити обережність та аналітичний підхід під час визначення особи, яка може представляти іншу точку зору. «Методика...» радить «оцінити рівень легітимності» такої людини, надто, коли «це стосується колективних конфліктів, де важливо визначити, чи може ця людина представляти всю групу осіб. Крім того, рівень представництва різних сторін має бути приблизно однаковим» [Там само].

Також баланс «думок в інтернет-ЗМІ може бути досягнутий і ретельним бекграундом, у якому будуть гіперпосилання на інші матеріали щодо цієї теми» [Там само].

Які найпоширеніші ознаки порушення стандарту балансу думок, точок зору? Згідно із «Методологією...», перш за все — «не представлені одна або кілька сторін конфлікту» «сторони конфлікту представлені непропорційно як у смислового, так і в кількісному показниках»; вислів чи оцінка експерта є заангажованими, «експерт пов'язаний зі стороною конфлікту, всі опитані експерти просувають одну точку зору». Ще гірше, коли автор у новину вводить неспівмірний «рівень представництва сторін (наприклад, з одного боку — експерти з медицини, з іншого — перехожі з вулиці» [Там само].

1. 2. 7. Близькість сприйняття (географічна, психологічна та соціальна)

Різні рівні сприйняття інформації залежать від того, наскільки відображена в новині ситуація близька реципієнту у психологічному чи локальному, просторовому плані [8, с. 78].

За визначенням Нікласа Лумана, «локальне спрямування інформації, зі свого боку, надає їй ваги, мабуть тому, що люди вважають себе настільки добре поінформованими про місце свого мешкання, що ціниться будь-яка додаткова інформація» [10, с. 58].

Новина про зростання поголів'я лосів на Північно-Західному Поліссі в першу чергу зацікавлює любителів полювання у цій місцевості, адже посилює ймовірність вагомої здобичі.

З іншого боку — збільшення популяції означає, що у лісах складаються сприятливі умови для гармонійного розвитку тваринного світу.

Популяція лосів збільшилася на Північно-Західному Поліссі

Збільшення популяції лосів за десятиріччя із 148 до 1 тисячі особин зафіксували у Північно-Західному Поліссі лісівники.

Про це повідомила газета «Залані шати», передає кореспондент Укрінформу.

«Сприяли росту популяції добре налагоджена охорона звіра, створені місця водопою в угіддях його мешкання, обладнані егерями ареали для годівлі сіном», — йдеться у повідомленні.

За його даними, важливим фактором став і мораторій на полювання за сохати-ми, який відмінено лише торік та визначено, що їх добувати можна за ліцензіями в обмеженій кількості під суворим контролем мисливствознавців.

Нині у дібровах та борах Північно-Західного Полісся лосі зустрічаються довжиною до 2, 5 метра, висотою — 2, 3 метра і вагою до 600 кілограмів.

Новина про те, що катер-криголам надали працівники служби з надзвичайних ситуацій Польщі своїм українським колегам для руйнування льоду на річці Західний Буг, по якій проходить кордон з Україною в межах Волинської області, близька інтересам населення двадцяти сіл з обох боків українсько-польського кордону, адже завдяки такій плавучій техніці пришвидшується водопілля і це дає змогу уникнути підтоплення тисяч будинків.

Слушно зауважив професор Володимир Здоровега про те, що ЗМІ широко використовують наближення у просторі у різних аспектах: людей цікавлять події, які відбуваються ближче до них, у їхньому населеному пункті, районі чи області. «Давно існує усталена ієрархія близькості: родина, рідна місцевість, «мала батьківщина», країна, континент, нарешті, планета Земля»» [3, с. 161].

Близько сприймаються новини про трагічні події.

Якщо трапилася надзвичайна ситуація, в якій постраждало багато людей, то інформаційні агентства з'ясовують насамперед, громадяни яких вони країн. Нерідко в таких випадках користуються інформацією, одержаною із інших ЗМІ, посилаючись на неї:

Серед загиблих у Лондоні є громадяни Канади і Франції

Серед сімох загиблих у результаті теракту в Лондоні 3 червня є громадяни Канади і Франції.

Про це повідомляє Радіо Свобода.

«Інформацію про загиблого громадянина Канади підтвердили в уряді цієї країни, про загиблого француза сповістило також МЗС Франції», — йдеться у повідомленні.

Крім того, є дані про те, що серед поранених є громадяни Німеччини, Іспанії. Офіційної інформації у Скотланд-Ярді щодо громадянства всіх постраждалих поки не надають. (Укрінформ).

Національні інформаційні агентства у таких випадках приділяють увагу саме тим особам, які є співвітчизниками:

Українців серед постраждалих внаслідок терактів у Лондоні немає — МЗС

Українців серед постраждалих внаслідок терактів у Лондоні немає.

Про це Консульська служба Міністерства закордонних справ України повідомляє у Twitter.

«Інформація поліції Лондона станом на 10:00: українців серед постраждалих немає», — йдеться у повідомленні. (УНІАН).

Наближення «до соціальних інтересів аудиторії» [3, с. 161] засвідчує новина про тисячі протестувальників біля стін Верховної Ради, які виступають проти підвищення з 1 липня тарифів на комунальні послуги. Це не залишає байдужим нікого. Адже наслідки того, що має намір вчинити влада, стосується кожного.

«Наближеність за психіко-афективною ознакою або наближення за принципом загальнолюдських інтересів» [Там само] проявляється, наприклад, у новинах про здоров'я, заможність, бідність, популярність, інтимні стосунки тощо.

У Німеччині прооперували п'ятимісячного хлопчика з України

Операцію п'ятимісячному Назару Бондарю із села Великий Жолудськ Рівненської області зробили у Мюнхенській дитячій клініці.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомили в асоціації «Допомога Україні».

«Організувала це лікування активістка асоціації «Допомога Україні» із Ділінгена-на-Дунаї Маріанне Рихтер, яка здійснила збір основних коштів і забезпечила перебування матері з немовлям у баварській столиці», — йдеться у повідомленні.

За його даними, благодійниця відома як опікунка малолітніх хлопчиків та дівчаток із забрудненого внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС Березнівського району. Вона посприяла проведенню складних операцій для трьох дітей з цього польського регіону, а також доставила великий обсяг гуманітарних вантажів медичним та соціальним закладам.

Зважаючи на її заслуги, місцеві депутати присвоїли німецькій жінці звання почесної громадянки міста Березне.

Близькість сприйняття диктується також культурними факторами — їх вплив очевидний: «Географічна відстань скорочується завдяки додатковим обставинам та подіям» [8, с. 75].

Слов'янський фестиваль різдвяного фольклору розпочався у центрі Пересопницького Євангелія

Слов'янський фестиваль різдвяного фольклору «Коляда» розпочався у центрі Пересопницького Євангелія.

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила пресслужба фестивалю.

«У дійстві беруть участь представники Польщі, Болгарії, Словаччини, Сербії, України задля обміну практикою щодо успадкування унікальних традицій вертепного дійства», — йдеться у повідомленні.

Розглядають і наближення до соціальних або специфічних інтересів аудиторії, маючи на увазі врахування вікової, національної, професійної, «станової специфіки реципієнта» [3, с. 161]. Такою сферою інтересів є, наприклад, пошук роботи та перекваліфікація людей, які втратили місце праці.

Робітничі професії здобули засуджені у виправних колоніях Рівненщини

Робітничі професії здобули у виправних колоніях Рівненщини 464 засуджені, більшість із яких одержали місця праці в пенітенціарних закладах, де відбувають покарання.

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомили у відділі інформації та зв'язків з громадськістю обласної служби зайнятості.

«У трьох навчальних центрах пенітенціарної служби області позбавлені волі освоїли фах токаря, кравця, машиніста крана, верстатника деревообробних верстатів, слюсаря», — повідомили у відділі.

За його даними, широкий набір спеціальностей є у професійно-технічному училищі в Дубенській виховній колонії для неповнолітніх. Тут останні здобувають спеціальність овочівника, майстра із ремонту взуття, маляра, штукатура, обмотувальника елементів електричних машин, електрозварювальника тощо.

У зв'язку із наближенням опалювального сезону, незабаром у Городищенському навчальному центрі № 96 буде запроваджено і курс із набуття навичок із обслуговування котельного господарства.

Правило за принципом рідкісності зобов'язує журналіста «відшукувати серед величезної кількості подібних подій і фактів такі, які б не просто відрізнялися від інших, а були незвичними, несподіваними, несли у собі елемент

сенсації» [3, с. 162]. Очевидно, що у світі мільйони людей вишивають, але тексти книг спеціально розробленим своїм шрифтом вишиває лише одна людина у світі — українка Олена Медведєва. Вона вперше у світовому образотворчому мистецтві запровадила художню ниткографію вишитого слова.

Вишитий «Кобзар» Тараса Шевченка представили у Рівному

Перше видання «Кобзаря» Тараса Шевченка, відтворене у вишиваній книжці, представили у Рівному.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Тут чорною ниткою завтовшки 1 міліметр за допомогою техніки «стібок» вишито кожну букву всіх творів, які ввійшли у «Кобзар» 1840 року видання: «Думи мої», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка» («Нащо мені чорні брови»), «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч», — розповіла автор роботи, рівнянка Олена Медведєва.

За її словами, гарнітуру шрифту було спеціально створено художницею Анною Тимошок. Його висота сягає 5 міліметрів.

У роботі рівненської майстрині точно відображено орфографію текстів «Кобзаря», а також рядки, які складаються лише із крапок.

Вишиті на канві «дикий льон» сторінки, яких загалом 48, прикріплені до листків із войлоку розмірами 36,5 x 26 см і скріплені за так званим японським старовинним методом переплетення книг. Між ними вміщено кольорові та монохромні вишиті репродукції ранніх картин Тараса Шевченка, в тому числі «Катерина», «Тополя», «Циганка-ворожка», «Звільнення апостола Павла із темниці».

Обкладинка фоліанта обтягнута світло-коричневою шкірою, на якій золотистими нитками вишито автограф Тараса Шевченка і назву збірки.

Мистецький витвір Олени Медведєвої незабаром буде показано широкому загалу поліського краю, також вона продемонструє свій шедевр у Києві та в інших містах України.

Вміння оперувати особливостями новини веде до повного оволодіння мистецтвом написання текстів цього жанру. «У хороших школах журналістики початківці тижнями пишуть лише новини», а без цього «журналіст ніколи не досягне успіху» [23, с. 44].

Питання для обговорення

1. У яких значеннях вживають слово «новина»?
2. Дайте визначення жанру новини.
3. Які фактори утворюють жанр новини?
4. На які запитання подають відповідь у новині?
5. У чому полягає оперативність новини?
6. Чому журналісти інформаційного агентства повинні працювати оперативно?
7. Яким способом передавали новини до винайдення телетайпу?
8. Чому у назвах багатьох світових інформаційних агентств є слово «телеграфне»?
9. Коли було створене перше інформаційне агентство в Україні?
10. Дайте характеристику «блискавці» як тексту оперативного повідомлення.
11. Коли вживають позначку «ОНОВЛЕНО» перед новиною?
12. Назвіть особливості новини. Дайте їм характеристику.
13. Чи існує зв'язок між оперативністю і рекламною функцією інформаційного агентства?
14. Як досягають об'єктивності в новині?
15. Що зумовлює актуальність новини?
16. Назвіть сфери життя, які забезпечують цікавість новині.
17. Охарактеризуйте різні види актуальності в новині.
18. Чи використовується у новинах слово «вчора»?
19. Хто відповідає за точність оприлюдненої в новині інформації?
20. Назвіть критерії точності і достовірності.
21. Поясніть роль відео/фото у забезпечення зрозумілості в новині?
22. У чому суть збалансованості новини?
23. Як враховують у новинах фактор наближення інтересів реципієнтів?
24. Назвіть маркери порушення балансу думок у новинах.

Завдання для лабораторних і практичних занять

- Завдання 1.* Скопіюйте новини із сайтів інформаційних агентств і проаналізуйте, як у них сформульовано відповіді на запитання Марка Фабія Квінтіліана.
- Завдання 2.* Законспекуйте «Методологію моніторингу професійних стандартів журналістики» із сайту Інститут масової інформації.

- Завдання 3.* Законспектуйте «Правила користування сайтом» інформаційного агентства УНІАН.
- Завдання 4.* Виберіть із сайтів інформаційних агентств п'ять новин на політичну тематику і проаналізуйте, які властивості їм притаманні.

Список використаної літератури

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика : навч. посіб. / заг. ред. В. Ф. Іванова. — Київ : Академія Української Преси, 2011. — 262 с.
2. Галлін Д. С. Манчіні П. Сучасні медіа системи : три моделі відносин ЗМІ та політики / Д. С. Галлін, П. Манчіні ; пер. з англ. О. Насика. — Київ : Наука, 2008. — 320 с.
3. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. — 2-ге вид, перероб. і допов. — Львів : ПАІС, 2004. — 158 с.
4. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики : навч. посіб. / В. Іванов ; за наук. ред. В. В. Різуна. — Київ : Академія Української Преси ; Центр Вільної Преси, 2010. — 258 с.
5. Капелюшний А. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. / А. Капелюшний. — Львів : ПАІС, 2005. — 304 с.
6. Квіт С. Масові комунікації : підручник / С. Квіт. — Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 206 с.
7. Куляс І. Ефективне виробництво теленовін : стандарти інформаційного мовлення; професійна етика журналіста-інформаційника : практ. посіб. для журналістів / Куляс І., О. Макаренко. — Київ : ХББ, 2006. — 120 с.
8. Ла Рош В. Вступ до практичної журналістики : навч. посіб. / В. Ла Рош. — Київ : Академія Української Преси, 2005. — 229 с.
9. Лесин В. М. Словник літературознавчих термінів / В. М. Лесин, О. С. Пулинець. — Київ, 1971.
10. Луман Н. Реальність мас-медіа / Н. Луман ; за ред. В. Іванова та М. Мінакова. — Київ : ЦВП, 2010. — 158 с.
11. Мазаний В. Танок бджоли : публіцистика / В. Мазаний. — Рівне : Рівнен. друк., 2008. — 152 с.
12. Новий словник іншомовних слів: близько 40 000 слів і словосполучень / Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк ; за ред. Л. І. Шевченко — Київ : АРІЙ, 2008. — 672 с.
13. Носке Г. Журналістика: що треба знати і вміти : кн. для читання та підруч. / Г. Носке — Київ : Центр Вільної Преси, 2017. — 312 с.

14. Потятиник Б. Медіа : ключі до розуміння / Б. Потятиник. — Львів : ПАІС, 2004. — 312 с. — Серія «Медіакритика».
15. Редакційний кодекс Укрінформу. — Київ : Укрінформ, 2011. — 28 с.
16. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підруч. для студ. галузі 0303 «журналістика та інформація» / В. В. Різун. — Київ : Видавн. центр «Просвіта», 2008. — 260 с.
17. Словник української мови : в 11 т. Т. 11. — Київ : Наук. думка, 1980. — 700 с.
18. Словник української мови : в 11 т. Т. 5. — Київ : Наук. думка, 1980. — 840 с.
19. Сучасна агенційна журналістика : довідк. вид. для студентів Ін-ту, ф-тів, від-нь та каф. журналістики / заг. ред. В. В. Різуна. — Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2010. — 148 с.
20. Українська Центральна Рада : док. і матеріали : у 2 т. Т. 2. — Київ : Наук. думка, 1997. — 424 с.
21. Фолькер В. Журналістика газет і журналів / В. Фолькер ; пер. з нім. В. Климченко. — вид. 2-е, перероб. — Київ : Центр Вільної Преси, 2017. — 377 с.
22. Чамара В. Зародження та розвиток агенційної журналістики в Україні / В. Чамара // Сучасна агенційна журналістика : довідкове вид. для студентів Ін-ту, ф-тів, від-нь та каф. журналістики / В. Чамара ; заг. ред. В. В. Різуна. — Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2010. — 148 с.
23. Шнайдер В. Новий посібник з журналістики та он-лайн журналістики / В. Шнайдер, П.-Й. Рауе ; пер. з нім. В. Климченко ; загал. ред. В. Іванова. — Київ : Центр Вільної Преси ; Академія Української Преси, 2014. — 385 с.
24. Шульц В. Новина / Вінфрід Шульц // Публіцистика. Масова комунікація. Медіа-енциклопедія / за заг. ред. В. Ф. Іванова. — Київ : Академія Української Преси ; Центр Вільної Преси, 2007. — С. 502–537.

Електронні джерела

25. International Nuclear and Radiological Event Scale (INES) [Електронний ресурс] // IAEA : сайт. — Режим доступу: <https://www.iaea.org/resources/databases/international-nuclear-and-radiological-event-scale> (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.
26. The Origin of the Railway Semaphore [Електронний ресурс] // Вікіпедія : сайт. — Режим доступу: <http://mysite.du.edu/~jcalvert/railway/semaphor/semhist.htm> (дата звернення: 28. 09. 2021). — Назва з екрана.
27. Звіт з моніторингу дотримання профстандартів в он-лайн медіа. Друга хвиля моніторингу у 2020 році [Електронний ресурс] // IMI : сайт. — Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/zvit-z-monitoryngu-dotrymannya-profstandartiv-v-onlajn-media-druga-hvylya-monitoryngu-u-2020-rotsi-i33089> (дата звернення: 28. 09. 2021). — Назва з екрана.

28. Методологія моніторингу журналістських стандартів [Електронний ресурс]. // ІМІ : сайт. — Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/metodolohiia-monitorynhu-profesiynukh-standartiv-zhurnalistyky-i28318> (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.
29. На фасаді Укрінформу відкрили меморіальну дошку Дмитру Донцову [Електронний ресурс] // Укрінформ : сайт. — Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/2626091-na-fasadi-ukrinformu-vidkrili-memorialnu-dosku-dmitru-doncovu.html> (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.
30. Оптичний телеграф [Електронний ресурс] // Вікіпедія : сайт. — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.
31. Остапа Світлана. Олександр Харченко : Раніше поява ексклюзиву в Укрінформі була великим святом, а нині це норма [Електронний ресурс] // Детектор медіа : сайт. — Режим доступу : <https://detector.media/infospace/article/123352/2017-02-20> (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.
32. Телеграф [Електронний ресурс] // Вікіпедія : сайт. — Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.
33. Телетайп [Електронний ресурс] // Вікіпедія : сайт.— Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.
34. Укрінформ /Агентство /Про нас [Електронний ресурс]. // Укрінформ : сайт. — Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/info/about_agency.html (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.
35. УНІАН [Електронний ресурс] // УНІАН : сайт. — Режим доступу: <https://www.unian.ua/static/siterules> (дата звернення: 15. 09. 2021). — Назва з екрана.

ТЕМА 2

Композиція новини

2. 1. Структурні елементи композиції новини

Розглянемо повідомлення, яке подано одним із ЗМІ як новина (застосуємо нумерацію речень).

«1. У кар'єрах Південно-Східного промислового району не працюють 46 велетенських екскаваторів. 2. Вони вийшли з ладу через відмову електропристроїв керування, розроблених ще на початку 90-х років минулого століття. 3. Нині в нашій державі налічується п'ятсот таких машин. 4. Як показала практика, у них ці пристрої зношуються частіше, ніж механічні елементи. Значною проблемою є передчасне зношування електричних приводів і для екскаваторів середньої потужності, які працюють у менших кар'єрах — гранітних та торф'яних. 5. На прохання власників екскаваторів у Центральному науково-дослідному інститут радіоелектроніки модернізували прилади. 6. Їх сьогодні встановили на восьми потужних машинах та успішно провели їх запуск та випробування в роботі. 7. Прилади сформовані на базі сучасних друкованих плат, комп'ютеризовані, а це значно підвищує надійність і безпеку праці машиніста, забезпечує простоту в експлуатації».

Як бачимо, лише у сьомому реченні сказано про те, що і є власне новим: відбувся запуск модернізованих машин та їх випробували в роботі.

Сучасний реципієнт, який хоче якнайбільше одержати свіжої інформації за короткий час, може і не «дійти» до середини такої новини, оскільки у ній не забезпечений із перших фраз доступ до новизни.

Уявімо, що текст про екскаватори вам необхідно прочитати у випуску новин на одному із телеканалів. На повідомлення відведено 15 секунд. Якщо ви прочитаєте текст у такому вигляді, як подано вище, то те, що ви встигнете відтворити, не дасть уявлення про подію, адже ви лише скажете про передісторію проблеми. На решту у вас не вистачить часу. От і вийде, що те, чого раніше не було, тобто новина, не потрапить у ваш виступ. Відтак, глядач не дізнається про суть події. Складеться враження, що автор просто «приставляє слова одне до одного...» [2, с. 17].

У чому причина? Однозначно, що у відсутності певного порядку в тексті, через що головне «заблукало» поміж другорядним.

Новина інформаційного агентства створюється за іншим принципом — вона має усталену стандартизовану композицію, яка «відзначається ясністю, організованістю й доцільністю» [6, с. 119] та забезпечує можливість лаконічно й об'єктивно відобразити про найголовніше в події на початку.

А якщо вам хтось «з усіма подробицями переповідає перебіг судового засідання, а рішення суду, яке було вже давно ухвалене, повідомляє аж через десять хвилин, то це викликає нетерплячку. Саме ця природна поведінка лежить в основі мови новин» [8, с. 124].

До непорушної моделі, яка дозволяє «розмістити найцікавішу інформацію у вступі» [6, с. 119], звертаються щоразу журналісти інформаційних агентств, пишучи новину.

Як зазначає Вальтер фон Ла Рош, на «зовнішню побудову повідомлення інформаційної агенції (формат повідомлення) поширюються єдині рекомендовані міжнародні правила». Це означає, що принцип розташування елементів новини (її даних) зрозумілий: «Всі дані мають однаково добре розпізнаватися як людиною, так і комп'ютером» [3, с. 45].

Така стратегія опису та пояснення процесів у світі «за останні 150 років добре себе зарекомендувала» [1, с. 70].

Композицію новини складають її структурні елементи, розташовані в усталеній послідовності.

Заголовок — відображує основний зміст події.

Лід (від англ. lead) — композиційна частина, розташована одразу після заголовка, у яку входить повідомлення про суть події, вказівка на те, яким чином агентству стало відомо про подію, і посилання на джерело.

Цитата — висловлювання особи, яка зазначена у ліді як джерело, або витяг із тексту повідомлення пресслужби, організації, установи, на яку зроблено посилання як на джерело.

Саблід (від англ. sublead) або корпус новини — відображає подробиці та менш значні обставини події.

Бекграунд (від англ. background) — довідкова (не завжди обов'язкова) частина композиції, із якої стає зрозумілим місце події серед аналогічних, або є у ній нагадування, що інформаційне агентство (якщо воно відслідковувало подію впродовж якогось часу), про неї повідомляло раніше.

Слаглайн (від англ. slugline) — рядок, який розміщують під новою, — він складається із кількох слів (до п'яти), які визначають тему та елементи змісту новини. Вони є ідентифікаторами саме цієї новини. В одних інформаційних агентствах їх називають «ключові слова», в інших — теги.

Деякі інформаційні агентства подають їх із великої букви, інші — з малої. Проте власні назви — всюди із великої букви.

Укрінформ у слаглайн не використовує напис «ключові слова», публікуючи їх. (Ми наводимо таке їх маркування, щоб пояснити приклади, у тому числі й там, де ключові слова відіграють творчу роль, адже вони виникають на початковому етапі створення новини, а вже потім переходять у слаглайн).

УНІАН у слаглайн вміщує позначку «Теги».

2. 2. Функції абзаців у структурі новини

Кожний із названих елементів композиції новини після заголовка сконцентрований у відповідних абзацах тексту. «Що це взагалі таке — абзац?», — запитує Геннінг Носке і відповідає: «Чиста структура. А що таке структура? Порядок, побудова, опертя, оправа, стан» [4, с. 126].

Зважаючи на функцію абзацу, автор вважає його виражальним засобом: «Абзаци надають змісту структурі, доцільно відкривають розділи, наголошують, підсилюють дієвість... Завдяки абзацам прості фрази можуть набути особливого значення...». Саме тому вони є формою, яка «надзвичайно ефективна для створення гарного, структурованого тексту» [Там само].

Відтак кожний абзац новини інформаційного агентства виконує своє, властиве тільки йому, завдання у композиції щодо показу суті події, головного і другорядного у ній.

Найголовніше про подію відображають у двох перших абзацах — в ліді. В інтернеті перші два абзаци використовуються як елемент залучення читача.

Лід:

- перший абзац (одне або два речення про суть події);
- другий абзац — вказівка на те, яким чином агентству стало відомо про подію, і «посилання на джерело інформації» [7, с. 50]. Саме цей абзац є умовною «лінією», що відділяє факт від думки, яку висловлюють у третьому абзаці.

Цитата:

- третій абзац.

Саблід:

- четвертий і подальші абзаци (ще три-чотири).

Бекграунд (якщо необхідно):

- останній абзац.

Слаглайн:

— абзац, розташований після тексту новини. При наявності бекграунду — після нього.

Розглянемо приклади.

Заголовок:**Колекцію перекладів Біблії створено у музеї Пересопницького Євангелія****Лід:**

— *перший абзац (одне речення);*

Біблія, перекладена однією з офіційних у Південно-Африканській Республіці бурською мовою, поповнила колекцію книг Святого Письма у музеї Пересопницького Євангелія, випущених у різних країнах.

— *другий абзац;*

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор закладу Микола Федоришин.

Цитата (третій абзац):

«Такий подарунок зробив священик із африканського континенту, який побував тут», — сказав Федоришин.

Саблід (четвертий, п'ятий, шостий, сьомий абзаци):

За його словами, видання увійшло в експозицію, де вже є Біблії чеською, білоруською, польською, осетинською, грузинською, татарською, англійською, чуваською, латвійською, литовською, естонською, французькою, італійською, японською, корейською, фінською, в'єтнамською, китайською, ромською та каракалпатською мовами.

Фоліанти, серед яких і раритетні, одержані від меценатів, букіністів, вчених-релігієзнавців, туристів, іноземних видавництв.

Демонструється також й україномовне зібрання, зокрема, представлено Острозьку Біблію, перекладену лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка Рафаїлом Торконяком.

Показ виставлених екземплярів є елементом екскурсійного обслуговування. Вони стали і предметом текстологічних досліджень, здійснюваних місцевими науковцями, котрі займаються вивченням перекладацьких технологій.

Бекграунд:

Довідково. Музей Пересопницького Євангелія створений у 2010 році з метою вшанування рукописної української Першокниги — Пересопницького

Євангелія, на якому складає присягу Президент України. Воно було створене у місцевому монастирі (не зберігся) у 1561 році.

Слаглайн:

Біблія Колекція Музей.

Заголовок:

Британський мільярдер Бренсон полетів у космос

Лід:

— *перший абзац (два речення);*

Мільярдер Річард Бренсон — засновник Virgin Galactic — сьогодні відправився у космос. Корабель стартував о 17:30 за київським часом.

— *другий абзац;*

Трансляцію польоту веде YouTube-канал Virgin Galactic, передає Укрінформ.

Цитата (третій абзац):

«Я завжди був мрійником. Моя мама вчила мене ніколи не здаватися і тягнутися до зірок. 11 липня настав час втілити цю мрію в реальність на борту Unity-22», — написав Бренсон у Twitter.

Саблід (четвертий, п'ятий абзаци):

Згідно з планом, корабель відокремиться від носія на висоті 16 кілометрів і проведе в польоті близько двох годин.

Портал Space.com наводить основні факти про цей політ та екіпаж.

Слаглайн:

Британія Космос Туризм Мільярдери Бренсон

Заголовок:

Ілон Маск зробив чергову гучну заяву про біткоїн та Tesla

Лід:

— *перший абзац;*

Американська автомобільна компанія Tesla, що належить Ілону Маску, знову прийматиме біткоїн в якості оплати за автомобілі.

— *другий абзац;*

Про це передає Рейтер.

Цитата (третій абзац):

«Найбільш ймовірний сценарій — Tesla почне знову приймати біткоїн», — сказав Ілон Маск.

Саблід (четвертий абзац):

За його словами, необхідною умовою для повернення до таких розрахунків є наявність доказів, що майнінг (видобуток) біткоїна мінімум на 50% базується на зеленій енергетиці. (УНІАН).

Слаглайн:

Теги: Ілон Маск Tesla біткоїн автомобіль Tesla

Інформацію в абзацах подають за принципом, що одержав метафоричну назву «перевернута піраміда» (inverted pyramid). «Часто цитована модель такої організації — перевернута піраміда, псевдо-технічна назва для банального розташування матеріалу за зменшенням цікавості й значення», — зазначає Девід Рендол [6, с. 119].

Непорушність композиції новини продиктована вимогою точного, об'єктивного, зрозумілого, достовірного, лаконічного відображення суті події. Кожне інформаційне агентство світу використовує саме такий стандарт, завдяки якому новини побудовані за зрозумілим всім методом, тому й не виникає потреба в редагуванні, коли відбувається обмін ними між інформаційними агентствами різних країн та під час перекладу цих новин іноземними мовами [9 — 15].

Питання для обговорення

1. Поясніть призначення стандартизованої композиції новини.
2. Назвіть структурні частини композиції новини.
3. Які завдання виконують в композиції новини абзаци?
4. Що відображає лід новини?
5. Скільки речень буває в першому абзаці ліду?
6. Що відображають у другому абзаці ліду?
7. Охарактеризуйте висловлювання дослідників новини про її композицію.
8. Вкажіть на призначення третього абзацу в новині.
9. Початком якої частини новини є четвертий абзац?
10. Чому бекграунд розташовують в останньому абзаці новини?
11. Де місце слаглайну в новині?

Завдання для лабораторних і практичних занять

Завдання 1. Визначте у поданій новині елементи композиції. Запропонуйте ключові слова/теги. Напишіть бекграунд до цієї новини на основі здобутої вами інформації із різноманітних джерел про полотно «серпанок».

Ткацтво полотна «серпанок» відродили волинські майстри

Ткацтво льняного полотна «серпанок», із якого в давнину виготовляли святкові жіночі літні костюми, відродили у майстерні «Легенди Волині».

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила заслужений працівник культури України Алла Українець.

«Структура такого надзвичайно тонкого, легкого, майже прозорого білого полотна відповідає історичним оригіналам», — сказала Українець.

За її словами, тканину виготовили за народною технологією на відреставрованих дерев'яних верстатах.

Перша продукція буде використана для пошиття весільних суконь в етнічному стилі, а також «серпанкових» платів із застосуванням методу вишивання «білим по білому».

Завдання 2. Визначте структурні частини композиції новини.

Студентка з Миколаєва виграла німецько-українську премію імені Олеса Гончара

Миколаївська студентка Олена Півненко перемогла у конкурсі на здобуття Міжнародної німецько-української премії імені Олеса Гончара 2021 року.

Про це повідомив голова журі, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, заслужений діяч мистецтв України Петро Перебийніс у Фейсбуці, передає Укрінформ.

«Журі присудило Олені Півненко Міжнародну німецько-українську премію імені Олеса Гончара за роман «Єлень. Пряжа долі». Символічно кажучи, наша лауреатка стала авторкою роману року», — написав Перебийніс.

За його словами, переможниці конкурсу 21 рік, вона студентка Миколаївської філії Київського Національного університету культури і мистецтв, факультет дизайну, графіки та реклами. Дівчина народилася й і виросла у Миколаєві у сім'ї пожежника та медсестри. З дитинства захоплювалася міфологією. Писати почала у 14 років. Має вже кілька романів, створених на основі скандинавських і слов'янських міфів.

Довідково. Премія імені Олеса Гончара присуджується щорічно до дня народження Олеса Гончара (3 квітня) за кращі літературні твори, які утверджують ідеали гуманізму, духовні цінності українського народу, ідеї незалежності України.

Гончар Література Німеччина Премія Студент

Завдання 3. Скопіюйте п'ять новин із сайтів інформаційних агентств і продемонструйте, як у них втілено принцип «перевернутої піраміди».

Список використаної літератури

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика : навч. посіб. / заг. ред. В. Ф. Іванова. – Київ : Академія Української Преси, 2011. – 262 с.
2. Каппон Р. Дж. Настанови журналістам Ассошиейтед Прес : профес. порадник / Р. Дж. Каппон ; пер. з англ. А. Іщенко. – Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 162 с.
3. Ла Рош В. Вступ до практичної журналістики : навч. посіб. / В. Ла Рош. – Київ : Академія Української Преси, 2005. – 229 с.
4. Носке Г. Журналістика: що треба знати і вміти : кн. для читання та підруч. / Г. Носке – Київ : Центр Вільної Преси, 2017. – 312 с.
5. Редакційний кодекс Укрінформу. – Київ : Укрінформ, 2011. – 28 с.

6. Рендол Д. Універсальний журналіст / Д. Рендол ; пер. з англ. М. Марченко. – Київ, 2007. – 152 с.
7. Сучасна агенційна журналістика : довідк. вид. для студентів Ін-ту, ф-тів, від-нь та каф. журналістики / заг. ред. В. В. Різуна. – Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2010. – 148 с.
8. Шнайдер В., Рауе П.-Й. Новий посібник з журналістики та он-лайн журналістики / В. Шнайдер, П.-Й. Рауе ; пер. з нім. В. Климченко ; за загал. ред. В. Іванова. – Київ : Центр Вільної Преси ; Академія Української Преси, 2014. – 385 с.

Електронні джерела

9. Укрінформ [Електронний ресурс] // Укрінформ : сайт. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.de/> (дата звернення: 22. 03. 2021). – Назва з екрана.
10. Укрінформ [Електронний ресурс] // Укрінформ : сайт. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.es/> (дата звернення: 22. 03. 2021). – Назва з екрана.
11. Укрінформ [Електронний ресурс] // Укрінформ : сайт. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.fr/> (дата звернення: 22. 03. 2021). – Назва з екрана.
12. Укрінформ [Електронний ресурс] // Укрінформ : сайт.– Режим доступу : <https://www.ukrinform.jp/> (дата звернення: 22. 03. 2021). – Назва з екрана.
13. Укрінформ [Електронний ресурс] // Укрінформ : сайт. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.net/> (дата звернення: 22. 03. 2021). – Назва з екрана.
14. Укрінформ [Електронний ресурс] // Укрінформ : сайт. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.pl/> (дата звернення: 22. 03. 2021). – Назва з екрана.
15. УНІАН [Електронний ресурс] // УНІАН : сайт. – Режим доступу : <https://www.unian.info/> (дата звернення: 22. 08. 2021). – Назва з екрана.

ТЕМА 3

Заголовок новини інформаційного агентства

3. 1. Заголовок як індикатор новинного дискурсу

Заголовок як рема новини інформаційного агентства і її квінтесенція або «ядро змісту» [13, с. 290] є яскравою та специфічною одиницею, формулу якої за останнє десятиліття виробили світові інформаційні агентства і нею невідступно користуються. Заголовок новини інформаційного агентства — це особлива смислова, синтаксична, а відтак і жанроутворююча складова новинного дискурсу, своєрідний його феномен.

Вміння творити заголовок — це необхідна умова написання якісного журналістського твору. Заголовок був є і буде прапором будь-якого твору журналістики і художньої літератури, він не «втратив своєї привабливості, а в інтернеті він ще важливіший ніж у газеті» [14, с. 209].

Володимир Здоровега стверджує, що «заголовок певною мірою може бути мірилом літературного вміння, таланту, культури. Він надзвичайно важливий для читачів, оскільки для дуже значної їх частини (за деякими даними до 80 відсотків) читання газети, наприклад, обмежується читанням заголовків, підзаголовків...» [1, с. 108].

Роль заголовка новини інформаційного агентства збігається із тою, яку має і газетний. Будучи лігністичною одиницею, що володіє ознаками речення, він виконує три основні функції: номінативну, інформативну і прагматичну.

Номінативність проявляється в тому, що він дає найменування тексту і таким чином дозволяє ідентифікувати останній з-поміж інших на електронних сторінках сайту інформаційного агентства.

Інформативна функція впливає із його природи як паратексту, що дає основні відомості про зміст матеріалу, до якого відноситься.

Прагматична функція заголовка полягає у його призначенні приваблювати читача до тексту, викликати емоції та цікавість, яка повинна спонукати

реципієнта прочитати текст, він дає «можливість одним поглядом побачити новину» [13, с. 294].

Такі поліфункціональні властивості, як вважає В. Мержвинський, зумовлені композиційним завданням заголовка: він «стоїть в особливо сильній позиції — на початку твору» [10, с. 33].

Заголовок новини інформаційного агентства — це перша за послідовністю складова композиції новини, виражена одним повним простим або складнопідрядним реченням дійсного способу, у якому повідомляють про суть події, що відбулася, триває, або відбуватиметься.

Ракету-носіє з українським двигуном запустили з космодрому у Південній Америці (Укрінформ)

Україна ввійшла до складу комісії ООН з міжнародної торгівлі (Укрінформ)

Україна зібрала рекордні 70 мільйонів тонн зерна (УНІАН)

В Естонії відкрили фотовиставку про українців, які змінили історію (Укрінформ)

Рідко у заголовку повідомляють про подію, яка відбувається в режимі реального часу.

На Говерлі продовжують шукати шестирічного хлопчика з Коломиї

В Івано-Франківській області на горі Говерла відучора тривають пошуки шестирічного хлопчика, який відстав від туристичної групи та заблукав.

Про це повідомляє пресслужба ДСНС, передає Укрінформ.

Також може використовуватися майбутній час у заголовках-анонсах, коли йдеться про особливо важливу подію:

Пороми Укрзалізниці розвиватимуть транспортний коридор ЄС — Азія (Укрінформ)

У Чехії створять електронний каталог місць української пам'яті (УНІАН)

Китай відмінить податки на імпорт і експорт деяких товарів (Рейтер)

Від того, яку інформацію несе заголовок (його ще називають хедлайн — від англійського слова headline), залежить, чи захоче прочитати повністю новину реципієнт, котрим є в тому числі і працівник засобів масової

інформації, — редактор, відповідальний секретар газети чи журналу, редактор або випусковий новин телерадіокомпанії тощо.

Заголовки дозволяють читачеві на сайті інформаційного агентства швидко — за лічені секунди — зорієнтуватися в подіях і вибрати найцікавіші. Це можливе тому, що у таких заголовках квінтесенція події відображена лаконічно, але так, що читачу стає відомо, про що йдеться.

Ось чому заголовок новини інформаційного агентства є самодостатнім.

Щоб читач знав, чи довго займатиме його увагу новина, під заголовком інформаційне агентство Рейтер, наприклад, вмщує ремарку про те, скільки часу він читатиме пропонований текст: «Час читання ... (*цифра*) хвилин»:

Китай здійснив першу велику закупівлю соєвих бобів зі США після укладення торговельного перемир'я

ЧАС ЧИТАННЯ — 3 ХВИЛИНИ

Прибуток Morgan Stanley виріс на 19 відсотків завдяки торгівлі акціями

ЧАС ЧИТАННЯ — 1 ХВИЛИНА

Ціни на нафту виростили на тлі стабілізації ринків акцій

ЧАС ЧИТАННЯ — 2 ХВИЛИНИ

Такий сервіс — це відповідь інформаційних агентств на новітній виклик: інтернет-аудиторія хоче все читати швидко, блискавично. Як вказує Ірина Тонкіх, саме таку поведінку сучасного читача професор Борис Потятиник називає «поквалливою та стрибкоподібною, адже на перегляд веб-ресурсів користувач зазвичай виділяє менше часу, аніж на читання преси, та може дуже швидко змінювати об'єкти уваги, переходячи за гіперпосиланнями з одного сайту на інший» [16, с. 42].

У заголовку новини журналіст інформаційного агентства виражає думку таким чином, щоб все було зрозуміле всім. Це правило є основним, його дотримання — гарантія точного висловлення суті події.

Навпаки ж, журналіст газети може собі дозволити надати заголовку загадковість, але це не йде на шкоду читачу, тому що останній одразу переводить погляд на текст і швидко може «пробігти» його очима і таким чином зрозуміти творчу «наживку» автора.

Геннінг Носке вважає, що завдяки заголовкам «журналістський продукт отримує своє обличчя, вони роблять його привабливим, дають першу зачіпку до теми, квалливих читачів інформують про зміст...» [11, с. 148]. Піднесення заголовка до рангу виняткової одиниці дозволяє Геннінгу Носке образно стверджувати: «Уся таємниця криється у магії (гучного) заголовка.

Він виступає у ролі ДНК тексту, довершеної молекули з її унікальною компактністю, що розгортає всі гени та розділи тексту нібито за допомогою наукового «конструктора» [11, с. 149].

В українському журналістикознавстві немає досліджень про особливості функціонування заголовка новини інформаційного агентства. Тому назріла необхідність сформулювати його роль та на основі практичної діяльності найбільших інформаційних агентств України і світу узагальнити методіку написання заголовка, запропонувати поради щодо мистецтва його створення.

Щоб розглядати заголовок новини інформаційного агентства, треба відштовхуватися від того, що він є ознакою жанру новини, і тому ми визначаємо його функцію саме у новині, а не у будь-якому тексті, хай навіть короткому (зовні схожому на новину), що ними наводнений інтернет.

На електронних сторінках інформаційних агентств відвідувач сайту найперше зустрічається саме із заголовками новин — вони розташовуються у списку в певній черговості. Під заголовком або перед ним вказують дейтлайн (від англ. dateline) — дату, час виходу новини у світ (години і хвилини), порядковий номер новини.

Черговість цих атрибутів, які називають службовими, в агентствах різна (залежить від стандартів, прийнятих в інформаційному агентстві).

Укрінформ:

Молдова закрила дороги для авто з придністровськими номерами

30. 06. 20... 21:30 4586

Де 30. 06. 20... (число, місяць, рік) — дата, 21:30 — час виходу новини, 4586 — порядковий номер новини.

УНІАН:

Посли ЄС затвердили нову систему контролю при перетині кордонів Шенгену

12:28, 01 липня 20... 4346

Де 12:28 — час виходу новини, 01 липня 20... (число, місяць, рік) — дата, 4346 — порядковий номер новини.

Рейтер такі атрибути розміщує над заголовком — вказує місяць, число, рік, час виходу новини:

Квітень, 10, 20... 12:18 PM

ЄС запропонував заморозити тарифи на шість місяців зі США — Der Spiegel

Тут після вказування часу вживають AM — означає «до полудня» (*лат. ante meridiem*) або PM (*лат. post meridiem* — «пополудні»).

Рейтер під заголовком подає ім'я і прізвище автора новини, а якщо ні, то авторство позначають «Бу Рейтер Staff», що розуміємо як загальноредакційне повідомлення.

Сінхуа (вказує час із секундами):

У Китаї розроблені стійкі до ядерного випромінювання роботи

20...-06-22 21:37:45

Де 20...-06-22 (рік, місяць, число), 21:37:45 — час виходу новини.

Ассошиейтед Прес (АП) під заголовком вказує автора, місяць, число, рік виходу новини на сайті (без часу її випуску):

Об'єднані Арабські Емірати назвали двох нових космонавтів, серед яких жінка

Джон Кембрелл, квітень 10, 20... (рік).

ЮПІ після вказування часу, як і Рейтер, подає аббревіатуру АМ або РМ:

Рецепт космічного гліцерину створили голландські вчені

23 липня, 20..., 11:38 AM

Де 23 липня, 20... (число, місяць, рік), 11:38 AM — час виходу новини.

Над заголовком в The Emirates News Agency (WAM) вказують день тижня, дату, час появи новини на сайті — година, хвилина, період доби (AM або PM).

Wed 07-04-20... 18:10 PM

WAM і TPS Ізраїлю підписали угоду про співпрацю

Розташування заголовків за часом їх виходу на сайті дозволяє зробити висновок про оперативність інформаційного агентства у висвітленні подій.

Разом заголовки новин за добу складають зміст того, про що повідомило інформаційне агентство впродовж неї.

На англійських сайтах інформаційних агентств є рубрики, де вміщують заголовки найважливіших новин дня. Цим особливо звертають увагу споживача на добірку новин та спонукають його відкрити їх повні тексти.

Рейтер — Latest Headlines

ЮПІ — Latest Headlines

Ассошиейтед Прес — Today's Top News

УНІАН — Latest News

ЛЕТА — Top News

ЕЛТА — Hot News

Агентство Укрінформ на своїх сайтах англійською та іншими іноземними мовами застосовує для подачі заголовків найактуальніших новин таку ж форму з аналогічною рубрикацією:

Укрінформ — Latest News (найостанніші новини — англійською), Aktuelle Nachrichten (актуальні новини — німецькою), Últimas noticias (останні новини — іспанською), Dernières actualités (останні новини — французькою), Najnowsze wiadomości (найновіші повідомлення — польською) тощо.

3. 2. Відмінності між заголовком новини інформаційного агентства і газетним заголовком новини

Завдання газетного заголовка: заінтригувати читача і змусити його перейти до ознайомлення із новиною — й лише тоді він дізнається її суть. Така загадковість досягається нерідко пропуском головних членів речення — мовляв, хай читач здогадається, про що новина, занурившись у її текст. Наприклад, про що газетний заголовок «У Києві — «Старий і море»? Про виставу? Про книгу? Про фільм? Про картину? Читач може дізнатися лише тоді, коли прочитає текст.

У новині інформаційного агентства заголовок має такий вигляд:

У Києві відбулася прем'єра вистави «Старий і море» за п'єсою Хемінгуей

Тут чітко повідомлено про те, що відбулося. Заголовок інформаційного агентства дає можливість зрозуміти суть події. Газетний же ніби затаємничений. І не завжди розгадка криється у першому чи другому реченні тексту, бо буває, що заголовки газетних новин їх автори «черпають» зі смислових масивів, що концентруються у будь-якій частині текстів, — на початку, в середині їх чи у прикінцевих або навіть фінальних фразах.

У новинах інформаційних агентств заголовок впливає тільки із ліду. І ніколи — із саблідю або бекграунду, адже в цих частинах повідомляють додаткові, неосновні обставини події за принципом зниження їх важливості.

У друкованих виданнях надають перевагу заголовкам із метафоричністю, яка формулює натяки, недомовки, загадкові припущення тощо. Часто використовуються ідіоматичні звороти, крилаті вирази, прислів'я, приказки, якими відображають «знайомі поняття в несподіваному синтаксичному поєднанні» [13, с. 293], проявляючи дотепність, та надаючи, наприклад, заголовку гумористичного чи іронічного забарвлення [14, с. 213]. При цьому ставиться

основна синтаксична вимога — стислість, мінімум слів. Відтак у багатьох газетах серед своїх журналістів оголошують конкурс на найкоротший та найобразніший заголовок. Така практика багато років існує, наприклад, у газеті «Україна молода».

Кожна газета до своїх новин прагне дати найяскравіший заголовок, який звичний, зрозумілий, близький для кола її читачів. За допомогою цього вона тлумачить подію та обставини.

Навіть тоді, коли газети використовують новини інформаційних агентств, їх заголовки на своїх шпальтах нерідко подають у скороченому варіанті, обмежуючи двома-трьома словами, щоб вони були співмірні із невеликим текстом, який складається із 10–15 рядків (вважається, що заголовки в газеті мають бути пропорційними величині тексту). Таким чином заголовки інформаційного агентства газетні працівники «пропускають» через призму заголовкової «стратегії» власної редакційної політики, при цьому прагнучи надати йому експресивний характер через семантико-синтаксичну, лексичну трансформацію тропів або приказок, прислів'їв, фразеологізмів тощо.

Технологію подібних перевтілень співставили редакція всеукраїнської газети «Молодь України» та Укрінформ під час експерименту стосовно перетворення заголовків новин інформаційного агентства у газетні.

Під заголовками та лідами новин, які відповідають вимогам інформаційного агентства, помістимо ті заголовки, що вийшли в газеті із цими ж текстами — наведені тут газетні заголовки створені у відповідності з існуючою практикою їх написання у друкованих ЗМІ.

Укрінформ:

Комп'ютерні ультразвукові діагностичні дослідження великої рогатої худоби запроваджено на Рівненщині

Тільність корів на ранній стадії почали визначати у ТОВ «Сільськогосподарське підприємство імені Петра Воловікова» комп'ютерним апаратом ультразвукової діагностики французької фірми «Trinda 50S» у відповідності з проектом формування генетичного потенціалу дійного стада, який реалізовується тут.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Молодь України»:

«УЗД для телиць» [8]

Газетний заголовок несе певну загадковість, пов'язану із застосуванням УЗД (редакція переконана, що читач правильно зрозуміє цю аббревіатуру — ультразвукова діагностика, за допомогою якої досліджують зазвичай організм

людини). Де саме відбулася подія і що запроваджено, — про те не йдеться. Видання вважає, що тут і криється інтрига.

Всі ці прогалини ліквідує заголовок інформагентства.

Укрінформ:

Правову освіту для соціально незахищених громадян запровадили при підтримці США

Проект правової освіти соціально незахищених громадян «Доступ до правосуддя: рівні можливості для мешканців міст і сіл» почала здійснювати на Рівненщині обласна організація Комітету виборців України при підтримці Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Молодь України»:

«Бідні теж мають право» [3]

Заголовок агентства вказує на освітній процес, у якому бере участь певна категорія громадян при підтримці іноземної інституції.

У газетному — просто констатація про право для певної категорії громадян.

Укрінформ:

Документи про розстріл органами НКВС патріотів опубліковано у книзі

Документальні свідчення органів НКВС про розстріл українських патріотів у тюрмі міста Дубно 24–25 червня 1941 року вміщено у першому томі видавничого проєкту «Реабілітовані історією. Рівненська область», який вийшов у Рівному.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Молодь України»:

«Секрети репресій» [6]

Заголовок агентства точно вказує на характер документів і де вони оприлюднені.

Газетний заголовок інтригує, чим і звертає на себе увагу.

Укрінформ:

Серійний випуск скутерів налагоджено у ВАТ «Радіотехнічний завод»

Серійний випуск скутерів двох моделей з чотиритактним бензиновим двигуном об'ємом 50 кубічних сантиметрів на базі китайських комплектуючих почали випускати у ВАТ «Радіотехнічний завод».

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор підприємства Микола Цимбалюк.

«Молодь України»:

«Старт скутера» [7]

Заголовок агентства відображає небувалу промислову подію, називає місце виробництва.

Газетна назва метафорична і читач спочатку думає, що йдеться про спортивний старт.

Укрінформ:

Вугілля замість газу використовуватиме ВАТ «Волинь-цемент» після реконструкції

Вугілля замість газу використовуватиме у виробничому процесі відкрите акціонерне товариство «Волинь-цемент» після реконструкції печей, яка розпочата у відповідності із інвестиційною політикою переоснащення заводського комплексу.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Молодь України»:

«Прощавай, газе!» [5]

Заголовок інформаційного агентства розкриває суть проєкту щодо використання іншого джерела енергії, яке є значно дешевшим, і повідомляє, внаслідок чого інновація буде реалізована.

Газетний варіант виражений у формі метафори, на кшталт відомого прецедента — заголовка роману Ернста Хемінгуея «Прощавай, зброє».

Укрінформ:

Модель промислового інвестиційного парку створила чеська компанія

Сучасний підхід до розвитку виробництва закладено у проєкті промислового парку, створеному за європейським стандартом «Грінфілд» чеською компанією DHV на Рівненщині.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Молодь України»:

«Інвестпарк за «Грінфілдом» [4]

Заголовок інформаційного агентства інформує про регіон, для якого важлива подія, уточнює, що самого парку ще немає, а лише створена його модель.

Газета вважає за необхідне підкреслити назву зарубіжної компанії, яка створює проекти таких парків.

Укрінформ:

Проект етнографічного музею «Хутір Великої Волині» створено на Рівненщині

Відтворення чеських, польських, словацьких та українських садіб XIX століття біля міжнародної автомагістралі Київ-Чоп передбачено проектом етнографічного музею «Хутір Великої Волині», створеним спеціалістами місцевого «Волинського фолькцентру».

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор «Волинського фолькцентру» Сергій Лейчук.

«Молодь України»:

«Хутір Великої Волині»: мрія [9]

Заголовок інформаційного агентства констатує факт, сповіщаючи лише про виготовлення проекту. У газеті ж вирішили додати до етнографічно-патріархальної назви проекту експресивне у цьому випадку слово «мрія» — ознаку сподівання.

Продемонстровані заголовки, які вживаються у двох видах ЗМІ, несуть у собі різочу відмінність. Щоб зрозуміти, про що йдеться у газетному заголовку, треба нерідко прочитати всю новину. Якщо друковане видання не ставить собі завданням у заголовку розкрити суть події, а дешифрує її у тексті, то інформаційне агентство діє навпаки: відображає те, що відбулося, — лаконічно, без натяків і двозначності, без застосування метафор, порівнянь тощо. Образні засоби виразності — це завжди результат творчого осмислення індивідуума, і властиве воно лише йому, отже, в цьому криється і відповідна оцінка явища.

Авторська оцінка неприпустима в заголовку новини інформаційного агентства, адже він, як і інші елементи новини, забезпечує об'єктивність викладу. Оцінку допускають лише в тому випадку, коли в заголовку новини прямою мовою переповідають заяву або цитату відомої особи.

Інформаційне агентство у заголовках не використовує оцінок, виражених тенденційно з естетичних, партійних, конфесійних, етнічних, расових позицій тощо. Лексика заголовкового речення новини інформаційного агентства позбавлена висловлювань, утворених поетичним мисленням і синтаксичними експериментами. Тому подані вище заголовки газетних публікацій не можуть у такому вигляді служити заголовками новин інформаційного агентства.

А високій якості газетного заголовка ефективно сприяють, зокрема, саме синтаксичні прийоми та елементи: «спонукальна, запитальна та розмовна інтонація (заклик, запитання, звернення до читача, діалогічність) тощо» [15]. Вживається також інверсія як яскрава можливість експресивного синтаксису.

Одна з вимог до газетного заголовка — стислість. У наведених вище прикладах це досягається завдяки використанню синтаксичних конструкцій, які за своєю «змістовою недостатністю спонукають аудиторію до пошуку опущеної «ланки» у змісті твору». Така «уламкова» форма, коли вилучені другорядні елементи, «виявляє смислову потенцію слів, посилює їх синтезуючі можливості» [Там само].

Про що свідчить такий заголовок новини в газеті: «У Житомирі — танки»?

Про те, що:

- а) сюди заїхали танки?
- б) організовано виставку танків?
- в) ці бойові машини встановлено на п'єдесталах як пам'ятники визволителям міста від німецько-фашистських загарбників?

Загадковість створює те, що заголовок побудований неповним реченням — пропущено присудок.

Щоб зрозуміти суть, слід прочитати текст. Виявиться: у цьому обласному центрі... почали випускати танки модифікації Т-90.

У новині інформаційних агентств, згідно із їхніми стандартами, заголовок про таку подію був би сформульований повним реченням і тому відобразив би її смисл, не передбачаючи здогадок, припущень, версій:

Танки Т-90 почали випускати у Житомирі

Спонукає почати читання газетної новини саме авторська інтерпретація теми в заголовку, створення своєрідного превентивного образу події та навіювання її трактування. Тобто, у такому заголовку чітко відчувається творче «я», яке для характеристики, глибшого розкриття суттєвої риси події і «покликала» на допомогу троп — «семантично двопланове слово або словосполучення, вжите у переносному значенні» [2, с. 503].

Йдеться, отже, про надання заголовку експресії, що допомагає створювати на газетних сторінках «атмосферу взаєморозуміння між автором і читачем» [15].

3.3. Синтаксичні конструкції заголовка

Заголовки новин інформаційних агентств мають форму простого або складного повного речення (у ньому є підмет, присудок, другорядні члени речення). Це дає можливість викласти суть події — інформувати про найголовніше в ній і відповісти лише на кілька основних запитань формули Квінтіліана («Хто?», «Що?», «Де?» «Як?»). Саме тому, щоб вмістити відповіді на них, у заголовок вводиться більша кількість слів ніж у класичний газетний. Завдяки цьому реципієнт може обмежитися лише прочитанням заголовка, щоб зрозуміти, про що йдеться в новині.

ЛЕТА:

Латвія піднялася в рейтингу свободи преси на дев'ять позицій

Журналістка Латвійського телебачення одержала нагороду від держсекретаря США

Сейм ратифікував договір про розвиток проєкту «Rail Baltica»

В «Європейському екзамені» у Латвії взяли участь понад 14 тисяч осіб

Рейтер:

Число бурових установок у США виросло

Canon підвищила прогноз річного прибутку після купівлі бізнесу Toshiba

Ціни на золото знизилися після першого туру виборів у Франції

Виручка Peugeot у I кварталі виросла на 4,9% за рахунок нових моделей автомобілів

ЕЛТА:

У Шяуляї приземлилися канадські винищувачі

Олекас: Литва вибрала правильний шлях своєї оборони, вступаючи в НАТО

Директором агентства новин ЕЛТА стала Г. Марковічене

У Вільнюсі відкрито почесне консульство Індії

Литовські дипломати поділилися з українцями досвідом євроінтеграції

Агентство Анadolу:

Президент Туреччини прибув у Мексику

Туреччина ввійшла в число найбільших економік світу

Президент Ердоган написав свій перший твіт

Глава Національної розвідки Туреччини пішов у відставку

Проведена повна «діагностика» мечеті Султанахмет у Стамбулі

ПАП:

Прем'єр-міністр Копач розмовляла з папою Франциском серед іншого про Україну

Сенат схвалив поправки до Виборчого кодексу

Фрески з-під моху проявилися на десяти будівлях у Лодзі

Арлукович підсумував свою роботу міністра охорони здоров'я

УНІАН:

Великі платники податків з початку року збільшили платежі до бюджету на 21%

Українці випустили програму бухгалтерського обліку для малого та середнього бізнесу

Іудейський новий рік в Умані відзначили 33 тисячі хасидів з 16 країн

Колекція музею в Дніпрі поповнилася експонатами, яким 300 мільйонів років

Укрінформ:

В Австралії надрукували марку до 70-ліття поселення українців на Зеленому континенті

Українська дизайнерка показала свій одяг на фестивалі в Барселоні

У Львові відкрився кавовий фестиваль

В Україні почали моніторити із космосу використання сільгоспземель

ЮПІ:

DSCOVR виведений на орбіту ракетою SpaceX

Кількість заяв щодо виплат з безробіття зменшилася

Трирічного хлопчика знайдено після 52 годин його перебування у лісі

Мердок: Більшість газет в on-line будуть платними

Неповні речення в заголовках новин інформаційних агентств не використовуються, на відміну від друкованих ЗМІ, де свідомо можуть упускаючи один із головних членів речення, а також другорядні.

Нерідко в заголовках використовуються складнопідрядні речення. Такі синтаксичні конструкції зумовлені тим, що необхідно ввести в заголовок паралельні смислові акценти (не більше двох), завдяки чому посилюється повнота вираженого заголовком:

Юріє Лянке вітає резолюцію бундестагу Німеччини, яка підтверджує європейську перспективу Молдови

Кишинів, 4 липня (МОЛДПРЕС). Прем'єр-міністр Юріє Лянке вітає резолюцію бундестагу Німеччини, яка підтверджує той факт, що у Республіки Молдова є європейська перспектива, повідомляє МОЛДПРЕС з посиланням на Бюро уряду зі зв'язків із пресою.

Названо основне у важливій резолюції щодо майбутнього країни.

Просте речення із дієприкметниковим зворотом:

Монастир, розташований на полі Берестецької битви, відкрив свій сайт в Інтернеті

Історію богослужінь на полі Берестецької битви, започаткованих у минулому столітті, розкривають матеріали сайту, створеного служителями розташованого тут Свято-Гергієвського монастиря Православної Церкви України.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Тут виникла необхідність у заголовку уточнити, який саме монастир, — ця територія znana як плацдарм однієї із найвідоміших в історії битв за незалежність України. Нині це є ареал популярного паломництва.

Отже, таке заголовкове речення допомагає підкреслити особливість новини про, здавалося б, звичайне явище (створення сайту), але в незвичайному місці.

Хімічні речовини, виявлені у продуктах, ймовірно стали причиною отруєння школярів

Хімічні речовини, що були у продуктах, могли стати причиною отруєння 25 травня цього року сімдесяти трьох учнів Кричильської загальноосвітньої середньої школи на Рівненщині.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Тут заголовок виражений простим реченням, ускладненим відокремленим означенням, вираженим дієприкметниковим зворотом. Ним розкрито джерело ймовірного отруєння, тобто до теми новини додано супутні обставини.

Безпілотник, розроблений буковинськими конструкторами, коштуватиме в 4–5 разів дешевше від аналогів

Безпілотний літак, розроблений буковинськими конструкторами, коштуватиме в 4–5 разів дешевше, ніж навіть українські аналоги.

Про це розповіли на прес-конференції волонтери Координаційного центру з надання матеріально-технічної допомоги буковинським військовослужбовцям в АТО, передає кореспондент Укрінформу.

У заголовку вказано і авторів розробки, і її переваги щодо вартості.

П'ятикласниця пішла у школу на протезі, встановленому їй у Гавані

П'ятикласниця Тетяна Мялик вперше пішла сьогодні у школу в рідному селі Воронки Володимирецького району Рівненської області на протезі, встановленому їй в оздоровчому центрі «Тарара» в Гавані замість ампутованої по коліно лівої ноги.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Речення заголовка із дієприкметниковим зворотом дало можливість чітко виразити фактор цікавості новини, а саме: названо заокеанську країну, у якій допомогли українській дитині з обмеженими можливостями.

У Північно-Західному Китаї знайдені колісниці, виготовлені близько 3 тисячі років тому

Сіань, 22 січня (Сінхуа) — Дві розкішні колісниці, виготовлені близько трьох тисяч років тому, виявлені археологами в околицях міста Яньань провінції Шеньсі (Північно-Західний Китай).

Просте речення із дієприкметниковим зворотом. Підкреслено раритетність знахідки.

Просте речення із відокремленою прикладкою:

В Іллінойсі відбулася інавгурація Джея Пріцкера, нащадка українських емігрантів

У столиці штату Іллінойс м. Спрінгфілд відбулася інавгурація новообраного губернатора штату Джея Пріцкера, який є нащадком вихідців з України.

Про це повідомляється на офіційній сторінці Генерального консульства України в Чикаго у Facebook. (Укрінформ).

У заголовку зроблене уточнення, яке розкриває етнічне походження губернатора штату.

Дієприслівниковий зворот у наступному заголовку пояснює, що означає зростання сфери послуг:

Сектор послуг Китаю виріс в червні, вказуючи на стабілізацію економіки

ПЕКІН. (Рейтер) — Активність у секторі послуг Китаю розширювалася в червні найшвидшими темпами за 15 місяців, підтверджуючи, що економіка стабілізується.

Складне безсполучникове речення нерідко є заголовком в інформаційному агентстві ЛЕТА:

В Ірбенській протоці зіткнулися два вантажні судна; люди не постраждали

Рига, 19 січня, ЛЕТА. В Ірбенській протоці в районі маяка Мікельбака зіткнулися два вантажні судна. Люди в пригоді не постраждали, повідомила агентству ЛЕТА фахівець зі зв'язків з громадськістю Служби берегової охорони Ліва Вейта.

Просте речення з однорідними присудками — таку конструкцію найчастіше використовують в інформаційному агентстві Рейтер. Мета цього — повідомити про дві дії, що стосуються однієї події:

Barrick Gold продасть два рудники, знизить борг на \$ 3 млрд

ТОРОНТО. (Рейтер) — Найбільша в світі золотодобувна компанія Barrick Gold Corp повідомила в середу, що продасть рудник Porgera в Папуа Новій Гвінеї і рудник Cowal в Австралії, а це допоможе компанії зменшити чистий борг принаймні на \$ 3 мільярди до кінця року.

SAP звільнить 2250 співробітників, набере стільки ж нових

Франкфурт-на-Майні. (Рейтер) — Постачальник корпоративного програмного забезпечення SAP SE скоротить 2250 робочих місць, або близько 3 відсотків від загальної чисельності персоналу, але набере таку ж кількість співробітників в один із підрозділів.

Банк Японії зберіг в силі програму стимулів, знизив прогноз інфляції.

ТОКІО. (Рейтер) — Банк Японії у вівторок зберіг в колишньому обсязі масштабну програму стимулів і дав зрозуміти, що стабільне економічне відновлення допоможе досягти цінового орієнтиру без додаткового негайного пом'якшення монетарної політики, знизивши інфляцію.

Oracle зберегла квартальну виручку, підвищила дивіденди

СІЕТЛ. (Рейтер) — Американський виробник програмного забезпечення для корпорацій Oracle Corp повідомив у вівторок, що квартальна виручка не змінилася в річному порівнянні і трохи знизилася в результаті зміцнення долара, що, однак, не завадило компанії підвищити дивіденди на 25 відсотків.

Рідко вживають два присудки:

Переможцем Євробачення-2021 стала Італія, Україна увійшла в ТОП-5

Переможцем Євробачення-2021 став італійський гурт Maneskin із піснею «Zitti e buoni». При цьому Україна увійшла до п'ятірки лідерів конкурсу.

Про це повідомляє власний кореспондент Укрінформу.

Вставні слова означають виняток, уточнення:

Азіатські фондові ринки, крім Китаю, знизилися

ТОКІО / СЕУЛ / ГОНКОНГ. (Рейтер) — Азіатські фондові ринки, крім Китаю, знизилися в понеділок під впливом локальних факторів.

Японський індекс Nikkei знизився на 0,4 відсотка через фіксацію прибутку після зростання індексу до 5,5-місячного максимуму в п'ятницю.

НАТО створить командно-штабні елементи в шести країнах, у тому числі в Латвії

Рига, 5 лютого, ЛЕТА. На нараді міністрів оборони країн НАТО в Брюсселі прийнято рішення про створення командно-штабних елементів в шести прикордонних країнах НАТО — Латвії, Литві, Естонії, Болгарії, Румунії та Польщі, повідомила представник Міністерства оборони Дайна Озоліня.

Складовим заголовка буває слово «Терміново» — воно є першим у заголовку і виділене червоним кольором. Так часто подає свої екстрені новини китайське інформаційне агентство Сінхуа: в основному про надзвичайні ситуації, викликані природними катаклізмами, що спричинили значні руйнування та загибель людей. Також це стосується неординарних подій, наприклад, пов'язаних із освоєнням космосу.

Терміново: китайський пілотований космічний корабель «Шеньчжоу-12» зістикувався з основним модулем космічної станції

Пекін, 17 червня (Сінхуа) — Китайський пілотований космічний корабель «Шеньчжоу-12» у четвер успішно зістикувався з «Тяньхе» — основним модулем космічної станції, повідомили в Канцелярії програми пілотованої космонавтики Китаю.

Терміново: перший китайський марсохід «Чжужун» приступив до дослідження Червоної планети

Пекін, 22 травня (Сінхуа) — Перший китайський марсохід «Чжужун» покинув посадкову платформу, досяг поверхні Марса і приступив до дослідження Червоної планети, повідомили в Китайському національному космічному управлінні (China National Space Administration — CNSA) в суботу.

Таким чином Сінхуа підкреслює свою оперативність висвітлення події, тобто час, який минув між тим, що сталося, і виходом новини, — зовсім незначний.

У заголовках нерідко вказують на джерело, з якого стало відомо про новину, або автора якоїсь думки. Якщо його називають на початку, — ім'я і прізвище чи лише прізвище особи, структуру, — то після назви ставиться двокрапка. Особливо така форма вживається, «якщо ми хочемо використати для заголовка саме його (джерела) цитату» [12, с. 15].

Страуюма: Латвія домоглася для себе сприятливих умов в новому пакеті політики ЄС

Брюссель, 24 жовтня, ЛЕТА. Латвія в новому пакеті заходів ЄС в області клімату та енергетики до 2030 року домоглася більш сприятливих для себе умов ніж планувалося.

Про це заявила після засідання Ради ЄС прем'єр-міністр Лаймдота Страуюма, передає ЛЕТА.

Буває поєднання двох відомих осіб, зазначених на початку заголовка, та назви джерела в кінці заголовка:

Кемерон і Обама: Ми не дозволимо варварам-вбивцям залякати нас — The Times

Девід Кемерон і Барак Обама написали статтю під назвою «Ми не дозволимо варварам-вбивцям залякати нас».

Стаття була опублікована в британській газеті The Times, повідомляє УНІАН.

Джерелом в заголовку може бути лише відома мільйонам людей особа або структура. Не допускається називати особу як джерело, котру знають лише у якомусь селі чи невеликому містечку.

На джерело може вказувати перше слово у заголовку «Дослідження», «Опитування», «Статистика» тощо:

Дослідження: люди у віці після 65 років менше схильні до ризику бідності

Рига, 4 жовтня, ЛЕТА. У Латвії люди у віці після 65 років менше схильні до ризику бідності, ніж інші вікові групи населення.

До такого висновку прийшли експерти Світового банку під час дослідження «Виклики активного старіння для більш тривалої праці в Латвії», повідомляє ЛЕТА.

Якщо джерело названо в кінці заголовка, то перед джерелом ставиться тире:

У Києві облаштували сервісний центр з обслуговування трамваїв PESA — Кличко

У столиці, на базі депо імені Шевченка, облаштували сервісний центр з обслуговування трамваїв PESA.

Про це заявив міський голова Віталій Кличко журналістам, підбиваючи підсумки роботи міської влади, повідомляє пресслужба КМДА. (Укрінформ).

Вживаються в кінці заголовка перед тире відомі абрєвіатури (назви міжнародних та національних організацій, структур) — НАТО, ЄС, ООН, МОЗ, ОБСЄ, ЮНЕСКО, МВФ, США, КНР, МЗС, МВС, ЦРУ, ФБР, МНС. Вони також можуть бути у заголовку першим словом, після якого ставлять двокрапку.

На Полтавщині провели унікальну операцію на серці — МОЗ

Кардіохірурги Полтавської області виконали унікальну для регіону операцію — імплантацію трикамерного автоматичного кардіовертер-дефібрилятора.

Про це повідомляє пресслужба МОЗ. (Укрінформ).

Назви засобів масової інформації — газет, теле- або радіокомпаній, інформаційних агентств — в заголовках вміщують аналогічно, як і прізвища відомих осіб та різних джерел: на початку заголовка або в кінці. Це свідчить, що певні ЗМІ надрукували чи вмістили на своїх сайтах або видали в ефір тексти на тематику, яка зацікавила інформаційне агентство. Йдеться про їхні публікації та передачі, присвячені в основному важливим суспільно-політичним подіям, що їх коментують відомі урядовці, представники фінансових кіл, економічні чи політичні оглядачі, керівники партій тощо.

Le Figaro: Брюссель поспішив на допомогу виробникам персиків і нектаринів

Щоб зупинити падіння цін на персики і нектарини, ЄС прибере з ринку значну кількість фруктів, призначених для продажу.

Про це повідомляє Ерік де ля Шене в своїй статті під назвою «Брюссель поспішає на допомогу виробникам персиків і нектаринів», опублікованій у французькій газеті Le Figaro. (УНІАН).

Der Spiegel: Німеччина надасть Прибалтиці військову підтримку

З огляду на російсько-український конфлікт Німеччина готова надати військову підтримку прибалтійським країнам-членам НАТО.

Про це повідомляє німецький тижневик Der Spiegel, передає власний кореспондент Укрінформу в ФРН.

«Манчестер Сіті» запропонує 40 млн євро за футболіста Джеко — Bild

Пекін, 31 травня (Сінхуа) — Англійській футбольний клуб «Манчестер Сіті» запропонує німецькому «Вольфсбургу» 40 мільйонів євро відступних за боснійського форварда Едіна Джеко, повідомляє IMScouting з посиланням на Bild.

Часто перед заголовками, підкреслюючи винятковість джерела, вміщують слово «Ексклюзив», — коли йдеться про висловлювання відомої особи, надане тільки для певного інформаційного агентства. Нерідко таку синтаксичну конструкцію застосовує Сінхуа:

Ексклюзив: Економічний пояс Шовкового шляху служить вузлом дружби та світу — Сайнайсі Ісмайїл

Анкара, 29 липня (Сінхуа) — Економічний пояс «Шовкового шляху», з ініціативою про будівництво якого виступив голова КНР Сі Цзіньпін, безсумнівно стане вузлом дружби і миру для країн, розташованих на цьому шляху.

Про це сказав Сайнайсі Ісмайїл, начальник турецько-китайської асоціації з торговельно-економічних зв'язків і співробітництва в галузі культури і мистецтва «Шовковий шлях».

Вживають також заперечення:

Ціни на золото виростуть за тиждень, але впадуть в лютому

СІНГАПУР. (Рейтер) — Ринок золота завершить тиждень зростанням після чотиритижневого спаду за підтримки попиту в Китаї і слабкого долара, але за лютий покаже максимальне падіння з вересня минулого року.

Скільки слів має містити заголовок новини інформаційного агентства?

Вважається, що найоптимальнішим є заголовок, у якому сім — вісім слів: «Головна вимога — інформаційна насиченість. Чітко, по суті — що і де сталося» [12, с. 14]. Проте деякі інформаційні агентства зрідка використовують і до 12 слів — така довжина вважається винятком.

Укрінформ:

Голлівудська актриса написала туристичний відгук про Київ
(7 слів)

У Ніцці відкрили Почесне консульство України (6 слів)

Аграрний фонд отримав перші заявки з форвардних закупівель зерна (9 слів)

Сінхуа:

Відкрито виставку новорічних картин у Художньому музеї Китаю, присвячену року Тигра (11 слів)

Китайський робот здав тест з математики для вступу до вузу (10 слів)

У Китаї створено мережу наземних супутникових приймальних станцій (8 слів)

Рейтер:

Папа Римський закликав віруючих знайти в житті місце і час для Бога (12 слів)

Екстремальна спека накрила Північну півкулю в переддень літнього сонцестояння (9 слів)

Apple представила «розумну колонку» HomePod (6 слів)

ЕЛТА:

Посол Литви вручила вірчі грамоти президенту Угорщини (7 слів)

У навчаннях НАТО в Латвії візьмуть участь близько 20 літаків (10 слів)

Д. Грібаускайте відкрила оновлений пам'ятник К. Донелайтісу (5 слів)

ЛЕТА:

«Scandinavian Airlines» почала прямі польоти з Риги у Стокгольм (9 слів)

«Eurostat»: у Латвії стрімко зросли ціни на житло (8 слів)

Вакцинацію від «Covid-19» у Латвії провели для понад 400 000 людей (10 слів)

УНІАН:

Кабмін затвердив порядок використання 300 мільйонів гривень на компенсацію кредитів аграріям (11 слів)

Кличко запустив відкритий онлайн-бюджет міста Києва (7 слів)

«Укренерго» підписала угоду про приєднання України до енергосистеми Європи (9 слів)

ЮПІ:

Новий мікроскоп допоможе лікарям повністю видаляти пухлини раку молочної залози (10 слів)

Обама: Перегляд 121-ї програми принесе \$17 мільярдів (7 слів)

Німецька армія одержала нове спорядження Future Soldier System (8 слів)

ПАП:

Закінчилася XIX зустріч молоді «Легніца» (5 слів)

Польський кондитерські вироби та молочні продукти відправлять поїздом у Китай (10 слів)

У порт Гдині ввійшов найдовший контейнеровоз (6 слів)

3. 4. Роль першого слова у заголовку

Першим словом у заголовку є те, на якому роблять акцент, вважаючи, що саме воно найважливіше для відображення суті події.

Найкращий заголовок той, який починається з *іменника*.

Ним буває (суб'єкт/об'єкт):

— *прізвище відомої особи*;

Янгланд запросив українську делегацію на ексклюзивну зустріч

Українську делегацію у Парламентській асамблеї Ради Європи запросив на ексклюзивну зустріч генеральний секретар РЄ Турбйорн Ягланд.

Про це у кулуарах ПАРЕ розповів журналістам народний депутат Григорій Логвинський, повідомляє власний кореспондент Укрінформу у Страсбурзі.

У заголовку ім'я та посаду Ягланда не вказано (це названо у першому реченні ліду), адже вважається, що реципієнтам інформаційного агентства цей політик, який займає один із ключових постів у Раді Європи, відомий.

За таким же аналогом побудовані й інші заголовки, у яких називають прізвища керівників міжнародних організацій, голів парламентів, прем'єр-міністрів, міністрів закордонних справ тощо:

Пан Гі Мун закликав Дамаск забезпечити свободу пересування спостерігачів ООН

Сирійський уряд повинен забезпечити повний захист і безпеку для спостерігачів ООН, а також гарантувати їм свободу доступу в усі місця та свободу пересування.

З таким закликом виступив Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун, повідомляє Центр новин ООН. (Укрінформ).

Туск дав інтерв'ю Укрінформу і суспільному телебаченню

Президент Європейської ради Дональд Туск дав ексклюзивне інтерв'ю в рамках спільного проєкту Укрінформу і Українського суспільного телебачення. (Укрінформ).

Могеріні відвідає Київ наступного тижня

Високий представник ЄС із зовнішніх справ та політики безпеки Федеріка Могеріні 16–17 грудня відвідає Україну.

Про це повідомила речниця Європейської служби зовнішньої діяльності Майя Косьянчич, передає власний кореспондент Укрінформу.

Прізвище відомої у світі особи (політичний, суспільний, релігійний, військовий діяч, представник великого бізнесу) є першим і тоді, коли в заголовку передано непрямою мовою висловлювання особи, після прізвища якої ставиться двокрапка (ім'я і посаду — теперішню чи колишню — називають у першому реченні ліду):

Бжезінський: Санкції ЄС завадили Росії знищити Україну

Санкції Євросоюзу завадили Кремлю знищити незалежність України

Таку думку польським журналістам у Вашингтоні висловив колишній радник президента США Джиммі Картера з питань національної безпеки, професор Збігнєв Бжезінський, повідомляє ПАП. (Укрінформ).

Джон Керрі: результати переговорів з ядерної проблеми Ірану незабаром будуть відомі

Вашингтон, 25 лютого (Сінхуа) — Держсекретар США Джон Керрі у вівторок заявив, що незабаром стане відомо, чи буде досягнута угода з іранської ядерної проблеми.

Кемерон: Саудівська Аравія врятувала сотні британців

Завдяки розвідувальній інформації, отриманій від Саудівської Аравії, врятовані життя сотень британців.

Про це заявив британський прем'єр-міністр Девід Кемерон, передає Бі-Бі-Сі. (УНІАН).

Імена і прізвища або лише прізвища осіб, про яких, як вважає інформаційне агентство, відомо споживачам його інформаційних продуктів у межах національного простору, теж бувають на початку заголовка:

Маріс Янсонс і Андріс Нелсонс увійшли в число кращих диригентів світу

Рига, 11 вересня, ЛЕТА. Музичні критики включили в число кращих диригентів світу латиських диригентів Марісса Янсонса і Андріса Нелсонса. У рейтингу диригентів, опублікованому на музичному сайті «Vachtrack», маестро Марісса Янсонс займає третє місце, а Нелсонс — четверте, повідомляє ЛЕТА.

— назва посади найвищого рівня в певній ієрархії (президент держави, керівник світової структури, прем'єр-міністр, глава парламенту, голова відомої партії, *предстоятель церкви тощо*);

Президент Туреччини прийняв голову Ради директорів, генерального директора Агентства Анadolу

АНКАРА, 5 лютого (Агентство Анadolу) — Президент Туреччини Реджеп Тайїп Ердоган прийняв голову Ради директорів, генерального директора Агентства Анadolу (інформаційне агентство Туреччини — В.М.) Шенола Казанджи.

Прийом відбувся у Палаці президента за зачиненими дверима, повідомляє АА.

У події, про яку йдеться, головною дійовою особою, звичайно, є президент країни, тому його посада — на першому місці.

Папа Римський на Різдво попросив миру для України

Папа Римський Франциск у своєму Різдвяному посланні «Місту і світу» помолвився за мир для України.

Про це повідомляє «Радіо Ватикану». (Укрінформ).

— слова «глава», «керівник», «генерал», «міністр», «генсек» (*їх вживають, щоб скоротити заголовок, тобто не вказувати повну назву посади*);

Глава ВПС США назвала Росію «найбільшою загрозою»

Міністр військово-повітряних сил Сполучених Штатів Америки Дебора Лі Джеймс заявила, що Росія становить найбільшу загрозу національній безпеці США.

Про це вона сказала в інтерв'ю Рейтер. (Укрінформ).

Генсек ООН назвав світову кризу через пандемію коронавірусу найгіршою за століття

Економічна криза, яка сталася на тлі пандемії коронавірусу, найгірша за століття.

Таку думку висловив генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш. (УНІАН).

— скорочена назва країни (*у заголовках немає необхідності писати повну назву держави — ту, яка вказана у конституціях країн: монархія, королівство, федерація, республіка тощо*);

Німеччина ратифікувала асоціацію Україна — ЄС

Німецький парламент ратифікував Угоду про асоціацію України з Євросоюзом.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

На першому місці — країна (офіційна назва Німеччини — Федеративна Республіка Німеччина), від якої найбільше залежить доля асоціації.

Греція вимагає від Німеччини негайно повернути борги Третього рейху — ЗМІ

Греція вимагає від Німеччини 500 мільярдів євро в якості компенсації збитків за Другу світову війну.

Таку заяву зробив прем'єр-міністр країни Алексіс Ципрас, повідомляє канал 24. (УНІАН).

(Офіційна назва Греції — Грецька Республіка).

Франція провела свою частину випробувань європейського безпілотника «Нейрон»

Франція завершила свою частину успішних випробувань першого європейського ударного безпілотника «Нейрон» та передала його Італії.

Про це повідомляє газета Les Echos. (Укрінформ).

(Офіційна назва — Французька Республіка).

Не вживаючи повну назву країни у заголовку, зменшуємо кількість слів у ньому, що є надзвичайно важливим фактором стислості. Адже мистецтво написання заголовка передбачає в тому числі і цю властивість. Особливо, коли стосується заголовків, де є вже «критичний» набір слів і ще одне буде його перевантажувати, не додаючи нічого до змісту.

Якщо, наприклад, почати заголовок словами «Республіка Польща...», то побачимо, що він подовшав і його не підсилило слово «Республіка»:

Республіка Польща спростила працевлаштування іноземців без дозволу на роботу

Лаконічніше буде так:

Польща спростила працевлаштування іноземців без дозволу на роботу

Стосовно назви «Україна», то вона є повною у відповідності із Конституцією України.

Україна посіла перше місце в Європі в галузі IT-аутсорсингу

Україна посіла перше місце в Європі у галузі IT-аутсорсингу, що представляє собою передачу робіт з підтримки, обслуговування та модернізації IT-інфраструктури в руки спеціалізованих компаній, які займаються програмуван-

ням, створенням сайтів, розробкою, супроводом програмного забезпечення та обслуговуванням техніки.

Про це повідомив портал IT Outsourcing News. (УНІАН).

— *назва країн, які уклали між собою угоди про співпрацю в різних галузях;*

Україна та ОАЕ підписали угоду про співпрацю у сфері авіабудування

Україна та ОАЕ підписали угоду про співпрацю у сфері авіабудування.

Про це повідомляє пресслужба державного підприємства «Антонов». (УНІАН).

— *видозмінені назви областей (утворені від їх власних назв за допомогою суфіксів -н, -щин і закінчення — а);*

Миколаївщина та Херсонщина об'єдали зусилля для просування українського туристичного продукту

Миколаївська та Херсонська області об'єднали зусилля для втілення світових тенденцій просування українського туристичного продукту.

Про це йшлося під час Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму», повідомляє кореспондент Укрінформу.

— *збірна назва (загальноживаний синонім) відомих світових структур, об'єднань, коаліцій, відомств тощо — перифраз (вид тропи, яким замінюють назву або власне ім'я описом найхарактерніших властивостей чи ознак);*

Уолл-стрит закрилася в мінусі на тлі занепокоєнь про світову економіку

Нью-Йорк. (Рейтер) — Фондові ринки США закрили сесію четверга падінням на тлі зниження цін на нафту і відновленням занепокоєнь щодо світової економіки, які послабили долар до єни і змусили інвесторів уникати ризикових активів.

Уолл-стрит — символічна назва Нью-Йоркської фондової біржі і всього фондового ринку США. Власне Уолл-стрит — це вулиця у районі Манхеттен у Нью-Йорку. Тут також знаходиться багато інших великих фінансових установ США.

Захід посилює активність у переговорах з Іраном про ядерну програму

Очільники низки країн Заходу послалили дипломатичну активність, щоб домогтися успіху на переговорах щодо суперечливої ядерної програми Ірану напередодні закінчення терміну цих переговорів на початку наступного тижня.

Про це предає Радіо Свобода. (Укрінформ).

Країни Європейського Союзу, США, Канада входять у групу країн, до яких вживають синонім «Захід».

Білий дім скликав Саміт боротьби з войовничим екстремізмом

Представники близько 60 країн зібралися у Вашингтоні для участі в Саміті боротьби з войовничим екстремізмом, організованому Білим домом.

Про це передає власний кореспондент Укрінформу.

Словосполучення «Білий дім» уособлюються із адміністрацією президента США. Насправді Білий дім (англ. the White House) — маєток в неокласичному стилі (архітектор Джеймс Хобан), що є резиденцією президента США у Вашингтоні.

Пентагон запропонував Словаччині американські вертольоти

Пентагон запропонував Словаччині переоснастити вертолітний парк американськими вертольотами для «поліпшення сумісності».

Про це глава Пентагону Чака Хейгел заявив під час зустрічі зі своїм словацьким колегою Мартіном Глвачом. (УНІАН).

Тут «Пентагон» (від грец. п'ятикутник) виступає синонімом Міністерства оборони США. Воно розташоване в будівлі, яка має вигляд п'ятикутника (довжина кожної з п'яти сторін споруди — 281 метр). Знаходиться неподалік від Вашингтона.

— слова «пам'ятник», «обеліск» «монумент», коли називають вид меморіальної споруди, що є символом вшанування;

Пам'ятник депортованим із Польщі у 1944–1946 роках українцям відкрито у Рівному

Пам'ятник депортованим із Польщі у 1944–1946 роках українцям відкрито у Рівному.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

— назва особи (осіб) за національним походженням, місцем проживання, громадянством;

Американці відсвяткували перше в світі весілля в невагомості

ТЕХАС. (Рейтер) — Молода пара із Нью-Йорка вперше в історії людства відсвяткувала весілля в умовах невагомості. Тридцятилітня Ерін Фіннеган і тридцятидворічний Ноа Фулмор повінчалися на висоті декількох тисяч метрів над Мексиканською затокою. Для весільної церемонії замовили літак Боїнг-727-200, в салоні якого був створений ефект невагомості.

Саме «американці» (ми розуміємо, що йдеться про мешканців США) здійснили це, а не люди з інших країн. Дивіться, мовляв, їхні бажання сьогодні ось такі: для американців все можливо, адже їхня країна — найпотужніша космічна держава у світі (ефект невагомості — це натяк на це).

У наступній новині перше слово в заголовку підкреслює не стільки національність переможниці, як те, з якою країною уособлюється лауреатка:

Українка стала лауреаткою французької премії з прав людини

Українська журналістка та режисерка-документалістка Таїсія Кутузова стала лауреаткою цьогорічної премії з Національної консультативної комісії з прав людини Франції.

Про це повідомляє Посольство України у Франції, передає власний кореспондент Укрінформу.

— *назва професії, посади;*

Художник із Тернопільщини переміг у конкурсі на кращий логотип до річниці Шевченка

Член Національної спілки художників України, викладач Бережанської дитячої художньої школи на Тернопільщині Олег Шупляк став переможцем Всеукраїнського відкритого конкурсу на кращий ескіз логотипу з відзначення річниці від дня народження Тараса Шевченка.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Футболісти українських клубів потрапили до символічної збірної УЄФА

Три представники українських клубів потрапили в символічну збірну УЄФА за підсумками матчів 1/8 фіналу Ліги Європи.

Про це повідомляє Еспресо TV із посиланням на офіційний сайт UEFA. (УНІАН).

Астронавт розповів, як з орбіти зателефонував у службу 911

Голландський астронавт Андре Куйперс під час однієї з місій сплутав цифри, коли телефонував з орбіти, й випадково набрав номер американської служби порятунку 911.

Про це він розповів, коли повернувся на Землю з чергової місії, пише американський журнал News Week (Укрінформ).

Кореспондент The New York Times втік від талібів

Нью-Йорк, 20 червня. (Асошиейтед Прес). Кореспондент газети The New York Times Девід Род, викрадений в Афганістані, зміг вибратися з полону талібів і нині в безпеці на американській військовій базі.

Про це повідомляє Асошиейтед Прес.

Акцент на кореспондентові і на виданні, а не на обставинах втечі. Чому? Такий початок заголовока викликаний необхідністю відобразити героїчний вчинок саме творчого працівника відомої газети — кореспондента.

— слова «проект», «акція», «виставка», «комплекс», «ціна», «тиждень» (форма семиденної акції), після яких вказують суть події;

Проект «Весна починається з Шевченка» запроваджено в Рівному

Репродукції автопортрета молодого романтично-піднесеного Тараса Шевченка, намальованого ним у 1840 році, встановлено у вигляді велетенських світлин на вулицях Рівного у відповідності із розпочатим у місті проектом популяризації творчості поета «Весна починається з Шевченка».

Про це кореспондентові Укрінформу повідомила заступник міського голови Галина Кульчинська.

Назвою проекту формулюється — хоч і категорично — думка, з якою хочеться погодитися. Тим паче, що замість реклам — портрет молодого Шевченка, а не старезного діда, як любили зображувати його на плакатах та у камені і бронзі в радянський період.

Проект МАГАТЕ з управління ядерними знаннями почали реалізовувати на Хмельницькій АЕС

Базу даних про досвід найкращих експлуатаційників Хмельницької АЕС допомагають екзит-інтерв'ю з ними, запроваджені тут у відповідності із проектом Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) зі збереження ядерних знань.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив заступник начальника навчально-тренувально центру станції Олег Пугач.

Зрозуміло, що проект — це сума важливих рішень, заходів, подій. Не випадкове зібрання, а системне, яке переросло в акцію.

Виставку книги із князівських бібліотек відкрили у Рівному

Книги із бібліотек князів Любомирських, Валевських та Карвіцьких, випущені венеціанським видавничим домом Мануціїв та нідерландським Ельзевірів у XVI–XVII століттях, виставлено в Рівненському обласному краєзнавчому музеї.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Спосіб представлення унікальної колекції — виставка.

Комплекс Пересопницького Євангелія відкрили на Рівненщині

Культурно-археологічний комплекс, присвячений 450-річчю Пересопницького Євангелія, відкрили у селі Пересопниця на Рівненщині.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Закономірно, що увага — на комплексі, бо він унікальний: такого ще не було в Україні, а це дає право робити акцент на його назві (він відкритий на честь відомого рукописного шедевр, на якому складає присягу Президент України).

Ціна нафти ОПЕК піднялася вище \$43

Ціна нафтового кошика ОПЕК (OPEC Reference Basket of crudes) у четвер, 15 січня, підвищилася на 3,58% — до 43,14 долара за барель із 41,65 долара за попередній торговий день, йдеться в повідомленні організації. (УНІАН).

Слово «ціна» — це те, що хвилює мільйони людей.

Тиждень історичної реконструкції діяльності Української Повстанської Армії розпочато в Рівному

Тиждень історичної реконструкції діяльності Української Повстанської Армії, присвячений 70-річчю з часу її створення, розпочато в Рівному демонстрацією кінофільму Олесь Янчука «Нескорений».

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

— *назви природних катаклізмів, надзвичайних ситуацій (землетрус, цунами, повінь);*

Землетрус магнітудою 4,4 стався в Угорщині

У неділю вночі у Новградській області Угорщини стався землетрус магнітудою 4,4 бала за шкалою Ріхтера, після чого відбувся повторний поштовх.

Про це повідомила Сейсмологічна обсерваторія Угорської Академії Наук. (Укрінформ).

— *назва предмета;*

Бронежилети для військ оперативного командування «Північ» закупили рівняни

Бронежилети на суму 200 тисяч гривень закупили для військ оперативного командування «Північ» рівняни.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив офіцер пресцентру управління оперативного командування «Північ», майор Віктор Шубец.

— *назви відомих суден, об'єктів, кінофільмів, літературних, музичних, творів, картин живопису, спектаклів;*

«Титанік» затонув не через айсберг: дослідники висунули нову версію

Причиною аварії «Титаніка» могло стати не тільки зіткнення з айсбергом, але ще й пожежа на борту.

Таку версію висунув британський журналіст Шенан Молоні, пише The Independent. (УНІАН).

— *назви новітніх технологій, винаходів, що є втіленням сучасних інноваційних проєктів та ознаками науково-технічного прогресу;*

3D тур по Музею грошей презентували в Національному банку України

У Національному банку України презентували 3D тур по Музею грошей НБУ, створений за підтримки Проєкту USAID «Розвиток фінансового сектору».

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

— *термін «Шевченкіана»;*

Шевченкіану відомого українського художника Євгена Безніска представили у «Євро-Арт»

Шевченкіану із понад 70 полотен живописної графіки відомого українського художника, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Євгена Безніска представили у галереї «Євро-Арт» на виставці циклу «Та не однаково мені».

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

— *аббревіатури міжнародних організацій ЄС, НАТО, ООН, ЮНЕСКО, ОБСЄ, МВФ, СОТ, США, МЗС, МВС, ЦРУ, ФБР;*

ЄС прийняв оновлений порядок денний асоціації з Україною

Євросоюз прийняв оновлений порядок денний асоціації Україна—ЄС.

Як передає власний кореспондент УНІАН в Брюсселі, про це на пресконференції після завершення засідання Ради ЄС із закордонних справ повідомила високий представник ЄС з питань зовнішньої політики і політики безпеки Федеріка Могеріні. (УНІАН).

НАТО отримав новітнього безпілотнока

Північноатлантичний альянс отримав перший із п'яти новітніх безпілотноків.

Про це повідомили у штаб-квартирі Альянсу. (Укрінформ).

ООН виділила Миколаївщині кошти на реалізацію проєктів місцевих громад

Програма розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» виділила Миколаївщині 23,8 мільйона євро на реалізацію проєктів місцевого самоврядування.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

ЮНЕСКО включила музику реггі у список культурної спадщини

Музичний стиль реггі, що виник 1968-го року на Ямаїці, включили у список культурної спадщини ЮНЕСКО.

Про це повідомляє ВВС. (Укрінформ).

Повні назви абревіатур, які є не дуже відомими і не зрозумілі для широкого кола реципієнтів, наводяться повністю у першому реченні ліду:

ЮНІСЕФ закликав зібрати 2,2 мільярда доларів для надання гуманітарної допомоги

Женева, 22 лютого (Сінхуа) — Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) у п'ятницю в Женеві закликав зібрати 2,2 млрд доларів для надання гуманітарної допомоги 85 мільйонам чоловік, в тому числі 59 мільйонам дітей, постраждалих від насильства, конфліктів, стихій та інших надзвичайних ситуацій.

МАУ відкрила рейси з Києва до Нью-Йорка

Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» (МАУ, Київ) 25 квітня відкрила прямі рейси зі столичного аеропорту «Бориспіль» до міжнародного аеропорту ім. Д. Кеннеді (Нью-Йорк),

Про це повідомляє кореспондент УНІАН.

NASA і Європейське космічне агентство випустили перше відео з космосу в якості 8k

Національне аерокосмічне агентство США (NASA) та Європейське космічне агентство опублікували перше відео з космосу з роздільною здатністю 8 тисяч пікселів.

Про це повідомляє Радіо Свобода. (Укрінформ).

ІКАО запустила онлайн-систему відстеження небезпечних для польотів зон

Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), що є спеціалізованою установою ООН, запустила експериментальну онлайн-систему для оцінки та обміну інформацією про небезпеку польотів у зонах бойових дій.

Про це оголосив у понеділок офіційний представник генерального секретаря ООН Стефан Дюжаррик. (УНІАН).

— *назва робочих органів ООН;*

Вживається як повна назва «Рада Безпеки ООН», «Генеральна асамблея ООН», так і скорочена: «Радбез ООН», «Генасамблея ООН» — такі варіанти використовуються з метою зменшення слів у заголовку:

Радбез ООН засудив вбивство ісламістами японського журналіста

Рада Безпеки ООН засудила вбивство бойовиками «Ісламської держави» (ІД) японського журналіста Кендзі Гото, назвавши подію «жахливим і підлим злочином». (УНІАН).

Генасамблея ООН ухвалила резолюцію про недоторканність особистого життя в інтернеті

Третій комітет Генеральної асамблеї ООН ухвалив резолюцію «Право на недоторканність особистого життя в цифрове століття», направлену проти незаконного стеження за електронними комунікаціями.

Про це повідомляє Центр новин ООН. (Укрінформ).

Перше слово — *прикметник*:

— назва організацій, першим словом у якій є «світов (-ий), (-а)»;

Світовий конгрес українців та UkraineInvest підписали меморандум про співпрацю

Світовий конгрес українців (СКУ) та Офіс із залучення і підтримки інвестицій UkraineInvest підписали 11 грудня Меморандум про співпрацю, який закладає інституційні підвалини для взаємодії України й української діаспори в економічній та інвестиційній сфері.

Про це повідомляється на сайті СКУ, передає Укрінформ.

Світова федерація українських жіночих організацій представила свій шостий вісник

Світова федерація українських жіночих організацій (СФУЖО) презентувала шостий випуск свого вісника.

Про це повідомляється на сторінці федерації в Фейсбучі, передає Укрінформ.

— *ідентифікатор українського чи іноземного суб'єкта/об'єкта за національною чи приналежністю до країни;*

Харківська облрада визнала Росію країною-агресором

Харківська облрада визнала Росію країною-агресором.

Як передає кореспондент УНІАН, голосування за це питання, яке розглядалося першим на позачерговій сесії, відбулося без обговорення. (УНІАН).

Канадське подружжя передало понад \$8 мільйонів на допомогу дітям в Україні

Канадське подружжя благодійників українського походження Джеймс та Луїза Темертей передали організації «Допоможіть нам допомогти» (Help us Help) 10 млн канадських доларів (понад 8 млн дол США).

Як повідомляє кореспондент Укрінформу, про це оголосили в організації «Допопоможіть нам допомогти», яка працює в Україні.

Українська ракета «Зеніт» вивела на орбіту супутник зв'язку Eutelsat 3B

Українська ракета «Зеніт», розроблена дніпровським конструкторським бюро «Південне» і виготовлена на держпідприємстві «Південний машинобудівний завод» («Південмаш») у рамках міжнародного проекту «Морський старт», успішно вивела на орбіту супутник зв'язку Eutelsat 3B.

Про це УНІАН повідомили на заводі «Південмаш».

— *означення «міжнародн (-ий), (-а)» як ознака статусу події;*

Міжнародний форум Kyiv Media Week відкрив реєстрацію для учасників

Одинадцятий міжнародний медіафорум Kyiv Media Week (KMW), що відбудеться 14–15 вересня, відкрив реєстрацію для учасників.

Як передає Укрінформ, про це повідомили у пресслужбі Держкіно, за підтримки якого пройде захід.

— *вид меморіального знака;*

Меморіальну дошку на честь польських дивізій відкрили у Сумах

Меморіальну дошку на честь польських дивізій відкрили у Сумах, де вони були сформовані у 1944 році.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Пам'ятний знак ірландському ботаніку Діонісію Міклеру відкрили на Рівненщині

Пам'ятний знак на честь ірландського ботаніка Діонісія Міклера відкрили у місті Дубно з нагоди 250-річчя від дня народження відомого вченого.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив головний спеціаліст управління архітектури, будівництва та земельних питань Дубенської міської ради Олег Супрун.

— *науковий термін;*

Молекулярну кулінарію почали освоювати безробітні у службі зайнятості

Основи молекулярної кулінарії почали освоювати безробітні, які навчаються за професією кухаря у Центрі професійно-технічної освіти державної служби зайнятості.

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила начальник відділу зв'язків із громадськістю та ЗМІ служби зайнятості Ольга Токова.

Перше слово — **прийменник**:

— із назвою країни, планети, гори або гірського каскаду, області, кантону, провінції, території, міста, інших географічних точок;

У Гімалаях з'явилася вершина Героїв України

У Гімалайських горах офіційно з'явилася вершина Героїв України.

Про це в ефірі «5 каналу» розповів відомий телекоментатор Валентин Щербачов, який тільки повернувся з Непалу. (Укрінформ).

У Бразилії встановили третій пам'ятник Кобзареві

У Бразилії встановили третій пам'ятник українському поету Тарасу Шевченку.

Про це повідомляє VIDA з посиланням сторінку Посольства України в Бразилії у Facebook. (Укрінформ).

У Римі молитовно відзначили День Соборності України

У соборі Святої Софії в Римі відбулося молитовне вшанування Дня Соборності України.

Про це повідомляє офіційний сайт УГКЦ. (УНІАН).

У Вашингтоні вшанували Героїв Небесної Сотні

В центрі столиці США, біля Меморіалу Лінкольна, українці Вашингтона вшанували пам'ять Героїв Небесної Сотні.

Про це повідомляє Посольство України в США на своїй сторінці у Facebook. (УНІАН).

Іноді прийменник поєднують із найменуванням великої території, яка уособлює одну чи кілька адміністративних областей або їх певну частину: «На Поліссі...», «На Поділлі...», «На Гуцульщині...», «На Слобожанщині...», «На Бойківщині...», «На Волині...», «На Буковині...», «У Галичині...», «На Прикарпатті...», «На Покутті...» тощо.

На Буковині презентували мистецький проєкт про «туристичні магніти»

У Чернівцях презентували відеопроєкт «Terra Bukovyna — мистецькі магніти» — це серія відеороликів, знятих у відомих туристичних локаціях.

Про це повідомляє пресслужба Чернівецької ОДА, передає Укрінформ.

На Прикарпатті стався землетрус

На Івано-Франківщині зафіксували землетрус магнітудою 2,3 бала, який за класифікацією відноситься до ледве відчутних.

Про це повідомляє Головний центр спеціального контролю.

«Епіцентр землетрусу знаходився в Надвірнянському районі Івано-Франківської області, на північний схід від міста Надвірне, на глибині 3 км», — йдеться у повідомленні. (УНІАН).

На першому місці в заголовковому реченні бувають і прийменники, що вживаються для наголошення на причині події, — переважно це стосується новин про надзвичайні ситуації. Використовують слова: «Через», «Унаслідок», «Завдяки».

Через лісові пожежі в Канаді почали проводити масштабну евакуацію

Близько 8 тисяч осіб були евакуйовані через лісові пожежі в канадській провінції Саскачеван.

Про це повідомив телеканал CBC. (УНІАН).

Через повітряну аномалію евакуювали Конгрес та закрили Білий дім

Через невідому повітряну аномалію, яка висвітилась на радарх ППО як безформний об'єкт, що повільно просувався до центру Вашингтона, були оголошені протоколи тривоги в Білому домі й будівлі Капітолію, де працює Конгрес США.

Про це повідомив у вівторок американський центральний телеканал CNN. (Укрінформ).

Унаслідок аварії на автомагістралі Київ-Чоп вилилося майже дві тонни дизельного пального

Майже дві тонни дизельного пального вилилося на проїжджу частину автомагістралі Київ-Чоп та в кювет між селами Користь і Самостріли Корецького району Рівненщини внаслідок відриву цистерни-напівпричепу від автомобіля «Рено».

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу із посиланням на відділ поліції у Рівненській області.

Завдяки прокурорському реагуванню на Рівненщині погашено 7,7 мільйона гривень заборгованості з виплати зарплати

Завдяки прокурорському реагуванню на Рівненщині погашено 7,7 мільйона гривень заборгованості з виплати заробітної плати.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Перше слово — числівник:

— кількість об'єктів/суб'єктів;

Дві людини загинули і 43 поранені в американському штаті Техас в результаті торнадо

Х'юстон, 11 травня (Сінхуа) — Сайт газети «Даллас морнінг ньюз» у понеділок повідомив, що в неділю ввечері торнадо налетів на місто Ван на північному сході американського штату Техас, в результаті чого загинули дві людини і 43 отримали поранення, ще вісім людей вважаються зниклими безвісти.

Шістдесят міст Чехії вивісили на ратушах українські прапори

Прага і ще майже 60 інших міст і населених пунктів Чехії вивісили в середу прапори України на знак солідарності з нашою країною.

Про це повідомляє Радіо Прага. (Укрінформ).

— порядковий номер чемпіонатів із різних видів спорту, фестивалів, конкурсів міжнародного чи всеукраїнського рівня;

Одинадцятий всеукраїнський фестиваль рок-музики «Тарас Бульба» відкрив нові імена

Відкриттям одинадцятого всеукраїнського фестивалю рок-музики «Тарас Бульба» стали раніше маловідомі гурти, що представляють міста Володимир-Волинський, Луцьк, Чернівці, Київ, Суми, Рівне, Калинівку Вінницької області та Львів.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Важливо наголосити на порядковому числі фестивалю, адже це означає, що вже склалася багаторічна традиція його проведення і проєкт є довготривалим та не втрачає свого значення як популярна серед молоді мистецька імпреза. Тобто, вона не «згасла» після першого проведення.

У новинах інформаційні агентства, зокрема й Укрінформ [12, с. 14], забороняють починати заголовок із числа цифрами. Але якщо автор вирішує зробити акцент саме на них і вони мають бути першими в заголовку, то число пишуть словом.

Перше слово — прислівник:

— порядковість події;

Вперше в історії України жінка очолила одне з командувань у Збройних силах

Вперше в історії України одне з командувань у Збройних силах очолила жінка. Міністр оборони Андрій Таран підписав наказ про призначення полковника медичної служби, головного інспектора Головної інспекції Міноборони Тетяни Остащенко на посаду командувача Медичних сил Збройних сил України.

Про це повідомляє Управління преси та інформації Міністерства оборони. (УНІАН).

Прислівник винесено на першу позицію в реченні з метою підкреслити неординарність події та продемонструвати реформування армії відповідно до принципів і підходів НАТО, щоб жінки проходили військову службу на рівних засадах із чоловіками.

— анонс, прогноз погоди;

Завтра відбудеться всеукраїнський онлайн-марафон до Дня людей з інвалідністю

Завтра, у День людей з інвалідністю, з 10:00 до 18:00 урядовий уповноважений з прав осіб з інвалідністю організує проведення Всеукраїнського онлайн-марафону «Комунікація — Партнерство — Відкритість».

Про це повідомляє Укрінформ із посиланням на Урядовий портал.

Сьогодні Землю накриє хвиля від потужного спалаху на Сонці, що увійшов у розряд найсильніших

Сьогодні, у п'ятницю, 13 березня, до Землі дійде ударна хвиля від потужного спалаху, який стався на Сонці дві доби тому.

Про це повідомляє «Новий час». (УНІАН).

Для того, щоб переконатися, яке слово має бути першим у заголовку, слід застосувати метод інверсії — розмістити слова за ступенем релевантності [17] і таким чином наголосити на їх значенні. Інверсія або порушення звичайного порядку слів зумовлена логічно-смысловими, стилістичними чи ритмічними вимогами.

Розглянемо заголовок:

На Харківщині прокладено сто кілометрів газопроводів

Інверсія:

Сто кілометрів газопроводів прокладено на Харківщині

Бачимо, що акцент змінюється від того, яке слово є першим. Воно завжди дозволяє наголосити на суті події, тобто, правильно її відобразити. Якщо важливий кількісний обсяг, і він свідчить про величезний масштаб роботи, то саме про це слід повідомити одразу в реченні.

3. 5. Підзаголовок новини

Додатковим стимулом для прочитання новини є підзаголовок, вміщений під заголовком над фото, яке або ілюструє подію, або опосередковано стосується її теми (вказують, хто надав фото). Така форма подачі закономірно виникла в інформаційних агентствах, адже увагу читача завжди «привертають зображення» [13, с. 291].

Підзаголовок несе в собі додаткову інформацію, він є ширшою версією заголовка і ніби випереджає лід. Відображений на відміну від заголовка світлим шрифтом.

Заголовок:

Американське ядерне паливо пройшло українські експертизи і прямує на АЕС

Підзаголовок:

Держатомрегулювання дозволило постачання модернізованого ядерного палива Westinghouse для Південно-Української АЕС.
(Фото УНІАН).

Лід:

Державна інспекція ядерного регулювання України (ДІЯРУ) дозволила поставки модернізованого ядерного палива ТВС-WR виробництва американсько-японської компанії Westinghouse для третього енергоблока Південно-Української АЕС.

Про це повідомляє УНІАН.

Додатково до заголовка: уточнено, який орган здійснив експертизу і дав дозвіл, та названо фірму-поставника палива й атомну електростанцію, якій воно призначене.

Заголовок:

Італійці створили першу космічну кавоварку

Підзаголовок:

Італійські компанії спільно з Італійським космічним агентством (ASI) створили першу кавоварку, придатну для експлуатації на земній орбіті. (Фото CollectSpace).

Лід:

Італійці створили першу космічну кавоварку.

Про це повідомляє УНІАН, посилаючись на CollectSpace.

Додатково до заголовка: пояснено, що кавоварка призначена для експлуатації на космічній орбіті.

Заголовок:

Українські акції на Варшавській біржі за тиждень подорожчали більш ніж на 4%

Підзаголовок:

Український індекс зріс на тлі негативної динаміки основних індексів польського ринку. (Фото УНІАН).

Лід:

Індекс українських компаній на Варшавській фондовій біржі WIG-Ukraine за останній тиждень зріс на 4,2%, завершивши торги поблизу максимальних значень за останні п'ять сесій на рівні 278,58 пункту.

Як передає кореспондент УНІАН у Польщі, минулого тижня подорожчали акції всіх компаній, що котируються на головному майданчику компаній з України за винятком KDM Shipping і Ovostar Union, які втратили майже 10% і 0,75% своєї вартості відповідно.

Додатково до заголовка: зростання українських акцій протиставлене падінню іншого ринку акцій.

Заголовок:

В Україні затвердили національний стандарт проведення термомодернізації житлових будинків

Підзаголовок:

Впровадження стандарту спрямовано на економію енергоресурсів за рахунок зменшення енерговитрат у житловому фондї, а також збільшення термінів експлуатації будівель. (Фото УНІАН).

Лід:

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (Мінрегіон) затвердило національний стандарт «Керівництво з виконання термомодернізації житлових будинків», спрямований на впровадження єдиних підходів при комплексній термомодернізації житла, його реконструкції та капітальному ремонті.

Про це повідомляє УНІАН.

Додатково до заголовка: пояснено мету впровадження новго стандарту.

3. 6. Створення заголовка новини та його взаємозв'язок із першим реченням ліду

Заголовок має бути лаконічним, але настільки, щоб було зрозуміло, про що у ньому йдеться.

Обмеження до його розміру продиктовані і технологією передачі текстів. Із технічної точки зору довжелезність погана тим, що багато систем прийому інформації обмежують поле заголовка. У споживача інформації в такому випадку розтягнутий заголовок може просто обірватися на півслові і виявиться, що він ні про що не говорить. Сумнівно, що у реципієнта виникне бажання подивитися повний текст.

Слід також враховувати, що суперсучасний реципієнт приймає на один екран заголовки повідомлень відразу з багатьох джерел. Там можуть бути заголовки Рейтер, Ассошиейтед Прес, УНІАН, Укрінформ, ПАП, ЮП, ЮСІА, Сінхуа, Агентства Анадола, Молдпрес тощо.

Тому споживач зверне увагу на той заголовок, що інформує про подію, про яку ще ніхто не повідомляв, а, по-друге, формулює її суть найменшим числом символів і найбільш ємний.

Особливістю розміщення новин на сторінці сайту інформаційного агентства є те, що спершу саме заголовок привертає увагу до новини, а не новина в цілому (її читач не бачить, вона «захована» в «нетрях» сайту). Зацікавившись ним, споживач розкриває саме цей текст, який стосується заголовка, і таким чином першість впливу на читача гарантована.

Кореспондент інформаційного агентства посилає на випуск готову новину із якісним заголовком — перед тим він перевіряє його, щоб впевнитися, чи не можна ще скоротити і при цьому не втративши головної думки.

Перш ніж почати створювати заголовок, слід добрати ключові слова/теги до новини (вони перейдуть потім у слаглайн). Як йшлося вище, вони формулюють тему, водночас є необхідним інструментом і для правильної побудови заголовка, адже в ньому і відображають те, що сталося, а, отже, тему новини.

Тому роль ключових слів/тегів зростає ще більше, бо вони є опорними у формулюванні заголовка і у різних відмінках обов'язково стають його складовою. Таким чином заголовок стає ніби розширеним трактуванням ключових слів.

Розглядаючи універсальність підходу до творення заголовків, Л. Куценко зазначає: «Семантичність полів тексту має ключові та неключові слова. Саме ключові семи й повинні входити у назву твору» [15].

Якщо в інших інформаційних жанрах журналістики (вони не вимагають ключових слів/тегів) не існує ніяких настанов про те, що писати першим, — заголовок чи текст, — то при створенні новини інформаційного агентства прийнята єдина методика: спочатку на основі ключових слів пишуть заголовок, а потім перше речення (або два речення) ліду новини.

Отже, не намагайтеся спочатку написати новину, а потім хедлайн. У вас нічого не вийде. Що може трапитися?

Ви відійдете від теми.

Прослідкуємо, як ключові слова/теги виконують ще одне своє призначення — допомагають формулювати заголовок новини інформаційного агентства.

Приклад 1.

Журналіст інформаційного агентства у Закарпатській області довідався, що на фермі-розпліднику виростили п'ятдесят плямистих оленів, і їх відправили у ліси Київської області. Яку тему обираєте — вирощування оленів чи їх відведення на Київщину? Якщо першу, то ключові слова матимуть такий вигляд:

Розплідник Олені Вольєри

Теги: розплідник олені вольєри

Відповідно це буде відображене у заголовку:

Плямистих оленів виростили у розпліднику на Закарпатті

Заголовок новини інформаційного агентства про цей факт вимагає, щоб ви розповідали лише про те, що стосується селекційної роботи, особливостей розведення, утримання, годівлі у вольєрах, оцінок результатів такої діяльності єгерів науковцями — всього того, що пов'язане із розмноженням тварин в обмеженому просторі.

Цей заголовок не передбачає, що ваша розповідь зосередиться на розселенні тварин, бо то інша тема — її тут торкнетесь лише побіжно. Розселенню можна присвятити окрему новину. І тоді її ключові слова будуть такими:

Розселення Олені Київщина

Теги: розселення олені Київщина

Приклад 2.

Журналіст побував на місці, де відкрили родовище мідної руди. У розпорядженні кореспондента є дані про площу залягання копалини та потужність пласта. Відомо також, що геологічна експедиція здійснила розвідку надр геофізичними способами, в тому числі і за допомогою нейтронно-активаційного каротажу.

Визначаємо одну із тем за допомогою ключових слів:

Руда Мідь Родовище

Теги: руда мідь родовище

Заголовок буде таким:

Родовище мідної руди відкрили у Запорізькій області

У тексті автор покаже, за яких обставин вдалося натрапити на поклади, відобразить особливості проведення каротажу, застосування пошукових технологій тощо.

Коли б почали видобуток руди, то тема була б окреслена ключовими словами/тегами:

Руда Мідь Видобуток

Теги: руда мідь видобуток

Тоді заголовок набув би вигляду:

Видобуток мідної руди розпочали у Запорізькій області

Якщо б йшлося про використання для видобутку унікальної роботизованої техніки, то слід було б сформулювати такі ключові слова:

Робот Видобуток Мідь Родовище

Теги: робот видобуток мідь родовище

Відповідний до цього й заголовок:

Робота для видобутку мідної руди застосували у Запорізькій області

А тема виплавлення металу із такої руди — це зовсім інші ключові слова:

Виплавлення Мідь Руда

Теги: виплавлення мідь руда

Відтак і заголовок:

Виплавлення міді розпочали у Запорізькій області

Розглянемо матеріали, які надходять в інформаційне агентство, зокрема, пресрелізи про події, сформулюємо ключові слова і створимо правильні заголовки.

Пресреліз 1.

«Заготівлю равликів для замовника із Сербії провели жителі Сумщини. Організувало збір виробниче підприємство обласної спілки споживчих това-

риств (облспоживспілки). Зарубіжні партнери, яких знайдено через Інтернет, постачають такий товар у Францію, де з нього виготовляються делікатеси.

За кілограм равликів, кожен з яких довжиною не менше три сантиметри, здавачі (а це в основному були школярі), одержували по півтори — дві гривні. Загалом продано кілька тонн продукції, що вмістилася в одну вантажну машину.

Кооператори вже займалися такою діяльністю у дев'яностих роках. У майбутньому вони планують її продовжити.

Як свідчать спеціалісти, м'ясо цих, так званих м'якунів, висококалорійне — має білку утричі більше ніж куряче яйце».

Вирішуємо, що темою є заготівля равликів і, отже, вона спонукає нас сформулювати такі ключові слова/теги::

Заготівля Равлики Експорт Сербія

Теги: заготівля равлики експорт Сербія

Відповідно ці слова спрямовуємо на створення варіантів заголовка.

- А. Облспоживспілка почала збирати равлики для закордонних споживачів**
- Б. Кооператори відновили збір равликів**
- В. Равлики для замовників із Сербії заготовили на Сумщині**

Варіант А: не вказано суттєве — у яку країну відправлять равликів?

Варіант Б: для чого відновили?

Варіант В: симбіоз відомостей про місце збору і про адресата, якому призначені равлики, вказує на неординарне явище, тому кожен прочитає далі — захоче дізнатися, чому ж так зацікавили равлики саме у далекій балканській країні.

Пресреліз 2.

«Ювілейну відзнаку воїнам Української Повстанської Армії (УПА) встановили депутати Івано-Франківської обласної ради. Нагорода ветеранам буде вручена восени на урочистостях з нагоди річниці створення УПА. Обласна рада раніше визнала УПА воюючою стороною, а її ветеранів — борцями за волю та незалежність України. Згідно із рішеннями органів місцевого самоврядування, їм надаються одноразові грошові допомоги та деякі пільги».

Визначаємо ключові слова/теги:

Відзнака УПА Ветерани Рада

Теги: відзнака УПА ветерани рада

Варіанти заголовка:

- А. Депутати Івано-Франківської обласної ради вшанували воїнів УПА**

Б. Обласна рада визнала воїнів УПА воюючою стороною

В. Відзнаку воїнам УПА встановила Івано-Франківська обласна ради

Варіант А: заголовок містить загадку: яким чином вшанували?

Варіант Б: те, що визнали воїнів УПА воюючою стороною, відбулося раніше.

Варіант В: правильний — відображене останнє рішення стосовно таких ветеранів.

Пресреліз 3.

«Впровадити заходи з енергозбереження, здійснити ремонт закладів соціальної сфери, відкрити центри дозвілля молоді допоможуть низці сільських громади чотирьох районів Одещини кошти програми Європейського Союзу та ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». Вони виділені в результаті проведення конкурсу планів поліпшення умов життя на самоврядних територіях.

Гранти, згідно з умовами, виділяються лише колективам, які не тільки подали й захистили оригінальні розробки, а й здатні з органами місцевої влади профінансувати половину затрат на виконання робіт. Іншу частину забезпечують міжнародні організації. А оскільки умова виконана, то сім учасників акції одержали по 10 тисяч доларів США».

Ключові слова/теги:

ООН Програма Громади Розвиток

Теги: ООН програма громади розвиток

Варіанти заголовка:

А. Соціальну сферу на селі поліпшать за допомогою міжнародної програми

Б. Реалізацію програми «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» розпочато на Одещині

В. Програма ЄС та ООН надала гранти для розвитку сільських громад Одещини

Варіант А: формулювання «поліпшать» тут чуже, адже в ньому є оцінка — вона проявляється в тому, що автор запевнює, а цього допускати не можна. А раптом програму не зможуть реалізувати?

Варіант Б: чия програма? Варто було б вказати, адже не кожний читач із її назви зрозуміє, кому вона належить.

Правильний варіант — В. Якби ми додали назву проекту у це речення, то воно вийшло б занадто розтягнутим — тут такий хід не виправданий. Треба пам'ятати про вимогу лаконізму, коли у вас виникає бажання деталізувати

і пояснювати. Скорочуймо так, щоб було зрозуміло. Отже, у правильному варіанті ми не подаємо назву програми — замість цього вказали, кому вона належить, для кого і на що спрямована, та де її втілюють.

Пресреліз 4.

«Будинок із солом'яних тюків є удвічі дешевшим від такого ж, створеного із піноблоків. Це доведено у селі Забороль на Полтавщині, де споруджено будинок із рослинного екологічно чистого матеріалу із застосуванням народної технології.

Перед зведенням стін солом'яні конструкції було оброблено глиною та вапном. Бетон тут використано лише для фундаменту, усі ж несучі елементи виготовлені з дерева.

Пілотний об'єкт стане аналогом інших 56 котеджів, які неподалік на майже восьми гектарах спорудять із природних компонентів. Проєкт реалізують за програмою «Української Асоціації Маркетингу» при сприянні Канадського фонду підтримки місцевих ініціатив.

Тут будуть застосовані також відновлювальні джерела енергії, серед яких геліо-установки, вітряки, теплові насоси тощо.

Водопостачання здійснюватиметься із індивідуальних артезіанських свердловин».

Ключові слова/теги:

Котедж Солома Енергозбереження Технологія

Теги: котедж солома енергозбереження технологія

Варіанти заголовка:

- А. Народну технологію спорудження житла із соломи та глини застосували на Полтавщині**
- Б. Котеджі із соломи та глини створили на Полтавщині**
- В. Енергоефективний будинок із соломи створений на Полтавщині**

Варіант А: повідомляє про цікаву обставину, але не вказано на особливість такого житла — його енергоефективність.

Варіант Б: тут уточнено, що збудовано котеджі, але не згадано про енергоефективність.

Варіант В: правильний, оскільки йдеться про матеріал для споруди і його призначення — ефективно зберігати тепло.

«При ознайомленні із заголовком реципієнт прогнозує зміст тексту», — зазначає Л. Куценко [15]. І це цілком стосується заголовка новини інформаційного агентства.

Її заголовок інформує про найголовніше в події. Оскільки новину в інформаційному агентстві починають писати із заголовка, а не з першого речення ліду, то й із заголовка випливає зміст цього речення. Буває, що у першому абзаці ліду є два речення — тоді вони є продовженням заголовка з уточнюючими деталями. Тому заголовок є поштовхом до створення першого речення ліду або першого і другого речень і засобом, який формулює тему новини, що її розвиває лід загалом. Слід підкреслити, що в новинах інформаційних агентств перший абзац ліду переважно складається із одного речення, тому саме про нього йтиметься далі.

Заголовок має форму повноцінного речення, яке будується за правилом: спочатку тема (предмет повідомлення), потім — рема (суть повідомлення).

«Головна думка ліду і заголовка повинні збігатися», — вимагає Редакційний кодекс Укрінформу [12, с. 15]. Саме функціональна здатність заголовка нести основне в новині зумовлює його присутність (у вигляді повторюваності слів) у ліді.

Стандарт передбачає, що найкращий заголовок той, який починається із підмета. Це ж правило переноситься і на формулювання першого речення ліду, отже, воно теж починається із підмета — ось чому його перше слово дає відповідь, зокрема, на запитання «Хто?» або «Що?».

Проте перше слово першого речення ліду може починатися й іншою частиною мови, яку «диктує» заголовок, адже воно — його віддзеркалення, то й відповідно перебирає на себе його акцент, відтак може бути прикметником, прийменником з іменником, рідше — числівником, якого подають словами.

Дієсловом перше речення ліду, як і заголовок, не починається.

Збіг слів заголовка і першого речення ліду буває точним:

Делегація конгресменів США прибула до Грузії

Делегація конгресменів США прибула до Грузії.

Гості проведуть зустрічі в Батумі, і зустрінуться як з представниками влади так і опозиції, повідомляє агентство «GHN».

Заголовок також буває ніби скороченим варіантом першого речення ліду:

Катар відкрив ринок для українського меду

Держава Катар відкрила ринок для українського меду та продуктів бджільництва.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

На Одеському фестивалі вручили «Золотого Дюка» за внесок у кіномистецтво

Почесну нагороду 12-го Одеського міжнародного кінофестивалю (ОМКФ) «Золотий Дюк» за внесок у кіномистецтво під час церемонії відкриття отримав режисер анімаційного кіно й учитель кількох генерацій українських аніматорів Євген Сивокінь.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє пресслужба ОМКФ.

Заголовок як скорочений варіант першого речення ліду — це природно для новини. Адже заголовок не може мати багато слів, тому у довгому простому або складнопідрядному першому реченні автор деталізує обставини події.

Тотожності «заголовок = перше речення ліду», «заголовок = скорочений варіант першого речення ліду» є єдині у практиці написання новин інформаційного агентства.

Отже, наскільки заголовок є донором першого абзацу ліду, настільки й останній є донором і джерелом заголовка.

Що є первинним — заголовок чи перше речення ліду? Творчий процес передбачає: без обдумування першого речення майбутнього ліду, тобто інформативності про суть події, не виникне й заголовок. Те, що автор повідомляє в першому реченні ліду, у стислій формі відображає і в заголовку.

З іншого боку, обдумуючи заголовок, автор новини підсвідомо створює передумови для написання першого речення ліду. Така тотожність виходить із природи цих двох елементів композиції новини інформаційного агентства, які в її структурі стоять на найголовнішому, авангардному місці.

Результати аналізу зібраного журналістом матеріалу про подію паралельно дають імпульс для створення і заголовка, і першого абзацу ліду. Адже завершення і заголовка новини інформаційного агентства, і першого абзацу ліду загалом полягає у тому, щоб у сконденсованому вигляді відповісти на кілька ключових запитань із формули Квінтиліана (у заголовку — на менше запитань, у першому абзаці — на більшу їх кількість).

Наприклад, вам стало відомо, що за допомогою комп'ютерних технологій вдалося відновити втрачені елементи відомої картини Рембрандта «Ніч на варті» — зробив це штучний інтелект. Розмірковуючи, як подати цю подію, ви одразу починаєте формулювати заголовок, дбаючи, щоб він був якнайкоротшим:

Штучний інтелект відновив втрачені частини картини Рембрандта

У першому реченні ліду ви ніби розширюєте заголовок, подаючи найголовніші дані про подію:

Штучний інтелект зміг відновити давно втрачені частини картини знаменитого нідерландського художника XVII століття Рембрандта «Нічна варта».

Як передає Укрінформ, про це повідомляє BBC.

Заголовок і лід за своїм змістом не можуть відрізнятися. Якщо так трапляється, то це помилка.

Не можна допускати, щоб головна думка заголовка не збігалася із висловленим у першому реченні ліду, як у цих прикладах:

Ізраїль знизив податок на імпорт медобладнання в Україні

Україна зможе імпортувати медичне обладнання з Ізраїлю без сплати податку або ж за дуже низьким податком.

Про це повідомило посольство Ізраїлю в Україні.

У заголовку однозначно констатовано важливу дію Ізраїлю, яка принесе вигоди імпортерам. У першому ж абзаці ліду не йдеться про конкретне рішення, тому воно викликає непорозуміння: так без сплати чи за «дуже низьким податком»?

Пластичні хірурги з ФРН вже дев'ятий раз провели у Львові безкоштовні операції

Німецькі пластичні хірурги — подружжя Клаус Екснер та Б'янка Байкан-Екснер здійснили вже дев'ятий робочий візит до Львова.

Про це повідомляє пресслужба міської ради.

У першому абзаці ліду йдеться про інше — просто про робочий візит. То чи робили лікарі операції, тим паче безкоштовні?

Новини не повинні давати привід до таких головоломок. Якщо у першому реченні ліду йдеться про інше аніж у заголовку або неточно відображено зміст заголовка, то це викликає здивування. Перше речення ліду має підтверджувати, що у ньому мова про саме те, що «пообіцяв» заголовок (хедлайн).

3. 7. Заголовок новини для сайту інформаційного агентства іноземною мовою

Створюючи заголовки для новин, адресованих зарубіжному споживачу, враховують, що він не завжди обізнаний із українською тематикою, місцем події. Йому також можуть бути невідомими назви виробничих структур, населених пунктів, географічні ареали. Те ж стосується і осіб, імена і прізвища яких наведені в заголовках.

Тому уникають географічної деталізації, яка для зарубіжного читача незрозуміла, а назви областей, райцентрів, невеликих міст замінюють збірним поняттям — назвою країни (Україна) або похідним від неї прикметником — українськ (-ий), (-а), (-е).

У тексті новини після назви міста зазвичай вказують, у якій частині України воно знаходиться: West Ukraine, western Ukraine, Ukraine's west, East Ukraine, eastern Ukraine, Ukraine's east, South Ukraine, southern Ukraine, Ukraine's south, North Ukraine, northern Ukraine, Ukraine's north, Central Ukraine.

Приклад 1 (заголовок і перший абзац новини для сайту українською мовою):

Дешеве біопаливо почали виготовляти на Рівненщині

На сімдесят відсотків дешевшим від того, що реалізовується на заправних станціях, є дизельне паливо, випуск якого освоєно у приватному фермерському господарстві імені Шевченка у Рівненській області. Комплекс із його виробництва створено при підтримці Північної Екологічної фінансової корпорації NEFCO... (Укрінформ).

Український споживач інформації має знати точно, в якому регіоні сталася подія, бо це не тільки пізнавально, але й цікаво з точки зору бізнесу та екології.

У зарубіжному варіанті — місце дії Україна.

В обох випадках називаємо структуру, завдяки якій налагоджено виробництво (у сабліді йдеться про те, що дизельне паливо виготовляють із олії ріпаку). Цим підказуємо, хто може стати партнером у новій справі для охочих нею зайнятися в інших місцях країни.

Останнє важливе для новини, яка виходить на сайті іноземною мовою, адже ми подаємо зарубіжним діловим колам сигнал до співробітництва, яке може бути, наприклад, у сфері вирощування ріпаку, призначеного для біопалива.

Заголовок для перекладу англійською мовою:

Проект виробництва біопалива реалізували в Україні при підтримці NEFCO

Переклад заголовка і тексту першого абзацу ліду:

Biofuel production project carried out in Ukraine with NEFCO's support

The production of diesel fuel, whose cost is 70% less than the market average, has been launched at the Shevchenko private farm in Rivne region (West Ukraine). The production complex was set with the support of the NEFCO (Nordic Environment Finance Corporation) ... (Ukrinform).

Приклад 2 (заголовок і перший абзац новини для сайту українською мовою):

МАГАТЕ почало перевіряти проєкту безпеку енергоблока № 1 ВВЕР-440 Рівненської АЕС

Стан дотримання вимог проєктної безпеки першого енергоблока ВВЕР-440 Рівненської АЕС почали перевіряти залучені Міжнародним агентством з атомної енергії (МАГАТЕ) експерти із Німеччини, Великобританії, Франції, Хорватії, Угорщини, Чехії, Бельгії та США... (Укрінформ).

У варіанті для зарубіжних ЗМІ слід вилучити марку блока. Чому? По-перше, на Заході вона маловідома, то чи потрібна така деталізація? Вона спонукала б до технологічних пояснень щодо типу цього блока, але то вже інша тема. Від назви блока в заголовку не відмовилися б лише при одній умові: якби йшлося про відомий у всьому світі реактор типу РВПК — реактор великої потужності каналний (HPCR — High Power Channel Reactor) — саме такого типу ядерна установка вибухнула на Чорнобильській АЕС у 1986 році. Після цієї трагедії у англійських ЗМІ дуже часто почала з'являтися аббревіатура HPCR та назва цієї станції — ChNPP (Chornobil Nuclear Power Plant). Тому часто вживаними в заголовках інформаційних агентств відтоді стали скорочені назви й інших українських АЕС: Рівненської — RNPP, Хмельницької — KhNPP, Запорізької — ZNPP, Південно-Української — SUNPP.

Не вказуватимемо тему перевірки (стан проєктної безпеки), а лише назвемо предмет уваги (безпеку), усвідомлюючи, що технізоване уточнення для читачів інших країн ні про що не свідчить. А для вітчизняних такий деталізований заголовок необхідний, адже важливо, як оцінять зарубіжні фахівці роботу персоналу станції у сфері гарантування надійності та недопущення аварій — це і є рівень безпеки, який закладений у проєкті.

Абревіатура МАГАТЕ (Міжнародне агентство з атомної енергії) відома на Заході як ІАЕА (International Atomic Energy Agency), тому й використовується у заголовках новин, написаних англійською мовою.

Заголовок для перекладу англійською мовою:

Місія МАГАТЕ почала перевіряти безпеку першого енергоблока РАЕС

Переклад заголовка і тексту першого абзацу ліду:

IAEA mission checking safety of first power-generating unit at RNPP

Experts from Germany, Great Britain, France, Croatia, Hungary, the Czech Republic, Belgium and the US engaged by the International Atomic Energy Agency (IAEA) started to check the state of observing requirements of design safety of the first power-generating unit at the RNPP... (Ukrinform).

Приклад 3 (заголовок і текст першого абзацу ліду для сайту українською мовою):

У Німеччині прооперували п'ятимісячного хлопчика з Рівненщини

Операцію п'ятимісячному Назару Бондарю із села Великий Жолудськ Рівненщини зробили у Мюнхенській дитячій клініці. (Укрінформ).

Замінюємо словосполучення «хлопчика з Рівненщини» на «українська дитина»:

Заголовок для перекладу:

Українську дитину прооперували в Німеччині

Переклад заголовка і тексту першого абзацу ліду:

Ukrainian baby operated in Germany

Five-month old Nazar Bondar from Rivne Region (West Ukraine) has been operated at the Munich Children's Clinic in Germany... (Ukrinform).

Приклад 4 (заголовок і перший абзац ліду новини для сайту українською мовою):

Пункти фіто-санітарного контролю створили при митних підрозділах на Рівненщині

Рівненська обласна державна інспекція відкрила прикордонний пункт фіто-санітарного контролю з карантину рослин при митному підрозділі у місті Сарни подалік Білорусі. Новий підрозділ дозволить оптимізувати експортно-імпортні поставки насіння, квітів, деревини, овочів та фруктів. (Укрінформ).

Оскільки мова про стосунки у сфері експорту-імпорту насіння, то подія, яка відбулася на прикордонній території, має загальнодержавне значення. Тому назва території уособлює у заголовку назву країни.

Заголовок для перекладу:

Україна створила пункти фіто-санітарного контролю при митних підрозділах

Переклад заголовка і тексту першого абзацу ліду:

Ukraine created phyto-sanitary control points at customs units

The Rivne Regional State Inspection for Phyto-Sanitary Control opened a Phyto-Sanitary Control Border Point at the customs unit of Sarny, Rivne region (West Ukraine) nearly Belarus. The new point aims to optimize exports/imports deliveries of seeds, flowers, timber, vegetables and fruits... (Ukrinform).

Приклад 5 — йдеться про майбутню реалізацію проекту, якому вже надано міжнародні фінансові гарантії, тому можна про це впевнено писати (заголовок і лід новини для сайту українською мовою):

Плантації енергетичної верби вирощуватимуть на Рівненщині під егідою ПРООН

Деревну масу для одержання тепла забезпечать плантації енергетичної верби у Дубенському районі на Рівненщині. Їх проект, розроблений в рамках обласної програми вирощування цього дерева, підтримано Глобальним екологічним фондом ПРООН, який надав грантове фінансування... (Ukrinform).

Замінюємо «на Рівненщині» «в Україні», а деталізацію в тексті «... у Дубенському ...» — словосполученням «на Рівненщині».

Заголовок для перекладу:

Плантації енергетичної верби культивуватимуть в Україні під егідою ПРООН

Переклад заголовка і тексту першого абзацу ліду:

Energy willow plantations will be grown in Ukraine under UNDP auspices

Energy willow plantations will provide the wood pulp to produce heat in Rivne region (Ukraine's west). Their project, developed under the regional tree growth program is supported by the UNDP Global Environment Facility, which provided grant funding... (Ukrinform).

Приклад 6 (заголовок і текст першого абзацу ліду новини для сайту українською мовою):

Фабрику напівфабрикатів почала створювати на Рівненщині азербайджанська компанія

Обсяги збуту тваринницької та рослинницької продукції збільшать сільськогосподарські підприємства Рівненщини завдяки постачанню її на фабрику заморожених напівфабрикатів, який почала створювати у селі Бугрин Гощанського району компанія «Країна смаку» з Азербайджану... (Укрінформ).

Місце події замінюємо на «в Україні», першим словом у заголовку ставимо національну приналежність компанії, щоб звернути увагу цим акцентом на країну-інвестора, фабрику іменуємо як харчову.

Заголовок для перекладу:

Азербайджанська компанія почала будувати харчову фабрику в Україні

Переклад заголовка і тексту першого абзацу ліду:

Azeri company started build prepared food factory in Ukraine

Agricultural enterprises in Rivne region (West Ukraine) will increase the sales of husbandry and plant growing products due to their supply to the factory of frozen prepared food being created in the village of Buhryn, Hoschanskyi district, by Azerbaijan's Country of Taste company... (Ukrinform).

Приклад 7 (заголовок і текст першого абзацу ліду новини для сайту українською мовою):

Світову методику охорони репродуктивного здоров'я презентували на Рівненщині

Світову методику охорони репродуктивного здоров'я впровадили на Рівненщині в рамках руху «Разом за здоров'я». Цей проєкт, що здійснюється при підтримці Агентства США з міжнародного розвитку USAID, презентували медикам області... (Укрінформ).

Проєкт значного масштабу і він втілюється на основі підтримки впливової міжнародної організації. Тому важливо в заголовку показати, що саме Україна бере участь у такому проєкті. Іншими словами, ознаки масштабності події спонукають говорити про країну, де відбувається чи відбулася подія.

Заголовок для перекладу:

Україна впроваджуватиме світову методику репродуктивного здоров'я при підтримці USAID

Переклад заголовка і тексту першого абзацу ліду:

Ukraine will introduce world method of reproductive health protection under auspices of USAID

Within the movement Together for Health Rivne region (West Ukraine) introduced the world method of reproductive health protection. This project is presented to the physicians of the region and is being implemented under the auspices of USAID (the United States Agency for International Development) ... (Ukrinform).

Приклад 8 (заголовок і перший абзац ліду новини для сайту українською мовою):

У США видали підручник рівненських вчених батька і сина

Підручник «Construction Materials» («Будівельні матеріали») професорів Національного університету водного господарства та природокористування, докторів технічних наук батька і сина Леоніда та Олега Дворкіних побачив світ у видавництві «Nova Science Publishers» (м. Нью-Йорк) ... (Укрінформ).

Для вітчизняних реципієнтів у заголовку подано цікавинку, яка звертає на себе увагу: книгу написали члени однієї сім'ї. Однак для зарубіжного споживача цей факт не варто підкреслювати, а слід наголосити, що мова саме про українських вчених, творча робота яких надрукована у США, а це свідчить про її високу оцінку, адже саме завдяки цьому й вийшла в авторитетному світовому науковому видавництві.

Заголовок для перекладу:

Підручник українських вчених видали у США

Переклад заголовка і тексту першого абзацу ліду:

Textbook of Ukrainian scientists published in USA

A textbook named Construction Materials by Professors of the National University of Water Management and Nature Resources Use (city of Rivne, Ukraine's west), Doctors of Technical Sciences Leonid and Oleh Dvorkins was published by the Nova Science Publishers (city of New York, USA) ... (Ukrinform).

У заголовках новин іноземними мовами районні центри, сільські населені пункти України зазвичай не називають.

Обласні центри або узагальнену назву області у заголовку називають, коли йдеться про:

— *місце реалізації проєктів, які підтримують посольства в Україні;*

US embassy supported creation of educational center in Rivne

Students of the resource center opened at Rivne Humanitarian University (Rivne, western Ukraine) with the support from the department of press, education and

culture of the U.S. Embassy in Ukraine began to learn modern technologies of translation from the English language... (Ukrinform).

Посольство США підтримало створення освітнього центру у Рівному

Студенти ресурсного центру, відкритого у Рівненському державному гуманітарному університеті при підтримці відділу преси освіти та культури посольства США в Україні, почали освоювати сучасні технології перекладу з англійської мови... (Укрінформ).

— *адреси, куди надана іноземна гуманітарна або технічна допомога (на такі новини звертають увагу, зокрема, закордонні благодійники, яких цікавить, чи дійшли до місця призначення надані ними матеріальні засоби);*

Японський інкубатор для новонароджених встановлено у Рівненському перинатальному центрі

Інкубатор V-2100G японського виробництва, призначений для виходжування недоношених новонароджених, встановлено у Рівненському перинатальному центрі. Кошти на його придбання у сумі 65 тисяч гривень зібрали активісти місцевої громадської організації «Взаємодія» разом зі своїми партнерами з Тернополя, Києва та Чернівців під час акції «Материнське тепло»... (Укрінформ).

Japan-made incubator for prematures set at Rivne perinatal center

Japan-made incubator V-2100G for prematurely born babies was installed at the Rivne perinatal center. The sum of UAH 65,000 for its purchase was collected by activists of local nongovernmental organization Interaction, together with their partners from Ternopil, Kyiv and Chernivtsi during the Mother's Warmth initiative... (Ukrinform).

— *історична територія, яка стала об'єктом досліджень вчених різних країн;*

Українські та польські вчені вивчили архітектурну спадщину старої Волині

Стародавню архітектурну спадщину північно-західного Полісся, територія якого була частиною історичної Волині, вивчили українські та польські вчені... (Укрінформ).

Ukrainian, Polish scientists studying architectural heritage of old Volyn

The ancient architectural heritage of north-west Polesia, whose territory was part of the historical Volyn, was studied by Ukrainian and Polish scientists... (Ukrinform).

— *точне географічне розташування міжнародних структур;*

Центр євроатлантичної інтеграції створено у Рівному

Центр євроатлантичної інтеграції створено у Рівному. Передбачено, що курс євроатлантичних прагнень України пройдуть майже чотири тисячі студентів... (Укрінформ).

Euro-Atlantic Integration Center set up in Rivne region

Euro-Atlantic Integration Center set up in Rivne region. Attending the courses of the Ukraine's Euro-Atlantic bids will be more than 4,000 students... (Ukrinform).

— *місце проведення міжнародних зустрічей, симпозіумів, конференцій;*

Євроатлантичні перспективи України почали обговорювати експерти країн НАТО у Рівному

Євроатлантичні перспективи України почали обговорювати із громадськістю Рівненщини експерти країн НАТО й міжнародних організацій. Такі слухання проходять при сприянні Центру інформації та документації НАТО, Інституту Європейського поступу та обласної держадміністрації... (Укрінформ).

Euro-Atlantic perspectives of Ukraine to be discussed by NATO countries experts in Rivne

Euro-Atlantic perspectives of Ukraine started to be discussed with the Rivne region public (West Ukraine) by NATO and international organizations experts. Such hearings are held under auspices of the NATO Information and Documentation Center, Ukrainian research establishments and the regional administration... (Ukrinform).

— *міста-учасники міжнародних програм, тижнів культур;*

Рівне приєдналося до європейської програми Via Regia

Учасником програми «Via Regia — культурний шлях Європи» стало Рівне. Це зафіксовано в угоді, укладеній владою міста та представництвом проєкту в Україні... (Укрінформ).

Rivne joined European Programme Via Regia.

The city of Rivne (western Ukraine) has become member of the program «VIA REGIA — European Cultural Route». This is fixed in the agreement concluded by the authorities of the regional center and representatives of the project in Ukraine... (Ukrinform).

Тижень польської культури розпочався на Рівненщині

Літературні здобутки сучасної Польщі представлено у Рівному, де почався тиждень культури цієї країни. Його організаторами стали місцева влада і товариство етнічних поляків імені Владислава Станіслава Реймонта... (Укрінформ).

Polish culture week has started in Rivne region

The Polish Culture Week has started in Ukraine's western Rivne region to present literature achievements of modern Poland. The event is held under the auspices of the local authorities and the society of ethnic Poles named after Vladislav Stanislav Raymont... (Ukrinform).

Тиждень франкофонії розпочався у Рівному

Показом фотовиставки Жіля Порта про дітей, які малюють свої портрети, розпочався в рівненському розважально-виставковому комплексі «Екватор» тиждень франкофонії... (Укрінформ).

Week of francophonie starts in Rivne

A week of francophonie has started at the Equator entertainment and exhibition complex in the western Ukrainian city of Rivne with a photo exhibition by Gilles Porte about children painting their portraits... (Ukrinform).

— *назви атомних електростанцій України:*

Запорізька АЕС відповідає міжнародним стандартам безпеки — МАГАТЕ

Запорізька атомна електростанція відповідає міжнародним стандартам безпеки згідно із висновком комісії експертів МАГАТЕ (Міжнародне агентство з атомної енергії), які перевіряли відповідність проєктної документації підприємства та обладнання стандартам МАГАТЕ... (Укрінформ).

Zaporizhzhia NPP meeting international safety standards, says IAEA

Zaporizhzhia Nuclear Power Plant is meeting international safety standards, according to the conclusion drawn by a commission of experts of an IAEA (International Atomic Energy Agency) mission who checked the compliance of the plant's project documentation and equipment with IAEA standards... (Ukrinform).

— *місце, де розташований об'єкт історико-культурної спадщини;*

Поселення бронзового віку виявили археологи на Рівненщині

Поселення бронзового віку, що датується третім тисячоліттям до нашої ери, виявили археологи на Рівненщині. Вони підняли з-під товщі землі уламки посуду, кремнієві різці, інші предмети, характерні для цієї доби... (Укрінформ).

Archeologists find Bronze Age settlement in Rivne region

Archeologists found a Bronze Age settlement dated III millennium B. C. in Rivne region (West Ukraine). They excavated crockery fragments, silicon cutters and other objects characteristic of that period... (Ukrinform).

— *місце втілення інвестиційних економічних проєктів за участю міжнародних структур;*

Данський грант надано для проєкту розвитку Рівного

Грант Кололівства Нідерланди за програмою PUM Netherlands Senior Expert на розробку та впровадження проєкту сталого розвитку Рівненщини «Західна брама» виборів Рівненський регіональний центр з інвестицій... (Укрінформ).

Dutch grant received for Rivne region development project

A grant from the Kingdom of Netherlands on the program PUM Netherlands Senior Expert for development and implementation of the project of stable development of Rivne region (Ukraine's west) entitled Western Gates was received by the Rivne regional investment center... (Ukrinform).

— місце проведення урочистостей, нагороджень, присудження відзнак;

Німецький мер нагороджений за заслуги перед містом Рівне

Мер німецького міста Оберфітах Вільфред Нойбер нагороджений рівненською відзнакою «За заслуги перед містом». Він ініціював п'ятнадцять років тому збір предметів першої необхідності і відправив їх рівнянам... (Укрінформ).

German oberviechtach mayor decorated with order for services before Rivne

Mayor of the German city of Oberviechtach Wilfried Neuber was decorated with the order for services before Rivne. As many as 15 years ago, Oberviechtach Mayor initiated collecting essentials and sending them to the Rivne region... (Ukrinform).

— місце проведення виставок;

Виставку Трипільської культури кінці 4-го — початку 3-го століття до нашої ери відкрили у Львові

Фаянс, мініатюрні глиняні фігурки тварин і багато інших речей культури Трипільля кінця 4-го — початку 3-го століття до н.е. були представлені на виставці раритетів, яку відкрили у Львові... (Укрінформ).

Trypillia culture of late 4th-early third century b.c. exhibition opened in Lviv

Earthenware, miniature clay animal figures and many other things of the Tripillia culture of the late 4th — early 3rd century B. C. were presented at an exhibition, which opened in Lviv... (Ukrinform).

— місце проведення заходів, пов'язаних із вшануванням пам'яті видатних політичних діячів, славетних письменників, вчених;

Рівненщина відзначила сторіччя з дня народження письменника Уласа Самчука

Заходи з нагоди сторіччя українського письменника Уласа Самчука запроваджено на Рівненщині. Вони почалися із презентації його книги «Юність Василя

Шеремети», перевиданої за сприяння Товариства української мови у США... (Укрінформ).

Rivne region marked 100th anniversary of birth of writer Ulas Samchuk

Events were staged in the Rivne region to mark the 100th anniversary of Ukrainian writer Ulas Samchuk's birth. These started with a presentation of his book «Vasyl Sheremet's Youth,» which was reprinted through assistance of the US Ukrainian Language Society... (Ukrinform).

3. 8. Вимоги до заголовка новини інформаційного агентства

1. Заголовок повинен містити головну думку новини і за обсягом не перевищувати 70–80 знаків, тобто вміщуватися в один рядок.

Задовгий заголовок:

Бронзовий барельєф на згадку про поета і драматурга (ім'я і прізвище) встановлено на вулиці Богдана Хмельницького, будинок 86 у Києві, де він жив

Скорочений заголовок:

Барельєф (ім'я і прізвище) встановлено на будинку у Києві, де він жив

У цьому варіанті немає слова «бронзовий» — про це достатньо написати у тексті, як і те, у яких жанрах працював письменник (поет і драматург), оскільки він відомий (інакше йому б не присвячували цей меморіальний знак). Конкретизацію назви вулиці і номера будинку теж треба перенести у текст — повідомити про це у першому реченні ліду.

2. Заголовок повинен бути побудований реченням дійсного способу (означає реальну дію, яка відбулася, відбувається або відбуватиметься).

3. Заголовок не починають із дієслова.

Неправильно:

Презентували туристичний маршрут «Шлях козацький» у Херсоні

Правильно:

Туристичний маршрут «Шлях козацький» презентували у Херсоні

4. Не починають заголовок із цифри, а якщо необхідно її відобразити на початку, то її передають словом. Наприклад: замість 11 пишуть «одинадцять».

5. У заголовках не використовується пасивний зворот.

6. У заголовку можна писати лише прізвище джерела інформації (не зазначаючи його ім'я та посаду, якщо йдеться про відому людину). Якщо у особи є відомі однофамільці, перед прізвищем слід писати повне ім'я.

7. При написанні заголовків слід уникати двозначності:

Турецький загін спеціального призначення перехопив піратський катер

Через помилку в узгодженні незрозуміло, хто кого перехопив. Для з'ясування читаємо новину:

Морський загін спеціального призначення Туреччини затримав групу із сімох піратів в Аденській затоці, поблизу узбережжя Сомалі, передає Ассошиейтед Прес із посиланням на повідомлення турецького Генштабу.

Отже, правильний заголовок:

Турецький загін спеціального призначення перехопив піратського катера

8. Не можна в заголовках давати авторську оцінку:

Найкращі сорти хмелю виростили на Житомирщині

Слово «найкращі» стосовно сортів має вживати фахівець у цитаті.

Слід також точно формулювати дії офіційних органів, не використовувати синонімів, що свідчать про певну оцінку.

Депутати відмовилися міняти механізм приватизації

Верховна Рада України після декількох спроб так і не змогла ухвалити в першому читанні проєкту закону про внесення змін до Закону України «Про приватизацію державного майна» (щодо механізму приватизації) № 2464.

Автор проявив свій смак: депутати просто відмовилися. Що за цим стоїть: не захотіли проголосувати чи передумали? Така невизначеність суперечить функції заголовка новини інформаційного агентства.

Натомість слід було б заголовок подати в такій редакції:

Верховна Рада не ухвалила зміни щодо механізму приватизації державного майна

Коли оцінка може бути висловлена в заголовку? Тоді, коли автор спирається (вказує у тексті) на загальновідомі вражаючі об'єктивні дані: кількість, розмір, вага, об'єм (ширина, висота, довжина), тривалість:

Найпопулярніша німецька газета Bild стала частково платною в інтернеті

Онлайн-версія найпопулярнішої газети Німеччини Bild з вівторка стала частково платною.

Про це повідомило видавництво Axel Springer, передає власний кореспондент Укрінформу у ФРН.

«Починаючи із 11 червня, на сайті Bild.de стартує паралельний ресурс Bildplus, де за абонентську плату читачі отримуватимуть доступ до ексклюзивної інформації», — йдеться у повідомленні.

Зокрема, платити відтепер доведеться за інтерв'ю, ексклюзивні історії, аналітику, коментарі та унікальні фоторепортажі.

Щоб виправдати своє твердження в заголовку, висловлену прикметником вищого ступеня порівняння «найпопулярніша», автор у бекграунді називає тираж видання:

«Bild» — щоденна бульварна газета Німеччини, заснована у 1952 році в Гамбурзі видавництвом Axel Springer. Тираж її друкованої версії становить майже 2,5 мільйона примірників і є найбільшим у країні. Продукт Bild Online існує з 1996 року. Щодня сайт відвідують близько 12 мільйонів осіб.

9. Не можна давати оцінку, висловлену експресивною лексикою:

Ціна на нафту полізла вгору

Слово «полізла» несе експресивне забарвлення. Очевидно, йдеться про зростання ціни, що й варто було відобразити в заголовку, наприклад:

Ціна на нафту різко зросла

10. Не можна в заголовках вживати ідіоми, які відомі вузькому колу споживачів новин певної місцевості.

Зимовий благодійний фестиваль «Добра Одеса» стартував у Південній Пальмірі

Не кожному реципієнту відомо, що Південною Пальмірою називають Одесу.

Слід уникати також виразу «український Париж», адже одні його вживають, маючи на увазі Львів, інші — Чернівці.

11. Не допускаються мовно-стилістичні засоби експресії — метафори, фразеологізми, крилаті слова, тому що вони апріорі містять суб'єктивну оцінку, симпатії автора до певних образів, зафіксованих у таких лексичних одиницях. У цьому, отже, проявляється суб'єктивізм.

Рада дала «зелене світло» скасуванню мита на електромобілі

Яке повідомлення несе заголовок? «Зелене світло» — це дозвіл на щось. Виходить, дано дозвіл на скасування мита, а коли його скасують, — не відомо. Тепер поглянемо на перше речення:

Верховна Рада України ухвалила у першому читанні проект Закону про внесення змін до Закону України «Про Митний тариф України» щодо скасування ввізного мита на електромобілі (№ 1674).

Із цього видно, що пройшло лише перше читання, за яким буде друге, а, можливо, й третє (такою є процедура ухвалення законів Верховною Радою). Тому, очевидно, що рішення про скасування мита не остаточне, воно не набрало силу закону і не вступило в дію, тобто, це ще не «зелене світло».

12. У заголовках вживаються лише загальновідомі аббревіатури міжнародних організацій, країн, наприклад, НАТО, ЄС, ООН, ЮНЕСКО, МВФ, МВС, МНС, США, КНР, ФРН, ОАЕ тощо.

13. У заголовку слід уникати вживання довгих назв чи посад:

Київська міська державна адміністрація ухвалила... (краще — Київська держадміністрація..., КМДА...).

Президент Сполучених Штатів Америки Джо Байден... (краще — Байден..., Президент США...).

14. Імена в заголовку не вказують, а лише прізвище, якщо йдеться про відомих осіб: Вакарчук, Меркель.

Ім'я і прізвище вказують у заголовках новин про кадрові призначення:

Президент призначив ... (ім'я і прізвище) генеральним прокурором

15. У заголовках не допускають перекручення цитат, поданих непрямою мовою.

16. У кінці заголовка крапку не ставлять.

Питання для обговорення

1. Вкажіть на роль заголовка в новині інформаційного агентства.
2. У чому полягає інформативна функція заголовка новини інформаційного агентства?
3. Якими реченнями виражений заголовок новини інформаційного агентства?
4. Під якими рубриками розміщують заголовки на сайтах інформаційних агентств?
5. Назвіть відмінності між газетним заголовком новини і заголовком новини інформаційного агентства.
6. Чому заголовок новини інформаційного агентства не може бути виражений неповним реченням?
7. Чи притаманна заголовку новини інформаційного агентства авторська оцінка?
8. Чому не вживають у заголовку новини інформаційного агентства образні засоби?
9. Охарактеризуйте синтаксичні конструкції заголовка новини інформаційного агентства.
10. Поміркуйте, яке значення має підзаголовок новини.
11. Поясніть, яку роль в заголовку відіграє акцент на першому його слові.
12. Якою частиною мови є найчастіше перше слово у заголовку новини інформаційного агентства?
13. Які завдання у заголовку виконує слово, що є першими у заголовку і виражене: прикметником; прийменником; числівником?
14. Яку ремарку подають до заголовка щодо тривалості читання новини?
15. Назвіть аббревіатури міжнародних організацій, які вживають у заголовках.
16. Яку роль відіграють ключові слова/теги у створенні заголовка новини?
17. У чому полягає взаємозв'язок між першим реченням ліду і заголовком новини інформаційного агентства?
18. Вкажіть на особливості написання заголовків для новин, які випускають на сайтах інформаційних агентств іноземними мовами.
19. Сформулюйте вимоги до заголовка новини інформаційного агентства.

Завдання для лабораторних і практичних занять

- Завдання 1.* Скопіюйте десять заголовків новин інформаційних агентств і визначте, якими реченнями вони побудовані.

- Завдання 2.** Скопіюйте десять заголовків новин інформаційних агентств і з'ясуйте, якою частиною мови є їх перше слово.
- Завдання 3.** Скопіюйте п'ять заголовків новин інформаційних агентств і здійсніть у них інверсію. Поясніть, як при цьому змінюються акценти у заголовку.

Список використаної літератури

1. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – 2-ге вид, перероб. і допов. – Львів : ПАІС, 2004. – 158 с.
2. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Т. 1 / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ : ВЦ «Академія», 2007. – 608 с.
3. Мазаний В. Бідні теж мають право / В. Мазаний // Молодь України. – 2009. – 11–12 серп.
4. Мазаний В. Інвестпарк за «Грінфілдом» / В. Мазаний // Молодь України. – 2009. – 14–17 серп.
5. Мазаний В. Прощавай, газе! / В. Мазаний // Молодь України. – 2009. – 28–31 серп.
6. Мазаний В. Секрети репресій / В. Мазаний // Молодь України. – 2009. – 28–31 серп.
7. Мазаний В. Старт скутера / В. Мазаний // Молодь України. – 2009. – 14–17 серп.
8. Мазаний В. УЗД для телиць / В. Мазаний // Молодь України. – 2009. – 10–13 лип.
9. Мазаний В. Хутір Великої Волині: мрія / В. Мазаний // Молодь України. – 2009. – 28–31 серп.
10. Мержвинський В. Поетика заголовків драматичних творів Лесі Українки / В. Мержвинський // Слово і Час. – 2007. – №2. – С. 33–40.
11. Носке Г. Журналістика: що треба знати і вміти : кн. для читання та підруч. / Г. Носке – Київ : Центр Вільної Преси, 2017. – 312 с.
12. Редакційний кодекс Укрінформу. – Київ : Укрінформ, 2011. – 28 с.
13. Фолькер В. Журналістика газет і журналів / В. Фолькер ; пер. з нім. В. Климченко. – вид. 2-е, перероб. – Київ : Центр Вільної Преси, 2017. – 377 с.
14. Шнайдер В., Рауе П.-Й. Новий посібник з журналістики та он-лайн журналістики / В. Шнайдер, П.-Й. Рауе ; пер. з нім. В. Климченко ; за загал. ред. В. Іванова. – Київ : Центр Вільної Преси ; Академія Української Преси, 2014. – 385 с.

Електронні джерела

15. Куценко Л. Умови формування вдалого заголовка [Електронний ресурс]. // Електронна бібліотека Інституту журналістики : сайт. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua> (дата звернення: 23.08.2021). – Назва з екрана.

16. Тонкіх І. Ю. Інтернет-журналістика. Жанри в інтернеті : навчальний посібник [Електронний ресурс] // EIRZNTU : сайт. – Режим доступу: eir.zntu.edu.ua (дата звернення: 23.08.2021). – Назва з екрана.
17. Релевантність [Електронний ресурс] // Вікіпедія : сайт. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 23.08.2021). – Назва з екрана.

ТЕМА 4

Лід новини та його функція

4. 1. Лід як основний елемент новини

Лід є найважливішою частиною новини.

Лід — від англійського слова «a lead»: «lead II [li:d] n ... 4) ключ (до рішення), 5) амер. розгорнутий підзаголовок, анотація (перед статтею); 6) амер. вступна частина; ... 7) першість, перше місце; 8) театр. головна роль;...10) перший хід (у грі)» [1, с. 658].

Широка полісемічність слова «a lead» і послужила джерелом для створення образного терміну, у який метафорично перейшли всі основні значення «a lead», і природно стали назвою основної композиційної частини новини, її початку, — своєрідного лідера, авангарду структури новини.

Така його роль виникла через об'єктивні обставини ще наприкінці 19 століття: 150 років тому «комунікаційні технології перебували у зародковому стані, й під час громадянської війни в Америці новинні агентства розробили класичну структуру повідомлень. Завжди була загроза, що кожної миті зв'язок може обірватися, тому спочатку — найважливіше... Найважливіше — це сама подія» [12, с. 62]. Тоді так траплялося, що до адресата доходило лише перше речення... Тому саме в ньому викладали суть події. Тоді справді кожна фраза могла стати «останньою фразою новинного повідомлення» [8, с. 79].

Лід як термін почали використовувати в американській журналістиці — у 20–30-х роках минулого століття так називали короткий вступ до газетної статті.

Після другої світової війни, коли технологічні можливості дозволили ширше вести обмін новинами між інформаційними агентствами, виникла необхідність стандартизувати їх форму подачі (написання) з тим, щоб редакторам на місці було зрозуміло, що в новині головне. Фрази про основну суть події почали ставити на першому місці, яке назвали лідом, тобто частиною, де відбито ключовий зміст події, яку висвітлював журналіст. Відтак лід позиціонували як основну жанроутворюючу ознаку новини, яка набрала чітких і строгих параметрів.

Про цей суто американський винахід пише Вальтер фон Ла Рош, зазначаючи, що європейці «разом із визначенням перейняли і рецепт» [4, с. 81], який допомагає правильно створювати новину.

При її написанні журналісти інформаційного агентства звертаються до запитань формули Квінтиліана [6, с. 24] і у першому абзаці одним або двома короткими реченнями дають відповідь на основні із них.

Розташовують відповіді у такому порядку, щоб «найважливіші факти стояли на початку. «The hard facts go first» («Спочатку — головні факти»)» [2, с. 27].

У другому абзаці ліду повідомляють про те, у який спосіб стало відомо про подію і від якого джерела. Без цього новина не мала б таких властивостей, як об'єктивність і достовірність.

У другому абзаці також може бути відповідь на одне із запитань, якщо у першому відповідь на формулу Квінтиліана була неповною.

У США почали тестування корабля-«безпілотника»

Перший абзац (одне речення):

(«Що?») Міністерство оборони США відправило у тримісячний випробувальний політ прототип («Який?») нового безпілотного корабля під назвою «Sea Hunter», призначеного («Чому?») для виявлення підводних човнів у світовому океані.

Другий абзац:

Про це повідомляє Асошиейтед Прес.

Microsoft показала Windows 11 (відео)

Перший абзац (два речення):

(«Що?») Компанія Microsoft офіційно представила («Яку?») нову версію своєї ОС-Windows 11. Система відрізняється («Як?») новим дизайном, поліпшенням продуктивності і можливістю запускати додатки для Android.

Другий абзац:

Як повідомляє 4PDA, презентація системи відбулася «Де?» на спеціальному заході What's next for Windows. (УНІАН).

Відображення суті події на початку — це вимога до написання новини у всіх інформаційних агентствах світу, адже йдеться про «найголовніше, найвирішальніше у повідомленні, про негайне розуміння найсуттєвішого вже в першому реченні. Усе інше знаходиться у царині ієрархії, тобто, його значення поступово зменшується» [8, с. 79].

Отже, лід — це основна композиційна частина новини, яка складається із двох абзаців, у першому з яких одним або двома реченнями дають відповідь на запитання «Хто?», «Що?», «Де?», «Коли?», «Чому», «Як?», а у другому вказують, яким чином стало відомо про подію та від якого джерела.

Відповідь на «Коли?» у ліді дають рідко — лише якщо необхідно зазначити дату, день тижня, годину, коли відбулася подія.

Лід є самостійним інформаційним блоком, що містить єдине, ключове в новині повідомлення.

«Вдалий лід, — зазначає Р. Дж. Каппон, — чітко формулює головне» [3, с. 39].

Висловлене у першому і другому абзаці новини (ліді) повинне викликати у читача сильний спонукальний ефект, в іншому випадку новина може вважатися неякісною. Саме цей елемент композиції, як і заголовок, привертає увагу читача, інформує його. Останній, найімовірніше, готовий витратити лише кілька секунд для того, щоб визначити, чи варто читати новину.

Лід — це більше ніж просто структурна ланка. Лід — це передумова контакту із читачем. Завдання ліду — зацікавити, скоротити час споживання інформаційного продукту.

Добре написаний лід свідчить про високе мистецтво відображення думки словом. Хто цим оволодіє, одержить ключ до лаконізму — однієї із цінностей високопрофесійної журналістики інформаційного агентства. У ліді проявляється розуміння автором взаємозв'язків та закономірностей відображуваних явищ, від цього — висока культура новин.

Лід — це маленьке диво журналістики, яке «вимагає» писати коротко і сильно.

Інформаційні агентства надають ліду (іноді його називають «вступ») важливу функцію, що й відображено у їхніх робочих інструкціях. Ассошіейтед Прес, наприклад, наголошує: «вступ часто визначає рейтинг публікації. Він повинен бути якомога коротший, але й такий довгий, як це потрібно, щоб спонукати адресата до подальшого читання» [15, с. 214].

У Юнайтед Прес Інтернешинел вважають, що й одного «речення, яке було б ні перевантажене, ні заплутане, мало б бути досить. Проста, наочна констатація — це зазвичай найкраще» [Там само].

Німецьке інформаційне агентство ДПА орієнтує: «перше речення і весь перший абзац мають бути короткі, виразні та прямі. Обмеження, особливі обставини, перелік дійових осіб і речників разом з їхніми титулами — все це може загалом бути опісля. Корреспондент і редактор зроблять добре, якщо з погляду на складний процес, довгу реакцію або просторе пояснення на

певний момент критично дистанціюються, звільняються від формальностей та зовнішніх обставини процесу і спитають себе: що є стрижнем процесу, де нова та найцікавіша обставина?» [15, с. 214].

Перед написанням ліду задайте собі запитання:

1. Який елемент новизни у події?
2. Яке значення має подія — із суспільної, технічної, наукової, практичної, моральної точок зору?
3. Наскільки вона важлива для читачів різних категорій?
4. Чи цікава вона для жителів всіх областей України, чи лише для частини її територій?

Пам'ятайте, що лід — це «вітрина» повідомлення, зачин.

Писати лід найважче, особливо перше його речення, яке має бути коротким. І на це ви витратите 60 відсотків свого часу роботи над новиною.

Щоб підсилити своє розуміння принципів написання першого абзацу ліду, можна скористатися порадою Р. Дж. Каппона: «Лідів не слід боятися. Ставтеся до них так, наче кожне слово тут коштує вам десять доларів або наче вам треба вибивати ці слова на сталевій плиті, а самі ви в цей час сидите на гарячій печі. Економте» [3, с. 39].

Обдумуючи лід, визначте, що має бути в ньому на першому місці. Від цього залежить якість написаної вами новини.

Журналіст інформантства завжди стоїть перед цією проблемою — формулювання «заспівного» першого речення ліду, яке є, за образним висловом, «еліксир життя» [15, с. 214] новини.

Хрестоматійним став приклад речення «Поліція затримала нападника», у якому «поліція» стоїть на першому місці — місці суб'єкта, що вказує на роль агенса, діяча. У конструкції «Нападника затримала поліція» суб'єкт затримання на першому місці. Це вказує на те, що «поліції» тут приділяється менш значима роль.

Те слово, яке ставимо першим у першому реченні ліду, є першим також у заголовку новини — цим ми його виділяємо, на ньому наголошуємо. Щоб переконатися, чи правильно зробили, слід застосувати, як і до заголовка, метод інверсії, поширений у синтаксисі, — переважно у поетичних текстах. Він передбачає незвичне розташування слів у реченні для того, щоб якимось із них особливо підкреслити. Тоді, наприклад, підмет стає перед присудком, означення — перед означуваним словом і т. д. Порівняймо: «Я люблю свою маму» — «Маму свою я люблю» — «Свою люблю я маму».

Звичайно, у новинах інформаційних агентств інверсія в такому вигляді не вживається, однак задля вправи слід її використовувати, аби пересвідчитися, чи правильно побудоване перше речення новини.

У якому порядку давати відповідь на основні запитання? Це вирішує автор, який визначає, що є головним у події.

Лідом як самостійною одиницею новини інформаційного агентства вдало користуються у новинних програмах на радіо і телебаченні, причому двічі за випуск — перший раз як один із його анонсів, а другий — під час озвучення повного тексту.

Також ліди новини інформаційних агентств використовують у газетних добірках. Це добра послуга редакторам всіх ЗМІ, а також будь-якому реципієнту, котрий у світі поспіху, постійного дефіциту часу не готовий і не хоче сприймати інформацію інакше ніж невеликими, вдало приготовленими порціями. Лід «має вводити редактора в новину; якщо він сформульований привабливо, то редактор читає далі» [15, с. 214].

Уявіть собі картину: на високому пагорбі хлопець побачив свою дівчину. Він голосно їй говорить якісь фрази, видно, що хоче сказати багато-багато, але вітер їх відносить і дівчина не чує. І хлопець щодуху намагається дістатися на вершину, продовжуючи щось енергійно висловлювати. Йому забиває дихання, він у знеможі дістається до дівчини, і йому вистачає сили, щоб промовити лише три слова: «Я тебе кохаю!»

Оце і буде лід.

Отже, йдеться про вимогу лаконічності — «до стрункого, не переобтяженого речення, до новин, а не натяків, до логічного порядку, до конкретної і чіткої мови. Це — мета автора лідів» [3, с. 55].

Із відповідей на кілька запитань формули Квінтиліана має бути видно, що ви знаєте про подію набагато більше, і тоді кожному захочеться читати далі. Лід повинен заохочувати прочитати новину до кінця. «Як правильно настроєна струна, добрий лід — це результат правильного ступеня напруженості. Чи, якщо вдається до екзотичнішої метафори, лід — це аперитив. Він покликаний збудити апетит, аж ніяк не замінюючи собою обіду з трьох страв» [Там само. — С. 39]. Ви спочатку наче заінтригуєте, кидаєте зеренце зацікавлення і ніби виплескуєте весь свій інтерес так, щоб хтось позаздрив, що саме ви були на місці події:

В аеропорту «Одеса» відкрили нову злітно-посадкову смугу

Перший абзац:

Сьогодні в міжнародному аеропорту «Одеса» відкрили нову злітно-посадкову смугу (ЗПС).

Другий абзац:

Як передає кореспондент УНІАН, першим літаком, який приземлився на новій ЗПС, став рейс авіакомпанії SkyUp Airlines PQ107 Київ (Бориспіль) — Одеса.

Далі у новині йдеться про: учасників церемонії відкриття (керівники високого рангу); технічні характеристики смуги; типи широкофюзеляжних літаків, які вона може приймати; загальні характеристики одеського аеропорту, який є одним із найбільших в Україні та пов'язаний повітряними лініями з багатьма українськими та аеропортами країн Західної Європи, Азії, Африки.

Звичайно, ці дані не можуть увійти у лід, адже не відбивають суть події (те, що в аеропорту були присутні високопосадовці, довжина і ширина смуги, авіамаршрути тощо не є фактами, які могли б зайняти місце в ліді).

Спонукальним до ознайомлення з новиною є і такий лід:

Підготовку до виконання місії ООН у Конго почали військові вертолітники

Підготовку до виконання місії ООН в Демократичній Республіці Конго почали військові вертолітники на Рівненщині.

Про це кореспондентові Урінформу повідомив підполковник регіонального медіа-центру Міністерства оборони України Володимир Скоростецький.

«Пілоти бойових та транспортно-бойових вертольотів проводять «фотострільбу», пуски некерованих ракет С-8, виконують вправи з гарматного озброєння», — сказав Коростецький.

За його словами, метою практичних занять є, зокрема, удосконалення навичок кожного льотчика у виконанні маневру під час подолання засобів протиповітряної оборони умовного противника, враження його цілей з борту вертольота.

Нинішні екіпажі замінять український контингент, який перебуває в африканській країні у відповідності із рішенням Верховної Ради України від 22 грудня 2011 року.

Головним завданням наших миротворців буде авіаційний супровід і підтримка сил ООН, патрулювання кордонів Демократичної Республіки Конго та ведення повітряної розвідки.

Принцип показу суті події чи її суб'єкта за допомогою характеристик змісту зображуваного є базовим для художнього ліду з елементами тропів, який наприкінці ХХ століття використовували інформаційні агентства. Хоч нині на їхніх стрічках ми не побачимо новин із такими елементами, проте саме особливості побудови художнього ліду варто знати, аби зрозуміти цей метод виділення головного в зібраній інформації про подію.

Розглянемо перші два речення ліду:

«Відмінну оцінку новим дренажними трубкам дало дощове літо. Там, де вони були покладені у ґрунт, не виявилось водяних блюдець».

У цій новині йдеться про те, що виготовлені дренажні трубки нової модифікації на відміну від звичних таких меліоративних засобів мають пори, що добре всмоктують вологу під землею. Для експерименту їх проклали у видолинках, які завжди замокали після дощу, у зв'язку з чим посаджені культури або гинули, або не розвивалися. На іншій ділянці, під аналогічною природною «вм'ятиною» меліоративна машина вкопала такі ж своєрідні артерії старого зразка, які не мали отворів. Того літа йшли проливні дощі, і тому для дослідів це стало вдалою обставиною. Результат підтвердив передбачення авторів розробки: у місцях, де поміщено «ноу-хау», трубки повністю втягнули та вивели воду із землі, а на сусідньому полі, там, де їх не було, виблискувало озерце — вода стояла на чималій площі.

Не вживаючи образних засобів можна було б перше речення ліду у новині подати таким чином: «Випробування нового виду дренажних трубок із підвищеною здатністю абсорбувати вологу проведено на полях у Київській області».

А ось інший початок новини: «Актор Вейн Рут ще недавно навіть не підозрював, що його зовнішність можна ототожнювати з героєм роману Ернеста Хемінгуея «По кому подзвін» Джорданом. Його думка змінилася, коли йому запропонували виконати цю роль в однойменному фільмі».

Можна було б почати з пропозиції, що надійшла актору — це інформаційний привід. Та суть у тому, що, на думку режисера, створений романістом словесний портрет головного героя співпадає із зовнішністю актора. Такий фактор є ключем до кращого вживання актора в образ і це є гарантією успіху художньої стрічки — на цьому побудовано художній лід.

Журналістика — вид літературної творчості. Те, як людина пише, свідчить про рівень її особистості. Це те, що Джордж-Луї Леклерк де Буффон, французький натураліст, мав на увазі, коли промовив: «Стиль — це людина».

А тому високу пробу журналіста інформаційного агентства визначає його знання стилістики, системи образності, національних та світових фразеологічних багатств — усього мовного інструментарію. Відмінне володіння цими чинниками — ключ до нетрафаретного показу реальних подій, предметів, процесів, пізнаних чуттєво або емпірично.

Якщо письменник свою уяву включає для створення образу неіснуючого в реальному житті героя, то чи може журналіст стосовно зображення цілком документальних обставин застосувати її? І в якій мірі, коли це стосується

саме побудови новинного ліду? Перш ніж дати відповідь на це, звернімося до новел італійського письменника Альберто Моравія.

Приклад 1.

«Тієї зими, просто щоб спробувати незвіданого ще ремесла, я став ходити по ресторанах, акомпануючи на гітарі одному приятелю, що співав. Його звали Міліне, він мав ще прізвисько Учитель, бо колись викладав шведську гімнастику» [7, с. 29].

Приклад 2.

«Коли десь так від середини грудня починаються розмови про Різдво, Новий рік, Хрещення, то я аж тремчу, ніби то нагадують мені сплатити борги, а грошей катма» [Там само. — С. 49].

Приклад 3.

«Того літа, не знайшовши більш серйозної та гідної мене роботи, я наїнявся очолювати колону велосипедистів із п'яти чоловік, щоб рекламувати фільми для одного нового кінотеатру» [Там само. — С. 147].

Приклад 4.

«Я полюбляю самотину, бо люди кепкують з мене за мої окуляри, жіночий голос та за те, що я, коли хвилююся, заїкаюся. Отож, коли одна фірма запропонувала мені сторожувати склад на двадцятому кілометрі від Саларія, я відразу погодився» [Там само. — С. 161].

Приклад 5.

«У березні мені сповнилося вісімнадцять, і батько нарешті дозволив кинути навчання, бо остаточно зневірився в мені». [Там само. — С.185].

У всіх наведених приклад ми бачимо елемент зав'язки.

Приклад 1. Нам стає зрозуміло без довгих вступів одразу, який спосіб заробітку обрав герой і чому, адже він вміє грати на музичному інструменті. Із другого речення випливає те, що колишній педагог змінив вид діяльності.

Приклад 2. Викристалізовується трагізм бідності, бо коли переважна більшість людей радіє різдвяним святкам, то в цього нужденного вони викликають страх перед майбутнім.

Приклад 3. Така доля у людини, яка нічого не вміє і перебивається випадковими заробітками.

Приклад 4. Подано всі параметри неповноцінності, через які людина страждає і нова можливість бути подалі від людського ока — справжній по-

рятунок. Коли у попередніх випадках йшлося про кризу заробітків, то тут бажання їх мати — другорядне, тому про нього нам автор і не натякає.

Приклад 5. Йдеться про ліниву особу.

Із яких би ми не брали новел перший абзац, зрозуміло, що він має велику спонукальну силу, яка підштовхує: довідайтеся, що буде далі, або намагайтеся вгадати, як розвиватиметься дія, що там «всередині»? Кожний, якщо поставить собі таку мету, може по-своєму побудувати сюжет, або принаймні захоче передбачити, чим закінчиться кожна із розповідей. Чому є така можливість щодо останнього? Тому, що у зачині дано всі найголовніші параметри героя, малюнок його психологічного стану. З іншого боку, когось, можливо, й не зацікавлять ці своєрідні «агітки» тексту.

Із наведених цитат випливає, що новелістична манера вчить нас:

- а) умінню розпізнавати суть явища у всіх його взаємозв'язках;
- б) лаконізму;
- г) мобілізації свого спостережницького хисту на пошуки характерних лише для певного випадку деталей;
- д) захоплювати увагу читача.

Прагнення застосувати художній лід може завести автора на манівці хибного початку новини, як у цьому випадку: «Сонце лише позолотило церковну баню, а жителі села вже поспішали на просторі площу, де розставлено стільці». Тут є низка зовнішніх обставин, але немає того, заради чого написана новина: насправді люди зацікавилися тим, що в селі виступив дев'ятирічний хлопчик, який напам'ять прочитав «Гамлета» Вільяма Шекспіра.

Звичайно, фраза «Ніяким вітрам не наздогнати «вісімку» — нову широкоформатну папероробну машину, монтаж якої почато на целюлозному комбінаті», — прийнятна для інших жанрів, але не для новини: в першому реченні її ліду слід відобразити параметри, що є причиною високої продуктивності машини та якості продукції. Але якщо і швидкість належить до таких, то і ця обставина має бути подана так, щоб було зрозуміло.

Художній лід не вживають в новинах тому, що його можна створити лише із застосуванням образних засобів, а вони свідчать про індивідуальне сприйняття через авторське «я», ставлення до об'єкта опису, а звідси — й оцінку. А вона неприпустима в новинах, бо порушує одну із її особливостей — об'єктивність. Стосовно інших жанрів журналістики, наприклад, нарису, репортажу, есе, то в них художній лід може стати окрасою зачину тексту. І ми їх рекомендуємо вживати саме там.

4. 2. Способи констатації події у першому реченні ліду

Розглянемо перші речення новин низки інформаційних агентств.

1. «Гідролітак «Корвет» виявлено на глибині 38 метрів у Телецькому озері в Чорногорії».
2. «У Португалії одним супом нагодували 6 тисяч чоловік».
3. «Поп-співачка Мадонна запросила Папу Римського на свій концерт».
4. «Фольклорні пісенні скарби Українського Полісся продемонстрували учасники міжнародного молодіжного фестивалю «Древлянські джерела», який пройшов у Житомирі».
5. «Швидкість 200 кілометрів за годину розвинув новий пасажирський поїзд німецького виробництва, який випробували у гірських кантонах Швейцарії».

Видно, що у випадках 1 — 3 лише названа подія, і це дає загальне уявлення про те, що відбулося, — пряма констатація факту.

У прикладах 4 — 5 перше речення ліду повідомляє про подію з акцентом на характеристиці *змісту новизни*, а тому у читача складається одразу розуміння актуальності факту: (приклад 4 — вказано на вид автентичної культури: «Фольклорні пісенні ...»); (приклад 5 — відображено одну із основних властивостей поїзда: «Швидкість 200 кілометрів за годину...»).

У цих двох випадках речення розкривають *особливість* подій, яка є чинником комбінованої констатації факту.

Вміщуючи її на початку речення, наголошують, що йдеться про одержану небачену досі якість у матеріальній чи духовній сферах в результаті новаторських дій певних економічних, соціальних, культурологічних структур. Комбінована констатація відображає першорядне значення події — пояснює її, додає до неї найнеобхідніші штрихи для повного розуміння відображуваного.

Порівняємо.

Пряма констатація:

Приватний симфонічний оркестр розпочав концертну діяльність у Львові

Комбінована констатація:

Виконанням творів Моцарта і Сен-Санса розпочав концертну діяльність приватний симфонічний оркестр, створений у Львові.

Пряма констатація:

Доступ до інтернету забезпечила книгозбірням Полтавщини програма «Бібліоміст»

Комбінована констатація:

Вільний доступ до ресурсів інтернету відвідувачам дванадцятьох районних бібліотек Полтавщини забезпечило комп'ютерне обладнання загальною вартістю 1,95 мільйона гривень, виділене у межах програми «Бібліоміст» фондом Білла і Мелінди Гейтсів.

Пряма констатація:

Інтернет-карта Відня з'явилася у світовій мережі.

Комбінована констатація:

Місця розташування музеїв, пам'яток архітектури, концертних залів, парків допоможе знайти гостям Відня інтернет-карта, що з'явилася у світовій мережі.

Заради чого виготовили нову машину?

Навіщо здійснили спуск батискафа в океан?

Що продемонстрували на фестивалі моди?

Які недуги дозволяє діагностувати винахід інженерів?

Навіщо встановили нову насосну станцію?

У чому суть досліджень української експедиції в Антарктиді?

Задля ґрунтовної відповіді на запитання і конструюють комбіновану констатацію, глибоко й різнобічно показуючи квінтесенцію факту.

Журналіст інформажентства завжди стоїть перед цією проблемою — створення «заспівного» речення. Він виходить із того, який небуденний результат дала якась дія. Це стосується події будь-якого масштабу — і світового, і національного, і місцевого. Найважливішими завжди є нові обставини, завдяки яким одержано незвичайне або наслідок, якого досі не було, — тобто те, що дозволяє людям, світу змінюватися, веде до досконалості, поступу.

Схожим до комбінованої констатації є формулювання причинно-наслідкового зв'язку обставин події — така форма дає можливість майже вичерпно розповісти про те, що відбулося. При цьому перше речення є довшим ніж звичайно. Ця практика поширена, зокрема, в інформаційному агентстві Рейтер:

Американські фондові ринки вирости

НЬЮ-ЙОРК. (Рейтер) — («Що?») Американські фондові ринки вирости («Коли?») в четвер, при цьому індекс Nasdaq оновив історичний максимум («Чому?») після опублікування даних про рекордні збільшення кількості робочих місць у США в липні.

Boeing почала сертифікаційні випробувальні польоти 737 MAX

СІЕТЛ / ВАШИНГТОН. (Рейтер) — («Що?») Boeing Co («Коли?») в понеділок почала серію «Яких?» випробувальних польотів 737 MAX, що відкладалися

тривалий час, («Чому?») сподіваючись отримати дозвіл на експлуатацію лайнерів, призупинений у минулому році після двох катастроф, і відновити свою підірвану репутацію.

4. 3. Вимоги до першого абзацу ліду

1. Суть події відображають у першому абзаці ліду (зазвичай він виражений одним реченням). Треба намагатися коротко, чітко, сформулювати те, «що ви бажаєте сказати в повідомленні» [9, с. 15].

2. Найважливіший елемент події повинен бути на початку речення, яке не слід перевантажувати.

Саме це хочуть побачити реципієнти інформаційних агентств. Вони щодня натрапляють на десятки новин інформаційних агентств і прагнуть швидко всі переглянути й встановити рівень їх цікавості чи актуальності, вникнути в суть, а вже потім читати детальніше.

Перший абзац ліду є саме таким чинником зацікавлення. При його написанні застосовують правило «KISS, keep it short and simple (пиши коротко і просто» [12, с. 61].

3. У ньому не повинно бути другорядних подробиць, канцеляризмів та бюрократизмів.

4. Вживають активні конструкції. Замість «Українська екологічна спілка «Біле озеро» влаштувала прибирання сміття на «Говерлі» треба написати: «Члени екологічної спілки «Біле озеро» прибрали сміття на Говерлі».

5. Головна думка першого абзацу повинна збігатися із висловленим у заголовку.

6. Перший абзац не насичують складними назвами документів.

7. Його речення починають із підмета — це найкращий варіант. Проте, як і в заголовку, першим словом може бути прийменник, прикметник, числівник (словами), прислівник.

8. Речення не починають:

— *із джерела інформації*. Винятком можуть бути тільки ті випадки, коли «важливим є те, що саме ця людина робить заяву. Це може стосуватися, зокрема, перших осіб держави» [9, с. 15].

— *із конструкцій на кшталт* «На пресконференції у четвер ...» або «Керівник департаменту інформації, відповідаючи на запитання кореспондента ... (назва інформаційного агентства), сказав, що...» [9, с. 15].

— *із дієприслівника*: «Незважаючи на зростання вартості трускавок, громадяни купують їх у білоцерківського фермера, адже вони вирощені без хімічних добрив».

Виходить, що автор вважає ціну високою — це суб'єктивна думка, бо для когось факт зростання ціни зовсім не має значення, аби лиш ягоди були якісними. Тобто, дієприслівниковий зворот, який починається «незважаючи на...» завжди несе в собі оцінку, а тому втрачається об'єктивність.

— *із чисел, написаних цифрами*: «200 диких кабанів завезено у заповідник для розмноження у вольєрах». Як треба? Застосуйте звичайну інверсію і все стане на своє місце або цифру напишіть словами.

— *із заперечної форми*: «Не тільки приріст виробництва легкових автомобілів, але й зарплати відбувся у концерні РПНЗ». Слово «відбувся» надто загальне, щоб ним можна було відобразити економічний феномен. Подумайте, що головніше тут: автівки чи благополуччя людей? Якщо останнє, то мало би повідомлення починатися з цього: «Заробітна плата у концерні РПНЗ зростає...» Якщо ви підкріпите вміло цифрою, і вона виглядатиме вражаючою, тоді така новина має право на існування.

— *із цитати*: «Я покличу за собою на маніфестацію протесту всіх власників автомобілів, якщо уряд не прислухається до наших вимог повернути транспортний податок у бюджет міста», — сказав міський голова ... (ім'я і прізвище)». Вираження позиції чи думки важливої особи в першому реченні ліду прийнято викладати коротко лише непрямою мовою.

Зробіть із наведеної вище прямої мови непряму: «Маніфестацію протесту всіх власників автомобілів пообіцяв організувати міський голова ... (ім'я і прізвище), якщо уряд не прислухається до вимог повернути транспортний податок у бюджет міста».

— *із загальновідомого*: «Львів — старовинне місто України», «Труханів острів — найпопулярніше місце відпочинку киян», «Гімнастика — це корисно для здоров'я».

— *із вигуку*: «Який чудовий подарунок зробив дітям футбольний клуб!» Кого це переконує? Чи не краще назвати, який саме подарунок?

— *із загальних фраз*: «Туристична карта Києва збагатилася новими музеями». Слід було б написати, якими саме музеями.

— *із хронології того, що відбулося*: «Депутати, згідно із регламентом, почали роботу із розгляду питання про бюджет, а потім обговорили стан комунального господарства».

Новинного журналіста не цікавить, що за чим відбулося, а зміст найособливішого у порядку денному, хай навіть він «заховався» у питаннях, відсунутих на кінець регламенту засідання.

— *із протокольного викладу*: «Першим на сесії Академії Аграрних Наук виступив її голова, а потім директор Інституту менеджменту, за ним — керівник проекту «Відродження виноградарства».

Це в читача викличе швидше за все в'ялу реакцію, адже хіба в засіданні є щось екстраординарне?

— *словами «Про те, що...»*: «Про те, що у Сумській області вироблятимуть біоетанол — біологічну добавку до пального, яка підвищує октанове число і зменшує викиди в атмосферу, — повідомили на презентації».

— *словами «цими днями», «днями», «недавно»*: «Цими днями більш ніж 3000 жителям Новобогданівки та інших сіл Запорізької області зроблено безплатні щеплення проти грипу».

Якщо «цими днями», то зрозуміло, що не сьогодні. Отже, факт застарілий, він втратив усі новинні параметри, тому не годиться для інформаційного агентства, адже повідомлений неоперативно.

— *із назви осіб, які є маловідомі чи невідомі зовсім*: «Данкан Лінч, який є провідним консультантом проекту ... (назва), відвідав Харків».

— *із передісторії*: «Ще п'ять років тому уряд прийняв програму розвитку туризму. Вона стосується запровадження нових маршрутів у Карпатах».

— *із загальних тверджень*: «До Дня Незалежності прикордонники заходу України підходять з вагомими результатами, досягнутими завдяки сумлінній та відданій службі своїй країні».

9. У реченні дотримуються також таких правил:

— *не нагромаджують цифри*. «У поточному році збиранню у Черкаській області підлягає 395 тисяч гектарів пшениці, 264 тисяч гектарів озимого і ярового ячменю, 17 тисяч гектарів інших зернових колосових культур».

По-перше, для побудови першого абзацу ліду невдало вибрано інформаційний привід, а, отже, ці дані не можуть скласти основу першого речення. По-друге, для споживача мало що говорять ці тисячі гектарів.

Бездумна насиченість цифрами — це ознака низької якості журналістської роботи:

«Виділити під житлове будівництво 712, 5 гектара передбачено Генеральним планом розвитку міста Чернігів, в тому числі 216,5 гектара — під багатоквартирну забудову, 496 гектарів — під садибне житло».

Чи є привабливість у цих цифрах? Ні, бо вони мертві. Автору варто було б подати їх через аналоги — скільки жителів поліпшать умови свого проживання. Не цифри, а людина важливіша!

Цифри повинні промовляти і відігравати роль переконливих аргументів. Якщо ви пишете про кількість виробленої електроенергії, то переведіть її в інший вимір — скільки споживачів нею скористалися.

— *не «відтягують» суть новини:* «Вперше за всю історію незалежності України Державна премія у сфері науки і техніки присвоєна представникам одного із провідних підприємств військово-промислового комплексу — її отримали спеціалісти науково-виробничого об'єднання «Іскра». За що присвоєна?

— *не вживають діалектизми, фразеологізми, крилаті слова.*

У зв'язку із тим, що новини інформаційні агентства випускають різними мовами, при перекладі суто українські фразеологізми, крилаті вислови неможливо відтворити так, щоб це було зрозуміло іншомовним читачам.

— *не використовують маловідомі аббревіатури:* «Поріг КППКМ сьогодні вперше переступили випускники коледжу». Напишіть: «Поріг контрольно-пропускного пункту комбінату меблів вперше переступили випускники коледжу».

— *не дають авторських припущень:* «Нове двадцятиметрове судно можна назвати «спадкоємцем» стародавнього українського флоту, адже збудовано воно, як і чайка «Пресвята Покрова», на основі знайдених в архіві креслень».

Як розуміти: чи справді це є «спадкоємець» флоту, чи це лише автор припускає?

— *не висловлюють авторську оцінку:* «Неординарна подія відбулася у науково-дослідному інституті вивчення творчості Лесі Українки. Йому передано унікальні речі й документи з особистого архіву класика світової літератури...».

Тут порушено принцип об'єктивності новини. Якщо автор вважає, що подія неординарна (а саме тому вона зацікавила інформаційне агентство), то має це показати на фактах, які є складовими події.

Ще приклади:

«Визначна подія відбулася у Василівському районі Київської області».

«У неповторні пейзажі затишного середмістя вписалися нові декоративні прикраси».

Журналіст інформаційного агентства повинен так написати про зміст, суть події, явища, досягнення, щоб стало очевидно: йдеться справді про вагомe, значне, важливе. Неординарність, винятковість події слід лаконічно показувати через факти.

Не формулюють якісні ознаки події серед інших аналогічних, бо це теж особиста думка автора: «Найкращі плантації червоного дуба почали закладати на київських схилах».

Оцінку «найкращі» може дати тільки фахівець галузі.

Щодо якісних характеристик, для яких використовують прикметники, то варто мати на увазі застереження Рене Дж. Каппона: «Не кожен іменник вимагає прикметника. Не кожен прикметник вимагає прислівника...»

Е. Б. Байт якось зауважив, що не народився ще той прикметник, який міг би врятувати з біди іменника. Марк Твен, чоловік теж не без письменницьких навичок, сказав одного разу молодому журналістові: «Якщо можете впіймати прикметник, убийте його».

Далі він трохи пом'якшив: «Ні, я не маю на увазі всі прикметники, але викреслить більшість із них — тоді з решти буде користь. Вони слабшають, коли стоять близько, і набираються сили, коли між ними велика відстань».

Звичка до прикметників чи звичка до багатослівності, кучерявості, балакучості, якщо до когось причепиться, то її так само тяжко позбутися, як і будь-якої іншої поганої звички.

Деякі автори вважають викреслювання прикметників чимось подібним до вбивства маленьких тюленят; для них нестерпна сама ця думка. Однак виразність стилю ґрунтується на іменниках і дієсловах. Знайдіть правильні, і вам не потрібно буде багато означень. Вживайте прикметники, щоб зробити думку яснішою, а не як додаткову прикрасу» [3, с. 28].

— *не використовують пишномовність*: «У барвистих вишуканих національних костюмах бадьоро вийшли юні співаки і танцюристи Польщі та Хорватії на центральний майдан міста Чорноморськ, де відбуваються концерти третього міжнародного пісенного фестивалю».

— *унікають загальних тверджень*: «Просвітяни краю одержали підтримку своїх патріотичних намірів». «Керівники міста дали пресконференцію, на яку зібралися журналісти видань...»

— *не подають назву семінару, конференції*: «Гуцульцинознавство в системі викладання предметів суспільно-гуманітарного циклу» — дводенний обласний семінар методистів районних відділів (управлінь) освіти на таку тему почався у райцентрі Верховина»; «Візьми дитину в родину» — так називається новий соціальний проект, спрямований на підтримку дітей-сиріт, який започаткували у Миколаєві».

Запорукою написання якісного ліду є знання явища і його місця в системі культурних, економічних чи соціальних відносин, що веде до вміння визначити головне і другорядне в події.

Журналіст інформаційного агентства повинен орієнтується в політико-економічній ситуації, бути компетентним у багатьох галузях, тоді він зможе об'єктивно і кваліфіковано відобразити основне в події з точки зору її суспільного значення, цікавості, актуальності, а відтак показати найважливіший зміст новини.

Таке розуміння дозволяє автору вибрати головні деталі в події і відповісти у першому абзаці лід у ключові запитання формули Квінтіліана.

У першому абзаці лід у — його першому реченні — може бути вказаний час події.

У новинах інформаційних агентств переважно йдеться про те, що сталося сьогодні, але саме слово «сьогодні» не використовується — ні в заголовках, ні в лідах, як і слова «вчора», «на минулому тижні», «нещодавно».

Проте Редакційний кодекс Укрінформу, наприклад, своїм кореспондентам рекомендує у винятковому випадку «прив'язувати» новину, якщо це вкрай необхідно із якихось причин, до певної дати або називати день тижня [9, с. 21].

З метою зорієнтування реципієнта у тому, коли відбулася подія, в агентстві Рейтер обов'язково називають день тижня у новинах із континентів, де різні часові пояси із Європою, бо у момент передачі новини, наприклад, о 21:00 у середу із Вашингтона в Європі вже буде наступна доба:

Причини уповільнення економіки відступлять — глава Федеральної резервної системи

Глава Федеральної резервної системи США Бен Бернанке сказав у середу, що причини уповільнення економіки, включаючи високі ціни на сировину, повинні відступити, але попередив, що ряд негативних чинників може зберегтися. Іноді часові рамки події наводять у другому абзаці лід у:

Торговельна палата США презентувала довідник «Харчова промисловість України»

Американська торговельна палата презентувала інфографічний довідник «Харчова промисловість України».

Про це сказав президент Американської торговельної палати в Україні Андрій Гундер у вівторок, 4 вересня, під час презентації довідника, повідомляє кореспондент Укрінформу.

День тижня, а також число вказують у анонсах, якими є прогнози погоди:

В окремих областях України у неділю, 27 січня, очікуються снігопади та ожеледиця.

4. 4. Посилання на джерело

У другому абзаці ліду і не нижче «має бути обов'язкове посилання на джерело і те, яким чином агентству стало відомо про подію.

Посилання на джерело дає можливість відмежовувати факти від висловлювань про факти. Із цього приводу так написав П. Скотт із газети «Манчестер Гардіан»: «Comment is free, facts are sacred» («Коментар є вільним, а факти — священними») [2, с. 59.]

Новини без вказування на спосіб, у який агентству стало відомо про подію, та джерела, з якого одержана інформація про неї, інформаційні агентства не випускають.

Для читача має бути зрозуміло, завдяки кому (у який спосіб) одержана інформація і від кого, тобто, яким чином висловлювання чи дія стали відомі агентству. Читач також має знати, «звідки взялася інформація» [9, с. 16]. Ця вказівка передує цитаті, яку вміщують у третьому абзаці, «а не йде за нею» [3, с. 96].

Для показу, яким чином агентству стало відомо про подію та від якого джерела, використовують такі звороти у другому абзаці новини:

1. **Про це кореспондентові ... (назва інформаційного агентства) повідоми (-в), (-ла) ... (посада, ім'я та прізвище джерела або назва структури).**

Заголовок:

Україні знадобиться досвід США з усиновлення дітей з інвалідністю — Моцик

Перший абзац:

Україні буде корисним американський досвід з усиновлення дітей з особливими потребами, аби наша країна з часом змогла перейти на національне усиновлення всіх своїх дітей, які залишилися без батьківської опіки.

Другий абзац:

Про це кореспондентові Укрінформу сказав посол України у США Олександр Моцик.

(Тут і далі курсивом виділено спосіб, у який агентству стало відомо про подію, та джерело — воно підкреслене).

Заголовок:

Артистки із Варшави і Стокгольма виступили в Україні

Перший абзац:

Солістка, примадонна Варшавської камерної опери Ольга Пасічник та її рідна сестра, піаністка, викладач Королівської музичної академії зі Стокгольма Наталія Пасічник виступили з концертом «Гала-Моцарт» у Рівному.

Другий абзац:

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор Рівненської обласної філармонії, заслужений діяч мистецтв України Олександр Тарасенко.

Заголовок:

У Закарпатській області на 29 — 30 липня оголосили гідрологічне штормове попередження

Перший абзац:

У Закарпатській області на 29 — 30 липня оголосили гідрологічне штормове попередження.

Другий абзац:

Про це кореспондентові УНІАН повідомили в Управлінні Державної служби з надзвичайних ситуацій України у Закарпатській області з посиланням на Закарпатський гідрометецентр.

2. **Про це на пресконференції в ... (назва інформаційного агентства) повідомили (-в), (-ла) ... (посада, ім'я та прізвище особи).**

Заголовок:

Луцький замок вийшов у лідери Інтернет-голосування акції «7 чудес України»

Перший абзац:

Луцький Верхній замок вийшов у лідери в інтернет-голосуванні всеукраїнської акції «7 чудес України».

Другий абзац:

Про це на пресконференції в Укрінформі повідомив голова оргкомітету цього проєкту Микола Томенко.

3. **Про це ... (назва інформаційного агентства) повідомила пресслужба ... (назва):**

Заголовок:

Україна і Литва зняли всі обмеження на польоти між країнами

Перший абзац:

Україна і Литва зняли всі обопільні обмеження щодо кількості перевізників і рейсів між країнами, а також пунктів вильоту/прильоту.

Другий абзац:

Про це УНІАН повідомила пресслужба Державної авіаційної служби України.

Заголовок:

У Львові відкрили пам'ятник Володимиру Івасюку

Перший абзац:

У Львові відкрили пам'ятник видатному українському композитору Володимирі Івасюку.

Другий абзац:

Про це УНІАН повідомила пресслужба лідера гурту «Океан Ельзи» Святослава Вакарчука, який виступив ініціатором і меценатом пам'ятника.

4. **Як передає кореспондент ... (назва інформаційного агентства), про це сказа (-в), (-ла) / (повідоми (-в), (-ла) ... (посада, ім'я, прізвище особи).**

Заголовок:

Європарламент підтримав маркування товарів написом «Made in...»

Перший абзац:

Європейський парламент підтримав маркування іноземних товарів за допомогою напису «Made in...».

Другий абзац:

Як передає кореспондент УНІАН, відповідне рішення було схвалено сьогодні на засіданні Європарламенту в Страсбурзі.

5. **Як передає ... (назва інформаційного агентства) ...**

Заголовок:

Україна долучилася до програми NASA «Артеміда» з дослідження Місяця і Марса

Перший абзац:

Державне космічне агентство України підписало в рамках програми NASA «Артеміда» домовленості щодо принципів співпраці в цивільному дослідженні й використанні Місяця, Марса, комет та астероїдів в мирних цілях.

Другий абзац:

Як передає Укрінформ, про це повідомляє пресслужба Держкосмосу.

Заголовок:

В Австралії презентували книгу про українську діаспору континенту

Перший абзац:

Посол України в Австралії представив книгу «Ukraine Downunder — Українці Австралії» про життя і діяльність української діаспори країни від заснування до сьогодення.

Другий абзац:

Як передає Укрінформ, про це повідомляється на сторінці посольства України в Австралії в Фейсбуці.

6. **Про це повідомляє/передає ... (назва інформаційного агентства) із посиланням на ... (посада, ім'я, прізвище особи або назва структури).**

Такий зворот використовують у новинах, взятих інформаційним агентством із певного джерела, яке в свою чергу одержало їх з іншого.

Заголовок:

США відправлять до Японії новітній літак дальнього радіолокаційного виявлення

Перший абзац:

Військово-морські сили США відправлять до Японії свій найновіший літак дальнього радіолокаційного виявлення E-2D Advanced Hawkeye з метою зміцнення протиповітряної оборони, стримування потенційних ракетних атак і вторгнень літаків-невидимок.

Другий абзац:

Про це повідомляє Рейтер із посиланням на ВМС США

Заголовок:

Тернопільщина отримала 1200 доз вакцини CoronaVac

Перший абзац:

У Тернопільську область надійшло 1200 доз вакцини CoronaVac для щеплення від COVID-19.

Другий абзац:

Про це передає Укрінформ із посиланням на повідомлення пресслужби облдержадміністрації.

За такою ж аналогією вживають вираз:

Про це повідомляє ... (назва структури — не інформаційне агентство, а переважно інтернет-сайт) із посиланням на ...

Заголовок:

Робот-журналіст написав першу статтю

Перший абзац:

Китайська газета опублікувала першу статтю, написану роботом-журналістом.

Другий абзац:

Про це повідомляє Tehnot із посиланням на [China New](#).

7. **Таку думку вислови (-в), (-ла) ...** (посада, ім'я та прізвище особи).

Заголовок:

Глобальним ринкам акцій вдалося подолати схильність до зниження — експерт

Перший абзац:

Глобальним ринкам акцій вдалося подолати короткострокову схильність до зниження, виправдану умовами низької ліквідності.

Другий абзац:

Таку думку висловив у коментарі агентству УНІАН [аналітик компанії Astrum Investment Management Пауль Рікти](#).

8. **Про це йдеться у пресрелізі, наданому у розпорядження ...** (назва інформаційного агентства).

Заголовок:

В Україні вперше протестували 4G з надвисокими швидкостями

Перший абзац:

Компанія Intelcom разом з виробниками телекомунікаційного обладнання Ericsson та Huawei провели спільну презентацію, на якій вперше в Україні наживо протестували можливості четвертого покоління зв'язку, досягнувши пікових швидкостей завантаження 220 Мбіт/с.

Другий абзац:

[Про це йдеться у пресрелізі компанії, наданому у розпорядження Укрінформу](#).

9. **Про це повідоми (-в), (-ла)/ сказа (-в), (-ла) ...** (посада, ім'я та прізвище особи або назва структури), **передає кореспондент ...** (назва інформаційного агентства).

Заголовок:

Уряд Норвегії купив поблизу Чернігова Дім прав людини для українців

Перший абзац:

Будинок площею 540 кв. м для створення у Чернігові Освітнього дому прав людини придбано коштом Міністерства закордонних справ Королівства Норвегія.

Другий абзац:

Про це на пресконференції повідомив керівник Чернігівської міської молодіжної громадської організації «М'арт» Сергій Буров, передає кореспондент Укрінформу.

Аналогічно:

Про це повідоми (-в), (-ла)/сказа (-в), (-ла) ... (посада, ім'я та прізвище особи або назва структури), передає ... (назва інформаційного агентства).

Заголовок:

У Вроцлаві відкрили Інститут прав мігрантів

Перший абзац:

Фундація «Україна» та Почесне консульством України у Вроцлаві створили Інститут прав мігрантів, який займатиметься потребами мігрантів.

Другий абзац:

Про це повідомляє пресслужба генерального консульства України в Кракові, передає Укрінформ.

10. Про це повідомляє кореспондент... (назва інформаційного агентства).

Таке формулювання вживають, якщо кореспондент повідомляє про подію, свідком якої був. Йдеться про відкриття важливих об'єктів, проведення заходів, фестивалів, з'їздів, чемпіонатів, прем'єр спектаклів, де він присутній. Це стосується і його інформування про вихід, наприклад, нової книги, яку він побачив і вже ознайомився з нею.

Але оскільки кореспондент не може бути одноосібним джерелом, бо порушиться принцип об'єктивності новини, то на підтвердження своїх слів обов'язково у третьому абзаці він наводить цитату компетентного фахівця.

Заголовок:

Епістолярну спадщину керівників УПА презентували у Києві

Перший абзац:

Збірник епістолярної спадщини керівників Української Повстанської Армії презентували у Києві.

Другий абзац:

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Третій абзац:

«У виданні вміщено раніше невідоме листування командирів УПА, які діяли на волинських землях у 1944 — 1954 роках», — сказав упорядник, науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені Михайла Грушевського Володимир Ковальчук.

11. **Про це повідомила пресслужба ... (назва структури, якій належить пресслужба) із посиланням на ... (назва посади, ім'я, прізвище особи, на яку зробила посилання пресслужба).**

Заголовок:

Український автобусний перевізник приєднався до єдиного квитка SmartTicket

Перший абзац:

Український автобусний перевізник Gonsel Lines приєднався до сервісу єдиного електронного квитка SmartTicket.

Другий абзац:

Про це повідомила пресслужба Міністерства інфраструктури з посиланням на главу відомства Владислава Крикля.

12. У новині, автором якої є власний кореспондент інформаційного агентства за кордоном, використовуються звороти:

Про це повідомляє кореспондент ... (назва інформаційного агентства) у ... (назва міста чи країни).

Про це повідомляє власний кореспондент ... (назва інформаційного агентства) у ... (назва міста чи країни).

Про це власному кореспондентові ... (назва інформаційного агентства) у ... (назва країни) повідоми (-в), (-ла) ... (посада, ім'я, прізвище особи, назва структури, пресслужби).

Інформаційне агентство Укрінформ, наприклад, має своїх власних кореспондентів у Болгарії, Бельгії, Канаді, Молдові, Німеччині, Нідерландах, Польщі, Австралії, США та країнах Балтії. Журналісти, котрі перебувають на цій посаді за кордоном, висвітлюють широкий спектр економічного, соціально-культурного життя країн, в яких акредитовані.

Заголовок:

У Нідерландах вшанували пам'ять полковника армії УНР Коновальця

Перший абзац:

У День пам'яті захисників України Посол України в Нідерландах Всеволод Ченцов разом зі співробітниками Посольства та представниками української громади в Нідерландах поклали квіти на могилу видатного українця Євгена Коновальця.

Другий абзац:

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу в Гаазі.

Нерідко у другому абзаці новин джерело стоїть на початку речення, а в його кінці — спосіб, у який стало відомо про подію: «...**передає власний кореспондент** (назва інформаційного агентства)»:

Заголовок:

Президент Болгарії призначив тимчасовий уряд

Перший абзац:

Президент Болгарії Румен Радев підписав указ про призначення тимчасового уряду, документ набере чинності 27 січня.

Другий абзац:

Про це заявили в пресслужбі президента, передає власний кореспондент Укрінформу.

Заголовок:

Українка стала лауреаткою французької премії з прав людини

Перший абзац:

Українська журналістка та режисерка-документалістка Таїсія Кутузова стала лауреаткою премії Національної консультативної комісії з прав людини Франції.

Другий абзац:

Про це повідомляє Посольство України у Франції, передає власний кореспондент Укрінформу.

Заголовок:

Білий дім назвав офіційну дату візиту прем'єра Ізраїлю до Вашингтона

Перший абзац:

Прем'єр-міністр Ізраїлю Беньямін Нетаньягу прибуде до Вашингтона та зустріне з президентом США Дональдом Трампом 15 лютого.

Другий абзац:

Про це заявив у понеділок речник Білого дому Шон Спайсер, передає власний кореспондент Укрінформу.

Заголовок:

Українська громада Австралії вшанувала юну переможницю Australian Open

Перший абзац:

Українська тенісистка Марта Костюк, яка сьогодні стала переможницею Відкритого чемпіонату Австралії-2017 серед юніорів, стала гордістю і почесною гостею української громади Мельбурна.

Другий абзац:

Про це повідомляє пресслужба Союзу українських організацій Австралії, передає власний кореспондент Укрінформу.

Іноді словосполучення «власний кореспондент» подають скорочено «власкор».

Заголовок:

У Туреччині відновили туристичні польоти на повітряних кулях

Перший абзац:

У турецьких історичних областях Каппадокія та Памуккале, що популярні серед туристів з усього світу незвичними рельєфами та краєвидами, відновили польоти повітряних куль, припинені через COVID-19.

Другий абзац:

Про це повідомляє власкор Укрінформу із посиланням на міністра транспорту та інфраструктури Туреччини Аділа Караісмаїлоглу.

Заголовок:

У Туреччині відкрили перший в країні завод з виробництва сонячних панелей

Перший абзац:

Перший в Туреччині завод з виробництва сонячних панелей було відкрито в Анкарі, завдяки чому країна планує зайняти лідерські позиції у цій сфері в Європі та на Близькому Сході.

Другий абзац:

Про це повідомляє власкор Укрінформу в Туреччині.

13. **Про це в письмовому інтерв'ю кореспондент (-у), (-ам) (назва агентства) заявив/сказав ... (посада, ім'я, прізвище особи):**

Заголовок:

Греція готова стати мостом, що з'єднає Китай і Європу — прем'єр-міністр Греції А. Самарас

Перший абзац:

Афіни, 23 серпня (Сінхуа) — Греція готова стати мостом, що з'єднає Китай і Європу.

Другий абзац:

Про це в письмовому інтерв'ю кореспондентам агентства Сінхуа заявив прем'єр-міністр Греції Антоніс Самарас.

14. **Про це повідомила (назва структури) у відповідь на запит ... (назва інформаційного агентства):**

Заголовок:

У Мін'юсті розповіли, ким у них працює довічно засуджена співробітниця

Перший абзац:

Жінка, засуджена до довічного позбавлення волі, яка працює в Міністерстві юстиції України, обіймає посаду помічника патронатної служби міністра.

Другий абзац:

Про це повідомила пресслужба Мін'юсту у відповідь на запит УНІАН.

Одержана таким способом інформація завжди є унікальною. У цій новині йдеться про, здавалося б, неможливе: зазначено, що жінка працює на умовах трудового договору. У її обов'язки входить, складання звіту про стан виконавської дисципліни та проведену роботу зі здійснення контролю в центральному апараті та міжрегіональних територіальних органах з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції України; надання пропозицій щодо вдосконалення взаємодії між персоналом пенітенціарної системи і особами, що відбувають покарання, та покращення умов їх перебування в місцях позбавлення волі. Робота проводиться поза межами приміщень Міністерства юстиції України на території державної установи «Качанівська виправна колонія».

15. **Як повідомляє ... (назва інформаційного агентства), про це йдеться у заголовку ... (назва структури), повний текст якої оприлюднений на сайті ... (назва цієї структури, може бути у вигляді аббревіатури):**

Заголовок:

У НАТО підтримали санкції США проти Росії та згадали про Будапештський меморандум

Перший абзац:

Північноатлантична рада підтримала санкції проти Росії, які були оголошені у четвер у США у відповідь на дестабілізуючу поведінку Російської Федерації, та

згадала серед таких дестабілізуючих дій порушення Росією власних зобов'язань перед Україною в рамках Будапештського меморандуму.

Другий абзац:

Як повідомляє Укрінформ, про це йдеться у заяві Північноатлантичної ради, повний текст якої оприлюднений на сайті НАТО.

До подібних формулювань належать:

Як повідомляє ... (назва інформаційного агентства), впливає із документа ... (назва структури, яка надала його), текст якого є у розпорядженні ... (назва інформаційного агентства).

Як повідомляє ... (назва інформаційного агентства), ... заявив на прес-конференції ... (посада, ім'я, прізвище особи) у ... (назва місця її проведення, яким часто буває приміщення інформаційного агентства).

Як повідомляє ... (назва інформаційного агентства), ... йдеться у заяві ... (назва її автора чи структури), переданій для ... (назва інформаційного агентства).

16. Як передає ... (назва інформаційного агентства), про це йдеться на сайті ... (назва сайту).

Заголовок:

СКУ оголосив про вакансії у своєму головному офісі в Торонто

Перший абзац:

Світовий конгрес українців (СКУ) оголосив про дві вакансії для роботи упродовж літа у своєму головному офісі в Торонто, Канада.

Другий абзац:

Як передає Укрінформ, про це йдеться на сайті СКУ.

17. Як передає ... (назва інформаційного агентства), про це йдеться в прямій трансляції ... (назва телеканалу).

Нерідко джерелом є прямі трансляції визначних, унікальних подій. Наприклад, політ вперше в історії у космос туриста, яким став бізнесмен Річард Бренсон, показували у прямому ефірі телеорганізації та YouTube-канал.

Заголовок:

Корабель Virgin Galactic із Бренсоном на борту успішно злітав у космос

Перший абзац:

Космоліт Річарда Бренсона успішно приземлився, а мільярдер став першим пасажиром свого туристичного ракетоплана.

Другий абзац:

Як передає Укрінформ, про це йдеться в прямій трансляції Virggin Galactic.

18. Використовуючи джерело, яке не є результатом особистого спілкування журналіста із особою, пресслужбою чи іншим представництвом будь-якої структури, інформаційне агентство здійснює не тільки посилання на джерело, а й вказує його сайт, де читач може знайти первинне повідомлення про подію.

Заголовок:

У Франції на АЕС прогрімів вибух

Перший абзац:

На атомній електростанції Фламанвіль на південному заході Франції у четвер стався вибух.

Другий абзац:

Про це повідомляє Reuters із посиланням на французьку газету Ouest France... (http://www.reuters.com/article/france-nuclear-flamanville-idUSL9N1F101L).

Такий принцип — це своєрідне запрошення, щоб читач міг самостійно ознайомитися із джерелом новини.

Заголовок:

Авіакомпанія «Роза вітрів» отримала дозвіл на польоти з Вінниці в Єгипет

Перший абзац:

Авіакомпанія «Роза вітрів» отримала дозвіл на польоти з Вінниці в Єгипет.

Другий абзац:

Таке рішення прийняла сьогодні Комісія Державіаслужби з експлуатації повітряних ліній, повідомляє Центр транспортних стратегій... (http://cfts.org.ua/news/2016/09/26/roza-vetrov-poluchila-razreshenie-na-polety-iz-vinnitsy-v-egipet-36635/).

Спрямування уваги до першоджерела є важливим, адже інформаційне агентство цим детально повідомляє читачів «про виникнення інформації, щоб вони самі оцінили ступінь її достовірності» [2, с. 134].

4. 5. Види джерел

Прийнято поділяти джерела на *ідентифіковані* та *неідентифіковані*.

Ідентифіковане джерело — це те, яке ідентифікується за іменем і прізвищем або конкретною назвою об'єкта чи структури. Провідні світові інформаційні агентства використовують лише такі джерела.

У новині точно вказують ім'я, прізвище, посаду, звання або ранг особи, повну назву структури та її приналежність. Використовуються лише авторитетні джерела, які компетентні у сфері, про яку йдеться в новині.

Українформ у Редакційному кодексі визначає, що «як джерела треба використовувати, зокрема:

- побачене і почуте кореспондентом на події або під час оприлюднення новини;
- інтерв'ю з учасником суспільно важливої події, носієм ексклюзивної інформації;
- захід, спеціально організований для поширення інформації: пресконференція, брифінг, круглий стіл, презентація, акція, підхід до преси, спілкування з людьми тощо;
- відповідь на інформаційний запит Українформу;
- інформація з програм телебачення і радіо, інтернет-трансляцій;
- пресрелізи та інші продукти роботи пресслужб;
- веб-сайти, публікації у друкованих засобах масової інформації» [9, с. 5].

Цим джерела не вичерпуються, адже сюди можна віднести статистичні, соціологічні дані, офіційну інформацію — документи, розпорядження, меморандуми, постанови, що надходять із органів влади, бізнес-структур, політичних партій, відомств, організацій тощо.

Щодо пресрелізів, то вони складають лівову частку джерельної бази, якою користуються інформаційні агентства. Щоправда, кожен із таких текстів не завжди відповідає стандартам інформаційних агентств, адже здебільшого його мета — показати у вигідному світлі керівника чи структуру, про яких йдеться. Тому кожний пресреліз журналісти аналізують, щоб виявити, наскільки цінною чи ексклюзивною є подана в ньому інформація, а при необхідності звертаються до його авторів. Це роблять обов'язково і в тому випадку, коли виникає сумнів у правдивості переданої інформації.

Стабільним і надійним джерелом для інформаційних агентств є інші інформаційні агентства. При використанні їхніх повідомлень застосовують форми посилань, про які мова йшла вище.

У Чорному морі стартували українсько-американські навчання Sea Breeze

В акваторії Чорного моря стартували ювілейні, двадцяті, українсько-американські навчання Sea Breeze, які через коронавірус обмежаться лише морською фазою із залученням авіації.

Про це йдеться у *повідомленні інформажентства Арміяінформ*.

Японський літаючий автомобіль здійснив перший політ з людиною

Японська компанія SkyDrive Inc. розробила літаючий автомобіль, який здійснив перший тестовий політ з людиною на борту.

Як передає Укрінформ, *про це повідомляє Ассошиейтед Прес*.

Незрячий пробіг п'ять кілометрів за вказівками штучного інтелекту Google

Чоловік, який втратив зір близько 30 років тому, здійснив 5-кілометровий пробіг у Центральному парку Нью-Йорка завдяки штучному інтелекту компанії Google, який вказував напрям через навушники, під'єднані до смартфона.

Як передає Укрінформ, *про це повідомляє Рейтер*.

В Ізраїлі створили штучний інтелект для захисту лікарень від кібератак

Ізраїльські дослідники створили технологію на основі штучного інтелекту, яка захистить медичні пристрої від кіберзагроз.

Як передає Укрінформ, *про це повідомляє Сінхуа*.

Журналіст інформаційного агентства нерідко є безпосередньою дійовою особою акцій, прес-турів, експедицій, мітингів тощо. Тоді він має право бути названим як джерело.

Відтак посилання набудуть такого вигляду:

Кореспондент ... (назва інформаційного агентства), який був серед учасників ... (назва події), повідомляє ...

Про це повідомляє кореспондент ... (назва інформаційного агентства), який був очевидцем/учасником ... (подія, випадок).

Тернопіль відтворив Хресну дорогу

Близько п'яти тисяч мешканців обласного центру вийшли сьогодні на вулиці рідного міста, аби відтворити Хресну дорогу, котрою ішов Ісус Христос.

Кореспондент Укрінформу, який був серед учасників процесії, повідомляє, що ця подія збрала людей різних професій.

Журналіста як джерело ідентифікують і таким формулюванням:

Про це з місця події повідомляє кореспондент ... (назва інформаційного агентства)»:

Смолоскипна хода в Києві завершилася молебнем на Аскольдовій могилі

Смолоскипна хода, яка о 18 годині розпочалася на Арсенальній площі, закінчилася молебнем біля Аскольдової могили.

Про це з місця події повідомляє кореспондент Укрінформу.

За логікою, у третьому абзаці має бути цитата цього джерела, тобто автора?

Ні. Хоч автор і брав участь у події, він наводить цитату іншої особи, яка є, наприклад, організатором події.

Ключовим джерелом завжди є фахівець. Інформаційне агентство зобов'язує своїх журналістів при виборі джерела інформації визначити його надійність — вони мають «знайти найавторитетніше джерело» [9, с. 6].

Неідентифіковане джерело — це завуальоване посилання на когось чи щось без назви, імені, прізвища:

Саудівська Аравія закликала до нафтового «заморожування»

Саудівська Аравія попросила всі країни-учасниці організації ОПЕК підтримати рішення про заморожування рівня нафтовидобування перед початком зустрічі в Досі.

Про це повідомляє ... (назва ЗМІ) із посиланням на джерело у нафтовій сфері.

Чи можуть, наприклад, аналітики, економісти, ті, хто займається імпортом нафтопродуктів, довіряти цьому повідомленню? Неідентифікованість завжди «викликає роздратування» [3, с. 96].

Із точки зору об'єктивності і правдивості, такі посилання неприйнятні для інформаційного агентства, адже вони не надають переконливості новині.

Вживання неідентифікованого джерела підриває довіру до новини і накладає на агентство та журналіста особливу відповідальність.

Має рацію Зігфрід Вайшенберг, коли сумнівається, чи потрібно оприлюднювати інформацію неідентифікованого джерела [2, с. 136]. Останнє найчастіше намагаються подати такими формулюваннями:

«Як зазначило анонімне джерело...».

«Це сказало джерело, близьке до Президента...».

«Як стало відомо із урядових кіл...».

«Як повідомило поінформоване джерело в уряді...».

«Як сказав представник департаменту, який попросив не називати його прізвище...».

«Як вважають експерти...».

«Як повідомив сайт ... (*назва сайту*), посилаючись на високопоставлене джерело в силових відомствах країни...».

«Як стало відомо з поінформованих, гідних довіри джерел...».

«Як повідомили у Міністерстві внутрішніх справ...».

«В офісі Президента не підтвердили, але й не спростували інформацію про...».

«Як повідомило джерело в уряді ... ».

«За інформацією джерела, близького до Ради національної безпеки і оборони...».

«Поінформувало джерело в міській раді... (*назва міста*)».

«Про це повідомили у дипломатичних колах...».

«Як повідомило джерело в одній із політичних сил...».

Часто таку анонімність працівники ЗМІ пояснюють тим, що саме завдяки збереженню імені і прізвища «джерела» вони здобули ексклюзивну інформацію.

Погоджуємося, що успіх журналіста залежить від його вміння знаходити ексклюзивні джерела («exclusive 2. adj. 1) винятковий, особливий... 6) єдиний (у своєму роді)» [1, с. 378]. Тобто, йдеться про те, що цінна інформація, яку ще ніколи не оприлюднювали, надається лише для єдиного ЗМІ.

«Журналіст має докладати всіх зусиль, аби одержати доступ до ексклюзивної інформації. Ексклюзивною є інформація, якою не володіють інші. Треба пам'ятати, що ексклюзивна інформація є предметом широкого цитування в інших ЗМІ, а отже, запорукою високого авторитету агентства» [9, с. 6].

Для збору ексклюзивної інформації журналіст інформаційного агентства використовує:

- інтерв'ю;
- документ, що видається важкодоступним, але наданий винятково для інформаційного агентства;
- відповідь на інформаційний запит, що стосувався важкодоступної, нової або не запитованої раніше інформації;
- публічне запитання носію інформації за умови, якщо контекст запитання не відомий журналістському загалу [Там само].

Добування такої інформації нерідко супроводжується значними труднощами або спротивом певних осіб, які не зацікавлені в тому, щоб якість «незручні» для них відомості були оприлюднені в ЗМІ. І тоді журналісту доводиться демонструвати таким людям вимоги статті 171 Кримінального

кодексу України «Про перешкоджання законній професійній діяльності журналістів» [20].

Але чи потрібно журналісту інформаційного агентства займатися «розвідуванням» такої інформації, якщо заздалегідь відомо, що джерело воліє бути не названим, анонімним? Редакційний кодекс Укрінформу передбачає, що «отримання ексклюзивної інформації не варто відкидати через анонімність джерела. Варто лише чітко усвідомлювати, що анонім має певну мету, коли поширює інформацію» [9, с. 6].

Те ж саме радить Зігфрід Вайшенберг: якщо «джерела не бажають бути розкритими, проте зацікавлені в оприлюдненні своєї інформації, треба виявити мотиви такого інтересу» [2, с.136].

Редакційний кодекс Укрінформу допускає, що у виняткових випадках можливі посилання на анонімне «джерело»: «Укрінформ може ставити на стрічку інформацію з одного анонімного джерела лише у виняткових випадках, коли йдеться про достовірну інформацію, отриману з надійних джерел, які безпосередньо знають ситуацію.

В інших випадках обов'язкове застосування «перехресної» перевірки — два джерела або більше завжди краще ніж одне» [9, с. 6].

Але такий підхід може використовуватися лише «для захисту інсайдера» [Там само]. Правда, подано це зі справедливим застереженням про те, що цей сумнівний «підхід» підриває довіру до новини і накладає на журналіста та агентство додаткову відповідальність.

Чи правомірно інформаційними агентствами використовувати анонімні джерела?

У Законі України «Про інформаційні агентства» зазначено: «Законодавство України про інформаційні агентства складають Конституція України, закони України «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про державну таємницю», цей Закон, інші законодавчі акти України, міжнародні договори в галузі свободи слова та інформації, ратифіковані Україною» [17].

Стаття 21 Закону України «Про інформаційні агентства» деталізує: «Журналіст інформаційного агентства має права та виконує обов'язки, визначені чинним законодавством України про пресу, телебачення і радіомовлення» [Там само].

Відповідно на журналіста інформаційного агентства розповсюджується і норма статті 25 Закону України «Про інформацію», у якій зазначено: «Журналіст має право не розкривати джерело інформації або інформацію, яка дозволяє встановити джерела інформації, крім випадків, коли його зобов'язано до цього рішенням суду на основі закону» [18].

Стаття 26 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» встановлює, що журналіст «має право... на збереження таємниці авторства та джерел інформації за винятком випадків, коли ці таємниці обнародуються на вимогу суду». Тут же зазначено, що журналіст «також зобов'язаний ... задовольняти прохання осіб, які надають інформацію, щодо їх авторства або збереження таємниці авторства» [16].

У статті 59 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» вказано, що «телерадіоорганізація зобов'язана ... зберігати у таємниці, на підставі документального підтвердження, відомості про особу, яка передала інформацію або інші матеріали за умови нерозголошення її імені» [19].

Отже, законодавство визнає можливість існування джерела, яке можна не називати. І цим заохочує журналістів до балансування на грані правди і вигадки, дає простір для вживання неідентифікованого джерела, яке, однак, знижує градус достовірності і відповідно довіри до інформації.

Іноді виправдовують використання анонімного джерел, «якщо це суспільно важливий факт, а оприлюднення джерела може загрожувати його життю, здоров'ю чи професійній діяльності» [21]. Так стверджує «Методологія моніторингу професійних стандартів журналістики», яку використовує громадське об'єднання «Інститут масової інформації».

Деякі ЗМІ, зважаючи на названі вище норми законодавства, не роблять заборонних застережень у застосуванні неідентифікованого джерела і їхні стандарти дозволяють ним користуватися нарівні із ідентифікованими.

Як правило, до такого виду посилання вдаються, аби приховати реальне джерело чи прізвище інформатора:

Запланований на 19 травня у Брюсселі саміт Україна-ЄС переноситься

Запланований на 19 травня у Брюсселі саміт Україна-ЄС переноситься.

Про це повідомило джерело в структурах Євросоюзу.

Стосовно такого посилання виникає запитання: яке ж це таке засекречене джерело, що його не можна назвати? Адже йдеться про звичайну річ — зміну дати в протоколі.

Очевидно, що рішення про перенесення дати серйозної зустрічі зафіксоване у відповідних документах Європейського союзу і не приймалося якимось таємним способом. Про це рішення знають найвищі посадовці, які можуть його прокоментувати. Цілком зрозуміло, що журналіст не спромігся з кимось із них порозмовляти, а тому обмежився (за нашою ймовірною версією) почутим від службовців нижчої ланки. Чи можуть такому повідомленню повірити,

наприклад, дипломати, політологи, експерти моделювання політичних ситуацій? Звісно, що ні, бо вони хочуть мати точні дані, а тому самостійно почнуть перевіряти повідомлення, спілкуючись із високопосадовцями у відповідних структурах Європейського союзу. Це ж мав би зробити і журналіст.

Можливо, черговому редактору на випуску новин журналісти й повідомили прізвище того, кого «завулювали» під «джерело». До речі, щоб з'ясувати останнє, в Укрінформі, наприклад прийнято, що «дирекція та випускові редактори мають право зобов'язати журналіста назвати джерело інформації для прийняття правильного рішення щодо використання інформації, але не повинні розголошувати його» [9, с. 6].

А як тоді бути із нормою закону про те, що журналіст має право не розголошувати своє джерело, — не має значення, чи це кореспондент чи редактор випуску новин? Отже, інструкція вимагає це зробити всупереч закону.

Слід проявляти максимальну пильність, коли йдеться про анонімні джерела.

Спроби «затуманити» джерело йдуть на шкоду, оскільки викликають сумнів у правдивості повідомленого та недовіру до таких «джерел».

Журналіст інформаційного агентства повинен боротися за ідентифіковане джерело до кінця, наскільки це можливо, особливо, коли йдеться про особу. Він має потурбуватися про отримання дозволу на розкриття її імені і прізвища. І тут треба прислухатися до поради: «Якщо інформатор на це не погоджується, журналістові треба шукати інше джерело цієї важливої інформації» [2, с.136].

Проте такої слушної поради, як свідчать приклади, не завжди дотримуються ЗМІ.

Відсутність точної назви джерела означає лише одне: автор повідомлення намагається надати «солідності» новині, прикриваючись високими установами. Хоча це не означає, що він не брав коментарі. Цілком ймовірно, що особа не захотіла «світитися». У такому випадку, якщо редактор вболіває за авторитетність інформаційного агентства, він мав би провести розмову із автором, адже той подав, по суті, мало підтверджену новину. Тут є одна небезпека: можливо, таким чином хочуть дискредитувати самого журналіста. Якщо у процитованих словах виявиться неточність, а ще гірше, коли неправдивість, то журналіст не зможе себе захистити. Американська журналістика не приймає такої анонімності джерел, інакше би було порушено конституційне право громадянина на точну, вивірену інформацію. Так записано в Конституції США, і це положення має пряму дію. Ніхто його не намагається розуміти по-своєму, тобто, не подає читачу чи слухачу заміники правди.

Уявімо собі: автор повідомляє, що внаслідок *розгерметизації трубопроводу в цеху виробництва азотної кислоти* відбувся викид *нітрозних газів у великій кількості*, та зазначає, що про це йому стало відомо із достовірного джерела, яке попросило себе не називати. І таку новину поширили ЗМІ.

Перша реакція аудиторії: через те, що інформація подана, наче з-під поли контрабандний товар, люди насторожаться і не знатимуть, які насправді масштаби події. Очевидно, подумают вони, щось не так, від нас приховуються реальні розміри лиха. Панічний страх у такому випадку спонукатиме людей думати, а чи не покинути нам територію, над якою зависла жовта хімічна хмара? Якби цей же коментар був поданий від імені директора або інших функціонерів, які займаються безпекою виробництва, то населення знало б, що керівництво чітко володіє ситуацією, і оскільки воно, наприклад, не закликає до евакуації, то загрози всьому живому в довіллі немає.

Або інше. Після аварії літака в одному із перших повідомлень звучало, що загинуло 169 осіб, а на борту було 172. Автор скористався інформацією офіцера служби з надзвичайних ситуацій, який, повідомивши його про це, просив не поспішати, почекати десять хвилин, впродовж яких з'ясується все точно. «Саме тоді наш керівник (генерал) і назве цифру жертв. Я ж кажу про те, що сам чув», — сказав працівник МНС. Автора мало би насторожити друге прохання співрозмовник, якого він знав особисто: «На мене не посылайтеся, бо я, згідно із регламентом служби, не уповноважений подавати відомості для преси».

Однак сенсаційна сверблячка виявилася вище здорового глузду і автор «випалив», використавши як джерело представника служби. Випусковий редактор, не вагаючись, дав дозвіл випуск новини. В аеропорту, до якого не долетів лайнер, вже знали про трагедію кілька десятків людей, котрі приїхали зустрічати своїх дітей, дружин, чоловіків. Почуте повідомлення начебто з місця аварії (а це за тисячу кілометрів) спочатку дало кожному надію, що саме двоє їхніх рідних врятувалося. Натовп кинувся до диспетчерських служб, вимагаючи сказати істину, а там розводили руками... Лише через півгодини було офіційно оголошено: згоріли всі...

Що привело до дискредитації автора і його електронного ЗМІ? Безвідповідальний вибір джерела, яке виявилось некомпетентним, та переконаність, що в новинах неідентифіковане джерело має право на існування.

Журналіст інформаційного агентства не повинен діяти таким чином.

Всі журналісти мають неухильно дотримуватися одного із положень статті 26 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», яке зобов'язує журналіста «подавати для публікації об'єктивну і

достовірну інформацію» [16]. Зрозуміло, що повною мірою це стосується і журналіста інформаційного агентства.

Як в інформаційних агентствах ставляться до чуток? Чи використовують їх як джерела?

Авторитетні агентства, наприклад, Укрінформ, не пишуть безпосередньо про чулки. «Якщо таке повідомлення неможливо проігнорувати, то найкращим варіантом є спростування з посиланням на достовірне джерело. Нерідко чулки набувають офіційного підтвердження» [9, с. 7]. У такому випадку слід знайти особу, експерта, котрі можуть прокоментувати те, хто ймовірно поширював чулки, хто не хотів, щоб вони виявилися правдою, які можливі наслідки приховування фактів тощо.

«Укрінформ викладає факти, а не чулки», — заявляє Редакційний кодекс Укрінформу. [Там само]. Споживачі новин цього агентства покладаються на його здатність розрізняти факти та чулки, і його репутація значною мірою базується на цьому.

Натомість при одержанні кваліфікованих пояснень, офіційних документів інформаційне агентство спростує чулки. Нерідко це доводиться робити у зв'язку із поширенням недостовірної інформації про «аварії», «інциденти» на техногенних підприємствах. Творці таких фейків, розуміючи чутливість цієї теми, прагнуть посіяти паніку та хибні трактування, які, безперечно, збуджують хвилювання мільйонів людей, бо ж йдеться про безпеку і здоров'я.

Якщо кореспонденту інформаційного агентства стає відомо про чулки, пов'язані, наприклад, із атомними електростанціями України, він спершу звертається в інформаційні центри, які є на всіх українських АЕС — Запорізькій, Хмельницькій, Рівненській, Південно-Українській та на Державному спеціалізованому підприємстві «Чорнобильська АЕС» (ЧАЕС зупинена у 2000 році, однак тут тривають роботи із виведення енергоблоків з експлуатації). Фахівці цих енергетичних об'єктів завжди надають оперативне пояснення ситуації:

Директор Хмельницької АЕС Микола Панащенко спростував чулки про радіаційне забруднення довкілля станцією

Твердження, які поширюються серед жителів західноукраїнських областей про те, що нібито Хмельницька АЕС спричинила радіаційне забруднення навколишнього середовища, є брехливою вигадкою.

Про це кореспондентові Укрінформу сказав генеральний директор ХАЕС Микола Панащенко.

«Аерозольні викиди, які утворені в процесі експлуатації і дозволені законодавством, не становлять ніякої загрози населенню, адже їх величини надзвичайно малі — середньодобовий об'єм інертних радіоактивних газів у 588 разів нижчий допустимого рівня, довгоживучих радіонуклідів — у 20 тисяч разів, йоду — у 16 тисяч разів менший», — сказав Панащенко.

За його словами, у тридцятикілометровій зоні спостереження ХАЕС моніторинг довкілля веде незалежна автоматизована система контролю радіаційного стану (АСКРС) за допомогою 15 постійних постів, що оновлюють інформацію кожні дві хвилини. Радіаційний фон тут фіксують в межах 7 — 13 мікрорентгенів за годину, що відповідає природному рівню, який був до початку експлуатації ХАЕС.

Дедалі частіше певні структури чи особи для поширення чуток використовують кібератаки, в результаті чого на сайтах, у тому числі і органів влади, можуть з'явитися відповідні повідомлення, як це сталося у випадку із Вараською міською радою. Внаслідок несанкціонованого проникнення на її вебсайт тут було розміщено текст про те, що сталася аварія на Рівненській АЕС і почато евакуацію жителів із її тридцятикілометрової зони. Міськрада оперативно на своїй сторінці у Facebook опублікувала скріншот фальшивки, наклавши на неї напис «Недостовірна інформація».

Першим відреагував на ситуацію інформаційний центр Рівненської АЕС:

«Увага! Важлива інформація. У зв'язку із поширенням в Інтернеті дезінформації стосовно нештатної ситуації на Рівненській АЕС та евакуації мешканців міста-супутника, повідомляємо, що станом на 12:30 енергоблоки №№ 1, 2, 3 РАЕС працюють в штатному режимі та енергоблок № 4 з 6 вересня перебуває у середньому планово-попереджувальному ремонті.

Порушень меж і умов безпечної експлуатації не було.

Радіаційний, протипожежний та екологічний стан на РАЕС і прилеглий території не змінювався й перебуває у межах чинних норм.

Відбулося несанкціоноване втручання у роботу офіційних сайтів Вараської міської ради та Нацполіції України, звідки й поширилася фейкова новина. Тож просимо населення не розповсюджувати неправдиву інформацію та довіряти перевіреним джерелам! Уся достовірна оперативна інформація щодо роботи енергоблоків Рівненської АЕС публікується на наших офіційних ресурсах — сторінках у соцмережах та сайті, де також в онлайн режимі доступні усі радіаційні показники» [23].

Інформаційне агентство УНІАН через 40 хвилин так подало новину про цю ситуацію, використавши як джерело спростування фейку, оприлюднене на сторінці міськради у Facebook.

Міськрада Вараша спростувала «викид радіації» на Рівненщині і повідомила про злам її сайту

Міська рада Варашу Рівненської області повідомила про несанкціоноване втручання в роботу офіційного вебсайту, де сьогодні було розміщено фейкове повідомлення про аварію на АЕС.

Спростування фейку оприлюднене на сторінці міськради в Facebook.

«Сьогодні відбулося несанкціоноване втручання в роботу офіційного вебсайту Вараської міської ради, внаслідок чого на сайті розміщено недостовірну інформацію. Про подію повідомлено правоохоронні органи, які зараз встановлюють усі обставини події», — йдеться в повідомленні.

Раніше сьогодні на сайті міськради Вараша з'явилося повідомлення про нібито надзвичайну ситуацію у зв'язку з аварією на атомній електростанції і початок евакуації у 30-кілометровій зоні біля АЕС.

Через 10 хвилин Укрінформ публікує новину, де як джерело використано Державну службу України з надзвичайних ситуацій:

Рятувальники спростували викид радіації на Рівненській АЕС

Державна служба України з надзвичайних ситуацій спростовує інформацію щодо викиду радіації на Рівненській АЕС.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє ДСНС.

«У зв'язку з розповсюдженням неправдивої інформації щодо викиду радіації на Рівненській АЕС поблизу м. Вараш ДСНС повідомляє, що аварій чи інших нештатних ситуацій на території АЕС не виникало», — йдеться у повідомленні.

Ззначається, що радіаційний фон в межах норми (0,10 мкЗв/г). Рівненська АЕС працює у штатному режимі.

Нарівні зі спростуванням чуток інформаційним агентствам доводиться нерідко повідомляти і про різні «замінування». Що стосується «замінувань» атомних електростанцій, то журналісти теж найперше прагнуть одержати офіційну інформацію зі станцій, яка, зазвичай, відображає весь перебіг розслідувань, що проводиться після анонімного сигналу про закладання вибухового пристрою. Прикладом такого пресрелізу є спростування, випущене інформаційним центром Рівненської АЕС:

«Анонімні повідомлення про замінування АЕС України виявилися хибними

Сьогодні, 2 жовтня, зафіксовано факт анонімного телефонного повідомлення про «замінування» АЕС країни. В результаті проведеного огляду промислових об'єктів Рівненської АЕС інформацію про замінування не підтверджено.

2 жовтня близько 12:30 було отримано повідомлення про те, що об 11 годині до Головного управління Нацполіції в Запорізькій області надійшов анонімний

дзвінок про мінування всіх атомних електростанцій України. Аналогічного повідомлення по Рівненській області не було.

У рамках реагування на дане повідомлення було зібрано антитерористичний штаб ВП РАЕС, проінформовано територіальні органи поліції та СБУ, вжито заходів щодо посилення фізичного захисту об'єкта.

З метою перевірки отриманої інформації працівниками служби фізичного захисту РАЕС, військовослужбовцями військової частини 3045 Нацгвардії України із залученням працівників інших структурних підрозділів ВП РАЕС, спільно зі співробітниками вибухо-технічної служби Головного управління Нацполіції в Рівненській області та Вараського відділу поліції у період з 13-ої до 16-ої години 02.10. 2020 р. було проведено перевірку та огляд прилеглої до Рівненської АЕС території та захищеної зони її промислового майданчика, приміщень та будівель ВП РАЕС в межах захищеної та особливо-важливих зон, зовнішніх об'єктів.

У результаті проведених перевірок та оглядів заборонених предметів, в тому числі вибухових пристроїв, які можуть бути використані в диверсійних цілях, не виявлено.

Нагадуємо, що чинним законодавством України за вказані злочини передбачено кримінальне та адміністративне покарання.

Так, стаття 259 Кримінального кодексу України передбачає за завідомо неправдиве повідомлення про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками — покарання позбавленням волі на строк від двох до шести років. Те саме діяння, якщо воно спричинило тяжкі наслідки або вчинене повторно, карається позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років» [23].

Інформаційний центр додає сюди також вимогу, яку обов'язково повинні виконувати журналісти, щоб засвідчити достовірність:

«При використанні тексту пресрелізу вказівка на його автора чи посилання на джерело інформації (офіційний веб-сайт РАЕС) є обов'язковим: <https://www.rnpp.rv.ua>» [Там само].

Продемонстрований пресреліз показує також, які служби задіяні у подібній ситуації, — саме до них має звертатися журналіст, аби одержати різнобічні відомості про роботу, що проводиться у таких випадках за прийнятими сценаріями і регламентами.

4. 6. Особливості вибору джерела

Журналіст часто має широкий вибір осіб для використання їх як джерела. Уявімо, що він взяв участь у всеукраїнському фестивалі-конкурсі вишиванок. Пишучи новину, зробив посилання на організатора події, який зазначив, що

«одяг, прикрашений українським орнаментом, показали жителі з усіх куточків країни. Це свято продемонструвало любов людей до своїх етнографічних коренів, стало уособленням високої поетики української душі».

По-перше, це — загальники, хоч вони і пояснюють зміст заходу. Але, коли йдеться про визначення мистецької складової конкурсу, то таке може дати лише спеціаліст, наприклад, дослідник стилів народного вишиваного одягу, що й буде відображено у його цитаті у третьому абзаці.

Нерідко джерелом стають переможці різноманітних чемпіонатів, конкурсів, фестивалів, які про свою першість повідомили у соціальній мережі. Відповідно слід саме цитати цих осіб наводити у третьому абзаці:

Молодіжний симфонічний оркестр України переміг на World Orchestra Festival

На World Orchestra Festival, який напередодні, 26 червня, пройшов у Відні, Молодіжний симфонічний оркестр України здобув «золото» серед більш ніж 140 оркестрів із 33 країн світу, а українка Оксана Линів отримала відзнаку в категорії «Видатна диригентка».

Про це у Фейсбуці повідомила диригентка Оксана Линів, передає Укрінформ.

«Дякую журі за Outstanding conductor Award 2021, яку присудили мені серед усіх інших диригентів фестивалю та Gold Award для Молодіжного симфонічного оркестру України. У фестивалі взяли участь більш ніж 140 оркестрів з 33 країн світу», — написала Линів. (Укрінформ).

Автор пише про те, що образ княгині Марії Несвицької, яка у 1492 році домоглася надання Магдебурзького права місту ... (*назва*), відтворює пам'ятник, встановлений тут на центральній площі.

Чия цитата в оцінці події тут буде виправдана?

Міського голови? Але що він може сказати з цього приводу — можливо, про те, що належно вшановано пам'ять засновниці міста? Цей й так зрозуміло, оскільки встановили пам'ятник.

А, може, доречнішим було б висловлювання краєзнавця або історика?

Певна річ, джерелом має бути скульптор. І тоді він розповість, як втілив свою ідею — з білого мармуру вирізьбив образ владної правительки, котра володіла тоді цим поселенням, відобразив її близькість до простого люду, що засвідчують промовисті метафоричні деталі одягу, серед яких відтворена різцем блуза міщанки із орнаментом народної вишивки середньовіччя. Він також скаже, про вибір місця для встановлення кам'яної фігури — арковий комплекс, під яким розташовано пам'ятник, — знаходиться над новоспурдженими підземними торговими галереями, де розмістилося кілька десятків магазинів, а також перехід, що веде на головні продовольчі та промислові ринки. Таке сусідство зумовлене творчим задумом, адже з ім'ям покровительки

пов'язують розвиток торгівлі в колишньому селищі, що опинилося на перехресті комерційних шляхів, які вели зі сходу в Західну Європу та з півдня у Прибалтику. Магдебурзьке право дозволило тут проводити ярмарки, почати діловий та культурний обмін, насамперед із Польщею.

Якість новини залежить і від якості джерела. Ним має бути найвища посадою особа, яка має відношення до події, явища, випадку і може висловити компетентну оцінку, дати пояснення, коментар тощо. Журналіст при виборі джерела повинен орієнтуватися на ту особу, яка про певну подію може сказати найточніше і найкомпетентніше: президент країни, керівник уряду, парламенту, міністр, генеральний директор АЕС, керівник заводу, голова обласної ради тощо. При неможливості використати як джерело найвищих посадових осіб журналіст намагається зробити це із фахівцями, які в службовій ієрархії стоять нижче.

Якщо журналіст, наприклад, дізнався про те, що із конвеєра автомобільного заводу зійшла машина нової моделі, то його обов'язок взяти коментар у директора підприємства, який і виступить джерелом. Якщо з директором не відбулася розмова з різних об'єктивних причин, то далі слід повторити цю ж спробу, намагаючись почути думку головного інженера або інших керівників. Зрештою, можна звернутися у пресслужбу заводу чи в галузеве міністерство.

Журналіст одержав повідомлення з обласної організації репресованих про те, що працівники краєзнавчого музею розпочали паспортизувати місця, де проходили під часм Другої світової війни битви воїнів Української Повстанської Армії із військами НКВС.

Очевидне джерело новини — названа пресслужба. Однак, журналіст може подати подію так, що про неї йому стало відомо від директора музею. Тоді він обов'язково повинен провести з ним особисто розмову. Після цього має право назвати його як джерело: «Про це кореспондентові ... *(назва інформаційного агентства)* повідомив директор краєзнавчого музею ... *(ім'я, прізвище)*».

Можливо, автор вирішить, що краще джерелом показати керівника експедиції — науковця, який розвине розповідь, зазначить про обставини бою, кількість військ з обох боків, наслідки битви, число полеглих героїв-повстанців, скаже про значення паспортизації меморіальних поховань учасників українського національно-визвольного руху Опору в роки Другої світової війни. Але для цього слід обов'язково в нього особисто взяти коментар.

Коли ж автор не поспілкується із особою, котру хоче назвати джерелом, але використає її цитату із пресрелізу, то ця особа може мати претензії до журналіста, — заявити після виходу новини на сайті, що, мовляв, вона персонально для журналіста цього не говорила. Бувають у зв'язку із цим вимоги

до інформаційного агентства спростувати повідомлення, або ще гірше: подають до суду, використовуючи своє право оскаржувати, закріплене в тому числі і в законах України про ЗМІ.

Слід пам'ятати правило: якщо у вас немає магнітофонного запису цитати, а ви її сформулювали на основі нотаток у блокноті, то обов'язково погодьте відтворене вами висловлювання чи коментар із його автором. І ніяких доповнень від себе! Винятків тут бути не може.

Джерелом новин для інформаційних агентств є також пресслужби або відділи чи управління зв'язків із громадськістю, інші підрозділи центральних та місцевих органів виконавчої влади й місцевого самоврядування, державних, приватних структур, які поширюють про події свої пресрелізи.

Практика показує, що пресрелізи їх автори пишуть у довільній формі і аж ніяк не за законами жанрів журналістики. Власне, у структурах пресслужб такого завдання й не ставлять, для них головний акцент — на «винятковості» посадових осіб, на їх популяризації (вони *відкрили...*, *виступили...*, *проголосили...*, *взяли участь...* тощо), а не на суті події.

Проте наявність пресрелізів — явище позитивне загалом, адже журналіст інформаційного агентства із них черпає теми, з їх допомогою формує свої плани висвітлення подій. Особливо це стосується роботи власного кореспондента, котрий фізично не може бути присутнім на всіх подіях (багато з них проходять, наприклад, одночасно), а йому доводиться писати щодень про різні галузі, які охоплюють економічну, суспільну, культурно-мистецьку проблематику: пуск заводу, демонстрація винаходу, закладання плантацій ранньостиглих гібридів кукурудзи, концерт світового тенора Пласідо Домінго...

Пресрелізи — це своєрідні акти комунікації, які завжди потрібні журналістам.

Різновидом пресрелізу є заява для преси. Зазвичай відомство, економічна чи політична структура розсилає її у зв'язку із певним прийнятим важливим рішенням і таким чином хоче привернути увагу до них.

Інформація з програм телебачення і радіо, інтернет-трансляцій — теж важливі джерела.

Інформаційні агентства використовують як джерело висловлювання осіб, різні документи, розпорядження, постанови, що надходять із органів влади, бізнес-структур, політичних партій, відомств, організацій тощо.

Особливим — ексклюзивним — джерелом є відповідь на письмовий інформаційний запит. Він стосується важливих питань політичного, економічного, культурного життя. Журналісти інформаційних агентств звертаються як до окремих осіб із проханням дати оцінку чи прокоментувати події, так і до організацій, структур, їх представництв, пресслужб. Відтак одержана

відповідь стає винятковим документом та основою новини із позначкою «ЕКСКЛЮЗИВ»:

У НАТО повідомили подробиці нових ініціатив щодо України та Грузії

ЕКСКЛЮЗИВ

Нові ініціативи НАТО у відносинах з Україною і Грузією зміцнять їх сумісність з Північноатлантичним альянсом.

Про це йдеться у письмовій відповіді пресофісу НАТО на запит Укрінформу щодо подробиць пакету заходів, ухваленого у четвер на телеконференції міністрів закордонних справ країн Північноатлантичного альянсу.

«Міністри закордонних справ НАТО ухвалили подальші ініціативи, що зміцнюють партнерство з Грузією та Україною. Це є частиною відповіді НАТО на розвиток ситуації з безпеки в Чорноморському регіоні. Грузія зможе брати участь у проєктах, які були запропоновані Україні, — таких, як Регіональна програма безпеки авіаційного простору (Regional Airspace Security Programme) та платформа НАТО — Україна з протидії гібридній війні (NATO — Ukraine Platform on Countering Hybrid Warfare)», — йдеться у відповіді.

Окрім того, Україна зможе брати участь у заходах Школи з розбудови оборонних інституцій (Defence Institution Building School) та у діяльності Спільного центру з тренування та оцінки НАТО — Грузія.

«Ми також збільшимо участь обох країн у навчаннях, що відбуваються під егідою країн-союзниць і НАТО в регіоні Чорного моря, для розвитку спроможностей та взаємосумісності», — зазначено у відповіді.

Як повідомляв Укрінформ, генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг у четвер, 2 квітня, за підсумками віртуальної зустрічі міністрів закордонних справ заявив, що союзники погодили заходи для подальшого поглиблення партнерства з Україною і Грузією.

Передумовою перетворення інформації в новину є якість джерела [12, с. 16].

У роботі із джерелами журналісти інформаційних агентств керуються низкою вимог:

- факти та висловлювання про факти завжди слід чітко відмежовувати;
- журналіст повинен чітко вказувати, звідки походять факти та думки, про які повідомляється. Джерела треба називати так часто, як це необхідно.

Називати джерело завжди важливо, особливо у тих випадках, коли «висловлювання можуть потягти за собою правові наслідки. Якщо, наприклад, у повідомленні поліції після нещасного випадку зачіпається питання про вин-

них, то твердження з цього приводу треба чітко визначати як дані поліції. Таку відповідальність журналісти не повинні брати на себе» [2, с. 139].

Загальноприйнято, що посилення на структури, від яких походить інформація, «особливо важливе при факті сенсаційному, в який важко повірити або коли треба прибрати наліт сумнівності» [11, с. 50].

Це стосується особливо новин на кримінальну тему, де оцінки, коментарі повинні йти лише від працівників правоохоронних органів.

В агентстві Франс Прес запроваджена обов'язкова перевірка компетентності джерела інформації. Втім, це характерно для всіх авторитетних ЗМІ, наприклад, «кожне повідомлення, у відповідності із правилами «Голосу Америки» про «два джерела», перевіряється через інші джерела» [5, с. 455].

Подібне передбачає і Редакційний кодекс Укрінформу, який вимагає, щоб при виборі джерела визначати і його надійність. «Кореспондент має знайти якнайавторитетніше джерело. Інтернет-ресурси без вихідних даних і телефонів, листівки, листи електронною поштою, достовірність яких не підтверджена, телефонні дзвінки, якщо достеменно не відома особа, заяви маловідомих громадських і комерційних організацій, підслухані або неофіційно записані на диктофон приватні розмови є ненадійними джерелами. Інформація з них потребує додаткової легалізації» [9, с. 6]. Тому журналісту інформаційного агентства слід докласти наполегливих зусиль, щоб у його новинах всі джерела інформації були ідентифікованими.

Він повинен дбати про надійне збереження на аудіо-відеоносіях висловлювань джерела, які має намір цитувати. З одного боку, це важливо для самоперевірки (чи ідентично зі сказаним джерелом написана журналістом цитата), а з іншого, це дасть змогу, наприклад, уникнути звинувачень у некоректному цитуванні або викривленні думки чи позиції.

Кодекс радить: «Записи інтерв'ю та ексклюзивних висловлювань повинні зберігатися не менше одного року. Звукові файли, записані на цифрові диктофони, потрібно переносити на диск стаціонарного комп'ютера кореспондента. При отриманні інформації телефоном бажано вести аудіозапис інформативної частини розмови» [Там само]. Перед цим варто попросити у співрозмовника дозвіл на запис.

Слід уточнювати, перевіряти повідомлення з інтернет-ресурсів. Інформація від них нерідко є недостовірною. Тому слід виконувати низку вимог:

«При використанні матеріалу з інтернет-ресурсу обов'язково треба зберігати скрін-шот сторінок, бо вони можуть змінюватися автором.

Матеріали форумів і дошок оголошень теоретично можуть використовуватися тільки як «наведення» на теми, втім, вимагають додаткової серйозної перевірки.

Інформація з блогів або сторінок у соціальних мережах може стати приводом для написання новини, проте при цьому читачеві обов'язково необхідно повідомити про те, що взята вона фактично з безособового носія, який теоретично може не використовувати особу, від імені якої вона розповсюджується. Щоб уникнути непорозумінь, краще завжди при можливості підтверджувати (маючи мобільні телефони представників) її достовірність у пресслужбах або у першоджерел.

Варіант оформлення месиджів з такими носіями: «Про це повідомляється на аккаунті під ім'ям Макс Ков у Facebook».

Якщо хочемо використовувати інформацію, отриману на форумі або у блозі, ми повинні зв'язатися з автором повідомлення і уточнити у нього його особу, а також джерело інформації» [9, с. 7; с. 8].

Застороги щодо використання як джерел соціальних мереж подає ГО «Інститут масової інформації». Його експерти радять дотримуватися низки правил:

- «1. За написану в соцмережах інформацію відповідає той, хто її написав. Але журналіст несе відповідальність за перевірку цієї інформації і має повідомити аудиторії правду, а не просто переставити в новини пост із ФБ — журналіст має з'ясувати, це дійсно так чи ФБ-користувач вигадав цю історію...
2. Користуючись соцмережами як джерелами інформації, потрібно перевіряти, чи дійсно той, хто написав пост, є тим, за кого себе видає. В нагоді тут можуть стати «сині галочки»: корпорації їх вигадали саме з метою відфільтрувати прецеденти з фейковими акаунтами, зокрема відомих людей або інституцій. Окрім «синьої галочки», підтвердженням ідентичності може слугувати ваше особисте знайомство з користувачем, особисте спілкування з ним, підтвердження від колег. Якщо профіль вам невідомий і ви не впевнені в його ідентичності, то перед тим, як постити інформацію з нього, проведіть базовий факт-чекінг.
3. Подивіться, коли було створено профіль. Якщо нещодавно, — це вже підозріло.
4. Подивіться наповнення профілю. Якщо там тільки репости або дописи трапляються занадто зрідка і раптом сенсаційний текст — це підозріло.
5. Напишіть безпосередньо користувачу, спробуйте з'ясувати деталі. Пошукайте підтвердження у колег.

6. Водночас не забувайте, що навіть офіційні акаунти або сторінки відомих користувачів можуть бути зламані зловмисниками. Протягом останніх кількох років зловмисники вже створювали фальшиві акаунти відомих людей у соцмережах... Журналісти перепощували їхню інформацію без перевірки ідентичності акаунту і потім про це, звісно, шкодували.

Допустимо використовувати соцмережі як джерело, коли:

1. Користувачі, ідентичність яких перевірена і підтверджена, пишуть самі про себе або про те, що з ними особисто сталося...
2. Сфера експертизи користувача дозволяє йому коментувати тему (наприклад, ентомолог коментує навалу метеликів, спеціаліст із заміни шин коментує якість шин тощо). Експертам-конспірологам і диванним військам, які у всьому розбираються, — від експорту лісу-кругляка, через вакцинацію, і до воєнного стану — і на все мають свою думку, не місце в новинах. Якщо експертний коментар незрозумілий, краще його не інтерпретувати власними словами, а попросити експерта про роз'яснення.
3. Йдеться про перевірені акаунти офіційних осіб, пресслужб, установ, організацій і інституцій. Наприклад, пресслужби державних структур уже системно розміщують офіційні повідомлення в соцмережах.
4. Ідентифікований і підтверджений користувач є єдиним оперативним джерелом інформації. Наприклад, учасники Мінських переговорів, учасники судових засідань, адвокати тощо.
5. Ви точно знаєте з офіційних/достовірних джерел, що відбулася надзвичайна ситуація, наприклад автокран розбив 20 легкових машин в центрі Києва. Очевидці постять фотографії цього автокрана і машин у соцмережах. Тоді таку інформацію можна брати (ще раз наголосимо: за умови, що її до того перевірили журналісти).
6. Користуючись соцмережами як джерелами, пам'ятайте, що необхідно відділяти факти від коментарів, факти від емоцій, а також важливі новини від другорядних.
7. Якщо ви берете інформацію із соцмережі, обов'язково додайте до новини скріншот такої інформації і поставте посилання на першоджерело.

Не варто використовувати соцмережі як джерело в таких випадках:

1. Йдеться про пост, відкритий лише для друзів, так званий «підзамочний». Його можна публікувати лише з дозволу користувача.
2. Пости щодо надзвичайних або сенсаційних подій не можна публікувати в новинах без перевірки і підтвердження з інших джерел. Наприклад, кілька років тому львівські ЗМІ масово опублікували інформацію про те, що у Львові на сміттєзвалищі знайшли тиф. Джерелом був невідомий акаунт у Фейсбуці. Згодом виявилось, що це фейк. Отже, сенсаційну інформацію завжди потрібно перевіряти в іншому джерелі, щоб не стати жертвою маніпуляції.
3. Інформація від телеграм-каналів, які поширюють «новини» про надзвичайні події. Ці канали наповнюються інформацією від очевидців, і зазвичай вони взагалі не перевіряють дані, які до них потрапляють, та не вказують джерел. Інформацію про надзвичайні події, ДТП, завжди варто уточнювати і перевіряти в офіційних джерелах, і лише після того ставити фотографії чи відео очевидців. Інформація від очевидців надзвичайної ситуації — це привід її уточнити в інших джерелах.
4. Пост написано особою, ідентичність якої вам не вдалося перевірити і підтвердити.
5. Пост написано особою на тему, що не належить до її сфери експертизи, або особою, яка може бути заангажованою.
6. Пост написано особою, яка не була учасником події/очевидцем, подія не стосується її напряму, а вона лише висловлює свою емоційну оцінку ситуації.
7. Інформація про військові об'єкти, оборону, пов'язана з війною, обстрілами, окупованими територіями, інформація від осіб, які називають себе в соцмережах військовими чи волонтерами, повинна обов'язково двічі, а то й тричі перевірятися перед публікацією. І її першоджерелом точно не мають бути соцмережі. Те саме стосується російських джерел інформації.
8. Не варто робити матеріали на зразок «Реакція соцмереж на...», оскільки існує таке явище, як ефект мильної бульбашки. Кожен із нас у соцмережах оточений переважно колом однодумців, і «реакція соцмереж» для умовного ... (*прізвище*) може виглядати зовсім інакше, ніж для умовного ... (*прізвище*)» [22].

Інформаційні агентства, як правило, не допускають посилання на джерела, які є визнаними конкурентами агентства за винятком тих, із ким підписано договори про співробітництво або за умов одержання винятково важливої інформації.

Як зазначено у Редакційному кодексі Укрінформу, джерело «має бути вірно зазначене та чітко ідентифікуватися. Якщо спікер посилається на документ або чиюсь думку, тоді джерелом є саме ця думка або документ (але слід зазначити, в чій інтерпретації)» [9, с. 16].

Якщо джерелом інформації є зарубіжні інформаційні агентств та інші ЗМІ, то вони можуть бути зазначені мовою оригіналу або транслітеровані українською:

У США почали тестування корабля-«безпілотника»

Міністерство оборони США відправило у тримісячний випробувальний похід прототип нового безпілотного корабля під назвою «Sea Hunter», призначеного для виявлення підводних човнів у світовому океані.

Як повідомляє Associated Press, програма випробувань так званого «Морського мисливця» в загальному розрахована на два роки. (Укрінформ).

Volkswagen обійшов Toyota за продажами

Німецький автоконцерн Volkswagen через п'ять років повернув світове лідерство з продажу, обійшовши основного конкурента — японську Toyota.

Про це повідомляє SPIEGEL. (Укрінформ).

Фінська компанія HMD Global оголосила про випуск свого першого смартфона

Фінська компанія HMD Global, якій належать права на використання бренду Nokia у мобільних телефонах, оголосила про випуск свого першого смартфона.

Про це повідомляє Рейтер. (Укрінформ).

Не можна використовувати безособові посилання на кшталт «Було сказано під час брифінгу...», «Було оголошено на сесії...». Такі посилання завжди викликають запитання: «Ким?» Тому слід називати особу чи установу.

«Методологія моніторингу професійних стандартів журналістики», яку використовує «Інститут масової інформації» для аналізу дотримання стандартів ЗМІ, застерігає від необачного використання інформації соціальних мереж та груп у них, які є не достатньо «надійними джерелами інформації» [21]. Також тут вказано, що не слід «довіряти джерелу, яке себе скомпрометувало, тобто неодноразово оприлюднювало неправдиву чи неточну

інформацію, або в новинах якого наявні маніпуляції». Треба й «уникати опори на єдине джерело, особливо якщо йдеться про допис у соцмережі. Якщо ж спиратися доводиться на єдине джерело, то воно має бути відкритим і чітко ідентифікованим» [Там само].

Стосовно посилань на результати різноманітних досліджень, то необхідно вказувати, хто, де та коли його провів. Якщо це соціологічне опитування, то також необхідно вказати число вибірки та максимально припустиму похибку.

Варто бути уважним при використанні новини з іншого ЗМІ: тоді треба «перейти на першоджерело й переконатися в його достовірності» [Там само].

«Методологія...» називає маркери, які є показниками порушення стандарту достовірності в новинному тексті:

- відсутність джерела інформації, його неідентифікованість;
- посилання як на єдине джерело на сторінку в соціальній мережі маловідомої людини або на групу в соціальній мережі;
- завуальоване посилання на якихось міфічних свідків події, експертів, результати досліджень проведених невідомо де, соціологічних опитувань, методика яких не розкрита тощо.

4. 7. Інформаційний привід у новині та його визначення у масиві фактів

Чому та чи інша новина з'являється на сайті інформаційного агентства? Тільки тому, що приводом для неї стала досі небачена подія, яка цікава, актуальна, небуденна.

Лише те, чого раніше не було, є інформаційним приводом, який спонукає писати новину.

Наведемо інформаційні приводи, які можуть бути темою новин:

Відкрили пам'ятник всесвітньо відомому художнику-графіку, учаснику українського повстанського руху під час другої світової війни Нілу Хасевичу.

Тунель довжиною 17 кілометрів відкрили в Альпах.

Шведська компанія Ericsson відкрила у Львові науково-дослідний центр.

Українські фігуристи стали чемпіонами Всесвітньої Універсіади

Вийшла книга художніх фотопортретів видатних діячів літератури і мистецтва України

Приводами стають не лише події, а й зміна позицій впливових осіб щодо певних ситуацій, оновлення статистичних даних, повідомлення про відміну якоїсь очікуваної акції тощо.

Характерні риси або обставини інформаційного приводу — це винятково необхідний матеріал для створення новини. Він показує, чому автор її написав, що знайшов нове у почутому і побаченому. Це ключове поняття, яке допомагає написанню заголовка і ліду.

Інформаційний привід — це те, що в «ланцюгу» фактів події відбулося останнім, — на момент ознайомлення журналіста із ними.

Скажімо, (а) журналіст інформаційного агентства прибув на аеродром і став свідком приземлення після першого випробувального польоту літака, який використовує енергію сонячних батарей; (б) тут він ознайомився із масивом інформації: розробили проєкт повітряного судна на підприємстві «AERO»; (в) у конкурсі проєктів взяло участь п'ять фірм; (г) склали машину на заводі «Solar»; (д) використали для виробництва матеріали, випущені за нанотехнологіями; (е) авіоніку та комп'ютерну систему для літака надала фірма «AIRBUS»; (є) літак розвиває швидкість 320 кілометрів за годину; (ж) льотчики провели в польоті 45 хвилин.

Що тут є інформаційним приводом: (а)?; (б)?; (в)?; (г)?; (д)?; (е)?; (є)?; (ж)? Звичайно, те, що відбулося останнім: приземлення після першого випробувального польоту літака, який використовує енергію сонячних батарей (а). Це і є маркер найголовнішого в цій події.

Оперувати поняттям інформаційного приводу важливо при написанні новини, оскільки це своєрідний спеціальний інструментарій, завдяки якому журналісти інформаційних агентств правильно будують основні жанроутворюючі чинники новини — заголовок і лід.

Пошук сьогоденного приводу, який би поєднував у собі основні властивості новини як явища, — основа творчої методики роботи журналіста інформаційного агентства. Саме тому він особливо прискіпливий до новизни подій в контексті інших аналогічних.

Наприклад, та обставина, що в Україні шанують творчу спадщину Івана Багряного, не є інформаційним приводом для написання новини. Приводом стало б, якби видали його неопубліковані раніше твори.

Наявність діагностичного центру, де реалізують проєкт боротьби із вродженими вадами розвитку, не є причиною для написання новини. А уявімо, що до цього приєдналися, уклавши відповідну угоду, найкращі у світі спеціалісти зі США, і їхні результати досліджень допомогли скорегувати лікування та обстеження вагітних. Така подія і стане інформаційним приводом.

«Сигнали» інформаційного приводу в новині легко розпізнати — вони вміщені в заголовку і першому реченні ліду. Тобто, інформаційний привід є «сировиною» для створення і заголовка, і цього речення. Наприклад (інформаційний привід підкреслено):

Сейм затвердив процедуру перевірки депутатів на знання державної мови

Рига, 9 червня, ЛЕТА. Парламент в остаточному читанні затвердив порядок перевірки депутатів на знання державної мови та їх виключення зі складу парламенту, якщо знання недостатні.

Після 52-годинного пошуку знайшли хлопчика у штаті Монтана

Айронтон, 7 травня (ЮПІ) — Трирічного хлопчика знайшли майже голим після 52-годинного його самотнього перебування в лісах Округу Айрон, штат Монтана.

У Львові запрацював безкоштовний мобільний музей з речами Папи Римського (фоторепортаж)

У рамках святкування 20-річчя візиту Папи Римського Івана Павла II до України у Львові відкрили мобільний музей понтифіка.

Як передає кореспондент УНІАН, мобільний музей «Дім св. Івана Павла II» — це 13-метрова вантажівка, де представлені особисті речі Папи Римського, якими він користувався за життя. (УНІАН).

У США випробували ракету Antares із розробленою в Україні ступінню

У Центрі космічних польотів на острові Воллопс (США) пройшла наземні випробування ракета-носії Antares, перша ступінь якої розроблена українським КБ «Південне». (Урінформ).

Те, що інформаційний привід розміщений в основній частині композиції, вказує на його роль як необхідного елемента для її побудови.

Якщо інформаційний привід опинився глибоко всередині тексту — у сабліді, — то новина написана неправильно. Тоді цей текст не можна означити жанром новина — це буде розповідь довільної форми, якій важко добрати жанр. Зазвичай саме в такому вигляді надходять пресрелізи. Проте вони завжди є матеріалом, із якого журналіст інформаційного агентства черпає факти і перш за все прагне «видобувати» інформаційний привід.

Пресреліз 1.

«У ... (назва міста) на майдані Незалежності вшанували пам'ять Тараса Шевченка із нагоди річниці з дня його народження.

Квіти до пам'ятника Великому Кобзарю поклали керівники міста, депутати місцевої ради, освітяни, діячі культури, студентська та учнівська молодь. У рамках заходу відбулася літературно-музична композиція. Учні читали шевченківську поезію, творчі колективи виконали пісні на слова Кобзаря.

Окрім того, усі присутні разом заспівали національний гімн України з нагоди 150-ї річниці першого його публічного виконання.

Під час вшанування Тараса Шевченка вперше в Україні академічний хор Національної консерваторії публічно виконав епічну кантату «Заповіт». Музику до неї написав український композитор, автор державного гімну Михайло Вербицький, якому 4 березня виповнилося двісті років від дня народження.

Про це повідомила пресслужба ... (назва) ради».

У чому полягає новинний зміст у цьому тексті?

У тому, що:

- а) вшанували пам'ять Тараса Шевченка?
- б) поклали квіти керівники та інші громадяни?
- в) заспівали національний гімн України?
- г) вперше в Україні виконали епічну кантату «Заповіт»?

Названі елементи події (а — в) — копія тих, які відбулися чи не в усіх населених пунктах країни, отже, не є новиною.

Те, що справді відрізняє цей захід від інших, — це виконання вперше в Україні музичної кантати «Заповіт». Але цей факт названий аж (!) у п'ятому реченні пресрелізу.

Отже, у ліді треба відобразити найголовніше, і відповідно інформаційним приводом є виконання епічної кантати «Заповіт».

Пресреліз 2.

«У травні 50-річчя відзначив ... (назва) завод, який три роки тому об'єднався із німецьким холдингом.

Завдяки цьому обсяги виготовлення продукції та її продажу зросли майже у три рази.

Керівництво заводу пишається кадрами і не без гордоців розповідає, як піклується про своїх людей — їм надається медичне страхування, нормований робочий день, матеріальна допомога на різні випадки життя. При цьому продуктивність праці зросла у 2, 5 рази.

Сьогодні завод одночасно відкрив свої представництва у Польщі, Словаччині та Литві з метою надання дилерських послуг із забезпечення цих країн трансформаторними підстанціями нового покоління. Мережа представництв розширюватиметься і продовжуватиметься модернізація виробництва.

Пресслужба ... (назва) заводу».

Де тут інформаційний привід?

- а) ювілей підприємства?
- б) ріст обсягів продажу?
- в) ріст продуктивності праці?
- г) об'єднання у холдинг?
- д) відкриття представництва у Польщі, Словаччині та Литві?

Що є найновіше, найостаннішою подією? Звісно ж, не позиції в проміжку ($a - z$). Ріст продуктивності, входження в холдинг, розширення виробництва — це відбулося давно.

Отже, лише остання позиція (d) є інформаційним приводом: відкриття представництва заводу у кількох країнах із метою надання дилерських послуг.

Пресреліз 3.

«Замість морського узбережжя — чисті води поліських озер, парасольку від палючого сонця замінять пишні крони дерев, а нав'язливі крики продавців морозива — спів птахів та численні легенди Полісся. Усе це і не тільки знайдуть пасажирки «Поліського трамвая» — найдовшої в Європі вузькоколійки, яка простяглася через райони Північно-Західного Полісся.

Вузькоколійку збудували в 1905 році місцеві купці, щоб перевозити торф, глину, дерево та інше. Тепер поїздом здебільшого їздять на базар у Зарічне. Щодня він возить й учнів до школи. За добу поїзд робить по одному рейсу з Антонівки до Зарічного й у зворотному напрямку.

І там, і там можна залишитися на ночівлю. Але найкраще отаборитися в селах Острівськ, Воронки та Біле, де сьогодні відкрито агросадиби в рамках проєкту «Поліський трамвай», визнаного кращим на всеукраїнському конкурсі інноваційних програм місцевого самоврядування. Тут створено всі побутові умови для відпочинку.

Пресслужба ... (назва) обласної ради».

Що тут є інформаційним приводом?

- а) причини будівництва вузькоколійки?
- б) колишнє її призначення?
- в) сьогоденне її призначення?
- г) кількість рейсів за день?
- д) відкриття агросадиб, пов'язане із наданням сервісу тим, хто захоче скористатися поїздкою цією залізницею?

Інформаційний привід тут — у передостанньому реченні: сільські мешканці у своїх домівках почали приймати туристів, які користуються послугами вузькоколійки.

Пресреліз 4.

«Сергій Партас повернувся зі столиці з міжнародного фестивалю підводних фільмів та фотографій «Срібна акула». На розсуд журі представив три фільми: «Спадок», «Таємниці затопленого лісу» та «Світ, який поруч». Усі короткометражні стрічки зняті у річках та озерах України.

За фільми «Спадок» та «Світ, який поруч» журі присудило Сергію Партасу перше місце на фестивалі як найкращим фільмам, знятим на затримці дихання. Це неабияке досягнення, адже оцінювали роботи найкращі в світі підводні оператори: Андре Лабан, команда «Кусто», володар Оскара І. Петрон, який знімав фільм «Блакитна безодня», займався зйомками «Титаніка».

Пресслужба фотоклубу ... (назва)».

Для автора цього пресрелізу головним є те, що оператор взяв участь у фестивалі і повернувся додому. Однак, для журналіста інформаційного агентства причина, через яку він може розповісти про людину, зовсім інша: перемога у престижному змаганні, яку принесли автору підводних фільмів його роботи.

Отже, слід вміти шукати у «руді» пресрелізів корисне «золото» факту.

Той, хто готує пресрелізи, переважно не переймається, як використає їх журналіст. Тим паче, він не думає, за якими правилами творяться новини в інформаційному агентстві. Тому й спостерігаємо, що «золото» новин, тобто інформаційні приводи «чіпляють» і, зокрема, в кінці — так свідчать наші приклади.

Все, що було до події, яка є останньою, не може стати інформаційним приводом, а, отже, основою для побудови ліду, бо тоді буде порушено одну із основних жанрових вимог до новини — оперативність, яка ґрунтується не на застарілому факті, а на найсвіжішому. Навіть якщо він вагомий, але давній, його не можна використати в ролі інформаційного приводу, адже буде втрачено новизну, свіжість. Він міг мати таку якість всього кілька хвилин (якщо йдеться про щось надзвичайне) або максимум годину у той день, коли виник (поки про це не повідомили інші ЗМІ).

Виокремивши інформаційний привід, слід приступати до оцінки його значення, інакше кажучи, його масштабності, місця та цінності в інформаційному просторі різних рівнів. Розрізняють масштаби:

- обласний;
- вседержавний;
- міжнародний.

Якщо подія (а відповідно інформаційний привід) має значення для певної території (створено комп'ютеризований доільний зал за голландською технологією), то це і факт, і привід місцевого значення — він цікавий хіба що для певної області.

Інша подія — випуск зібрання творів письменників-лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка: це інформаційний привід всерйозного масштабу.

Коли йдеться про те, що країни Європейського Союзу, Канади та США виділили кошти на модернізацію армії України за Планом дій щодо членства в НАТО, то такий інформаційний привід має ознаки міжнародного звучання.

Визначивши масштаб інформаційного приводу, журналіст вирішує, чи потрібно писати новину — в залежності від того, для якого інформаційного агентства він її готує: чи для місцевого, чи всеукраїнського. І особливо зважає свій намір, якщо останнє випускає новини не лише українською, а й іншими іноземними мовами, і, отже, його новини читають за кордоном. У зв'язку із цим розглянемо, чи становлять інтерес для такого рівня ЗМІ подані нижче інформаційні приводи, і наведемо висновки про них редактора випуску новин:

У минулому році в області порушено 785 кримінальних справ в рамках нагляду за додержанням конституційних прав громадян та інтересів держави.

За підсумками року Головне управління МНС України в ... (назва) області знаходиться в п'ятірці кращих.

Чистий прибуток ВАТ «Обленерго» у ... році склав 19,92 мільйона гривень.

У ... (назва) області з'явилося 18 нових народних аматорських колективів.

Редактор: «Місцеві довідки».

Підприємство «Акварена» почало розробку нового проєкту будівництва стометрового басейну.

Редактор: «Місцева подія. До того ж, чи варто розповідати про неї на стадії розробки проєкту?»

За результатами проведених перерахунків нараховано до сплати в бюджет Дрогобицької міської ради 736, 8 тисячі гривень.

Редактор: «Місцева довідка».

Театралізована вистава «Масниця — свято сонця» проходить на цьому тижні в історико-краєзнавчому музеї міста ... (назва).

Редактор: «Суто місцева, локальна подія. Такі відбуваються цими днями в усіх містах та селах».

Молодіжну раду, створену у ... (назва) міськраді, очолив депутат... (ім'я і прізвище).

Редактор: «Надто місцева подія».

У січні рівень промислового виробництва в ... (назва) області впав на 22,3%.

Редактор: «Довідка зі статуправління, яка не має нічого спільного із журналістським матеріалом».

У місті ... (назва) пройшла презентація збірника місцевого автора ... (ім'я і прізвище) «У мені є все».

Редактор: «Дуже-дуже місцева подія. Здається, і в самому місті не всі знають цього місцевого автора, а ми хочемо, щоб це було цікаво всій Україні?»

До дня свого народження студент ... (ім'я і прізвище) на чемпіонаті України виконав норматив майстра спорту.

Редактор: «Нехай студента привітають тато, мама та кохана дівчина. Для загальнодержавної інформації цієї події замало».

У ... (назва) області виявлено 2 артснаряди та 2 міни часів війни.

Редактор: «Кожного дня МНС повідомляє про знешкодження десятків та сотень снарядів. Треба вибрати резонансні випадки, а не будь-які».

Чи може бути інформаційним приводом анонс про майбутню подію? Слід особливо ретельно аналізувати, наскільки вона важлива для громадян в масштабах країни чи для світу, або його якихось частин.

Майбутні події виступають у ролі інформаційних приводів у новинах світових інформаційних агентств, коли повідомляють переважно про:

- майбутні візити керівників вищого рівня — глав держав, урядів, спікерів парламентів;
- міжнародні зустрічі лідерів держав;
- сесії та засідання ради безпеки ООН;
- польоти в космос;
- концерти видатних артистів світової слави;
- показ модних колекцій світових дизайнерів одягу;
- чемпіонати, спортивні матчі європейського або світового рівня тощо.

Анонси майбутніх подій вузького місцевого значення не випускають світові інформаційні агентства.

Міжвузівською науковою конференцією відзначать завтра земляки Лесі Українки 150-у річницю від дня народження поетеси.

Редактор: «Не тема для анонсу. Краще дочекайтеся початку конференції, тоді й напишіть про подію».

Верстатобудівний завод ... (назва) до кінця року здійснить перший етап технічного переоснащення.

Редактор: «Коли розпочнуть хоч трохи, тоді і передамо».

У місті ... (назва) відбудеться мітинг на підтримку працівників машинобудівного заводу.

Редактор: «Коли відбудеться, тоді й повідомимо».

Завтра міський голова міста ... (назва) виступить на пленарному засіданні Конгресу місцевої влади Ради Європи.

Редактор: «Це анонс події, цікавої тільки місцевим чиновникам. Матеріал має право на існування, але зовсім в іншому ключі, наприклад, як коментар міського голови після повернення із засідання Конгресу. Чому його туди запросили, про що він говорив, що корисне почув і що збирається впроваджувати в місті. І, звичайно, обгрунтувати значимість самого Конгресу».

Анонси як інформаційні приводи місцевого масштабу інформаційні агентства використовують лише тоді, коли йдеться про наближення важливої події, що має значення, наприклад, для населення великих територій країни. Необхідність використання таких інформаційних приводів зумовлена фактором позитивного очікування:

Сучасний експрес приміського сполучення «Хмільник — Вінниця — Хмельницький» розпочне регулярні рейси наприкінці червня.

Як визначити інформаційний привід у масиві фактів під час збору даних для написання новини?

Приклад 1.

Уявімо, що ви прибули на міжнародний Берлінський авіасалон, де представлено понад тисячу літаків із 40 країн світу, в тому числі українська новинка Ан-178 — близькомагістральний військово-транспортний літак вантажопідйомністю 18 тонн.

Ви побачили й інші лайнери під час авіашоу, стали свідками підписання контрактів на закупівлю крилатих машин. Що тут головне: те, що розпочався авіасалон чи укладання контрактів? Що із цих фактів повинне стати в лід? Міркуючи про це, ви таким чином приступаете до операції, яка називається «розщеплення» факту.

Така метафора — із галузі знань про те, як ділиться атомне ядро під час ланцюгової реакції, в результаті чого з'являється мільйон часточок, а з них — ще мільйон і так до безкінечності. Розщеплення атома! У цьому випадку електрон «вдаряє» у ядро, а у вашому — ваш журналістський мозок «атакує» дрібні і значні факти події, розкладаючи їх, наприклад, «на полицки»

цікавості й актуальності, «розщеплює» їх значення, і вилучає найпотрібніші для новини.

Отож, у випадку із літаками ви виділяєте найсуттєвіше, тобто інформаційний привід, а саме: комерційну складову авіасалону — контракти.

Приклад 2.

Громадськість стурбувало, що новозбудовані енергоблоки-«мільйонники» типу ВВЕР-1000 (зазвичай такий синонім вживають при назві енергоблока потужністю один мільйон кіловатів) часто зупинялися. Після чорнобильської аварії до атомних станцій України була прикута особлива увага збоку світової спільноти і тому будь-які випадки, що свідчили про відсутність високого рівня експлуатаційної безпеки, викликали занепокоєння в громадськості. Щоб кваліфіковано висвітлювати таку тематику, треба володіти певними знаннями з цієї галузі.

Журналіст світового інформаційного агентства має орієнтуватися у термінології та процесах, пов'язаних з АЕС, як і з будь-якою високотехнологічною галуззю. А якщо він не обізнаний?

При першому знайомстві, наприклад, з одним із керівників станції ви зізналися, що насправді не володієте ніякими знаннями про атомну енергетику. Він, відклав свої справи, усвідомлюючи, що від того, як популярно розповість журналіст, може залежати імідж станції, і на листку паперу пояснив дещо із курсу ядерної фізики та звичайної механіки.

Зазначив: працівники АЕС зупиняли блок тому, що в реакторі стержні, якими переривається ланцюгова реакція і якими він приводиться у безпечний стан, опускалися в потрібну точку біля дна реактора довше на три секунди аніж того вимагають правила безпеки. Тобто, простіше кажучи, вони десь «заклинювали». Здавалося б, що таке три секунди? І ваш співрозмовник навів чорнобильський приклад, коли подібними (за принципом дії) стержнями не вдалося відвернути катастрофу, бо вони стали нерухомими.

Це найважливіші елементи в системі управління та захисту реактора (СУЗР), а тому повинні бути надійними.

Коли конструктори усунули недолік, відбулося пробне тестування системи — так звана валідація. Опісля Державний комітет ядерного регулювання України під час спеціального засідання на станції видав дозвіл на експлуатацію СУЗР на цій та інших АЕС.

Ось цей найголовніший результат (видача дозволу на експлуатацію реконструйованої СУЗР) і є інформаційним приводом, який слід відобразити в ліді новини.

Чи була б вона правильно написана, якби вже в першому реченні не було сказано про це? Відбутися якимись загальними фразами неможливо, адже такий матеріал не потрапить на стрічку інформаційного агентства. Це означало б, що журналіст не впорався із завданням.

Приклад 3.

Ви ознайомилися в лабораторії сільськогосподарського підприємства із пілотним в Україні проектом безвірусного розмноження картоплі у пробірках і вам тут же показали перший результат: у стерильних умовах вирости мініатюрні — розміром із горошинку — бульбочки, що навесні будуть садильним матеріалом, який прийнято називати суперелітою. Цей результат біологічного експерименту — ваш інформаційний привід.

Приклад 4.

В одному з університетів країни почали вивчати арамейську (нею розмовляв Ісус Христос) та арабську мови за сертифікованою програмою — журналіст став свідком першого заняття. Воно відбулося за проектом діяльності лабораторії перекладу сакральних текстів.

Викладають мови тут вчені, котрі вже переклали багато творів із названих мов українською, в тому числі Коран, коментарі до Книги Буття Старого Заповіту. Займаються джерелознавчими дослідженнями. Загалом тут сформована авторитета перекладацька школа.

У цьому інформаційному масиві є надзвичайно промовисті, великої ваги факти.

Кожний і них журналіст газети, наприклад, міг би використати для написання репортажу, інтерв'ю, статті, нарису, есе, інтерв'ю про те, як здійснювали переклади вчені, і не важливо, що роботу вони виконали місяць тому, торік чи позаторік. Для цих жанрів (особливо в газеті) оперативність не завжди є обов'язковою умовою, хоча теж бажаною.

Журналіст же інформаційного агентства «дискримінований» в цьому. Сьогодні він не може взяти ці факти як інформаційний привід для написання новини, бо вони хоч і несуть у собі зміст унікальних подій і є фактами-діамантами освітньо-культурного життя, однак звертання саме до них нині буде запізнлим.

Отже, яка із подій про лабораторію сакральних текстів є найостаннішою, тобто придатною для інформаційного приводу?

- а) переклад із арамейської коментарів до Книги Буття Старого Заповіту?
- б) праця над стародруками 17–19 століть?

- в) запровадження курсу арамейської та арабської мов за сертифікованою програмою?
- г) проведення джерелознавчих досліджень?
- д) переклад Корану українською мовою?

Правильна відповідь: в).

Приклад 5.

Вас запросили на перший всеукраїнський аукціон із продажу деревини, що відбувся у Чернівецькій області. Після його закінчення ви з'ясували, що реалізовано 73 тисячі кубометрів хвойної та дубової сировини. Її стартова ціна становила 27 мільйонів гривень, а продали за 31 мільйон гривень.

За даними директора біржі, торги відбувалися за кожен лот, і майже всю виставлену на продаж деревину купили переробники з інших областей. Місцеві підприємства не змогли конкурувати з колегами, а тому деревину з аукціону не придбали.

Як підійти до «розщеплення» факту? На перший погляд кидається в очі неспроможність місцевих власників деревообробних підприємств придбати деревину. З іншого боку є ті, хто зумів це зробити. Чи рівнозначні приводи? Ні, бо результатом аукціону не є те, що хтось не зміг купити, а те, що виявилися люди, які купили. То їх вчинок і є приводом? Ні. У таких випадках не треба звертати увагу на подібний поверховий факт, а зосередитися на іншому: у порівнянні зі стартовою ціною реалізаційна зросла на чотири мільйони! Це свідчить про те, що аукціон дав змогу встановити справжню, об'єктивну ціну на деревину. Отже, ціна — привід, який і визначає тему вашої майбутньої новини про аукціон та зміст першого речення ліду. Тому можемо його сформулювати: «На чотири мільйони гривень зросла ціна деревини у порівнянні зі стартовою під час торгів на всеукраїнському аукціоні з продажу лісу, який пройшов у Чернівецькій області».

Приклад 6.

Серед анонованих подій в області ви звертаєте увагу на позачергову сесію обласної ради, яка відбудеться через три дні і має вирішити, чи продовжувати будівництво радіолокаційної станції (РЛС) біля селища Семидуби. Що таке станція і чому про неї мають говорити на сесії? Зрозуміло, що в регламент сесії не можуть потрапити дріб'язкові питання, отже, йдеться про щось важливе для мешканців.

Які ваші дії?

Вам треба познайомитися із цією проблемою до того, як відбудеться сесія. Це обов'язкова умова для того, щоб розуміти, про що йтиметься. Тому відправляйтеся на місце, де споруджують цей об'єкт!

Повернувшись звідти, ви не втрималися і написали публіцистичний текст — можливо, для своєї сторінки у Facebook:

«Що лише не говорять про величезну біло-жовту кулю, яка застигла на опорах над горою біля селища Семидуби. Особливо вночі, коли навколо кула загоряються червоні габаритні вогні, жителі околиць із тривогою вдивляються у бік загадкового об'єкта: що ж це за напасть така? Невже...

Після того, як закарпатці підняли питання про закриття потужної РЛС поблизу Мукачевого, семидубці занепокоїлися: можливо, «їхній» радіолокаційний комплекс теж подібного призначення? «Ні», — переконують будівельники і майбутні експлуатаційники, мовляв, РЛС служитиме для гарантування безпеки польотів цивільних авіалайнерів на міжнародній трасі, що пролягає над районом.

Але жителів ця обставина не втішає — підозру викликає присутність військових.

Серед цивільних тут є людина, яка створювала аналогічні, але оборонні системи, впродовж багатьох років, — Петро Вовк. Ось чий розповіді дозволили порівняти РЛС із мукачівського монстром.

До пуску РЛС потужністю 3, 5 кіловата залишилося небагато часу, але жителі району, обласна рада поставили законне питання: чи не шкідливі електромагнітні хвилі, які буде звідси випромінювати РЛС в усі боки?

Проте будівельники заспокоюють: електромагнітні хвилі, які випромінюватимуться в процесі роботи, за своєю природою справді схожі до рентгенівських, але вони становлять меншу небезпеку для людини. Медицина вважає, що навіть щільність потоку енергії 20 мікровоат на квадратний сантиметр нешкідлива. А в прилеглих внизу селах вона не буде перевищувати 5 — 6 мікровоат на квадратний сантиметр. Так що переживати, мовляв, не варто.

Тривожаться і мешканці сіл, розташованих вище станції — напроти на підгір'ях. Пучки випромінювання будуть їх досягати напряму! На жаль, сьогодні ніхто не може дати гарантій безпеки. А люди стривожені...

Тривалий час про РЛС говорили пошепки, вона була окутана таємничістю, влада про неї мовчала. І лише під час виборчої кампанії кандидати в депутати звернули на неї увагу і почали вимагати пояснень. Творці РЛС говорять: ось комплекс вступить у дію, тоді й проведуть заміри і розповсюдять дані. Але люди не погоджуються, більше не хочуть бути піддослідними. Вони втрачають віру. Тому наполягають на закритті об'єкта. Вимагають також незалежної експертизи. У них мало довір'я до тих прогнозів, які створені на основі теоретичних припущень у лабораторіях. А краще би було, вважають громадяни, авторам проекту, нога яких ще тут не ступала, приїхати і поглянути на цю місцевість.

Справді. І тоді б у експертів здригнулось би серце від побаченого: на понівеченій красуні-горі покинуті бетонні уламки, знищений ліс. І навпаки, можливо, душа би пораділа від пейзажу: внизу, наче присіли відпочити серед смарагдової зелені, білі гуси — це охайні будинки сіл, де школи, дитячі садки, стадіони. Не зайве було б досліднику пройтися лісами на схилах сусідньої височини, і він виявив би десятки видів лікарських трав, занесених в «Червону книгу». А сюди після команди «Пуск!» вже буде заходити невільно — все тут опиниться у санітарній зоні».

Ви усвідомлюєте, що цей текст написаний радше в жанрі есе. А щоб створити новину, треба неординарна основа — нова дія стосовно ситуації: інформаційний привід.

Ним стало рішення сесії обласної ради: депутати заборонили будівництво РЛС.

Відтак виник заголовок новини:

Будівництво радіорелейної станції на Вінничині заборонила обласна рада

Зібрані вами подробиці про протистояння допоможуть (після їх своєрідного «фільтрування») сформулювати у сабліді причини, які передували рішенню депутатів. Від цього новина одержить такі важливі її властивості, як зрозумілість та повнота викладу. Із тексту впливатиме, що народні обранці обласного рівня вчинили крок, який поклав край стурбованості і захищає право людей жити у здоровому природному середовищі, а також показує, що настав крах методиці нав'язування небезпечних об'єктів громаді.

Фокусуючи увагу на визначенні інформаційного приводу, слід до кожного випадку підходити неординарно, бачити у взаємозв'язках не те, що лежить на поверхні, а вловлювати зміст і сутність події. Предмет відображення стає цікавішим, якщо його показати винахідливо.

Часто журналісту хочеться почати новину з того, з чого почала розповідь йому особа, з якою він провів інтерв'ю, вважаючи, що перші фрази її і були ключовими. Але зважте, що ваш співрозмовник не знає жанру, в якому ви працюєте, йому до цього байдуже, і він не зобов'язаний вести розмову у тій послідовності, яку б хотіли ви. Він може розмірковувати «від Адама до Єви», і хай собі це робить. Він може «перестрибувати» від теми до теми, пропонуватиме вирізки з газет, де вже про нього писали, звертатиметься до підлеглих і вони занеситимуть у кабінет різні довідки тощо: «А ось ще варто звернути увагу на таке...». І буде згадувати, як вчора приїздили потенційні покупці з метою укладання контракту на поставку виробів його фірми. Він може з метою окреслення масштабів свого виробництва, наприклад, похвалитися, що

поставляє продукцію в багато країн. Ваше завдання у такому випадку одне — націлювати і поступово запитаннями викристалізувати суть, щоб потім, під час написання, як зазначив Рене Дж. Каппон, «відокремити значущі цитати від цих балачок» [3, с. 90].

Коли журналіст недобирає інформацію про факт, йому нічого відповісти на запитання формули Квінтиліана.

Щоб цього не сталося, треба попросити, аби співбесідник допоміг детальніше розповісти про подію, її нюанси, особливості.

Не варто соромитися запитувати, про те, чого не знаєте, просіть фахівців допомогти вам ліквідувати цю прогалину. Не все, можливо, буде відображене в новині, але через деталі ви зрозумієте суть події і зумієте все зайве відкинути, викласти тільки найголовніше, а не друкорядні подробиці.

Оперуйте одним із правил, сформульованими Девідом Рендолом: «Ніколи не бійтеся показати, що чогось не знаєте: це те саме, що пишатися невіглаством... Усі ми потрапляли в ситуації, коли тобі щось розповідають, а ти сидиш і хитаєш головою на знак згоди, не розуміючи ні слова з того, про що говориться. Ми боїмося, що прохання пояснити можуть сприйняти як вияв глупоти. А потім, взявшись до написання, усвідомлюємо, що не розуміємо того, про що з виглядом знавця говорили останні кілька годин». Також він радить: «Краще зібрати забагато інформації ніж замало» [10, с.49].

Передумовою успішного збору інформації є і здатність вибудувати інтерв'ю так, щоб запобігти загальним судженням співрозмовника: «Запитуйте так, щоб дістати інформацію, а не думку чи відгук... Намагайтеся уникати шаблонних запитань». [Там само. — С. 50].

«Починаючи інтерв'ю, слід знати, чого ти від нього очікуєш», — пише Девід Рендол. Він зазначає, що потрібно мати чітке уявлення про ключову інформацію, яку хоче отримати від співрозмовника журналіст, перш ніж почати розпитувати його і звертає увагу: «Передусім треба усвідомлювати, якої інформації вам бракує, і повсякчас намагатися заповнити прогалини». [10, с. 50].

Не слід думати, що треба «доскіпуватися» до всього лише тоді, коли готуєте нарис чи репортаж або проблемну статтю, — на замовлення, наприклад, друкованого видання. До походу по новину слід готуватися не з меншою старанністю.

Які факти повинен, наприклад, зібрати журналіст інформаційного агентства, маючи намір написати новину про те, що геологи виявили ймовірне місце покладів алмазів на півночі України?

Звичайно, про подію слід розпитати у керівника структури, яка займається пошуком, — начальника геологорозвідувальної експедиції.

Поставити йому, наприклад, такі запитання:

На основі чого зроблено висновок про ймовірне залягання тут цінного каменю?

Які зразки видобуто? Чи є вони достатнім свідченням наявності у породі алмазів?

Яка технологія буріння?

Чи проводилися раніше аналогічні пошуки?

Яка стратегія подальших бурінь?

Перед проведенням інтерв'ю треба зібрати якнайбільше інформації про предмет розмови. Для цього сповна слід використати матеріали тематичного паперового або електронного архіву, який необхідно започаткувати ще на першому курсі навчання на факультеті журналістики в університеті.

Щоб роздобути необхідну інформацію, треба правильно ставити запитання. «Тому шукати і збирати інформацію по-справжньому означає ставити слушні запитання у слушний момент потрібним людям, аби отримати слушні відповіді», — радить Міхаель Халер [13, с. 13].

Не всі дані, зібрані журналістом під час вивчення події, пригодяться при створенні ліду новини, але чим їх більше, тим він впевненіше почуватиме себе, коли після ліду приступить до написання інших частин новини. Тоді в нагоді стають всі ці факти, які ще називають «атомами» об'єктивного світу, що зв'язані з ним більшою кількістю ниток ніж нам треба їх відобразити.

Приклад 7.

Ви дізналися, що у лісовому коледжі створено дендропарк.

Але його аналогів уже є чимало. Проте, не завадить поцікавитися: а в чому його особливість?

Побачене вас захопило: зліва від вас — ареал дерев, характерних для Північної Америки, праворуч — Карпати, далі — куточок півдня України. Помічаєте також велику колекцію лікарських рослин, які розміщені на схилах. Впадає в око, що все створене тут за законами ландшафтної архітектури — вміло використано природні тераси, а в окремих місцях змінено рельєф. Тут три рукотворні ставки, штучний водоспад, що розбивається об темно-сині гранітні валуни, привезені сюди із відомого цінним каменем кар'єру із Житомирщини. А раніше тут лежали піщані дюни...

Господарі відзначають: дендропарк став переможцем міжнародного конкурсу, який провела відома екологічна організація. Вся ця краса — своєрід-

ний наочний посібник для учнів, які після закінчення закладу працюватимуть у лісових господарствах.

Тут також існує розсадник, де є асортимент всіх видів дерев, що ростуть в цьому ареалі. До речі, їх вирощують спеціально для продажу, а є замовники, які разом з купівлею просять спроектувати парк, де їх висадять. Звертають на себе увагу плантації молодої сосни. Вона добре приживається на бідних ґрунтах краю, дає пушисту крону.

Виявляється, її хвоя — це сировина для виготовлення вітамінної муки, яка корисна для худоби. Ось, власнику ферми, бери саджанці, закладай їх на неугіддях і будеш мати поживну добавку до раціону тварин! Справа це не одного дня, але ж перспективна.

Записуючи у блокнот чи на диктофон ці відомості, ви не перестаєте думати про своє завдання — ви прибули по новину і аналізуєте, що її складе. Важливо з'ясувати це, поки ви тут і можете одержати відповідь на всі запитання. З усього, що ви дізналися, не можете виокремити головного. Навчальна мета — це добре, міркуєте ви, але хіба в цьому оригінальність? Екзотика? Теж ні, адже вам відомі парки, які мають столітню історію. Тоді що ж?

Мета спеціалістів парку і, зокрема, розсадника, — вирощувати та постачати дерева й проектувати ландшафти. Тому починаєте діалог.

«На якій основі проводиться ця діяльність?» — запитуєте ви директора закладу і чуєте у відповідь:

«Звісно ж, на комерційній. У нас є спеціальне бюро, яке на замовлення вже спроектувало кілька подібних парків, а також розпланувало території для озеленення у десятках населених пунктів. Коледж на цьому заробив стільки, що за ті кошти зміг побудувати спортивний майданчик. А ось найновіша розробка: за проектом спеціалістів нашого коледжу сьогодні на півночі Полісся розпочато меліоративні, ландшафтні, геодезичні роботи із закладання Національного болотного реліктового заповідника, який охоплює дві тисячі гектарів, де ростуть реліктові «червонокнижні» рослини, є торфовища, водойми».

Отже, що є тут інформаційним приводом?

Правильно: початок робіт зі створення заповідника.

Звичайно, як зазначає дослідник новин інформаційних агентств Рудольф Флеш, досвідчений журналіст інформаційного агентства може поставити ще десятки дрібних запитань з якогось приводу: який вік, яка професія, яка сума, яка ціна, який річний дохід, яке місце народження тощо... Проте такі дані, можливо, й не потрібні для ліду, просто Флеш «хоче відкрити очі і вуха для

усвідомлення безлічі можливостей для пошуку подробиць та повідомлення про них» [4, с. 88].

Брак зібраних відомостей веде до рядкогонства в газеті, але в інформаційному агентстві не дає цього робити вимога щодо стислості новини, тому не можна замінити відсутність фактів епітетним наповненням або іншими «прикрасами».

Перед написанням новини, якщо у події є багато важливих фактів, автор повинен надати перевагу найсуттєвішому інформаційному приводу.

Щоб не розгубитися в лабіринті фактів і вибрати головний із них, журналіст повинен вміло застосовувати загальноприйняті методи і способи збору інформації:

- метод спостереження;
- метод вивчення документів;
- метод інтерв'ю.

Ці кроки ведуть до вмілого оцінювання фактів, їх «відсіювання», визначення головного в події, а відтак і до знайдення інформаційного приводу та складання правильного уявлення про місце і значення події у системі культурних, економічних чи соціальних координат, її зв'язок із іншими фактами.

Останнє заслугоує на особливу увагу, адже йдеться про вміння використовувати методологію журналістського відображення. Розмірковуючи над цією проблемою, акцентуємо увагу і на слухних міркуваннях професора Юрія Шаповала, котрий наголошує на необхідності дотримуватись кількох правил під час оперування журналістом методологією відображення. Він зазначає, що журналіст повинен «по-перше, навчитися правильно вичленовувати суспільний факт, не ізолюючи його від соціального середовища, яке визначається єдністю загального, особливого й одиничного». Автор також радить не «порушувати органічної достовірності факту відбором тих чи інших (суттєвих чи не «суттєвих») зв'язків, не розглядати факт відірвано від інших фактів певної галузі знань» [14, с. 240].

Юрій Шаповал, звичайно ж, не акцентує на таких підходах при написанні виключно новин для інформаційного агентства. Він радше дає настанови для освоєння журналістом конкретної методології у зборі фактів для того, щоб автор самоформував свою інтелектуальну журналістську особистість, здатну працювати за найвищими стандартами у якісних ЗМІ. Накреслюючи цей шлях, він закликає «не забувати про спадковість фактів, яка дає змогу певним чином систематизувати наші знання про дійсність; виробляти на підставі послідовного відображення фактів стійке до них ставлення і, в результаті, поглиблено тлумачити явища, формувати світоглядні цінності...» [14, с. 240].

4. 8. Правило однієї теми

Правило однієї теми передбачає, що журналіст пише новину лише на ту тему, яку диктує інформаційний привід, і яка окреслена ключовими словами/тегами (див. тема 3). Автор не має права вводити в конструкцію новини факти, які хоч і близькі до цієї теми (галузево, технологічно), але стосуються інших її аспектів.

Тому при «формуванні повідомлення слід брати лише одну лінійну тему. Не варто боятися відокремлювати новини! Правило №1 «1 new = 1 head (букв. «кожній новині — свій заголовок»)). Споживач охочіше бере кілька окремих новин по одній темі ніж сюжет на якусь тему у вигляді «вінегрету» [9, с. 19].

Правило однієї теми допомагає формувати «прокрустове ложе» новини, воно ніби прокладає шлях, на якому ми побачимо її розвиток, загалом дисциплінує хід авторської думки, дозволяє їй рухатися логічно, не відволікаючись на несуттєві чи з іншої сфери факти.

Приклад 1.

Стало відомо, що журналісти обласного центру зіграли благодійний спектакль за п'єсою Марка Кропивницького «Пошилися в дурні» і виручені 15 тисяч гривень перерахували у фонд допомоги дітям, хворим на рак крові.

Інформаційним приводом став не сам спектакль як дійство, а факт перерахування коштів для недужих. У цьому ключі і слід витримати всю новину, адже тут не йдеться про майстерність виконання чи якість режисури сценічного дійства, або специфіку спектаклю та особливості його сюжету тощо. Це була б інша тема.

Тут треба акцентувати на фінансовій складовій спектаклю, яка мала визначену мету. Тобто, йдеться про результативність і корисність акції.

Приклад 2.

Візьмемо потік новин про лісову галузь, щоб переконатися у широті її тематики.

Якщо автор пише про садіння екзотичних порід дерев у лісах, то він обмежується лише розповіддю про виняткові особливості технології закладання плантацій саме такого гатунку саджанцями, які акліматизовані для польської зони, дає перелік асортименту (біла ялиця, аронія, форзиція, магнолія, бархат амурський, аморфа, канадський клен, кедр, магнолія сулянжна, аралія маньчжурська, кипарисник, мегасеквойя, лимонник китайський, ялівець, тис ягідний тощо). Зазначає, як фахівці за спеціальною технологією готували ґрунт, лунки певної глибини і ширини тощо.

Або, наприклад, йдеться про впровадження системи протипожежного відеоспостереження за лісами — вона допомагає виявляти місця загорання.

Темою тут є використання можливостей апаратури, тому відповідно автор веде мову про її характеристики. Наприклад, камера, що встановлена на високій щоглі над масивом, обертається на 360 градусів, передає зображення території в радіусі тридцяти кілометрів на екран монітора, де є і фізична карта, що показує координати точки відображення. Така апаратура є ексклюзивною і встановлена вперше в Україні. Її технічні можливості базуються на застосуванні відеооптики високого класу.

Чи вдалим було б рішення автора розповісти і про те, які багатства має ліс, — породи дерев, тваринний світ? Запитання риторичне.

Або введення в дію комп'ютеризованої системи обліку деревини. Метод полягає в тому, що на кожний поперечний торець спиляного стовбура наносять за допомогою спеціальною пристрою бирки із цифровими кодами, де відображають дату, час зрізування дерева, назву лісництва, шифр майстра. Ця інформація автоматично потрапляє в портативний комп'ютер.

Надходження матеріалу на склади і весь подальший його рух до споживача супроводжується лише такими даними, а це є перепорою на шляху до несанкціонованого використання деревини.

Автор веде мову про застосування сучасних технологій обліку деревини — і лише про це. Він не додає сюди інформації про, наприклад, способи заготівлі деревини та вивезення її із лісових масивів. Про це він напише, якщо будуть реалізовані плани організаторів лісгосподарського виробництва стосовно:

- впровадження на лісозаготівлі нових всюдиходів;
- використання підйомних та ріжучих автоматизованих комплексів заготівлі деревини;
- введення в експлуатацію доріг із твердим покриттям у лісових масивах перспективного лісокористування, щоб полегшити вивезення деревини тощо.

Питання для обговорення

1. Дайте визначення ліду новини.
2. Чому для створення ліду використовують запитання формули Квінтиліана?
3. У якому порядку розташовують у ліді відповіді на запитання Квінтиліана?
4. Поміркуйте, чому лід може бути самостійним повідомленням.
5. Охарактеризуйте види констатації факту у ліді.
6. Розкрийте особливості прямої констатації факту.
7. У чому суть комбінованої констатації факту?
8. Поміркуйте, у чому переваги одного виду ліду перед іншим?
9. Що є причиною вибору виду ліду?
10. Поясніть, наскільки вичерпно розкриває суть події лід, у якому відображають її причинно-наслідковий зв'язок?
11. Які вимоги ставлять до ліду?
12. Поясніть необхідність інформаційного приводу у новині.
13. Поміркуйте, за яких обставин майбутні події можуть стати інформаційними приводами.
14. У чому полягає правило однієї теми?
15. Назвіть варіанти вказування на те, яким чином стало відомо про подію.
16. Дайте характеристику видам джерел.
17. Які види джерел використовують інформаційні агентства?
18. Проаналізуйте законодавство України стосовно розкриття журналістом джерел інформації.
19. Чому інформаційні агентства не використовують чутки як джерела?

Завдання для лабораторних і практичних занять

- Завдання 1.* Скопіюйте десять лідів із новин інформаційних агентств і з'ясуйте варіанти вказування на те, яким чином агентству стало відомо про подію.
- Завдання 2.* Скопіюйте десять новин інформаційних агентств і вкажіть, які види лідів застосували в них автори.
- Завдання 3.* Проаналізуйте десять новин інформаційних агентств і визначте, які види джерел вони використовують.

Список використаної літератури

1. Англо-український словник: близько 120 000 слів : у 2 т. / склав М. І. Балла. – Київ : Освіта, 1996. – Т. 1. – 752 с.
2. Вайшенберг З. Новинна журналістика : навч. посіб. / заг. ред. В. Ф. Іванова. – Київ : Академія Української Преси, 2011. – 262 с.
3. Каппон Р. Дж. Настанови журналістам Ассошиейтед Прес : профес. порадник / Р. Дж. Каппон ; пер. з англ. А. Іщенко. – Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 162 с.
4. Ла Рош В. Вступ до практичної журналістики : навч. посіб. / В. Ла Рош. – Київ : Академія Української Преси, 2005. – 229 с.
5. Мазаний В. Кров репортера : хрестомат. посіб. / В. Мазаний. – Рівне : Оповідач, 2020. – 464 с.
6. Мазаний В. Танок бджоли : публіцистика / В. Мазаний. – Рівне : Рівнен. друк., 2008. – 152 с.
7. Моравія А. Римські оповідання / А. Моравія ; пер. з італ. І. Труш ; вступне слово В. Скуратівського. – Київ : Дніпро, 1974. – 240 с.
8. Носке Г. Журналістика: що треба знати і вміти : кн. для читання та підруч. / Г. Носке – Київ : Центр Вільної Преси, 2017. – 312 с.
9. Редакційний кодекс Укрінформу. – Київ : Укрінформ, 2011. – 28 с.
10. Рендол Д. Універсальний журналіст / Д. Рендол ; пер. з англ. М. Марченко. – Київ, 2007. – 152 с.
11. Сучасна агенцій на журналістика : довідк. вид. для студентів Ін-ту, ф-тів, віднь та каф. журналістики / заг. ред. В. В. Різуна. – Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2010. – 148 с.
12. Фолькер В. Журналістика газет і журналів / В. Фолькер ; пер. з нім. В. Климченко. – вид. 2-е, перероб. – Київ : Центр Вільної Преси, 2017. – 377 с.
13. Халер Міхаель. Пошук і збір інформації : навч. посіб. / М. Халер ; за заг. ред. В. Ф. Іванова та А. Коль. – Київ : Академія Української Преси, 2006. – 308 с.
14. Шаповал Ю. Національна журналістика : наук. пр. : в 2 т. Том 2. / Ю. Шаповал. – Львів, 2006. – 488 с.
15. Шнайдер В., Рауе П.-Й. Новий посібник з журналістики та он-лайн журналістики / В. Шнайдер, П.-Й. Рауе ; пер. з нім. В. Климченко ; за загал. ред. В. Іванова. – Київ : Центр Вільної Преси ; Академія Української Преси, 2014. – 385 с.

Електронні джерела

16. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2782-12> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.
17. Закон України «Про інформаційні агентства» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/74/95-ВР> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.
18. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.
19. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3759-12> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.
20. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.
21. Методологія моніторингу журналістських стандартів [Електронний ресурс] // ІМІ : сайт. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/metodolohiia-monitorynhu-profesinykh-standativ-zhurnalistyky-i28318> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.
22. Соцмережі : нові правила використання в журналістських матеріалах [Електронний ресурс] // ІМІ : сайт. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/articles/sotsmerezhi-novi-pravy-la-vykorystannia-v-zhurnalists-kykh-materialakh-rekomendatsii-vid-imi-i71> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.
23. Увага! Важлива інформація [Електронний ресурс] // Рівненська АЕС : сайт. – Режим доступу: <https://www.rnpp.rv.ua/uvaga!-vazhliva-informacziya.html> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.

ТЕМА 5

Цитата як фактор якості НОВИНИ

5. 1. Ідентифікація цитати

У третьому абзаці новини подають цитату того джерела, яке було назване у другому абзаці, і таким чином переконують, що саме йому (особі/структурі) належить висловлювання.

Цитата тісно пов'язана також і з першим абзацом, адже є дотичною до змісту того, що викладене в ньому.

Проект кредитування власників туристичних агросадиб реалізовано на Рівненщині

Перший абзац:

Кредитами у розмірі 570 тисяч гривень для розвитку «зеленого туризму» скористалися 68 власників агросадиб на Рівненщині впродовж реалізації пілотного чотирирічного проекту підтримки цього бізнесу.

Другий абзац:

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила заступниця начальника обласного управління культури і туризму Ярослава Гаврилова.

Третій абзац:

«Господарі сплачували надзвичайно низькі — двопроцентні — ставки за користування позикою, а тому це сприяло використанню значних сум грошей на створення водо-газопровідних мереж, комфортних умов для гостей у відповідності із вимогами європейських стандартів», — сказала Гаврилова.

Мультидисциплінарні команди Рівненщини допомогли громадянам похилого віку підготуватися до зими

Перший абзац:

Мультидисциплінарні команди територіальних центрів соціального обслуговування Рівненщини допомогли самотнім громадянам похилого віку у підготовці до зими.

Другий абзац:

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила спеціаліст облдержадміністрації Тетяна Панасюк.

Третій абзац:

«Мультидисциплінарні команди, які діють за принципами адресності, індивідуального підходу та конфіденційності, допомогли для півтори тисячі одиноких громадян похилого віку та інвалідів зібрати городину на присадибних ділянках, полагодили домівки та господарські будівлі, посприяли у вирішенні багатьох побутових проблем», — сказала Панасюк.

Писанку висотою чотири метри представили в Рівному*Перший абзац:*

Писанку висотою чотири метри і вагою 90 кілограмів представили на центральному майдані Рівного.

Другий абзац:

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила авторка виробу Наталія Дребот.

Третій абзац:

«Відображені на писанці орнаменти є символами роду, сонця, добра, оновлення природи і людини», — сказала Дребот.

Міжнародний байдарочний туристичний турнір розпочали на Рівненщині*Перший абзац:*

Майстерність керування байдарками на порожистому плесі швидкоплинної річки Случ демонструють любителі екстремального плавання з України, Польщі, Нідерландів та Німеччини під час турніру, що розпочався у Рівненській області.

Другий абзац:

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила головний спеціаліст управління культури і туризму облдержадміністрації Галина Ковальчук.

Третій абзац:

«Спортсмени долають багато природних перешкод, які є на плесі, здійснюють маневри між кам'яними валунами», — сказала Ковальчук.

Отже, за визначенням Рене Дж. Капона, третій «абзац підкріплює лід і додає нові подробиці». Узагальнюючи досвід Асошиейтед Прес, він зазначає, що цитати вносять у новину «звучання живого голосу, вони виконують певні стандартні функції». Їх роль особливо зростає, коли йдеться про суперечливий матеріал, «де точне цитування особливо важливе, як, наприклад, у юридичних контекстах» [1, с. 94].

Зауважимо, що воно має значення і тоді, коли необхідно правильно передати висловлювання, у яке введено специфічну галузеву термінологію чи професійне тлумачення — у цьому випадку автор теж прагне «зробити зрозумілишими свої твердження» [5].

Процедури контролю радіаційної обстановки представили на Хмельницькій АЕС

Перший абзац:

Процедури контролю радіаційної обстановки продемонстрували журналістам у тридцятикілометровій зоні працівники цеху радіаційної безпеки Хмельницької АЕС під час проведеного тут престуру для центральних і місцевих видань.

Другий абзац:

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила начальник віділу роботи з громадськістю і ЗМІ ХАЕС Тетяна Лісітчук.

Третій абзац:

«Спеціалісти виміряли гамма-фон біля міст Славута, Ізяслав і Шепетівка, встановивши, що він перебуває в межах 10–12 мікрорентгенів за годину, тобто не перевищує природних значень», — сказала Лісітчук.

Редакційний кодекс Укрінформу вказує, що використання «цитат є дуже важливим з огляду на те, що саме вони дають змогу глибше зрозуміти» суть новини. Цитата у ній «є завжди! Її дають на підтвердження ліду» [2, с. 16].

Дідуха для Рівного виготовили на ремісничому хуторі

Перший абзац:

Дідуха для міста Рівне виготовила сім'я Огородників на ремісничому музейно-етнографічному хуторі Плугаки у Здолбунівському районі на Рівненщині.

Другий абзац:

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомив власник хутора Микола Огородник.

Третій абзац:

«Уперше місто одержало дідуха заввишки 4 метри 20 сантиметрів», — сказав Огородник.

Рівненщина делегувала на Паралімпійські ігри сімох спортсменів

Перший абзац:

Рівненщина делегувала на Паралімпійські ігри, які відбудуться в Лондоні, сімох спортсменів.

Другий абзац:

Про це повідомила пресслужба обласного управління фізичної культури і спорту.

Третій абзац:

«У складі національної збірної виступлять чемпіон світу, дворазовий паралімпійський чемпіон Ігор Косенко (футбол), Ярина Матло (плавання), а також дзюдоїсти Наталія Ніколайчик, Юлія Галінська, Олександр Косінов, Давид Хорава, Олександр Помінов, які є володарями призових нагород світових та європейських першостей, чемпіони України», — йдеться у повідомленні.

Якщо у творах інших журналістських жанрів цитата не обов'язкова (принаймні автор має право вирішувати чи долучати її до тексту, чи ні), то без цитати новини в інформаційних агентствах не випускають на сайт. Вона є важливим елементом, бо підвищує довіру до тексту.

Тому в інформаційних агентствах вона ретельно відібрана, адже журналісти тут діють за правилом, яке застерігає: «Не варто ставити першу-ліпшу цитату, яку почули» [2, с. 17].

Подаючи цитату, агентство «підтверджує достовірність джерела інформації» [4, с. 50].

Після цитати вживають вираз «сказа (-в), (-ла) ... (прізвище особи — без імені).

Акція масового читання Острозької Біблії ввійшла у «Книгу рекордів України»

Перший абзац:

Акція масового читання Острозької Біблії, яка відбулася в Національному університеті «Острозька академія», ввійшла у «Книгу рекордів України».

Другий абзац:

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив представник Національного комітету «Книги рекордів України» Олександр Шустерук.

Третій абзац:

«Впродовж однієї академічної години 28 розділів Святого Письма читали одна за одною 1475 осіб», — сказав Шустерук.

Поселення бобрів з'явилося поблизу реакторів Хмельницької атомної електростанції

Перший абзац:

Поселення бобрів з'явилося поблизу реакторів Хмельницької атомної електростанції.

Другий абзац:

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив начальник гідротехнічного цеху ХАЕС Віктор Турицький.

Третій абзац:

«Колонія бобрів оселилася у дренажному каналі, який є місцем збору фільтраційних вод, що просочуються через основу ставка-охолоджувача ХАЕС і потім повертаються насосами назад у водойму», — сказав Турицький.

Не вживається замість «сказав» слово «каже».

«Сказав» використовується для конкретних висловлювань, а «каже» — для загальних, повторюваних почуттів [3, с. 130].

Не можна після цитати писати «зізнався ... (ім'я, прізвище особи)». Журналіст не є слідчим, якому зізнаються у скоєному.

Якщо джерелом (у другому абзаці) є рішення якогось органу, то ремарка після прямої мови повинна кореспондуватися зі словом «рішення», а не із «постанова», «документ», «заява» тощо.

Редакторської правки вимагає такий текст:

Франція сертифікувала вакцину проти коронавірусу

Франція на національному рівні дозволила застосування вакцини проти COVID-19, яка зареєстрована в Євросоюзі під комерційним брендом Comirnaty®.

Таке рішення схвалила 24 грудня Вища адміністрація з питань здоров'я (HAS), передає власний кореспондент ... (назва інформаційного агентства).

«Після затвердження та дозволу допуску на ринок Європейським агентством лікарських препаратів вакцини Comirnaty® — BNT162b2, створеної компаніями BioNTech і Pfizer, Вища адміністрація підтверджує чинну стратегію вакцинації проти COVID-19 та затверджує її у процесі імплементації цієї вакцини», — **заявив національний французький регулятор.**

По-перше, у читача виникають запитання: «Що таке «національний французький регулятор»? Чи це те саме, що й «Вища адміністрація з питань здоров'я» чи щось інше? То який орган процитовано? Якщо читач поринає у здогадки про таке, то новина написана неякісно. По-друге, у посиланні на джерело йдеться про рішення Вищої адміністрації з питань здоров'я як офіційний документ, тому й повинно бути вказано, що цитата саме з нього, а не із якоїсь заяви.

Отже, правильним буде таке формулювання:

«Після затвердження та дозволу допуску на ринок Європейським агентством лікарських препаратів вакцини Comirnaty® — BNT162b2, створеної компаніями BioNTech і Pfizer, Вища адміністрація підтверджує чинну стратегію вакцинації

проти COVID-19 та затверджує її у процесі імплементації цієї вакцини», — йдеться у рішенні.

Не можна видумувати цитати. Стосовно цього Девід Рендол зазначив: «Нерозважливість вигадування цитат має бути такою ж очевидною, як встромлювання мокрої руки в електричну розетку» [3, с. 130].

Якщо цитата належить пресслужбі чи відомству, то після цитати пишуть: «йдеться у повідомленні».

YanAir відкрила прямий рейс Одеса — Батумі

Перший абзац:

Компанія YanAir відкрила прямий рейс Одеса — Батумі, яким із столиці Аджарії прибули до Одеси перші в поточному літньому сезоні пасажирів.

Другий абзац:

Про це повідомили Укрінформу в пресслужбі міжнародного аеропорту «Одеса».

Третій абзац:

«Пряме авіасполучення між Батумі та Одесою вигідне для мандрівників: час у дорозі скоротився до двох годин, вартість перельоту — 2500 гривень, включаючи податки, аеропортовий збір та оплату перевезення малої ручної поклажі», — йдеться у повідомленні.

У Вроцлаві відкрили Інститут прав мігрантів

Перший абзац:

Фундація «Україна» та Почесне консульство України у Вроцлаві створили Інститут прав мігрантів, який займатиметься потребами мігрантів.

Другий абзац:

Про це повідомляє пресслужба генерального консульства України в Кракові, передає Укрінформ.

Третій абзац:

«Інститут прав мігрантів — нова незалежна установа, створена почесним консульством України у Вроцлаві та фундацією «Україна», яка займатиметься потребами мігрантів», — йдеться у повідомленні.

Інший варіант: «йдеться у повідомленні пресслужби».

Визначені переможці Першого всеукраїнського відкритого музичного конкурсу Мирослава Скорика

Перший абзац:

У Великій залі Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського 20 лютого відбулися гала-концерт та церемонія нагородження переможців Першого всеукраїнського відкритого музичного конкурсу Мирослава Скорика.

Другий абзац:

Про це повідомляє пресслужба Міністерства культури України.

Третій абзац:

«Засновником конкурсу виступив «Благодійний фонд Анни Томасишин», — йдеться у повідомленні пресслужби. (Укрінформ).

Якщо цитують друковане видання, то після цитати вживають «йдеться у публікації».

Французька письменниця в новому романі про Україну розповіла про емігрантів початку ХХ століття

Перший абзац:

Французька письменниця українського походження Марі-Франс Клерк в новому романі «Можлива подорож» розповіла про українських емігрантів до Франції на початку ХХ століття.

Другий абзац:

Як передає Укрінформ, про це повідомляє український тижневик «Новий шлях».

Третій абзац:

«Французька авторка українського походження видала новий захоплюючий французькомовний роман про те, як вона відновилася зі своїм українським корінням. Книгу під назвою «Можлива подорож» написала Марі-Франс Клерк, онука українських емігрантів до Франції», — йдеться у публікації.

Коли подають цитату особи, взяту із заяви або із висловлювання, яке його автор класифікує як заяву, то відповідно вживають після цитати «заяв (-ив), (-ла).

Ініціатива Києва щодо українсько-польського примирення заслуговує на високу оцінку — польський депутат

Перший абзац:

Ініціатива экс-президентів України, глав українських церков й інтелектуальної еліти України щодо історичного примирення заслуговує на високу оцінку, підтримку і реакцію з польського боку.

Другий абзац:

Про це в ексклюзивному коментарі Укрінформу заявив польський політик, заступник голови комісії Сейму у закордонних справах, депутат опозиційної партії «Громадянська платформа» Роберт Тишкевич.

Третій абзац:

«Ідея спільно подивитися на події складного минулого заслуговує на високу оцінку і підтримку. Натомість, чи це буде можливим з політичної точки зору — треба почекати на реакцію парламентської більшості у цій справі», — заявив Тишкевич.

Із осені Україна почне вести підготовку офіцерів за стандартами НАТО*Перший абзац:*

Із вересня 2021 року навчання офіцерів оперативного та стратегічного рівнів в Україні відбуватиметься за оновленою програмою з урахуванням стандартів НАТО.

Другий абзац:

Про це заявив міністр оборони України Андрій Таран, повідомляє пресслужба Міноборони.

Третій абзац:

«Міністерство оборони України впевнено рухається до досягнення чергового етапу військової реформи, у результаті якої Збройні сили володітимуть оперативними бойовими спроможностями відповідно до стандартів НАТО», — заявив Таран. (УНІАН).

Цитата не може бути громіздкою, довгою — вона складається з одного простого або складнопідрядного речення, іноді двох простих, і є вичерпною.

Дорогобузьку ікону XIII століття відреставрували і повернули музею*Перший абзац:*

Дорогобузьку ікону XIII століття «Богородицю Одигітрію» оновили спеціалісти Львівської філії Національного реставраційного центру України і повернули Рівненському обласному краєзнавчому музею, де вона перед тим зберігалася.

Другий абзац:

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор закладу Олександр Булига.

Третій абзац:

«Виконано профілактичні роботи, проведено дослідження основи, на якій тримається древній малюнок, і видано рекомендації щодо виставкового експонування знаменитого твору сакрального мистецтва», — сказав Булига. (Укрінформ).

Висловлювання цитують достовірно і в контексті. Останнє означає, що в цитаті уточнюють факт або подають його тлумачення:

Мистецтво королівського полювання XVII століття відобразили у Дубенському замку

Перший абзац:

Мистецтво королівського полювання XVII століття відобразили в експозиції, відкритій у Дубенському замку.

Другий абзац:

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор Державного історико-культурного заповідника міста Дубно Леонід Кічатий.

Третій абзац:

«Атрибутику знатних мисливців Литовсько-польської держави (Дубно входило у її склад), розміщено в одному із найбільших залів палацу Любомирських, де вони зазвичай зупинялися після виїздів у ліси», — сказав Кічатий.

Пам'ятник поету Василю Симоненку відкрили в Києві

Перший абзац:

Пам'ятник видатному поету-шістдесятнику Василю Симоненку відкрили в центрі столиці — у дворикі Червоного корпусу Національного університету імені Тараса Шевченка. Ним університет започатковує пам'ятну алею, присвячену видатним своїм випускникам і співробітникам.

Другий абзац:

Про це повідомив під час урочистого відкриття ректор університету, академік Національної академії наук України Леонід Губерський.

Третій абзац:

«Відкриттям пам'ятника Симоненку ми започатковуємо нашу алею пам'яті, де будемо відкривати нові сторінки університетської історії, яка співпадає з історією нашого народу, і вшановувати видатні постаті», — сказав Губерський. (Укрінформ).

5. 2. Варіанти використання цитат

У тексті новин вміщують лише свіжу цитату, а не вчорашню.

Не використовують цитати у бекграунді.

У Редакційному кодексі Укрінформу задекларовано, що текст, «який міститься у лапках, є недоторканим. Він не може бути змінений, окрім як з метою видалення зайвого речення або слова-паразиту. І лише в тому випадку, коли видалення жодним чином не впливає на зміст цитати». Її слід передавати точно, оскільки це дасть «змогу кореспондентові застрахувати себе від помилок» [2, с. 16].

Кореспонденти інформаційного агентства у цитаті не приписують іншим те, чого останні не говорили. Слова у ній подають саме такими, як були сказані особою або передані пресслужбою.

Новину не перевантажують цитатами — не ставлять їх кілька (3-4) одну за одною, бо це ускладнює її сприйняття. Проте у випадку необхідності (надзвичайно актуальна тема) їх розділяють, застосовуючи службові слова непрямої мови «за його словами», «сказав», «заявив», «додав», «підкреслив», «зауважив», «наголосив», «назвав», «визнав», «з його/її точки зору», «на думку». Їх вводять як перед чи після непрямої мови, так і в ролі ремарок після або всередині цитат.

НАТО підтвердило політику відкритих дверей для України і Грузії

Лідер країн НАТО на зустрічі в Брюсселі підтвердили продовження політики відкритих дверей для України і Грузії і закликали обидві країни продовжувати реформи для тіснішої інтеграції з НАТО.

Про це **повідомив** генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг на пресконференції за підсумками Брюссельського саміту Альянсу, повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Ми стоїмо у солідарності з нашими поважними партнерами — Україною і Грузією, і ми будемо продовжувати підтримувати реформи, які ведуть їх ближче до НАТО», — **сказав** Столтенберг під час промови на пресконференції.

Відповідаючи на уточнююче запитання журналістів щодо продовження політики відкритих дверей, Столтенберг **зауважив**, що під час зустрічі лідери країн-союзниць підтвердили зобов'язання у цьому сенсі, що були прийняті під час Бухарестського саміту НАТО у 2008 році.

«Моє головне послання у тому, що НАТО стоїть (поряд — ред.) у солідарності з Україною. Ми надаємо потужну політичну підтримку територіальній цілісності та суверенітету України. Ми надаємо практичну підтримку, нарощуємо її як у контексті всього НАТО, так і на двосторонньому рівні з країнами-союзницями», — **ззначив** Столтенберг.

За його словами, у підсумковому комюніке саміту союзники по НАТО підтвердили, що двері НАТО залишаються відкритими, і що рішення, які Альянс прийняв в Бухаресті у 2008 році, залишаються чинними.

«Дуже важливо підкреслити, що кожна держава має право обирати власний шлях, включаючи вибір шляхів організації власної безпеки, вирішувати, хоче вона бути членом НАТО або ні. Такими чином — це питання України та 30 союзників: вирішувати, коли Україна стане членом НАТО. Росія, безумовно, не має у цьому слова. Тому що вони не можуть накласти вето на те, що сусіди можуть робити. Ми не повернемося до системи сфер впливу, коли великі сили вирішують, що можуть робити менші сусіди... Це фундаментальний принцип. Ми визнаємо право кожної держави вирішувати. Як і право 30 союзників вирішувати, коли Україна буде готовою для членства», — **наголосив** Генсек Альянсу.

У новині може бути використано кілька джерел, а, отже, і їхніх цитат:

Юрію Андруховичу вручили медаль Гете

Український письменник Юрій Андрухович нагороджений медаллю Гете, яка із 1955 року щорічно вручається німецьким Гете-Інститутом за заслуги в поширенні німецької мови та культури за межами німецькомовного світу і підтримку міжнародної співпраці у сфері культури.

Про це повідомляє DW.

Перша цитата:

«Окрім Андруховича, нагороди під час церемонії нагородження у місті Веймарі також отримали відомий нігерійський фотограф Акінбодє Акінбії та директор Національного музею Грузії Давид Лордкіпанідзе», — йдеться у повідомленні.

Представляючи цьогорічних лауреатів, президент Гете-Інституту Клаус-Дітер Леманн назвав їх «визначними особистостями та невтомними міжкультурними медіаторами».

Друга цитата:

«Усі троє лауреатів відкрито і рішуче виступають за культурний обмін з Німеччиною, усі вони є центральними голосами у культурному діалозі у своїх батьківщинах», — наголосив Леманн. (Укрінформ).

Слід пам'ятати слова Девіда Рендола про те, що журналістські тексти «виграють від цитат» [3, с. 127]. І це у найбільшій мірі стосується жанру новини.

Неприпустимо першу цитату подавати у будь-якому іншому, а не у третьому абзаці. Тут вона — аж у шостому:

Туреччина заявила про ефективність китайської вакцини

Перший абзац:

Міністр охорони здоров'я Туреччини Фахреттін Коджа заявив, що проміжні результати випробувань третьої фази показали ефективність вакцини проти COVID-19 від китайської Sinovac на 91,25%.

Другий абзац:

Про це повідомляє ... (назва ЗМІ) із посиланням на Hurriyet Daily News.

Третій абзац:

Він додав, що Туреччина буде використовувати цей препарат для масової вакцинації.

Четвертий абзац:

За словами міністра, перша партія у 3 мільйони доз вакцини прибуде до Туреччини вже 28 грудня.

П'ятий абзац:

Анкара підписала угоду про покупку в цілому 50 мільйонів доз китайської вакцини.

Шостий абзац:

«Тепер ми впевнені, що вакцина ефективна і безпечна для турецького народу», — сказав Коджа.

У поданому нижче прикладі відсутня цитата. Це не відповідає вимогам написання новини інформаційного агентства.

В Японії стався землетрус

На південному заході Японії стався землетрус магнітудою 5,1 бала.

Як повідомляє ... (*назва ЗМІ*), про це свідчать дані Японського метеорологічного агентства.

Епіцентр землетрусу розташовувався на глибині 80 кілометрів під водою.

Поштовхи різної сили відчувалися в кількох префектурах, зокрема до 4 балів — у префектурах Ямагуті, Оіта та Ехіме.

Загрозу цунамі не оголошували.

Автор новини одержав дані із повідомлення джерела, тому їх і слід процитувати у третьому абзаці. Правильний варіант для інформаційного агентства:

В Японії стався землетрус

Перший абзац:

На південному заході Японії стався землетрус магнітудою 5,1 бала.

Другий абзац:

Як передає... (*назва інформаційного агентства*), про це повідомляє Японське метеорологічне агентство.

Третій абзац:

«Епіцентр землетрусу розташовувався на глибині 80 кілометрів під водою — поштовхи різної сили відчувалися в кількох префектурах, зокрема до 4 балів, у Ямагуті, Оіта та Ехіме. Загрозу цунамі не оголошували», — йдеться у повідомленні.

Якщо новина будується на чиемусь висловлюванні, то дослівне цитування є обов'язковим. Перша цитата в новині може повторювати, продовжувати думку, сформульовану в ліді або «розвивати» її. Проте в корпусі новини таке дублювання є небажаним.

Цитувати слід лише найважливіше.

Словенія розпочала піврічне головування в Євросоюзі

Перший абзац:

Словенія з 1 липня прийняла у Португалії головування в ЄС, яке триватиме шість місяців, його гасло — «Разом. Стікість. Європа».

Другий абзац:

Про це повідомляє Укрінформ із посиланням на сайт Словенського головування в ЄС.

Третій абзац:

«Шестимісячна програма нового головування Євросоюзу заснована на чотирьох пріоритетах. Серед них — сприяння відновленню ЄС та його стійкості, відображення перспективи майбутнього Європи, зміцнення верховенства права та європейських цінностей, а також підвищення безпеки і стабільності у європейському сусідстві», — йдеться в повідомленні.

Перед тим, як використовувати цифри у цитаті, слід вирішити, у якій кількості вони потрібні, та подумати про їх доцільність.

Із метою дотримання стандарту балансу думок, точок зору у новинах про конфлікти цитати подають пропорційно. Такий «стандарт забезпечує всебічність та безсторонність висвітлення події. Під час висвітлення конфлікту необхідно надати слово та відобразити позиції всіх сторін конфлікту. Водночас сам журналіст має бути максимально неупередженим та не маніпулювати експертною думкою на користь однієї зі сторін». Він також «має оцінити рівень легітимності людини, що представляє протилежну точку зору. Особливо це стосується колективних конфліктів, де важливо визначити, чи може ця людина представляти всю групу осіб. Крім того, рівень представництва різних сторін має бути приблизно однаковим» [6].

Питання для обговорення

1. Дайте визначення цитати у відповідності із Законом України «Про авторське право і суміжні права».
2. Доведіть необхідність використання цитати у новині інформаційного агентства.
3. У якому абзаці новини інформаційного агентства вміщують цитату?
4. Чи розміщують цитату у бекграунді?
5. На підтвердження якої структурної частини новини дають цитату?
6. Яке службове слово непрямої мови вживають після закінчення першої цитати в новині, коли цитують особу?
7. Чи розміщують в новині цитати одну за одною?
8. Чому цитата в новині повинна бути не розлогою?
9. Чи втручаються у цитати журналісти інформаційних агентств?
10. Чому слід дотримуватися точності у цитаті?
11. Які слова непрямої мови при цитуванні використовують у новинах інформаційних агентств?
12. У яких випадках застосовують як службове слово непрямої мови «заяви (-в), (-ла)?

Завдання для лабораторних і практичних занять

- Завдання 1.* Розгляньте на сайтах інформаційних агентств десять новин і висловіть свою думку стосовно розміру їх цитат.
- Завдання 2.* Розгляньте у новинах на сайтах інформаційних агентств десять цитат, які належать пресслужбам, і з'ясуйте, якою мірою вони підтверджують лід.
- Завдання 3.* Висловіть свою точку зору стосовно величини цитати у новині про представлення у річницю народження Тараса Шевченка науково-популярної стрічки «Кобзар. Історія однієї книги». Запропонуйте свій варіант цитати.

«Стрічка є документальним дослідженням історії прижиттєвих видань найвідомішої книги Т.Г. Шевченка «Кобзар». Це фільм-біографія, персонажем якої є книга, що має цілком людську долю. Через три видання «Кобзаря» показано шлях Тараса Шевченка: його викуп з кріпацтва, становлення як художника, арешт за участь у Кирило-Мефодіївському братстві та не здійснену мрію про другого «Кобзаря», видати який не встигли. Стрічку створено за підтримки Державного агентства України з питань кіно в 2014 році. Зйомки фільму відбувались у Києві, Черкасах, Млієві, Каневі, Львові та Санкт-Петербурзі», — йдеться у повідомленні.

Список використаної літератури

1. Каппон Р. Дж. Настанови журналістам Ассошиейтед Прес : профес. порадник / Р. Дж. Каппон ; пер. з англ. А. Іщенко. – Київ : Видавн. дім «Кієво-Могилянська академія», 2005. – 162 с.
2. Редакційний кодекс Укрінформу. – Київ : Укрінформ, 2011. – 28 с.
3. Рендол Д. Універсальний журналіст / Д. Рендол ; пер. з англ. М. Марченко. – Київ, 2007. – 152 с.
4. Сучасна агенційна журналістика : довідк. вид. для студентів Ін-ту, ф-тів, відділень та каф. журналістики / заг. ред. В. В. Різуна. – Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2010. – 148 с.

Електронні джерела

5. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3792-12> (дата звернення: 25.08.2021). – Назва з екрана.
6. Методологія моніторингу журналістських стандартів [Електронний ресурс] // ІМІ : сайт. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/metodolohiia-monitorynhu-profesiynykh-standartiv-zhurnalistyky-i28318> (дата звернення: 25.08.2021). – Назва з екрана.

ТЕМА 6

Саблід новини

6. 1. Виклад інформації у сабліді

Саблід (корпус) новини — це «четвертий та наступні абзаци, в яких наводяться обставини повідомлення» [8, с. 17]. Оптимальна довжина сабліді — 2–3 абзаци (в залежності, якого об'єму заслуговує подія). Якщо доцільно, автор може збільшити їх кількість до семи-десяти, але він не нагромаджує в них деталі, які чогось суттєвого до знання про подію не дають.

Проте саблід може мати лише один абзац — четвертий, якщо у ньому вичерпно викладено дані про подію і автор вважає, що інші деталі щодо неї не мають особливого значення.

Промислову плантацію гінкго заклали у курортній зоні на Рівненщині

Перший абзац:

Промислову плантацію реліктового дерева гінкго заклали у курортній зоні біля села Жобрин на Рівненщині.

Другий абзац:

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила Тетяна Терещук, яка виростила сіянці на селекційній основі та надала їх садівникам.

Третій абзац:

«Проект реалізують з метою використання у майбутньому цілющих властивостей гінкго для лікування пацієнтів оздоровчого комплексу «Червона калина», — сказала Терещук.

Четвертий абзац:

За її словами, настоянки з листя такого дерева мають антиоксидантні властивості і позитивно впливають на серце, нервову систему, знижують ризик виникнення інфарктів та інсультів. Витяжка з рослини також поліпшує мозковий кровопотік в коронарному і венозному руслах.

Зрозуміло, що писати більше про подію немає сенсу, адже плантацію тільки заклали.

У четвертому абзаці або (а) продовжують цитування джерела, але вже непрямою мовою з відображенням обставин події за принципом «перевернутої піраміди», тобто за меншенням їх важливості, або (б) ведуть розповідь без прямої мови — теж за принципом «перевернутої піраміди».

У випадку (а) четвертий абзац починають словосполученням «За його/її словами...»:

Біографічний роман польського письменника про Тараса Шевченка видали українською мовою

Перший абзац:

Біографічний роман польського письменника Єжи Єнджеєвича «Українські ночі або родовід генія» про Тараса Шевченка видано українською мовою в перекладі Євгена Рослицького з Канади.

Другий абзац:

Про це кореспондентів Укрінформу повідомив ініціатор виходу книги Михайло Борейко.

Третій абзац:

«Вона побачила світ завдяки Олегу та Ладі — сину й дочці перекладача», – сказав Борейко.

Четвертий абзац (непряма мова):

За його словами, члени родини надали екземпляр роману, вперше випущеного українською мовою у 1980 році в Канаді, з якого відтворено текст, а також коментар художника, мистецтвознавця Богдана Стебельського та післямову автора роману й перекладача.

При передачі слів джерела у четвертому абзаці непрямою мовою їх не подають у довільній інтерпретації журналіста, щоб не спотворити і не змінити їх змісту.

У випадку (б) автор новини не використовує непряму мову, а просто констатує обставини події.

Історико-богословський журнал заснувала Рівненська духовна семінарія

Перший абзац:

Перший номер історико-богословського журналу «Андріївський вісник» вийшов на Рівненщині. Його засновником стала Рівненська духовна семінарія Української Православної Церкви Київського Патріархату.

Другий абзац:

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

Третій абзац:

«Тут вміщено, зокрема, матеріали науково-практичної конференції «Київський Патріархат — 20 років побудови Помісної Православної Церкви в Україні», пе-

реклади статей», — сказав проректор з науково-методичної роботи семінарії Тарас Волянчук.

Четвертий абзац:

Назва видання походить від імені покровителя навчального закладу, святого апостола Андрія Первозванного. Редакційна політика часопису, підтримку якому надають вчені Національного університету «Острозька академія», передбачає популяризацію наукового доробку на релігійну тематику різних авторів, у тому числі і світських.

Якщо джерелом є повідомлення пресслужби або інший документ, то четвертий абзац може мати початок «За його даними, ...», тобто, за даними повідомлення пресслужби, яке було процитоване у третьому абзаці.

Пам'ятний знак на Геодезичній дузі Струве встановили у Рівненській області

Перший абзац:

Пам'ятний знак «Гурники» на Геодезичній дузі Струве встановили у Дубенському районі на Рівненщині вчені Національного університету водного господарства та природокористування.

Другий абзац:

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила пресслужба навчального закладу.

Третій абзац:

«Місце розташування пункту було визначене військовим геодезистом Карлом Теннером у 1835 — 1840 роках, однак тут не зберігся відповідний знак», — йдеться у повідомленні.

Четвертий абзац:

За його даними, таким чином позначено п'яту в Україні точку Геодезичної дуги Струве. Раніше інші чотири (всі вони розташовані на території Хмельницької області) разом із триангуляційними пунктами на географічній лінії протяжністю 2820 кілометрів від Норвегії до Молдови занесені до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО як науково-технічні об'єкти.

Щодо написаного у сабліді інформаційні агентства висувають ту ж вимогу, що й загалом до всього тексту новини: стислість. Зрештою, це об'єктивно виходить із природи саблїду, яка передбачає вмщувати в ньому менш суттєві факти, а, отже, було б недоречним описувати їх розлого.

Практики сходяться на думці, що автор, «якщо він бажає утримати читача, все ж повинен писати короткими реченнями. Речення до 18 слів вважаються легкими для розуміння» [10, с. 47]. І саме дотримуючись такої кількості,

варто було б початкуючим авторам вчитися писати журналістські твори різних жанрів, «а особливо це стосується новини» [10, с. 47].

У стандартах Ассошиейтед Прес зазначено, що чим довше речення, то менш імовірно, що його буде легко читати. Також воно стає вразливішим до синтаксичних казусів. Вихід простий: розбивати довгі речення на їхні функціональні компоненти і прагнути створити одне із 16 — 17 словами — «усі новинні тексти в цілому мають прямувати до цього стандарту. Як тільки середня довжина речення перевищує 20 слів, багато хто з читачів починає почуватися незручно» [3, с. 57].

Водночас це не є непорушний канон: «Не слід прагнути, щоб усі речення були такі короткі... Однак така середня довжина дасть вам запас для прийнятної суміші; вона дає змогу домінувати коротким реченням, іноді вивільняючи місце для довших. Різноманітність у синтаксичній структурі є ще одним засобом боротьби з монотонністю» [Там само].

Укрінформ теж закликає «своїх журналістів писати простіше, відмовлятися від прикрашування... Зміст повідомлення легше зрозуміти і сприйняти, коли воно викладене реченнями з 15 — 18 слів. У тексті варто обходитися без абстракцій, наповнювати повідомлення цілком конкретними подробицями, предметно вираженими поняттями» [9, с. 51].

Рене Дж. Каптон стверджує, що новини «мають бути написані чітко, стисло, точно й цікаво». Стосовно лаконізму, то він вважає, що про це дуже зрозуміло викладено в «Елементах стилю» Вільяма Странка та Е. Б. Байта: «Жива мова — це стисла мова. У реченнях не має бути зайвих слів, в абзацах — зайвих речень, так само як у кресленні не має бути зайвих ліній, а в машині — зайвих деталей. Це не означає, що автор має робити всі речення короткими чи уникати подробиць і розглядати зображуване в загальних рисах, але потрібно, щоб кожне слово промовляло» [3, с. 15].

Саме тому журналіст інформаційного агентства виробляє свою поведінку зі словом.

Не можна вживати «у випадку» — правильно: «якщо»; «незважаючи на той факт, що» — правильно: «незважаючи на...»; «несприятливі погодні умови» — правильно: «погана погода»; «взяли під варту» — правильно: «арештували».

Автор «Настанов журналістам Ассошиейтед Прес» також наполягає: «до підсилювальних обставин слід ставитися так само обережно, як і до означень».

Украй терміновий, дуже незвичайний, надзвичайно серйозний — прислівники тут додають лише вереску» [Там само. — С. 30].

Журналісти інформаційного агентства покликані «писати простою і зрозумілою мовою» [8, с. 15]. У кожній країні вони дбають про її чистоту, адже працюють в елітному ЗМІ. До цього українських журналістів, наприклад, зобов'язує вітчизняне законодавство: інформаційні агентства «поширюють свою продукцію державною, а також іншими мовами, дотримуючись загальноновизнаних етично-моральних норм слововживання» [13].

Оскільки споживачем інформаційного агентства є і друковані видання, то відповідно воно орієнтується і на вимоги щодо мовної культури, якої дотримуються в останніх: «Стиль і лексика друкованих засобів масової інформації мусять відповідати загальноновизнаним етично-моральним нормам. Вживання лайливих і брутальних слів не допускається» [12].

Про яку б подію не повідомляв журналіст інформаційного агентства, він повинен висвітлити її так, аби написане було зрозумілим для широкого загалу. Якщо ЗМІ, в тому числі й інформаційні агентства, у ХХІ столітті хочуть процвітати, то їм, за словами колишнього редактора «The New York Times» Макса Френкеля, потрібні журналісти, які мають хист «пояснювати нескінченне різноманіття подій» [11, с. 34].

Тому приходимо до висновку про необхідність популярного викладу новин з тим, щоб відбувся цілковитий комунікаційний обмін між подавачем інформації та її реципієнтом, а, отже, «складні новини слід зробити дохідливими та ілюструвати їх за допомогою прикладів, порівнянь» [1, с. 154].

Новина має бути зрозуміла не лише спеціалістам. «Не треба забувати, що наша новина має бути прочитана до кінця і не викликати запитань на кшталт «Що це означає?» або «Для кого чи для чого це повідомлення написано?» — йдеться у Редакційному кодексі Укрінформу [8, с. 20].

Щоб унеможливити подібного роду запитання, потрібно, аби текст був написаний простою мовою з використанням коротких фраз, був зрозумілим, мав чітку логіку викладу та структуру. При цьому «не подавати занадто багато фактів в одному реченні; варіювати розмір речень (загальний принцип — якомога коротші речення); не будувати задовгих абзаців, уникати всього пишномовного, зайвого» [1, с. 82].

У Німеччині, наприклад, застосовують Гамбурзьку концепцію зрозумілості. Вона виникла після того, як дослідженнями було встановлено, що багато реципієнтів не до кінця розуміють новини, викладені журналістами [Там само. — С. 152].

Концепти зрозумілості новин інформаційних агентств базуються на низці розробок лінгвістів, зокрема, Рудольфа Флеша. Створюючи свої формули розбірливості, які зажили великої популярності, «він орієнтувався на ознаки, що піддаються підрахунку («предикатори»), такі, як довжина речення і

слова, а також частота використання слів. У такий спосіб на основі вибіркового аналізу тексту він розробив свій принцип «легкості читання» [1, с. 152].

Рудольф Флеш стверджував, що «легкість читання» зростає, якщо використовувати чим коротші слова і ясніші речення. Уїнстон Черчіль, який одержав у 1953 році Нобелівську премію з літератури за «неперевершеність історичного й біографічного опису, за блискуче ораторське мистецтво, з допомогою якого відстоювалися найвищі людські цінності», стверджував, що старі слова «найкращі, а короткі — якнайкращі» [11, с. 60].

Інформаційні агентства зобов'язують своїх співробітників дотримуватися нормативів зрозумілості у спеціальних рекомендаціях — у кодексах, правилах, довідниках зі стилю тощо. Їх за традицією видають своїм працівникам, наприклад, інформаційні агентства Рейтер та Ассошиейтед Прес [1, с. 152], Укрінформ [8].

Зрештою, всі настанови та вимоги із цих «компасів» діяльності зводяться до одного, як влучно записано у посібнику для редакторів німецького інформаційного агентства ДПА: «Не існує «мови агентства», існує лише хороша мова. Те, що ми пишемо, повинно пасувати до всього спектру медіа — газет, інтернет-видань, радіо і телебачення. Радіослухач не може прогортати назад. Але і користувач інтернету, і читач газети також не люблять цього робити» [11, с. 100].

Необхідно також брати до уваги настанову із посібника для співробітників інформаційного агентства Рейтер: «Щоб зробити інформацію зрозумілою для якомога більшої кількості людей, вона повинна містити достатньо фонові та описові інформації. Правило таке: ніколи не недооцінюй розумові здібності читача, ніколи не переоцінюй його знання стосовно причинних зв'язків і процесів» [10, с. 63].

Фактори зрозумілості особливо важливі в новинах про ІТ-технології — цей сегмент повідомлень на сайтах інформаційних агентств виділений під окремими рубриками, наприклад «Наука та ІТ» (УНІАН), «Технології» (Укрінформ).

Інформаційне агентство УНІАН з посиланням на «Daily Mail» повідомило, що компанія «Airbus» запатентувала вертоліт, конструкція якого дозволяє йому стати найшвидшим у світі подібним літальним апаратом — близько 470 км/год (це підтвердили випробування). Висока це швидкість чи мала? Для порівняння у новині вказано, що нині вертольоти в середньому розвивають швидкість 240 — 260 км/год. При цьому найшвидшим у світі (серед масових моделей) є американський «Boeing CH-47 Chinook», здатний розвивати швидкість до 310 км/год.

Запатентований апарат являє собою оновлену версію експериментального гвинтокрила «Eurocopter X3» дочірнього підрозділу компанії.

Природно: багатьох цікавить, що забезпечує апарату таку якість. У новині дається пояснення, що додаткові тягучі пропелери, які в попередній моделі розміщені на кінцях крил, тут встановлені не спереду, а ззаду (це зроблено для зменшення шуму). На вертольоті планується використовувати два двигуни «Rolls Royce Turbomeca RTM322».

Чи багато Eurocopter ХЗ випущено? В новині зазначено, що він виготовлений в одному екземплярі і знаходиться на виставці в Музеї авіації і космонавтики Парижа.

Опис властивостей технічних винаходів є основою зрозумілості новин про досягнення у сфері комп'ютерних технологій, які служать людям у побуті.

УНІАН повідомило, що Google представив у місті Маунтін-В'ю (штат Каліфорнія) другу версію операційної системи Android Wear 2.0, під управлінням якої працюють наручні гаджети.

В новині застосовано низку пояснювальних аспектів.

Зміст новацій:

Ключовим нововведенням в роботі пристроїв з Android Wear 2.0 стане їх здатність запускати програми без допомоги смартфона, а також самостійно підключатися до Wi-Fi і мобільних мереж.

Більша корисність у порівнянні з аналогами:

Нова прошивка дозволить гаджету ще пильніше стежити за здоров'ям свого власника і працювати з повідомленнями. Так, в ній поліпшені системи автовідповідей і розпізнавання рукописного введення. До того ж в операційній системі з'явилася клавіатура, що дозволяє вводити слова одним дотиком пальця.

В Android Wear 2.0 користувач зможе виводити на циферблат інформацію з будь-якого додатку, який підтримується розумним годинником. Вихід операційної системи намічений на осінь.

Історія розвитку цього виду техніки:

Перша версія Android Wear з'явилася навесні 2014 року. Вона поклала початок десяткам моделей наручних гаджетів — зокрема, Moto 360, LG G Watch і Huawei Watch.

Агентство Укрінформ повідомило про випробування в пустелі Невада двигуна для високошвидкісної транспортної системи компанією Hyperloop One мільярдера і винахідника Ілона Маска.

Зміст новацій:

Платформу з двигуном пустили по спеціально побудованому рейковому шляху, після чого розігнали за допомогою електромагнітів. Візок, який за розмірами порівнянний з автомобілем, в ході перших випробувань розігнався за допомогою електромагнітів до 160 кілометрів за годину.

Пояснення щодо проекту:

Hyperloop — це проєкт високошвидкісного потягу, який буде переміщатися у вакуумній трубі, побудованій під землею або на естакаді. За рахунок того, що з труби Hyperloop буде відкачано повітря, потяги теоретично зможуть розганятися до 1200 кілометрів за годину.

Вигляд виробу:

Передбачається, що на поїздку від Сан-Франциско до Лос-Анджелеса (приблизно 550 кілометрів) буде затрачено близько 30 хвилин.

На початку тексту вказано прізвище власника компанії, а в бекґрунді автор подає короткі відомості про нього, таким чином показуючи, що не випадково за високотехнологічний проєкт магістралі (з галузі фантастики!) взялася ця людина:

Винахідник Ілон Маск відомий як засновник компанії SpaceX з випуску багаторазових вантажних космічних кораблів, а також як генеральний директор Tesla Motors, що виробляє електромобілі. Статки Маска оцінюють у 17 мільярдів доларів.

У новині Укрінформу йдеться про те, що компанія «Sharp» випустила на японський ринок одну зі своїх найбільш інноваційних розробок — перший у світі гібрид робота і телефона.

Зміст новації:

«Робофон» володіє габаритами звичайного смартфона, але при цьому вміє ходити, говорити, танцювати і показувати фотографії на вбудованому проекторі.

Вигляд виробу:

Зовні «Робофон» виглядає, як маленька дитина.

Нові функції:

Він може розважати свого господаря піснями чи розмовою, але пристрій можна також використовувати і для дзвінків.

Крім того, гаджет, як і будь-який інший смартфон, може знімати фото і відео. Екран розміщений на спині робота, а камера — на лицевій частині. Також у пристрій вбудований лазерний проектор, з його допомогою робот може демонструвати відзняті фотографії на будь-якій гладкій поверхні.

Доступність виробу для масового споживача:

Компанія розраховує продавати близько 5 тисяч пристроїв щомісяця. Вартість «Робофона» становитиме близько 1800 доларів.

Зазвичай, коли йдеться про індивідуальний винахід, то вказують ім'я автора. Ще одну позитивну якість для зрозумілості має уточнення про те, що

автор «Робофону» відомий також іншими розробками, особливо таким, що мали світовий резонанс.

Автор розробки:

Дизайн «Робофона» розробив Томотака Такахасі, який відповідав за створення Kirobo — першого робота-астронавта.

Агентство Укрінформ повідомило, що медичний дефібрилятор українських дослідників, об'єднаних у творчу групу Ciklum, визнаний кращим у США під час міжнародного Cities Hakathon at Internet of Things World, який пройшов в Каліфорнії.

Зміст новації та її нові функції:

Крім основної функції електричних розрядів, апарат також дає підказки власнику і сповіщає найближчі клініки про нещасний випадок. Він також передає точний час першого розряду, координати і кардіограму потерпілого, що дає можливість лікарю швидкої допомоги поставити діагноз ще в дорозі.

У новині пояснено, що перемога є підтвердженням загалом успішності команди:

«Ciklum виграла змагання кращих розробників другий раз поспіль.

Інформаційні агентства нерідко повідомляють про призначення осіб на ключові посади в країні. Новини на цю тему вимагають пояснень, чому саме якусь особу призначили.

Уряд призначив міністру інфраструктури двох нових заступників

Кабінет Міністрів призначив ... (ім'я і прізвище) на посаду заступника міністра інфраструктури та ... (ім'я і прізвище) на посаду заступника міністра інфраструктури з питань європейської інтеграції.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє пресслужба Міністерства інфраструктури України у Фейсбучі.

Складовою саблідю цієї новини є біографічні дані кожної особи, її професійний шлях — відтак читач сам робить висновок про компетентність новопризначених.

Про що говорить споживачу інформації новина УНІАН про збільшення Україною у квітні виробництва сталі на 12%? Пояснення: Україна зберегла 10-е місце в рейтингу світових виробників сталі.

Щоб було зрозуміліше, автор наводить дані Всесвітньої асоціації виробників сталі (World Steel Association), з яких видно, що збільшення відбулося у порівнянні із аналогічним періодом минулого року, а випереджають Україну лише лідери світової економіки, зокрема Китай, Японія, Індія, США, Німеччина.

Коли у новині наведено цифри, їх слід співставляти з чимось або пояснювати за допомогою еквівалента. Наприклад, повідомлення у новині про те, що електростанція виробила з початку експлуатації за 20 років 300 мільярдів кіловат-годин електроенергії не дає можливості уявити: багато це чи мало? Тут треба зазначити, що такою кількістю електроенергії вистачило б повністю забезпечувати Україну впродовж півроку.

Так само необхідні аналогії, коли йдеться про інші величини, виражені цифрами прямо та у відсотках: врожайність, гектари, тонни, кілометри тощо.

Коли повідомляємо, наприклад, що заповідний фонд якоїсь області сягає 10 тисяч квадратних кілометрів, то для зрозумілості слід навести й іншу величину: це становить третину всієї площі області.

Чи завжди необхідно писати про вартість проєктів? Пересічному читачу важко уявити, що означають, наприклад, шестизначні цифри: багато це чи мало. Якщо суму кошторису у новині зазначають, то слід пояснювати, наскільки вона дала можливість використовувати сучасні технології та матеріали, або які соціальні, економічні вигоди від цього мають люди.

Громада на Чернігівщині виграла грант на створення веломаршруту

Парафіївська громада Чернігівщини виграла грант на суму 814 тисяч гривень для створення велосипедного маршруту «Від парку до парку».

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила Парафіївський селищний голова Галина Петруша.

«Проєкт, що розробив наш відділ культури, має назву «Веломаршрут об'єктами культурної спадщини Парафіївської ОТГ «Від парку до парку». Він брав участь у конкурсній програмі Українського культурного фонду «Культура. Туризм. Регіони» і виграв грант», — сказала Петруша.

За її словами, на території Парафіївської громади розташовані такі об'єкти культурної спадщини національного значення, як палацово-парковий ансамбль «Качанівка» та Тростянецький дендропарк. Крім того, є популярний осередок зеленого туризму «Соколиний хутір». Відтак, веломаршрут проляже Парафіївкою та селами Южне, Качанівка, Іваниця, Тростянець і Петрушівка.

Щоб підвищити рівень зрозумілості, часто подають узагальнення або розширену новину — матеріал, підготовлений журналістом або редактором, у якому об'єднано кілька аспектів історії, що мала розвиток упродовж дня, можливо, також у різних місцях. Але це не повинне бути механічне з'єднання всіх попередніх новин, які вийшли на сайті.

Розширена новина є самостійним текстом з елементами аналізу і прогнозу, який дає змогу читачеві отримати повне уявлення про ситуацію в цілому.

У розширеній новині висвітлюють тільки головну тему дня — автором є кореспондент, який відповідає за тему, що має розвиток, або інші журналісти.

Ініціюють підготовку відповідних матеріалів редакція, випуск або керівництво агентства [8, с. 23].

6. 2. Контексти новини

Для того, щоб було зрозуміле місце факту новини серед аналогічних, а також щоб позиціонувати новину в інформаційному просторі, використовують контексти новини. Це спосіб розміщення у ній одного або більше посилань на інші новини, які близькі або споріднені за темою, і відображають різноманітні схожі аспекти подій, що відбулися раніше.

Контекст є тим «хвилюючим додатком» (за визначенням Рудольфа Флеша), який враховує «фактор людського інтересу» [1, с. 152].

Контексти будуються за принципом створення гіпертексту (*грец. *hureg*: над, надміру і лат. *textum*: тканина, зв'язок, будова*) із фрагментами, що тематично близько пов'язують його з іншими текстами. Термін «гіпертекст», введений відомим американським соціологом, філософом, першовідкривачем інформаційних технологій Теодором Нельсоном, означає текст, який розгалужується на інші тексти, з'єднані лінками.

Як зазначав видатний соціолог Ніклас Луман, новини «сприймаються насамперед як одноразові події. Але розпізнавання новин вимагає знайомих контекстів» [6, с. 57].

Такий спосіб орієнтується на гіпертекстуальну свідомість реципієнтів, яким надається можливість «листати» сторінки новин сайту інформаційного агентства, наче словник чи енциклопедію.

Із погляду комп'ютерної науки гіпертекст часто трактують як метод семантичного представлення інформації, за яким документи об'єднуються в сітку за допомогою «зв'язків». У мовознавстві «його визначають як особливим способом організований текст або як механізм, що уможливорює зв'язок між цими текстами...». Завдяки такому «контакту» текст виглядає як «осмислене ціле», як «множинний текст, децю більше, ніж просто текст...» [4, с. 122], створює враження багатоплановості.

Перше посилання на контекст вміщують не раніше ніж між четвертим і п'ятим абзацами новини і позначають словосполученням «Читайте також:». За ним у тому ж рядку стоїть виділений курсивом та іншим ніж чорний кольором заголовок, активувавши який, можна відкрити новину на аналогічну тему.

Контексти стосуються тої галузі, про яку новина.

Львівська галерея мистецтв почала оцифровувати свої фонди

Львівська національна галерея мистецтв ім. Бориса Возницького розпочала роботу з оцифрування фондів для створення цифрового архіву, який міститиме понад 64 тисяч творів.

Про це Львівська галерея мистецтв повідомила у Фейсбучі, передає Укрінформ.

«На цьому етапі не так просто визначитися з відбором експонатів, коли музейна скарбниця налічує понад 64000 творів. Отож у нас на меті зосередитися на тій частині музейної колекції, що зберігається у Золочівському та Олеському замках, у палаці Лозинського та палаці Потоцьких», — йдеться у повідомленні.

Приміром, з колекції галереї, котра зберігається в Олеському замку, експертами проекту відібрано понад 300 творів живопису, зокрема парадно-репрезентативні портрети від раних до XVIII століття та скульптури XVI–XVIII століть — серед них авторства Пфістера та Оленського, чимало з яких на ширший загал невідомі.

Читайте також: *Музей, костел, і палац: Львівщина пропонує об'єкти до «Великої реставрації»*

Однак, як наголошують у Львівській галереї мистецтв, це лише початок, у планах — оцифрувати всі твори, які знаходяться у фондах.

Проєкт реалізується за підтримки Українського культурного фонду.

Активуваша посилання *«Музей, костел, і палац: Львівщина пропонує об'єкти до «Великої реставрації»*, одержимо новину:

Музей, костел і палац: Львівщина пропонує об'єкти до «Великої реставрації»

Львівщина запропонувала чотири об'єкти до другого відбору проєктів президентської програми «Велика реставрація». Це пам'ятки, які перебувають у комунальній власності.

Як передає Укрінформ, про це липня повідомили в Департаменті архітектури та розвитку містбудування Львівської ОДА.

У новині наведено перелік пам'яток, що мають національне значення, які потребують відновлення.

В Україні затвердили перелік сільгосптехніки, 25% вартості якої компенсує держава

Міністерство економіки затвердило перелік української сільгосптехніки, 25% вартості якої відшкодовується державою в межах бюджетної програми «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників».

Як передає Укрінформ, про це повідомляє пресслужба Мінекономіки.

«Мінекономіки затвердило перелік української сільгосптехніки, вартість якої відшкодовується державою в рамках бюджетної програми «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» за напрямом «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва». До оновленого переліку включено 203 підприємства, номенклатура їх продукції збільшилася на понад 2 000 одиниць сільгосптехніки, до 16 802 найменувань», — йдеться у повідомленні.

Читайте також: *Мінекономіки презентувало концепцію підтримки АПК на три наступних роки*

За бюджетною програмою «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» за напрямом «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» планується спрямувати 1 млрд грн...

Контекст «*Мінекономіки презентувало концепцію підтримки АПК на три наступних роки*» відкриває новину про стратегію різних видів фінансової державної допомоги сільгоспвиробникам.

Контексти є обов'язковим атрибутом новин про надзвичайні ситуації — природні катаклізми, вбивства, аварії тощо.

У новині може бути один і більше контекстів.

Контексти можуть стосуватися однієї теми, особливо, коли йдеться про кризові явища:

Український літак вилетів із Кабула

Із Кабула в суботу, 21 серпня, вилетів український військово-транспортний літак Іл-76МД із евакуйованими громадянами.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє Генштаб ЗСУ в Facebook.

«Сьогодні, 21 серпня, із аеропорту Кабул (Афганістан) вилетів військово-транспортний літак Іл-76МД 25-ї бригади транспортної авіації Повітряних Сил Збройних Сил України», — йдеться у повідомленні.

За його даними, станом на 10:00 21 серпня Іл-76МД Повітряних Сил перебуває на аеродромі Ісламабад (Пакистан).

Читайте також: *Два українські літаки чекають у Кабулі, коли зможуть вилетіти додому*

Кількість евакуйованих громадян та час повернення в Україну уточнюється.

Літак Повітряних Сил ЗС України перебуває на Близькому та Середньому Сході з місією евакуації громадян України та іноземців із Афганістану, де ситуація загострилась через прихід до влади Талібану.

За посиланням «*Два українські літаки чекають у Кабулі, коли зможуть вилетіти додому*» відкриваємо новину, у якій йдеться про ту ж операцію

з евакуації українських громадян — дізнаємося, що в Кабулі перебуває два наших літаки: один військовий, один цивільний. Всього Україна отримала близько 150 заявок від своїх громадян виліт, плюс від 12 людей, які працювали за субконтрактами від ООН на військовій базі поблизу Кабула. Вони там в безпеці.

Загалом новина, у якій поєднано контексти, за формою схожа до принципу long read або «довге читання»: перелистуючи сторінки сайту агентства за посиланням у новині, реципієнт може переходити на все інші посилання, що починаються «вказівкою» «Читайте також:».

Крім неї застосовують розширений список заголовків, які вказують на контексти.

У США визнали українську школярку генієм за екологічний проєкт про очищення річок (відео)

Українську школярку, ученицю 10 класу Новокаховської школи № 1, що на Херсонщині, Вікторію Панченко у США офіційно визнали генієм. За свій проєкт з очищення річок дівчина отримала грант 15 тисяч доларів на навчання в університеті Нью-Йорка та бронзову медаль Всесвітньої олімпіади геніїв... (УНІАН).

Йдеться про те, що школярка запропонувала створити спеціальні плаваючі конструкції понтонного типу із очерету, який здатний вилучати з води речовини, що її забруднюють. Це допоможе очистити річки природним способом.

Основне посилання на контекст вміщене в середині новини:

Читайте також: *В Австралії школярі вийшли на кліматичні протести (фоторепортаж)*

А під новою подано виділений синім кольором список заголовків новин на близьку екологічну тематику під рубрикою «Вас також можуть зацікавити новини»:

Вас також можуть зацікавити новини

В Африці школярі розібрали сміттєзвалища задля боротьби зі змінами клімату

«Як ви смієте!»: 16-річна активістка влаштувала «рознос» світовим лідерам на саміті ООН

Макрон відреагував на емоційний виступ в ООН 16-річної екоактивістки

Розмірковуючи над журналістською професіоналізацією, дослідники сучасних медіасистем Даніел С. Галлін та Паоло Манчіні наводять слова

відомого на Заході редактора Ірвіна Френкеля про те, що журналістика зі щоденного потоку подій вибирає ті із них, «які заслуговують на суспільну увагу... Журналістика визначає ступінь важливості та цікавості цих подій і за допомогою інтерпретацій допомагає помістити їх у краще пристосований для розуміння контекст» [2, с. 43].

Спосіб подачі новин із контекстами є корисним і для тих, хто створює електронні тематичних архіви та їх систематизує.

Якщо бекграунд може вводити в новину її автор, виходячи зі своїх міркувань, то створення контекстів не є обов'язком кореспондента інформаційного агентства — цю роботу виконує черговий редактор, який і визначає необхідність їх в новині.

Проте автор може подавати свої пропозиції щодо контекстів на споріднену тему.

6. 3. Принцип «перевернутої піраміди»

Саблід — це структурна частина композиції новини, у якій завершують реалізацію принципу «перевернутої піраміди» (inverted pyramid) — кожний наступний абзац сабліді вміщує дедалі менш важливу інформацію про подію:

Ієрархічну структуру видно на такому прикладі:

На вулицях Харкова встановили арт-піаніно

Перший абзац:

У Харкові в рамках фестивалю KharkivMusicFest на десяти локаціях встановили розписані художниками піаніно, на яких можуть грати всі охочі.

Другий абзац:

Про це кореспонденту Укрінформу повідомила виконавчий директор фестивалю KharkivMusicFest Марія Горбонос.

Третій абзац:

«Мета проєкту — зробити класичну музику і візуальне мистецтво доступним», — сказала Горбонос.

Четвертий абзац:

На вулицях міста організатори розмістили 10 інструментів. При виборі локації враховувалася його туристична привабливість, щоденний трафік і віддаленість від житлових будинків.

П'ятий абзац:

Всі інструменти розписані за спеціально розробленими ескізами учнів харківських художніх шкіл і художніх об'єднань. Піаніно налаштовані і зберегли свою музичну функцію, до них навідується майстер.

Шостий абзац:

Інструменти знаходитимуться на вуличних локаціях до липня. Після цього їх оглянуть, налаштують і передадуть культурно-освітнім і соціальним установам.

Сьомий абзац:

Організатори нагадали, що зробити з піаніно унікальний арт-об'єкт і розмістити його в людному місці свого часу вирішив британський художник Люк Джеррам. У рамках його проекту «Play me, I'm yours» («Грай, я — твій») майже 2 тисячі піаніно були встановлені в 60 містах по всьому світу.

Восьмий абзац:

Харківський проєкт Art Piano існує з 2018 року, як і фестиваль KharkivMusicFest.

Опис обставин цієї події розташований в абзацах таким чином, що чим ближче до останнього з них, тим другоряднішою стає інформація, хоча вона розкриває деякі побічні нюанси самої події. Таким чином автор дотримувався вимоги, згідно із якою створив можливість скорочення новини, «починаючи з кінця» [7, с. 79], або виконати аналогічну операцію від першого абзацу — це правило діє «аж до останнього рядка» [5, с. 89].

У цьому прикладі автор дотримався вимоги «попередньо викладати інформацію залежно від її ваги» [3, с. 82]. І якщо почнемо скорочувати абзаци із кінця, то ліквідувавши всі, крім першого, всеодно розумітимемо суть події, адже найголовніше написане саме у верхній її частині.

Саме такий фактор новини і дозволяє, наприклад, різноманітно використовувати її абзаци для своїх потреб і можливостей друкованим та електронним ЗМІ. Проте спосіб «перевернута піраміда» застосовується не на соціальне «замовлення» для такого вузького кола користувачів, а відображає загалом творчий метод новини.

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте саблід як елемент композиції новини.
2. Назвіть варіанти початку четвертого абзацу новини. Які відмінності між ними?
3. Як починають четвертий абзац, якщо джерелом є документ або повідомлення пресслужби?
4. Як починають четвертий абзац, якщо продовжують цитування джерела, але вже непрямою мовою?
5. Якого правила слід дотримуватися при передачі слів джерела в новині непрямою мовою?
6. Яка оптимальна довжина сабліду?
7. Що відображено в сабліді — головне в події чи її подробиці?
8. Поясніть застосування принципу «перевернутої піраміди» у сабліді.
9. Чи можлива авторська оцінка події у сабліді? Аргументуйте свою відповідь.
10. Охарактеризуйте методи інформаційних агентств щодо забезпечення зрозумілості та доступності подачі інформації в новинах.
11. Поясніть використання принципу контекстів у новині.
12. Що є ознакою правильно написаної новини за принципом «перевернутої піраміди»?

Завдання для лабораторних і практичних занять

- Завдання 1.* Розгляньте на сайтах інформаційних агентств десять новин і проаналізуйте, зі скількох абзаців складаються в них сабліди.
- Завдання 2.* З'ясуйте в десяти новинах на сайтах інформаційних агентств, як автори починають четвертий абзац сабліду.
- Завдання 3.* Висловіть на основі вивчення текстів десяти новин свою точку зору стосовно дотримання інформаційними агентствами принципу «перевернутої піраміди» у сабліді.

Список використаної літератури

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика : навч. посіб. / заг. ред. В. Ф. Іванова. – Київ : Академія Української Преси, 2011. – 262 с.
2. Галлін Д. С. Манчіні П. Сучасні медіасистеми : три моделі відносин ЗМІ та політики / Д. С. Галлін, П. Манчіні ; пер. з англ. О. Насика. – Київ : Наука, 2008. – 320 с.

3. Каппон Р. Дж. Настанови журналістам Ассошиейтед Прес : профес. порадник / Р. Дж. Каппон ; пер. з англ. А. Іщенко. – Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 162 с.
4. Коляса О. В. Історія гіпертексту та передумови його виникнення / О. В. Коляса // *Studia Linguistica* : [зб. наук. праць КНУ ім. Т. Г. Шевченка]. – Київ : Видавн.-полігр. центр «Київський університет», 2009. – Вип. 3.
5. Ла Рош В. Вступ до практичної журналістики : навч. посіб. / В. Ла Рош. – Київ : Академія Української Преси, 2005. – 229 с.
6. Луман Н. Реальність мас-медіа / Н. Луман ; за ред. В. Іванова та М. Мінакова. – Київ : ЦВП, 2010. – 158 с.
7. Носке Г. Журналістика: що треба знати і вміти : кн. для читання та підруч. / Г. Носке – Київ : Центр Вільної Преси, 2017. – 312 с.
8. Редакційний кодекс Укрінформу. – Київ : Укрінформ, 2011. – 28 с.
9. Сучасна агенційна журналістика : довідк. вид. для студентів Ін-ту, ф-тів, від-нь та каф. журналістики / заг. ред. В. В. Різуна. – Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2010. – 148 с.
10. Фолькер В. Журналістика газет і журналів / В. Фолькер ; пер. з нім. В. Климченко. – вид. 2-е, перероб. – Київ : Центр Вільної Преси, 2017. – 377 с.
11. Шнайдер В., Рауе П.-Й. Новий посібник з журналістики та он-лайн журналістики / В. Шнайдер, П.-Й. Рауе ; пер. з нім. В. Климченко ; за загал. ред. В. Іванова. – Київ : Центр Вільної Преси ; Академія Української Преси, 2014. – 385 с.

Електронні джерела

12. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2782-12> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.
13. Закон України «Про інформаційні агентства» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/74/95-VR> (дата звернення: 25. 06. 2021). – Назва з екрана.

ТЕМА 7

Бекграунд і слаглайн

7. 1. Форми подачі бекграунду у новині

Бекграунд — це довідкова частина композиції новини, вона є останнім її абзацом (походить від англійського background: «1. задній план, фон, тло;... 4. підоснова, підкладка») [1, с. 94].

Проте бекграунд не є обов'язковим елементом у кожній новині — його вміщують, коли автор або випусковий редактор вважають, що до новини слід додати додаткову інформацію про значення події серед аналогічних, оцінити подію, порівнявши її з іншими, збагатити реципієнта дотичними до неї фактами або нагадати тексти, які інформаційне агентство публікувало із приводу однієї події в її розвитку впродовж кількох годин чи днів. Останнє особливо важливе, коли інформаційне агентство відстежує подію, і тому бекграунд з'являється у другому повідомленні про неї і присутній в усіх наступних — у кожній з них бекграунд розповідає, з чого подія починалася і як розвивалася: такими чином у реципієнта формують розуміння її витоків, масштабу та значення.

У бекграуді використовують лаконічний текст — до трьох коротких речень. Укрінформ рекомендує не робити його надто великим: «Новина, в якій 2–3 абзаци та 6–7 абзаців беку (скорочено від «бекграунд» — *В. М.*), виглядає нечитабельною» [4, с. 18].

Бекграунд переважно починають словом: «**Довідково**».

У Дністровському каньйоні з'явилися точки порятунку для туристів

Перший абзац (у новині всього п'ять абзаців):

На Тернопільщині задля безпеки туристів у нацпарку «Дністровський каньйон» почали спеціальне ознакування окремих маршрутів.

Другий абзац:

Про це повідомляє управління ДСНС України у Тернопільській області на сторінці в Facebook.

...П'ятий абзац — бекграунд:

Довідково. Дністровський каньйон розташований на межі 4 областей: Івано-Франківської, Тернопільської, Чернівецької та Хмельницької. Його загальна

довжина — майже 250 км. Це — один із найбільших каньйонів не лише України, а й Європи. Дністровський каньйон визнаний одним із 7 природних чудес України. (Укрінформ).

Використовують також словосполучення «**Як повідомля (-в), (-ло) ... (назва агентства), ...**»:

Збройні Сили України отримали ракети Javelin

Перший абзац (у новині всього шість абзаців):

Для потреб Збройних сил України надійшли ракети FGM-148E, які є однією з останніх модифікацій протитанкових ракет комплексу Javelin.

Другий абзац:

Про це йдеться у повідомленні Міноборони, повідомляє Укрінформ.

...Шостий абзац — бекграунд:

Як повідомляв Укрінформ, у березні 2018 року США затвердили летальну допомогу Україні, яка включала 210 ракет та 37 пускових установок Javelin. У жовтні 2019 року адміністрація США дозволила продаж Україні 150 ракет та 10-ти пускових установок на суму 39, 2 млн доларів США. У грудні 2019 року Міністерство оборони України уклало контракти на постачання другої партії Javelin виробництва США. 17 червня 2020 року США передали Україні військоове обладнання, в тому числі рації та протитанкові ракети Javelin.

Київ раптово наклав снігопад

Перший абзац (у новині всього п'ять абзаців):

У Києві в другій половині дня 8 березня раптово погіршилася погода — посилювався вітер і пішов сильний сніг.

Другий абзац:

Зокрема, снігопад зафіксували в лівобережних районах столиці, передає кореспондент УНІАН.

...П'ятий абзац — бекграунд:

Як повідомляв УНІАН, завтра в Україні збережеться морозна погода, опадів не передбачається.

Початком бекграунду є також словосполучення «**Як повідомлялося, ...**»:

ЧАЕС почала «гарячі випробування» нового сховища ядерного палива

Перший абзац (у новині всього вісім абзаців):

Чорнобильська АЕС розпочала перевезення відпрацьованого ядерного палива зі сховища «мокрого» типу (СВЯП-1) до сховища відпрацьованого ядерного палива «сухого» типу (СВЯП-2) у рамках «гарячих випробувань».

Другий абзац:

Про це Укрінформу повідомили у пресслужбі Державного агентства з управління Зонаю відчуження.

...Дев'ятий абзац — бекграунд:

Як повідомлялося, 7 вересня Державна інспекція ядерного регулювання видала Чорнобильській АЕС дозвіл на введення в експлуатацію ядерної установки — проміжного Сховища відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2). СВЯП-2 призначено для прийому, підготовки і зберігання протягом 100 років відпрацьованих тепловиділяючих збірок і додаткових поглиначів, які накопилися на ЧАЕС.

Іноді бекграунд не виділяють названими «словами-вказівниками», але так само розміщують його в кінці новини — в останньому абзаці.

Стрічка «Додому» отримала нагороду за кращий сценарій на кінофестивалі в Німеччині*Перший абзац (у новині всього п'ять абзаців):*

Фільм Нарімана Алієва «Додому» відзначили за кращий сценарій на кінофестивалі Fünf Seen Film Festival в баварському місті Штарнберг.

Другий абзац:

Про це повідомляє Генеральне консульство України в Мюнхені в Фейсбучі, передає Укрінформ.

...П'ятий абзац — бекграунд:

Fünf Seen Film Festival є одним з найбільших кінофестивалів Південної Німеччини, який збирає щорічно понад 20 000 глядачів та кінопрофесіоналів.

Використовують і подвійний бекграунд, якщо подія пов'язана із відомою особою: подають дані про особу, котра брала участь у події, та характеризують ситуацію, пов'язану із цією подією, і позначають «**Довідка ... (назва інформаційного агентства)**» або «**Як повідомля (-в), (-ло) ... (назва інформаційного агентства)**» чи іншими наведеними вище аналогічними словосполученнями:

Далай-лама зробив щеплення від коронавірусу*Перший абзац (у новині всього шість абзаців):*

Духовний лідер буддистів Далай-лама XIV зробив щеплення від коронавірусу в госпіталі Зонал в індійському місті Дхарамсала.

Другий абзац:

Як повідомляє пресслужба буддійського духовного лідера, після вакцинації він протягом півгодини залишався під наглядом лікарів.

...Шостий абзац — бекграунд:

Довідка УНІАН. Далай-лама XIV Тензін Гьяцо народився 6 липня 1935 року в селі Такцер на північному сході Тибету. У 1937 році він був визнаний реінкарнацією свого попередника — Далай-лами XIII, а в 1950 зведений на престол.

В Індії схвалено екстрене використання тільки двох вакцин — індійського варіанту «оксфордської» вакцини під назвою Covishield і вакцини місцевої розробки Covaxin. (УНІАН).

Тут інформаційним приводом стала процедура щеплення відомого у світі релігійного діяча — на цьому побудована новина, а бекграунд інформує про саму особу і її духовний статус. Другим наповненням цього ж бекграунду, його подвоєнням, став «фон» — інформація про вакцини, які схвалені для використання в Індії.

Подвоєння в бекграунді застосовано і в наступній новині — йдеться про візит міністра закордонних справ Словенії і про програму, до якої долучилася ця держава.

Перший абзац (у новині всього дев'ять абзаців):

Словенія приєдналася до Програми «U-LEAD з Європою» в Україні

Словенія приєдналася до реалізації Програми «U-LEAD з Європою» в Україні та підтримуватиме реформу децентралізації.

Другий абзац:

Про це повідомив міністр закордонних справ Республіки Словенія Анже Логар під час зустрічі з представниками Програми та європейськими партнерами у Домі децентралізації в Києві, передає кореспондент Укрінформу.

... Дев'ятий абзац — бекграунд:

Як повідомляв Укрінформ, міністр закордонних справ Республіки Словенія Анже Логар 15 — 16 березня перебуває в Україні з робочим візитом на запрошення міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби.

Програма для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку «U-LEAD з Європою» спільно фінансується ЄС та його державами-членами Німеччиною, Польщею, Швецією, Данією, Естонією та Словенією для підтримки України на її шляху до зміцнення місцевого самоврядування. U-LEAD сприяє прозорому, підзвітному та багаторівневому управлінню в Україні, яке відповідає потребам громадян та розширює можливості громад.

Оскільки бекграунд поглиблює знання про події та процеси, то в цьому проявляється його освітня і пізнавальна функції, до того ж, він асоціативно з'єднує пам'ять читача із аналогіями. Стосовно останнього, то Володимир Здоровега слушно писав, що «факти нічого не означають, якщо вони подаються

безсистемно, без зв'язку з іншими фактами» [2, с. 76]. Навпаки, вони можуть дати багато для реципієнта, якщо автор подає їх з іншими фактами, «з певними логічними законами, теоретичними положеннями, наявною системою знань» [Там само]. У таких випадках журналісти інформаційних агентств використовують у бекграунді інформацію, яка є дотичною до новини і була опублікована на сайті інформаційного агентства раніше, або взята із довідкових матеріалів, — енциклопедій, словників, моніторингів, звітів тощо.

У Чернівцях до 80-річчя Миколайчука відкрили культурно-мистецький центр його імені

Перший абзац (у новині всього дванадцять абзаців):

У Чернівцях під час святкування 80-річчя Івана Миколайчука відкрили культурно-мистецький центр його імені.

Другий абзац:

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

...Дванадцятий абзац — бекграунд:

Як повідомляв Укрінформ, напередодні 80-річчя Івана Миколайчука на Ратуші Чернівців вивісили велике панно із зображенням митця.

Іван Миколайчук — видатний український кіноактор, сценарист, режисер і письменник, лауреат Шевченківської премії 1988 року (посмертно). Народився у селі Чорторії Кіцманського району Чернівецької області 15 червня 1941 року у сім'ї прохідника-залізничника. Зіграв 34 ролі в кіно, написав 9 сценаріїв.

Незважаючи на рекомендацію створювати бекграунд лаконічно, все ж іноді інформаційні агентства роблять виняток і подають його ширшим, вважаючи, що «коли це виправдано, бекграунду не буває забагато» [4, с. 18].

Наприклад, автор і редактор вирішили, що саме у бекграунді варто розширити інформацію про Спілку Української Молоді:

СУМ передала дітям українських воїнів понад 1,3 тис. подарунків

Перший абзац: (у новині всього дев'ять абзаців):

Спілка Української Молоді, яка працює у 12 країнах світу, у межах VII добродійної акції «Теплом зігріємо серця» передали дітям українських воїнів 1347 подарунків.

Другий абзац:

Про це передає Укрінформ з посиланням на повідомлення СУМ.

...Дев'ятий абзац:

Довідково. Спілка Української Молоді є однією з найбільших організацій, яка працює з українськими дітьми та Юнацтвом у 12 країнах світу: Австралії,

Аргентині, Бельгії, Великій Британії, Естонії, Іспанії, Канаді, Німеччині, Португалії, Сполучених Штатах Америки, Україні, Франції.

Створена в 1925 році в м. Київ, Спілка зазнала гонінь та репресій радянської влади, а в 1930 році її чільних діячів було засуджено під час процесу СВУ — СУМ. Свою діяльність організація відновила після Другої світової війни, коли багато українців опинилися за межами рідного краю. Саме тоді, 25 квітня 1946 року, в Мюнхені відбулася нарада, учасники якої прийняли рішення про створення СУМ на чужині.

Інформаційні агентства в новинах на економічну тематику використовують бекграунд зі словосполученням «**Що цьому передувало**»: тут пояснюють причини явищ, адже «часто виникає потреба дати передісторію» [5, с. 86].

Японія відкрила свій ринок для українського молока

Перший абзац (у новині всього чотири абзаци):

Україна та Японія погодили ветсертифікат для експорту сирого молока і молочних продуктів з України.

Другий абзац:

Як передає Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, це означає, що українські виробники зможуть продавати молоко до Японії.

...Четвертий абзац — бекграунд:

Що цьому передувало.

У лютому 2021 року Ліван відкрив свій ринок для імпорту молока і молочних продуктів українських виробників, а Ефіопія — для імпорту українських яєць.

Україна у 2020 році відкрила 12 нових ринків для експорту продукції, погодила 35 експортних сертифікатів і пройшла 2 аудити Європейського Союзу за системою оцінки державного контролю за виробництвом риби та рибних продуктів, м'яса птиці та продуктів з нього. (УНІАН).

Якщо у цій новині бекграунд подає картину поступового відкриття Україною ринків для експорту і показує невідповідність зрушень на цьому шляху, то у наступній він відображає суть діяльності одного із Комітетів ООН, підкреслюючи важливість входження у таку впливову міжнародну структуру.

Україна увійшла до Комітету продовольчої безпеки ООН

Перший абзац (у новині всього чотири абзаци):

Україна увійшла до складу Комітету з Всесвітньої продовольчої безпеки ООН, який підпорядковується Генеральній Асамблеї ООН через економічну і соціаль-

ну Раду ООН (ЕКОСОС) і конференцію Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО).

Другий абзац:

Про це УНІАН повідомили в пресслужбі МЗС.

...Четвертий абзац — бекграунд:

Що цьому передувало.

Комітет з Всесвітньої продовольчої безпеки ООН був заснований в 1974 році. Його Секретаріат знаходиться в штаб-квартирі Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) в Римі.

У Комітеті обговорюються питання продовольчої безпеки та харчування на глобальному рівні. Комітет розробляє вказівки та рекомендації, які можуть ставати керівництвом до дій для країн в їх роботі по забезпеченню продовольчої безпеки та харчування.

Те, що у бекграунді є можливість надати різноманітну цікаву й корисну інформацію, широко використовують при підготовці новин про економіку, фінанси, банківську сферу, на які є попит, наприклад, в інвестиційних, біржових колах. Ось чому деякі «агентства заробляють на бекграундах до 50% своїх доходів» [4, с. 18].

Як правило, бекграунд готує автор новини. Проте цю роботу може виконати і випусковий редактор, якщо вважає, що до одержаного від автора тексту, де немає бекграунду, необхідний такий додаток.

Укрінформ рекомендує: «...якщо теми пресконференції відомі, тоді бекграунди можна відправляти на випуск, щоб редактори не витрачали зайвий час на пошук того чи іншого матеріалу в Інтернеті або базі даних; якщо ж для кореспондента стала неочікуваною тема пресконференції або він перебуває у відрядженні, на виїзді, то підготовка бекграунду лежить на випусковому редакторові. У таких випадках кореспондент має зорієнтувати випускового редактора, де знайти бек на відповідну тему» [Там само].

Словосполучення, якими означають бекграунд, вводять також у тексти новин, що виходять на сайтах інформаційних агентств іноземними мовами.

Англійською мовою:

Ukraine has adopted more NATO standards than ten Allies — expert

Перший абзац (у новині всього чотири абзаци):

The Armed Forces of Ukraine have adapted and adopted more NATO standards and procedures than ten countries, which have recently joined NATO, in total.

Другий абзац:

Phillip Karber, the president of the Potomac Foundation, an expert on national security and military strategy, said in an interview with Ukrinform.

...Четвертий абзац — бекграунд:

As reported, Ukraine implemented 292 NATO standards and documents as of the beginning of the year.

Україна прийняла більше стандартів НАТО ніж 10 країн Альянсу — експерт

Перший абзац:

Українські Збройні сили адаптували та прийняли більше стандартів НАТО та процедур, ніж у цілому десять країн, що останніми приєдналися до НАТО.

Другий абзац:

Про це в інтерв'ю повідомив президент аналітичного фонду «Потомак» (The Potomac Foundation), експерт з питань оборонної стратегії та національної безпеки Філіп Карбер.

...Четвертий абзац — бекграунд:

Як повідомлялось, Україна станом на початок року впровадила 292 стандарти і документи НАТО.

Польською мовою:

Ukravtodor i EBOiR rozpoczynają realizację projektu antykorupcyjnego

Перший абзац (всього вісім абзаців):

Państwowa Agencja Dróg Ukrainy wspólnie z konsultantami Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju realizuje projekt antykorupcyjny.

Другий абзац:

Jak podał Ukrinform, donosi o tym serwis prasowy agencji na Facebooku...

...Восьмий абзац — бекграунд:

Як подавав Ukrinform, w grudniu 2020 roku Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju podpisał z rządem Ukrainy umowę kredytową na 450 mln euro na projekt «Rozwój transeuropejskiej sieci transportowej (Ukraina — korytarze drogowe)». Środki zostaną przeznaczone na remont 5 odcinków autostrady M-05 Kijów-Odesa w obwodach czerkaskim, kirowogradzkim, mikołajewskim i odeskim, a także budowę północnej obwodnicy Lwowa.

Укравтодор та ЄБРР почали реалізацію антикорупційного проєкту

Перший абзац:

Держагентство автомобільних доріг України спільно з консультантами Європейського банку реконструкції та розвитку реалізує антикорупційний проєкт.

Другий абзац:

Як передає Укрінформ, про це повідомляє пресслужба агентства у Facebook.

...Восьмий абзац — бекграунд:

Як повідомляв Укрінформ, у грудні 2020 року Європейський банк реконструкції та розвитку і уряд України уклали кредитну угоду на 450 мільйонів євро за проєктом «Розвиток транс'європейської транспортної мережі (Україна — дорожні коридори)». Кошти будуть спрямовані на капітальний ремонт 5 ділянок автошляху М-05 Київ — Одеса у Черкаській, Кіровоградській, Миколаївській та Одеській областях, а також на будівництво Північного обходу Львова.

У новинах, які виходять на сайті інформаційних агентств англійською мовою, нерідко бекграунд виділяють спеціально, вживаючи перед ним слово «Background», особливо, коли йдеться про надзвичайно актуальну тему. У цих випадках бекграунд може складатися із такої кількості абзаців, яка необхідна для повнішого інформування зарубіжного читача.

Ukraine wants EU to extend energy legislation to Nord Stream 2

For Ukraine, which complies with all the requirements of the EU's Third Energy Package in terms of energy and energy security, it is essential that these common rules be followed by all EU gas market participants, including the Nord Stream 2 operators.

That's according to Deputy Prime Minister for European and Euro-Atlantic Integration Olga Stefanishyna who spoke at a press conference in Brussels following a two-day visit to the European institutions in preparation for the upcoming EU-Ukraine summit, an UKRINFORM correspondent reports.

«I can definitely confirm that these issues will be discussed during the summit. This applies not only to the specific Nord Stream 2 pipeline. We believe that this is a matter of energy security and energy independence of the whole Europe,» Stefanishyna said.

«For us, as a country whose energy activity conditions fully meet the requirements of the EU's Third Energy Package, it is important that all players willing to work in the European Union market meet these requirements. This is our categorical position, which we will defend at the summit, and accordingly, we will insist that this be reflected in the joint declaration,» the Ukrainian government official added.

As reported earlier, the 23rd Ukraine-EU summit will take place in Kyiv on October 12.

Background

Russia's gas monopoly Gazprom on September 10 announced the completion of the Nord Stream 2 gas pipeline, laid from Russia to Germany along the bottom of the Baltic Sea, thus bypassing Ukraine. Russia's Gazprom is a sole shareholder in the project.

Germany's Federal Network Agency has been reviewing since September 8 the Nord Stream 2 certification application, filed by the operator, Nord Stream 2 AG.

Ukraine, Poland, the Baltic countries, and the United States have opposed the pipeline. The German side assures it will do everything to ensure that Ukraine retains its transit role, expecting from Russia guarantees that the gas transit contract with Ukraine be extended after the current 5-year deal, signed in December 2019, expires. (UKRINFORM).

7. 2. Джерела гіперпосилань у слаглайні

Типовими для використання у слаглайні є відомі аббревіатури (ООН, НАТО, МВФ, ЄС, МАГАТЕ, ЮНІСЕФ, МЗС, МНС, ООС тощо), а також слова, які в певний період стали актуальними термінами (анексія, епідемія, мінські угоди, окупація, карантин, вакцинація, дистанційне навчання, нормандський формат, непідконтрольна територія тощо).

У слаглайні нерідко відображена не тільки тема, а й місце, з якого походить новина: (подаємо лише її лід):

Українська школа в ОАЕ запросила на наукові досліді

Українська школа «Софія» в Об'єднаних Арабських Еміратах запросила корисно та весело провести 18 червня останній день навчального року, під час якого відбудуться цікаві наукові досліді.

Як передає Укрінформ, про це Українська школа «Софія» повідомила у Фейсбуці.

Ключові слова:

Діаспора ОАЕ Школа

Тут аббревіатура ОАЕ — країна, з якої походить новина.

Часто ключовими словами є ім'я і прізвище:

В Україні зареєстрували національний рекорд за кількістю пам'ятників Шевченку за кордоном

Міністерство закордонних справ зареєструвало національний рекорд за кількістю пам'ятників видатному українському письменнику, митцю, громадському діячу Тарасу Шевченку за кордоном.

Як передає Укрінформ, про це повідомила пресслужба міністерства у Фейсбуці.

Ключові слова:

МЗС Рекорд Тарас Шевченко

На сайті українською мовою бувають ключові слова іноземними мовами — сталі назви міжнародних структур, проєктів, постійних акцій тощо.

У Sea Breeze візьме участь рекордна кількість країн

В українсько-американських навчаннях Sea Breeze у чорноморському регіоні візьме участь рекордна кількість країн.

Як передає Укрінформ, про це повідомило посольство США в Україні у Твіттері.

Ключові слова:

США Чорне море Військові навчання See Breeze

Спільною функцією ключових слів/тегів є те, що вони дають можливість реципієнту переходити на іншу сторінку для одержання інформації методом гіперпосилання — достатньо активувати будь-яке слово, і відкриється означена ним тематична рубрика.

Якщо після новини «**NASA показало лавину на Марсі**» на сторінці сайту Укрінформу стрілкою торкнутися серед ключових слів **Космос Марс NASA**, скажімо, **Марс**, то «вирине» багато текстів на цю тему, опублікованих цим інформаційним агентством:

На Марсі виявили сліди озону й діоксин вуглецю

Космічний газовий орбітальний апарат Європейського космічного агентства (ESA) виявив нові газові сигнатури на планеті Марс.

Французький вчений вирахував, скільки людей потрібно для освоєння Марсу

Французький науковець із Бордо зміг вирахувати мінімально потрібну для колонізації Марса кількість людей — ця цифра становить 110.

Робити гіперпосилання дають можливість і теги:

Telegram випустив оновлену версію програми з відеовикликами

Telegram підготував оновлення додатка (версія 7.0.) з функцією відеодзвінків.

Про це повідомляється в блозі компанії.

Теги: Telegram компанія Apple (УНІАН).

Учені знайшли місце на Землі із найбільшим різноманіттям рослин

Двадцять дев'ять ботаніків із 19 країн визначила місце на Землі з найрозмаїтішою флорою — це найбільший тропічний острів Нова Гвінея, що в Тихому океані.

Такого висновку вони дійшли після комплексного аналізу рослин острова, йдеться в публікації у виданні Nature, передає Громадське. (УНІАН).

Теги: екологія рослин

За гіперсопсиланням цього тегу, наприклад, «екологія» можна перейти на іншу сторінку (УНІАН) із публікаціями про події, тематика яких означена цим словом.

Жителі Києва здали на екологічну утилізацію 6,5 тисячі новорічних ялинок

На екологічну утилізацію у спеціальні пункти прийому жителі Києва здали цьогоріч 6,5 тисячі новорічних ялинок.

Про це повідомляє Управління екології та природних ресурсів КМДА. (УНІАН).

Посилання на «рослини» приведе до добірки публікацій новин про флору із різних територій світу:

На Гаваях знайшли унікальну квітку, яка вважалася вимерлою

Співробітники Національного тропічного ботанічного саду на Гаваях за допомогою дрона знайшли рослину *Hibiscadelphus woodii*, що з 2016 року вважалась вимерлою.

Про це пише National Geographic. (УНІАН).

У контекстах «на ті чи інші обговорювані сегменти реальності (теми) нашаровується інша, не пов'язанна консенсусними зобов'язаннями, реальність», при цьому прямі «посилання на передану інформацію можуть варіюватися та співвідноситися, в основному, з останніми новинами» [3, с. 97; с. 98].

Метод гіпертексту дав можливість утвердити серед реципієнтів за допомогою ключових слів чи тегів нову культуру користування величезною бібліотекою новин, що вийшли на сайтах інформаційних агентств у різний час.

Існує практика, коли ключовим словом/тегом інформаційні агентства визначають певну актуальну тематику: її новини об'єднані у великій добірці під окремою рубрикою.

Зокрема, в УНІАН під текстами рубрики «Агро», присвяченими реформуванню земельних відносин в Україні, серед тегів постійним є словосполучення «ринок землі»:

Prozorro проводить електронні аукціони з продажу землі

Теги: мораторій на землю ринок землі продаж землі

Запуск ринку землі: у Мінагрополітики розповіли, скільки ділянок продали в перший день

Теги: мораторій на землю ринок землі

Ринок землі: у Кабміні озвучили вартість гектара

Теги: новини України Кабінет міністрів ринок землі

В офісі президента розповіли, кому відмовлятимуть у купівлі землі

Теги: мораторій на землю ринок землі продаж землі

Ряд осіб не будуть допущені до ринку землі — Мін'юст

Теги: мораторій на землю ринок землі продаж землі

Кабмін затвердив порядок перевірки нотаріусом покупців землі

Теги: ринок землі продаж землі ринок землі в Україні

В Укрінформі у новинах, наприклад, про реалізацію завдань адміністративної реформи в Україні ключовим словом є «Децентралізація» — це гіпертекстуальний вказівник до означеної ним проблематики.

«Громада мрії»: на Рівненщині пройшов кінофестиваль про здобутки ОТГ

Кінофестиваль документальних фільмів «Громада мрії», присвячений здобуткам ОТГ, пройшов на Рівненщині.

Про це на заході, організованому Рівненським Центром розвитку місцевого самоврядування Програми «U-LEAD з Європою», розповів голова журі фестивалю Олександр Гладунов, повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Загалом було подано 63 короткометражні стрічки від 10 ОТГ та двох телеканалів про соціально-економічний розвиток громад, збереження культурних традицій, історію населених пунктів», — сказав Гладунов.

За його словами, визначено сім найкращих короткометражок, у яких продемонстровано вміння авторів показати найзнаковіші перетворення у селах, що стали можливі завдяки утворенню ОТГ.

Ключові слова/теги: Децентралізація Фестиваль Рівненщина Тергромада

Слово «Децентралізація» є визначальним у подальшому гіпертекстуальному переході і відкриває кілька десятків інших новин на цю тематику (подаємо деякі із них — їх заголовки і лише перший абзац):

Авангардівська громада на Одещині поділилася досвідом благоустрою

Авангардівська селищна територіальна громада на Одещині поділилася досвідом благоустрою та просторового планування з іншими представниками органів місцевого самоврядування.

Ключові слова/теги: Децентралізація Одещина Тергромада

На Закарпатті 14 громад підписали договір про співпрацю у сфері туризму

Перший договір про співробітництво 14 територіальних громад Гуцульщини «Гуцул Етнос» підписали у селищі Ясіня на Закарпатті.

Ключові слова/теги: Децентралізація Тергромада Туризм Закарпаття

Кличко розповів про децентралізацію співголові групи підтримки України в Конгресі США

Київський міський голова Віталій Кличко розповів про реформу децентралізації співголові групи підтримки України в Палаті представників Конгресу США Браяну Фіцпатріку, який перебуває з візитом в Україні.

Ключові слова/теги: Децентралізація США Віталій Кличко Київ

На Рівненщині презентували успішні проєкти економічного і соціального розвитку ОТГ

Реалізовані проєкти економічного і соціального розвитку об'єднаних територіальних громад презентували на Рівненщині для представників ОТГ Полтавської і Тернопільської областей під час навчального туру.

Ключові слова/теги: Децентралізація Рівне Тергромада

Квін закликала закріпити децентралізацію в Конституції України

Тимчасова повірена у справах США в Україні Крістіна Квін закликала українську владу внести зміни до Конституції стосовно децентралізації.

Ключові слова/теги: Децентралізація Конституція Законопроект Квін

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте бекграунд як структурну частину новини інформаційного агентства.
2. Чи є бекграунд обов'язковою структурною частиною новини?
3. Поясніть призначення бекграунду в новині.
4. Коли бекграунд є обов'язковим у новині?
5. Якої величини текст бекграунду?
6. Назвіть вимоги до бекграунду.
7. Якими словосполученнями позначають бекграунд?
8. Чи завжди перед бекграундом вміщують словосполучення, яке вказує на цю частину композиції новини?
9. Поясніть суть подвійного бекграунду.
10. Поміркуйте, у чому проявляється освітня і пізнавальна функції бекграунду?
11. Як виділяють бекграунд в новинах на економічну тематику?
12. Хто зобов'язаний готувати бекграунд новини?
13. Поясніть комерційне значення бекграунду.
14. Вкажіть на особливості вживання бекграунду у новинах на інтернет-сторінках інформаційного агентства іноземними мовами.
15. Чи використовують бекграунд у новинах про подію, яку відстежує інформаційне агентство впродовж дня?
16. Яка роль слаглайну в новині?

Завдання для лабораторних і практичних занять

- Завдання 1.* Скопіюйте із сайтів інформаційних агентств десять новин з бекграундами. Дайте оцінку бекграундам.
- Завдання 2.* Виберіть на сайтах інформаційних агентств десять новин, у яких немає бекграунду, і поміркуйте, чи можна було б до них додати бекграунди освітнього або пізнавального характеру. Запропонуйте свій варіант.
- Завдання 3.* З'ясуйте, як подає в новинах бекграунди Укрінформ на своїх інтернет-порталах англійською, іспанською, німецькою, польською, французькою мовами. Те ж саме дослідіть у новинах на інтернет-порталі УНІАН англійською мовою.

Список використаної літератури

1. Англо-український словник: близько 120 000 слів : у 2 т. / склав М. І. Балла. – Київ : Освіта, 1996. – Т. 1. – 752 с.
2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – 2-ге вид, перероб. і допов. – Львів : ПАІС, 2004. – 158 с.
3. Луман Н. Реальність мас-медіа / Н. Луман ; за ред. В. Іванова та М. Мінакова. – Київ : ЦВП, 2021. – 158 с.
4. Редакційний кодекс Укрінформу. – Київ : Укрінформ, 2011. – 28 с.
5. Сучасна агенційна журналістика : довідк. вид. для студентів Ін-ту, ф-тів, від-нь та каф. журналістики / заг. ред. В. В. Різуна. – Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2010. – 148 с.

ПРИКЛАДИ ТВОРЧОГО ДОРОБКУ АВТОРА

Новини, коментарі Віктора Мазаного

Археологи на Волині знайшли празькі гроші

Монети, викарбувані в кінці XIV– на початку XV століття за правління чеських королів Вацлава IV та Карла I, так звані празькі гроші, знайшли археологи біля села Полонка Луцького району на Волині.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор ДП «Волинські старожитності» Олексій Златогорський.

«Празькі гроші — то, так би мовити, «долар» тих часів — вони були еталонними, адже мали високий вміст срібла, і за один такий гріш можна було купити корову», — сказав Златогорський.

За його словами, всі 29 добре збережених монет виявлено у давньоруському житлі, де вони ретельно були заховані. Останній раз подібний скарб викопали на місцевих теренах 30 років тому.

Оприлюднення даних про радіаційну обстановку навколо Рівненської АЕС розпочато в Інтернеті

Оприлюднення даних про радіаційну обстановку в тридцятикілометровій зоні Рівненської АЕС розпочато в режимі реального часу в Інтернеті на офіційному сайті західноукраїнського ядерного об'єкта: www.rnpp.rv.ua.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомила начальниця пресцентру РАЕС Вікторія Леонова.

«Відображення такої інформації запроваджено завдяки створеному фахівцями станції програмному продукту, що дозволяє транслювати всі показники про стан довкілля, одержані від автоматизованої системи контролю радіаційного стану (АСКРС)», — сказала Леонова.

За її словами, моніторинг проводиться на території площею три тисячі квадратних кілометрів, де мешкає 130 тисяч осіб у 90 населених пунктах Рівненської та Волинської областей.

У складі АСКРС є також підрозділ, який вивчає метеорологічні умови довкілля, згідно з вимогами радіаційної безпеки. Показники про погодну ситуацію в цій місцевості також подаються на сайті РАЕС.

Фільм «Матч» у Рівному покажуть лише журналістам

Кінофільм «Матч», проти показу якого виступила громадськість Рівного, буде продемонстровано у понеділок, 7 травня, у кіноцентрі «Ера» лише для представників засобів масової інформації.

Про це повідомила менеджер з реклами закладу Юлія Доманська, передає кореспондент Укрінформу.

«У зв'язку із резонансними подіями навколо фільму «Матч» у нашому місті та країні, суперечливими судженнями тих, хто так і не переглянув стрічку, та перекручуванням фактів у пресі, відбудеться преспоказ, аби журналісти мали можливість скласти власну думку», — сказала Доманська.

За її словами, в обговоренні візьмуть участь, зокрема, керівники мережі кінотеатрів «Мультіплекс» та дистриб'юторської компанії «Інтерфільм».

Як повідомляло агентство, історична драма російського режисера Андрія Малюкова «Матч» — фільм про «матч смерті» між радянськими футболістами та збірною зенітників-люфтваффе в окупованому Києві влітку 1942 року. Представники деяких політсил України виступали із закликами заборонити показ цієї картини.

27 квітня заборонити показ фільму закликала у своєму зверненні до органів місцевої влади Рівненське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка та обласна організація Української народної партії (УНП).

Внаслідок пікетування кіноцентру демонстрацію картини було скасовано.

Патріарх Філарет відслужив панахиду за полеглими у Берестецькій битві козаками

Вселенську панахиду за козаками війська Богдана Хмельницького, полеглими 361 рік тому у протистоянні з іноземними завойовниками, відслужив Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет на території Національного заповідника «Поле Берестецької битви».

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Відбулося богослужіння й у розташованому тут Свято-Георгіївському монастирі за участю духовенства Рівненської і сусідніх областей та громадськості», — сказав директор закладу Леонід Галабуз.

За його словами, традиційно вшанувати борців за волю України прибули делегації з багатьох регіонів України. Вони, зокрема, ознайомилися із обставинами Берестецької битви, театралізованими діями, виступами колективів художньої самодіяльності, також відвідали урочища, де вели поєдинки безстрашні захисники Вітчизни.

Напередодні пройшов учнівський фестиваль, під час якого школярі організували меморіальний ланцюг вздовж місцевої річки, змагалися у конкурсах знавців історії, малярства, спорудження куренів, приготування козацьких страв тощо.

Виставку знарядь середньовічних тортур відкрили у Дубенському замку на Рівненщині

Гільйотина, колесо для четвертування, підвісний гак, крісло із гострими шипами, стіл для розтягування тіла та інші знаряддя середньовічних тортур демонструє експозиція, відкрита в одному із глибоких підвалів Дубенського замку XV століття.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Пристрої в натуральну величину виготовлено працівниками нашої реставраційної майстерні за ескізами, скопійованими в архівах різних європейських країн та взятими з енциклопедії Брокгауза і Ефрона, що зберігається в замку», — сказав директор державного історико-культурного заповідника міста Дубно Леонід Кічатий.

За його словами, запровадження такої атракції передбачено проектом європейського музейного менеджменту, втілюваного тут при сприянні колег із польського замку Гнев і литовського Тракай.

Під час екскурсій у підземеллі разом із туристами перебуває працівник замку в одязі ката, котрий коментує прийоми знущань, які застосовувалися до злочинців, а також тих, хто порушив подружню обітницю, жінок, запідозрених у відьмарстві тощо.

Похід відвідувачів супроводжується таємничими тривожними звуками та ілюмінацією, що викликає страх.

Книгу про Тараса Бульбу-Боровця презентували у Рівному

Книгу архівних документів про організатора Української Повстанської Армії «Поліська Січ» Тараса Бульбу-Боровця презентував у Рівному її упорядник, доктор історичних наук, професор Київського Національного університету імені Тараса Шевченка Володимир Сергійчук.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Тут зібрано досі невідомі широкому загалу матеріали, які розкривають характер військової тактики керівника збройного народного формування, створеного ним восени 1941 року на тернах Волині», — сказав Сергійчук.

За його словами, видання побачило світ завдяки фінансовій підтримці американського адвоката Ярослава Смородського — сина начальника штабу «Поліської Січі» Петра Смородського.

У збірнику вміщено, зокрема, агентурні донесення німецької та радянської розвідок, відозви, листи, що проливають світло на характер національно-визвольної боротьби у краї проти гітлерівців та диверсійних груп радянських партизанів.

Про умови спротиву йдеться і в протоколах, написаних слідчими НКВС під час допитів людей, які знали Бульбу-Боровця, у вказівках радянських каральних органів щодо пошуку учасників лісового підпілля тощо.

«Мене надзвичайно вразила і творча спадщина Бульби-Боровця, частину якої вміщено у книзі, — зазначив Сергійчук. — З-поміж іншого зацікавлюють його сатиричні листи до Сталіна і Гітлера та публіцистичні есе на військово-політичні теми».

У коментарі до цієї книги йдеться також і про те, як у листопаді 1943 року Бульба-Боровець був арештований гітлерівцями та відправлений у концтабір Заксенгаузен.

Після війни він виїхав у Канаду, де й помер.

Парад наречених зібрав у Дубно на Рівненщині 67 учасниць

Парад наречених у Дубно на Рівненщині зібрав 67 учасниць у шлюбних сукнях. Майбутні й колишні наречені були віком від шести до 40 років.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Спочатку було заплановано залучити 25 дубенчанок, однак виявили бажання взяти участь у дійстві значно більше дівчат і жінок», — сказав міський голова Дубно Василь Антонюк.

За його словами, наречені втілили основну ідею — продемонстрували українську вроду, весільне вбрання, яке символізує чистоту кохання, вірність і є уособленням щастя та оберегом.

Тисячі людей побачили в їхньому виконанні танець на центральному майдані, привітали, коли вони проїжджали на автомобілях, мотоциклах, проходили вулицями.

Мешканці Дубно стали також свідками їх фотосесій. Одна з них пройшла у Дубенському замку XV століття, зокрема, в палацах князів Острозьких та Любомирських, на мосту кохання, біля Дівочої вежі тощо.

Організатором події став виконавчий комітет Дубенської міської ради.

Літературний музей Уласа Самчука у Рівному започаткував бібліотеку власних видань

Драму відомого українського письменника Уласа Самчука «Шумлять жорна» видано у серії започаткованої «Бібліотечки літературного музею Уласа Самчука в Рівному».

Про це кореспондентівці Укрінформу повідомила директор закладу Інна Нагорна.

«Твір випущено вперше в Україні, надрукований він з машинописного примірника, що зберігається в Інституті літератури імені Тараса Шевченка у Києві», — сказала Нагорна.

За її словами, драма, створена прозаїком у 1947 році в таборі для переміщених осіб у Німеччині, символічно відображає протидію населення західноукраїнського краю гітлерівській окупації. Вихід книги став можливим завдяки спонсорським коштам розпорядників спадщини Уласа Самчука — подружжя Оксани і Ярослава Соколиків із Канади.

Музей видав також поетичні збірки й інших літераторів, доля яких пов'язана з Рівненщиною, — Олени Теліги, Олекси Стефановича, Леоніда Мосендза, а також доробок художника Ніла Хасевича, публіцистику Анатолія Демо-Довгопільського, природознавчі етюди про лікарські рослини Михайла Носаля та інших.

Потомство чорного амура виростили у водосховищі Хмельницької АЕС

Потомство далекоднічного чорного амура виростили у водосховищі-охолоджувачі Хмельницької АЕС

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив головний рибознавець станції Олег Братенко.

«Навесні ми випустили у водойму 7 тисяч мальків, а сьогодні кожна особина в середньому досягає ваги 3–4 кілограми», — сказав Братенко.

За його словами, матеріал для потомства одержано у власних інкубаторах станції, розміщених на ділянці біломеліорації гідротехнічного цеху.

Поширення чорного амура у водоймі, яка служить для охолодження обох енергоблоків ВВЕР-1000, запроваджено у зв'язку з потребою поїдання моллюсків дрейсени, поширених тут. Вони мають здатність швидко розмножуватися та налипати на фільтраційні засоби, утруднюючи надходження води в циркуляційні системи ХАЕС.

Завдяки такій рибі, що розводиться в Україні лише тут і у водосховищі Ладизинської ДРЕС, колонії шкідника нині не розвиваються до загрозливих розмірів і не перешкоджають технологічному циклу.

У водоймищі-охолоджувачі ХАЕС також вирощують білого амура, коропа, товстолобика. Здійснюючи вилов на промисловій основі, постачають рибу до столу працівників ХАЕС.

Ділянку із географічних порід дуба створили у шкільному лісництві на Рівненщині

Дослідну ділянку із географічних порід дуба червоного та звичайного створили члени шкільного лісництва «Вікова діброва» із села Оженин на Рівненщині, які беруть участь в акції «Майбутнє лісу в твоїх руках».

Про це кореспондентові Укрінформу повідомила начальниця пресцентру Рівненського обласного управління лісового та мисливського господарства Світлана Горшко.

«Дерева надано Верхівським базисним розсадником, де учні проходили теоретичне навчання, а також здобули навички у закладанні в ґрунт насіння та саджанців», — сказала Горшко.

За її словами, хлопчики й дівчатка доглядатимуть різні сорти дуба, привезені зі всіх областей України та висаджені тут з метою акліматизації і подальшого поширення у зелених кварталах області.

Престур для журналістів Рівненщини та Волині проведено на Рівненській АЕС

Престур для журналістів Рівненщини та Волині проведено на Рівненській АЕС.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Працівники ЗМІ ознайомилися, зокрема, із системою радіаційного захисту станції, відвідавши контрольовану зону четвертого енергоблока ВВЕР-1000», — сказав начальник управління інформації та зв'язків із громадськістю РАЕС Петро Кратік.

За його словами, для того, щоб потрапити сюди за всіма правилами безпеки, представники телерадіокомпаній та друкованих видань пройшли своєрідний тест на визначення вмісту радіонуклідів в організмі за допомогою спектрометра вимірювання людини, потім отримали персональні дозиметри.

У центральному залі реакторного відділення експлуатаційники дали журналістам коментарі щодо особливості герметичної оболонки, яка здатна захистити реактор від зовнішніх впливів, пояснили принципи роботи основного обладнання.

Продемонстровано також роботу установки дозиметричного контролю, через яку пройшли масмедійники.

Престур відбувся у відповідності із політикою відкритості РАЕС у сфері інформування населення поліського краю про роботу ядерного енергетичного об'єкта.

Тридцятикілометрова зона Хмельницької АЕС стала частиною Національного природного парку

Тридцятикілометрова зона спостереження Хмельницької АЕС стала частиною Національного природного парку «Мале Полісся».

Про це кореспондентів Укрінформу повідомила спеціаліст відділу зв'язків з громадськістю та ЗМІ Хмельницької АЕС Жанна Костенко.

«Державне управління охорони навколишнього середовища Хмельницької області розпочало створення національного парку «Мале Полісся» площею 8762,7 гектара на території Славутського та Ізяславського районів, які входять у тридцятикілометрову зону спостереження Хмельницької АЕС», — сказала Костенко.

За її словами, тут розташовані 47 заповідників місцевого значення, де існують різні види фауни, а також росте 55 реліктових і раритетних представників флори, занесених в Червону книгу України та в «червоні» списки Європи.

Особливим об'єктом є і ставок-охолоджувач площею 20 квадратних кілометрів, який виконує технологічну функцію та щозими стає місцем обігріву для тисяч перелітних птахів.

Юнаки із Африки почали навчання в університеті у Рівному

Четверо громадян Республіки Гана почали навчання на підготовчому відділенні Національного університету водного господарства і природокористування (НУВГП) у Рівному.

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила працівник пресслужби університету Світлана Німчук.

«Основним зараз для них є опанування курсу української мови, а згодом перейдуть до освоєння економічних дисциплін», — сказала Німчук.

За її словами, проживають зарубіжні студенти в одному із найкращих університетських гуртожитків.

Програмою міжнародної співпраці НУВГП передбачено, що тут в нинішньому році навчатимуться також посланці вищих навчальних закладів Польщі та Грузії.

Музей «Просвіти» відкрили у Рівному

Історію 95-річної діяльності рівненської «Просвіти» відображено в музеї, відкритому у Рівному.

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила голова міської організації товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка Катерина Сичик.

«Тут представлено матеріали, які розкривають роботу членів організації, зокрема, у минулому столітті — за часів польської та гітлерівської окупації, та у період незалежності України», — сказала Сичик.

За її словами, окремі експозиції розповідають про вклад у просвітницький рух у поліському краї видатних письменників та громадських діячів Уласа Самчука, Олени Теліги, Олега Ольжича, Степана Скрипника (патріарха Мстислава), художника Ніла Хасевича, вченого Бориса Степанишина, політика Василя Червонія, народного артиста України Святослава Мельничука тощо.

Тут також облаштовано бібліотеку, де є старовинні і сучасні видання. Серед них — колекція «Кобзарів», у тому числі і факсимільних, випущених місцевою «Просвітою» впродовж останнього десятиріччя.

Спеціалістів із персонажної анімації почала готувати служба зайнятості

Спеціалістів із персонажної анімації почала готувати Рівненська обласна служба зайнятості з числа безробітних.

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомив директор обласного центру зайнятості Іван Ткачук.

«Курс за напрямом «Створення тривимірної графіки у програмі Autodesk 3ds Max (персонажне моделювання)» громадяни освоюють у Рівненському центрі професійно-технічної освіти державної служби зайнятості», — сказав Ткачук.

За його словами, слухачі тут готуються, зокрема, для роботи в структурах, які займаються випуском мультиплікаційних рекламних фільмів, виробництвом комп'ютерних ігор.

Програма навчання передбачає опанування принципів візуалізації сцен, імітації зовнішнього середовища, тривимірного моделювання образів персонажів тощо.

Обладнання, що використовується для цього, аналогічне тому, яке застосовують сучасні кінематографічні студії.

Завод із переробки сміття почали створювати німецькі інвестори на Рівненщині

Монтаж ліній для переробки сміття розпочато поблизу Рівного на заводі, інвесторами якого стали бізнесмени з Німеччини.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Обладнання встановлюють також німецькі спеціалісти», — сказав координатор будівництва Святослав Євтушенко.

За його словами, вони виконають регламентні роботи впродовж трьох тижнів, після чого проведуть пуско-налагоджувальні операції.

У створення комплексу передбачено вкласти 16 мільйонів євро.

Тут, зокрема, перероблятимуть органічну та неорганічну сировину звалищ на паливо, яке частково заміщуватиме газ у печах цементного виробництва на одному з підприємств Рівненщини.

Нині в Європі діє вісім аналогічних об'єктів, рівненський — перший в Україні. Проєктом передбачено застосування технологій, що виключають забруднення довкілля.

Із введенням у нинішньому році цехів у дію, в обласному центрі запровадять роздільне сортування побутових відходів.

Дикі качки облюбували ставок-охолоджувач Хмельницької АЕС

Дикі качки, колонія яких налічує кілька тисяч особин, облюбували ставок-охолоджувач Хмельницької АЕС.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив начальник гідротехнічного цеху ХАЕС Віктор Турицький.

«Приваблює птахів тепла вода, яка після циркуляції на енергоблоках повертається у водойму площею 20 квадратних кілометрів», — сказав Турицький.

За його словами, температура води на вході в системи станції становить + 4, 4 °С, а на виході з ХАЕС — +10 °С.

Цьогоріч тут зимувало близько 20 видів пернатих, які прилетіли сюди з північних регіонів Європи.

Серед них були лебеді-шипуні, лиски, крижні, чернь чубата, попелюхи, великі і малі чирянки, сірі чаплі, широконоски, кульйони, мартини сріблясті звичайні, пірникози великі тощо.

Поживу вони добували на мілководді, виловлюючи молюсків, рибу. Поїдали також водорості, які завжди доступні завдяки тому, що плесо не замерзає.

Проект екскурсії найдовшою в Європі вузькоколійкою створено на Рівненщині

Екскурсію найдовшою в Європі, 106-кілометровою, вузькоколійкою, прокладеною на території Північно-Західного Полісся, передбачає новий туристичний проект, реалізацію якого почали на Рівненщині.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Подорож здійснюється в чотирьох вагонах, аналогічних тим, що використовуються на дитячій залізниці», — сказала начальник відділу культури і туризму Володимирецької райдержадміністрації, автор розробки Валентина Пінчук.

За її словами, маршрут мандрівки проходить через мальовничі ліси, вздовж озер, реліктових боліт. Колія перетинає в багатьох місцях річки та меліоративні канали.

Рух тут відкрито в 1905 році — магістраль використовували для перевезення лісу. Припинялася робота лише в період Другої світової війни, а пасажирське сполучення налагоджено в середині 60-років минулого століття.

Цього літа скористатися ретропоїздом зможуть сотні учасників етнографічно-туристичного свята «Бурштиновий шлях», яке відбудеться у Володимирці.

Екологічні проекти для Закарпаття створили рівненські студенти

Проекти, реалізація яких дасть змогу поліпшити стан річок, озер та якість земель у Закарпатській області, створили студенти Національного університету водного господарства і природокористування.

Про це повідомив академік, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри екології університету Микола Клименко, передає кореспондент Укрінформу.

«Розробки виконано на основі дослідження наявних у краї проблем довкілля», — сказав Клименко.

За його словами, запропоновано новаторські підходи щодо проведення екологічного аудиту природно-ресурсного потенціалу регіону, зокрема, рекреаційної придатності лісів та водних ресурсів. Також ідеться про вдосконалення конструкцій меліоративних систем з метою збільшення їх акумулювальної та пропускнуої спроможності.

Окремі роботи присвячені модернізації машин, що їх використовують під час будівництва протиповенеких споруд.

Фестиваль «Музейні гостини» відбувся у Рівному

Декоративно-прикладне мистецтво Волинської, Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської, Хмельницької та Рівненської областей було представлено на фестивалі «Музейні гостини», який двадцятий раз пройшов у Рівному на території обласного краєзнавчого музею.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Свої вироби тут продемонстрували 200 майстрів, серед яких — вишивальниці, різьбярі, гончарі, творці картин із соломи», — сказав начальник управління культури і туризму облдержадміністрації Ярослав Мельник.

За його словами, свято продемонструвало, що творці вжиткових речей у своїй праці орієнтуються на традиції народних промислів.

Це стосується, зокрема, вишивки «білим по білому», робіт із кераміки, шкіри, інших матеріалів, картин, виготовлених за допомогою художньої глادی, композицій із дерева, якими відображено сюжети творів класичної української літератури.

Нічні екскурсії запроваджено в Острозькому замку XVI століття

Нічні екскурсії запроваджено в Острозькому замку XVI століття.

Про це повідомив їх ініціатор та автор проєкту, мистецтвознавець Микола Бендюк, передає кореспондент Укрінформу.

«Переодягнуті у строї Середньовіччя двадцять акторів виконали ролі колишніх володарів кам'яної твердині та їх військової і цивільної прислуги», — сказав Бендюк, який у відповідності із легендою дійства був маршалком двору князів Острозьких.

За його словами, програма передбачала ходу з факелами у залах фортеці, де відбувалися театралізовані дійства, у яких брали участь блукаючий привид княжної Гальшки, лицар, скрипаль князівської капели, історичні персонажі.

Таємничістю була оповита і процедура приготування опівночі біля бастіонних мурів кулішу за рецептом князівської кухні.

Такі відвідини стануть віднині регулярними.

Дитячий оркестр із Франції представив у Рівному музику Етьєна Перрюшона

Прем'єру нової сюїти відомого композитора Етьєна Перрюшона «Чікі-Дан» у виконанні дитячого оркестру його земляків із Франції та українських музикантів і хористів представлено у Рівному.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Виступ організовано під час перебування в нашому обласному центрі колективу із Франції, який упродовж 13 років є партнером народного дитячо-молодіжного пісенного ансамблю «Аве Марія» Рівненського палацу дітей і молоді», — розповіла його керівник Марія Гончарова.

За її словами, зарубіжні гості виступили також разом зі своїми місцевими друзями під час благодійного марафону «Від серця до серця».

Зароблені від концертів гроші вони передали у фонд порятунку дітей Рівненщини, хворих на рак крові.

Криївку-музей Української Повстанської Армії відкрито на Рівненщині

Умови, в яких проживали під землею воїни Української Повстанської Армії, відтворено у криївці-музеї, побудованій у лісі біля села Бабин на Рівненщині.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив завідувач відділу Інституту дослідів Волині Ігор Марчук.

«Помешкання із двох кімнат згори засипане двометровим шаром ґрунту. Вхід замаскований — у реальних умовах потрапляли сюди лише ті, хто знав про спеціальні вказівники-орієнтири на місцевості (непомітні для чужого ока)», — сказав Марчук.

За його словами, усередині є колодязь, нари, стіл, друкарська машинка, ікони, зразки форменного одягу повстанців, автомати — зброю знайшли під час розкопок, здійснених неподалік.

Тут застосовано просту систему повітропроводів, підведених до поверхні, де їх люки прикриті мохом.

Такі схрони закладалися на Рівненщині у 1941 — 1944-му роках і нерідко служили як шпиталі для поранених бійців.

Конкурс «Пузата мама» відбувся в Рівному

Модні колекції вбрання продемонстрували 10 вагітних мешканок поліського краю у фіналі конкурсу «Пузата мама», що відбувся в Рівному.

Про це повідомив координатор акції Юрій Дюг, передає кореспондент Укрінформу.

«До заключної частини змагання вони потрапили через відбір, здійснений журі та майже десятками тисячами тих, хто голосував за них через мережу Інтернет», — сказав Дюг.

За його словами, впродовж двох місяців на різних етапах суперництва майбутні матері випробовували себе в ролі фотомоделей, демонстрували свої творчі здібності, проходили різноманітні тренінги, займалися в агентстві моделей «Панна».

Їхні зображення майже на повен ріст, виконані фотохудожниками студії «У фарватері істини», продемонстровано на виставці, відкритій в обласному центрі.

Міжнародний фестиваль «Котилася торба» розпочався на Рівненщині

Музичні та хореографічні народні перлини своїх країн демонструють юні виконавці із Словаччини, Польщі, Румунії та України на шостому міжнародному фестивалі дитячого фольклору «Котилася торба», який розпочався у місті Дубно на Рівненщині.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Кожен день такого творчого жнива буде присвячений показу автентичних мистецьких надбань певної країни», — сказала начальниця відділу з питань внутрішньої політики, зв'язків з громадськими організаціями та засобами масової інформації Дубенської міської ради Ерна Шевчук.

За її словами, відбудуться також зустрічі учасників із членами місцевих національно-культурних товариств. Гості візьмуть участь в обговоренні проблематики популяризації та успадкування європейської етнографічної спадщини, відвідають Дубенський замок.

Свято відбувається за підтримки міської ради, Міністерства культури туризму, обласної та районної держадміністрацій.

Засідання Міжнародного трейд-клубу відбулося в Рівному

Співпрацю в залученні інвестицій в економіку Рівненщини передбачає меморандум, підписаний представниками обласної влади та Міжнародного трейд-клубу, засідання якого відбулося у Рівному.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Наше найперше завдання — донести інформацію про потенціал поліського краю до закордонних партнерів заради активізації ділових стосунків», — сказав президент трейд-клубу Анджей Грабовські.

За його словами, саме таку мету ставлять перед собою учасники зустрічі, серед яких фахівці із Польщі, Індонезії, Китаю, Словаччини, Аргентини, Ізраїлю, Великої Британії, уповноважені іноземних компаній, акредитовані в Україні дипломати.

Їхню увагу звернуто на те, що найменше зарубіжного капіталу надходить в аграрний сектор області, де розроблено перспективні програми розвитку, зокрема, тваринництва.

Члени трейд-клубу ознайомилися також із діяльністю підприємств з іноземними та вітчизняними інвестиціями, виробників промислової і харчової продукції.

Електробус презентовано у Рівному

Автобус, тягу в якому забезпечують літєві акумуляторні батареї замість дизельного двигуна, презентували у Рівному автори проекту переобладнання машини. Нині електробус здійснює випробувальний пробіг.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Ми взяли за основу серійну модель автобуса «Богдан» і на промисловій базі одного з луцьких підприємств встановили електродвигун, всі необхідні приводи, автоматизовану систему управління, табло відображення технічних експлуатаційних параметрів, гідропідсилювачі тощо», — сказав головний конструктор В'ячеслав Полтавець.

За його словами, змонтоване тут джерело енергії іноземного виробництва забезпечує пробіг на 150 кілометрів, після чого необхідна підзарядка від будь-якої електропідстанції, яка, звичайно ж, є в кожному місті.

Під час виконання експериментальної програми випробувань встановлено, що автобус споживає 50 кіловат-годин електроенергії на 100 кілометрів шляху. На подолання такої відстані необхідно 18 літрів дизельного палива. Відтак, затрати на переоснащення, що становлять 100 тисяч доларів, можуть окупитися за 2 роки.

Як зазначив Полтавець, такий транспорт вигідно використовувати на коротку відстань для міських пасажирських перевезень, завдяки чому вони можуть бути здешевлені.

Серійно виготовляти новинку або вносити зміни у вже діючі зразки аналогічної пасажирської техніки здатні українські автобусні заводи, адже в них є технологічні карти для проведення реконструкції та відповідні сертифікати.

Літературознавче свято «Городецький автограф» відбулося на Рівненщині

Літературознавче свято «Городецький автограф» відбулося у селі Городець Володимирецького району на Рівненщині.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Під час форуму, який пройшов всьоме, обговорено творчість присутніх лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, поета з Херсона Анатолія Кичинського та прозаїка, публіциста, доктора Українського вільного університету (Мюнхен), головного редактора газети «Літературна Україна» Сергія Козака із Києва», — сказала сільський голова Лідія Кузьмич.

За її словами, з оглядом їх доробку виступили учні місцевої загальноосвітньої школи, які продемонстрували високий рівень аналізу художніх, публіцистичних якостей творів запрошених авторів.

Було представлено і книги відомого у 30–40-х роках минулого століття поета, драматурга, прозаїка уродженця Городця Авеніра Коломийця, що вийшли в Австралії. Школі передано і Срібний Хрест, яким нагородило (посмертно) Авеніра Коломийця Українське Вільне Козацтво Австралії.

Серед акцій свята — відкриття меморіальних дощок на честь видатної української поетеси, політв'язня Галини Гордасевич та польського письменника Юзефа Крашевського, котрі проживали і творили у Городці.

Також завдяки організаційним зусиллям директора школи Ганни Сернюк започатковано фотогалерею портретів лауреатів Національної премії України імені Т. Шев-

ченка, які відвідували Городець, показано персональну виставку світлин члена Спілки фотохудожників України Анатолія Похилюка.

Учасники «Городецького автографу» під час відеомосту, встановленого з Вашингтоном, поспілкувалися із Надзвичайним і Повноважним Послом України у США Олександром Моциком, який народився у Городці і закінчив тут школу.

Гості свята посадили дерева на Алеї письменників України.

Шляхами історичної Волині пройшли діти із Дніпропетровщини

Шляхами історичної Волині пройшли діти із Преображенської та Зорянської шкіл Томаківського району Дніпропетровської області під час перебування у Дубенському районі на Рівненщині за запрошенням місцевих освітян.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив заступник голови райдержадміністрації Юрій Шесталюк.

«Учні та вчителі, прийняті на проживання впродовж трьох днів жителями села Івання, ознайомилися, зокрема, із об'єктами Державного історико-культурного заповідника міста Дубно», — сказав Шесталюк.

За його словами, гості, які приїхали у рівненський край за проектом «Єдина Україна», відвідали замок XV століття.

Їм показали тут комплекс давніх оборонних споруд в контексті сюжету повісті Миколи Гоголя «Тарас Бульба», у якій йдеться про події, що відбувалися у фортеці в часи визвольної війни українського народу 1648–1651 років.

Представлено й генеалогію роду видатних волинських князів Острозьких, котрі прославилися своїми воїнськими доблестями та культурницькою діяльністю.

Для дніпропетровців на їх прохання райдержадміністрація також організувала поїздки у Львів.

Восени для них лісники відправлять саджанці дубів для закладання шкільних алей.

Квартири дітям загиблих з «Небесної сотні» подарував рівненський меценат

Дві однокімнатні квартири для дітей загиблих героїв «Небесної сотні» Георгія Арутюняна та Валерія Опанасюка подарував підприємець Роман Курис у багатоповерхівці, яку зводить очолювана ним фірма в Рівному.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Діти загиблих зможуть оселитися в квартирах до кінця нинішнього року після здачі будинку в експлуатацію, гарантією чого є видані їм акти-купівлі-продажу», — сказав Курис.

За його словами, він також має намір залучити до процесу меценатства й колег-керівників будіндустрії, аби придбати квартири й для інших сімей полеглих з «Небесної сотні».

Чемпіонами світу зі спортивних танців на візках стали рівняни

Чемпіонами світу зі спортивних танців на візках стали Надія та Іван Сіваки з Рівного.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор Рівненського обласного центру інвалідного центру, заслужений працівник фізичної культури і спорту України Віктор Кучер.

«На першості, яка пройшла у Токіо, подружжя Сіваків змагалося зі 150 спортсменами з порушенням опорно-рухового апарату із 23 країн», — сказав Кучер.

За його словами, пара, яку тренує хореограф Влада Костак, виступила у категоріях «дует-латина» та «дует-стандарт», а також виконала танго, віденський вальс, повільний фокстрот і квікстеп.

Іван та Надія Сіваки втретє вибороли звання чемпіонів світу. Вони також є володарями Кубка світу у своїй дисципліні.

Біженців із Харківської області почали приймати у Сарненському районі на Рівненщині

Біженців із Кегичівського та Зміївського районів Харківської області, які проживали неподалік українсько-російського кордону, почали приймати у Сарненському районі на Рівненщині.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив голова районної ради Микола Драганчук.

«До нас прибули із сіл Лозова та Першотравневе 42 особи, в тому числі 14 дітей шкільного віку, яких поселяємо для тимчасового перебування у санаторій «Горинь» у селищі Степань», — сказав Драганчук.

За його словами, люди покинули свої домівки і господарства, побоюючись, що російські війська займуть названі населені пункти.

Всі виїхали з наміром постійно оселитися на Рівненщині, тому ті, хто зміг, продали своє майно або передоручили його родичам.

Опинилися вони у поліському краї завдяки запрошенню знайомих.

Для переселенців, яких з Харківщини має прибути ще 79 чоловік, нині готують приміщення двоповерхової школи у селі Грушівка, діти з якої навчаються в іншому селі, а також буде відновлено 3 триповерхові спальні корпуси у колишньому дитячому таборі «Дубки».

Приїжджі, серед яких представники різних робітничих професій, зголосилися своїми силами провести ремонт споруд та створити необхідні побутові умови. Органи місцевої влади надають будівельні матеріали.

У район також прибули дві сім'ї із Криму — одна, в якій 8 дітей, поселилася у селі Немовичі, а інша — у місті Сарни.

Загалом в області очікують найближчими днями 1365 громадян із Автономної Республіки Крим та східних областей України.

Факсимільне видання шевченківських листівок 1911–1912 років вийшло у Рівному

Факсимільне видання благодійних листівок 1911–1912 років, які тоді розповсюджувалися з метою збору коштів на спорудження пам'ятника Тарасу Шевченку у Києві, вийшло у Рівному.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив ініціатор випуску альбомного збірника Михайло Борецько.

«Тут вміщено 28 листівок, на яких український художник Амвросій Ждаха відобразив сюжети із повісті Тараса Шевченка «При битій дорозі» та з українських народних пісень, упорядкованих композитором Миколою Лисенком», — сказав Борецько.

За його словами, оригінали своєрідних кольорових мініатюрних картин розміром 11х15 см надала завідувача музею «Кобзаря» у Черкасах О. Шарапа.

Автентичні картки з поштовим дизайном, які були надруковані тиражем 100 тисяч примірників у Лейпцігу на початку ХХ століття, мали на звороті напис: «Жертуйте на пам'ятник Шевченкові у Києві!» Вони розійшлися дуже швидко, їх ціна удвічі перевищувала собівартість і становила 20 копійок.

Виручених коштів виявилось недостатньо, тому видавці запланували збільшити наклад та реалізувати його і таким чином зробити фінансове забезпечення будівництва монумента Тарасу Шевченку з нагоди 100-річчя з дня народження поета.

Однак Перша світова війна завадила таким намірам.

Рисі розширили ареали свого перебування у лісах Рівненщини

Популяція рисей розширила ареали свого перебування у лісах Рівненського Полісся, оселившись на територіях Карпиліського, Залузького, Малуського, Кузьмівського та Кричильського лісництв у Сарненському районі.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив член президії обласної організації Українського товариства охорони природи, дослідник фауни, письменник Петро Велесик.

«Раніше тут такого звіра не зустрічали, і зараз мисливствознавці ведуть за ним спостереження», — сказав Велесик.

За його словами, нині загалом у лісових угіддях краю налічується 50 особин рисі. У це число входять ті, що осіли тут і виводять потомство, а також поодинокі представники так званої маятникової міграції, які прийшли із сусідньої Білорусі і, ймовірно, незабаром туди повернуться.

Збільшення поголів'я хижака викликане ростом кількості дичини, що є «кормовою» базою для нього, — козуль, диких кабанів, благородних оленів.

Крім них, рись полює на зайців, мишей, глухарів, тетеруків, куріпок, перепілок, качок.

Здобиччю лісова кішка розпоряджається вибірково: вона з убитої жертви видобуває й поїдає лише серце й печінку, решту залишає для інших лісових мешканців.

Оперативне командування «Північ» розпочало діяльність у Рівному

Оперативне командування «Північ», створене на базі 13-го армійського корпусу, почало діяльність в Рівному у відповідності із новими завданнями розвитку Збройних Сил України.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив тимчасово виконуючий обов'язки командувача військ оперативного командування «Північ», генерал-лейтенант Ігор Колесник.

«Нові завдання випливають із Державної комплексної програми реформування і розвитку Збройних Сил України», — сказав Колесник.

За його словами, нині виконується програма, пов'язана, зокрема, із кадровим забезпеченням оперативного командування «Північ».

Фізкультурний проєкт реалізували у школах Рівненщини переможці світових та європейських першостей

Уроки фізкультури у школах Рівненщини за проєктом «Розминка від чемпіона» провели на Рівненщині переможці світових та європейських першостей.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор обласного центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» Микола Петренчук.

«Із учнями у 31 школі займалися плавці, легкоатлети, дзюдоїсти, боксери, кікбоксери, футболісти, баскетболісти, волейболісти, веслувальники, лучники», — сказав Петренчук.

За його словами, серед тих, хто тренував дітей, чемпіон світу з кікбоксингу Роман Кроль, чемпіон України та призер чемпіонату Європи з бейсболу Іван Скринський, дво-разова чемпіонка Європи та призерка чемпіонату світу з плавання Анна Хлістунова-Шарпар.

Заняття відбулися і за участю спортсменів з обмеженими фізичними можливостями — чемпіонів світу і Європи серед танцівників на візках Надії та Івана Сіваків, Наталії Колесової та Андрія Товстого, майстера спорту України міжнародного класу з футзалу

серед спортсменів з вадами слуху, чемпіона світу, учасника XIX Дефлімпійських ігор Василя Ажнюка, чемпіона світу, дворазового паралімпійського чемпіона з футболу Ігоря Косенка, паралімпійського чемпіона з дзюдо Олександра Косинова.

Незвичні для дітей викладачі подарували також школам книги на спортивну тематику, інвентар для занять фізичною культурою, придбані обласним відділенням Національного олімпійського комітету України.

Роботу з хлопчиками та дівчатками координували тренери та представники спортивних федерацій поліського краю.

Пам'ять автора «Троянд на пероні» поета Олександра Богачука вшанували у Рівному

Пам'ять відомого українського поета Олександра Богачука, автора знаменитих пісень «Тиша навкруги», «Троянди на пероні» та інших, вшанувала громадськість Рівненщини з нагоди 80-річчя з дня його народження.

Про це кореспондентіві Укрінформу повідомила голова Рівненської обласної організації Національної спілки письменників України Лідія Рибенко.

«У бібліотеці для юнацтва обласного центру пройшла літературознавча академія, присвячена поету», — сказала Рибенко.

За її словами, тут студенти університетів, актори, письменники представили композицію із популярних у 70–90-х роках збірок Олександра Богачука «Крик попелу», «Стогін землі», «Зелене руно», «Цвіт роси».

Ознайомили також зі збіркою «Світи мені, Дніпре», де опубліковано пісні, написані на його слова композиторами Г. Майбородою, О. Білашем, А. Горчинським, К. Домінченим, А. Пашкевичем, В. Верменичем, І. Сльотою. Йдеться, зокрема, про знамениті «Заспівай мені, мамо», «Димить туман», «Розплети свою чорну косу», «Тихо падає цвіт», «Майданек» тощо.

Пісні Богачука виконали у книгозбірні місцеві аматорські колективи та солісти.

О. Богачук був засновником та першим головою Рівненської обласної письменницької організації у 1985–1991 роках.

До цього він жив і працював у Луцьку, де у середу в міському Палаці культури також відбудуться урочистості із вшанування пам'яті видатного волинянина.

Історію проживання поляків на Волині відобразили у туристичному маршруті

Історію проживання поляків на землях Рівненської, Волинської, Тернопільської, Хмельницької та Житомирської областей, які входили до території історичної Волині, відображено у туристичному маршруті, створеному науковцями, літераторами, музейними працівниками Рівненщини як складову регіонального проєкту «Волинь туристична».

Про це кореспондентові Укрінформу сказав письменник, краєзнавець Микола Пшеничний.

«На маршруті, який проліг через Рівне, Клевань, Дубно, Кременець, Збараж, Новоград-Волинський, інші населені пункти, подорожуючі мають змогу ознайомитися, зокрема, із культурно-архітектурною спадщиною багатьох поколінь поляків», — сказав Пшеничний.

За його словами, відкриті для огляду старовинні костели, замково-палацові комплекси, побудовані за кошти представників княжих родів Любомирських, Чарторийських, Радзівіллів, Сангушків тощо.

Під час екскурсій мандрівники також довідуються про видатних польських письменників, які творили у волинському краї, — Юліуша Словацького, Антонія Мальчевського, Юзефа-Ігнація Крашевського, Тадеуша Єжи Стецького, Тадеуша Чацького, Гуго Коллонтая.

Обмолот гарбузів започаткували на Рівненщині

Врожай гарбузового насіння на площі 1000 гектарів вперше почали збирати промисловим способом у Корецькому районі Рівненської області.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив голова райдержадміністрації Михайло Волинець.

«Гарбузи на полях підбирають спеціальні комбайни, вимолочують насіння, а м'якоть залишається як органічне добриво для зернових культур», — сказав Волинець.

За його словами, зерна після просушування відправляють в Австрію, де з них виготовляють олію, ліки, інгредієнти для кондитерської промисловості.

Вирощування такої продукції та її збір налагодили у Корецькому та ще у трьох районах області іноземні інвестори.

Меморіальну дошку зв'язковій УПА відкрито у Рівному

Меморіальну дошку розстріляній фашистами зв'язковій УПА та діячці «Просвіті» Хариті Кононенко відкрито у Рівному.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Уродженця Полтавщини Харитя Кононенко у 1941–1943 була керівником Українського Червоного Хреста (УЧХ) у Рівному та відроджувала «Просвіту», — сказала член правління обласної організації товариства «Просвіта» Наталя Савчук.

За її словами, після заборони гітлерівцями діяльності УЧХ Кононенко займалася організацією медичної допомоги для населення окупованого краю. Створила легальну школу медсестер, акушерок і гігієністок. Таємно закликала місцевих жителів забирати полонених червоноармійців з концтаборів як родичів у свої сім'ї, завдяки чому врятовано життя сотень воїнів.

Була зв'язковою УПА, допомагала повстанцям ліками, нелегально переправляла до них медичний персонал.

У липні 1943 року її заарештували фашисти за співпрацю з УПА, а згодом розстріляли у рівненській в'язниці.

Іменем Хариті Кононенко названа одна з центральних вулиць Рівного.

Писанку-дзвінок перших християн Київської Русі знайшли археологи на Рівненщині

Писанку-дзвінок, виготовлену першими християнами Київської Русі у IX столітті, знайшли археологи під час розкопок древнього житла поблизу села Хрінники на Рівненщині.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Цінність її в тому, що вона ціла і непошкоджена, — досі вчені натрапляли лише на уламки аналогічних артефактів», — сказав заступник директора Інституту археології НАНУ, доктор історичних наук, керівник експедиції Денис Козак.

За його словами, відтак одержано можливість зробити висновки про унікальну технологію створення надзвичайно рідкісного предмета, що слугував оберегом у часи зародження християнства на українських землях.

Виріб із глини прикрашено рослинним орнаментом і покрито порцеляною — остання обставина стала запорукою збереження його у первозданному вигляді. Всередині вміщено камінець, який при потрушуванні звучить, як дзвоник.

Знахідка увійде до колекції Інституту археології НАНУ, створеної його спеціалістами в результаті досліджень хрінницького ареалу впродовж останніх 18 років. Зокрема, найзнаменитішим викопаним тут свідком давньої історії є фігура бога Сарапаса, що датується науковцями III-II століттями до нашої ери.

Рівненські журналісти вибороли головний приз міжнародного фестивалю телерадіопередач у Польщі

Фільм «Співець свого простору» про всевітньо відомого письменника Уласа Самчука, створений рівненськими журналістами Олексієм Бухалом, Василем Рябунцем та Миколою Штемпелем, здобув гран-прі фестивалю міжнародного телерадіофестивалю «Калинові мости, який пройшов у Польщі.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив член журі творчого змагання, директор телебачення Рівненської державної обласної телерадіокомпанії Петро Мідріган.

«У конкурсі, організованому вчетверте Ольштинським відділом об'єднання українців у Польщі та нашою телерадіокомпанією, взяло участь 38 телевізійних та 24 радіопередач, авторами яких були працівники ЗМІ із 17 областей України, а також представники Білорусі, Латвії і Польщі», — сказав Мідріган.

За його словами, 5 номінацій визначили тематику поданих на розгляд матеріалів, яка передбачала, зокрема, показ історичних подій, європейських перспектив України, екологічні аспекти життєдіяльності, відносини між людьми різних країн.

Серед радіопередач перемогу здобула робота вінничанок Світлани Кравінської та Оксани Кравчук «Під одним дахом на одній землі».

Спеціальним призом Генеральне консульство Республіки Польща в Луцьку відзначило здобутки кримських та харківських телерадіожурналістів.

Фестиваль пройшов при підтримці Держкомтелерадіо України та під патронатом маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства Яцека Протаса.

Підприємство із переробки продуктів бджільництва створене на Рівненщині

Підприємство із переробки та фасування продуктів бджільництва відкрито у райцентрі Гоща на Рівненщині.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Із сировини, яка надходить з південних областей України, потужності дозволяють виготовляти 2 тонни продукції за місяць», — сказала директор Людмила Косовська.

За її словами, вироби призначені для споживачів України та закордону.

На встановленому тут обладнанні вартістю 3 мільйони гривень надають товарного вигляду, зокрема, лікувальним речовинам — прополісу, воску, перзі, бджолиному пилку тощо.

У майбутньому тут застосують і спеціальні технології випуску медової продукції для дитячого харчування.

Будівництво заводу торфових субстратів розпочато на Рівненщині

Будівництво заводу торфових субстратів розпочато у поліському селі Людинь Дубровицького району на Рівненщині.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив заступник голови райдержадміністрації Павло Ващишин.

«Інвестиційним проектом передбачено створити виробничі потужності вартістю 366 мільйонів гривень», — сказав Ващишин.

За його словами, тут виготовлятимуть 150 різновидів продукції для квітникарства із сировини, видобутої на навколишніх болотних масивах. Випуск товарів загальним об'ємом 500 тисяч кубічних метрів на рік відбуватиметься за західноєвропейськими технологіями.

Нині тут створено 40 робочих місць для місцевих жителів, а після введення комплексу в дію працевлаштують ще стільки ж.

Інвестори також планують вкласти кошти у соціально-культурний розвиток краю.

Янголи замінили Діда Мороза і Снігуроньку у Рівному

Фігури п'яти янголів, що світяться, встановлені під головною ялинкою Рівного замість Діда Мороза і Снігуроньки.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Композиція задумана як уособлення добрих вісників народження Ісуса Христа і є ближчою до релігійних вірувань нашого народу ніж традиційні казкові герої», — сказала автор ідеї, заступник міського голови Галина Кульчинська.

За її словами, відтворили біблійних персонажів у місцевій дитячій художній школі.

Їх основу складають металеві каркаси, оздоблені майже однією тисячею лампочок кожний.

Усі янголи виконують свої ролі — вони тримають ліхтарик, дудку, ліру, зірку, а найменший сидить на хмаринці.

Міжнародний фестиваль «Органний собор» розпочався у Рівному

Міжнародний фестиваль «Органний собор» розпочався у Рівненському залі органної та камерної музики

Про це повідомила пресслужба фестивалю, передає кореспондент Укрінформу.

«Стартувала творча імпреза виконавців класичної органної музики виступом народної артистки України Ірини Калиновської», — йдеться у повідомленні.

За його даними, тут відбудуться концерти й інших українських виконавців, а також лауреата міжнародних конкурсів, органіста Атіса Степінша із Риги, хранителя органів Польщі Єжи Кукля.

Рівненський дитячий хор «Аве Марія» виступив у Франції

Дитячий хор Палацу дітей та молоді з Рівного «Аве Марія» виступив у французькому місті Сен-Назер.

Про це кореспондентів Укрінформу повідомила керівник колективу Марія Гончарова.

«Загалом наші п'ять концертів відвідали 3, 5 тисячі місцевих мешканців», — сказала Гончарова.

За її словами, юні українські артисти виконали, зокрема, сюїту «Чікідан» відомого французького композитора Етьєна Перушо у його присутності.

Гості перебували тут на запрошення коледжу «Сан-Мулей», з яким співпрацюють із 1999 року.

Його симфонічний оркестр був у Рівному та брав участь у благодійному марафоні, зібрані кошти під час якого передано для лікування дітей поліського краю, хворих на рак крові.

Посол Олександр Моцик подарував книги польського письменника музею на Рівненщині

Близько ста примірників раритетних видань творів польською мовою класика світової літератури Юзефа-Ігнація Крашевського подарував Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Польща Олександр Моцик Поліському літературному музею у селі Городець на Рівненщині, де в сорокових роках ХІХ століття проживав майстер слова.

Про це Олександр Моцик, який народився і виріс у Городці, повідомив кореспондентові Укрінформу.

«Це зібрання книг взяте із моєї особистої колекції, придбані в букіністів. Відтак тут нагромаджено найбільший в Україні фонд літературної спадщини польською мовою знаменитого представника красного письменства сусідньої держави», — сказав Моцик.

За його словами, він продовжує формувати не лише аналогічну серію, а й збирає науково-дослідницькі праці про період перебування письменника в Україні, зокрема, на батьківщині дипломата.

Йдеться також про пошук живописних реліквій Ю.-І. Крашевського, адже він створив багато малюнків краєвидів Городця, палацу, де була бібліотека із 20-ма тисячами томів (тут любив працювати видатний поляк), виставкова зала з оригіналами картин Леонардо да Вінчі, Рубенса, інших відомих художників.

Дослідження культури безпеки Рівненської АЕС здійснила професор з Німеччини

Дослідження про роль людського фактора в культурі безпеки Рівненської АЕС здійснила доктор історичних наук, професор із міста Марбург (Німеччина), спеціаліст з проблематики Східної Європи Анна-Вероніка Вендланд.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«На РАЕС перше, що впадає у вічі, це надзвичайна — навіть порівняно з Німеччиною — відкритість, з якою тут обговорюють проблеми», — зазначає А.-В. Вендланд у дослідженні, наданому пресцентру Рівненської АЕС.

За її словами, свідченням прозорості та відкритості РАЕС є інформація, що подається на офіційних сайтах, де в режимі реального часу можна стежити за станом енергоблоків, а також дізнатися про причини зупинок.

«Таку інформацію в Німеччині за умови певної фахової підготовки можна спробувати пошукати у Відомстві з ядерного нагляду, оскільки самі підприємства з вироблення енергії значно скупіше діляться даними та значно рідше оновлюють свої сайти», — зауважила науковець.

У своїй роботі вона торкнулася діяльності окремих спеціалістів керівної ланки РАЕС, котрі пройшли великий шлях професійного становлення і нині є уособленням кращих представників експлуатаційної культури РАЕС.

Наприклад, передає дружню та водночас ділову атмосферу бесід із генеральним директором РАЕС Павлом Павлишиним, який працює на станції з часу закінчення інституту, і Володимиром Коровкіним, котрий незмінно 29 років очолював РАЕС. Описує і спілкування з начальниками цехів, служб, представниками оперативного експлуатаційного персоналу.

«Сьогодні багато говорять про «культуру безпеки», а тут можна наочно бачити, як вона функціонує. Мої співрозмовники дуже добре обізнані з міжнародним рівнем дискусії, проте вони не замовчують власних труднощів і перешкод», — відзначає А.-В. Вендланд.

Вона підкреслює, що фахівці РАЕС інтегровані в міжнародні системи обміну досвідом з експлуатації ядерних реакторів і тому для них велике значення має комунікація з фінськими, чеськими, словацькими та угорськими колегами, які працюють на аналогічних енергоблоках ВВЕР-440 та ВВЕР-1000.

А.-В. Вендланд також висловила намір опублікувати книгу про Рівненську та інші атомні електростанції України.

«Значна частина видання буде присвячена відносинам людина-машина на АЕС — отому найважливішому інтерфейсу, як сьогодні кажуть», — підсумовує німецький історик.

Міжнародний проект університетської дистанційної освіти розпочато у Рівному

Можливість одержати дистанційно другу освіту за спеціальностями «туризм», «економіка і менеджмент» та «комунікація» одержали студенти Міжнародного економіко-гуманітарного університету (МЕГУ) імені академіка Степана Дем'янчука в Університеті прикладних наук імені Яноша Кодолані (Угорщина).

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив проректор угорського навчального закладу Акош Берта.

«Перші чотири семестри студенти виконуватимуть завдання та спілкуватимуться, зокрема англійською мовою, із зарубіжними викладачами через Інтернет, використовуючи спеціальну комп'ютерну програму», — сказав Берта.

За його словами, вона складена таким чином, що дозволяє ефективно вести проміжний контроль знань, а також оцінювати за екзаменаційним принципом. Також є можливість проводити консультації одночасно для 150 осіб у режимі on-line.

Після закінчення випускники одержать дипломи бакалавра, визнані у країнах Європейського Союзу.

МЕГУ нині інтегрується у Болонський процес за багатьма напрямками — здійснює студентський обмін із Краківською вищою школою імені А. Модревського, підтримує прямі наукові зв'язки із чотирнадцятьма університетами Західної Європи.

Пам'ятник річці встановили на Рівненщині

Знаком, що закликає населення поліського краю шанобливо ставитися до водних ресурсів, стала створена біля в'їзду у місто Дубно Рівненської області архітектурно-скульптурна композиція, присвячена річці Ікві.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив автор композиції, художник Василь Захаров.

«Своєрідний пам'ятник розташували в тому місці, де була переправа, через яку у 1846 році переходив Тарас Шевченко, перебуваючи в етнографічній експедиції на території тодішньої Волинської губернії», — сказав Захаров.

За його словами, цитату поета про цю водну артерію, взяту із поеми «Варнак», митець викарбував на декоративній дощці, що прикріплена до стіни, яка є стилізованим фрагментом муру розташованого неподалік місцевого замку, описаного Миколою Гоголем у «Тарасі Бульбі».

Саме цю фортифікаційну споруду захищала своїм широким плесом Іква від нападу ворогів у XV-XVII століттях.

Пошанування річки пов'язане і з пам'яттю про те, що вона — колись глибока і неприступна — стала перешкодою для польських завойовників під час Берестецької битви.

Іква має довжину 155 км, вона витікає із джерел біля села Підкамінь на Львівщині і впадає у Стир на території Рівненщини.

Іменний фонд рівненського краєзнавця про Голодомор створено в архіві

Іменний фонд про Голодомор голови Рівненської організації Національної спілки краєзнавців України Івана Пащука створено у Рівненському обласному архіві.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Основу фонду склали 100 листів людей, які пережили Голодомор у 1932–1933 роках у Дніпропетровській, Сумській, Полтавській, Черкаській, Вінницькій, Хмельницькій, інших східних областях України», — сказав Іван Пащук.

За його словами, тут також вміщено копії документів, які він, колишній багаторічний власний кореспондент «Робітничої газети», зробив, вивчаючи зарубіжні, зокрема, польські джерела, де відображено інформацію, що стосується Голодомору.

Зокрема, знайдені ним матеріали засвідчують, що у листопаді 1933 року населення Рівненщини, яка на той час входила у склад Волинського воєводства Польщі, створило комітет допомоги постраждалим від голоду в Україні. Очолив благодійну структуру депутат польського сейму Степан Скрипник (пізніше він став патріархом УАПЦ Мстиславом).

Відтак селяни на спеціальних пунктах нагромадили майже десять тонн зерна, багато овочів, одягу.

Такі запаси на підводах організовано відвозили до кордону з СРСР у місто Корець. Польська варта не перешкоджала руху кінних валок, однак радянські прикордонники їх не пропускали. Тож усе продовольство було повернуто назад і роздане бідним та в шпиталі.

В архівному зібранні Івана Пашука є також розповіді тих, хто нелегально переходив із Житомирської області на територію нинішньої Рівненської, де всюди до втікачів ставилися прихильно і всіляко сприяли.

Є в колекції і публікації з тодішніх газет Луцька, Львова, Рівного про геноцид проти мешканців центральних та східних областей Радянської України, а також статті з оцінкою тих подій західноукраїнською прокомуністичною пресою. Остання висловлювала позицію, яка збігалася із твердженнями радянської пропаганди про відсутність голоду серед українського населення.

Лісові квитки для гуртової заготівлі чорниці видали підприємцям на Рівненщині

Лісові квитки для гуртової заготівлі 741 тонни чорниці видали підприємцям у Рокитнівському держлісгоспі на Рівненщині.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор держлісгоспу Анатолій Петрук.

«Масовий сезон збирання в розпалі, тому очікується збільшення числа тих, хто закуповуватиме ягоди у населення, яке збирає їх у лісах», — сказав Петрук.

За його словами, прогноз ґрунтується на минулорічному досвіді, коли було реалізовано 1939 тонн поліської «перлини». Із заробленого за її реалізацію підприємці відрахували держлісгоспу як плату за лісовий квиток 351,5 тисячі гривень. Стільки само — у місцевий бюджет.

Керівник підкреслив, що такого фінансового результату досягнуто завдяки порозумінню із підприємцями, які працювали легально, дотримуючись умов угод, укладених ними із сільськими радами, на території яких вони організовували роботу заготівельних пунктів, та лісгоспом.

Із боку цих структур, а також податкових органів було налагоджено контроль за кількістю купленої в населення сировини.

Нині селяни її теж постачають на приймальні пункти, облаштовані у зручних для них місцях.

Це дає людям змогу економити час та кошти, адже не доводиться везти чорницю на продаж із глибинки за півтори сотні кілометрів, наприклад, до обласного центру.

Аби не порушити природний баланс і не спричинити винищення природних ягідників, обласна рада щороку встановлює ліміт обсягів заготівлі чорниці.

Саджанці для промислового розмноження енергетичної верби вирощено на Рівненщині

П'ять мільйонів черенків енергетичної верби для промислового її поширення дасть лоза, вирощена у розсаднику Інституту сільського господарства Західного Полісся Національної Академії аграрних наук України у Рівненській області.

Так прокоментував кореспондентові Укрінформу результат роботи колективу з одержання матеріалу для створення плантацій енергетичної верби кандидат сільськогосподарських наук, завідувач лабораторії кормовиробництва та біоенергетичної сировини наукового закладу Роман Шевчук.

«Із пагонів висотою 2 і більше метри буде вирізано живці довжиною 20–25 сантиметрів і відправлено їх весною у райони Рівненщини та інших областей для закладання на масивах, що є малопродуктивними для сільгоспкультур, — тут розмістять 20–25 тисяч прутиків на одному гектарі», — сказав Шевчук.

За його словами, для вирощування саджанців обрано вербу японську, яка має хороші кущові властивості, — у її кроні виростає від 15 до 20, а іноді й більше пагонів. Середній діаметр їх сягає від 2 до 4 сантиметрів. За три роки висота рослин стає 4–6 метрів. Саме такі параметри сорту дозволяють при товарному вирощуванні верби мати найбільше деревного матеріалу, призначеного для виробництва теплової енергії, яка удвічі дешевша ніж одержана за допомогою газу.

«Продуктивність верби становить від 10 до 15 тонн на гектар сухої маси в рік, а це перевищує вихід деревини із традиційних лісових насаджень в 14 разів», — додав вчений.

Він зауважив, що найоптимальнішим строком для нагромадження великої кількості біопалива є саме три роки. Після скошування на залишених прикореневих частинах весною знову з'являться паростки — цикл самовідновлення на одному місці може тривати впродовж трьох десятиліть.

В інституті розробили стратегію поширення товарної енергетичної верби для різних ґрунтів, що включає систему агрозаходів ефективного її вирощування, карти підживлення, методику догляду за насадженнями і боротьби зі шкідниками, способи збирання.

Стосовно останнього, то воно має проводитися в осінньо-зимовий період за допомогою механічної коси або ланцюгової пилки, після чого гілки додатково необхідно вручну подрібнити. Натомість при механічному способі застосовуватимуть кормозбиральні комбайни, на які навішуватимуть спеціальні жатки-приставки, що одночасно зрізуватимуть і подрібнюватимуть стебла. Суміш відправлятимуть на переробку для виготовлення паливних гранул, брикетів, які використовуватимуть в котельнях.

Модель низькорослого інтенсивного саду створив волинський вчений

Добрі споживчі якості збереглися в зимових яблук, одержаних торік у низькорослому інтенсивному саду, модель якого створив професор кафедри лісівництва та садово-паркового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки Михайло Шевчук.

Про це він розповів кореспондентові Укрінформу.

«Відмінний зовнішній вигляд, первозданий смак, соковитість, твердість — саме такий результат я планував досягнути, реалізуючи проєкт», — сказав М. Шевчук.

За його словами, модель базується на використанні низькорослих підщеп, вирощених у теплицях та посаджених за відповідною картограмою.

Ключову роль відіграло і підживлення артезіанською водою коріння кожної із 88 яблунь, які ростуть в його саду.

«Таке поливання у вітчизняному садівництві застосовано вперше, а ознайомився із його методикою я у зарубіжних садівників», — зазначив М. Шевчук.

Для цього запровадив спеціальну водогінну мережу, під'єднану до місткого бака, піднятого над поверхнею землі. Звідси вода в міжряддя срямовується шлангами, від яких під кожний стовбур підведено тонкий капіляр. Вода з нього повільно, по краплі, просочується в ґрунт. Система діє в ручному режимі — господар визначає міру подачі вологи в залежності від погодніх умов.

«Звичайно, першоосною якісного врожаю є сорти, яких у мене запроваджено близько двох десятків, — продовжив професор. — У тому числі чеської селекції — «Чемпіон» і «Райка», американської — «Голден делішес» та «Джонаголд», японської — «Мутцу». До речі, плоди останнього зберігають всі свої споживчі властивості до середини травня.

Проте ми з сином, який мені допомагає після закінчення плодоовочевого факультету одного із львівських вищих навчальних закладів, надаємо перевагу вітчизняним сортам. Справа в тому, що за якістю плодів вони не поступаються іноземним і схильність до ураження шкідниками їх набагато менша. Якщо, наприклад, дерева зарубіжної селекції кропимо 5–6 разів за сезон, щоб врятувати від хвороб, то вітчизняної лише 2–3».

М. Шевчук шляхом експериментів сформував для свого саду кінцевий сортовий український асортимент. У ньому є низка видатних селекційних продуктів Інституту садівництва національної Аграрної академії наук України: «Едера», «Перлина Києва», «Скіфське золото», «Амулет» тощо.

Для їх розмноження Шевчуки створили своєрідний маточник, де плекають невелику кількість так званих клонуваних підщеп для свого саду та понад півтори тисячі штук щороку для реалізації населенню. Статистика підтверджує, що із всіх дерев, висаджених у ґрунт, приживається 98–99 відсотків.

Досягаючи плодоносного віку, вони мають висоту не більше двох метрів.

«Такий «ріст» дозволяє механізувати догляд за садом і збирати врожай із малими затратами», — підкреслив М. Шевчук.

Він також зауважив, що хоч і яблуні невисокі, однак для них потрібні так звані шпалери — підтримка для крон. Ще одна умова ефективності — рослинність попід деревами: тут повинна бути лише пасовищна трава райграс.

М. Шевчук звертає увагу на догляд за деревами. Найперше — вміле обрізання зайвих гілок. Їх повинно залишитися стільки, щоб гарантувати добре освітлення всередині крони. Яблука матимуть відмінний зовнішній вигляд та хороші смакові якості, якщо на дереві залишити не більше 20 зав'язків. Решту слід вищипнути, вибравши для знищення недорозвинуті, плямисті, ті, що мають інші ознаки хворобливості. Формувати крону можна впродовж всього вегетативного періоду, забороняється лише в пору цвітіння. Треба також слідкувати за площею листової поверхні: якщо вона велика, то яблука будуть дрібненькі.

Щодо часу садіння, то він радить використати виключно весняну пору — тоді більше гарантій того, що дерева приймуться.

Загалом, ілюстрацією продуктивності моделі М. Шевчука є результат: за рік його невеликий сад дає 800 кілограмів плодів.

Серед наукових та практичних інтересів вченого — вирощування журавлини, суниць, а також кущів лохини. На своєму городі поширив, зокрема, 7 сортів останньої.

Така культура, що має цілющі лікувальні властивості і високу вартість (одна літра ягід коштує 40 гривень), в Україні найбільше поширена саме на Волині. Подальшому промислового її розведенню сприятимуть разом із М. Шевчуком його колеги — науковці Волинського національного університету імені Лесі Українки. Саме тому тут засновано спеціальну мікробіологічну та лабораторію селекції і генетики, де будуть вирощувати в пробірках оздоровлений садильний матеріал, який поширюватимуть на дослідних плантаціях навчального закладу.

Тут випробуватимуть і нові технології яблуневого садівництва, запропоновані М. Шевчуком, котрий перед роботою в університеті 20 років очолював Поліську філію національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського».

Чорнобильській біді протистояла велика сила духу — ліквідатор

Чорнобильській біді, труднощам, пов'язаним із ліквідацією наслідків ядерної аварії, протистояла велика сила людського духу

Про це кореспондентові Укрінформу сказав інженер Рівненської АЕС Олександр Никитюк, який у червні — липні 1986 року вів демонтаж будівельних конструкцій споруд біля зруйнованого четвертого енергоблока Чорнобильської АЕС.

«Прислані сюди люди, незважаючи на безлад, невлаштованість побуту, виконували свій обов'язок на совість, навіть не підозрюючи, як згубно діє на них радіація», — зазначив О. Никитюк.

За його словами, найголовніше було вберегтися від дози опромінення, нормою якого було тоді 10 рентгенів за місяць перебування на майданчику.

Незадовго до його прибуття сюди ця межа становила 25, а на самому ж початку травня — 50 рентгенів.

«Можна уявити, в якому середовищі ми перебували, до того ж, не маючи надійних засобів радіаційного захисту», — зауважив О. Никитюк.

Він розповів, що переважно скрізь на будівлях були помітки «забруднено», написані крейдою або фарбою. Проте траплялися випадки, що робітники не знали величини радіації у багатьох місцях і звично працювали.

«Було якось, що ми не розуміли, чому прилади «зашкалюють», хоч ніби нічого підозрілого навколо себе не виявляли. Аж потім хтось заміряв шматок графіту, який потрапив між розвалини, і тоді лиш стало зрозуміло.

Весь час не покидало відчуття тривоги. Уявіть собі: літо, а не чути ніде голосів птахів, пригнічували і рижого кольору соснові посадки. Йдеш селом, над тобою звисають

грона спілих вишень, але їх ніхто не зачіпає. Ще картина: їде велетенський «БЕЛАЗ», навішена на ньому система розбризкує якусь чорну рідину на асфальт. Кабіна його обкладена свинцевими листами, лобове скло теж закрите, лиш вузенька оглядова смужка у ньому, щоб водій міг бачити дорогу», — згадує О. Никитюк.

Тоді всюди тут працювали резервісти. Призивали навіть тих, хто щойно відслужив в армії два роки. Згодом таку методу відмінили. Там, серед цього контингенту, поширювалася думка, що після перебування у зоні ЧАЕС чоловіку годі сподіватися на те, що він здатний буде мати дітей. Розповідали, що один посланець із Закарпаття дуже перейнявся цим і покінчив із собою.

В тих умовах була своєрідна акордно-преміальна оплата. Скажімо, пропонують вилізти на дах саркофага і щось там забрати за 10 хвилин. Винагорода за це становила 10 тисяч рублів. Сума багатьох спокушала, але, як правило, вони не змогли нею скористатися, адже через деякий час помирали.

«Відомо, що всі ліквідатори мають багато клопоту із тим, щоб підтвердити свою участь у тій пекельній роботі, — додав О. Никитюк. — Не диво, що на відстані часу виникають ці труднощі. Але вони були запрограмовані ще у 1986-му, бо величину одержаної дози тоді не фіксували в документах. А оті найперші групи постраждали найбільше, адже їм ніхто не пояснював, як поводитися, їх навіть харчували біля четвертого енергоблока. Я тричі звертався в архів Міністерства оборони колишнього Радянського Союзу, але дози там ніде не зафіксовано. Відтак, відсутність такого показника негативно впливає на одержання відповідного соціального захисту», — підкреслив О. Никитюк.

Модель популяризації Пересопницького Євангелія реалізували на Рівненщині

Екскурсійну просвітницьку модель популяризації української Першокниги реалізували в Археологічно-культурному центрі Пересопницького Євангелія на Рівненщині.

Про це кореспондентові Укрінформу повідомив директор закладу Микола Федоришин.

«Така робота розпочалася із облаштування численних експозицій у відкритому рік тому Музеї Першокниги, де раритетні експонати свідчать про історичні контексти доби, яка передувала появі Пересопницького Євангелія», — сказав М. Федоришин.

За його словами, саме тому в експозиціях показано і період Київської Русі, коли Пересопниця славилася як столиця великого удільного князівства. Власниками володінь тут були вихідці з роду Рюриковичів, зокрема, сини Юрія Долгорукого Мстислав і Андрій.

Біля нинішнього села Пересопниця (колишнього міста Пересопниці, знищеного монголо-татарами) археологи знайшли чимало речей, які дають уявлення про характер діяльності тодішніх людей. Розкопано житла, майстерні, виявлено предмети побуту, фрагменти зброї, ремісничі інструменти, жіночі прикраси із домішками срібла, золота, інкрустовані каменями. Надзвичайно цінними є і сім нагрудних хрестиків із

мощами — так звані енколпіони. Натрапили вчені й на елементи книжкової фурнітури різного типу, тому існує версія, що тут була бібліотека або своєрідний палітурний цех.

Є й артефакти значно ранішої епохи — бронзовий кельт (сокира), що датується III тисячоліттям до нашої ери. Окремі предмети своїм походженням сягають у грецько-візантійський період.

«Тобто, такі ознаки минувшини доводять, що ця територія — місце людської активності, яка ніби була предтечею майбутнього поступу, різних подій, хай навіть дуже віддалених між собою у часі. Ось чому в нас організовано постійно діючу експедицію під егідою Інституту археології НАНУ України», — зазначив М. Федоришин.

Він переконаний, що відродження тут адміністративної одиниці в середині XV століття поклато початок розвитку культури краю, заснуванню монастиря, де було написано в 1561 році архимандритом Григорієм та художником Михайлом Василевичем Пересопницьке Євангеліє.

Факсимільну копію Першокниги виставлено для огляду в головному музейному залі комплексу, який вже відвідало понад 80 тисяч людей з усіх областей України та багатьох зарубіжних держав.

Є матеріали, що розкривають мовно-стилістичні особливості книги, мистецьку цінність її як рукописного шедевру, в якому використано так званий пізній устав та кольорові заставки, мініатюри, сумарії, вміщено словникові пояснення, що дають змогу краще розуміти текст Святого письма, перекладений українською мовою, близькою до народної.

«На окремих стендах — фоторепортажі, де зафіксовано, як приймали присягу президентів України, поклавши руку на Пересопницьке Євангеліє: це невід’ємна частина ритуалу вступу глави української держави на посаду», — продовжив директор.

Важливо, що віднедавна в музеї відображено і період так званого «забуття» Пересопницького Євангелія. Тобто, йдеться про проміжок від 1630 до 1701 року, у якому «загубилася» Першокнига. Досі в Україні не було досліджень на цю тему.

М. Федоришин довів, що до 1630 року книга перебувала в стінах Пересопницького монастиря, а згодом її перенесли до колегії ієзуїтів (католиків) у містечко Клевань, що між Рівним і Луцьком.

«Долю фоліанту змінили події національно-визвольної війни 1648 року. У цей час гетьман Богдан Хмельницький, турбуючись про зміцнення органів влади та обороноздатності на теренах Волині, направив у Клевань наказного полковника Герасима Яцкевича. Один із тих, хто брав участь у цьому поході, Михайло Тиша, після взяття Клеванського замку серед розкиданих у колегіумі книг побачив Пересопницьке Євангеліє, забрав його і передав Герасиму Яцкевичу як трофей. Син православного священника Герасим Яцкевич знав справжню ціну цьому рукопису, тому й зберіг його. Згодом подарував білоцерківському отаману Степану Мазепі — батьку майбутнього гетьмана Івана Мазепи.

Про те, що книга стала екземпляром їхньої родинної бібліотеки, свідчить напис на одній із перших сторінок Пересопницького Євангелія.

Коли Іван Мазепа, вже будучи гетьманом, запитав у своєї матері, що подарувати новозбудованому Переяславському кафедральному собору, то вибір впав на Пересопницьке Євангеліє.

Відтак, Іван Мазепа 17 квітня 1701 року вручив Пересопницьке Євангеліє настоятелю Переяславського кафедрального собору», — пояснив М. Федоришин.

Із 1799 року книга зберігалася в бібліотеках Переяславської, Полтавської семінарії, в Полтавському історико-краєзнавчому музеї. Під час Другої світової війни її вивезли в Росію, а після визволення України від німецько-фашистських загарбників вона опинилася в заповіднику «Києво-Печерська лавра». Із 24 грудня 1948 року перебуває у фонді Національної бібліотеки України імені В. Вернадського.

М. Федоришин називає також суттєвим фактором діяльності центру і те, що тут загалом запроваджено сучасний туристичний менеджмент. Завдяки цьому відбувається й показ ареалів зовнішнього огляду — дерев'яної фортеці, зведеної поліськими майстрами, скансену, де народні умільці демонструють давні ремесла, учні зі школи історичної реконструкції ілюструють події, що відбувалися тут у середньовічну пору народження Пересопницького Євангелія.

Історію знищення земляків дослідив на Соловках рівненський науковець

Трагічні сторінки біографії репресованих вихідців із Рівненщини дослідив на Соловках кандидат історичних наук Андрій Жив'юк із Міжнародного економіко-гуманітарного університету міста Рівне.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

«Серед розстріляних у 1937 році політв'язнів соловецького табору були четверо вихідців із Рівненщини — відомий у 20–30-х роках поет Валер'ян Поліщук та менш знані громадські діячі Север'ян Сапега, Петро Приступа, Сергій Пасевич, яких заарештовано в Харкові», — сказав А. Жив'юк.

За його словами, вдалося з'ясувати, що вони перебували у засланні на Соловках разом із академіком Матвієм Яворським. Останній (його вважали в Радянському Союзі першим українським марксистським істориком) у катівнях відкрито висловлював свою неприязнь до сталінського режиму.

Поведінка науковця, його розмови зі своїм послідовником П. Приступою, В. Поліщуком послужили для тюремників приводом, аби засудити вчених до розстрілу, звинувативши у спробі підняти повстання.

Такий самий вирок одержали й інші видатні українці, які в той час перебували на Соловках, — Валер'ян Підмогильний, Лесь Курбас, Микола Зеров, Микола Куліш, Антон Крушельницький.

А. Жив'юк, спираючись на джерела, відтворив перебіг операції зі страти видатних українців разом із приреченими представниками інших народів.

Їх (загалом 1111 осіб) наприкінці жовтня 1937 року вивезли із острова на материк і в урочищі Сандармох закатували.

У зв'язку з тим, що перша партія в'язнів вчинила бунт, для наступних груп працівники влаштували нібито медичний огляд. Голих в'язнів, які проходили перед комісією, направляли до спеціальної кімнати, де їх били по голові важким предметом — так званою колотушкою. Після цього непритомних або мертвих скидали на купу й потім,

коли смеркало, відвозили в ліс, де викидали тіла у глибокий, заздалегідь викопаний, рів. Відповідальний за операцію та його напарник підходили до кожної людини і стріляли з пістолета в голову.

Нині на цьому місці височить монумент у вигляді хреста із білого граніту, створений українськими скульпторами.

На території поховань нещодавно побували члени Українського товариства політв'язнів та жертв репресій, взявши участь із представниками аналогічних організацій з інших країн у «Соловецькій прощі», приуроченій 75-річчю трагедії у Сандармоху.

А на острові у скверіку делегація встановила дошку і камінь поруч із подібними знаками скорботи польської та якутської громадськості.

Змінити русло Дніпра неможливо — вчений

Змінити русло Дніпра і таким чином подати воду в Крим в обхід України, про що заявив недавно один російський політик, неможливо.

Про це кореспондентові Укрінформу сказав доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри гідротехнічного будівництва Національного університету водного господарства і природокористування Микола Хлапук.

«Ідею, висловлену лідером однієї з російських партій, можна було б і не коментувати у зв'язку з її абсурдністю, — зазначив вчений. — Варто було б її автору згадати, що вийшло у 70–80-х роках минулого століття із затії деяких «мудреців» у Радянському Союзі, коли вони задумали повернути течію сибірських річок назад, щоб подати воду у Середню Азію, де був її дефіцит.

Я брав тоді участь у наукових конференціях з цього питання, що їх проводили як прихильники, так і опоненти плану, — академіки, фахівці і, звичайно ж, високопоставлені партійні та державні керівники. З погляду останніх, такий проєкт видавався благом. Передбачалося виділити немислимо величезні кошти на будівництво, а оскільки землерийні роботи вимагали грандіозних технічних і технологічних ресурсів, яких не вистачало, то додумалися до того, що русла будуть прокладати локальними... ядерними вибухами. На щастя, переміг здоровий глузд, було взято до уваги висновки спеціалістів про те, що реалізація задуманого приведе до глобальної екологічної катастрофи, навіть попри те, що мережа мала пройти через малонаселені або безлюдні регіони.

У нашому випадку політик теж «притягує» до своєї аргументації ім'я академіка В. Лісічкіна. Але мені не відомо, щоб він займався гідрологічними проблемами, він же економіст, до того ж, входить у його партію».

Професор М. Хлапук підкреслив також, що фахівці не нададуть підтримку фантазмагоричним намірам.

«Вчені розуміють, що це недоцільний проєкт, він суто політичний і ні до чого доброго не привів би», — переконаний М. Хлапук.

Моделюючи ситуацію відвернення русла Дніпра, він зауважує, що на такий проєкт треба було б погодження держав, через які протікає річка, адже цього вимагає

Європейський водний кодекс, підписаний і Білоруссю, і Росією, і Україною. Першою країною, яка б постраждала, була б Білорусь. Але якщо перекрити у Смоленській області, то Білорусь теж не залишиться зовсім без Дніпра, однак, звичайно, матиме втрати.

«Інша річ на території України, — продовжив науковець. — Об'єктивні дані за свідчують: у Смоленській області площа водозбору Дніпра становить всього 14100 квадратних кілометрів, середня витрата води — 98,7 кубічного метра за секунду. Вже на кордоні з Україною, на водопосту Дніпро — Вишгород величини інші: площа водозбору — 239000 квадратних кілометрів, витрата — 1073 метрів кубічних. Тобто, навіть якщо у цій точці сила потоку зменшиться на майже 100 кубів води, то за рахунок білоруської ділянки та українського басейну, передусім Прип'яті, Дніпро не втрачає своєї сили і демонструє проходження близько 1000 кубометрів за секунду. А на ділянці Дніпро — Київ площа водозбору вже 328000 квадратних кілометрів, витрата — 1360 метрів кубічних за секунду, біля Кременчука — 383000 квадратних кілометрів, витрата — 1463 метри кубічних, у Запоріжжі ще більше зростання — площа водозбору сягає 464000 квадратних кілометра, а витрати води — 1698 метрів кубічних. Тому будь-яке «відсікання» Дніпра не загрожує Україні, він і надалі буде могутнім Славутичем, адже його басейн невичерпний, бо його поповнюють сотні українських річок».

Вчений також аргументує: запорука цього і те, що Дніпро зарегульований водосховищами, які є надійними джерелами живлення. Навіть у часи, коли використовувалися всі сільськогосподарські поливні угіддя і з Дніпра забирали третину води, то й це не приводило до його обміління.

«Тепер щодо відвідного каналу, — продовжив професор. — Строки його спорудження, які називає політик, це утопія. Навіть проєкт неможливо створити за такий час. Але уявімо, що канал буцімто прокладають. Його шлях проляже через болотисту місцевість у Смоленській області — там, де проходить Дніпро, низина, складні ґрунти, тут будуть порушені водозбірні площі. А як може спеціальний канал пройти через русло інших річок? До того ж, з каналів неминуче просочується вода і утворює так звані фільтраційні води, від яких намокають площі вздовж каналів на багато кілометрів і стають непридатними для сільськогосподарського використання та є джерелом загнивання рослинності. Звідси — екологічні біди. Ще одне: вартість будівництва. Вона велетенська!

Та й інше питання: а як подати таку воду до споживача у Крим? Через Керченську протоку? По трубах? Коли ми доходимо до кінцевої точки маршруту, то ще з більшою очевидністю розуміємо, що все це — нонсенс».

Рівненська смакота: на ринок вийшли малі сироварні

Перспективи розвитку мінісироварень обговорили під час семінару переробники молочної продукції, представники органів влади та банків. Захід організував Рівненський Центр розвитку місцевого самоврядування, повідомляє кореспондент Укрінформу.

«У того, хто утримує молочне стадо, бізнес буде в «мінусі», якщо не займеться власною переробкою», — сказав голова сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Горинь Дар» Юрій Потапчук.

За його словами, просто здавати молоко невигідно, адже з 2016 року, наприклад, приймальна ціна на нього не зростає, в той час, як вартість комбікормів, ветеринарного обслуговування, забезпечення випасами суттєво збільшилася.

«Тому ми для себе зробили однозначний висновок: треба починати переробку, — продовжив Потапчук. — Наша ферма знаходиться у Костопільському районі, а виробництво — у Гоцанському, де нам виділили приміщення для мінісироварні. Взяли кредит, закупили обладнання. Вивчили безпосередньо досвід роботи аналогічних малих «майстерень» сиру в Польщі, Австрії, Німеччині, в областях Західної України. Але ми вирішили не повторювати їхню рецептуру, а створити свою «родзинку» і почали спеціалізуватися на випуску м'яких, напівтвердих сирів, які нині реалізуємо невеликими партіями, в тому числі і в Рівному».

Фермер зазначив, що коли самому молоку виробляти і його переробляти, то одержуєш 15 відсотків додаткової вартості.

«Але це не межа, — стверджує він. — Якщо добре налагоджений процес, то такий показник може сягати 25-30 відсотків».

Торкуючись питань довіри споживача до своєї продукції, голова кооперативу пояснив, що він використовує лише якісне молоко і не вводить у сири пальмових олій.

«Споживання продуктів з їх вмістом приводить до інсульту чи інфаркту, адже розчиняються вони при температурі 40-42 градуси, а тому в людини вони нагромаджуються шкідливим баластом», — застеріг Потапчук.

Чинником, що також дозволяє знайти свого клієнта, вважає він, є відкрите виробництво сирів, яке налагоджує. Тобто покупець може спостерігати через спеціальне скло, як у цеху проходить процес утворення сирної маси.

«Не вводити «штучний елемент» у сири, ніяких хімічних добавок, канцерогенних речовин — це наш стиль, — розповів Андрій Черниш, який на домашньому мінізаводі виробляє сири з пліснявою. — Ми побачили, що деякі наші постійні покупці і собі захотіли освоїти виробництво та організувати сімейну мінісироварню, а тому ми запровадили навчання для них на базі одного з профтехучилищ у Рівному».

Експерт Рівненського Центру розвитку місцевого самоврядування Тарас Микитин прокоментував, що у Млинівській ОТГ (в місцевому коледжі) будуть проведені курси для бажаючих освоїти виготовлення сирів на устаткуванні, постачання якого здійснять за проектом Міжнародної організації праці.

«Крім сучасного обладнання, запорукою якості продукції, звісно, є молоко, його обсяги, — долучилася директорка департаменту агропромислового розвитку Рівненської облдержадміністрації Надія Переходько. — Питання сировини зараз постало дуже гостро, адже у Рівненській області останнім часом на 30 тисяч голів корів у населення стало менше. І в цьому винні великі молокопереробники, адже вони приймали молоко за низькими цінами і не стимулювали господарів. Тому за справу повинні взятися мініпідприємства, які будуть ближчими до здавачів молока, стануть їхніми партнерами, адекватно розраховуватимуться. І тут важлива ще й державна допомога. Відповідно до обласної програми, у нас, наприклад, для 53 фізичних осіб, які утримують

3 і більше корів, закуплено доїльних апаратів на 358 тисяч гривень. В ОТГ й надалі одержуватимуть таку допомогу».

«Відмінну сировину може дати тільки якісне стадо, а тому ми займаємося селекцією дійних корів: починали утримувати 5, а зараз їх вже 31», — вступила у розмову голова фермерського господарства «Дюксин Дорф» Наталія Новодарська, котра, як і інші учасники семінару, представила свої сири.

Директор Рівненського Центру розвитку місцевого самоврядування Руслан Сивий підкреслив, що на часі об'єднання малих виробників-сироварів в асоціацію: «Це важливо для консолідованої політики вироблення стосунків з постачальниками молока, в основі чого має бути висока ціна за нього при умові відповідності його високим стандартам. До того ж, можна було б організувати виставки, ярмарки, адже смачні сири, які демонстрували учасники семінару перед його початком, невідомі широкому загалу. У нас є всі підстави, щоб створити бренд, наприклад, «Рівненська смакота», під яким докладати зусиль, щоб краще продати продукцію, яка заслуговує на увагу. Треба, щоб сир з малих заводів став звичним для нашого населення».

Новини, коментарі Віктора Мазаного англійською мовою

Rivne NGOs launch anti-smoking campaign

KYIV, February 2 /UKRINFORM/. Public organizations from the city of Rivne have decided to launch an anti-smoking campaign under the slogan, entitled «We are for Rivne without Tobacco Smoke,» and united in the so-called offensive coalition, an UKRINFORM correspondent reported.

The coalition includes such NGOs as Metr, the Foundation of Regional Initiatives, Batkivshchyna Moloda (Young Motherland), the Mix Youth Labor Center, the Center for Internship and Volunteering, the Our Ukraine Youth Union, and other non-government organizations.

AIESEC implementing education project in Ukraine

KYIV, February 10 /UKRINFORM/. Students from China and Taiwan started to implement in the schools of Rivne (West Ukraine) an education project of AIESEC, the world's largest student organization, an UKRINFORM reports.

According to Vitaliy Kopytko, Vice-President of the Rivne-based AIESEC Office, the volunteers conduct lessons to familiarize the Rivne schoolchildren with the culture of their countries, national traditions, give examples of social responsibility of a citizen in the society, hold trainings to deepen professional motivation.

The volunteers also inform senior pupils of a business life in China and Taiwan.

Rivne region communities partaking in UN project

KYIV, February 19 /UKRINFORM/. Energy saving developments of engineers from Rivne region (West Ukraine) have been supported by the UN development project Community Based Approach to Local Development, an UKRINFORM correspondent reports. An agreement signed today provides for start of implementation of heat saving innovations in an outpatient's clinic, children's art school, kindergarten, etc.

According to the agreement terms, up to USD 10 thousand has been allocated for each of such developments that won the relevant competition thanks to innovation approaches, an equivalent of the same amount will be financed by district budgets (up to 45 percent), the rest — by local self-government bodies.

Documentary about Holodomor by Canadian film director showed in Ukraine

KYIV, March 6 /UKRINFORM/. Canada's film director Taras Gukalo presented new facts about the Holodomor in Ukraine 1932–1933 in his documentary entitled, 'The Unknown Holocaust'. The film was shown at the Ostroh Academy National University (Ostroh, Rivne region, West Ukraine), an UKRINFORM's correspondent reported.

According to the film director, whose grandfather and grandmother were born in Ukraine, the film's distinctive feature is that testimonies of eyewitnesses are commented there by scientists who had studied the tragedy. In particular, there are analytical reflections of the renowned researcher of the theme, American historian James Mace.

Taras Gukalo shot the world's first documentary about Holodomor '10 Million of Victims' (1983). He also produced a film novel about famous Canadian painter of Ukrainian origin Vasyl Kurylo.

Wooden half-finished goods production arranged for US company

KYIV, March 13 /UKRINFORM/. Production of wooden half-finished goods for the second in the USA furniture company Mostor Brand Cabinets has been arranged by the private company Oldi in Rivne region (West Ukraine), an UKRINFORM correspondent reports.

According to its head Dmytro Petsiuk, the goods comply with a conceptual principle of the American furniture production that is based on ensuring high stability of carcasses, pull-out parts and constructions.

Italian and German equipment is used in the technological cycle.

West-Ukrainian project of industrial investment park made for Rivne region

KYIV, May 15 /UKRINFORM/. A modern approach to industrial development is laid down in the industrial park project made according to the West-European standard Greenfield by the Czech company DHV on an order from the Rivne Regional State Administration (West Ukraine), an UKRINFORM correspondent informs.

According to this model, here agricultural processing, mining and light industry enterprises should be set up.

These objects will be located on the area of 145 ha. This territory is located in the densely populated district where there is enough labor force and it is located near the Rivne-Stolyn highway (Belarus). The international airport is in 20 km and it is able to service all types of passenger and transport aircrafts.

This area will be granted for lease at the auction, the terms of which provide that an investor should invest no less than UAH 40 million into development of the engineering

infrastructure and in the future it should promote the types of activities that are the priority for the region's strategic development.

Geologists discover copper deposit in Rivne region

KYIV, March 7 /UKRINFORM/. Specialists with the Rivne Geological Survey Expedition, who were led by chief geologist Volodymyr Mateiyuk, have discovered a copper deposit in the Rivne region's Volodymyrets'kyi district, an UKRINFORM correspondent has reported.

A survey of the field showed that it may well be among Ukraine's richest as rock contains five to seven percent of copper and nuggets as large as 700 grams were found there.

Such rich copper deposits are very rare. They were basically located in South America, but have been virtually exhausted by now.

The new deposit's layer of copper is 50 meters below basalt rocks.

In addition to copper the new field contains gold, silver and platinum. Its exploitation is believed to be commercially warranted.

Rivne's village communities implementing UNDP-EU community-based development Project

KYIV, September 3 /UKRINFORM/. The UNDP/EU Community Based Approach to Local Development Project (CBA) provides for the installment of modern energy saving systems at preschools, up-to-date medical equipment at rural health posts in the territory of five districts in Rivne region, says project manager Ricarda Rieger, who has presented the program in Rivne Regional Council, an UKRINFORM correspondent reports.

According to her, more and more local organizations in Rivne region set to implementing activities to improve socio-cultural sector within the program: a total of 30 business plans have been approved in the region with a major part of them being implemented in eight districts of the region. The funding for the activities is based on an equal footing: half of the cost of works and materials (USD 10,000 for every mini-project) are donated by the UN and the European Union, and local authorities inject the same sum.

Hanze University Groningen opens English training courses in Rivne

KYIV, September 18 /UKRINFORM/. Senior pupils and students of Rivne have started to attend advanced English study courses at the representation of the International Language Center VLS that opened in this western city, an UKRINFORM correspondent reports.

According to Oksana Stelmakh, a regional coordinator for the education program, VLS simultaneously operates as a pre-entry department of the Dutch Hanze University Groningen. Ukrainian boys and girls may enter this university after passing the TOEFL ITP tests.

Those who are enrolled as the first-year students will be guaranteed a visa support and the right to reside in the Schengen zone country up to six years.

Teaching in the Rivne office are pedagogues who had been trained in Great Britain and the United States. They give lessons under the programs elaborated in the University of Cambridge and Hanze University Groningen.

Amber mining license first auctioned off

KYIV, September 25 /UKRINFORM/. A license for mining amber in Ukraine was for the first time sold in auction. The right to development of a new deposit in Rivne region was given to Kyiv-based limited liability company Sunny Craft, an UKRINFORM correspondent reported.

The mining effort will start next year, simultaneously with geological prospecting. The raw material will be sent for processing and further production of jewelries and pictures.

Rivne region in western Ukraine is the only place in this country having amber deposits of about 210 tons uncovered and 1,400 tons in the perspective. Until now, state-run company Amber of Ukraine alone has been doing legal mining on the spot.

Forest museum will open in Rivne region

KYIV, January 4 /UKRINFORM/. An open-air museum, whose establishment began in Kostopil district, will present flora and fauna of Rivne region (west of Ukraine). Twenty hectares of land was allocated by the local forestry for arranging so-called natural exposures in the form of tracts, nurseries and plantations, according to an UKRINFORM correspondent.

According to the initiator of this demonstration site, MP Mykola Shershun, specialists here will combine work on the conservation of plantations with educational purposes, to train members of school forestry.

The construction of the main building of the complex has been already completed for permanent exhibitions on the theme of pine forests and oak forests protection, sustainable use of their wealth, modern techniques of cultivation of major tree species on the genetic selection basis.

Under the project, the recreation also includes an arboretum, a cascade of ponds and lakes, as well as observation platforms.

Ostroh Academy begins partnership with Spanish university

KYIV, January 18 /UKRINFORM/. An agreement signed between the Ostroh Academy National University (Ostroh, Rivne region, western Ukraine) and the Rey Juan Carlos University (Madrid, Spain) foresees the implementation of exchange programs for undergraduates and graduates, an UKRINFORM correspondent has reported.

According to the press service of the Ukrainian university, the agreement also envisages the creation of common research projects, the training of professors, as well as educational and cultural presentations.

Ostroh Academy currently cooperates with a number of universities in Poland, Germany, Britain, Slovakia, Belgium, Sweden, the United States, Canada and Australia.

International nuclear safety examination project presented at Rivne NPP

KYIV, November 5 /UKRINFORM/. An experience of conducting safety examination of nuclear power plants of Germany, Armenia and Ukraine has been presented at Rivne NPP by experts from these countries, an UKRINFORM correspondent reports.

The specialists, in particular, estimated anti-radiation sufficiency measures, nuclear materials treatment procedure, state of radioactive waste storage and disposal etc.

Under the IAEA regulations, conclusions and recommendations of the control project experts are directives for the nuclear plant personnel and national regulatory bodies of East European countries.

Full translation of Qur'an in Ukrainian available on-line

KYIV, January 15 /UKRINFORM/. The first complete translation of the Qur'an in the Ukrainian language, made by Candidate of Historical Sciences Mykhailo Yakubovych, a teacher of the National University of Ostrog Academy in Rivne region, has appeared on the website of the King Fahd Complex for the Printing of the Holy Qur'an (Saudi Arabia), the author of the translation told a UKRINFORM reporter.

«The electronic version is a kind of parallel edition, preceding the printed one, of about a thousand pages, which is due to appear in the King Fahd Complex,» said Yakubovych.

According to him, the translation became available to the general public due to the fact that he underwent a compulsory procedure — the approval by Qur'an experts from Saudi Arabia.

This work was performed by Dr. V. Abdur-Raheem — the author of the popular textbook 'Madinah Arabic Course', head of the committee and director of translations at the Complex.

A similar work on the reliability and accuracy of the translation was carried out by Sheikh Hazem Haider, Sheikh Omar Haviya — renowned in the Muslim world experts who specialize in Quranic sciences. Consultations were also provided by Prof. Ahmad Al-Sharkawy, Islamic University of Madinah and Al-Azhar University in Cairo.

Until now, only parts of the Qur'an were available in Ukrainian.

International festival of jazz music kicks off in Rivne

KYIV, August 30 /UKRINFORM/. The International Festival of Jazz Music ART JAZZ Cooperation 2008 started in the city of Rivne (Western Ukraine) by performances of groups from Germany, the USA and Poland, an UKRINFORM correspondent reports.

According to one of organizers of a creative meeting, Director of the local concert agency Oleksandr Trofimuk, musicians from Ukraine will also show their skills over the following days. In particular, the Pikkardiyska Tertsia (Picardy Mediant) vocal sextet, Taras Shevchenko Prize winner, will perform.

The festival is held under the auspices of the Culture Department of the Rivne Regional State Administration, the Polish Consulate General in the city of Lutsk (Volyn region, Western Ukraine), and a number of banking establishments.

Diamond prospecting area extended in Rivne region

KYIV, August 8 /UKRINFORM/. A local council session has granted a permit for diamond prospecting in Berezne district, Rivne region, an UKRINFORM correspondent reported.

According to Petro Savchuk, head of the regional geological expedition, this is already the third area in the Polissya part of the region where kimberlite pipes were found to have marked possible beds of the precious stones. Another sign was got from the samples of rock taken in Volodymyrets and Zarichne districts. Experts are now studying the materials at special laboratories.

The search for diamonds in Rivne region started in late 70s, but no positive results were achieved because of the complicated geological structure, the need to prospect vast territories, and a lack of finance.

The effort resumed four years ago.

Rivne International University of Economics and Humanities integrating into Bologna process

KYIV, September 29 /UKRINFORM/. Rivne International University of Economics and Humanities (West Ukraine) and Krakow High School (Poland) will make an exchange of students who learn psychology and international law, in accordance with an agreement signed between them, UKRINFORM reported.

Both boys and girls who have been learning pedagogy and foreign languages at their educational establishments since 2002 will have such an opportunity to improve their knowledge. According to the rector of the Ukrainian university, Anatoliy Demianchuk, this partnership will help make a new step towards the university's integration into the Bologna process. The holding of joint scientific conferences, the publication of scientific works in the two countries, the drafting of educational methods, and the publication of the Eureka magazine and the Young Science collection of student studies, helped become familiar with the principles of the Bologna process.

The university, which marks its 15th anniversary, is currently maintaining business contacts with a Hungarian institute where its 37 students have received European-style diplomas in journalism, tourism and economy.

Rivne International University of Economics and Humanities is cooperating with universities from the Czech Republic, Poland, Belarus, Germany, Slovakia, Belgium, the United States.

Foreign nationals employed in Rivne region

KYIV, January 31 /UKRINFORM/. Permission to work in Rivne region (western Ukraine) was received by 108 foreign nationals. They are enrolled in 41 industrial structures in accordance with the procedures of approval, made by the regional employment service, an UKRINFORM correspondent reported.

According to its director Ivan Tkachuk, the companies employ people from Turkey, Serbia, Germany, Poland, Italy, Belarus, Moldova, Cuba, Tajikistan, Bulgaria, Azerbaijan, Georgia, France, Portugal, the Netherlands and the United States.

The overwhelming majority of them were given work at foreign offices, which are holding construction of highways of international significance Kyiv-Chop and Kyiv-Yahodyn, as well as at joint ventures of food, light industry, mechanical engineering.

Under Ukrainian legislation, the right to their employment will be renewed annually.

New equipment for security systems will raise Rivne NPP reliability

KYIV, February 4 /UKRINFORM/. Equipment supplied by Ekvator Plant from the south-Ukrainian city of Mykolayiv guarantees observation of design conditions for temperature regimes in the systems at the first and the second power generating units of Rivne NPP (Ukraine's west), an UKRINFORM correspondent reports.

According to the Rivne NPP press service, equipment was supplied within the frames of the program of the national nuclear power generating company Energoatom on further modernization of both energy complexes VVER0440, whose term of exploitation was prolonged for twenty years.

Equipment developed at the design bureau of the southern enterprise complies with new norms and rules for heat control of the operating nuclear equipment. They also fulfill a function of a regulator of exact humidity rate in the places where it is required by the technology.

The exclusive samples are designated for air conditioning also at centers controlling nuclear energy processes.

Rivne, Volyn regions create agglomeration with USAID support

KYIV, February 4 /UKRINFORM/. The combination of Rivne and Volyn regions' (west Ukraine) opportunities for overall development of production and the use of human

resources involves the activities of their industrial and agricultural enterprises in economic agglomeration frames.

It was created with the assistance of the U.S. Agency for International Development (USAID) project for local investment and national competitiveness, an UKRINFORM correspondent reported.

According to the Rivne city council, the expert committee for strategic planning of the new structure, based on a study of the business situation, identified, for example, industries in which there is a paramount need to invest capital of domestic and foreign origin in the agricultural sector, forestry and transport. The potential of cross-border cooperation with Poland and Belarus will also be involved. The direction, which attracted particular attention, is tourism, as running through both regions are major Trans-European motorways, by which fans will arrive for the matches of European Football Championship in 2012.

LICOS organizes cooperation of Italian, Ukrainian surgeons

KYIV, February 4 / UKRINFORM/. Three children of Rivne (western Ukraine) with congenital heart diseases underwent surgery for free on the island of Sicily. This care was organized within the international project MELO by Italian Cooperation and Development Laboratory (LICOS), a correspondent of UKRINFORM reported.

According to the Head of Rivne Regional Health Administration Vitaliy Boiko, the medics who saved young patients have visited Rivne and examined another eleven boys and girls.

Foreign experts have agreed to carry out surgery in that city, too. At their request, a special ward will be equipped at a local hospital under Western standards, and proper devices will be installed.

The brigade of surgeons, who will come there, will also include Italian anesthesiologists.

Creative works of Ukrainian, Polish prisoners presented at exhibition in Rivne

KYIV, February 5 /UKRINFORM/. The modern world as seen by Ukrainian and Polish prisoners is reflected on their canvases that are presented at an exhibition, entitled «From Punishment to Repentance.» It opened at Rivne Regional Museum (Rivne, western Ukraine), an UKRINFORM reporter said.

According to the press service of the Christian mission «Spiritual and Charity Care in Prisons,» prison chaplains of the Orthodox, Catholic and Protestant confessions, the state prison service in Rivne region and Klavis pedagogical company initiated the holding of the exhibition.

The exhibition also includes art photos showing the activity of priests in prisons.

Rivne NPP implements international project to upgrade security

KYIV, February 12 /UKRINFORM/. Implementation of the global method of nondestructive testing of the reactor pressure vessel (RPV) using robotic systems is provided by an international pilot project that started to be realized at Rivne nuclear power plant (Ukraine's west).

It is implemented within the framework of cooperation between the European Union and Ukraine with participation of experts from a consortium of companies RWE (Germany), Westinghouse (USA), technical assistance program TACIS, National Nuclear Power Generating Company Energoatom, Ukrainian nuclear industry enterprises AtomRemontService and the Science and Technology Center, an UKRINFORM correspondent reports.

According to Head of the Rivne NPP press service Valeriy Shynkar, specialists set themselves the task to also develop recommendations to improve the quality, accuracy of diagnostic systems and other plant systems that are important for safety. For instance, the matter concerns eddy current study of heat exchanger tubes of steam generators, manual ultrasonic inspection of composite welded joints of equipment and pipelines, their digital radiography and leak testing of spent fuel containers.

One of the aspects is to improve staff skills, mastery of modern technology for regulation for such operations.

It is envisaged that over three years, the same plan will be realized at nuclear power plants in Ukraine, such as Zaporizhzhia, South-Ukrainian and Khmelnytsky NPPs.

Western technologies implemented at farm in Rivne region

KYIV, February 22 /UKRINFORM/. Milk of the quality that complies with criteria for making export products is received at the private farm enterprise named after Taras Shevchenko in Rivne region (Ukraine's west). The necessary consumer parameters of milk are reached here thanks to the milking parlor put into exploitation and the Dutch technologies, an UKRINFORM correspondent reports.

According to Director of this enterprise Viktor Atamaniuk, a scheme implemented here to receive milk from cows envisages that milk is not contacting the environment and therefore it is not subject to contamination, in such a state it is supplied in hermetic vessels to a processing enterprise.

Milking parlor control is carried out by the computer system made in Great Britain.

Equipment in the real-time mode determines the fat content, protein content, fixes bacteriological data and maintains records.

This complex was set up at the expense of state investment credit establishments according to the program for modernization of the regional cattle breeding technical basis.

An opportunity was also used here for attraction of capital to build the mini-plant to produce diesel oil of rape seeds. The Nordic Environment Finance Corporation (NEFCO) assisted by extending EUR 270,000 at six percent annual. A considerable amount is planned to be returned this year, since rape for diesel oil will be grown on the area of 170 ha.

Western equipment being installed at Rivne linen factory

KYIV, February 23 /UKRINFORM/. Equipment from Germany worth \$3 million will replace old tools at a linen factory in Rivne (western Ukraine), where reconstruction began after several years of inactivity. The new lines are intended to produce knitted fabrics, an UKRINFORM correspondent reported.

According to the company director, Oleh Chervoniuk, the capacity of the complex is 10 thousand meters of production a day. The raw material is Uzbek cotton and Belarus linen.

The production will be sold for Ukrainian light industry factories.

Modernization with the help of Western European equipment is also underway at the future clothing manufacture, where about two hundred jobs will be created.

Updating machinery, conveyor components and functional auxiliary facilities is proceeding on a total of six thousand square meters of space.

Project Volyn ecological produkt initiated by Rivne farmers

KYIV, July 24 /UKRINFORM/. The project «Volyn Ecological Product» was initiated by 20 farmers of Rivne region with the aim of growing raw materials for production of health conscious foods.

Head of the association of farmers and private land owners Dmytro Ukrainets told an UKRINFORM's correspondent.

«Farmers want to approve a tradition on the lands of historical Volyn on provision of regional residents with vegetable and animal products without any chemical additives,» Ukrainets has said.

According to him, in addition to changes in agricultural technologies, heads of agricultural enterprises undertook organization of a trade house, where tenders will be held for supply of clean products to schools, kindergartens and hospitals.

Bill and Melinda Gates Foundation assisting Rivne regional libraries

KYIV, March 2 /UKRINFORM/. A free access to Internet resources for the site population of 12 district libraries in Rivne region (Ukraine's west) and a similar network in the city of Rivne will be provided by computer equipment totaling UAH 1.95 million, extended within the frames of the Bibliomist program, supported by the U.S. Bill and Melinda Gates Foundation.

The program has been implemented by the International Council for Science, the United States Agency for International Development (USAID), the Culture and Tourism Ministry of Ukraine, an UKRINFORM correspondent reports.

According to the press service of the Rivne Regional State Administration, the library personnel received such a grant on the competitive basis.

Realization of projects will promote creation of the necessary electronic resources complying with the needs of all members of local communities.

Up-to-date equipment will also allow carrying out interactive forums, improving quality of the communicative process in the cultural sphere.

European integration school opens in Rivne

KYIV, March 14 /UKRINFORM/. The principles of effective operation of Euroclubs in Rivne region (western Ukraine), functioning in 25 secondary schools, were mastered by the heads of those public entities at the School of European Integration. It was founded by the International Renaissance Foundation, with the assistance of experts of the Ukrainian European Community Studies Association (UECSA) and a regional library, an UKRINFORM correspondent reported.

According to one of the coordinators of the project, Eugenia Solovyova of Latvia, boys and girls have also improved their knowledge about the EU, its structures and social activities of their peers abroad.

The participants in this educational tour during the training familiarized themselves with the relevant programs of the volunteer movement and gained the skills necessary to Euroclub activists for interaction with the authorities and the media in advocacy work on the peculiarities of Ukraine's integration into the European community.

IAEA environmental management standards introduced at Rivne NPP

KYIV, March 30 /UKRINFORM/. Contents of major radionuclides (cesium and cobalt) in the water that is thrown into the river Styr after use at the Rivne nuclear power plant range between 0.278–0.018 percent of the standards established by the regulations of radiation safety in Ukraine (NRSU-97). These figures, confirming safe operation, have been obtained by specialists of the automated radiation control system, which is involved in the effort to protect the environment.

As UKRINFORM learned from the NPP's liaison department, through the creation of this structure, which has fixed and mobile positions in the thirty-kilometer surveillance zone, environment monitoring by all the IAEA-defined parameters is conducted there.

Specialists using modern computerized equipment are measuring doses of aerosol emissions, controlling aquifers (through artesian wells), exploring plant production and milk, etc.

Earth samples have also been taken to show that in some places there is a slight increase in Cesium-137, but it is of Chernobyl origin, which is indicated by its man-made nature.

The automated radiation control system covers an area of three thousand square kilometers with a population of 130,000 in 90 settlements of Rivne and Volyn regions.

With the commissioning of the station, it became possible, inter alia, to 'weigh' the volumes of long-lived isotope tritium. Until recently, such a laboratory procedure was performed only at nuclear power plants of Canada, although the system of fixing this element is established at all nuclear power plants around the world. It is important for safe operation,

because, as experts say, the value of tritium presence is one of the most fundamental in assessing the interaction of the nuclear power plant with the environment. Introduction of the element catching methods came as a response to the IAEA recommendations on the evaluation and registration of actual emissions, which are normalized by the Ministry of Health.

Another important component is a weather complex, which serves for the remote sensing of the atmosphere at an altitude of three kilometers, and determines the speed, direction of horizontal and vertical wind, atmospheric stability category, and air temperature.

The concept of effective environmental management implemented at Rivne was approved after an audit by an independent expert organization, TUV NORD (Germany), which issued a relevant certificate.

UNICEF helping children in Rivne region

KYIV, April 1 / UKRINFORM/. Medical, social, educational and psychological services for young people in Sarny and Rokytne districts of Rivne region (western Ukraine) have been launched by specialists at two family centers. These institutions have been created under the project for the health of children living in areas affected by the Chornobyl accident at the expense of UN Children's Fund UNICEF, an UKRINFORM correspondent reported.

According to the representative of the Fund in Ukraine, Yukie Moku, the region fully executes programs financed by this international organization to improve the level of medical services.

Among the objects of support there is also a perinatal center. Medical equipment was provided to it for nearly half a million UAH, and internship for its doctors was also organized on the problems of evidence-based medicine.

The first in the region 'clinics friendly to young people' project is also under implementation; the 'city (area) friendly to the child' initiative is being carried out, as well as the regional program for the prevention of iodine deficiency among the population of the Polissya territory.

UNICEF has already invested in implementation of all activities 2.064 million UAH.

Lithuanian designers creating boiler system for Rivne

KYIV, April 8 /UKRINFORM/. The development of a project for the boiler system designed to burn approximately 120,000 tons of wood chips and peat per year at Rivne's combined heat and power plant (western Ukraine) was launched by Lithuanian designers, an UKRINFORM correspondent reported.

According to a deputy chairman of the Rivne regional state administration, Volodymyr Novak, technical and economic calculations of foreign experts are based on the principle of similar equipment operation at Vilnius CHP.

With the commissioning of such equipment, it will be possible to supply hot water in the summer to two thirds of apartments in the city of Rivne.

The authorities have suggested implementation of this plan to investors, guaranteeing low interests for the use of bank loans, since they will be provided under the program of

energy conservation and taking into account the fact that the payback period of the complex is two and a half – three years.

Projects to rehabilitate contaminated areas in Rivne region presented to EU

KYIV, April 22 /UKRINFORM/. The projects on environmental, social and economic changes in the districts in Rivne region (western Ukraine) contaminated by radioactive nuclides after the Chernobyl disaster have been presented to the experts of the European Union who are working in Ukraine and Belarus, an UKRINFORM reporter has said.

First Deputy Chairman of Rivne Regional State Administration Anatoliy Yukhymenko said that these plans had been proposed for implementation under a new direction, entitled «The determination of territorial cooperation projects as part of the Regional Indicative Program for 2011–2013.»

Partnership in such a direction also foresees assistance in the form of international grants for the organization of tourist services in Rivne region and the settlement of humanitarian problems.

The plans are to be realized by local experts trained by their Western colleagues.

Ukrainian children will improve health in France

KYIV, April 30 /UKRINFORM/. Children from contaminated districts of Rivne region (Ukraine's west) will improve their health in France this year. This decision was taken by President of the Association «Friends of Rivne Region» Nicole Langlais, an UKRINFORM correspondent reports.

According to her, boys and girls are invited from the families with scanty means, orphaned children and children deprived of parental care.

This structure was founded by Nicole Langlais five years ago. Since that time, several thousand schoolchildren, who lived on the territories contaminated by Chernobyl radio nuclides, visited France

According to the tour format, Ukrainian guests live in French families and are fully supported by the host party. The latter also provides for fulfillment of resort-treatment and tourist programs.

As Chairman of the Regional Council Yuriy Kychaty said, the region intends to expand cooperation with this charitable foreign organization. It is planned to help in arrangement of the students' exchange, as well as relations with one of administrative regions in France.

Reserve officers studying tourism management through OSCE project

KYIV, May 1 /UKRINFORM/. Thirty former officers, who resigned after serving in the military units of the Polissia region, have started to study tourism management at the Rivne

Institute of the Interregional Academy of Personnel Management (Rivne, western Ukraine), an UKRINFORM reporter said.

According to the press service of the 13th Army Corps, the studies were organized by the Western Regional Center for the Retraining and Employment of Military Personnel.

Such a subject is being funded by the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) and is supported by the Ukrainian Defense Ministry under a project on assistance in the social adaptation of servicemen retired from the Armed Forces of Ukraine.

The program includes such theoretical and practical subjects as the knowledge of local history, geography, the economic and legal principles of tourism and hotel business, accounting, finance, and computer science. Graduates will receive state and international certificates.

In 2007–2009, the OSCE helped 50 former officers get civil jobs, and they were then hired to work in banking and financial institutions in Rivne region.

IAEA project for nuclear knowledge management implemented at Rivne NPP

KYIV, July 26 /UKRINFORM/. Collections of materials of the electronic library of production documentation serve as manuals for the staff of Rivne nuclear power plant who are undergoing professional advancement courses. The manuals were designed in accordance with the program for the management of nuclear knowledge, which was launched under the International Atomic Energy Agency project at the training center of the power station.

According to the training center chief, Pavlo Pavlyshyn, the educational structure of RivneNPP was defined by the international organization as a basic in implementation of procedures for preservation and enhancement of experience in operating VVER-440 and VVER-1000 reactors, an UKRINFORM correspondent reported.

Employment service begins to prepare professionals for hotel industry

KYIV, July 27 /UKRINFORM/. Rivne's Vocational Training Center of the State Employment Service started to prepare specialists for hotels, where UEFA EURO 2012 guests will be staying.

Ivan Tkachuk, director of the regional employment structure, told UKRINFORM the training of such personnel is held in a specially designed hotel-restaurant complex, whose visual base meets modern requirements and is a replica of real facilities at four and five star establishments.

Future maids, bartenders, waiters, masters of catering and hotel chefs will undergo 3–8 month training under the program created taking into account the proposals of employers.

Fund of Bibles in foreign languages created at Peresopnytsia Gospels center in Rivne region

KYIV, November 19 /UKRINFORM/. A fund of foreign editions of the Holy Bible has been created in the cultural center of Peresopnytsia Gospels in Rivne region. The collection has already been replenished with the Bibles in the Korean, Czech, Belarusian, Polish, Georgian, Tatar, English, Chuvash, Latvian, Lithuanian and Estonian languages, an UKRINFORM correspondent reported.

«This collection has become a subject of study for tourists during the thematic excursions on the world translations of the Bible,» the center's director, Mykola Fedoryshyn, said. According to him, the collection unites rare editions of the XVIII–XIX centuries, provided by sponsors.

The center visitors can also get familiar with the Ukrainian translations of the Bible, made after the creation of Peresopnytsia Gospels at a local monastery in 1561. Among these exhibits there is also the Ostrog Bible, translated by Rafail Torkoniak.

International educational project Harmony of Water launched in Rivne

KYIV, November 21 /UKRINFORM/. The international project Harmony of Water, whose goal is the embodiment of new technologies for training experts in water management in different climatic zones, has been launched by scientists at the National University of Water Resources and Nature Management, a correspondent of UKRINFORM reported.

«This work is part of a newly created consortium of higher educational institutions of a similar profile of Belarus, Tajikistan, Kazakhstan and Norway, as well as the National University Kyiv Polytechnic Institute, Chemical Engineering University of Dnipropetrovsk and Cherkasy State Technological University,» provost of the institution, Professor Mykola Hyrol said.

According to him, in particular, Rivne-based teaching model, already tested at a number of Western institutions of higher education, has become a base for the development of educational modules, electronic resources and preparation of manuals in six languages for students.

Through this partnership, it is also provided that within three years, 66 students who master the water management profession in the member countries of the consortium, will undergo training in Norway.

New-generation radiation monitoring systems introduced at Rivne NPP

KYIV, January 2 /UKRINFORM/. Radiation monitoring systems of a new generation have been introduced at Rivne NPP, a correspondent of UKRINFORM reported.

«This equipment is installed according to projects for extension of VVER-440 type power units service life,» Oleh Salahaev, head of the NPP's radiation safety department.

According to him, a radiation monitoring system based on the program technology complex Vulkan (developed by LLC Westron, Kharkiv) is functioning here; automated personal dosimetry measurement of exposure levels via electronic means was introduced; new boards of radiation monitoring were installed; laboratory diagnostics of hazardous environments is carried out.

One of the main facilities is also the complex of an automated radiation environment control. It implements environmental monitoring in the thirty-kilometer surveillance zone in Rivne and Volyn regions (western Ukraine).

Ukrainian company maintaining contacts with China's Longi Magnet Co., Ltd

KYIV, June 11 /UKRINFORM/. Rivne-based Prodekologiya scientific and production firm and China's Longi Magnet Co., Ltd have launched cooperation in the production of equipment used to trap metallic particles in liquid and granular materials, intended for the production of industrial goods, an UKRINFORM correspondent reports.

The head of the Ukrainian enterprise, Andriy Lozyn, said that relations with new foreign partners were regulated by a respective protocol, which was signed during their visit to Rivne, headed by Director General Zhang Chengchen.

The largest producer of magnetic separators in Asia has established contacts with Prodekologiya as a leader in the production of similar equipment in the CIS countries.

Rise, Ukraine! rally in Rivne gathers 1,100 participants

KYIV, April 10 /UKRINFORM/. A rally by opposition parties «Rise, Ukraine!» which is taking place in Rivne on April 10, has brought together 1,100 participants, an expert at the media liaisons department of the Ukrainian Interior Ministry's office in Rivne region, Olena Dudko, has told UKRINFORM.

«A total of 1,100 persons are currently participating in the march, with which the Rise, Ukraine! rally began. A group of people holding flags will move from Pokrovsky Cathedral to Taras Shevchenko Monument on Independence Square, where the rally will be held,» Dudko said.

The rally is taking place with the participation of opposition leaders Arseniy Yatseniuk, Vitali Klitschko and Oleh Tiahnybok.

Nuclear Insurance Pool inspection begins at Rivne nuclear power plant

KYIV, August 12 /Ukrinform/. Nuclear Insurance Pool (YASP) specialists from the UK and Ukraine launched an inspection at the Rivne nuclear power plant.

UKRINFORM correspondent reports about this.

«As the YASP undertook the appropriate portion of nuclear risks that may arise in the operation of nuclear power plants, the experts of the organization find out how reliable is the work of our energy facility,» head of the information and public relations department Petro Kratik has said.

According to him, experts will analyze, in particular, the state of software maintenance of the reactor internal control, related to the implementation of No.1 VVER-440 fuel of next generation, which has a five-year lifetime, on the power generation unit.

While visiting the industrial site, attention will be paid to the nuclear power plant's performance of other tasks, regulating the procedures of compulsory liability insurance of the reactor operator against nuclear damage.

Polish provinces to help Rivne region implement investment projects

KYIV, September 21 /UKRINFORM/. Entrepreneurs from the Lublin Province of Poland will help their colleagues from Rivne region implement six investment projects, according to a project on cooperation as part of the Poland-Ukraine Neighborhood Program, an UKRINFORM correspondent has reported.

The head of the main department for economy and investment policy at Rivne Regional State Administration, Ihor Tymoshenko, said that regional entrepreneurs would also cooperate with businessmen from Lesser Poland Province who will help the districts and towns of regional subordination in Rivne region. Foreign partners, in particular, will draw up the directions of attracting funds from the European Union to resolve the social problems of territorial communities.

The local development agencies of both countries are coordinating such mutual relations.

Rivne marks 65th anniversary of deportation of Ukrainians from Poland

KYIV, September 10 /UKRINFORM/. Rivne (north-western part of Ukraine) marked the 65th anniversary of the forced resettlement of Ukrainians from Chelm Land, Podliachia and other ethnic lands that went to Poland following the Second World War, an UKRINFORM correspondent has reported.

On the lands that went to Poland, about 700,000 of the indigenous Ukrainian population remained to reside who did not strive to leave their property and move to the collective farms of the Soviet Ukraine.

The events took place in the city center near the monument to victims of those tragic events.

According to participants in the event, on September 9, 1944, an agreement was signed between the Polish National Liberation Committee and the Ukrainian SSR government on resettlement of Ukrainians from their ethnic lands. This resettlement was actually the deportation. Resettlement was carried out over 2.5 years with the help of Polish punitive detachments and Wojsko Polskie elements.

Officially, this action ended in the second half of July 1946. They failed to resettle over 150,000 persons.

During the deportation, many persons were arrested by special services and sent to the concentration camp Javorzno, a branch of Oswiecim. For two years, 4,000 Ukrainians were tortured and tormented there.

According to the association of deported Ukrainians, in total, about 30,000 Ukrainians died in Poland in 1944–1947.

PUM Netherland Senior Experts office opened in Rivne

KYIV, September 3 /UKRINFORM/. Permanent Representation of the PUM Netherlands Senior Experts has been unveiled in Ukraine's western city of Rivne. The office of the Dutch business promotion program will operate in Rivne, Volyn and Ternopil regions to help implement investment projects, an UKRINFORM correspondent has reported.

According to project coordinator for Ukraine Evert Gooverch, the office was set up here since the local center for investments and development was very active in cooperating with PUM Netherlands Senior Experts having sent seven international business projects to this structure.

The projects are being implemented as part of the concept for sustainable development of Rivne Region — The Western Gates.

Thus, businessmen from other regions now can get consulting and other services related to investment grants.

Canadian students volunteer at health care centers of Rivne region

KYIV, September 22 /UKRINFORM/. A group of students from educational institutions of Canadian provinces Ontario, Toronto, Quebec and Newfoundland become volunteers at environmental and health care establishments of Rivne region (western Ukraine), an UKRINFORM correspondent has reported.

They came there on the exchange program Canada.World.Youth.–2010, which is implemented by the Ostroh Academy National University (Ostroh, Rivne region).

According to the Rector, Prof. Ihor Pasichnyk, the envoys of Canadian educational institutions, during accomplishment of their missions at different offices, meetings with representatives of executive power, get familiar, in particular, with the models and principles of humanitarian community processes in Ukraine. They also study local culture and the Ukrainian language.

Their peers from the Ostroh Academy will soon go to Canada, where they will deepen their knowledge of English and undergo probation at non-profit municipal agencies.

First amber iconostasis created

KYIV, December 9 /UKRINFORM/. About a hundred kilos of amber mined in Rivne region (west of Ukraine) has been used for the decoration of the iconostasis in the church of the Dmytrivka village in Luhansk region (eastern Ukraine). The inlay was made of yellow-green, white, grayish-blue and other color stones, according to an UKRINFORM correspondent.

According to Viktor Slobodeniuk, director of the Yantar Polissia company, which has carried out the work ordered by the charity fund of St. John of Jerusalem, this model of iconostasis was made in Ukraine for the first time.

The mineral was used not only thanks to its beauty, but also due to the fact that it has medicinal properties and emits energy that can make healthy and has other godsent properties.

Before making a picture of the 'sunshine drops', they were subjected to special thermal treatment under high pressure without oxygen. As a result, the granules obtained the necessary firmness and become suitable for filigree grinding. They were then laid on the technology providing an integral structure and longevity of ornaments.

Papa schools project realized in Rivne region under UN auspices

KYIV, June 2 / UKRINFORM /. Realization of school models where future fathers study has been started among people affected by the Chernobyl NPP accident in Rivne region in compliance with the UN program on organization of such structures in this region, and on the polluted territories of Chernihiv region.

A new trend of family education culture is being carried out under the auspices of the UN UNICEF Children's Fund, an UKRINFORM correspondent has reported..

According to project coordinator in Ukraine Volodymyr Martseniuk, a program of the course envisages, in particular, acquiring habits of assistance to wives in the antepartum, maternity and postpartum periods, and serves to prevent from violence in the family and to acquire household and legal knowledge.

Educational work is based on a methodology tested in other European countries, where since 2004 and till now an idea of father skills was implemented under the auspices of the Swedish International Development Agency (SIDA).

Monitoring of environment in Rivne NPP's 30-km exclusion zone carried out by automated system

KYIV, April 25 /UKRINFORM/. Monitoring of the environment in the Rivne NPP's 30-km exclusion zone is carried out with the help of the automated radiation safety monitoring system, head of the laboratory of the shop for external radiation control of the station's radiation safety Serhiy Khudiakov has said to an UKRINFORM correspondent.

«Studies held over a recent ten-day period showed that, for instance, activity of gas-aerosol emissions of the Rivne NPP power generating units made up 0.131 percent as to inert radioactive gases, 0.201 percent — long-lived nuclides, iodine — 0.004 percent of the pollution standard,» Khudiakov said.

According to him, similar micro values were fixed as regards affluent activity to the Styr River.

«Earlier, we also held studies of radionuclide contents in snow, needles of a conifer and in soil and found out that here, for instance, cesium-137 is only of man-made origin — this is a result of pollution that took place as a result of the Chornobyl disaster,» Khudiakov noted.

He also noted that the fact that cesium is evenly spread on the territory of the 30-km observation zone points out to such properties of this radionuclide.

The automated radiation safety monitoring system, which has been built on a project of the Kyiv Institute Energoprojekt, ensures reliable control of the radiation safety on the industrial site, in the sanitary-protection zone and in the observation zone both as concerns normal exploitation and possible emergency situations, in total, on the territory of 3,000 sq km, where 130,000 persons reside in 90 inhabited localities.

The volume of this diagnostics meets «Recommendations on Dosimetric Control in the Districts of Nuclear Power Plants Location» and is determined by «The Regulations of the Radiation Control at the Rivne NPP,» which is coordinated with the sanitary-epidemic station of the city of Kuznetsovsk and the State Nuclear Regulatory Inspectorate of Ukraine.

Information about the radiation situation around the station is submitted to the NNEGC Energoatom, the State Nuclear Regulatory Inspectorate of Ukraine and environmental protection structures.

«Effective equipment is used for studies,» Khudiakov continued. «Emission activity of inert radioactive gases is controlled in the non-stop regime with the help of detecting devices, radiometers. In particular, semiconductor detectors made in the USA of the GEM type are effective, as well as multichannel analyzers of impulses DSPEC PLUS.»

The key object of the monitoring system is the central post. Here, gathering of data is carried out from 13 stationary control posts in the Rivne NPP's observation zone and from 16 centers, set up at industrial sites. From here, information is sent on-line to the general station network, as well as to the website of the Rivne NPP.

As Khudiakov noted, there are two mobile posts, they are equipped on the basis of automobiles GAZ-66. In special truck bodies there is a set of equipment to control radiation, chemical indexes, as well as for sampling.

Another function of the automated radiation safety monitoring system is forecasting the radiation exposure in case of possible radiation accidents in all inhabited localities of the

Rivne NPP's observation zone. It is made with the help of a complex for an operative analysis of dosimetric data, developed on an order from the Rivne NPP by the Radiation Protection Institute under the Academy of Technical Sciences of Ukraine.

The automated radiation safety monitoring system includes a meteorological center with equipment for remote exploration of the atmosphere at the height of up to three kilometers, enabling to receive parameters of speed and direction of horizontal and vertical wind, data about the height of the mixture layer, category of the atmosphere stability and air temperature at different heights. Meteorological parameters, total number of which is over 30, are necessary for an operative forecast in carrying out protective counter measures during possible emergency situations, planning of directions for evacuation of the personnel and population, residing in the Rivne NPP observation zone.

«The automated radiation safety monitoring system is a multifunctional means of observation over the environment, just thanks to this it was recognized as the best environment protection object at a competition, held by the Energy and Coal Industry Ministry, the Verkhovna Rada branch Committee and the Academy of Sciences of Ukraine,» Khudiakov emphasized.

Rivne region hosts Ukraine-Poland investment forum

KYIV, June 1 /UKRINFORM/. Poland is Ukraine's third biggest partner by the volume of trade turnover. Yet, if about 1,200 Polish firms are working in Ukraine, the presence of Ukrainian production structures in Poland is not that broad. Ukraine's Ambassador to Poland Oleksandr Motsyk said this during a bilateral business forum in Rivne region (West Ukraine), an UKRINFORM correspondent informs.

The ambassador called on Polish businessmen for using every opportunity to invest in the Ukrainian economy. He voiced hope that the forum would help Polish entrepreneurs open Rivne region, which is already known in that country as the exporter of road metal, mineral fertilizers, corn, molasses, anhydrous ammonia and other goods.

While visiting the region's industrial enterprises, Polish guests showed interest in business activity involving, for example, mining and processing of minerals, production of fuel from wood-working wastes, manufacture of biodiesel fuel, seed growing, etc.

The intensive dialogue between business circles of Poland and Rivne region will soon be put at the level of regional cooperation to be discussed at a similar forum in Poland's Lublin in June.

International experts studying safety status at RNPP

KYIV, September 23 /UKRINFORM/. Experts from Austria, Great Britain, the United States, Bulgaria, Lithuania, Romania, Slovakia, Iran, Hungary and Ukraine have started checking safety status at Rivne Atomic Power Plant (RAPP).

They were sent by the World Association of Nuclear Operators (WANO) and the International Atomic Energy Agency (IAEA), an UKRINFORM correspondent reported.

According to IAEA official Mark Kearney, the specialists will particularly focus on the practice of investigating into the events related to human and technical factors, assessment of remedial actions taken by RAPP staff and leadership in order to prevent unjustified halts of power generating units and their emergency shutdown.

Apart from this, the foreign experts will also assess, in operation, an information system of power-plant operational safety monitoring introduced there under the WANO methods.

Graduates of Ukrainian-Canadian program implement environment project in Ostroh Academy

KYIV, March 4 /UKRINFORM/. A method of household waste management spread in Canada is being implemented by students of the National University Ostroh Academy (Ostroh, Rivne region, Ukraine's west), who have been trained by the Ukrainian-Canadian exchange program in Canada, an UKRINFORM correspondent reports.

According to the press service of the institution, they organized, in particular, within the local project Recycling a separate storage of secondary raw materials that can be used for further processing.

The importance of this material was shown during an interactive action — showing the so-called «clothes» made of plastic, used plastic bags, scraps of paper, etc.

As regards the waste paper, its collection is encouraged, for instance by gifts and tickets to concerts of local music groups that promote «green culture.»

The territory of the Ostroh Academy is declared to be its oasis.

An initiative of a dozen of volunteers was supported by hundreds of boys and girls from all departments. The city officials also support their initiative.

Rivne region, Lublin Province in Poland establish cooperation

KYIV, March 24 /UKRINFORM/. Rivne Regional State Administration (western Ukraine) and Lublin Province (Poland) have signed an agreement on cooperation in the field of «green» tourism, environment, education, and renewable energy.

According to Lublin Province Marshal Herman Krzysztof, the introduction of these areas foresees that foreign investment will be attracted in the Polissia region, an UKRINFORM correspondent reported.

Foreign partners will also provide their analogs for the projects of industrial parks and developments on the reform of administrative system and territorial-administrative apparatus.

This province of the neighboring country became the second after Warmia-Masuria Province, with which Rivne region established economic and cultural cooperation.

Rivne region creates industrial investment park model

KYIV, April 21 /UKRINFORM/. The creation of production capacities on a 145-hectare area is envisaged in the industrial park model created in Rivne region (western Ukraine), an UKRINFORM correspondent reported.

According to the Invest-Rivne agency, the project has been developed in accordance with European Greenfield standard of the Czech company DHV.

The territory offered to domestic and foreign investors has a good location. At a distance of 20 kilometers, there is an international airport, which can service all kinds of passenger and transport aircraft.

In this densely populated region, there is also a surplus of labor resources.

The site, around which points of connection to communication networks are also placed, will be provided on long-term lease for 49 years to an investor declaring the intention to invest in the development of physical infrastructure not less than 40 million UAH.

An auction will be applied to determine the host. Its participants must submit a concept of production and prove the possibility to develop it in accordance with the needs of the region's economy.

Rivne architects design ecological cottage settlement of straw blocks

KYIV, September 10 /UKRINFORM/. An ecological settlement has appeared Ecodim-Helioterm of 56 cottages in the Rivne outskirts. Its walls will be constructed of the pressed straw blocks, and the floor will be made of cane mats. The settlement design was made by Rivne architects under the auspices of the public organization Ukrainian Marketing Association, an UKRINFORM correspondent reports.

In this case, a new technology is a well forgotten ancient folk technology of the housing construction. In addition to the fact that such houses are absolutely ecologically clean, they are cheap. A square meter of the area in such housing will cost much less against ordinary brick or panel house.

The energy supply of the settlement will be carried out from a wind-driven power plant, and it will be heated with the help of a 24-hour working and seasonal heat pumps and the sun water collectors.

European Union assists in development of gardening in Rivne region

KYIV, May 22 /UKRINFORM/. Plantations of strawberries, where 287,000 units of seedlings were planted, were laid down in Rivne region. A material for this was presented by the Vinnytsia Scientific-Research Station Podillia at the expense of the European Union, an UKRINFORM correspondent reports.

In compliance with the EU project on support of household economies' development on the territories polluted with radio nuclides following an accident at the Chornobyl NPP that occurred in 1986, purchase of apple trees was financed, as well as blackberry and gooseberry bushes that were planted in 14 villages in the northern part of Rivne region.

Private economies also received different horticultural sundry. Cultivation of land plots was carried out by eight mini-tractors in turn that were purchased at the expense of the program.

In total, its expenditure part makes up EUR 500,000 that was allocated on the non-repayable basis.

IAEA OSART mission completes work at Rivne NPP

KYIV, July 10 /UKRINFORM/. The Rivne NPP (Rivne region) fulfilled recommendations and proposals of the IAEA OSART Mission, held in 2008, and considerably raised the safety level, Head of the IAEA Operational Safety Section Miroslav Lipar has said who was a member of the international group that carried out examination of the station, an UKRINFORM correspondent reports.

According to Miroslav Lipar, Rivne NPP leaders managed to fully implement 55 percent of correction measures and a progress was reached in 45 percent of measures, and this result is acceptable from the viewpoint of western standards. The matter concerns aspects of the personnel policy, exploitation, technical maintenance and repairs, radiation shielding, etc.

The IAEA representative said that a comparative analysis proves that the personnel did much. It is a good approach in the direction of raising efficiency of power generating units, he said.

Rivne NPP Director General Mykhailo Kolesnychenko, in his turn, noted that thanks to cooperation with the International Atomic Energy Agency the world approaches to culture of exploitation safety were implemented at the Rivne NPP.

Rivne NPP became the first nuclear power plant in the former Soviet Union, where in 1989 the OSART Mission was held (Operational Safety Review Team). Since that time, its representatives visited this nuclear plant two more times.

Rivne joins European Programme Via Regia

KYIV, August 14 /UKRINFORM/. The city of Rivne (western Ukraine) has become member of the program «VIA REGIA — European Cultural Route». This is fixed in the agreement concluded by the authorities of the regional center and representatives of the project in Ukraine, an UKRINFORM correspondent reports.

According to project coordinator Karline Fischer, active cultural and business relationships between Western and Eastern Europe are now developed on the ancient trade route, which in the Middle Ages connected Spain and Kyiv, passing through Rivne region.

One of the proposed activities is the development of tourist services for guests of the UEFA European Football Championship Euro 2012, as through Rivne runs the international

highway connecting the town of Chop, an important transport hub on the western border of Ukraine, with Kyiv.

Rivne region, Polish voivodeship developing cooperation

KYIV, August 26 /UKRINFORM/. Catering businesses in Ukraine's western Rivne region have been inscribed into the European Culinary Heritage project co-implemented by the authorities of the Polish Warmian-Masurian voivodeship, an UKRINFORM correspondent reports.

According to Jacek Protas, the Marshal of the Warmian-Masurian voivodeship, this region has become the first in Ukraine to be admitted to the so-called prestigious club, because here several food service businesses have proven their ability to implement the requirements of the West European restaurant culture through the native cuisine.

This was preceded by a phase of site selection and verification of their qualification opportunities — such procedures were carried out by Polish partners.

Cooperation with them has been lasting for more than ten years. This year it will evolve, in particular, in providing consulting strategy needed when using natural recreations to organize «green» tourism.

Participation of the Polish side will be important in realizing the idea of creating a basis for recreation and sightseeing along the longest in Europe 106km narrow-gauge railroad, which operates in Rivne region.

There is also an agreement on the joint participation in the restoration of once famous resorts in the Polesia region, studying of high school students from Rivne region at the Polish Ukrainian Lyceum and getting certificates giving the right to continue their education in EU countries.

ALARA radiation protection concept introduced at Rivne nuclear power plant

KYIV, November 8 /UKRINFORM/. The protection of the maintenance and operational staff at Rivne Nuclear Power Plant from exposure to radiation is guaranteed here by the automated systems that help monitor the nuclear process, the impermeability of fuel-element shells, as well as the procedure for reloading nuclear fuel. Owing to their introduction, there is no longer need for people to conduct work at radiation-hazardous sites.

The UKRINFORM correspondent reported, referring to the media liaisons office of Rivne Nuclear Power Plant, that the equipment used for the protection of workers from radiation had been modernized in accordance with the ALARA (as low as reasonably achievable) international concept of reducing the level of exposure to radiation.

The application of ALARA methods is an important element of safety culture at the plant. This direction is coordinated by the ALARA committee.

Ostroh Academy joins European University Association

KYIV, November 11 /UKRINFORM/. The Ostroh Academy National University in Rivne region, west of Ukraine, has become full individual member of the European University Association (EUA). Ostroh Academy is the thirty first Ukrainian university being an EUA member, an UKRINFORM correspondent reports.

This enables students and lecturers of the university to use EUA catalogs, participate in Western education activities and projects, researches.

The Ostroh Academy National University (originally know as Ostroh Slavic Greek Latin Academy) was the first higher educational establishment in Ukraine and Eastern Europe. It was founded by Prince Vasyl-Konstantyn Ostrozky and Princess Halshka Ostrozka in 1576.

The revival of Ostroh Academy began in 1994 when the first decree of the President of Ukraine concerning Ostroh Academy was signed. Under the President's decree dated October 30, 2000 Ostroh Academy University acquired the status of the National University. The university has an exemplary reputation both in Ukraine and abroad. In 1999 Ostroh Academy was honored with 27th International Prize «For Quality» in Paris, France.

The university offers students various disciplines, including humanitarian studies, international relations, economy, finances, cybernetics, theology, etc.

Book «Poland and Ukraine in their fight for independence in 1918-1920» presented in Ukraine

KYIV, November 16 /UKRINFORM/. Polish Consul General in Lutsk Tomasz Janik has presented a book, entitled «Poland and Ukraine in their fight for independence in 1918–1920,» in the Ukrainian language at the Ostroh Academy National University in Rivne region, an UKRINFORM correspondent reports.

The pro-rector of the university, Professor Petro Kraliuk, said that this book was made up of studies reflecting the peculiarities of a political and military alliance between Polish and Ukrainian political figures Jozef Pilsudski and Symon Petliura.

The foreword was written by former Polish President Lech Kaczynski — his last article dedicated to Polish-Ukrainian relations.

The translation of the book from Polish into Ukrainian was initiated by Poland's Consulate General in Lutsk.

Ukrainian Studies Centre set up at Ostroh Academy

KYIV, February 19 /UKRINFORM/. Studying of Canada's social-political structure, its business environment, the educational system, its language policy and literature started by scientists of the National University Ostroh Academy (Rivne, Ukraine's west), where the Canadian Studies Centre was opened.

According to Director of the Centre Valeriy Polkovsky, philologists, for instance, established cooperation with their counterparts at Ottawa and Alberta universities in the

sphere of linguistics, political science, whereas the economic department of the Ostroh Academy arranges relations with a number of companies, among them Standard General, Gaia Energies and Pacific Valve, UKRINFORM correspondent reports.

Also, organization of international scientific symposiums is envisaged, as well as realization of exchange programs and formation of the funds of a special library of books published in Canada at the Ostroh Academy.

Nobel Park being established in Rivne region near Belarus

KYIV, February 23 /UKRINFORM/. Scientific environmental and economic calculations for the creation of a Nobel National Park near the Belarusian-Ukrainian border in the north of Rivne region (western Ukraine) have been carried out by experts of the regional environmental protection department, according to an UKRINFORM correspondent.

According to the department, an area of about 30,000 hectares was outlined, where, in particular, the region's largest lake, Nobel, of 5 square kilometers is located.

A new regime of security is being created around it, in particular, of all species of flora and ornithological fauna prevalent here and put on the Red Book of Ukraine.

On the territory, which will receive a new status, it is planned to develop infrastructure so as to create conditions for the reception of domestic and foreign tourists, to organize for them foot, horseback and bicycle tours, trips to pick mushrooms and berries in Polissya forests.

Rivne implementing Ukraine-Canada project

KYIV, March 1 /UKRINFORM/. Ukrainian-Canadian project for decentralization of vocational training in Ukraine, the second phase of which the Rivne regional employment office began to implement, provides for the development of educational programs for the unemployed in accordance with the requirements of the labor market. It is supported by the Ministry of Social Policy, the Association of Canadian Community Colleges and the Saskatchewan Institute of Applied Science and Technology (ACC/SIASST).

According to an expert with the Canadian International Development Agency, which is funding the project, Patricia Alcalde, Ukrainian and foreign experts assumed foreign experience as a basis for the new methods of training and retraining adult citizens on employers' orders, UKRINFORM correspondent reported.

The direction of upgrading teachers' skills will be also developed.

Based on the Canadian model, changes have been introduced in the organizational structure of the Rivne Center of Vocational Training of the State Employment Service. Its teachers were given the opportunity to enhance their skills abroad.

Ukrainian photographer wins annual exhibition of Royal Photographic Society

Serhiy Buslenko, a photographer from the Ukrainian city of Rivne, has been declared the winner of an annual exhibition of the Royal Photographic Society of Great Britain. The jury studied the artistic photos of nearly a thousand artists from around the world, an UKRINFORM correspondent reported.

Buslenko's work «Floating in a Dream» was out of competition. A woman in a luxurious white dress was shot underwater using a special camera.

Second and third places went to photographers from the UK, Switzerland and Hong Kong.

Serhiy Buslenko is no stranger at the exhibitions organized by the Royal Photographic Society. In 1994 he was awarded a silver medal here, and membership in this creative union.

Buslenko also holds the title of Honored Artist of the International Federation of Photographic Art (FIAP) and awards.

Інтерв'ю Віктора Мазаного*

Ігор Дейнека, лікар 25-ї української антарктичної експедиції

У зв'язку з епідемією довелося закупити для станції додаткове обладнання, зокрема й кисневий концентратор

У місті Пунта-Аренас (південь Чилі, на березі Магелланової протоки, столиця регіону Магаянес і Чилійської Антарктики) проводять останні дні обсервації члени 25-ої Української антарктичної експедиції (УАЕ) перед її відправленням в Антарктиду — на станцію «Академік Вернадський».

Через карантин 25-ї експедиції не вдалося з першого разу дістатися Латинської Америки і вона була змушена повернутися в Київ. Уперше 25-а УАЕ вирушила на станцію 16 березня, однак уже 20-го учасникам експедиції довелося повернутися в Київ. Уся команда добровільно поїхала на тимчасову обсервацію і пройшла лабораторний тест на наявність коронавірусу. Ні в кого не було виявлено COVID-19.

І ось уже добігає завершення обсервації у Чилі, після якої зимівники зможуть продовжити шлях до Антарктиди кораблем.

Про все це кореспондент Укрінформу розмовляв із лікарем, членом 25-ї Української антарктичної експедиції Ігорем Дейнекою.

— Коли ви приступили до виконання обов'язків лікаря експедиції?

— Моя робота лікаря 25-ої УАЕ почалася ще до знайомства з усіма її членами, одразу після зарахування мене до її складу у січні 2020-го. Потрібно було скласти список ліків і медичного обладнання для зимівлі, тому ми постійно спілкувалися з лікарем, який зараз перебуває на станції, медиками попередніх експедицій і службою забезпечення, щоб узгодити усе до дрібниць. Необхідно також було ознайомитися з медичною

* Інтерв'ю на сайті інформаційного агентства іноді має заголовок і підзаголовок, які розміщені із виключенням «по центру». У першому — назва імені і прізвища, посади або професії, у другому — точна цитата або викладена непрямою мовою фраза із тексту інтерв'ю, яку не беруть у лапки.

Обов'язково вміщують преамбулу, де повідомляють про інформаційний привід і тему розмови.

Підзаголовки вживають і в тексті інтерв'ю — але вже великими буквами, — якщо необхідно виокремити висловлювання стосовно якоїсь однієї проблематики.

У такій формі публікують інтерв'ю Укрінформ та УНІАН.

історією кожного члена експедиції, дати рекомендації щодо підготовки до річного перебування в умовах обмежених можливостей надання медичної допомоги. Ми всі пройшли ретельний медичний огляд і були допущені до антарктичної експедиції.

— Який психологічний клімат був у колективі під час недавнього «сидіння» в аеропорту Стамбула, коли групі перший раз не дозволили виліт у Південну Америку?

— Це було дуже несподівано, ми до останнього не знали про заборону уряду Колумбії на в'їзд у країну (рейс Стамбул — Богота). При вильоті з Києва такої заборони ще не було. І лише в черзі біля стійки реєстрації ми про це дізналися. Нам довелося чекати рішення від НАНЦ (Національний антарктичний науковий центр — *Авт.*), всі дуже сподівалися, що вдасться вирушити далі. Але не склалося, усі країни Латинської Америки почали закривати кордони. Тоді, після кількох днів перебування у Стамбулі, ми повернулися до Києва.

Мене вразило, як дружно і злагоджено усі погодилися залишитися в ізоляції цілою командою, очікуючи нової спроби, хоч невідомо було, скільки доведеться чекати. Ось тут, напевно, народився дух нашої команди. Усі мотивовані і чітко розуміють, для чого прагнуть потрапити на станцію. Це справді круто усвідомлювати!

— Чи доводилося вам як лікарю втручатися у якісь ситуації під час перебування в Стамбулі, а потім і після повернення в Україну, згодом — вже тут, у Чилі?

— На щастя, медичної допомоги ніхто не потребував, за винятком тих, у кого сталися дрібні порізи та виник незначний біль у спині. Усі мої старання були спрямовані на профілактику інфікування COVID-19 та роз'яснення важливості виконання правил особистої гігієни. Вважаю, що саме дотримання цих вимог, мотивація команди та самоізоляція допомогли нам уникнути вірусних захворювань на шляху до Чилі. Зараз восьмий день карантину, всі без ознак застуди.

— Як ви здійснюєте контроль за здоров'ям членів експедиції?

— Довелося якось використовувати лише знеболюючі, щоб зняти головний біль після тривалого перельоту та недосипання. Серйозніших приводів для надання допомоги, на щастя, поки що не було.

Усі члени експедиції постійно у мене на очах, тому контроль за здоров'ям — 24/7, зокрема і під час прийомів їжі, адже ми харчуємося разом. Нам привозять харчі, кухар усе готує, дуже смачно.

— Маєте з собою якісь набори інструментів, ліків першої необхідності?

— Так, є набір ліків для невідкладної допомоги, інструменти теж деякі є, переважно ті, що потрібні будуть на станції.

— Можливо, щось довелось змінити у ваших завданнях лікаря експедиції у зв'язку з епідемією?

— Так, доводилось змінювати, і не раз. Усе через те, що напруга з епідемією лише починала наростати. Потрібно було передбачити найгірші сценарії, і це не в умовах відділення інтенсивної терапії, де є персонал і необхідне обладнання. Національному антарктичному науковому центру довелося в максимально стислі строки закупити додаткове обладнання, зокрема й кисневий концентратор, відкорегувати список ліків, додати більше антибактеріальних препаратів, антисептиків і засобів індивідуального захисту.

— **А з лікарем, який перебуває на станції, ви зараз спілкуєтеся?**

— Так, ми регулярно спілкуємося дистанційно. Постійно обговорюємо різні випадки, плануємо, що робили б, якби виникла та чи інша ситуація. Від травм, і взагалі, від будь-яких захворювань ніхто не застрахований, тому намагаємося максимально бути готовими. Зв'язок із великою землею існує, тому є впевненість, що впораємось у разі виникнення проблем.

— **Чи достатні на станції «Академік Вернадський» умови, наприклад, для лікування зубів, гіпсування переломів тощо?**

— В інтернеті є віртуальний тур станцією, а також безліч відео на YouTube, тому кожен може на власні очі побачити умови проживання. Щодо надання допомоги, то на станції є медичний кабінет, який у разі потреби може бути переобладнаний в операційну. Є стоматологічна установка, рентген-апарат, комплекс для УЗД, електрокардіограф, пульсоксиметри, засоби для гіпсування та апарат штучної вентиляції легень.

— **Вам не звикати бути лікарем «на всі руки», адже, по суті, це ви вже робили, працюючи півтора року в АТО на Луганщині й анестезіологом (основна спеціальність Ігоря Дейнеки, за якою він працював у Рівненській міській лікарні — *Авт.*), і хірургом, і терапевтом...**

— Звісно, теперішні мої функції неспівмірні з тими... Наразі мене тішить, що у нас усі здорові.

— **Як облаштовано карантин у готелі, де проживає експедиція? Які вимоги слід виконувати?**

— У Чилі карантин дуже суворий. Нас перевіряли одразу після прильоту, потім (у супроводі поліції) доправили до готелю. Вихід із готелю заборонено, а всередині його — пересування вільне. Можна також підніматися на дах, звідки відкривається чудовий вигляд на Магелланову протоку та відроги Анд. Крім нас, у готелі є ще двоє людей — це його персонал, який наглядає за господарством.

На вулицях людей майже немає, всюди військові та поліцейські патрулі. Вихід на вулицю для чилійців — лише за пропусками.

— **Чи напружений розклад дня у членів експедиції зараз, у Чилі?**

— Усі працюють за індивідуальним планом. Є інтернет, а це спрощує обмін даними. У кожного досить багато роботи, не лише в науковців. Наприклад, дизеліст із механіком активно займаються питаннями доставки пального на станцію. Тому нудьгувати не доводиться.

— **Чим плануєте добиратися до станції?**

— Нас доставить туди корабель. Зараз закінчують його завантаження річним запасом палива, харчів та обладнання. Це судно через протоку Дрейка підійде до самої станції. Очікуваний час у дорозі 5–7 днів, залежно від погоди. Відстань від Пунта-Аренас до станції — понад 2000 км.

— **Що відомо про теперішню погоду на станції?**

— Уже другий день на станції сніжить, починається антарктична зима, тому нам потрібно поспішати. Отже, ми з нетерпінням чекаємо завершення карантину...

— **...і там уже будете виконувати пісню «Вечірнє сонце», яка, завдяки вашому співу, стала своєрідним гімном 25-ої експедиції... Коли виникла така ідея?**

— Це якось спонтанно сталося... У нас була святкова вечірня — з приводу мого дня народження, і ми почали згадувати, кому які пісні подобаються, які взагалі пісні співають на станції. Ця пісня часто, майже завжди, лунає, коли я вдома збираюся із друзями. Мені надзвичайно близькі її слова — автор Ліна Костенко. Ось і того разу я запропонував заспівати її. Полярники підхопили, усім дуже сподобалося. І хтось запропонував зробити «Вечірнє сонце» піснею 25-ої УАЕ. Одноголосно погодилися!

Ігор Дейнека, лікар 25-ї української антарктичної експедиції

Пінгвіни розселяються все ближче до полюса, що може свідчити про глобальне потепління

Зі станції «Академік Вернадський» вирушила на Батьківщину 25-а українська антарктична експедиція, у складі якої працює рівненський лікар-анестезіолог, учасник АТО Ігор Дейнека. Про свою діяльність, програму досліджень науковців, умови проживання на станції він розповів напередодні в ексклюзивному інтерв'ю кореспондентові Укрінформу.

ЗИМІВНИКИ ЧЕРЕЗ ВЕЛИКУ ТРИВАЛІСТЬ НОЧІ ВТРАЧАЮТЬ ВІДЧУТТЯ ЧАСУ

— Пане Ігорю, які наукові медичні теми ви реалізовували, перебуваючи на станції?

— Уже давно, наприклад, на станції ведуться дослідження, що стосуються адаптації зимівників до тривалої ізоляції, а також стосовно порушення сну в умовах тривалої полярної ночі. Власне, цілодобової її тут немає — все-таки у червні є короткий світловий день (триває три години), але саме остання обставина та довгочасна відірваність від зовнішнього світу накладають свої обмеження на нашу життєдіяльність і викликають певні порушення у функціонуванні організму. Адаптацію до таких умов і досліджують учені. Моє завдання полягає в тому, щоб зібрати про це конкретні дані, які надаю науковцям, а вони вже їх обробляють.

— **Науковцям, які на станції?**

— Ні, я відсилаю такі матеріали у Київ.

— **Зараз вже з їх відправленням немає проблем...**

— Так, завдяки проведенню тут на початку квітня цього року безлімітного за кількістю трафіку інтернету зросла швидкість підключення та передачі даних у мережу в 8 разів! Можете уявити, що досі загальний обсяг трафіку на місяць сягав 30 GB. Ще раніше було так, що одержані дані зберігалися цілий рік на станції і «прибували» у Київ разом із зимівниками після завершення експедиції.

У сферу моїх обов'язків входить спостереження за здоров'ям полярників упродовж всього року. Зараз впроваджуємо ще й імунологічні дослідження, тому час від часу

мені доводилося брати кров у зимівників, центрифугувати її, виробляти сироватку, яка буде направлена в Україну для подальших досліджень.

Також проводимо електроциклографію, визначаємо варіабельність серцевого ритму, аналізуємо електрокардіограми...

— **Є розлади сну, зважаючи на майже невідчутну межу між днем і ніччю?**

— Звичайно. Всі порушення біоритмів відбуваються тому, що зимівники з великою тривалістю ночі починають втрачати відчуття часу і тому доводиться давати рекомендації, коли лягати спати, скільки годин має тривати сон, коли прокидатися. Але це не завжди вдається, тому що у кожного науковця є своя індивідуальна програма життєдіяльності. Наприклад, у метеорологів вона одна, у біологів — інша. Вони часто не сплять уночі, бо в певні години відправляють метеорологічні дані через інтернет, щоби скласти загальний прогноз, адже наша станція входить у мережу тих антарктичних, які вносять свій вклад у прогнозування погоди в регіоні. Отож не завжди зимівники адаптуються до нормального сну. Часом є розлади, які потребують застосування якихось фармакологічних препаратів. Але, як правило, це буває нечасто. І такої корекції загалом у нас люди не потребують. Найважчий період, коли тривають розлади адаптації, — із липня по вересень. Наступний — із грудня по лютий: якраз тут літо, і на станції фактично ночі немає — постійно день. Сонце сідає за гори і одразу ж знову піднімається.

У нас є спеціальний апарат, із яким експедиційники лягають спати. Відтак цілу ніч ведеться запис мозкової активності під час сну, а вранці показники розшифруємо. Наступної ночі вони знову лягають із цим приладом. Таким чином накопичуються первинні дані, які будуть предметом для аналізу вчених.

— **Ці дослідження ведуться у кожній експедиції?**

— Так, але зараз рівень цієї роботи є вищим завдяки новітньому обладнанню. Минула експедиція вже починала застосовувати цей прилад, а ми продовжили, адже добре освоїли його можливості.

ЗДАЄТЬСЯ, ЩО ЗЕМЛЯ ПІД ТОБОЮ ВИГИНАЄТЬСЯ...

— **Проблема подолання морської хвороби існувала, коли пливли океаном?**

— Так. У минулому році перед виходом із чилійського морського порту в протоку Дрейка, яка є одним із найнебезпечніших штормових місць на нашій планеті, я проводив семінар для членів нашої експедиції, читав лекцію про морську хворобу, у якій ішлося про те, як вона проявляється, знайомив усіх із методами лікування.

Все залежить індивідуально від вестибулярного апарату, того, наскільки людина звикла до таких умов поза сушею. Різні люди по-різному реагують. Перші дні можуть почувати себе погано, але потім звикають, і далі — все нормально. Є ж такі, котрі, незважаючи на те, скільки вони перебувають на кораблі, змушені весь час лежати, не можуть піднятися, їх нудить. А шлях неблизький — подорож від Пунта-Аренас (місто на півдні Чилі на березі Магелланової протоки) до станції «Академік Вернадський» забирає зазвичай від чотирьох до семи днів. Подолали біля двох тисяч кілометрів.

Фармакологічні препарати, як правило, не дуже допомагають при морській хворобі. Звичайно, ми у своєму арсеналі маємо такі, вони хоч трохи полегшують її перебіг. Нам минулого разу пощастило, адже коли добиралися сюди, високої хвилі не було

на нашому шляху, — виявилось, що ми пройшли між двома штормами, — тому хитало не дуже сильно.

— У той час усі перебували в каютах?

— Так, а коли дозволяла погода, то ті, хто міг, виходили на палубу.

— Пригадуєте, яке було відчуття, коли ступили на землю Антарктиди?

— Було таке враження, що йдеш, як маятник. Хоч і став на тверду землю, але здається, що вона під тобою вигинається. І таке відчуття триває ще два-три дні. Подібне доведеться пережити, коли повертатимемося на Батьківщину наприкінці квітня...

— Як адаптовувалися до клімату?

— Треба розуміти, де ми географічно розташовані, — від нас приблизно 200 кілометрів до південного полярного кола. Це узбережжя антарктичного півострова і не на самому материку, а за 8 кілометрів від нього на островах. Навколо Південний океан, і цим зумовлена відносно тепла й волога погода. Зимом мінімально мінус 25, а в основному — температура перебуває в межах не нижче мінус 15. Багато снігу, замітає будинки по самі дахи. Влітку досить тепло — від мінус 5 до плюс 5 градусів. А в середньому температура коливалася навколо нуля, проте тривала й плюсова. Багато днів із похмурим небом, дощем, заметілями. Тому ми дуже радіємо, коли випадають дні сонячні й безвітряні.

СИТУАЦІЙ, КОЛИ ПОТРІБНЕ БУЛО Б ОПЕРАТИВНЕ ВТРУЧАННЯ, НЕ ТРАПЛЯЛОСЯ

— Чи робите загальні медичні аналізи?

— У нас є сучасний гематологічний аналізатор, який дає змогу це проводити, але, на жаль, існує проблема з реактивами, тому що строк придатності їх обмежений до шести місяців і на всю зимівлю не вистачає. Є мікроскоп, є так звана камера Горяєва, де можна підрахувати вручну кількість еритроцитів, лейкоцитів, також визначаємо рівень гемоглобіну тощо. Я сам і проводжу такі дослідження, і видаю результати.

— Доводилося лікувати зимівників?

— На щастя, ситуацій, коли потрібне було б оперативне втручання, поки що не траплялося і, сподіваюся, не буде. Розкривав фурункули, був випадок запалення нігтевої фаланги — це вимагало хірургічного втручання. Були у членів експедиції фронтит, гайморит. Багато займався стоматологією — то випадання пломби, то злам зуба...

— Анестезіолог і з цим упорався?

— Так більше ж нікому. Знадобилася, хоч і трохи застаріла, бормашина...

— Й інші медичні спеціальності довелося згадувати?

— Практично всі. За винятком гінекології. Робив рентгенівські знімки, щоправда, плівку проявляти не доводилося, бо в нас є і рентгенапарат із цифровим приймачем, тому зображення видається одразу на екран монітора. Але у випадку виходу із ладу цифрового модуля є можливість здійснювати рентгенографію на плівку. УЗД теж проводив.

Ми маємо тут повноцінний лікарський кабінет, де є велика кількість препаратів, хірургічні інструменти, діагностичне обладнання, сухожарова шафа для стерилізації інструментів, холодильник для зберігання ліків. Тобто, основні засоби для надання невідкладної допомоги на станції є.

— **Організатори експедиції радяться з її лікарем перед виїздом на станцію щодо того, які медикаменти потрібно брати?**

— Коли мене відібрали до складу експедиції, я зв'язався з лікаркою, яка у той момент ще перебувала на станції, і ми з нею обговорили всі питання медикаментозного забезпечення. Вона повідомила, яких препаратів не вистачає. Я висловив свої пропозиції — що я хотів би мати у лікарському кабінеті, — і після того ми склали список, за яким було закуплене все необхідне. Я контролював, чи все заплановане придбано. Як показав мій досвід вже тут, на станції, ми взяли все, що потрібно.

Проте є проблеми, я повідомив про них Національному арктичному науковому центру, висловивши свої рекомендації щодо того, як їх вирішувати.

Найголовніше, що ми перебуваємо від семи до дев'яти місяців в абсолютній ізоляції без можливості евакуації. Якщо станеться з кимось біда, то не зможемо доставити пацієнта до шпиталю, тому повинні обходитися своїми силами. Оце найбільший челендж для лікаря експедиції.

— **А є можливість звернутися по допомогу на іншу станцію?**

— Можливість є, ми можемо зв'язатися, тепер уже й через інтернет, через супутниковий телефон. Тільки чим вони нам допоможуть?

ТУТ ДУЖЕ ВЕЛИКА БІБЛІОТЕКА, ЇЇ ЗАЛИШИЛА БРИТАНСЬКА ЕКСПЕДИЦІЯ

— **Які станції є поблизу?**

— Це станція Палмер Сполучених Штатів Америки — десь за 60 кілометрів від нас через океан.

— **У вас бувають зустрічі з іноземними зимівниками?**

— Перед головним святом полярників в Антарктиді «Midwinter» або «Середина зими» до нас заходив американський криголам, ми приймали їхніх науковців і членів команди. Крім того, сюди постійно навідуються британці. На Різдво біля нас пришвартувався британський дослідницький корабель. Його екіпаж гостював на нашій станції, а ми — на їхньому кораблі. Надзвичайно дружня вдалася зустріч, приємно було спілкуватися із колегами, моряками. Цю атмосферу неможливо передати, треба перебувати в ній...

— **Допомогло вам знання англійської мови... Хтось ще із членів експедиції володіє нею?**

— Так, але не всі. Під час таких зустрічей розумієш, наскільки важливо розмовляти англійською. Треба, аби в нас на Батьківщині щоразу зміцнювалася тенденція: вчити англійську мову, щоб вона стала базовою після рідної української. Не повинно вважатися, що ти знаєш іноземну мову, якщо ти володієш англійською. Це має бути природним, звичним, як і знання української.

— **Ви продовжували удосконалювати свою англійську?**

— Багато мовної практики мені дало спілкування з іноземними колегами, зокрема й листування з ними впродовж року, читання книжок англійською — тут дуже велика бібліотека, її залишила британська експедиція після передачі у лютому 1996 року станції «Фарадей» (таку вона тоді мала назву) Україні. Дуже цікаву книжку нам подарував капітан британського корабля — вона про те, як зимували тут у 1981–1982 роках. Це був такий буремний час для Британії — 2 квітня 1982 року якраз почалася Фолклендська

війна між Великою Британією й Аргентиною за контроль над Фолклендськими (Мальвінськими) Островами. Тому члени експедиції боялися, що їх захоплять аргентинці. Я, до речі, відсканував цю книгу і шість розділів переклав українською, щоб могли всі прочитати у нас. Більше, на жаль, не встиг. Таким чином я намагався поліпшувати свій словниковий англомовний запас, читаючи ті надзвичайні записи.

— **А свою історію перебування на станції не занотували?**

— Починав писати щоденник, але мені не вдалося це продовжити, на жаль. Зафіксував лише окремі події десятка прожитих тут днів...

— **Книги яких українських авторів є у станційній бібліотеці?**

— Є Василя Шкляра, Сергія Жадана. Багато релігійної літератури, є в українському перекладі твори чилійських авторів. Щоразу все більше й більше книжок привозять сюди учасники експедицій. Я із собою взяв тільки книжки в електронному варіанті. Нарешті прочитав «Атлант розправив плечі» Айн Ренд — давно мріяв про це.

Зберігається «Велика медична енциклопедія». Вона, щоправда, має більше історико-пізнавальну цінність для мене аніж практичну.

Тут є й велика електронна бібліотека — вона об'єднана у внутрішній мережі. У ній завантажено колекцію і фільмів, і музики, й навіть аудіокнижок.

ВСІ ВИДАВАЛИ ДУЖЕ СМАЧНІ БЛЮДА

— **Біля станції можна рибалити?**

— Так, ми це називаємо відбором іхтіофауни. Наш біолог займається паразитологією риб і з цією метою їх відловлює. За відповідної погоди, коли добре клює, впливаємо на човнах і рибалимо. В основному цікавимося нототенією (з підряду Notothenioidae) — вона часом і в супермаркетах трапляється. Це риба з родини окунеподібних, її є різні види і підвиди.

— **Ви її використовуєте в їжу?**

— Ні, не дуже ми це любимо робити, адже у нас і без неї вистачає продуктів, тим паче є різні сорти замороженої риби. А з живою більше мороки, та й у великих кількостях її не вудимо.

— **Із якою періодичністю кожному зимівнику доводилося виконувати обов'язки кухаря експедиції?**

— Раз на десять тижнів по сім днів.

— **Страви були за рекомендованими для експедиції рецептами, чи кожен готував на свій смак?**

— Є спеціальні таблиці калорійності, але ми готували, як хто вмів, причому кожен намагався зробити це якнайкраще, щоби потім наступний мріяв перевершити попереднього. Всі видавали дуже смачнющі блюда.

— **А що було особливе в меню?**

— І деруни з начинкою, і без неї, і зі сметаною, і борщ із пампушками й часником...

— **Ви якою стравою здивували?**

— У нас було м'ясо для стейків, і я готував їх із різним ступенем прожарювання — так, як замовляли зимівники. У нас є спеціальна пательня для цього. Гарно було зроблено, наче у ресторани.

— **Можливо, комусь була би потрібна дієта...**

— Переважно цього не треба, всі харчувалися повноцінно, за винятком останніх місяців, коли закінчилися овочі. Тоді довелося включати полівітаміни в їжу. Харчування збалансоване, але що найголовніше у раціональності харчування — прийом їжі в один і той же час: це реальна запорука здоров'я. І ми діємо саме так. Тому особливих захворювань чи порушень роботи кишково-шлункового тракту не виникало.

— **Харчування у вас триразове?**

— Дворазове — обід і вечеря. Сніданок кожен собі готував на кухні сам. Це традиція ще з часів перебування тут британців, і я вважаю, що так правильно, адже не всі прокидаються в один і той же час — хтось пізніше лягає у зв'язку із, так би мовити, виробничою необхідністю, і відповідно — пізніше встає. Тому немає сенсу запроваджувати для всіх сніданок в один і той же час.

— **Прісної води вистачає?**

— Так. Ми ж її... виготовляємо: закачуємо морську насосами в опріснювач — і він видає таку, як нам потрібно. Ми нею користуємося для опалення, приготування їжі, миття посуду, у душ теж надходить підігріта саме така вода.

— **У вас там електроплити?**

— Так. Живлення для них іде від дизель-генераторів.

— **Скільки осіб проживає у кімнаті?**

— Ми наші помешкання називаємо каютами або кубриками — тут мешкає по чотверо людей. Ці приміщення схожі на купе в поїзді, але трохи більші.

— **Антарктична каналізація — що це?**

— Каналізація дуже проста: всі відходи нашої життєдіяльності з дотриманням відповідних вимог скидаються у спеціальному місці через трубу в океан.

— **Заняття фізкультурою популярні на станції?**

— Так, для занять у спортивному залі є тренажери, штанга, гантелі, бруси, перекладина. Впродовж зимівлі, коли не було буревіїв, ходили на лижах по нашому острову, а якщо море замерзало, то й на сусідні мандрували.

— **На яку відстань від станції можна відходити?**

— Дозволено віддалятися не більше, як на 25 кілометрів. І це — лише з дозволу начальника станції та Національного антарктичного наукового центру, і мінімум на двох моторних човнах (вони надувні).

У нас є спеціальні карти і розроблений регламент такого плавання, в залежності від дистанції, льодової обстановки та погоди. А на острові подорожувати ніде, адже він має площу всього 0,8 кв. кілометра. Кожен може на карті його побачити за координатами: 65°15' пд. ш. 64°15' зх. д.

Я ЗДОБУВ ТУТ ДОСВІД, ЯКИЙ ХОТІВ

— **Як сюди пробираються кораблі крізь лід?**

— Тут часто курсують два американські дизельні криголами. Вони руйнують «запаковані» осколками айсбергів ділянки і прокладають шлях звичайним кораблям.

— **Незабаром прибуде судно, щоб забрати учасників експедиції. Куди воно причалить?**

— Біля острова є місце якірної стоянки — глибина дозволяє йому зайти сюди. Це на певній віддалі від станції. Для розвантажувально-завантажувальних робіт використовуємо човни — ними доправляємо всілякі вантажі.

— **У нинішньому складі дослідників є такі, хто сюди прагне у майбутньому потрапити знову?**

— Ймовірно, що так. Адже така практика існує, у нашому колективі є науковці, які вже тут побували по кілька разів.

— **А ви маєте таке бажання?**

— Ні.

— **Важко переживати відірваність від сім'ї?**

— І не тільки це. Для моєї професії та практики це не зовсім добра перерва в роботі, до того ж, мій медичний стаж перервався (роботу тут не зараховують до нього), хоч я працюю провідним фахівцем. І якщо уявити, що вдома влаштуєся на роботу лікарем і знову захочу їхати, то треба буде все кидати і звільнитися. Це погано для мого професійного зростання, а, по-друге, для роботодавця це теж не дуже підходить. Моя Антарктида — це вже dokonаний факт, я здобув тут досвід, який хотів одержати, відкрив багато що для себе і в собі, зрозумів експедиційні особливості. І цього достатньо.

— **Хочете повернутися на те саме місце роботи в рівненську міську лікарню?**

— Думаю, так. Не знаю, яким чином це буде і коли. Мені відомо, як зараз напружено працюють наші лікарі — спілкуюся із колегами. А чи зможу я одразу вийти на роботу, не знаю. Річ у тому, що все-таки за рік перебування на антарктичній станції імунітет у всіх зимівників значно ослабився через те, що немає його стимуляторів. Як себе поведе організм після приїзду, зокрема й щодо вірусного навантаження, невідомо. І це теж потенційний матеріал для наукових висновків. Треба буде вакцинуватися, напевне, а тоді вже вирішувати.

ПІНГВІНИ РОЗСЕЛЯЮТЬСЯ ВСЕ ПІВДЕННІШЕ, БЛИЖЧЕ ДО ПОЛЮСУ, ЩО МОЖЕ СВІДЧИТИ ПРО ПОТЕПЛІННЯ

— **У чому значення антарктичних досліджень?**

— Зимівники виконують Державну цільову наукову-технічну програму проведення досліджень в Антарктиці на 2011–2023 роки. І так виконуються міжнародні зобов'язання України відповідно до Договору про Антарктику та проведення науково обґрунтованої оцінки біологічного і мінерально-ресурсного потенціалу регіону.

У нас проводяться геолого-фізичні, гідрометеорологічні, океанографічні, геокосмічні, біологічні, медико-фізіологічні дослідження — їх здійснюють галузеві спеціалісти. Метеорологи, наприклад, спостерігають за змінами клімату. Таким чином наша станція робить свій внесок у вивчення антропогенного впливу людини на нього. Біологи вивчають фітопланктон і зоопланктон, якого тут надзвичайно багато, він є кормовою базою для морських ссавців, зокрема й китів; вимірюють хімічний склад океану, щоб зрозуміти, яким чином реагує Антарктида на втручання людини.

Об'єктом наукової уваги, зокрема, є й популяція пінгвінів — їх не просто рахують, а прагнуть зрозуміти, які тенденції їх міграції, щоб зробити висновок, наскільки змінюється клімат в умовах глобального потепління. Ми бачимо, що субантарктичні пінгвіни, так звані Дженту (*Gentoo penguin*), розселяються все південніше, тобто ближче

до полюсу, що може свідчити про потепління, адже вони шукають собі прохолоди. Популяція інших видів пінгвінів зменшується. Якщо це вивчати комплексно, то це дасть нам розуміння того, що відбувається на нашій планеті.

— **Зимівники подружилися із цими аборигенами?**

— Ми до пінгвінів звикли, точніше, вони звикли до нас. Тому ми з ними порозумілися... Вони, по суті, живуть під вікнами станції, у них тут гнізда. Зрозуміло, що надокучають, кричать, засмічують територію — особливо в літні місяці, коли в них період гніздування. Бешкетують...

Але треба завжди пам'ятати, що ми в Антарктиді — гості, а господарі тут — пінгвіни.

Олена Медведєва, письменниця, вишивальниця

У Бога немає сьогодні інших рук окрім людських

Член Національної спілки письменників України, майстер народної творчості Олена Медведєва вишила повні тексти «Євангелія від Івана», «Євангелія від Марка», «Євангелія від Луки», «Євангелія від Матвія», розмір сторінок яких 60x42 см. Їх розміщено в новій експозиції Острозького музею книги і друкарства на Рівненщині. Кожна книга має палітурки, обтягнуті шкірою, і виставлена у спеціальному дерев'яному футлярі, оздобленому художньою різьбою.

Раніше Олена вишила «Кобзар» Тараса Шевченка 1840 року видання (формат 36, 5 x 26 см), збірки поезій (розмір 60 x 42 см): Івана Франка «Народна пісня», Ліни Костенко «Я мальву поцілую у щоку», Адама Міцкевича «Ода молодості».

Олена Медведєва створила також серію «Креативна книга», де тексти теж вишиті.

Про роботу над фоліантами Святого письма — у розмові кореспондента Укрінформу із авторкою.

МАЛА ВІЗУАЛІЗАЦІЮ ВИШИТИХ ЄВАНГЕЛІЙ В УЯВІ ЩЕ ДО ЇХ СТВОРЕННЯ

— **Коли вам прийшла ідея вишити чотири Євангелія?**

— Ще тоді, коли працювала над «Кобзарем» Тараса Шевченка і «Народною піснею» Івана Франка. Переживала внутрішній трепет від того, що торкаюся голкою і ниткою до таких дорогих для українців слів, що вдається поєднати на одному полотні дух нашого написаного, згодом друкованого і співаного слова з духом нашого вишиваного мистецтва.

Євангелія — це свята Книга. Вишити її — це вклонитися, подякувати Богові за його Слово, за те, що воно дісталось наших земель, завдячуючи Андрію Первозванному, і багатьом людям допомогло у житті. Бо ж «Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово» (Ів. 1:1).

— Яка послідовність у вашій роботі — читаєте твір, перечитуєте, роздумуєте над змістом, вивчаєте образний лад, втішаєтеся могутністю, красою, випикуєте фрази, слова тощо?

— Ви так описуєте кожен мій крок, ніби ми вишивали разом! Звідки ви знаєте, що саме так і відбувається?

— Я в дитинстві годинами міг сидіти і дивитися, як вишиває мама...

— Справді, я кілька разів читаю і перечитую твір. Євангеліє, скажімо, читала двадцять років поспіль і лише тоді розпочала роботу над ним. Текст повинен бути близьким геть до рідності, співзвучним моєму світогляду і настроям, чіпляти за живе і надихати. Моя душа просякає, наповнюється самим духом того чи іншого твору, і тоді він починає звучати в мені. Живу ним, прокидаюся вранці і засинаю з його словами. Ми з книгою на той час поєднані духовною пуповиною...

— Чи побачили ви візуалізацію вишитих Євангелій ще задовго до їх створення?

— Так. Багато хто цікавиться, чи, бува, вони не приснилися мені. Ні, у снах не приходили. Хоча, до слова, сни маю досить цікаві...

У мене, як і в будь-якої нормальної творчої людини, багато ідей народжується у уві. Твої руки ще цього не практикували, а ти вже чітко знаєш, як і що слід робити...

— Під час роботи над Євангеліями загальна концепція цього, сказати б, вишитого видання — єдиного у світі — змінювалася?

— Мабуть, ні. Моя душа визріла, доросла до цієї роботи. Руки теж виявилися готовими, бо досвіду отримала чимало в роботі над попередніми книгами.

А різниця між тим, що було задумано, і тим, що вийшло... Не все склалося так, як гадалося. Кожна книга ніби сама корегувала свій зовнішній вигляд у процесі роботи. Розбіжності між тим, що планувала зробити і кінцевим результатом, звісно, були. Невеликі, щоправда. Це, здебільшого, пов'язано з технікою вишивання, розміщенням текстів.

— Тут пригодився ваш досвід вишивання «Кобзаря» видання 1840 року, коли було випробувано всю технологію створення сторінок...

— Так, я вже виробила свої шрифти букв (українських, англійських і польських), на які оформила авторське право, а Четвероевангеліє вишивала українською гарнітурою. Використовувала найякісніші нитки DMC — французького виробника. Тексти, зрозуміло, вишивала чорною ниткою завтовшки 1 міліметр за допомогою техніки «стібок», аби добре читалися. Висота букви — 5 міліметрів. У цьому схожість вишиваних книг із друкованими. Має бути контраст між сіруватим льняним полотном і вишитим словом, при якому очі читача не відчували б напруги. Це ж усе-таки книга, а вже потім мистецький твір. Рами вишивала хрестиком і кольоровими нитками.

ГОЛКА ДЛЯ МЕНЕ — ПРИЯТЕЛЬКА, НЕВТОМНА І ВИТРИВАЛА ПОМІЧНИЦЯ

— Скільки у вас голок?

— О, з голками, точніше, з голкою, окрема історія. Для когось вона звичайний швейний інструмент, а для мене — приятелька, невтомна і витривала помічниця. Нею вишитий Шевченковий «Кобзар», Франкова «Народна пісня», книга Ліни Костенко

«Я поцілую мальву у щоку» та фоліанти чотирьох Євангелій. Також нею вишивала великий подарунок доньці, велику кількість ялинкових іграшок зі старовинним орнаментом Олени Пчілки, нею працювала над оздобленням чималої кількості вишиванок для рідних. Тому ця голка для мене цінніша за будь-які діаманти! Вона побувала зі мною у багатьох країнах світу, адже куди б я не їхала, беру з собою вишивання.

Саме вона надихнула мене створити колекцію голок: старовинних, нових, іноземних, вітчизняних, для зрячих і незрячих. Приємно тримати в руках стару голку, якою, скажімо, на Сході у дев'ятнадцятому сторіччі послуговувалися жінки під час вишивання, уявляти родину, роботу, у якій вона брала участь. Маю навіть японські голки для незрячих — вони із двома вушками. І придбала їх, до речі, у Львові.

— На якому етапі книжка «одягається» у палітурки?

— Коли складені і склеєні одна до одної вишиті сторінки. Це досить відповідальна робота. Бо ж один хибний крок — і можна зіпсувати роботу, якій присвятила два роки життя.

Тому використовую лише натуральну і якісну, попередньо вишиту, шкіру та твердий картон. Деревом чи фанерою не послуговуюся, бо фоліанти і так нелегкі — їхня вага — п'ять чи дев'ять кілограмів. Якщо до цієї ваги додати ще бодай два — це вже сім чи одинадцять. А я ж хочу, щоб книга була доступною усім охочим читачам, а не тільки силачам.

— Як виникла думка вишивати сторінки книг різними розмірами?

— Усе творилося поетапно, за принципом «мистецтва маленьких кроків» Антуана де Сент-Екзюпері. Спершу виникла ідея створити «Бібліотеку вишитих казок», адже у синовій збірці їх чимало (йдеться про книжку Андрія Медведєва «У парі з ангелом» — *Авт.*). Саме його твори і надихнули мене на роботу над мистецькими книгами, які б припали до душі маленькому читачеві, і які б він брав до себе в ліжечко, аби почитати перед сном. Щоб на тій книзі, як на подушці, дитина могла заснути і не відчувати ніякого дискомфорту, тільки лагідний спогад про казку. Згодом зацікавили інші техніки. Тому з'явилися бурштинова, шкіряна, вив'язана спицями і плетена гачком, різьблена на дереві та плетена із вербових гілок, фетрова, гербарна книги, книги-іграшки. І коли зрозуміла, що вони полюбилися не тільки малюкам, а й дорослим, то ризикнула і вирішила вишивати твори, наприклад, українських класиків, на великих сторінках, у такий спосіб популяризуючи їхню творчість. Щодо майбутнього, то більших ніж книги Четвероєвангелія не вишиватиму. «Лісова пісня» Лесі Українки буде такого ж розміру.

— Саме цей формат є якимось символом величності, особливо, що стосується вишитих Євангелій?

— Напевно, так, є. Мій тато, коли вперше побачив вишите Євангеліє, то поцілував його, — так вразила батька ця книга.

БОЖЕ СЛОВО — БАГАТОГРАННИЙ ДІАМАНТ

— Тривала робота над Євангеліями відкрила вам раніше незрозумілі глибини Святого Письма?

— Безумовно! Перед початком роботи я відвідала Ізраїль, побувала на Святій землі для того, щоб згодом, вишиваючи євангельські сюжети, ґрунтовніше могла уявити місцевість, побут людей, традиції. Це допомогло глибше зануритися і розчинитися

у біблійних текстах. До речі, відвідини Єрусалима та інших євангельських місць, вважаю обов'язковим додатком до Біблії!

Були моменти, коли відчувала, що йду пліч-о-пліч із жінками в натовпі, який слухає Христові проповіді: відчувала запах диму того вогнища, яке розвів Ісус на березі Тіверіядського озера після свого воскресіння, і мурахи пробігали спиною від слів: «Симоне Йонин, чи ти любиш Мене?» (Ів. 21:16). Плакала разом із язичницьким сотником (не перебільшую), який здивував Господа своєю вірою, коли просив про зцілення слуги: піднімала догори голову і на смокві шукала Закхея; тишилася радістю першого дива у Кані Галілейській і благоговіла перед народженим немовлям, Спасителем людства у печері.

Багато біблійних істин зрозуміла глибше. І це не дивно, адже Боже Слово — багатогранний діамант. Вишиваючи четверте Євангеліє, раптом усвідомила, що за весь час служіння, Ісус жодного разу нікого з людей не попросив, аби вони занотували його проповіді чи записали деталі його біографії. Чому він так вчинив? Адже «віра від слухання, а слухання через Слово Христове» (До Рим. 10:17). Досі не маю відповіді на це запитання. Хоча доволі часто повторюю собі його слова, які він проказав жінці: «Не лякайся, тільки віруй!» (Мар. 5:36).

— Чому для Євангелій обрано таку модель футляра, наче скрині?

— Кожна цінна книга має належним чином зберігатися. Потрібно, щоб не пошкодилася, не вигоріли її кольори, не попсувалася шкіра. Для вишитих книг українських класиків, включаючи «Лісову пісню» Лесі Українки, яку я планую вишити згодом (тобто для чотирьох — Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Ліни Костенко), маю намір теж замовити схожі футляри. Але для цього потрібні кошти... Оскільки проєкт «Креативна книга» фінансується лише з родинного бюджету, то і виготовлення футлярів трішечки затримується в часі.

Автор дизайну цих скринь Андрій Перета з міста Дубно на Рівненщині. Він же і його колеги вирізьбили їх. Виготовлені вони з дерева черешні.

— Ви не раз проводили екскурсії на виставках вишитих вами Євангелій. Маєте для цього відповідний сценарій?

— Ні, адже глядачами можуть бути діти (з ними треба спілкуватися доступною для них мовою, імпровізувати), і люди поважного віку, і науковці... Кожен має почути про те, що його захопило, і одержати відповіді саме на його запитання.

— Слухачі цікавляться відображенням змісту Євангелій чи запитання стосуються лише майстерності вишивання?

— Безперечно, цікавляться змістом Євангелій. Бували випадки, коли люди читали певний текст, а потім самі починали його трактувати, пояснювати, тобто проповідувати. Після таких зустрічей чула слова: «Прийду додому і обов'язково перечитаю цей розділ у Євангелії». Чимало запитують і щодо техніки виконання роботи. Я залюбки відповідаю, адже саме для цього і творилися ці фоліанти.

Сьогодні відвідувачі Острозького музею можуть погортати ці книги самі, попередньо одягнувши рукавички! З одного боку — це музейні експонати, які потрібно берегти і здмухувати з них пил (жартую), а з іншого — це доступні книги для читачів. Ну і що, коли книга гортатиметься сотню разів і на її сторінки потраплятиме світло? Хоч це не зовсім добре, адже таке поводження впливає на строк зберігання експонату.

Мій тато у таких випадках (коли щось зіпсується, розіб'ється, забрудниться) каже: «На здоров'я!» Мені так це імponує, що я і сама повторюю його слова.

Ви не подумайте, що я нині пропагую недбале ставлення до музейних експонатів, зовсім ні. Просто намагаюся переконати людей у тому, що ці книги справді вишивалися для них і їхнього читання.

Зазвичай, також усіх цікавить вага книги, час виконання роботи, скільки це коштує...

— І скільки ж?

— Я не озвучую суми, витраченої на вишивання книг... Пояснюю це тим, що маю право на творчу таємницю. А ще — «не хлібом єдиним житиме людина» (Мт. 4:4), тому я з радістю витрачаю кошти на мистецтво, яке є цінним для моїх земляків.

— А надходили пропозиції викупити у вас вишиті книги? Якби запропонували всі вишиті книги за величезну суму продати за кордон, скажімо, у США чи Канаду, погодилися б?

— Цікаве запитання... Дивлячись, із якою метою хотіли би придбати ці фоліанти.

Якби це були пропозиції від музеїв Біблії Вашингтона, Амстердама, Будапешта чи Тель-Авіва, то запропонувала би книги для експозиції на кілька років наперед. За цей час вишила б нові, і в такий спосіб вони змогли б поповнити свої колекції. Зважаючи на те, що музей у Будапешті колекціонує Біблії різними мовами, а в Тель-Авіві є виставки «Біблія в мистецтві», «Біблія в друці», то у них з'явилася б іще й колекція «Святе Письмо у вишивці».

БОГОМ ЗА ЖОДНИХ ОБСТАВИН НЕ ЗМАНІПУЛЮЄШ

— Хто вас привів до Біблії?

— З людей — ніхто. Одного разу взяла цю Книгу до рук, прочитала кілька Псалмів і відтоді не полишаю її.

— Що для вас віра в Бога?

— Раніше вважала, що це так просто — вірити, як дитина, і цього достатньо. А виявилось, що ні...

Віра для мене не просто ключове слово у християнському житті, не синдром наговту чи данина моді, тим паче, не формальність. Вона не живе по сусідству, а в моєму домі. Принаймні, на сьогодні. І, як каже мій син Андрій: «Віра ніколи не сходить із дистанції».

А з іншого боку, Бог не Санта-Клаус і не золота рибка, які існують лише для того, щоб виконувати забаганки мрійливих діток. Ні. Богом за жодних обставин не зманіпулюєш. Його «ні» чітке і безапеляційне. Але й «так» шалено приємне, радісне, яке ніхто у світі в тебе не відбере.

— Ви усвідомлено прийшли до Бога?

— Прийшла до нього у свідомому віці і за жодних обставин не залишаю. Та й не планую цього робити.

— Як сказав філософ, Бог чекає від людини творчого акту як відповіді на творчий акт Бога. Ця формула близька вам?

— Так, надто близька. Але я свідомо того, Хто творить цей акт, Хто дарує людині задум, ідею, можливість її втілення і насолоду від того, що твоє серце попрацювало для людей і подарувало їм вишите Четвероєвангеліє...

У Бога немає на сьогодні інших рук окрім людських.

Василь Пилип'юк, професор, фотохудожник, лауреат премії імені Шевченка

Мрію створити у нашій академії першу в Україні кафедру фотомистецтва

Міністерство освіти і науки України восени минулого року присвоїло вчене звання професора лауреату Національної премії України імені Тараса Шевченка, заслуженому діячу мистецтв України, президенту видавничого підприємства «Світло й Тінь», головному редакторові однойменного журналу Василю Пилип'юку, який викладає у Львівській Національній академії мистецтв (кафедра менеджменту мистецтва). Про нову — наукову — грань діяльності відомого фотомитця, його книги (всього він видав 99 фотоальбомів) та цікавий досвід художника — у розмові з ним кореспондента Укрінформу.

ПЕРШИЙ ФОТОХУДОЖНИК СЕРЕД ПРОФЕСОРІВ

— Факт безпрецедентний: досі звання професора Міністерство освіти і науки України не присвоювало жодному представнику фотомистецтва в нашій країні. **Це визнання ваших книг-фотоальбомів чи науково-педагогічної діяльності?**

— Думаю, це обидві причини, адже останні 10 років я поєдную роботу зі створення книг із викладацькою діяльністю у різних вищих навчальних закладах.

— **Що спонукало вас раптом податися у наукове середовище?**

— Причина проста: сьогодні багато людей пробує свої сили в художній фотографії — про це свідчать виставки, конкурси. Але все це схоже на самодіяльність. Люди не повинні безкінечно і тупо вчитися лише на своїх помилках. Їм варто дати структуроване розуміння засад мистецької фотографії. Нам треба тисячі вмілих майстрів, адже в нас є що знімати — яка чудова наша країна! Я впиваюся цією красою, їй я присвятив десятки фотокниг, а їх має бути у стократ більше. Бо врода України невичерпна! Ми повинні вчити, як творити образ рідної землі.

На жаль, фотокамера не може думати, не має уяви та інтуїції. Вона не вміє вибирати кольори і створювати композицію. Таємниця творчого підсвідомого начала, яке народжує твір, камері недоступна. Але митцю з фотокамерою це все під силу.

Я попрацював у фотожурналістиці не один десяток років, зокрема, був 18 років власним кореспондентом журналу «Україна», і мене непокоїть страшенно низький рівень фотоілюстрацій, якими рябить наша преса. Це ганьба українського масовокомунікаційного процесу! Світліни вже не прикрашають сторінок, бо хіба може бути окрасою сірятина, блідість, неувага до композиції, виразності, образності, кольористики? Вважаю, це неправильно, бо газета мусить мати своє обличчя. А тому побутуванню несмаку слід покласти край! Хто це зробить? Нове покоління. Йому доводиться починати з «нуля», бо сьогодні не навчися у практиків, адже посади фотокореспондентів всюди, за окремими винятками, скорочено, редактори фактично знищили репортажну фотографію. Нині кожен працівник газети має «мільницю» і ходить на події та клацає. Про яку якість може йти мова?

— Але ж ви самі не раз стверджували, що фотографує не апаратура, а голова її власника...

— Я й зараз можу це повторити... Однак, послухайте, йдеться ще ж і про якість, цікавість і зміст (хоч якийсь) зображення. Але якщо «голова» не навчена, то й «Nikon» за 44 тисячі гривень не виручить. Техніка в руках має значення тоді, коли її власник мислить, відчуває кадр. Для таких людей важливо мати найкращу апаратуру свого часу. У нас у середині — наприкінці ХХ століття були великі зразки газетно-журнальної фотожурналістики, які склали її славу історію, що, на жаль, обірвалася...

Раніше, у багатьох центральних газетах редактори починали «планірки» не з запитання до працівників про наявність тих чи інших текстів, а з того, чи є фото на першу і останню сторінки...

НАШОМУ ФОТОМИСТЕЦТВУ ТРЕБА ПОВЕРНУТИ ДОБРИЙ СМАК

— Але ж, як відомо, в жодній академії, де вчать живописців, скульпторів, графіків, досі не викладали фотомистецтво, радше це мали б робити на факультетах журналістики...

— Теоретично — так. Але коли я запропонував Львівському національному університету читати такий курс і започаткувати відповідну кафедру, то не знайшов відгуку і розуміння... А в академії мистецтв цим зацікавилися, вбачаючи такий напрямок перспективним, там не вважають, що це лише має бути клопотом тих, хто готує спеціалістів для масмедіа.

Я усвідомлюю, що нашому фотомистецтву слід повернути добрий смак. Ось чому й відчуваю обов'язок знайти і виховати таланти, донести до них національні та світові досягнення фотомайстрів. Моя мета: навчити документальній фотозйомці, а на базі одержаних знань перейти до освоєння фотомистецтва та створення його зразків.

Такі спроби вперше я зробив, працюючи на кафедрі теорії і практики журналістської творчості факультету журналістики Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка С. Дем'янчука у Рівному. Мені задоволення приносить те, як до тебе тягнуться студенти. Особливо вони полюбляють майстер-класи, де намагаюся передати свої вміння. Я дуже вимогливий, хочу кожного навчити, аби знав, як професійно зробити той чи інший сюжет.

Працюючи в Рівному, я одержав гриф Міністерства освіти і науки України на видання свого навчального посібника «Українська художня фотографія: етапи становлення та

мистецькі засади розвитку», який вийшов у львівському видавництві «Світ» у 2007 році. Через 4 роки — нове видання цього підручника. У ньому я дослідив, зокрема, журнал «Світло й Тінь», який виходив у Львові у 30-х роках минулого століття та відновлений мною у 1991 році. Тут осмислено естетичну природу мистецької фотографії, узагальнено зарубіжний і світовий досвід фотомистецької справи. А нещодавно вченою радою академії схвалено навчальний посібник «Візуальні комунікації та фотомистецтво» у співавторстві з кандидатом мистецтвознавства, професором кафедри теорії та історії мистецтва, проректором з науково-педагогічної роботи Львівської Національної академії мистецтв Роксоланою Шафран. Ця праця рекомендована для студентів вищих навчальних мистецьких закладів.

— Переглядаючи ваші фотоальбоми, задивляючись на справжнісінькі картини в них, відчуваєш, що їх автор має власну естетичну доктрину краси. Цьому можна навчитися?

— Оскільки я це вмю, то й інші зможуть... Досконале, а тим паче художнє фото творять розум і проникливе око. Це око треба привчити, і тоді в умілих руках техніка може сприяти народженню того дива, якою є майстерна світлина.

Ось тому я мрію створити у нашій академії першу в Україні кафедру фотомистецтва, оголосити набір студентів на цю спеціальність.

— Дуже важливо для діяльної фундаментальної науки, що цей процес очолює діючий фотохудожник...

— Також нам необхідно готувати фахівців-критиків, які б могли робити професійний аналіз художньої фотографії. Сьогодні ж цього, на жаль, ніхто не робить.

Я тішуся, що вже нині порівняльну оцінку фототворчості можна здійснювати на базі моєї найбільшої у Східній Європі фотогалереї у Львові, де я організовую виставки своїх колег. Тобто, є передумови для новітнього осмисленого процесу підняття фотомистецтва на небувалу висоту.

— А чи стане і Закарпаття, де організовано фотоконкурс імені Василя Пилип'юка, ареалом фотомистецтва?

— То задум Спілки фотохудожників Закарпатської області. Вона залучила до цього процесу управління у справах культури, спорту, сім'ї та молоді, управління освіти Ужгородської міської ради. Мета — виявлення молодих талантів та підтримка обдарованої шкільної молоді.

— Деякі мистецтвознавці говорять про фотонovelістику Василя Пилип'юка, культивування ним фотобелетристики, порівнюючи виразність ваших світлин із глибиною письменницького відображення, властивою Василю Стефанику...

— Усі види мистецтва якимись духовними провідниками пов'язані. Безумовно, коли йдеться про такого велета письменницької праці як мій земляк-прикарпатець, то як може інший вид мистецтв дорівнятися до його зображувальної сили? Проте є у нього один прийом, якому навчитися варто: це показ художньої деталі. Вона — велике диво будь-якого мистецтва, бо здатна метафорично донести думку творця, відобразити характер чи то епізоду, чи людини, чи явища загалом. Під час фотозйомки ти завжди націлений на пошук деталі, аби мить реального світу була зафіксована як картина нашого буття і промовляла смислами явними, прихованими, загадковими...

Тут ідеться як про випадковий кадр, так і про кадр, який тобою намріяний, обдуманий, виношений, той, якого ти чекаєш, можливо, роками.

— Це стосується будь-яких об'єктів?

— Як фотожурналістові мені доводилось бути універсальним. За самим характером знімкував (діалектизм у значенні: фотографував — *Авт.*) все, що хвилювало: рідну природу Прикарпаття, Львів у його таємничій красі, Карпатський край і Покуття, а далі — увесь широкий світ у найвіддаленіших куточках. Але чомусь дуже хотів портретувати людей. Кортіло зазирнути в душу, розкрити таїну їхнього буття, характеру, інтелекту... Найбільше вабило спілкування з письменниками. Можливо, тому, що це збагачувало духовно. Так були створені портрети видатних письменників Ростислава Братуня, Романа Іваничука, Романа Федоріва, Дмитра Павличка, Романа Лубківського. Їхні портрети уперше ще в 1979 році експонувалися у приміщенні Львівської обласної організації Спілки письменників України та в Українському національному музеї.

Ось складна поетична душа Романа Іваничука, портрет якого опублікований в одній із моїх книжок та в різних виданнях інших авторів. Це — популярна постать, його люблять, поважають та читають. Він — красива модель, декоративна, елегантна і... надзвичайно складна для фотографування. За маскою «класичної» зовнішності приховується глибока аналітична і філософська натура. Та постійна напруга на його обличчі, яку я весь час інтуїтивно відчував, передавалася й мені під час пошуку єдиної миті. Інтуїтивно натискаю на важіль апарата і відчуваю — портрет буде! Це не «вловлена мить» (я не визнаю цієї банальності), а тривалий аналітичний процес, який шліфується в уяві не день і не два. Фактично так ішли пошуки «портретної правди» майже через усі мої портретні світлини. Можливо, за винятком портрета матері, що виношувався під серцем, як колись мати виносила свого сина. Тут закладено все — любов, голос крові, соки землі і генетичний код родини та народу.

ЖІНКА ДЛЯ ФОТОМИТЦЯ — УСОБЛЕННЯ КРАСИ, СВІТЛА, ЦНОТЛИВОСТІ

— Образ жінки взагалі у вашій творчості — це винятково поетичне, принадне і недосяжне...

— Створити привабливе фото жінки не так уже й важко. Такі світлини траплялися й у мене. Значно важче знайти цікавий образ, чи, як впливає зі сказаного вище, «виліпити» його із жінки.

Сама жінка має бути, насамперед, чутливою, здатною увійти в стан фотомитця, зрозуміти, що він робить. На жаль, таких жінок, які розуміють фотохудожника, дуже мало. Не вистачає сміливості, рішучості. Коли ж людина відчуває тебе, розуміє, що ти з її тіла хочеш «виліпити», тоді робота дає добрий результат.

— Чи можна поєднати почуття до конкретної жінки і створення з неї певного образу?

— Таке поєднання неможливе. Ти губишся, ніяковієш перед нею, а ці почуття до неї перешкоджають бути насамперед фотомитцем. Жінка для фотомитця — це уособлення краси, світла, цнотливості. Щоб віднайти гармонію сюжету в жінці, можна працювати тиждень, два або й місяць. Над книжкою «Я — жінка, я — травинка, я — роса» я працював 15 років.

Коли знимкуєш, мусиш відчувати гармонію світла, бачити досконалість тіла. Тому намагаюся працювати з жінками переважно на природі.

— А це, припускаю, іноді приводить до, м'яко кажучи, делікатних ситуацій?

— Авжеж. Під час роботи над альбомом «Я — жінка, я — травинка, я — роса» ми їхали вдвох із дівчиною-фотомоделлю, з якою разом працювали не один рік, по Жидачівському району Львівської області. От, минаємо село Репехів. Зору відкрилась цікава композиція — зрізані гігантські дерева з великими дуплами. Було вирішено зняти декілька кадрів. Поруч — нікого з людей. Дівчина роздяглася і почала позувати. За роботою і незчулися, як до нас наблизилися троє й почали зі звинувачень: «Чого ви тут розвели секс і порнографію?» У відповідь ми поцікавилися, з ким маємо справу. Виявилось, що до нас підійшли працівник карного розшуку, голова місцевої сільради і дільничний інспектор.

Щоб уникнути конфлікту, називаю себе і показую візитку. Представник влади прочитав і каже зневажливо та з недовірою: «Ой, лауреат, лауреат ...» І тут же порвав візитку. Стражі порядку наполягали, щоб ми пішли з ними. Не допомогло посвідчення, у якому вказано, що я редактор журналу «Світло і тінь», а також пояснення, для чого робляться фотографії, назви відомих книг, до речі, і про львівську міліцію. «Ніяких книжок не знаємо. Нам люди сказали, що ви тут сексом займаєтесь», — була відповідь. Особливо дісталось дівчині. Уже в сільраді нас, як злочинців, розсадили в різних кімнатах. Дівчину шантажували, погрожували, намагалися подати справу так, що нібито знімки робляться для журналу «Плейбой» і що за них фотограф матиме великі гроші, а їй нічого не дістанеться. Ба більше: один з міліціонерів-героїв обіцяв навідатись до неї додому.

Довелося телефонувати до Львова, пообіцявши оплатити розмови. Як це часто буває, на місці не виявилось ні керівника обласної адміністрації, ні начальника міліції. Приниження тривали й після дзвінка заступника голови облдержадміністрації. Затримали нас о 17.15, а відпустили о 19.45. Після всього кажу: «Якби про все це дізнався голова облдержадміністрації або ваш генерал?» А мені у відповідь: «Що для нас генерал або голова адміністрації?!» Пильний голова сільради навіть пообіцяв посадити нас у карцер. На запитання: «За що?» — відповів: «За разврат. Щоб ви не розбещували суспільство».

Про цей випадок писали тодішні всесоюзні і всеукраїнські видання...

Багато з них, на жаль, виявили цілковите нерозуміння суті художньої фотографії...

А працюючи у журналі «Україна», я доводив не раз редакторів і відповідальному секретареві, що в Україні колись же повинні почати друкувати художні фотографії оголеного жіночого тіла. До мене, нарешті, прислухалися. І ось журнал публікує мою світлину «Лісова мавка» — там зображено жінку, яка йде на фоні лісу, а вітер відкинув одну полу її халата і відкрилося коліно й частина ноги над коліном... Після того головний редактор одержав догану, а я потрапив у немилість. То був жахливий і примітивний час...

— Все, на що ви дивитесь в доквіллі, зацікавлює і становить чисто фотографічний утилітарний інтерес?

— Художник постійно — спеціально чи спонтанно — шукає натуру. Їдеш, дивишся і раптом бачиш такий пейзаж, таке поєднання того самого доквілля, яке вражає, так і

проситься на знімку. Це важко пояснити. Гори, дерева, старовинна церква, сучасний фасад, листя, кольори так поєднуються, створюють таке відчуття, що важко відірвати очі. Але не завжди маєш час, можливість, потрібну апаратуру, щоб зазнимкувати. Немає сонця, не та пора року, бракує жовтизни чи зимового білого кольору. Такі ситуації фіксуються у записниках. Доводиться повертатися на те саме місце, навіть за півроку. Іншого виходу немає. Скажімо, у записнику зафіксовано, що в певний час маю стояти біля Олеського замку. З цієї точки і о цій порі він «горить» у променях призахідного сонця, і така неповторність...

Все фіксую, особливо це важливо, коли готуєш альбом, концепція якого з'являється в думках, поступово кристалізується.

ЛЕОНІД КРАВЧУК: ЦЕЙ ХЛОПЕЦЬ ГОДИТЬСЯ

— У вас уже майже сотня мистецьких фотоальбомів. З чого вони починаються?

— Буває так, що задум виникає уже в процесі знімання, коли побачений через об'єктив світ породжує уявлення про можливу майбутню книгу. Наприклад, ідея «У світ широкий» виникла, коли я був у складі офіційної делегації разом із першим Президентом України Леонідом Кравчуком у США. Це етапна для мене книга — за політичним, а не тільки за мистецьким значенням. То своєрідне художньо-публіцистичне свідчення: так починали сприймати нашу молоду державу у світі.

— А як вдалося потрапити в «обойму» делегації першого Президента України?

— Це було неочікувано! Мені подзвонив із секретаріату президента Володимир Шляпошников, з яким колись я працював у газеті, і сказав, що мене хочуть запропонувати фотокореспондентом Леоніда Кравчука, тому слід подати свої роботи. Коли я розклав їх перед президентом (а там були і мої книги, і фотополотна, які повернулися з виставок, зокрема, з Америки), він запитав: «Що, це всі ваші?» Коли я підтвердив, то він сказав: «Цей хлопець годиться». То було 3 травня 1992 року, а вже через три дні ми полетіли у США. Я там познайомився з особистим фотографом тодішнього президента США Джорджа Буша Девідом Вайдесом. І так сталося, що коли Буш вийшов на зустріч із Леонідом Кравчуком, то Девід мене швиденько підштовхнув до свого президента і відрекомендував: це особистий фотограф Леоніда Кравчука. Так я першим, а не наш президент, потрапив в обійми американського президента...

Треба розуміти, що це у нас до фотокореспондента, який супроводжує керівника держави, ставляться як до обслуги, а в США — як до особи, з якою рахуються. Кожен крок президента США фіксує його фотограф, саме тому такій людині з фотоапаратом всюди сприяють, надають перевагу під час роботи. Ось чому, наприклад, на заміську дачу у Кемп-Девід до Джорджа Буша поїхали із журналістів тільки я і Девід Вайдес. І саме там, до речі, виникла ідея створити книгу про візити першого Президента України — через сюжети, через мистецьке бачення показати перший вихід нашої держави у світ.

Я перебував тоді ніби у калейдоскопі подій, в яких брав участь Леонід Кравчук: зустрічі з держсекретарем Генрі Кіссінджером, генеральним секретарем ООН Бутросом Галі, колишнім президентом США Річардом Ніксоном, президентом компанії «Піонер»

Томасом Урбаном, діалоги з видатними людьми у Х'юстоні, Де-Мойні, Філадельфії, Нью-Йорку...

Той візит у США тривав сім діб. Він вимагав особливої самовіддачі. Я аж на 11 кілограмів схуд (усміхається). Але зате було відзнято 46 слайдових плівок, 60 кольорових та 30 чорно-білих, написано десятки сторінок нотаток...

А вже у березні 1994 року випала наступна поїздка у США — до нового господаря Білого дому Білла Клінтона. І ось — перша зустріч президентів. Вони дуже щільно оточені охороною, важко підійти ближче. Та раптом мене покликала жінка-американка, яка тримала фотоапарат (вона була з команди Білого дому): «Пане Пилип'юк, ходіть сюди. Ви тут — велика людина, з вами вітатиметься президент Клінтон». І знову вишло так (я від цього себе дуже незручно почував), що першим Клінтон привітався не з Леонідом Макаровичем, а зі мною. Він при цьому сказав: «Мені дуже приємно, що Президент України має такого молодого фотомайстра!»

Та були випадки, коли мені не вдавалося супроводжувати Леоніда Кравчука всюди, куди його запрошували. Наприклад, не побував із ним у піраміді Хеопса в Єгипті, на зустрічі з президентом Єгипту... Тут зіграв негативну роль його величність єгипетський протокол, який ставить обмеження навіть до особистих фоторепортерів президентів будь-яких країн.

Із Леонідом Кравчуком я відвідав ще багато держав — Польщу, Угорщину, Францію, Китай, Канаду, Болгарію, Туреччину, Бельгію, Фінляндію, Молдову, Монголію, Єгипет, Ізраїль, Великобританію, Литву... Книга «У світ широкий» саме й увібрала в себе фоторозповіді про візити у ці країни.

Три роки роботи в команді Президента мали величезне значення для моєї творчості. То був період, коли проходило шліфування мене як репортера, як людини, тоді ж відбулася трансформація моєї психології фотохудожника, мого ставлення до роботи.

УКРАЇНА — НЕВИЧЕРПНА ТЕМА

— А згодом напрямок вашої роботи, що полягав у створенні саме тематичних фотокниг, виправдав себе?

— Звичайно! Тема дисциплінує і спонукає до ґрунтовності. Особливе місце зайняли фотокниги із серії «Постаті». Остання з них — про Героя України, вже покійного Бориса Возницького «Володар кам'яного персня». Текст до неї, як і до кількох інших із цієї серії, написав мій великий друг, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Роман Лубківський, який недавно відійшов у засвіти. На жаль, разом з його кончиною перервався процес реалізації наших спільних з ним грандіозних планів...Є в мене книги про Папу Римського Івана Павла II, Святослава Гординського, Миколу Колессу, Івана Франка, Дмитра Павличка, багатьох сучасників. Я побував у майже сотні країн світу, але зрозумів, що Україна для мене — невичерпна тема. Наслідком багаторічної роботи стали серія «Золота підкова України», тритомники «Уклін тобі, мій сивий Львово!» та «Це моя Україна», «Для тебе, Львово, я живу», вийшли також «Шевченкова посвята» і «Україна — земля Тараса» (тут відображено сучасний вигляд місць, які малював Тарас Шевченко в Україні, Казахстані, Санкт-Петербурзі).

— І все це — ніби оспівання в любові... А винятково образні, поетичні назви ваших книг — також формула цієї любові?

— Безумовно. Це засвідчує і остання робота «Світовідчуття епохи» — моє вибране.

— **Власне, про цей суперфоліант «Світовідчуття епохи»: лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, художник Любомир Медвідь у післямові зазначив, що того, хто перегорнув останню сторінку цього альбому, зворушує краса ландшафту... химерність рельєфів, драма стихій... вражає елегія рівнин... Я погоджуюсь із живописцем. Звідки у вас оця поетична справжність?**

— Фотохудожник не має права прогаяти мить, коли натура проситься на плівку чи цифровий носій. Багато залежить від терпіння, уміння вичікувати, щоб відтворити образ пейзажу чи людини, треба, щоб затрепетала душа, тоді те, що вона побачить, і буде апофеозом краси.

Між оком фотохудожника та природою є об'єктив — відображувальне дзеркало, яке треба примусити бачити світ так, як хоче розум митця, керований талантом. Фотомитець має відчувати психологію довкілля. Від цього та вміння вловити в ньому те, що відповідає художньому задумові автора, залежить його успіх. Тому всі мої найкращі художні фото створені душею і серцем.

Міжнародні стандарти якості та екологічної безпеки впроваджені на Рівненській АЕС

Європейський сертифікаційний орган TUV NORD (Німеччина) підтвердив відповідність Рівненської АЕС Інтегрованій системі менеджменту (ICM), вимогам міжнародних стандартів з якості (ISO 9001:2000) та охорони навколишнього середовища (ISO 14001:2004).

Генеральний директор РАЕС Павло Павлишин розповів кореспондентові Українформу про діяльність, яка передувала одержанню сертифіката.

— **Уперше станції видано аналогічний відповідний документ ICM у лютому 2007 року. Як змінилася з того часу станція?**

— Такий сертифікат є свідченням того, що колектив упродовж п'яти останніх років експлуатує станцію відповідно до світових підходів, прийнятих в атомній енергетиці. Це оцінка всіх складових експлуатаційної діяльності. Ми, наприклад, успішно здійснили процедури продовження строку експлуатації енергоблоків № 1 і № 2 типу ВВЕР-440 — такий проект виконано вперше на АЕС України.

Своєрідним «пильним оком» стала автоматизована система контролю радіаційного стану, яка веде екологічний моніторинг промислового майданчика та довкілля в тридцятикілометровій зоні РАЕС в Рівненській та Волинській областях. Вона має свої стаціонарні та пересувні пости, апаратура яких діагностує природне середовище — ґрунти, водний і повітряний басейни.

Реалізовано багато заходів, спрямованих на підвищення безпеки четвертого енергоблока після його пуску. Зроблене у нас оцінювали місії МАГАТЕ і партнерські перевірки Всесвітньої асоціації операторів атомних електростанцій (WANO).

— Спеціалісти, аналітики атомної енергетики в Україні звернули увагу, що зарубіжні експерти констатували на РАЕС чимало прикладів позитивної практики...

— Це тішить, адже йдеться про досягнуті фундаментальні основи безпеки, зокрема, європейський рівень адміністративного управління виробництвом, експлуатації, ремонту, інженерно-технічної підтримки, радіаційного захисту, хімічної технології; підготовки і кваліфікації персоналу; протипожежний захист; протиаварійну готовність тощо.

— Тобто, можна стверджувати, що вам і колегам вдалося ліквідувати всі дефіцити безпеки за «Зеленою книгою» МАГАТЕ?

— Щодо цього напрямку роботи ще тривають. Останні п'ять років ми продовжували реалізовувати низку програм модернізації. На сьогодні залишилося виконати 10 заходів за «Зеленою книгою». Вони частково пов'язані із заміною застарілого обладнання, його атестацією. Також ми повинні встановити низку діагностичних систем на основному обладнанні.

У нас введено в дослідну експлуатацію унікальну аналітичну систему управління старінням тепломеханічного обладнання, яка забезпечить інформаційну підтримку важливих для безпеки станції процесів. Упроваджено систему комерційного обліку електроенергії, головне завдання якої — точний облік виробленої, відпущеної та використаної для власних потреб електроенергії.

На РАЕС також реалізується пілотний проєкт створення комплексу з переробки твердих радіоактивних відходів за програмою технічної допомоги TACIS та сприяння Єврокомісії.

Уже одержано частину обладнання, виробниками якого є чеська фірма ENVINET, німецька NUKEM та французька корпорація ONET. Їхнє устаткування, аналоги якого діють на багатьох АЕС світу, дасть змогу пресувати забруднені матеріали, визначати рівень їх радіоактивності, сортувати й вилучати із шкідливого середовища.

Для роботи на такому обладнанні в Німеччині й Чехії підготовлено фахівців з-поміж оперативного персоналу цехів дезактивації, радіаційної безпеки, теплової автоматики і вимірювань, енергоремонтного підрозділу та навчально-тренувального центру РАЕС.

— Які висновки зроблено на станції після висловлення Держінспекцією ядерного регулювання України зауважень стосовно виконання заходів на першому і другому енергоблоках, передбачених програмою продовження їх дії на 20 років?

— На так званих малих енергоблоках ВВЕР-440 ми виконуємо заходи «Комплексної (зведеної) програми підвищення безпеки діючих енергоблоків АЕС України». У межах узгодженого плану-графіку передбачено 83 заходи, 18 з яких реалізовано минулого року. Ще 18 заплановано на нинішній. Зокрема, багато зроблено для гарантії безпечної експлуатації внутрішньокорпусних пристроїв реакторів у понадпроєктний термін, виконано обґрунтування допустимої кількості циклів навантаження обладнання та трубопроводів реакторної установки, проведено кваліфікацію обладнання, будівель

та споруд на сейсмостійкість, модернізовано системи збудження генераторів блоків тощо.

Однією з гарантій надійної і безпечної роботи станції став введений в експлуатацію резервний трансформатор власних потреб 6-TP, призначений для забезпечення резервного живлення енергоблока № 2.

За своєчасного і повного фінансуванні ми, безперечно, втілимо й усі передбачені заходи.

— Попереду — аналогічна робота з продовження терміну дії енергоблока №3, проєктний строк експлуатації якого незабаром закінчиться. Встигаєте підготуватися?

— Таку діяльність ми вже розпочали. Під час планово-попереджувальних ремонтів поступово оновлюємо обладнання, яке вичерпало свій ресурс, а також застосовуємо новітні технології. Наприклад, уперше в галузі провели ремонт ущільнювальних поверхонь верхнього блока та головного роз'єму реактора за допомогою єдиного в Україні багатофункціонального пристрою US — 3000R французького виробництва. Хочу підкреслити, що це винятковий внесок у безпечну та надійну роботу блока «мільйонника» в понадпроєктний термін.

Також тут впроваджено сучасну систему автоматичної пожежної сигналізації адресного типу, яка дає змогу миттєво виявляти місце загоряння і подає інформацію на центральний пульт. До речі, сучасні протипожежні засоби встановлено в приміщеннях каналів систем безпеки усіх чотирьох енергоблоків.

Щодо процедур продовження терміну дії «мільйонника», то вони схожі до тих, які було застосовано на обох енергоблоках ВВЕР-440. Однак деякі відмінності будуть, у зв'язку з необхідністю врахування аварії на японській АЕС «Фукусіма-1».

— Ця вимога виникла після проведення стрес-тестів за рекомендацією МАГАТЕ?

— Так. Відповідно відреагували на всіх АЕС світу. Що стосується нашої, то конкретно йдеться про те, що необхідно передбачити додаткові мобільні засоби й установки, які дають змогу забезпечувати автономну подачу води для відведення тепла від енергоблоків і налагодити постачання електроенергії пересувними дизель-генераторними станціями. Є потреба й у підвищенні сейсмічності будівель і споруд.

— Ви певний час керували навчально-тренувальним центром РАЕС, упроваджували вперше в системі НАЕК «Енергоатом» модульну систему, нові методики підготовки ліцензованого персоналу. Нині ви задоволені його якістю?

— В основному, так. Хоч іще траплялися порушення в роботі РАЕС із вини персоналу — їх частка, щоправда, незначна і вони не були суттєвими. Ми їх проаналізували, зробили висновки. Загалом, ми витрачаємо значні кошти на підготовку, перепідготовку персоналу. Ми єдина АЕС в країні, де є своє ПТУ — тут готуємо ремонтників. А що стосується експлуатаційників, то вони в нас проходять курс навчання регулярно. Зазначу, що вперше на українських АЕС наші експлуатаційники освоїли симптомно-орієнтовані аварійні інструкції, розроблені Інститутом експлуатації ядерних установок США. Їх уже впровадили на всіх енергоблоках. Завдяки цим інструкціям у персоналу є чіткі вказівки, як однозначно діяти в нештатній ситуації.

— Пригадую, щоб провести їх валідацію, довелося кілька років тому удосконалити повномасштабний тренажер енергоблоків ВВЕР-440...

— А нещодавно ми провели ще ширшу його реконструкцію — за всіма міжнародними стандартами. Тут на тренажерному блочному щиті управління (точній копії, того, що діє на енергоблоках) є змога відпрацьовувати всі режими експлуатації.

— Розглядаєте його як навчальний засіб у програмі збереження ядерних знань, що її реалізовує на РАЕС, як і на інших атомних електростанціях світу, МАГАТЕ?

— Цілком! У нас працює робоча група у складі представників виробничо-технічної служби та служб якості, інформаційних технологій, відділу кадрів, які мають налагоджувати довгостроковий процес обміну професійними вміннями.

Передбачено створення методології, що допоможе фіксувати, нагромаджувати багаторічний досвід експлуатації та ремонту атомної електростанції і передавати його молодим інженерам. Ідеться також про нові форми наставництва, партнерство із вищими навчальними закладами, які готують фахівців для АЕС.

— Відомо, що диспетчерські обмеження для АЕС запроваджено тому, що надається змога більше працювати тепловим станціям. Чи не впливає це негативно на технологічний стан атомних енергоблоків, які змушені перебувати в, так би мовити, гарячому стані очікування?

— Кожен атомний енергоблок, згідно із проектом, розраховано на певну кількість зупинок і пусків в базовому номінальному режимі. Кожна ж вимушена зупинка може спричинити в майбутньому технічні неполадки. Але навіть нині в умовах диспетчерських обмежень потужності ми виконуємо передбачені проектом і законодавством регламенти безпеки й надійності. Сподіваюся, наступного року закінчать спорудження лінії електропередач від РАЕС до підстанції «Київська» і тоді буде змога передавати електроенергію від наших енергоблоків у центральну та східну частину України. Відтак, диспетчерські обмеження такою мірою, як нині, нас не стосуватимуться.

Архієпископ Іларіон, голова Синодального управління зовнішніх церковних зв'язків УПЦ КП

Спархії УПЦ КП за кордоном — це острови віри й України

Архіпастирські передвеликодні візити у країни Європейського Союзу з метою поглиблення діяльності парафій, які увійшли у створений 13 травня 2017 року Європейський Екзархат Української Православної Церкви Київського Патріархату, звершив Високопреосвященний Іларіон (у миру Дмитро Іванович Процик) — архієпископ Рівненський і Острозький, виконуючий обов'язки Екзарха Європи, голова Синодального управління зовнішніх церковних зв'язків УПЦ КП.

— Скажіть, будь ласка, створення Європейського Екзархату пов'язане з тим, що все більше наших громадян оселяється в західноєвропейських країнах?

— Справді, то одна з причин. Але соціальна база цього закладена кількома хвилями української еміграції ще у минулому столітті — тоді наші земляки були гнані з вітчизни війнами, несприйняттям експериментів радянської системи. Починаючи з початку 90-х років минулого століття, і особливо тепер, коли Україна отримала безвізовий режим із країнами Європейського Союзу, дуже багато українців виїжджає — одні залишаються там назавжди, інші перебувають тимчасово. Сьогодні численні представники української діаспори дали знати про свої релігійні потреби і виявили бажання бути парафіянами саме УПЦ Київського Патріархату. Нині у складі нашого Європейського Екзархату є 44 парафії: в Нідерландах — 2, Угорщині — 1, Італії — 8, Франції — 6, Швеції — 5, Німеччині — 6, Іспанії — 3, Португалії — 5, Чехії — 1, Великобританії — 1, Литві — 1, Фінляндії — 1, Австрії — 1, Словенії — 1, Греції — 1, Швейцарії — 1.

Наявність таких громад — то вагома передумова виникнення Екзархату Європи, яким Священний Синод УПЦ КП доручив мені опікуватися до того часу, поки буде постійний владика в Європі.

— Він проживатиме в одній із країн Європейського Союзу?

— Це залежатиме від обставин. Слід мати на увазі, що є відмінність між нашими парафіями за кордоном і в Україні. У нас тут майже кожна парафія має можливість одержати свого священника і в нього є всі умови, щоб займатися суто священничим служінням. А парафії за кордоном — не тільки в Європі, а й в Америці чи Австралії — ставлять певні виклики перед священниками. Адже там вони крім душпастирської діяльності змушені ще додатково десь заробляти. І наші священники не горді, а настільки смиренні, що не гребують цим. Вони можуть працювати там, де для них це можливо, щоб забезпечити себе, сім'ю, мати все необхідне для проведення церковної служби. Поки що ми не можемо утримувати в Європейському Екзархаті владика, тобто окремого архієрея, тому що це має бути його постійним місцем осідку — я не кажу про резиденцію, а бодай скромну квартиру. Де це буде, — не має значення. Все залежить від тенденції розширення громад нашої церкви, також від того, чи допомагатимуть нам, чи будуть перешкоджати.

— Невже хтось проявляє спротив процесу утвердження Екзархату УПЦ КП?

— На жаль, сьогодні ми не маємо особливого сприяння в розвитку українських парафій, подекуди зустрічаємо нерозуміння. Щоправда, не в усіх країнах. Хотілося б мати більшу підтримку нашої матері-церкви, якою є Вселенська Православна Церква. Також важливо, аби до всіх прийшло розуміння невідворотності процесів нашого європейського утвердження.

— Хто є священниками парафій за кордоном — прислані з України чи ті, хто вже певний час проживає там?

— Бувають різні випадки. Наприклад, священники, які емігрували і вже живуть тут довгий час. У якийсь період вони були вимушені заробляти іншими видами занять, а зараз одержали чи громадянство, чи офіційний дозвіл на працю. Такі звертаються до нашої церкви. Ми досліджуємо, якщо людина не втратила священничих навичок, є особою з гідною поведінкою, пройшла своєрідну переатестацію, склала всі іспити, то вона отримує від Святішого Патріарха дозвіл, благословення бути настоятелем

відповідної парафії. Буває таке, що певні громади самі звертаються до мене, як це було, наприклад, в Данії, Іспанії, і я, відповідно, підбираю кандидатів. Як правило, це нелегко...

— Чому?

— Тому що іноді неможливо одержати робочу візу, тоді ми виходимо з ситуації такими чином, що через кожні три місяці змінюємо священників (у відповідності з нормою перебування в країнах Європейського Союзу, яка стосується громадян України). Тоді виходить так, що два священники опікуються однією парафією.

— Знання іноземної мови обов'язкове?

— Звісно. Саме життя вимагає. Треба знати англійську мову, а ще краще, коли священник володіє мовою країни перебування.

— В академіях і семінаріях передбачена спеціальна підготовка для роботи за кордоном?

— Поки що ми не маємо потреби спеціально для Екзархату Європи готувати кадри, бо церква — одна що в Україні, що в інших країнах. Тому кандидатами в настоятелі за кордон може стати будь-який випускник навчальних закладів УПЦ КП.

— Екзархат Європи має свої храми?

— На жаль, не маємо жодного. Ми укладаємо угоди оренди чи співоренди з парафіями римо-католицькими або протестантськими — з останніми, наприклад, практикуємо таке у Німеччині чи Швейцарії. Віримо: активний ріст наших парафій стане запорукою того, що матимемо змогу будувати тут і свої церкви.

— Могли б релігійні громади самі це робити?

— То вже залежить від законодавства країн. Наприклад, у Римі побудувати практично неможливо. Можемо домовитися лише, щоб деяку частину храмів використовувати. Але є міста, де ще можна будувати, як у Португалії, Іспанії. Тут раз на п'ять — вісім років приймають спеціальний документ, який дозволяє виділяти двом — трьом релігійним громадам земельні ділянки. Мова йде, звичайно, не про гектари, а кілька соток землі, необхідних для розташування храму, який вміщуватиме 100–200 прихожан. Ми будемо використовувати і такі можливості.

— Цих проблем позбавлені парафії Української Греко-Католицької Церкви...

— Так. І вона має набагато більше парафій, але це пояснюється не тим, що там так багато греко-католиків, а тим, що УГКЦ є по суті філією Вселенської римо-католицької церкви. І для її вірян немає ніяких перешкод, вони можуть без проблем чи співслужити, чи орендувати будь-який католицький храм, тому у них є представництва у всіх європейських країнах і зокрема у всіх великих містах.

— Рішенням 13 травня було обумовлено створення і Всеросійського Екзархату. Очевидно, що й там священнослужителям нелегко...

— Так, але мушу зазначити, що Всеросійський Екзархат нашої церкви очолює дуже досвідчений, справжній подвижник, митрополит Білгородський і Обоянський Іоасаф, постійний член Священного Синоду Української Православної Церкви Київського Патріархату. Він є справжнім архієреєм.

— Чи виникають складнощі під час здійснення процедури реєстрації парафії за кордоном?

— Ми залучаємо наших юристів, які забезпечують процес правильної реєстрації з тим, щоб релігійна громада була повноцінною.

— Чи є тенденції до зростання кількості парафіян?

— Так, і є позитивні зрушення у подальшій консолідації наших парафіян. Ще недовго для багатьох наших українців за кордоном було байдуже, яку православну церкву відвідувати. А в останні роки, коли ми тут, в Україні, згуртувалася через важкі обставини війни, анексію Криму, самосвідомість українська викристалізувалася, люди почали чіткіше позиціонувати свою приналежність до української нації. Нині утвердилося розуміння того, що треба підтримувати свою — за суттю — українську церкву. І ось це ще одна глибока причина, чому в Європі почали активно утворюватися українські парафії.

— Яка найпотужніша з них?

— Я не дозволю собі цього сказати, бо кожна парафія — то своєрідний острів віри й українства. Із приємністю відзначаю, що всі наші релігійні громади за кордоном складаються зі свідомих парафіян, справжніх патріотів, які теж подекуди зазнають певних утисків, випробувань, але вони не бояться, готові йти до кінця, відстоюють своє право розвивати нашу церкву...

— ...бо з'явилася, так би мовити, пропозиція, поле для діяльності...

— Так-так. Поки не було війни, цих жахів, поки не було подвигу Героїв Небесної сотні, люди мало над цим міркували, вони задумувалися насамперед про заробіток. Ми сьогодні всі зрозуміли, мало мати лише економіку, треба, щоб в Україні була тверда ідеологія, щоб самосвідомість людини, якщо ти українець, була українською. Цих проблем нема сьогодні у країнах сталої демократії. Запитайте їхніх громадян, що для них їхня держава. Та вони готові за неї життя віддати. За останні роки з часу Майдану Гідності наче прокинулася в нашій крові свідомість наших пращурів — козаків, яка трохи дрімала, тому ми віримо, що не буде повернення країни назад чи то до радянської системи, чи до якогось гніту чужоземного, бо ми на сто відсотків відчули смак справжньої свободи. Я як український архієрей абсолютно переконаний, що Україна відбулася, наша держава вже нікуди не зникне. А це означає, що буде й українська церква. І навіть теперішній великий поділ на Київський і Московський патріархати все одно закінчиться об'єднанням. Якщо хоче бути в Україні російська церква, тоді, будь ласка, нехай вона себе називає — Російська православна церква в Україні, і її віряни хай так себе й ідентифікують. А якщо ти хочеш українську церкву, тоді ти стаєш парафіяником церкви, яка має свій головний престол у Києві, а не в Москві.

— Вам доводиться очолювати Божественні літургії за кордоном. Чи відрізняються вони від тих, які звершуєте вдома?

— Духовні емоції всюди однакові, тому що літургія — це є особливе божественне співслужіння людини з Богом або Бога з людиною. Єдиним додатковим фактором там є те, що коли у будь-якій країні починаєш виголошувати молитву українською мовою, одразу помічаєш сльози в очах людей. Я розумію їх, вони, очевидно, не мали можливості послухати богослужіння рідною мовою. І це обов'язково торкає серце і душу. Після служби ми з парафіянами завжди робимо спільне фото на пам'ять. Нам раніше закидали наші недоброзичливці, мовляв, що ми «роздуваємо» активність за кордоном, мовляв, нічого там ще немає. Та ось ці світлини з багатьох країн засвідчують:

є Київський Патріархат у Європі! Та й інше очевидне — наша архієрейська активність: беремо участь у наукових симпозиумах, відвідуємо культурно-освітні центри, школи, де навчаються українці, вручаємо богослужбові нагороди, Архієрейські благословенні грамоти особам, які доклали зусиль для розвитку наших громад.

— Численні публікації на сайті Синодального управління зовнішніх церковних зв'язків УПЦ КП це засвідчують: країни Скандинавії, Італія, Іспанія, Португалія, Франція, Бельгія, Голландія та інші, де вам довелося проводити службу. Помічаєш на фото, зокрема, що парафіяни одягнуті у вишиванки...

— Найкращий метод виявити українців за кордоном: замість сорочки одягни вишиванку. І ти не пройдеш спокійно. Обов'язково тобі зустрінеться хтось із земляків, які заговорять. А під час служби оте вишиване море, яке бачиш перед собою, захоплює.

Звісно, наші відвідини парафій не обмежуються звершенням чину Божественної літургії. Завжди маю зустрічі з представниками органів влади, під час яких ведемо мову про інтеграцію наших громад у релігійне місцеве життя.

— Чи готова церква до викликів, які постають у вигляді малих і великих організаційних проблем за кордоном?

— Церква ніколи не мала легких шляхів. Завжди були перешкоди, проблеми. І вони не зникнуть. Сам Спаситель стверджував, що поки існуватиме церква, диявол буде з нею боротися. І сказав Господь й інше, перебуваючи у землі Кесарії, звернувшись до Петра: «І кажу Я тобі, що ти скеля, і на скелі оцій побудую Я Церкву Свою, — і ворота пекельні не здолають її». (Євангелія від Матфея 16:13–19). Тому ми труднощів не боїмося. Я глибоко переконаний, чим більше буде вирішуватися у нас питань в Україні, чим швидше завершиться процес об'єднання в єдину православну церкву, тоді нам буде легше розвивати діяльність за кордоном.

— Гадаю, що це може відбутися і при належній підтримці світських українських інституцій...

— Звичайно, дуже багато залежить від нашого дипломатичного корпусу. Якщо посол займає справжню українську позицію, то він може вирішувати позитивно питання і для української громади.

— Як сприймають Екзархат Європи УПЦ КП зарубіжні інституції?

— По-різному буває. Я побував у багатьох парламентах Європи, у Європарламенті, Раді Європи. Намагаюся скористатися всіма можливостями для донесення нашої позиції стосовно розвитку Екзархату. Але буває, що нам не радять, наприклад, іти на якусь зустріч. У сучасній Європі, де з'являється представник Київського Патріархату, — чи це європейські структури, чи міжнародні церковні організації, — то, з одного боку, вони раді, а, з іншого, чудово розуміють, що ми їм завдаємо багато клопоту. Російська церква має дуже потужне лобі у Всесвітній раді церков, і до сих пір ми не можемо наблизитися до цієї структури, тому що РПЦ створює багато перешкод. Є інша організація — Конференція європейських церков. Ми майже завершили процес входження у неї, наша церква мала стати повноцінним її учасником. Але коли ми виконали всі умови, то нам в останній момент відмовили, делікатно сказавши, що нібито питання «на розгляді»... Його можуть «розглядати» не один рік, а може, й не один десяток років. Ми розуміємо, хто за цим стоїть.

Правда, у нас є при європейських інституціях постійний представник — архієпископ Чернігівський і Ніжинський владика Євстратій, який виконує значний обсяг роботи щодо входження нашої церкви у європейський контекст.

— Задовольняють вас контакти із церквами інших конфесій?

— Зовнішня діяльність УПЦ КП поділяється на два напрямки — співпраця із православними конфесіями, православними церквами, в першу чергу помісними, по-друге, стосунки з іншими конфесіями — іудеями, мусульманами. Завдяки старанням Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета сьогодні маємо великий авторитет серед усіх церков — і православних, й інославних. Нашого патріарха знають уже давно, ще з часів, коли він був майже першою особою в Російській православній церкві. Всі чудово пам'ятаємо часи, коли патріархом був Пімен, який через поважний вік не міг багато їздити в різні країни, тому налагоджував зв'язки з іншими церквами тодішній митрополит Філарет. Ось чому за короткий період він відвідав більше 100 країн світу. Саме він був біля витоків Конференції європейських церков і Всесвітньої ради церков. Згадаймо, що ці дві організації відіграли велику роль у завершенні «холодної війни» між Радянським Союзом і США, бо одному Богу відомо, чим вона могла закінчитися...

Завдяки потужному авторитету нашого патріарха Українську Православну Церкву Київського Патріархату знають у світі. Але належна взаємна співпраця сьогодні ускладнюється, бо Вселенський патріарх офіційно уникає спілкування з нами, адже Російська церква погрожує, що вона розколе вселенський трон. Так само остерігаються й інші помісні церкви. Але неофіційне спілкування ми маємо сьогодні з кожною помісною православною церквою. З інославними нам набагато легше, в нас є стосунки майже з усіма традиційними конфесіями світу.

— А чи не йдеться про те, щоб парафії Екзархату України утворити і, наприклад, у Польщі?

— Це залежатиме від певних обставин. На сьогоднішній день у Польщі дуже потужно розвивається православна церква — вона не підпорядковується Москві, а лише Вселенському патріархату. Завдяки порозумінню з нею на польській території, прилеглій до України, звершується богослужіння польською і українською мовами, і наші парафіяни не відчують незручностей.

— Владико, у ці дні християнський люд наvertsа свої погляди до світлого Воскресіння Христового. Які у вас відчуття виникають, коли відвідуєте Єрусалим — місце, де Ісус страждав, був похований і воскрес із мертвих?

— Там мене переповнює особливе піднесення духу. Зрештою, не має значення, хто ти, що прийшов сюди, — чи звичайний мирянин, чи священник. Місця, які пов'язані з засновником християнства Господом нашим Ісусом Христом, нагадують нам, що кожен із нас має пройти шляхом терпіння та скорбот, шляхом несення свого життєвого хреста. Мене тут охоплює розчулення, особливо біля Голгофи, біля Гробу Господнього. Можеш згадати тут такі гріхи, які ти давно забув, бо чим більше людина згадує гріхів і у них по-справжньому кається, то тим досконаліше відбувається очищення духовної природи, і ти таким чином себе ще краще готуєш до майбутнього царства небесного.

Лесина пісня, вишита серцем

Унікальну рукотворну книгу «Лісова пісня» із 68 560 вишитих літер на 48 сторінках презентували на Рівненщині

Член Національної спілки письменників України, лауреатка літературної премії імені Уласа Самчука, авторка дитячих книг, майстер народної творчості Олена Медведєва вишила повний текст драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки на 48 полотняних сторінках розміром 60 x 42 см.

Це її подарунок до 150-річчя з дня народження великої поетеси.

Раніше вона вишила повністю у такому ж форматі чотири Євангелія — від Івана, від Марка, від Луки та від Матвія, збірки поезій Івана Франка «Народна пісня» та Ліни Костенко «Я поцілую мальву у щоку», а також «Кобзар» Тараса Шевченка 1840 р. У її доробку також «Ода молодості» Адама Міцкевича польською мовою, та «Біблія» англійською (обидві формату А-5).

Вигляд фоліантів цим вишитим книгам надають палітурки, обтягнуті шкірою. Кожне Євангеліє вміщене у спеціальний дерев'яний футляр, оздоблений художньою різьбою.

Майстриня також вишила за міжнародним стандартом мініатюрні книги розміром 9 x 8 см — у них є уривки з творів Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка та з роману «Волинь» Уласа Самчука.

Із роботою «Євангеліє від Матвія» Олена Медведєва увійшла до Книги рекордів України.

Кореспондент Укрінформу розпитав майстриню, як вона вишивала «Лісову пісню».

МЕНІ БУЛО ЗА ЧЕСТЬ ВИШИТИ ЛЕСИНОЮ ГОЛКОЮ

— Очевидно, що із «Лісовою піснею» ви ознайомилися ще у шкільні роки...

— Саме так. Але тоді мені більше імпонувала казка Лесі Українки «Біда навчить». Це був перший Лесин твір, який я прочитала. Потім постійно перечитувала «Метелика», «Лелію», «Чашку». Згодом закохалася у «Сліпця». І це кохання на все життя. До «Лісової пісні» я доростала поступово, як і до «Одержимої», «Міста смутку», «Трьох хвилин».

Я розглядаю вишитий фоліант, мені цікаво, чому майстриня вирішила обрати для вишивання текст саме із видання «Лісової пісні» 1914 року? Олена Медведєва нагадує, що Лесина драма-феєрія була написана влітку 1911 року, в так званий грузинський період поетеси, і публікувалася частинами. Лише в січні 1914 року «Лісова пісня» побачила світ окремим виданням. Отже, саме в цьому році вона була цілісно надрукована. Тож первісток вишитий, за словами майстрині, мав бути схожий на первістка друкованого. Все закономірно.

Але, щоб вишивати такі великі тексти, потрібна певна сміливість. Запитую, чи не виникало думки, що треба вишити скорочений варіант «Лісової пісні»?

— Мені не було страшно перед таким обсягом роботи. Вважаю, що вишити повне видання — це зберегти цілісність твору, його самобутність, незрівнянну красу, сам Лесин задум. Це ніби проспівати пісню від початку до кінця і ніде не сфальшивити, і не вкоротити її через те, що якийсь момент цього музичного твору тобі не вдається.

Коли б я неправильно підбрала шрифт і внаслідок цього таке вишите видання складалося б із двох чи трьох томів, навіть тоді б його не скорочувала, незважаючи на матеріальні витрати.

Майстриня розповідає, а я згадую попередні наші розмови. Тоді, вишиваючи «Кобзар», Олена Медведєва стояла перед дилемою: який обрис повинні мати вишиті букви? Але сьогодні вона є авторкою трьох гарнітур вишитих шрифтів, тож до «Лісової пісні» вже, мабуть, приступала впевнено. Втім, виявляється, насправді було зовсім не так.

— Ні, я вагалася у виборі висоти і ширини літер. Ніхто і ніщо (навіть всезнаючий Google чи комп'ютер) не могли мені допомогти у цьому. Адже все потрібно було робити у реальному форматі. Для вишивання використала нитки DMC французького виробництва діаметром 1 міліметр, букви всі — прописні, висотою 5 міліметрів. Коли вишила половину твору, то зрозуміла, що рішення було ухвалене правильне. Книга вмістилася в один том. Цей факт приймаю як подарунок Бога. Як, власне, і цю можливість — вишити увесь твір. А щодо назв авторки і твору, то вони вишиті за прообразом гарнітури у друкованому виданні 1914 року.

— Ви вишивали новою голкою чи тою, що й попередні свої книги?

— Тема голки для мене сакральна. Це не просто інструмент у моїй роботі, вона авторка і виконавиця дива. Як пензель для художника, так голка в моїх руках виконує роль путівника й помічника, супроводжує всілякими манівцями протягом всенської роботи. Вона — наче моя колега.

«Лісова пісня» вишивалася голкою, яка «брала участь» у гаптуванні всіх попередніх полотняних книг. Її неможливо замінити чи відмовитися від неї. Вона не має відпустки і не йтиме на пенсію, у цьому я переконана. Бо це — серце моїх рук.

— Що відчували, коли в Колодяжному, в Лесиному будиночку біля фортепіано тримали голку, якою вишивала Леся?

— Щодо голки родини Косачів... Можу сказати, що вона досить тендітна. Тоненька така, гостра. Коли діставала її з гольника, то здавалося, ніби торкаюся історії руками. Трепет, тривога, хвилювання, захват, ніжність... Мені було за честь вишити Лесиною голкою кілька її слів у «Лісовій пісні». Це для мене епохальна подія, якесь Боже провидіння, і невидима присутність поетки у цій роботі...

Коли доторкнулася до клавіш її унікального французького фортепіано відомої у всьому світі фірми «Ignace Pleyel», згадала Лесин вірш «До мого фортепіано»:

*Мій друже! Ті хвилиноньки ясні,
Я при тобі найбільше мала їх,
Твої кохані струни голоснії
Будили зграї красних мрій моїх.*

ВОЛИНСЬКИЙ ЛЬОН, МАМИН ОРНАМЕНТ

Звертаю увагу на полотно, вибране для вишиваних сторінок.

— Для вишивання Лесиної вишуканої поезії я свідомо придбала тканину волинського виробника. Це льон сірого кольору. Полотно виткане спеціально для вишивання хрестиком. Така структура полотна допомагає мені витримувати цю рівну лінію рядків, коли вишиваю тексти технікою «стебнівка», — каже майстриня.

А для сторінок й обрамлення обкладинки вишивальниця взяла за зразок орнамент із колекції Олени Пчілки.

— Вибираючи візерунок № 295 із альбому Олени Пчілки «Український народний орнамент. Вишивки, тканини, писанки» (факсимільне видання 2010 року), бачила свій майбутній фоліант тандемом — обіймаючи матері й доньки. Хотілося, щоб вони були удвох серед нас у вишиваній книзі й після того, як відійшли у засвіти...

Тим більше, що саме цей візерунок обрамлював обкладинку вже згаданого альбому — його першого, 1876 року видання. Отже, я сприйняла цей факт як натяк, підказку для своєї книги. «Треба добре знати народ, аби змогти прозирнути його душу», — так вважала Олена Пчілка, і її альбом — це намір саме задля розширення знань про український народ.

Взятий мною орнамент, як і всі представлені у її альбомі, походить із тодішнього Новоград-Волинського повіту — нині однойменний район Житомирської області. «Весь вміщений тут матеріал зібраний мною на Волині. Ця обставина додасть йому, очевидно, характеру винятковості», — зазначила Олена Пчілка у передмові. У той же час вона аргументовано пояснює, що ця орнаментика уособлює в собі загальноукраїнський тип, обстоює своє твердження про оригінальність і ніяку не запозиченість українських орнаментів.

Однак на основі глибокого вивчення, наукового порівняльного аналізу Олена Пчілка підкреслює, що українська вишивка багатша і розмаїтіша за «великоруську» і не опольщена. Вона стверджувала, що «...великоруська орнаментика, маючи кілька точок дотику з українською, ...настільки відхилилася вбік, що (відрізняючись до того ж розфарбуванням), утворила між собою й українською орнаментикою саме цілу прірву. Я не буду вдаватися у причини цього явища; дуже може бути, що п. Стасов (російський етнограф — *Авт.*) правий, вважаючи великоруську орнаментіку тільки відголоском азійської і візантійської...».

Орнамент промовляє голосом тієї епохи, у якій він творився. У ньому заховалася доля людини, яка його вперше вишила на полотні, й про яку ми ніколи нічого не довідаємося.

Нещодавно гортала сторінки Пчілчиного альбому. І раптом помітила, що на 26 листку, поруч із взірцем, що вишитий на Лесиній книжці-фоліанті, у верхньому лівому кутку зображений візерунок, який я відтворила на своїх новорічних ялинкових іграшках десять років тому, і кожного Різдва ними прикрашала зелену красуню у своєму домі...

Крім орнаменту, мені цікаво щось дізнатися і про кольори, один із них — традиційний червоний, такий же обрала майстриня і для обкладинки свого фоліанту. Чи випадково і чому саме червоний?

— Спершу думала про зелений колір обкладинки, адже це «Лісова пісня». Згодом зрозуміла, що потрібно набратися хоробрості й поламати правила стереотипу — у відповідності з Лесиною харизмою й навіть деякою екстравагантністю. Червоного кольору багато у «Лісовій пісні» — у кількох її героїв у одязі є елементи, забарвлені ним. Червоний — колір кохання, вогню, індивідуальності.

Коли фоліант вже був повністю готовий, якось побачила друковану «Лісову пісню» в червоній обкладинці, тоді зовсім заспокоїлася: ще є на світі «інакомислячі» видавці. Зрозуміла, що рішення було ухвалене правильне.

ЛЕСИНА ПОЕЗІЯ ТКАЛАСЯ ІЗ ЯСНИХ БАРВ

— Вишиваючи, ви промовляєте подумки кожную букву, кожне слово. Що у лексиці «Лісової пісні» вас вразило? І ще — у вишитій вами Лесиній книзі є ілюстрації, розкажіть про них.

— Стосовно промовляння кожної літери подумки, то це я робила не один раз, адже її вишиваєш не за одну секунду. Мабуть, тому я не тільки розмовляю, думаю, мовчу, вишиваю українською, а й дивлюся нею на світ...

Залюбила, заколисала, зачарувала, приговорила мене народнорозмовна лексика «Лісової пісні», її прекрасні діалекти, архаїзми. Вони наче взяли на себе роль забарвити рядки цієї поезії у незвичні нам, жителям XXI сторіччя, кольори.

Таке враження, ніби Леся розшукала у сховку вічності давню-предавню чарівну палітру, на якій дивом збереглися незвичайні фарби. Ось цим скарбом вона й розмальовувала лісове полотно в золоте сяйво.

Словосполучення «Не руш!», яким зверталася Мавка до Перелесника, я стала вживати у своєму сучасному мовленні до онука. І він, будучи іноземцем за походженням, розуміє це прохання. Або розмовний прислівник «по-наськи», тобто «по-нашому» — родом із волинського села — звучить досить мило. Його я теж вживаю. Та й десятки інших лексичних перлин збагатили мене, додали колориту моєму мовленню.

Колись Олесь Гончар казав, що Лесина поезія ткалася із ясних барв народних говірок. І в цьому краса її мовної тканини. То як її було не перенести на сучасне полотно?

Леся Українка у листі до Агатангела Кримського 14 жовтня 1911 року зазначала, що на честь волинських лісів написала драму-феєрію — мала на увазі «Лісову пісню». Вона була закохана в цю красу і сумувала за нею, як за дорогою серцю людиною. А скільки разів вона писала про це у листах своїм рідним! І з якою любов'ю вона це робила! Саме туга за Волинню та її лісами стала імпульсом до створення драми-феєреї, в основу якої лягла трагічна доля стосунків людини із природою.

Леся — художниця в слові та музиці, у любові та людяності... Все це відчутно в її своєрідних етюдах про природу в «Лісовій пісні». Цю казку поліського лісу надзвичайно наочно передають відомі ілюстрації до «Лісової пісні» видатної української художниці Софії Караффи-Корбут, яка їх створила до 125-річчя від дня народження Лесі Українки.

Репродукції робіт Софії Караффи-Корбут уперше я побачила в книзі «Лісова пісня» видавництва «Місіонер» у 2000-х роках. Пригадую своє зачудування. Тримаю в руках це нетипового розміру видання, гортаю — і не можу намиливатися. Такі вони оригінальні, повітряні, не схожі на інші ці ілюстрації. Обличчя Мавки та Лукаша — живі,

чуттєві. А які промовисті їхні очі! Вони дивляться в душу одне одному і розмовляють мовчанням.

Оригінали ж робіт пані Софії (а їх досить багато — тридцять шість) вперше побачила кілька років тому в Колодяжненському літературному меморіальному музеї на Волині. Це було справжнє позитивне заціпеніння. Дивилася і слухала цю красу, ніби вперше читала «Лісову пісню» по складах. Одухотворені образи говорили голосом кохання, туги, болю... Стильно, оригінально, графічно-тонко, з проживанням долі натягнутого колоса в руках Мавки поруч із лезом серпа і найвищої ноти Лукашевої сопілки...

Авторка присвятила їм п'ять років щоденної праці й закінчила роботу над шедеврами за два роки до смерті. Я обрала їх тому, що вони мене вразили своєю душею. Але ці малюнки у моїй книзі представлені у вигляді ручного розпису в техніці шовкографії. А допомогла мені у цьому рівненська художниця Наталія Серветник.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА НОСИЛА «ЛІСОВУ ПІСНЮ» ПІД СЕРЦЕМ

Олена Медведєва каже, що складові її майстерності у цій роботі — то любов, терпіння і час. Леся Українка зазначала у листі до сестри Ольги 27 жовтня 1911 року, що писала «Лісову пісню» упродовж 10–12 днів, «...і не писати ніяк не могла, бо такий уже був непереможний настрій». Майстриня вишивала її значно довше. Олена переконана, що мистецтво має бути настояєне на часі. Вишите рідне слово на українському полотні, старовинна орнаментика сучасними нитками, палітурка. Адже не досить було вишити драму-феєрію, треба було надати їй форму сторінок, наклеївши на картон полотно із вишитими рядками, оздобити обкладинкою, кутниками, псевдобинтами, закладкою. Лише при наявності цих складових вишита книга вважається книгою. У цій справі майстрині допомагає син Андрій.

— Леся Українка носила «Лісову пісню» під серцем, як носить матір своє дитятко. Написала майже в маренні, як власне, й «Одержиму». Очевидно, її всі образи квапили, кликали, не давали спокою, а відчуття і розуміння фіналу спонукало її швидше завершити, і вона це все робила на одному подиху, бо визріло давно. Вона писала у листі із грузинського міста Хоні до матері 20 грудня 1911 року: «Видно, вже треба було мені її колись написати, а тепер чомусь прийшов «слухний час» — я й сама не збагну чому».

Народилася ж ця дитина за два роки до того, як Леся зібралася у засвіти. Народилася, щоб стати вічною.

Я ж вишивала цю книгу протягом двох довгих щасливих років. У мене в цей час народився другий онук Даніель, і було написано кілька творів для дітей...

А ще майстриня розповідає, що під час вишивання вона слухала не музику, а саме слово — твори Лесі Українки. Олена Медведєва каже, що Лесина Мавка для неї — це «вічність у коханні й кохання у вічності — воно не від світу цього».

— Це інопланетне дитинча, зіткане з любові, яке з'явилося поза людськими часом і правилами. Стосовно себе можу сказати словами Лесі Українки про Мавку: «Зачарував мене сей образ на весь вік» (із листа Лесі Українки до матері 2 січня 1912 року).

Нещодавно я видала книгу для дітей «Крамниця часу». У цій казковій історії маленька білява Мавка купує у крамаря Юліана весь сьогоднішній час для розквітлої у лісі папороті... Підозрюю, що мавки до письменників приходять із різною метою.

ЩО СКАЗАЛА БИ ОЛЕНА ПЧІЛКА?

Мене весь час, поки спілкувався з Оленою Медведєвою, цікавило, що ж би то сказала матір Лесі Українки — Олена Пчілка, побачивши отаку вишиту «Лісову пісню»? Насамкінець не втримався і запропонував порозмірковувати про це.

— Думаю, я отримала б достатньо запитань від пані Олени... про якість полотна, як виконані хрестики, який вигляд має виворіт роботи. Адже у майстринь існує неписане правило: «Зовнішній вигляд вишивається для людей, а зворотній бік — для Бога». Чи грамотно вишитий текст, чи виправлені всі помилки? Фантазувати можна багато, бо це б запитувала фахівчиня...

Відомий факт, що у віці шести років Лариса Косач передала сім'ї свого дядька Михайла Драгоманова, котра мешкала тоді у Болгарії, подарунок. Це була сорочка, яку вона вишила власними руками. Людмила Драгоманова, її тітка, вкрай подивована гарною роботою маленької дівчинки, запитувала: «Як можна так вишивати?»

Виявляється, можна. Лесею Українку все життя цікавило мистецтво її народу, зокрема того краю, де вона народилася і виросла. Вона завжди вважала себе волинянкою і була переконана, що нічого кращого за Волинь не існує.

Леся справді гарно вишивала. Мені пощастило на власні очі побачити її вишиваний рушник, який вона привезла колись до Канева на могилу Тараса Шевченка. Філігранна робота! А вишивати Лесею навчила матір, як і інших своїх доньок. І вона була вимогливою й до цього їхнього заняття.

Тому вважаю, що моя робота була б ретельно оглянута та критично оцінена Оленою Пчілкою...

А у відповідь на питання про те, що ж таки спонукало майстриню вишити цей твір і чи довго визрівав задум, Олена Медведєва зізнається, що плекала його крізь усі роки попередніх своїх вишиваних книг.

— Задум щодо «Лісової пісні» Леся плекала чи не все життя. Як довго виношувала я свій? Довго. Це моя відповідь мистецтвом на мистецтво. Це любов до Лесиних творів з доброї волі, а не з примусу. Я лише собі уявила, як вона, нездужаючи тілесно, перемогла весь біль, дискомфорт свого стану і — творила «Лісову пісню». У вже згаданому листі до сестри Ольги вона писала, що після завершення драми-феєрії «...була хвора і досить довго «приходила до пам'яті».

— Чи емоційно люди реагують на цей фоліант?

— Народний художник України Іван Марчук, торкнувшись до сторінок цієї книги, запитав після паузи: «І це ви своїми руками?» Так от, перше враження у людей поєднане зі здивуванням: як таке можна зробити, вишити?! А потім їх цікавить, чи тут лише уривок, чи повний текст, а скільки часу потратила мисткиня на вишивання... Після цього, ще не вірячи своїм очам, починають додивлятися до букв, чомусь значна більшість людей вголос читають і кажуть потім, що таке проказування у них виходить мимохіть... «Лісова пісня» зачаровує!

Та найвідвертіше реагують діти. Їхній подив: «Як це? Такого не може бути!» — вкотре переконує мене в тому, що у житті може бути все.

Уроки «Фукусіми-1» враховано під час модернізації Хмельницької АЕС

Уроки аварії на японській атомній електростанції «Фукусіма-1» враховано у програмі модернізації систем безпеки, яку реалізовує персонал Хмельницької АЕС.

Про це, а також про сучасні підходи до модернізації ХАЕС, які гарантують надійність за світовими стандартами, розповів Укрінформу генеральний директор станції Микола Панащенко.

— Недавно ви приймали японських журналістів, які цікавилися, чи врахували на ХАЕС уроки «Фукусіми»...

— Так. Ми врахували. Деталізуючи, скажу, що проведено велику роботу, пов'язану з оцінкою стану наших енергоблоків. Рада Національної безпеки і оборони України, Держатоатомрегулювання поставили перед атомниками завдання провести позачергову цільову переоцінку безпеки (на Заході це називають «стрес-тести»). Цю роботу на Хмельницькій АЕС, як і на інших атомних електростанціях України, виконали в листопаді 2011 року. Були розглянуті ймовірні природні впливи на атомну станцію — включно екстремальні: вітрові навантаження і смерчі, температури, опади, зокрема сніг, лісові пожежі, зовнішня ударна хвиля, землетрус. Ми встановили, що такі обставини радикально не можуть впливати на безпеку станції, тому тут не вимагається якихось додаткових значних переробок.

За результатами аналізу з'ясували, що необхідно, зокрема, додатково оснастити енергоблоки мобільними дизельними електростанціями з метою відновлення живлення на важливих системах і обладнанні, мобільними насосними установками для того, щоб виконувати підживлення парогенераторів, охолоджувати перший контур і підживлювати системи охолодження басейну витримки з відпрацьованим ядерним паливом.

Зараз у нас настав етап впровадження заходів, які випливають із результатів аналізу. Вони увійшли в Комплексну (зведену) програму підвищення безпеки атомних електростанцій, схвалену Кабінетом Міністрів України. Ми склали відповідні графіки і вже почали їх виконувати. У нас заплановано однакові заходи з іншими АЕС України, тому що маємо такі ж енергоблоки. Проте для ХАЕС необхідно розробити ще додаткові заходи проти ймовірного виносу смерчем води із бризкальних басейнів.

— Ви сподіваєтеся на вітчизняні технології?

— Звичайно. Адже ми вже маємо, наприклад, на енергоблоці №2 антисейсмічну апаратуру для попередження про землетрус — вона виготовлена на кіровоградському підприємстві «Радій» і здатна оперативно видавати сигнал про коливання земної кори, викликане наближенням хвилі землетрусу чи цунамі, та при підвищенні амплітуди таких коливань до небезпечної величини приводити в дію автоматизований аварійний захист реактора.

У нас значна частина експлуатованого обладнання автоматизованої системи управління технологічними процесами випущена вітчизняними підприємствами.

Воно створене за найновішими технологіями на сучасних елементних базах, має високу точність регулювання і не тільки не поступаються зарубіжним зразкам, а за багатьма властивостями навіть перевершує їх.

— Минулої суботи колектив ХАЕС відзначив 25-ліття пуску Хмельницької АЕС. На нинішньому тижні минає 8 років, відколи ви стали її генеральним директором. Саме під вашим керівництвом було втілено низку програм з модернізації. Які, зокрема, дефіцити безпеки за «Зеленою книгою» МАГАТЕ ліквідовано впродовж останнього часу?

— Виконано роботи, пов'язані з підвищенням безпеки, модернізацією, реконструкцією — в цілому реалізували, починаючи із 2005 року, 343 проєкти. На це витрачено 1, 143 мільярда гривень. Найбільші об'єми здійснено за програмою підвищення безпеки після пуску другого енергоблока. Це 80 заходів, які охоплювали всі напрямки, всі дефіцити безпеки, що витікають із «Зеленої книги» МАГАТЕ для реакторів В 320. За 4 роки крок за кроком, поетапно під час планових попереджувальних ремонтів реалізували програму у повному обсязі, надали звіти регулюючому органу.

Ми відзвітували і перед відповідними структурами Європейського союзу, адже це були в основному кошти Євробанку, Єврокомісії. Загальновизнано, що втілений у нас проєкт є найвдалішим проєктом Єврокомісії в Україні.

Реалізовано заходи, які впливають найбільше на безпеку. Наприклад, замінили такі важливі вузли, як запобіжні клапани компенсатора тиску і атестували їх на здатність пропуску пароводяної суміші. Отже, зараз стало можливим управляти ймовірною важкою аварією з реалізацією функції «скидання — підживлення». Замінено запобіжні клапани парогенераторів новими — це достатньо стійкі системи і вони зарекомендували себе як надійні механізми.

Виконано великий проєкт, що стосується оцінки крихкої міцності корпусів реакторів. У нас зараз є системи, що дозволяють вести контроль металу корпусу реактора зсередини мачтовими маніпуляторами, застосовувати вихорострумові методи контролю. Ми виконали також комплексну програму атестації цієї системи і готові її застосувати.

Важливо, що при цьому головним пріоритетом є безпека людей. У нас діє принцип ALARA (скорочено від англійського «As Low As Reasonably Achievable»), який передбачає створення таких умов на об'єкті з ядерного виробництва електроенергії, щоб доза опромінення персоналу була настільки низькою, наскільки максимально можливо.

За двадцятип'ятирічну історію експлуатації Хмельницької АЕС не зафіксовано перевищення встановленого ліміту опромінення людей, випадків професійних захворювань, викликаних опроміненням, а фактичні газоаерозольні викиди в атмосферу не перевищують 0,1 відсотка від встановлених допустимих значень.

Загалом, кожний період історії Хмельницької АЕС позначений творчим підходом до удосконалення, переживанням людей за справу. Тому і є плоди — надійність, висока культура експлуатації. Це відзначено міжнародними експертами — членами місії МАГАТЕ, Всесвітньої асоціації операторів атомних електростанцій.

— Із вступом у дію закону про будівництво двох енергоблоків ХАЕС розпочалися роботи, пов'язані з виготовленням проєкту. Чи будуть враховані у ньому всі модернізаційні поліпшення, реалізовані раніше на енергоблоках?

— Технічне завдання на проєкт вже створюється і в ньому закладена вимога, щоб всі заходи, які ми впроваджували, ввійшли у проєктне рішення. Цим проєктом передбачено додаткові системи безпеки, які збільшують, так би мовити, живучість енергоблоків. Тут буде система пасивного відведення тепла чотирма каналами. Взагалі достатньо два, наявність ще двох означає, що буде стовідсоткове резервування цієї функції. Дієздатність такої схеми вже випробувано на атомній станції Кадам-Кулам в Індії. Якби такі системи були на «Фукусімі-1», там би не сталося катастрофи. Навіть якщо немає управляючих сигналів, електропостачання, відсутній вплив персоналу, то ці системи здатні відводити тепло стільки часу, скільки потрібно — і за умов, коли перший контур цілий, і коли він зруйнований.

Вихідною базою для проєктування третього і четвертого енергоблоків ХАЕС будуть також результати обстежень їх існуючих конструкцій і дані про вже виконані відновлювально-консерваційні роботи.

— Обладнання яких виробників буде встановлене на третьому і четвертому енергоблоках?

— Досягнуто домовленості, що Україна замовлятиме лише те обладнання, яке в нас не випускають. Все інше, зокрема насоси, арматуру, системи управління, турбіну виготовлятимуть українські підприємства. Турбіна буде харківська, тихохідна, вона дає 1500 обертів за хвилину, має запас потужності 1200 мегават.

— Через п'ять років нинішній перший енергоблок вичерпає, згідно з проєктом, свій ресурс. Якою буде його доля?

— Продовження ресурсу — це завдання державного рівня. Воно впливає із вітчизняної стратегії розвитку паливно-енергетичного комплексу, якою передбачено продовження строків експлуатації діючих енергоблоків ще мінімум на 15 років. НАЕК «Енергоатом» реалізує відповідну програму, за якою ведуться роботи і в нас.

Ми, зокрема, склали графік підготовчих робіт, пов'язаних із обстеженням корпусу реактора, поступово замінюємо обладнання. Будуть встановлені нові приводи виробництва чеської фірми «Шкода» в органах регулювання (мають ресурс 30 років). Оцінюємо залишковий ресурс тих вузлів механізмів, замінити які неможливо — корпус реактора, головний циркуляційний насос. Стосовно парогенераторів, то проблем немає. Завдяки тому, що ХАЕС працює у сприятливих умовах водно-хімічного режиму, наші парогенератори перебувають у хорошому стані — в них мала кількість заглушених трубок. Для їх діагностики застосуємо вихорострумний метод контролю. В подальшому використаємо досвід ЗАЕС, ПУАЕС, які раніше за нас продовжуватимуть ресурс.

Знаю, що і на цьому напрямку колектив досягне успіху. Адже за 25 років сформовано культуру безпеки, запроваджено передові технологічні методики виробництва на обох енергоблоках, посилено ефективні модернізаційні впливи. Це передумови майбутньої досконалості. А ще її запорукою є те, що в нас якісні кадри, що наша молодь — з блиском в очах, вона хоче працювати і випробувати себе, обіргати експлуатаційні професійні цінності Хмельницької АЕС. Я переконаний: надійність станції вони забезпечуватимуть так само талановито, як і їх попередники, котрі створили наш подільський енерговелет.

Роман Лубківський, поет

Пересопницьке Євангеліє після інавгурації Кравчука зникло із зали

Зустрітися з лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка, поетом Романом Лубківським випало на Рівненщині, в краю, який є батьківщиною Пересопницького Євангелія. А оскільки Лубківський був причетний до того, що саме ця пам'ятка української культури стала символом державної незалежності України, священною книгою, на якій складають присягу українські президенти, то розмова якось сама собою точилася довкола цієї теми.

— Романе Мар'яновичу, ви були у 1991 році ініціатором прийняття присяги Президентом України на Пересопницькому Євангелії. Як прийшла така ідея?

— Здається, сама історія підводила до тієї великої події різними шляхами. І нас, депутатів Верховної Ради, і представників влади — тих людей, які тоді переходили з однієї політичної ситуації в іншу.

Мені було відомо, що у багатьох країнах вже є усталені норми — президенти приймають присягу, кладучи руку на священну книгу — Біблію. Як же діяти нам?

Перший варіант у мене був такий: взяти для цього Остромирове Євангеліє. Чому? Тому, що це одна з найвидатніших пам'яток старослов'янського письменства, вважається найдавнішою книгою Русі, і вона була створена у столиці, в Києві. Але складається вона лише з окремих листків! Хоч цінність їх величезна, проте вони не творять образу книги. З іншого боку, я також бачив у цій ролі й Острозьку Біблію, хоча вона в той час (до перекладу), не мала такого резонансу (Острозька Біблія вийшла в перекладі українською мовою Рафаїлом Турконяком у 2006 році, за що він удостоєний Національної премії України імені Тараса Шевченка, — *Авт.*).

Я в цих роздумах випадково на вулиці зустрів академіка Миколу Жулинського. І розповів йому про свою ідею. Тоді також у цьому ряду назвав і Пересопницьке Євангеліє, хоча воно, мені здавалося, трішки віддалене від тих головних книг. А Микола Григорович сказав: «Я б підтримав би думку стосовно Пересопницького Євангелія, тому що нинішнє село Пересопниця, яке в часи Київської Русі було столицею великого удільного князівства, розташоване недалеко від батьківщини Президента Леоніда Кравчука — села Великий Житин того ж Рівненського району».

Я знав, що Леонід Кравчук із Рівненщини, але деталі, названі Жулинським, мені були невідомі.

У продовження розмови Микола Жулинський додав: «Між іншим, я недавно надрукував статтю в одній із центральних газет про Пересопницьке Євангеліє».

Після цього, я, зважуючи «за» і «проти», подумав, що, можливо, таке зближення понять, як Пересопницьке Євангеліє і батьківщина Президента Леоніда Кравчука може зіграти з певних міркувань і негативну роль: Леоніда Макаровича недолюбливали деякі «демократи», а ще більше — недавні колеги — партократи. Та вирішив іти, як мовиться, напромау: будь, що буде...

Я зі своєю пропозицією підійшов до Дмитра Павличка — на той час голови комісії Верховної Ради із закордонних справ, у якій я працював. Він же тоді очолював і групу, що вела підготовку до інавгурації президента.

А Дмитро Васильович із властивим йому темпераментом почав доводити, що найголовніше вже зроблено — у Верховній Раді на місці ідола-Леніна встановлено наш український національний прапор. Але згодом, після моїх аргументів став прихильником ідеї, і запитав: «Як це зробити?»

Я відповів, що свого часу директор бібліотеки імені В. Вернадського пан Олексій Онищенко висловлювався, що хотів би, аби цю книгу побачили у світі, звернули на неї увагу, бо вона є унікальною.

Того ж таки дня я запитав у директора, чи реально все це — взяти в бібліотеці Пересопницьке Євангеліє, а потім внести у зал Верховної Ради для того, щоби президент під час складання присяги поклав на книгу свою долоню.

Олексій Онищенко відповів ствердно. Тому я вирішив повідомити про ідею особисто новообраному першому Президентові.

Приходжу в сесійний зал Верховної Ради і бачу, як Леонід Макарович готується до інавгурації. Я спостерігаю: він жестикулює, тобто входить у роль, як людина, котра серйозно поставилася до майбутньої події, у якій буде ключовою фігурою.

Я підійшов і розповів про свій задум. Кравчук сказав, що не заперечує, але сам вирішити цього не може і попросив піти на пораду до першого заступника голови Верховної Ради Івана Плюща.

По дорозі до мене випадково долучився депутат Іван Заєць, який, дізнавшись, з якого приводу йду до Івана Степановича, побажав бути свідком розмови.

Іван Плющ сприйняв пропозицію іронічно...

Але я йому сказав, що може дізнатися про книгу зі статті в «Урядовому кур'єрі». Зрештою він погодився і... відіслав до Леоніда Кравчука, аби передати, що заступник голови парламенту підтримує думку Лубківського. Що я й зробив.

— І...

— Президент погодився.

Я тоді ще не знав, що ця книга має велику історію, і що до неї має стосунок гетьман Іван Мазепа. Якби це стало відомо комуністам із більшості, так званої групи 239, то вони не дозволили б на такій книзі складати присягу президента.

Наступні дії: за допомогою працівників канцелярії вдалося переконати робітників, аби вони поставили спеціального столика біля трибуни, на який мали б покласти Пересопницьке Євангеліє.

Далі телефоную Олексію Онищенку, домовляємося. За декілька годин до інавгурації книгу привезли, вийняли із футляра, поклали на столику біля трибуни. Це було величезне диво! Депутати, котрі перебували ближче до трибуни, кинулися подивитися на книгу, почали перевертати сторінки. Директор бібліотеки сприймав це боляче, він закликав обережно торкати сторінки — для такої справи годилося б одягнути рукавички...

Десь працівники канцелярії знайшли дерев'яний валик і поклали його між сторінок, зафіксувавши один з мальовничих розворотів.

До інавгурації книга була в кабінеті Леоніда Кравчука. Але документ, який, так би мовити, регулював таке перебування, стосувався особисто мене: я 5 грудня 1991 року дав розписку Олексію Онищенку, що отримав від нього в тимчасове користування на 4 години Пересопницьке Євангеліє, зобов'язуюся зберігати книгу і відповідаю за це. Один примірник такого документа Онищенко залишив собі, другий передав мені.

Перед інавгурацією я попросив у секретаріаті Верховної Ради, щоб знайшли місце в залі для Онищенка, аби він спостерігав за процесом прийняття присяги і пильнував поглядом книгу...

І ось Леонід Макарович починає виголошувати присягу. Одночасно його рука стала наближатися до того столика, на якому було Пересопницьке Євангеліє — воно лежало трішки збоку. У мене таке враження, що його рука досить близько підсунулася до книги, але він не поклав на неї свою долоню. А, можливо, я не все зміг побачити (ця деталь мене турбує й понині). І після цього настала урочиста мить — уперше прозвучав гімн України (у музичному виконанні). Потім була коротка перерва між засіданнями Верховної Ради.

Після перерви підходжу до Олексія Онищенка і бачу: він схвилюваний — стоїть розгублений і говорить, що зникло Пересопницьке Євангеліє! Я йому: «Я ж вас просив дивитися!» Відповідає, що на мить відвернувся, а коли глянув на місце, де воно лежало, його там уже не було...

Почалася тривога. Ми йдемо на пошуки, добилися до приймальної голови Верховної Ради — я як депутат аргументував, чому мені потрібно сюди. Виявилось, що працівниці канцелярії забрали книгу і заховали, а самі вийшли попиту кави...

Нарешті книга лягла у бібліотечний футляр. Олексій Онищенко передав мені другий примірник розписки, котрий я зберігаю й понині. Разом із першим...

Ось так почався і новий етап життя Пересопницького Євангелія. Книга запрацювала. І вже під час наступної інавгурації Леонід Кучма подолав психологічний бар'єр і поклав руку на Пересопницьке Євангеліє.

Коли прийшов третій Президент, то сталася така дивна річ. Професор Ігор Юхновський вирішив привести його до присяги на Біблії. Комусь, певно, довелося довго й аргументовано переконувати, що цього не слід робити, бо ж маємо вже узвичаєний прекрасний атрибут процесу присяги. Зрештою, все ж урочиста церемонія відбулася за участі саме Пересопницького Євангелія.

— Чому ж немає досі державного рішення, яке б узаконило акт прийняття Президентом України присяги саме на цій книзі?

— Це, звісно, державний недогляд. Адже ж є вже традиція, вона міцно склалася, утвердилася. Книга зі статусу видатної рукописної пам'ятки українського народу перейшла у статус важливого державного символу. А такими є Державний Прапор і Державний Гімн. Вона стала причетною до долі конкретної людини, а водночас і всього народу. Саме Пересопницьке Євангеліє є феноменом історичним, який працював і в минулому, і тепер, працює на майбутнє.

— Як опинилася факсимільна копія цієї книги у вашій домашній бібліотеці?

— Це завдяки тому, що Українська Православна Церква здійснила факсимільне видання, і я одержав його із відповідним документом — сертифікатом № 385, датованим

15 листопада 2009 року. Цікаво, що під час одержання її моїм сином Данилом (я не зміг прибути) стався конфуз — книгу хотів перехопити Петро Толочко. Цим було викликано велике здивування і в отців церкви, і в присутніх на церемонії.

Через цю книгу для мене стала ближчою Рівненщина. Я був на відкритті величозного архітектурного комплексу, присвяченого Пересопницькому Євангелію.

— Отже, ваше коло переживань, турбот про Пересопницьке Євангеліє замкнулося саме на землі, де Першокнига народилася. Що відчували тут?

— Вдячний Господу, що провів мене цим шляхом. Я хочу сказати: для мене велике щастя, що я маю певну причетність до пошанування нашої національної святині.

— Історії зі звеличення Пересопницького Євангелія передували й інші дії. Які з них ніби готували цей крок?

— Здається, всі події сесії першого скликання вели до того, щоб потвердити суспільне визнання Пересопницького Євангелія.

Повернімося уявно у сесійний зал Верховної Ради.

У цьому приміщенні відбувалися свого часу процеси, нищівні для нашого народу і, очевидно, як кажуть психологи, там сформувалася певна патогенна зона або я б її назвав психопатогенною. Якоюсь мірою так, а якоюсь — ні. Чому? Тому, що там відбувалися, крім засідань Верховної Ради радянської України, і письменницькі з'їзди. Один із них, у 1966 році, був історичним. На ньому виступили Олесь Гончар та Андрій Малишко. Їх промови фактично зробили великий пролом в ідеологічних твердинях режиму.

— Яюсь ви сказали, що таке національне піднесення було тільки на тому одному письменницькому з'їзді з-поміж багатьох, у яких брали участь. Чим він був особливий?

— Даруйте, може, я патетично тоді сказав, але факт незаперечний: ми на повну силу відчували, що може сказати письменник на захист рідної мови, культури, історії.

Пам'ятаю також післячорнобильський письменницький з'їзд, що теж проходив у приміщенні Верховної Ради — це 1986-й рік. Тоді Іван Драч сказав, що в генетичний код нашої нації вдарив атомний грім — це теж викликало певне потрясіння. Вже окрім таких, дуже потужних речей, говорилося про українську книгу, умови для творчості письменника. Йшлося і про ювілеї Івана Франка та Маркіяна Шашкевича.

Тобто, у цьому залі ніби витала різкополярна аура...

І ось — рік 1991-й. Після прийняття Декларації про державний суверенітет України настав час державних діянь. Особлива необхідність у них виникла, коли почалася підготовка до згадуваної інавгурації Президента України у грудні того року. Отже, йшлося про те, щоб у цьому приміщенні утвердити якісь нові традиції, які потім були б сталими, зокрема й інавгурацію. У цьому брали участь люди, котрі були «родом з минулого». Таким був і новообраний Президент Леонід Кравчук, котрий, так би мовити, по-своєму перейшов із минулого в сучасне.

До моменту інавгурації мені вдалося із Михайлом Косівим, депутатом Верховної Ради, домогтися зняття в залі засідань Верховної Ради комуністичного символу — фігури Леніна.

— Як це було?

— Пропонувалися різні способи, як це вчинити, в тому числі і, скажімо так, любові варіанти. Ми з Михайлом, хоч люди радикальні (але в сутності, а не за формою), написали заяву до Президії Верховної Ради: необхідно привести інтер'єри Верховної Ради у відповідність із прийнятим Актом про незалежність України. Подали на розгляд відповідної комісії свої міркування, а комісія довела їх до відома президії. І остання вирішила: демонтувати фігуру та передати її кудись на збереження, щоб у майбутньому, коли буде створено музей тоталітаризму, як у країнах Східної Європи, ця фігура давала уявлення про добу комуністичного режиму.

Нам здавалося, що цей масивний бовван був створений із дорогого каменю — граніту чи мармуру. Але виявилось, що це — підробка!

— Невже? Важко повірити...

— Так усі думали... Коли робітники почали демонтаж, то зрозуміли, що фігура насправді дуже легка. Зачепили гаком і відірвали її верхню частину. Виявляється, вона була зроблена із пап'є-маше, а по-народному, з бібули. Тобто, пресована, полакована, покрита фарбою, підігнана під колір білого мармуру. По частинах її і розібрали.

І зал набув іншого вигляду, він став інакшим. Відтак залишилася ніша. У неї було запропоновано встановити український національний прапор, який вже був фактично узаконений для користування під час зустрічей з іноземними делегаціями, державних церемоній. Він був, правда, без державного герба — з останнім досі тривають болісні процеси... І ось таким чином зал уже був доведений до того стану, в якому дійсно можуть приймати присягу президенти нашої держави.

Думалося, що в такий момент наявність лише атрибутів держави — це замало, тут повинен бути створений певний святковий, урочистий настрій.

— Повернімося до прапора. Ваша пропозиція внести його у сесійний зал Верховної Ради викликала неоднозначні вигуки...

— У вересні 1991 року я підійшов до другого мікрофона у Верховній Раді, від хвилювання не представився, і запропонував внести до залу національний прапор України. Йшлося про те, щоб він набув статусу державного.

З іншого мікрофона мене підтримав В'ячеслав Чорновіл. Він не посилався на мене, але сказав, що пропонує внести прапор ще й у зв'язку з тим, що наш прапор був у Москві, коли виступав Єльцин під час відомих серпневих подій 1991 року. Я думаю, що це був певний «хід» В'ячеслава Максимовича — він хотів переконати лівих, комуністів, росіян у Верховній Раді, що якщо наш прапор майорить у Москві поруч з Єльциним, то в цьому виявляється певна символічність, і ми повинні її потвердити відповідним проявом.

— А як на це зреагував Леонід Кравчук, який тоді був головою Верховної Ради?

— Поставив на голосування наші пропозиції.

Отож, один прапор внесли, а друге полотнище доручили встановити на куполі Верховної Ради. Мені запропонували взяти участь у цій урочистій церемонії.

Шлях туди вів якимись закапелками, через горище, гвинтовими сходами. Вийшовши нагору, я відчув під ногами бляху — вона лунко ніби вистрілювала під підощвами. Глянув за край купола і побачив, що весь парк заповнили люди. Леонід Кравчук наказав, що треба підняти прапор над куполом, але зберегти і прапор УРСР, який там висів.

Він не наважувався так різко відійти від одного і перейти до іншого. Пригадую, піднявся також монтер, який дістався на купол по драбині. Він опустил прапор УРСР і до нього прикріпив прапор український, а потім підняв їх разом.

Вітер розвіяв багатоколірну композицію, а люди внизу загули, почали обурено кричати, багато їх кинулося до входу у Верховну Раду, протестуючи проти того, що поруч із синьо-жовтим знаходиться червоно-синій прапор.

І тоді Леонід Кравчук прийняв рішення зняти останній. Але ж раптом зник монтер! Незабаром, правда, його знайшли і було виконано необхідну операцію знову — тепер уже синьо-жовтий розкинувся розкішно над куполом, здавалося, над усією нашою країною.

Загалом скажу, що в моєму житті багато за що доводилося боротися. Причина цього проста: існував та й зараз існує спротив українській культурі, навіть збоку державної машини. Тому не заспокоюймося, борімося, діймо!

Микола Панащенко: «Другий енергоблок ХАЕС — еталон розвитку атомної енергетики»

Надійність енергоблока №2 ВВЕР-1000 Хмельницької АЕС під час ймовірних важких аварій, подібних до ядерного інциденту на японській АЕС «Фукусіма-1», гарантують вже реалізовані тут 44 заходи за програмою модернізації, а також ті, що будуть запроваджені в результаті виконання регламентів Комплексної (звездної) програми підвищення безпеки атомних електростанцій, схваленої Кабінетом Міністрів України.

Про це кореспондентові Укрінформу сказав генеральний директор ХАЕС Микола Панащенко, коментуючи роботу колективу станції з удосконалення енергоблока, який став до ладу 10 років тому. Він вперше в пострадянському просторі був введений в дію із повним аналізом безпеки у відповідності з національними вимогами й правилами, а також зі світовою практикою, рекомендаціями Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ). Завдяки цьому тоді розпочалася ера пріоритету надійності і безпеки у ядерному вітчизняному виробництві електроенергії.

Про особливості пуску енергоблока №2, віхи на шляху десятирічної його експлуатації йдеться в інтерв'ю із генеральним директором ХАЕС Миколою Панащенко.

— Ваша директорська біографія на ХАЕС почалася своєрідно: влітку 2004-го ви тут стали науковим керівником пуску другого енергоблока, і незадовго, у грудні того ж року, очолили колектив станції...

— Раніше, у радянський час, наукове керівництво пуском блоків здійснювали лише спеціалісти Курчатівського інституту із Росії. Згідно ж з українським законодавством не допускається перекладання відповідальності у ядерній сфері на не громадян

України. А оскільки я в той час був заступником генерального директора Рівненської АЕС із безпеки, то вибір випав на мене. Тоді у команду наукового керівництва також входили працівники інших АЕС — Михайло Гашев із Хмельницької, Дмитро Соколов із Південно-Української, Володимир Седнев із Запорізької. Ми здійснювали нагляд і контроль за режимами під час завантаження ядерного палива в реактор, проведенням фізичних експериментів, виходом на мінімально-контрольований рівень потужності, випробуваннями систем безпеки тощо.

Пригадую, хвилюючим був момент виходу перший раз на мінімально-контрольований рівень потужності — початок ланцюгової реакції, відображений характерним звуковим сигналом. Сталося це 1 серпня о 3-й годині ночі. А вже через тиждень — енергетичний пуск, включення в мережу країни, вироблення перших мільйонів кіловат-годин електроенергії.

Пуск блока означав, що багато сотень людей одержали цікаву роботу, високу заробітну плату, а місто Нетішин — гарантоване джерело тепла для домівок. Водночас наша країна довела, що зробила важливий крок до енергонезалежності, і ми освоїли найсучаснішу методику управління ядерними технологіями, а також налагодили випуск техніки для АЕС, зокрема, електронної, яка повністю відповідає світовим аналогам, а то й перевершує їх. Наприклад, у нас було встановлено нову автоматизовану систему управління технологічними процесами (АСУТП), створену за найновішими технологіями українськими підприємствами «Радій», «Імпульс», «Моноліт». Особливостями цього обладнання, яке ще називаємо «мозком» енергоблока, є великі інформаційно-обчислювальні можливості, ідеальна «здібність» регулювання, унікальна здатність архівувати процеси. Підкреслюю, що АСУТП побудована на сучасній елементній базі.

Стандартам надійної експлуатації відповідають і заходи із пожежної безпеки, здійснені із врахуванням рекомендацій наукових, експлуатуючих організацій, МАГАТЕ.

Другий енергоблок цікавий з точки зору фізики реактора — тут застосовано альтернативну паливну збірку ядерного палива, що дає високі гарантії надійності.

— Упродовж всього періоду експлуатації енергоблок №2 став моделлю нової якості?

— Оцінку можна дати з різних точок зору. Блок за десятиріччя видав 65 мільярдів 950 мільйонів кіловат-годин електроенергії, а це на 7,5 мільярда більше, ніж виробив такий же перший за той самий час. А цифра 7,5 мільярдів кіловат-годин електроенергії — це річний виробіток одного енергоблока ВВЕР-1000.

У 2007 році коефіцієнт використання встановленої потужності (КВВП) на другому енергоблоці склав 86 відсотків, а виробіток в 7 мільярдів 542 мільйони кіловат-годин електроенергії — найвищий показник серед аналогічних в Україні. Перш за все заслуга в цьому колективу, який налагодив безперебійну роботу всього комплексу енергоблока у відповідності зі стандартами безпеки та регламентами національних норм і правил надійності.

Звичайно, бували часи, коли через диспетчерські обмеження ми змушені були знижувати виробництво електроенергії. Зараз ситуація поліпшилася, адже прийнято низку урядових рішень, які дозволяють використовувати номінальні потужності повною мірою і забезпечувати країну лівовою часткою електроенергії атомної генера-

ції. Таким чином теплові електростанції мають можливість заощаджувати газ, вугілля та мазут.

Другий енергоблок готовий нести максимальні навантаження, адже він, як і четвертий Рівненської АЕС, є найсучаснішим в Україні. Відомо, що його спорудження було припинене у 1990 році у зв'язку із прийнятим Верховною Радою мораторієм на зведення нових енергоблоків АЕС. А коли наприкінці дев'яностих років минулого століття у країні вирішили добудувати другий блок ХАЕС і четвертий — РАЕС, то постало питання про ліквідацію дефіцитів безпеки, які стосовно енергоблоків радянської серії В 320 зафіксовані у «Зеленій книзі» МАГАТЕ. Тому зусиллями міжнародних та вітчизняних спеціалістів, організацій вироблено програму модернізації енергоблока — планувалося впровадити 67 заходів до пуску і 80 після нього впродовж перших чотирьох років експлуатації. Ми виконали це завдання, і таким чином ХАЕС усунула так звані усі приховані проблеми безпеки.

Ми відвідували і перед відповідними структурами Європейського Союзу, адже фінансування процесу модернізації відбувалося в тому числі й за кошти Євробанку, Єврокомісії. Загальновідомо, що втілені в нас проекти є найважливішими в Україні.

Характерно, що належний рівень експлуатації блока, відповідний світовій практиці, зафіксували місія МАГАТЕ ОСАРТ, партнерські перевірки Всесвітньої асоціації операторів атомних електростанцій (WANO).

Тому з огляду на об'єктивні результати функціонування другого енергоблока, можна стверджувати, що він став еталоном для вітчизняної атомної енергетики.

А згадаймо соціальний ефект. За програмою пуску у зоні спостереження у Рівненській та Хмельницькій областях побудовано підвідні газопроводи, мости, реконструйовано школи, дитячі садки, відремонтовано дороги, системи опалення тощо. Щороку надаються субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження (тридцятикілометрової).

— Що б ви виділили у статистиці надійності другого енергоблока?

— Наприклад, за перший рік роботи на енергоблоці №1 було 37 порушень, а на другому — 6. Загалом за весь період експлуатації другого енергоблока трапилося порушень утричі менше, ніж на першому. Всього на другому за десять років його експлуатації сталося лише два порушення рівня «1» за міжнародною шкалою подій INES на АЕС. А з 2007 року тут жодних порушень, пов'язаних із безпекою, не траплялося.

За десятиріччя було всього два порушення через помилку персоналу. Такий стан досягнуто завдяки хорошим інструкціям, підготовці спеціалістів на повномасштабному тренажері.

— Чи доводилося застосовувати симптомно-орієнтовані аварійні інструкції (СОАІ)?

— Такої потреби, на щастя, не виникало, адже до них персонал має звертатися лише у випадку аварії, а в нас її не було. Про те, як оперувати СОАІ, персонал знає, бо пройшов спеціальний курс їх освоєння на тренажерах під час валідації цих інструкцій. Наявність СОАІ — це важливий плюс у нашій роботі.

— Потрібна подальша модернізація базового проєкту другого енергоблока?

— Слід зважати на таку річ: об'єм виконаного у нас є достатнім для безпечної експлуатації. Тепер ми думаємо про те, як реалізувати напрацьований потенціал, використовуючи рекомендації міжнародних місій, досвід сусідів. Водночас також сьогодні наукові установи закликають вживати заходи, які унеможливлювали б імовірні важкі аварії. Це, зокрема, зумовлено ядерним інцидентом з плачевними наслідками на японській АЕС «Фукусіма-1».

Відомо, що під егідою МАГАТЕ на кожній АЕС світу, в тому числі й на нашій станції, проведено позачергову цільову переоцінку безпеки (на Заході це називають «стрестести»). В результаті в Україні створено Комплексну (зведену) програму підвищення безпеки атомних електростанцій, схвалену Кабінетом Міністрів України, за якою на кожному енергоблоці ВВЕР-1000 АЕС України до 2017 року треба втілити 89 заходів. На нашому другому вже виконано 44 з них за програмою модернізації, реалізованою в передпусковий та післяпусковий періоди. Зараз ми працюємо над тим, щоб підвищити стійкість енергопостачання в умовах важкої аварії. Задля цього ведеться спорудження розподільчого пристрою 6/0,4 кіловольт для підключення споживачів енергоблока № 1 від загальностанційної резервної дизельної електростанції. Також передбачено запровадити мобільні насосні установки, які мають підживлювати парогенератори, системи охолодження басейну витримки з відпрацьованим ядерним паливом, загалом охолоджувати перший контур у випадку аварії.

— Вдалося «підтягнути» перший енергоблок до стандартів другого?

— Безумовно, така робота проводиться. Тут замінено, зокрема, систему контролю нейтронного потоку, систему внутрішнього реакторного контролю, приводи органів системи управління захисту реактора, виготовлені одним з найкращих світових виробників — чеською компанією «Шкода».

Важливою була заміна обладнання контролю нейтронного потоку на сучасний комплекс, виготовлений українським підприємством НВО «Імпульс». У результаті виконання цього заходу настроєно, зокрема, зручне відображення інформації про параметри безпеки за критичними функціями безпеки (SPDS).

Відбулася і заміна внутрішнього роздаткового колектора парогенератора № 3, що важливо для безпеки першого контуру.

— Тобто, це реальний вклад у продовження терміну дії першого енергоблока?

— Саме так. У грудні закінчиться проектний тридцятирічний термін експлуатації першого енергоблока, але ми плануємо продовжити строк його дії. Тому реалізуємо відповідну програму управління старінням, яка дозволяє визначати ресурс обладнання, придатність систем до подальшої експлуатації.

Є устаткування, яке можна замінити, але, наприклад, реактор заміни не підлягає. Чи він може служити в понадпроектний термін? Чи зберегла його корпусна сталь свої властивості? Часткову відповідь ми вже маємо: закладені 5 і 3 роки тому так звані зразки-свідки показують, що принаймні ще половину відпрацьованого строку реактор може функціонувати. Проте сподіваємося, що подальші дослідження зразків-свідків аргументовано доведуть: реактор безпечно діятиме і довше.

— Наявність атомних енергоблоків у мальовничій частині Малеого Полісся не є фактором екологічних занепокоєнь?

— В окремої частини населення нашого краю є. Яюсь я розмовляв із жителями села біля ХАЕС, і одна жінка каже: «Ми станції боїмося». Але працівники ХАЕС завжди відкриті для діалогу, щоб продемонструвати за допомогою результатів різноманітних досліджень: станція не впливає негативно на стан довкілля. Якби було інакше, то хіба водилися б у нас колонії бобрів біля гідроспоруд, чи зимували б на ставку охолоджувачу ХАЕС десятки видів перелітних птахів? Вони, особливо дикі качки, тут у каналі, яким направляється вода на станцію, знаходять багато поживи — поїдають молюски дрейсени. А хіба могла б територія тридцятикілометрової зони станції увійти у Національний природний парк «Мале Полісся»? Це все — свідчення того, що станція функціонує у гармонії з довкіллям, не завдаючи йому шкоди, і тому закономірно надання території довкола ХАЕС нового охоронного статусу.

Нашу відкритість у спілкуванні засвідчує і сайт станції (www.хаес.org.ua), на якому кожні дві хвилини в режимі реального часу йде реєстрація показників радіаційного стану довкілля. Їх надають 15 стаціонарних постів автоматизованої системи контролю радіаційного стану (АСКРС), яка введена в дію в рамках пускового комплексу другого енергоблока. Вона зафіксувала, що, наприклад, за 7 місяців нинішнього року радіаційний фон у зоні спостереження перебуває в межах 7–13 мікрорентгенів за годину, викиди інертних радіоактивних газів з енергоблока становить 0,1 відсотка від допустимих норм, довгоживучих нуклідів — 0,003 відсотка, йоду — 0,001 відсотка, вміст цезію — 137 у повітрі у 10 тисяч разів менший від допустимих норм радіаційної безпеки. Так що, як мовиться, повітря чисте і приємне у всіх відношеннях. А у ставку охолоджувачу ми вирощуємо багато видів риби. Немає ніяких загроз і для запасів води — із пуском другого енергоблока баланс води, якої тут 120 мільйонів кубометрів, не порушився, тому що її об'єм розрахований на постачання для чотирьох енергоблоків.

— Наскільки реальною є побудова третього і четвертого енергоблоків ХАЕС?

— Незважаючи на те, що прийнято відповідний Закон України, ситуація нині «заморожена». Причин кілька, одна з них — пошук відповіді на питання: чи стануть ті чи інші типи енергоблоків гарантами безпеки найвищого рівня? Після аварії на японській АЕС посилено вимоги до нових блоків. На них повинно бути стільки активних систем безпеки, щоб вони при максимальній аварії могли обмежити руйнування активної зони, і щоб за межами санітарно-захисної зони не було потреби евакуювати населення. Жорсткішими стали вимоги до антисейсмічного захисту — він повинен гарантувати стійкість енергоблока при землетрусі 8 балів. Зараз йде пошук того, яка модифікація атомного енергоблока здатна забезпечити такі вимоги.

До речі, ми маємо на енергоблоці N2 антисейсмічну апаратуру для попередження про землетрус.

Далі. Ми також повинні виходити із того, який існує чи існуватиме попит на електроенергію. Після підведення лінії електропередач ХАЕС — ЧАЕС до підстанції «Київська» значно розширяться можливості видачі електроенергії у центральні та східні райони. Наявність нових потужностей дозволила б мати хороші маневри з використання потенціалу і Дністровської гідроакумулюючої станції.

До того ж зацікавилися нашою енергією і в Польщі — там розглядають можливість її передачі побудованою лінією до міста Жешува. Вона в хорошому стані від нас і до кордону, як і від кордону до цього міста. Проте ця лінія не працює. Власне, коли

починали будівництво ХАЕС, то передбачалося, що саме таким енергетичним «мостом» буде користуватися населення сусідньої країни. Заради цього в нас у радянський час і працювали тисячі поляків на спорудженні енергоблоків — у відповідності з міжурядовою угодою.

У майбутньому потреба в атомних енергоблоках не відпаде. В Україні АЕС завжди будуть видавати 40–50 відсотків електроенергії. Блоки споруджуватимуться у вже існуючих промислових зонах атомних електростанцій України, бо там склалася потрібна інфраструктура. А нові майданчики АЕС — то вже, напевне, наступний етап.

Сьогодні національний театр має стати рятівником совісті — народний артист України Володимир Петрів

Рівненському обласному академічному музично-драматичному театру виповнилося 70 років. Про історію і сьогоднішні естетичні пріоритети основного закладу культури поліського краю кореспондент Укрінформу веде розмову із лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка, народним артистом України, директором театру Володимиром Петрівим.

— Чверть віку ви працюєте в рідному театрі. Що змінилося з того часу на його сцені, коли прийшли сюди вперше?

— Я не випадково сюди приїхав після закінчення Київського театрального інституту імені Івана Карпенка-Карого, бо тут був режисером Володимир Опанасенко. Мій учитель, народна артистка України Валентина Зимня сюди мене скерувала. Вона сказала: «У Рівному є Опанасенко, сміливо їдь до нього, я знаю його естетику, культуру, його внутрішній український вроджений дух».

У 1985 році Опанасенко поставив тут «Патетичну сонату» Миколи Куліша. Цю виставу кілька разів приймала державна комісія, очолювана високопосадовцями обкому компартії. Здача спектаклю йшла дуже важко... Річ у тім, що, за задумом режисера, на сцені мали з'явитися прапори. Я грав роль Андре і виносив георгіївський прапор, а Володимир Сніжний — жовто-блакитний. З таким епізодом влада не погоджувалася. Режисер потрапив в опалу, його цькували, звинувачували... Але все одно, коли вже вистава йшла в театрі, то жовто-синє знамено було на сцені. Режисер придумав хід — артист кидав цей прапор на підлогу. Вистава йшла, і жовто-блакитний стяг був на сцені, хоч і лежав збоку. Чиновники цим вдовольнилися, мовляв, там йому й місце... А для Опанасенка така хитрість була перемогою.

Отоді я по-справжньому пройнявся духом нашого театру. Я йшов до такого режисера завжди, як на свято.

— **Володимир Опанасенко також талановито показав, як треба здійснювати сценічне прочитання і зарубіжної класики...**

— Звичайно! Його постановка, наприклад, «Дяді Вані» Антона Чехова була блискучою. На мій погляд, це найкраща зі сценічних версій цього твору, які я бачив у житті.

Важливо, що мої попередники ніколи не потакали глядачеві. Вони не могли собі дозволити цього, а робили все, аби театр примушув людину думати. Саме тому наш театр в усі часи рухався у правильному напрямку, хоч були різні режисери.

— **Певною мірою це стало передумовою суттєвих змін у середині дев'яностих років...**

— Так, і показник цього — відвідуваність. У зв'язку з цим у нас жартують: раніше на сцені йшли «Три сестри», а в залі був лише один дядя Ваня...

— **Як вдалося привабити глядача? Від чого треба було відмовитися?**

— Від шароварщини, або простіше — п'ятякання зі сцени. Не можна допустити, щоб актори не грали, а вдавали, що грають. Сцена вимагає не просто гри, а перевірення, в першу чергу. Коли ми почали на сцені розмовляти мовою натуральною, пластичною, зрозумілою і близькою, а не штучно-пафосною, коли підбрали репертуар, то й глядач став наш. Було запропоновано якісний мистецький продукт. Адже ж люди готові або платити, або ні — залежно, що їм пропонують...

У нас було показано «Безталанну» Івана Карпенка-Карого, «Тіль» (йшла із величезним успіхом), «Тев'є» Григорія Горіна, «Камінний господар» Лесі Українки, «Украдене щастя» Івана Франка, «Суперники» Миколи Манохіна (білоруський драматург, переклад Олександра Смика), «Марія Тюдор» (за Віктором Гюго), «Берестечко» Ліни Костенко, «Сон літньої ночі» за Вільямом Шекспіром), «Останній строк» Валентина Распутіна (цю постановку з благословення автора ми здійснили в нашій державі вперше — українською мовою, переклад Віктора Мазаного), «Вишневий сад» Антона Чехова (переклад Олександра Виженка), «Закон» Володимира Винниченка, «Пошились у дурні» Марка Кропивницького, «Дуже проста історія» Михайла Ладо, «Сорочинський ярмарок» за Миколою Гоголем, «На щастя всім розбилась супниця» Робера Ламуре, «Моральність пані Дульської» Габрієли Запольської (переклад Галини Вігурської), «Вечір» Олексія Дударєва тощо. Працюємо також над низкою нових вистав.

Отже, сьогодні наш театр став розрадою, прихистком для людей у такий непростий час. Здавалося б, надворі криза, а в нас на вистави білети розкуповуються заздалегідь. А якщо стежка заростає до театрів, то нікому вони не потрібні. Таких, на жаль, багато в Україні. І що ти з ними зробиш?

— **Це турбота галузевого міністерства...**

— Але ж там ніколи ніхто не займався театром! Чи збирали нас впродовж останніх п'яти років на колеґії з проблем театрів? Хто із заступників міністра культури за десятиліття просто приїжджав подивитися спектаклі і поспілкуватися із колективом? Жоден! За рік можна всіх об'їздити, хоча б 24 обласні театри.

— **А з колеґами у форматі обміну досвідом спілкуєтеся?**

— Ми після відомої пресконференції в Укрінформі за участю десятка моїх колеґ домовилися, що регулярно будемо зустрічатися в різних театрах, дивитися спектаклі, і обговорювати свої насущні питання, виробляти якусь стратегію, допомагати

один одному та виноситимемо проблеми на розгляд владних структур, аби оживити театральну справу.

Я не вірю, що нас покличуть у міністерство... Взагалі, слід би було на рівні віцепрем'єра з гуманітарних питань розглянути проблему: які є фінансові можливості в державі для підтримки репертуарного театру? А без неї він же не виживе. Не можна ж кинути і сказати: виборсуйтеся, як хочете. Ми ж несемо ідеологію держави. Театр повинен функціонувати в системі оздоровлення душі. Але не як заробітчанин. Ми тут для того, щоб покоління виховувати. Я розумію: все не може лягти на плечі держави, але слід визначитися, так, як це зробили в Польщі, Словаччині, Румунії, — визначили ті театри, яких треба стовідсотково утримувати. А кого не може держава взяти під опіку, то віддати театри в приватні структури, але не перепрофільовувати.

— **Чи не доведеться тоді зменшувати набір студентів на театральні факультети?**

— І треба! Хто тільки не готує «акторів»! Це ж справжнісінька профанація. Як можна створювати театральні факультети, не маючи викладачів з відповідною освітою? Як вони можуть виховувати? Ми стикаємося з цим. Якщо людина й мала божу іскру, то її пригашують, якщо щось і зміла робити, то приходить після таких закладів професійно покаліченою, зіпсованою.

У Києві при університеті театального мистецтва є театр-студія, то ж там мають практику. А де ще є такі театри-студії? Ніде. Ми готові надати свою малу сцену для цієї роботи, я постійно про це кажу фахівцям Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, у якому викладають наші актори.

Ми хочемо, щоб було поповнення. Тому запровадили наставництво. Всі наші довідчені актори розуміють, що їм у виставі і для особистого успіху, і для успіху твору загалом потрібні партнери, які б грали майстерно. Потреба досконалих партнерів на сцені — ось наше гасло у селекції творчої театральної молоді. Це сутність нашої театральної школи. Коли ми закінчували інститут, викладачі нам говорили: ви вийшли зі школи, а тепер йдете на виробництво, у театр. Там правила інші: якщо ти не можеш виконати завдання режисера, то він зупинить свій вибір на іншому акторові, який справиться із роллю. У нас виручає те, що частина акторів — це вихованці наших провідних майстрів сцени, які викладають в Інституті мистецтв. Молодь буває в нас на репетиціях, вона пізнає дух театру, адже є чого повчитися, наприклад, у корифеїв нашого театру.

— **Ви маєте досвід викладання курсу «акторська майстерність» за кордоном. Що цікавить в українському театрі зарубіжних студентів?**

— В Академії мистецтв у місті Банська Бистриця (Словаччина) моїх студентів цікавлять світові театральні школи. Керівництво закладу тому й залучає фахівців з різних країн — Англії, Німеччини, Польщі. Відомо, що наша школа побудована на системі Станіславського — це школа переживання, а словацька — дещо поверхова, демонстраційна. Вони хочуть навчитися заглиблюватися в зміст ролей... Деякі з мого майстер-класу тут у нас проходили практику — завершували перший рік навчання. І наші актори були здивовані цій студентській вмілості.

— **Можете ви запросити молодих і забезпечити їх гідною зарплатою? Якщо ж ні, то вони підуть десь шукати кращої долі...**

— Фінансові можливості театрів різні, згоден з цим... Замість того, щоб мати можливість формувати високу зарплату, ми змушені все вишкрібати, як колись казали, для митаря...

На жаль, український театр — це корабель без правил. Наше законодавство в частині про театральну справу недосконале. Чому так сталося, що в одній області театр за землю платить, а в іншій про це й сном-духом не відають? Чому в одній області функціонує як заклад мистецтва і платить відповідно податки, а в іншій як підприємство? Коли такий стан узаконювався, ніхто в театральній громаді не запитував, не радився з нею, правильно це чи ні.

— **Раніше «на Петріва» ходили як на актора. А є автори п'єс, які просяться «на Петріва-режисера»?**

— Маємо пропозиції від багатьох. Вже є така традиція, адже в нас здійснили в останні роки свої задуми такі режисери, як Олександр Дзекун, Віталій Денисенко, Василь Юрців, Сергій Павлюк.

Дзвонять й інші, просяться поставити саме тут, випускники телефонують, актори просяться до нас на роботу, бо тут є дух — і у прямому, і в переносному значенні. Для мене, скільки б не заходив у театр, тут вабливо. Є приміщення, де не пахне театром, бо немає духу, запаху куліс, запаху, який шкодить актору, бо ж то збирається пилюка, а він дихає тим. Ми тим дихаємо роками. Але це запах театру. А коли нікого немає, театр, здається, спить. Проте він ніколи не спить. У нас колись кажан жив у театрі — вночі тут літав, владарював. У цьому теж щось теж є. Олександр Биструшкін про це написав вірш.

— **Не є подвигом прийти в театр зі своїм режисерським проєктом п'єси. Для втілення потрібні кошти. У таких випадках Ви маєте справу з дуже дорогими виставами?**

— Скажу так: дорогий дешевий проєкт. Чим дорожчий товар, тим кращий. Проте буває, що вкладення за зовнішньою обкладинкою. Всередині — порожньо... І на все є ціна — на декорації, костюми. І режисера. Режисер є дорогий, дорожчий і ще дорожчий. Є той, який просить 20 тисяч доларів за постановку. Є проєкти, в які вкладається мінімум, але вистави відмінні. Ось взяти «Останній строк», яка йде із 2008 року з аншлагом на малій сцені, на міжнародних фестивалях одержала перемоги у низці номінацій. А затрати мінімальні: висить три дошки над головою, дещо я з дачі я привіз, костюми звичайні. Ліжко старе знайшли. А вистава популярна, не потрапиш, з успіхом йде (постановка Володимира Петріва, у ній задіяні народні артисти України Георгій Морозюк, Ніна Ніколаєва, Ліна Ізарова, заслужені артисти України Віктор Янчук, Володимир Дьяков, Галина Цьомик, Ніна Ніколаєва-Годунок, Алла Луценко, артисти драми Марина Кудрявцева, Вікторія Клещенко-Пилипчук, Юлія Стрілецька, Валерія Ратнікова — В. М)

А були в нас такі, що шикарні декорації, а вистава пройшла разів десять.

Інша історія з «Берестечком», витратили десь сто тисяч гривень. Але тут спонсори допомогли. Я вірив, що «Берестечко» буде успішним. Ми якби ставили за мету премію здобути, то не зробили б. Ми ставили за мету розповісти правдиво і якомога яскравіше

відобразити сюжетні лінії на сцені. Театр же для чого? Якщо режисер і актори не знайшли виправдання, чому цей твір, написаний на листках паперу, треба показати на сцені і не знайшли засобів виразності інших, то треба садити глядачів у зал, давати їм п'єсу і нехай читають. Навіщо показувати? Дві години почитають, сидять обмінюються враженнями й підуть з театру. Те ж саме вони могли б зробити і в бібліотеці. Є ж написано все в автора... Але це ж слова написані, а не показані, не відображені. Читач не побачив, як це роблять актори, як виглядає. Для цього театр існує. Кожен робить по-своєму, щоб навчити чомусь глядача.

— **Чи є в очолюваного вами колективу намір одержати статус театру національного?**

— Національний театр? Чи існує якесь визначення цього поняття? Цей рівень не виміряєш ні штангенциркулем, ні лінійкою... Він оцінюється індивідумом суб'єктивно в міру мистецької кваліфікації або загальної освіченості, смаку. Зрештою, всі театри служать нації, значить, за духом вони національні. Звання національний у нас поєднується переважно зі способом кращого фінансування. Але навіть з цього погляду, щоб актори за працю були добре винагороджені, варто боротися. Хоча ми це розуміємо в себе по-іншому. Сьогодні національний театр має стати рятівником совісті. Ми все будемо робити, щоб створити такий театр. Насамперед ставимо собі завдання: працювати так, щоб у театрі продовжувала культивуватися високоякісна, одухотворена, питома, радісна творчість, і ширився його вплив на глядача, зростав імідж — в області, в Україні і за кордоном. Але без коштів неможливо досягнути належної кондиції.

Про роботу українських театрів не будуть знати ні в Японії, ні у США, ні в Німеччині до тих пір, поки, по-перше, не поставимо виставу в себе на високому рівні. Далі слід продемонструвати її на міжнародному фестивалі — повезти наприклад, у Францію, в Авіньон. Якщо там виберемо приз, то одразу нам буде запропоновано гастролю по Європі.

— **Яка вистава з репертуару театру може бути такою?**

— «Берестечко». Це незвичайний як літературний, так і сценічний твір.

— **Тобто, є необхідність у театральній українофонії...**

— Саме так — театральній українофонії! «Берестечко» — елементарний приклад її. То ж на користь державі! Ми це бачили, коли брали участь у міжнародних фестивалях у Словаччині, в Польщі...

Які критерії буде держава вимагати від нас для отримання статусу національного? Хай від імені держави скажуть чиновники, а я або погоджуся, або ні, або додам щось своє до концепції і втілю її. Але держава має прописати критерії: наприклад, мати твори, які б прославляли Україну. Зрозуміло одне: в театрі для цього повинні творити знані в Україні митці. Вони в нас працюють.

А взагалі звання — це рудименти радянщини... За кордоном все вимірюється грошима. Відмінний актор одержує більше, а неуспішний — менше. Є театри у польській провінції, наприклад (у воєводських центрах), які більше користуються популярністю ніж столичні. Така ж картина спостерігається і в Словаччині. А в нас так: є три Національних, вони розташовані ніби за принципом: маєте на заході, у центрі, на сході. Мовляв, чого ще хотіти?

— Коли ви дивитесь в майбутнє театру, що непокоїть?

— Брак якісної сучасної драматургії. Більшість театрів бере те, що подобається глядачеві у формі розваг. Це шлях до одноденки, можливо, це фінансово якось дає вижити. Покажи дулю на сцені і вже сміються... Але я про інші дулі, які узагальнено можна назвати несмаком. Вже демонструють на сцені непристойну голизу без всяких обмежень порнографічної бридоти — заради сміху, вже секс на сцені — це не фантастика, глечики б'ють на головах... Отже, що маємо? Театральні естетичні начала дали тріщину, а за нею — духовний демонтаж...

— Відомо диспропорція із зарплатою для тих театрів, які мають статус академічних. У лютому нинішнього року за Вашою ініціативою при підтримці директорів багатьох театрів ця проблема була доведена до громадськості і порушена перед урядом України...

— Завдяки цьому прийнято постанову Кабінетом Міністрів, згідно із якою всім театрам, які мають статус академічних, здійснюватиметься доплата.

— Бажаємо вам і нових перемог на сцені.

Рівненська АЕС. Критичний персонал ізолювано, стан його здоров'я моніториться

**Працівників привозять на роботу окремим маршрутом, щоб уникнути
контактів з людьми**

Автоматизована програма «Медичний моніторинг», створена на Рівненській АЕС, почала оперативний збір інформації про стан здоров'я персоналу на енергоблоках, а також тих спеціалістів, які працюють дистанційно або перебувають на самоізоляції.

Про особливості заходів зі збереження здоров'я працівників та експлуатації ядерних енергоблоків у сучасних умовах розповіла кореспондентові Укрінформу начальниця інформаційного центру Рівненської АЕС Вікторія Леонова.

— Які завдання стояли перед розробниками програми?

— Нове програмне забезпечення «Медичний моніторинг» розроблене та встановлене на персональних комп'ютерах відповідальних осіб у всіх структурних підрозділах спеціалістами відділу економічних задач служби інформаційних технологій станції з метою контролю за станом здоров'я працівників, а також моніторингу кількісних показників щодо персоналу, зокрема перебування певної кількості працівників на самоізоляції або на дистанційній роботі, у відпустці або на лікарняному у ситуації поширення COVID-19 в країні.

У системі враховано пропозиції спеціалістів управління кадрами, служби охорони праці, медиків. Вона збирає інформацію щодо проявів симптомів ГРВІ у персоналу, відслідковує кількість тих, хто працює безпосередньо на виробництві, хто працює вдома або дистанційно, тих, хто на самоізоляції після відвідання іноземних країн або ж після контакту з хворими особами та тими, які прибули з-за кордону.

— **Надзвичайно важливо, щоб був здоровим найбільш критичний персонал, який, так би мовити, тримає руку на «ядерному» ключі...**

— Безперечно. Насамперед, для такого персоналу оптимізовано графік роботи, перш за все для того, щоб мінімізувати кількість працюючих, наскільки це можливо, та розвести у часі проходження різними категоріями працівників прохідних. Цей персонал на період роботи ізольований — критично важлива група розміщена в окремих номерах готелю електростанції «Вараш», де проводяться всі необхідні заходи із дезінфекції та медичного моніторингу. На період дії карантинних заходів такий персонал має ізольований прохід на робочі місця та вихід з них без контакту з іншими працівниками, а його перевезення до промислового майданчика і назад в місто здійснюють за окремим маршрутом.

Таке рішення було ухвалено на одному із щоденних засідань штабу з проведення карантинних заходів, який очолює генеральний директор РАЕС Павло Павлишин.

Дуже важливо, щоб із ланцюга стабільної експлуатації саме ця ланка виявилася найміцнішою, адже від неї залежить надійність експлуатації енергоблоків, ядерна та радіаційна безпека.

— **Як часто система «Медичний моніторинг» видає інформацію про стан здоров'я цих людей?**

— Двічі на добу в певні години підсумовуються дані температурного стану критично важливої групи працівників, які трудяться на найвідповідальніших постах експлуатації, зокрема, у приміщеннях блочних щитів управління всіх чотирьох енергоблоків модифікації ВВЕР-1000 і ВВЕР-440.

Зібрані дані надходять для обробки до відповідних фахівців, у тому числі служби фізичного захисту та штабу із проведення карантинних заходів щодо запобігання захворюваності на коронавірус.

Публікує інформацію «Медичного моніторингу» й управління інформації та зв'язків із громадськістю РАЕС щодня на сайті станції під рубрикою «Епідемічна ситуація на Рівненській АЕС».

— **«Медичний моніторинг» має вузьке застосування?**

— У цьому технологічному продукті закладено широкі функціональні здатності при застосуванні під час надзвичайних або нештатних ситуацій. У тому числі його можна використовувати і в інших ймовірних екстрених випадках, пов'язаних із виробництвом.

— **У місті-спутнику станції Вараші, де проживають працівники РАЕС, вони також мають необхідний рівень захисту?**

— На зупинках у місті Вараш, де здійснює посадку персонал на автобуси, тричі на день працівники місцевого комунального підприємства «Благоустрій» проводять дезінфекцію. Автобуси підприємства, залучені у перевезенні персоналу, двічі на добу обробляються дезінфікуючими засобами. Тричі на добу дезінфікуються прохідні.

(Зазначу, що аналогічні процедури, але в інших масштабах, звичайно, виконують працівники РАЕС на своїх робочих місцях — обробляють засоби зв'язку, персональні комп'ютери, іншу оргтехніку).

На головному в'їзді у місто атомників санітарну обробку проводять рятувальники Другого державного пожежно-рятувального загону з охорони Рівненської АЕС, які тут разом із поліцейськими та представниками громадського формування «Вараська муніципальна варта» цілодобово чергують. Обладнано ще два таких контрольно-пропускних пункти на інших в'їздах у місто.

— Наскільки вплинула нинішня ситуація на виконання технічних заходів безпеки?

— Звісно, внесені корективи. Проте, наприклад, у цеху дезактивації та радіоактивних відходів РАЕС введено в експлуатацію нове, призначене для прання і прасування спецодягу обладнання.

Під час планово-попереджувального ремонту енергоблока №2 РАЕС здійснюють заходи Комплексної (зведеної) програми підвищення рівня безпеки АЕС України — модернізацію системи збудження турбогенератора ТГ-3 задля його стабільної роботи. Це важливий етап, адже він є складовою проєкту інтеграції Об'єднаної енергетичної системи України (ОЕС) у загальноєвропейську енергосистему ENTSO — Е та спрямований на підвищення надійності й збалансованості роботи ОЕС України.

Попереду й наступні етапи оновлення механізмів. Наприклад, очікуємо поставки із харківського «Турбоатому» лопаток з титанового сплаву до турбіни К-1000-60/3000 для модернізації турбогенератора енергоблока №4 Рівненської АЕС.

— В усіх документах, прийнятих штабом із проведення карантинних заходів, на чільному місці — вимога безпеки доквілля. Що показує інший моніторинг — екологічного «здоров'я»?

— Справді, такий моніторинг здійснює автоматизована система контролю радіаційного стану (АСКРС). Він показує, що нинішня експлуатація станції відбувається без порушень норм і правил безпеки: стан води у річці Стир, доквілля у тридцятикілометровій зоні спостереження РАЕС не змінювався і відповідає встановленим нормам. А це означає, що атомні енергоблоки працюють надійно та безпечно.

А заходи, що вжиті для збереження здоров'я та працездатності персоналу атомної електростанції, є гарантією того, що показники якості роботи РАЕС не знизяться.

Коран — українською

Вперше повний переклад Корану українською мовою здійснює аспірант Національного університету «Острозька академія» Михайло Якубович. Про цю роботу він розповів у розмові із кореспондентом Укрінформу.

— Мусульмани вважають, що перекласти Коран неможливо — можна лише піднести в іншій мовній інтерпретації його смисли. Однак, ви взялися...

— Довгий час текст Корану був майже невідомий європейцям, і лише у 12 столітті було здійснено першу таку спробу — латинською мовою. Що ж до української... У статті, яка вийшла в журналі «Journal of Qur'anic Research and Studies» (видається два рази на рік в Саудівській Аравії) я, зокрема, пояснюю, які унікальні лінгвістичні можливості для відтворення саме смислів Корану має українська мова, показую надбаня її конфесійного стилю, які є великим творчим підґрунтям для мене. Частковий переклад священної книги мусульман українською мовою здійснювали Ярема Полотнюк, Валерій Рибалкін. А започаткував таку працю сто років тому Олександр Абрамчак-Лисинецький. Однак повного перекладу досі не було, тому я і наважився... Зараз вже вийшов на завершальну стадію. Звичайно, ознайомився з багатьма зарубіжними перекладами. Англійською їх існує близько ста, російською — понад десять, кілька французькою, німецькою. Це свідчить про високий рівень розвитку сходознавства. Мене дуже зацікавив польський переклад Йозефа Білявського — він має ясний та зрозумілий стиль.

— Що вкладаєте в це поняття?

— У підході до перекладу Корану є певна стратегія. Слід відштовхуватися від того, що Коран, який ділиться на 114 сур (розділів) та 6236 аятів (віршів), має характерні ознаки поетичного твору, і деякі спеціалісти вважають, що його слід саме так інтерпретувати. Проте я відмовився йти цим шляхом. Насправді, якщо вникнути, то за формою це є поетична проза, а тому відповідно треба і відтворювати зміст. Але Коран — не художній твір, а джерело мусульманського вчення, тому його обов'язково слід доносити саме як сакральний текст у відповідній релігійній традиції. Щоб передати це все, треба адаптувати нашу синтаксичну інверсійність, намагатися не загубити звучання фрази. І пам'ятати, що слово — то лише інструмент. Не проявляти самозакоханості у лексиці — тоді ніхто не дорікне тобі в тенденційності, яка може проявитися, наприклад, у вживанні українських архаїзмів чи діалектизмів.

Із полісемічного багатства української вибрати одну точну стрілу, щоб вона була рівнозначна у стократ полісемічнішій арабській... Тобто, моє завдання — сконструювати український варіант мусульманського конфесійного стилю.

— Тут, либонь, недостатньо знання трансляційних відповідників — важливіше відчуття дух мусульманської релігії, ментальність, оперувати скарбами народного досвіду, перлинами філософії Сходу...

— Отож бо, саме з цих освітніх атрибутів я й починав. До цього привели наукові зацікавлення, адже, досліджуючи філософську думку ісламського світу, її вплив на західний цивілізаційний потенціал, почав вивчати арабську мову — спочатку самостійно, а потім — під керівництвом відомих фахівців. Набуті знання дозволили перекласти ті філософські трактати, які досі ніколи не перекладалися. Зараз підготував монографію, присвячену мусульманській філософії — раніше ця тема в Україні не вивчалася. Починаючи роботу над сакральними текстами ісламу, перекладав лише окремі аяти, а також хадіси (висловлювання пророка Мухаммада). До речі, сорок два із них вийшли в моєму перекладі окремою невеличкою книжкою в Олександрії (Єгипет). Вони допомогли заглибитися в Коран.

— Коли ви, нині двадцятидворічний науковець, вперше взяли в руки Коран?

— Мій батько служив у Середній Азії, і він привіз цю книгу, перекладену російською мовою, — мені тоді було дев'ять років. На той час я вже мав п'ятирічний читацький стаж, тому зміг подолати багато сторінок. А, навчаючись в «Острозькій академії» на спеціальностях «релігієзнавство» і «філософія», особливу увагу приділив вивченню мусульманської релігії, бо хотілося зайнятися чимось неординарним, маловідомим. І коли почав, то відкрив для себе цілу планету мудрості, гуманітарної величі. Відтак взявся за вивчення арабської мови. Тоді ж прийшов і до Корану. Зрозумів, що цій книзі варто присвятити себе — перекласти її, ввести в нашу культуру. Вірю: це і є мій ексклюзивний шлях у науці. Звичайно, то важка ноша. Судіть самі: перекладаю вже три роки, й іноді над одним аятом міркуєш цілий день... Так що немає коли зайнятися своїм хобі — подорожами по інших країнах. Хоча є вже запрошення, наприклад, із Саудівської Аравії.

Нині я паралельно працюю над дослідженням поглядів ісламських традиціоналістів на сутність та історію релігії. Зацікавлення цими контекстами дає можливість одержати чітку відповідь на запитання, чому Коран визначає щоденне життя мусульман, забезпечує їх духовну ідентичність, є основою принципів правової системи. І зовсім, здавалося б, побутове: чому таке шанобливе ставлення до Корану навіть як просто до книги (в поліграфічному розумінні) — на неї мусульманин ніколи не покладе іншу книгу, адже Коран сприймається як «благородний сувій».

— В опублікованих у журналі «Київська Русь» перекладених вами сурах містяться коментарі — видно з усього, що вони авторські...

— Навіть мовою оригіналу — арабською — є багато коментарів до Корану. Взяти хоча б ті, що вміщені у 32 томах — їх автор визначний мислитель середньовіччя Фахр ад-Дін ар-Разі. Вони, до речі, не перекладені на жодну європейську мову. У них та багатьох інших авторитетних тлумаченнях (працях ат-Табарі, аль-Багавві, ібн Касіра) я черпаю, зокрема, трактування смислів. Для українського читача подаю лише пояснення загадкових метафор Корану — вони як ознаки мудрості, східної двозначності. Наприклад, ось фраза: «Ті, які називають своїх дружин «хребтами матерів»... (Коран, 58:2). У доісламські часи, якщо араб називав свою дружину «хребтом матері», то це означало, що він хоче розлучитися з нею... Є мої коментарі, де порівнюються біблійні назви коранічного варіанту, ремарки стосовно історичних подій тощо. Жодним чином не хочу перевантажувати такими доповненнями, але доречність їхня мотивується бажанням дати ключ до пізнання іншої культури.

— У чому схожий Коран із Біблією?

— Коран відрізняється від Біблії і змістом, і формою. Коран алегоричний і сповнений символів. Але є спільність у підході до суті віри. Це проглядається в концепції монотеїзму, тобто єдинобожжя. Мусульманин — відданий Богу, релігія для нього — єдиний даний Богом закон. Християни та іудеї названі в Корані як люди святого писма. Це дуже характерний текст у плані заклик до толерантного співіснування людей різної віри і різних національностей. У Корані написано: «Ми створили вас чоловіками й жінками та зробили народами і племенами, щоб ви знали одне одного» (Коран, 49:13). І ще: «Немає примусу у релігії» (Коран, 2:256).

— Ми є свідками формування певної традиції: професор «Острозької академії» Рафаїл Турконяк здійснив повний переклад «Острозької Біблії» українською мовою із старослов'янської, тепер викладач цього ж навчального закладу прагне подарувати світу повний Коран українською...

— Очевидно, є якась закономірність. Адже саме з цієї землі ще в середині 16 століття пішли у світ книги, в тому числі й перекладні, — їх видавав у друкарні тодішньої академії Іван Федорович. А згадаймо Пересопницьке Євангеліє, на якому приймає присягу Президент України, — це витвір, що з'явився теж на рівненських теренах. Не випадково у нашому навчальному закладі введено спеціальність «релігієзнавство», і саме лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Рафаїл Турконяк є сподвижником цього напрямку науки. Він передає нам секрети перекладу богословської літератури.

Ефективні моделі виконання рішень влади запроваджено у Дубенському районі на Рівненщині

Ефективні моделі виконання рішень влади, спрямовані на поліпшення соціально-культурного та економічного життя громади, запроваджено у Дубенському районі на Рівненщині. Про цю проблематику кореспондент Укрінформу веде розмову із головою Дубенської райдержадміністрації, депутатом Рівненської обласної ради Данилом Корилкевичем.

— Із вашим приходом на посаду з'явилося чимало проблем у чиновників на місцях...

— Зате зменшилося проблем у громад. Треба розуміти, що завдання виконавчої влади на місцях — займатися не захмарними прожектами, а звичайними проблемами, по-людськи розуміти мешканців далеких і близьких сіл, які живуть простим життям, у більшості — нелегким. А щоб вирішити їх, потрібно шукати ресурси. Для цього ми спочатку провели у кожному селі інвентаризацію об'єктів, які повинні працювати на громаду. Наприклад, виявилось, що не скрізь орендарі платять належні суми, визначені законодавством, за оренду приміщень, земельних ділянок, навіть тих маленьких площ, на яких розташовані вежі мобільного зв'язку. Власники останніх, наприклад, донедавна платили лише 1,4 тисячі гривень на рік за оренду землі для однієї вежі. Виходячи з інтересів району, ми запропонували підняти вартість оренди за землю для кожної вежі до 17280 гривень на рік. Оператори погодилися на ці умови.

А є такі структури, що й зовсім нічого не сплачували за землю впродовж 20 років. Вони колись придбали об'єкти за копійки і користуються. Отже, настав час для всіх платити за використання власності, що належить громаді. І ось результат: за 10 місяців, наприклад, надходжень до місцевого бюджету стало на 2 мільйони більше.

— А чи не пора поставили питання перед керівництвом Рівненської дільниці ПАТ «АЕС Рівнеобленерго» про необхідність сплати за землю, на якій стоять опори ліній електропередач?

— Ми ж почали вже це робити. Але виявилось, що такої практики в Україні ще немає, тому відчуваю дуже сильний спротив, навіть тиск. Скажіть, якщо за клаптик території власник невеличкого кіоска в селі сплачує в казну, то чому за десятки тисяч клаптиків землі, де стоять ті опори, ніхто не платить? Це ж теж використання землі! Ми підраховали, що бюджет району мав би щорічно від такої сплати близько 500 тисяч надходжень. За ці кошти можна дитячий садочок побудувати.

— До того ж, ніхто не враховує і той фактор, що опори, стовпи створюють відповідні перешкоди для ведення сільськогосподарських робіт на полях...

— Звісно, це теж проблема, на яку заплющують очі. Отже, як будемо зрушувати питання? Зараз справи про це перебувають у суді, адже власник електроопор заперечує законність наших вимог. Та, на мою думку, стосовно такої ситуації потрібно було б прийняти відповідний закон, який би врегулював проблему, характерну для всієї України.

— Проте в одній справі з енергетиками ви знайшли спільну мову — в електрифікації сільських вулиць. Як це вдалося?

— Ми виділили кошти, за які здійснено освітлення вулиць у 20 селах. З настанням темної пори доби тут автоматично вмикаються ліхтарі. Отже, зараз тут зовсім інший рівень життя. Після того, як у кожному селі району буде зроблено подібне, ми перейдемо до наступного проєкту влади: запровадження обігріву приміщень за допомогою електроенергії. Звичайно, це змусить нас модернізувати лінії подачі електрики, встановити нові трансформатори.

— А самі громади ініціативні на місцях?

— Розумієте, все залежить переважно від їх керівників — сільських голів. Більшість із них працюють недавно, тому після Різдва я відкрию курси для них і буду особисто, а також за участю спеціалістів різних районних служб проводити заняття щодо того, як використати існуючі економічні реалії для наповнення бюджету сільської ради. Одне з питань — організація обслуговуючих кооперативів. Далі. Ефективне використання державної землі (загалом є 4,5 тисяч гектарів таких площ). Існує й багато інших напрямків активізації людей на самоврядних територіях.

— Коли у вас виникла ідея побудувати у приміщеннях сільських шкіл туалети?

— Ще до того, як цього став вимагати наш Прем'єр-міністр. Розумієте, я багато брав за кордоном і бачив іншу культуру. Мені прикро, що сільські діти не мають таких умов, як міські. Ми зараз вже обладнали у 20 школах такі туалети, а будуть у всіх — загалом у 61 школі.

— Чи вистачає коштів районного бюджету для реалізації всіх планів?

— Звісно, ні. Ми лише спрямовуємо кошти на найнагальніші потреби — придбано 3 шкільні автобуси, відремонтували 65 доріг комунальної власності на загальну суму 5 мільйонів гривень — для цього також використали фінансові ресурси з державного та обласного бюджетів. Залишилося вимостити лише 2 дороги. Придбали 21 велосипед для працівників фельдшерсько-акушерських пунктів. До речі, щодо останніх,

то почали їх реконструкцію, капітальний ремонт, облаштовуємо в них гаряче водопостачання. Парадокс: сьогодні станції техобслуговування мають кращі умови для роботи персоналу, ніж наші медичні заклади. Хіба це справедливо? Ми все створюємо на високому рівні, щоб до таких закладів не ліпили слово «сільський» у розумінні відсталий і не сучасний. Тому, наприклад, і виділено 300 тисяч гривень для ремонту лікарні у селищі Смига.

— Ви першим в області почали відроджувати пожежні депо. Всюди в селах підтримали цей проєкт?

— Так. Ми допомагаємо громадам, сприяємо у придбанні необхідної техніки. Прийшли до такої моделі: утримання депо і виплата заробітної плати пожежникам здійснюється за рахунок щомісячних обов'язкових внесків селян.

— Ви є автором так званого «молочного меморандуму» на Рівненщині. Чи дотримуються його вимог переробники молока, які зобов'язалися не знижувати закупівельну ціну на цю продукцію?

— Я провів дуже важкі переговори із переробниками, в результаті чого вони приїшли на ціну, яка хоч більш-менш влаштовує селян. Інакше останні не триматимуть худобу. Тепер всім зрозуміло, що я не дозволю заготівельникам знущатися із селян.

— Чи враховує у своїх рішеннях райдержадміністрація духовні потреби громад?

— Скажу, що в районі, наприклад, багато різних релігійних конфесій, громадських організацій. Тому ми прийняли відповідну програму підтримки і громадських організацій, і релігійних громад, виділивши 110 тисяч гривень. В основному кошти використовуються для облаштування храмів.

— Ви й багато власних коштів вкладаєте у спорудження церков, розвиток освіти, створення меморіальної атрибутики...

— Мені хочеться, аби історико-культурна спадщина служила формуванню патріотичної свідомості. У нас було багато що забрано колись, лише, здається вишиванка, в якій я та мої ровесники ходили у школу до десятого класу у ті далекі шістдесяті роки минулого століття, боронила наші душі...

Дубенщина завжди була на перехресті європейських культур, місцем, де в мирі проживали люди десятків національностей. Століття тут залишили свої сліди... Взяти лише Дубенський замок. Тут у різні часи розгорталися події, які вплинули на розвиток багатьох держав. Зараз у закладі налагоджується дослідницька, екскурсійно-просвітницька робота за стандартами європейської музейної справи.

Ми зберігатимемо спадщину як українці, горді своєю історією, а також створюватимемо нові комплекси, що нагадуватимуть про звиягу і боротьбу попередніх поколінь за незалежність. Ось недавно заклали в одному із лісових урочищ криївку, яка стане копією справжніх — тих, у яких жили вояки Української Повстанської Армії. До речі, ми прийняли рішення про матеріальну підтримку пенсіонерів, інвалідів, ветеранів війни і праці, одиноких непрацездатних громадян та найбільш незахищених верств населення. Вперше передбачено щомісячну виплату допомоги і воякам УПА.

— У селах Дубенського району не побачиш неохайності і сміття на вулицях. Як домоглися такого?

— А в нас вже не дивуються... Це питання глибше ніж здається, бо пов'язане з культурою, повагою до самого себе. Справді, сьогодні ви не побачите в наших селах стихійних сміттєзвалищ — всі відходи складають на виділених полігонах. Для цього орендуємо техніку, вже деяку придбали за рахунок районного бюджету. Таких змін люди чекали давно, і ми посприяли, аби громади жили інакше.

— У мене враження, що заведений у Дубенському районі еталонний порядок спонукає людей до ще більшого порядку...

— Безумовно, адже через район проходить основна міжнародна автомагістраль, що з'єднує Україну із Заходом. Зроблене в нас — це одна з ознак європейськості.

Винахідник із Рівного спроектував пристрій, який знищує урагани

Державний патент на пристрій для протидії ураганам одержав доцент фізико-технологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету, заслужений винахідник та раціоналізатор України Віктор Бернацький.

Кореспондент Укрінформу мав із ним розмову про суть запропонованого методу боротьби зі стихією.

— Судячи із показаного вами креслення, запропоновано спосіб боротьби, за допомогою якого ураган сам себе «знищує»?

— Образно кажучи, так. Пристрій належить до засобів штучної зміни погодних умов. Він дає змогу «влловлювати» потоки урагану спеціальною горизонтально розміщеною на тринігах трубою (циліндром) і зменшувати їх силу за рахунок протидії зустрічного потоку повітря, який утворюється в результаті обертання пропелерів, встановлених у трубі, один кінець якої має вигляд сопла.

Приводять їх у рух пластини, на які потрапляє маса урагану, — вони з'єднані валом із пропелерами. Отже, для створення своєрідного вихору не потрібно затрат енергії — її забезпечує сама стихія.

— Це ж яка велетенська система потрібна, щоб зуміла «проковтнути» ураган, який рухається, скажімо, найбільшим своїм фронтом шириною 1,5 кілометра?

— Необхідний цілий каскад пристроїв, розташованих у шаховому порядку на певній відстані один від одного. Розміри установки можуть бути різними — у них має бути лише збережено пропорцію між діаметром циліндра та його довжиною — 1:3. Апарат, призначений для розміщення на висоті 5–8 метрів над поверхнею землі, можна встановлювати і вертикально на тринігах, тоді рушійні пластини прийматимуть на себе потоки повітря внизу труби збоку, а вентилятори втягуватимуть верхні «фрагменти» урагану.

— Де слід розміщувати такі установки?

— Відповідну їх комбінацію із, наприклад, 200 і більше штук слід розміщувати на узбережжях, біля яких над океаном починає зароджуватися ураган. Сстійкість таким спорудам забезпечують міцні опори.

— **Якої сили ураган може прийняти конструкція?**

— Максимальна швидкість ураганів — 120 метрів на секунду (360 кілометрів на годину), а запропонований мною метод дозволяє знизити її до 40 метрів на секунду — за таких параметрів вона не є руйнівною.

— **Чи економічно вигідне таке устаткування?**

— Звичайно. По-перше, для його виготовлення не потрібні якісь особливі матеріали й енергоживлення. Якщо на ліквідацію наслідків ураганів у США, наприклад, витрачають мільярди доларів, то виготовлення 200 установок коштує приблизно 200 тисяч доларів.

— **Чи не тому в американських вчених виникло зацікавлення вашим винаходом і саме вони запропонували надрукувати у США статтю на цю тему?**

— Справді, стаття вийшла у «Journal of Physical Science and Application», який видає Сенат США. Є певна цікавість і у спеціалістів Австралії, інших країн.

— **У цій статті, до речі, ви висловили критичний погляд стосовно наявних зарубіжних ідей порятунку від ураганів.**

— Одна із розробок, наприклад, пропонує управляти ураганом за допомогою надвисочастотного випромінювання (НВЧ). Під дією НВЧ пропонується руйнувати вихори вологого повітря над нагрітою поверхнею океану — саме такі вихори приводять до утворення ураганів. При цьому, джерело НВЧ пропонується розмістити на космічному апараті. Недоліком згаданого способу є висока вартість проєкту, крім того, мікрохвильова дія на атмосферу може мати небезпечні наслідки для навколишнього середовища.

Інший спосіб передбачає в місцях зародження урагану використовувати плавучі платформи, обладнання яких із морської глибини засмоктуватиме холодну воду і розливатиме її по нагрітій сонцем поверхні океану. Завдяки цьому, випаровування і швидкість піднімання теплого повітря зменшується, отже зникають умови для зародження урагану.

— **Уявляю, скільки треба платформ чи кораблів, надпотужних насосів, енергоносіїв...**

— Недоліком є й те, що не знищені та відігнані урагани можуть «кинутися» на інші території. Також при охолодженні однієї частини океану поруч можуть виникнути потужні завихрення, викликані великим перепадом температур.

Ще одна пропозиція полягає в тому, що перед виникненням урагану (метеорологи можуть передбачити його час) з борту літака поверхню моря поливають автомобільним мастилом. На воді утворюється плівка, яка перешкоджає випаровуванню вологи з поверхні води та зменшує швидкість вертикального переміщення повітря. В результаті це призводить до «гасіння» або зупинки урагану над цією ділянкою.

— **А якщо хвилі зруйнують масляний покрив?**

— Тоді зменшується ефект «гасіння». Наслідком також може стати масштабне забруднення океану.

Отже, нині гострою є проблема пошуку нових способів, які мають бути простими, дешевими і втілюватися з мінімальними фінансовими затратами.

Літературну погоду диктує письменник Володимир Лис

Своєрідною літературознавчою сесією став творчий звіт популярного українського письменника Володимира Лиса, проведений у Рівному. Зокрема, тут було представлено його роман «Століття Якова», що переміг у конкурсі «Гранд-Коронація слова» і вже вийшов чотирма накладками.

Відомий народний синоптик, він також навів приклади зі своєї книги «Таємна кухня погоди». Про літературу та передбачення погоди розмовляв із ним кореспондент Укрінформу.

— Якби не було досвіду написання вами дев'яти романів, п'яти п'єс — останні поставлені в театрах України, — якби не перемога у літературному конкурсі «Коронація слова» у 2008 році (роман «Острів Сильвестра»), то «Століття Якова» не визріло б?

— Без сумніву. Поруч із тим всім, що я писав, «Століття Якова» йшло незримо. За багато років у мене сформувався інтерес до показу простої людини на тлі історії. У цьому романі йдеться про дрібні та величні перипетії життя, і ось тут люди відчули щось таке, що зачіпає за душу. Доля польського селянина спонукає кожного заглянути у свої власні таємниці, проревізувати їх і теж вирішити, як з ними бути. Тому роман і про трагедію цілого століття, і про трагедію окремо взятої душі, яка прагне зберегти себе. Що може бути ближчим для розуміння, співчуття?

Герой твору не пристосовуванець до певних історичних колізій, як деякі критики «розгадали», а постійно бореться різними способами за свою родину, за її честь, він не голосний, він щирий українець.

Один читач з Луганська написав мені, що прочитав роман і теж відчув себе українцем.

— Цілком очевидно, що долею Якова ви перегоріли, глибоко пустили його в свою душу. А як з іншими персонажами?

— Та так само ж! У художній реальності, що безмежно відмінна від звичайної, тобі близьке абсолютно все. Такий закон жанру. Я думаю, що в Якову є щось від мого діда, який, маючи 81 рік, якось сказав: життя його, мовляв, минуло, наче одна мить. Ось тоді я і почав створювати свою мить у формі столітнього проміжку — тут герої діють за часів, коли Волинь перебувала під владою Польщі, потім гітлерівських загарбників, показано участь населення в УПА, відображено реальність післявоєнна радянська, частково нинішній період.

Є тут персонажі, прізвища яких я не змінював. Це колоритні постаті, то не важить, яке ймення приклеювати. Є багато епізодів нафантазованих, але про червоного коня — це правда, факт.

— Вводячи образ Зосі, ви зробили реверанс у бік українсько-польських стосунків, пошлюбивши польку й простого хлопа-українця?

— Зовсім про це не думалося... Я знав про такий випадок — біля нас по сусідству в селі колись жила Зося. Щось у ній було, як казали, не наше — в поставі, у виразі

очей. Ми знали: це — полька. З нею, вертаючись зі служби у польському війську, познайомився місцевий чоловік і привіз у село, де вони й побралися та проживали собі тихо-мирно. Їх доля дала мені поштовх до конструкції в романі ключової лінії кохання. До речі, справжня Зося не загинула, а померла, доживши до глибокої старості.

У романі певним чином відображено українсько-польське протистояння в роки минулої війни, але я зосереджую у творі увагу на благородстві, яке проявлялося з того й іншого боку заради недопущення трагедії. Наприклад, Яків стримав свого брата, аби той не намагався палити польську колонію, він також йде із Зосоєю рятувати українське село. Так було і в реальному житті.

Поляки й українці є об'єктивно героями моїх романів. Я, зокрема, написав багато нарисів про тих волинян, які служили у польському війську, і 1 вересня 1939 року прийняли бій з гітлерівцями. Українці і поляки не лише жили разом, а й були приречені на одну долю.

От нині я зацікавився Герасимом Яскевичем — полковником козацького війська, родичем Богдана Хмельницького, котрий народився у Луцьку. Він очолював козаків з росіянами у Москві 1653 року, з поляками у Варшаві, шведами. Його друга дружина була полькою, то від цього він певний час потерпав — його звинуватили у зраді. Заступився за нього Іван Богун, котрий сказав: «Якщо ми засудимо за любов українця з полькою, то ми засудимо Україну та Польщу».

— **Вірні слова...**

— Дивно, що не запитуете про погоду...То й добре, я б не хотів цього...

— **Чому?**

— Тому, що я вже не буду займатися цим. Я — письменник, і прагну сповнити саме це своє призначення у світі. Бути в літературі — найвища честь. Яюсь мені знайомий священник порадив, щоб я не займався більше передбаченнями, адже таке заняття свята церква не схвалює, бо це не по-біблійному. Наступним був сигнал радикальніший, коли мені стали погрожувати, мовляв, прогнози не справдилися, а, отже, ти обманюєш народ. Тому я прийняв для себе відповідне остаточне рішення. Прийняв легко. І дружина моя, відома дитяча письменниця Надія Гуменюк, підтримує в цьому.

— **Але ж то цікавий досвід...**

— Це — хобі, яке пройшло. Це епізод мого життя, і слава Богу, що він був. Я його розпочав випадково...

Яюсь мені у 1988 році незнайомий чоловік розповів, що на основі спостережень з 26 грудня по 6 січня можна скласти прогноз погоди на цілий рік.

— **Чому саме з 26 грудня?**

— Бо це перший день, коли сонце, як кажуть в народі, на літо повертає. З цього часу і до 6 січня кожен день відповідає місяцю: 26 грудня — січень, 27 грудня — лютий і так далі.

— **Як вели спостереження?**

— Мій досвід свідчить, що слід спостерігати у відповідний день за опадами, корою дерев та кущів — мокра чи суха, фіксувати напрямки вітру — північний означає холодну погоду, західний — теплу і вологу, південний — теплу і дуже теплу, східний — холодну

і суху. Коли, наприклад, 1 січня сонячно, але морозно, то буде теплим липень (чи його частина), хоч і без опадів. Втім, це лише один з можливих варіантів. Мої прогнози були дійсні в радіусі 120–150 кілометрів від місця спостереження. Тобто, кожен може це робити там, де проживає. Були випадки, коли до мене зверталися з претензіями люди із, скажімо, з Одеської області, що нічого не справдилось. А було, що з Кубані дзвонили і говорили, як точно все співпало у моїх прогнозах про їхнє літо...

Якщо комусь самому пощастить зробити вдалий прогноз, то з тим і вітаю. Треба лише ставитися до цього заняття не надто серйозно і буквально.

Перший мій самодіяльний прогноз був надрукований у січні 1989 року у вигляді статті в газеті «Радянська Волинь», де я працював. Цей матеріал схвалив тодішній редактор Полікарп Шафета. Цікаво, що все у тому році у природі ставалося в основному так, як я і «віщував». Тоді в редакцію пішов потік листів...

А потім був 1994-й рік, у якому я передбачив засуху за результатами спостережень. Про весь мій досвід я написав у книзі «Таємна кухня погоди», яка вийшла у Луцьку...

— А у збірці «Посмішка чорного кота», в якій надруковано письменницькі заборони, Ви зазначили, що прогнозування погоди — це ваше персональне стихійне лихо...

— Так і є насправді...

— Чи міг би прототип народного синоптика стати головним героєм художнього епічного твору?

— Думаю, що ні, бо якби йшлося, наприклад, про того, хто здатен передбачати, то варто було б радше вивести героя, який би прогнозував події в житті людей... А так... Який смисл?

— Триумфальне «Століття Якова» триває. А з якою ще часточкою художнього світу Володимира Лиса читач зустрінеється?

— Сподіваюся на вихід нового роману «Іван і чорна пантера», у якому йдеться про польське село Кукурічки, де всього сто дворів. Мова тут про сучасну деградацію традицій добра, совісті, честі та про тих, хто виживає тут і чинить спротив безвиході. Мій герой Іван мріє, щоб все ж не були знищені ці хати, аби існувало сто обійсть, бо вважає, що то магічне число. Він міркує: «Якщо в село прийдуть німці, з нами нічого не станеться. Німці люблять порядок. Побачать, що в селі сто дворів і скажуть: «Палити це село не будемо, бо воно хороше». Читач дізнається про мрію Івана — запросити в Кукурічки американську супермодель. В романі її ім'я Таумі Рембел...

Сільські мешканці є нашою найвдячнішою аудиторією — заслужений діяч мистецтв О.Тарасенко

Ознайомлення мешканців районів поліського краю зі світовою та українською музичною класикою стане одним з основних напрямків діяльності колективу Рівненської обласної філармонії. Про шляхи реалізації цього плану кореспондент Укрінформу веде розмову напередодні відкриття нового мистецького сезону із директором закладу, заслуженим діячем мистецтв України Олександром Тарасенком.

— Чи вірно ви визначили потребу названої категорії слухачів у класичній музиці?

— У мене в цьому немає сумніву. Якось я із хором «Воскресіння», яким керую, виступав у своєму рідному селі Садове на Рівненщині — сцену для нас став майдан. Ми співали Леонтовича, Кошиця, Вівальді, Генделя. Як нас приймали! Навіть люди почали зносити свої щирі дарунки... Я певен, що це найвдячніша аудиторія. Виступи і академічного нашого камерного оркестру, і вокалістів будуть відповідно на запити особливо сільського населення в пізнанні музичних скарбів. Ці люди, я переконався, хочуть саме таких змін у своєму житті, але досі ніхто не дбав про їх смаки.

Ми також звертаємо свої погляди до людей, які ніколи не були в нашому залі органної та камерної музики — незабаром буде, до речі, 25 років, як він створений у колишній культовій споруді. Спостереження показують, що сюди на концерти ходять одні й ті ж любителі класики — таких всього близько двохсот.

Для нового глядача напрацьовано репертуар, що складається із шедеврів європейського музичного мистецтва. Переконали: всіх зацікавить сучасна інтерпретація класики. Ми маємо у своєму складі видатних виконавців. Вони доносять пісенне багатство за допомогою методики, що здатна притягувати увагу глядачів, у тому числі й найменших.

— Ви маєте на увазі анонсований на афішах цикл концертів «Дитячий»?

— Так. Завдяки підтримці влади ми створили програму, яка передбачає, що за рік більшість дітей початкового шкільного віку обласного центру послухають 7 концертів. Розумієте, якщо діти змалку не чутимуть доброї музики, то до неї в них ніколи не буде інтересу, вона їм не буде потрібна. У Західній Європі діти наспівують мелодії Баха, а у нас? Так от, ці концерти-уроки побудовані як казкові розповіді про музичні інструменти. Надалі ми й хлопчиків та дівчаток із дитячих садочків приводитимемо в зал камерної та органної музики, а потім і старшокласників покличемо до таких занять...

— Залишаться, так би мовити, не охопленими лише немовлята...

— Поки що (усміхається — Авт.) Але звертаю увагу на те, що у нас є концерти для вагітних жінок. Тематику розробили на основі побажань організаторів школи майбутніх мам. Кожна з таких побуває на 4 концертах — послухає музику, яка ніби

благословляє зародження життя, вселяє торжествуючу снагу у душу жінки, котра ходить, як мовиться, при надії. Діти, отже повинні всотувати красу звуків, ще перебуваючи в лоні матері. Скажете, що я романтик? Але в музичному просвітництві треба ставити лише високу планку!

— Чи змінилися вимоги до артистів у зв'язку із новими підходами до роботи?

— Без цього ж не можна! У нас запроваджена творча атестація, яка показує, як виконавець сам змінюється, чи є в нього творчий ріст, чи має намір експериментувати тощо.

— Але ж перш за все треба, щоб були конкурентні умови, стимули...

— Будь ласка! Ми певним чином надихаємо і даємо можливості розкритися. Наприклад, задумали провести 18 жовтня концерт до ювілею композиторів Олександра Білаша та Ігоря Поклада. Кожний вибрав для себе із їх унікальної спадщини улюблені пісні. Виконувати їх — це шанс утвердження, можливість мати вдячну публіку, яка спрагла по мелодіях вартісних, теплих, душевних. До того ж, вводимо так званий вокальний абонемент, де є певний перелік творів, які треба виконувати. Все це спонукає оновлювати репертуар, бути професійним і неодноманітним. Ось так відбуватиметься популяризація пісенної золотої української спадщини, а це — одна із передумов відродження філармонійного життя у краї.

— Зміна диригента камерного оркестру — теж заради цього?

— Не інакше. Ним став Сергій Хоровець, який за своєю мистецькою натурою відповідає вимогам, що їх ставимо до цього колективу у зв'язку з його переростанням в майбутньому у малий симфонічний оркестр. Вже затверджено шляхи досягнення цього. Перш за все йдеться про підвищення рівня майстерності музикантів. Цьому слугуватиме, зокрема, цикл концертів, на яких керуватимуть оркестром найвідоміші диригенти України, Швейцарії. Вони у виступ введуть 50 відсотків свого репертуару.

Наш оркестр також акомпануватиме зіркам європейської сцени. Наприклад, у супроводі оркестру в грудні цього року у нас виступить солістка Варшавської камерної опери, наша землячка Ольга Пасічник з програмою «Гала-Моцарт». Деякі арії прозвучать вперше в Україні.

Разом з нашими музикантами глядач побачить і легенду українського джазу Юрія Боня з джазовими обробками мелодій «Бітлз».

— Відомо, що кінцевою метою всіх нововведень є створення «Рівненської капели»...

— Оркестр, орган та група солістів — її складові і уособлення нашої філармонійної потужності. До існуючих нині структур хочемо додати хор — він є готовий (маю на увазі «Воскресіння»), діє 20 років, лише потрібне владне рішення, щоб він увійшов у склад філармонії. Йому під силу будь-який класичний репертуар — у цьому пересвідчилися глядачі багатьох країн світу. З його діяльністю у штаті філармонії я пов'язую підняття на вищий рівень й ораторійної тематики. «Рівненська капела» — це орієнтація на музику високого академічного градусу, вона допоможе відкрити шлях до пізнання європейської культури.

Волинські шляхи Тараса Шевченка дослідив письменник

Ототожнювання місць на Волині, якими пройшли герої повістей та поем Тараса Шевченка із тими, що він відвідав насправді як учасник Київської археографічної комісії восени 1846 року, проводити не варто, щоб не нашкодити істині. Таку думку висловив у розмові з кореспондентом Укрінформу доктор філософських наук, професор, письменник, проректор Національного університету «Острозька академія» Петро Кралюк, який дослідив волинські шляхи Тараса Шевченка.

— У зв'язку із наближенням святкування ювілею Кобзаря краєзнавці піднімають тему перебування його у тій чи іншій місцевості нинішньої Волинської, Тернопільської та Рівненської областей, які є територією історичної Волині. Чи скрізь це виправдано?

— У нас немає ніяких достовірних фактів, які б стовідсотково свідчили про перебування Кобзаря в конкретних містах та селах Волинського краю, окрім Почаєва, а також губернського центру Житомира. Те, що написано про його волинську подорож, часто носить гіпотетичний характер і переважно ґрунтується на фрагментарних згадках, узятих із повістей Т. Шевченка. І хоча вони мають автобіографічний або частково автобіографічний характер, все-таки до тих згадок варто ставитися з певною обережністю.

Т. Шевченко міг відвідати Кременець. Хоча немає однозначних свідчень про його перебування тут, однак, думка про те, що він тут був, не викликає серйозних сумнівів. На її користь існує кілька опосередкованих фактів.

По-перше, із офіційного розпорядження Житомирської духовної консисторії випливало, що Т. Шевченко мав би відвідати це місто. Адже посприяти йому повинен був не лише благочинний кременецьких міських православних церков, а й керівництво Волинської духовної семінарії. Остання в 1835 році розміщувалася в приміщенні колишнього монастиря єзуїтів у Кременці.

По-друге, згадка про Кременець зустрічається в повісті «Варнак». Там говориться, що герой цього твору, відвідавши Почаїв, подався до Кременця, подивився на «королеву Бону», тобто на гору, що піднімається над Кременцем, і також оглянув приміщення католицького монастиря.

По-третє, в творах Т. Шевченка трапляються згадки про діячів, які були пов'язані з Кременцем та Кременецьким ліцеєм. Зокрема, в повісті «Варнак» знаходимо панегіричну згадку про Тадеуша Чацького, польського історика Й. Лелевеля (про останнього пише в повісті «Художник»). У повісті «Прогулянка із задоволенням і не без моралі» згадується Тимко Падуря — польсько-український поет, життя якого було пов'язане з Кременцем.

По-четверте, Кременець незадовго перед Т. Шевченком відвідав Микола Костомаров. Цілком імовірно, що той рекомендував йому оглянути це місто.

— Ведучи мову про волинську подорож Т. Шевченка, дослідники цитують повість «Варнак», де розповідається, які населені пункти герой цього твору пройшов, — село Вербу, міста Дубно, Острог, Корець (нинішня Рівненська область) **Може, так само їхав і автор?**

— Без сумніву, при написанні повісті «Варнак» Т. Шевченко використовував свої волинські враження. Але головного героя повісті аж ніяк не можна ототожнювати з Т. Шевченком.

Напевно, Т. Шевченко недовго перебував у Вербі (нині село у Дубенському районі). Тут не було чогось такого, що б могло серйозно його зацікавити. Принаймні, про цей населений пункт згадок у творах Кобзаря більше немає.

Складніше із Дубном. Це було одне із найбільших повітових міст Волинської губернії, де існувало чимало старовинних архітектурних споруд. Серед них — замок, збудований наприкінці XV — на початку XVI століття. Він навіть фігурував у знаменитій повісті Миколи Гоголя «Тарас Бульба». Цей твір Кобзар читав і, здавалось би, Дубенський замок мав би його зацікавити.

Проте коли Шевченко в повісті «Прогулянка із задоволенням і не без моралі» пише про волинські замки, він згадує лише Острог і Корець. Дубно ж випадає з його поля зору.

— **Тим не менше, у Дубні встановлена меморіальна дошка, яка засвідчує, що тут побував Тарас Шевченко.**

— У цьому є рація. А взагалі-то про це місто письменник ніде не згадує, окрім повісті «Варнак». Виникає питання — чому? На нашу думку, Шевченко в Дубні був лише проїздом. У цьому випадку варто враховувати, що він, подорожуючи по Волині, користувався рекомендаціями М. Костомарова. Але останній, здійснюючи свої подорожі у Волинському краї, з якихось причин так і не відвідав Дубна. Хоча Рівне, де він викладав у гімназії, знаходилося зовсім недалеко від цього міста. Кобзар же, не маючи достатньої інформації про пам'ятки старовини в Дубні, міг його проігнорувати.

Але під Дубном Шевченко, схоже, на деякий час затримався. У повісті «Варнак» є місце, де дуже реалістично описується якийсь хутір біля Дубна. Опис настільки яскравий, що доводиться припустити можливість перебування автора твору в цьому місці.

— **Що можна сказати про відвідання Кобзарем Острога — міста, яке у XVI столітті зажило слави Волинських Афінів?**

— Перебування Т. Шевченка в Острозі видається цілком імовірним. Тут свого часу побував М. Костомаров, їдучи працювати викладачем у Рівненську гімназію. Він міг розповідати про острозькі пам'ятки старовини Т. Шевченку. Острог згадується у повістях «Варнак», «Прогулянка із задоволенням і не без моралі».

— **Ви допускаєте, що М. Костомаров рекомендував Т. Шевченку відвідати і Корець?**

— Цілком. Не викликає сумнівів факт перебування Т. Шевченка в Корці. У цьому старовинному місті, як і в Острозі, зупинявся М. Костомаров. У Кобзаря згадка про Корець зустрічається й у «Варнаці», і в «Прогулянці із задоволенням і не без моралі». До того ж, у «Прогулянці» йдеться не просто про Корецький замок, а й церкву, де зберігалися бальзамовані останки графів Корецьких. За словами Т. Шевченка, вона перетворилася в руїну. Звісно, таке написати могла лише людина, яка це бачила.

— На вашу думку, Т. Шевченко ступав по полю Берестецької битви?

— Перебуваючи в Почаєві й Кременці, він знав, що неподалік знаходиться поле Берестецької битви. Берестечко Т. Шевченко згадував у містерії «Великий льох». Для нього це був символ козацької звитяги часів Хмельницького.

Т. Шевченко чув від кобзарів та свого друга М. Костомарова про Берестечко. Про можливе перебування Кобзаря на полі Берестецької битви засвідчує поезія «Ой чого ти почорніло» У ній зустрічаємо деякий фактаж (чотири милі «круг містечка Берестечка»). Це дає підстави вважати, що поет самостійно оглядав це місце, оскільки використав таку географічну деталь.

Очевидно також, що емоції, викликані перебуванням на полі Берестецької битви, знайшли відображення і в Шевченковому вірші «За байраком байрак».

— Існує версія, що Кобзар мандрував і Волинським Поліссям, зупинявся неподалік від Ковеля.

— Щодо поїздки Кобзаря на волинське Полісся, то виникає низка запитань. Т. Шевченку як співробітнику Київської археографічної комісії не ставилося завдання їхати в цей регіон. Перебуваючи у Волинській губернії, він мав би обмежити свою діяльність Житомирським та Кременецьким повітами. Хоча, звісно, у нього було право виявляти певну ініціативу.

Також не зовсім зрозуміло, чому в творах Т. Шевченка немає згадок ні про Ковель, ні про навколишні села. Правда, є фрагментарна згадка про Луцьк у повісті «Варнак». Її герой нібито перебував зі своїм повстанським загonom неподалік від цього міста. Взагалі якось невмотивовано виникає це місто в повісті. Луцьк лежав далеченько від основних місць, де діяв герой твору. Можливо, така фрагментарна згадка була викликана спогадами Кобзаря про перебування в цьому місті.

Можна припустити, що поет міг поїхати з Кременця чи Дубна на Берестечко, звідти на Луцьк, а вже далі на Ковель. Повертаючись із Полісся, знову відвідав Луцьк, а звідти вже подався до Житомира. Але таке припущення базується виключно на здогадах.

Що могло покликати Кобзаря на Волинське Полісся? Єдино можлива відповідь — особа князя Андрія Курбського й пам'ятки, пов'язані з його діяльністю. Варто враховувати, що російські офіційні історики якраз у той час, у 30–40-х роках XIX століття, активно творили міф про князя Курбського як великого інтелектуала та захисника православ'я на Волині у XVI столітті. Міф цей потрібен був самодержавству, щоб стати ще одним аргументом на користь приєднання Волині до Російської імперії. До творення цього науковоподібного міфу долучилася й Київська археографічна комісія.

Можливо, Шевченко отримав усну рекомендацію замалювати пам'ятки, які мали відношення до князя Курбського і подати у книгу, яка тоді готувалася — «Жизнь князя Андрея Михайловича Курбского в Литве и на Волыни».

Та, попри все, був Т. Шевченко чи ні на Волинському Поліссі — схоже, це питання так і залишиться відкритим.

— Які висновки зробив Кобзар для себе після відвідин волинського краю?

— Певна річ, подорож помітно розширила світобачення Т. Шевченка. Він тепер не просто вводив волинські сюжети в свої твори, а й намагався створити відносно цілісне бачення тієї частинки української землі, якої він до цього часу практично не знав.

Проект морської хвильової електростанції створили інженери із Рівненщини

Проект морської плавучої хвильової електростанції створили відомі у поліському краї винахідники батько і син Олексій та Віктор Слободюки з міста Вараш Рівненщини. На оригінальну розробку їм видано патент Державним підприємством «Український інститут промислової власності». Про її особливості йдеться у розмові кореспондента Укрінформу із одним з авторів, кандидатом економічних наук Олексієм Слободюком.

— Отже, вирішили дати морській хвилі «роботу»?

— Саме так, використавши конструкцію, яка може складатися від трьох до семи з'єднаних між собою на шарнірах плавучих платформ, схожих на понтони. Їх коливання передається через відповідні важелі на систему спеціально розроблених нами поворотно-лопатевих турбін, які приводять в дію низку генераторів, що і виробляють електроенергію.

Тут впроваджено принцип використання поштовху хвиль різної сили, тому установку можна виготовляти із врахуванням особливостей різних акваторій.

— На макеті видно, що каскад понтонів має стріловидну форму, мов корабель...

— Такий конусоподібний ніс допомагає настроюватися судну на фронт хвилі, ставати до нього перпендикулярно.

— Які розміри судна?

— Вони можуть сягати від 100 до 200 метрів в довжину і у тричі менше в ширину. Розрахунки показують, що за таких параметрів можна досягнути потужність 20–50 мегават (для порівняння: джерело потужністю 1 мегават забезпечує електроенергією від 150 до 200 індивідуальних будинків).

— Від чого залежить вибір потужності?

— Від акваторії — для морської менша, для океанічної — більша, адже там сильніші і постійніші хвилі. Потужність нарощується кількістю понтонів — від цієї величини залежить економічна ефективність станції.

Важливим фактором потужності є і додаткова система турбін, розташованих по периметру станції в бортовій частині. Вони приводяться в дію безпосередньо від поштовху хвиль. Для того, щоб їх замінювати чи ремонтувати, передбачено невеликий кран, який їх витягуватиме і вставлятиме.

— Де можна використовувати установку?

— На Чорному морі, наприклад, — упродовж приблизно 260 днів на рік (решта часу — штиль). Така електростанція, розташована на відстані до 1000 метрів від узбережжя, постачатиме енергію через прокладений по дну кабель для санаторіїв, населених пунктів, підприємств тощо.

У світлу пору доби, коли немає потреби передавати електроенергію на берег, її можна «нагромаджувати» в акумуляторах, встановлених на борту. Також доречно її використати тут же для виробництва водню шляхом електролізу води. Водень відтак стане рушієм газотурбін, що теж випускатимуть електроенергію на цьому ж судні в разі виникнення потреби.

— **Із чого слід виготовляти комплекс?**

— Із традиційних корабельних матеріалів, а, зокрема, корпуси, — із залізобетонних попередньо напружених конструкцій.

— **Багато спеціалістів потрібно для обслуговування такої станції?**

— Четверо-шестеро осіб, які мають працювати вахтовим методом. Для їх доставки планується використовувати в тому числі і вертоліт, адже для нього наша конструкція передбачає майданчик на центральній платформі.

— **Дивлячись на цю установку, пригадує винайдену вами раніше вітрово-хвильову електростанцію — ВХЕС...**

— Так, ми розробили своєрідний енергоблок потужністю від 100 до 1000 кіловат, призначений для встановлення на мілководді в акваторії. Принцип функціонування простий: зустрічна хвиля надходить у спеціальний лоток, укріплений на підпорах, і спрямовується у приймальну камеру. Сформований за допомогою ще кількох механізмів потік націлюється на поворотно-лопатеву турбіну, приводячи її в обертальний рух.

Конструкція станції є збірною-розбірною, уніфікованою для серійного виробництва і складається із 10–12 частин. Вони малогабаритні, а тому перевозити їх до місця складання можна автомобільними транспортними засобами.

Собівартість виробленої ними електроенергії низька, капітальні затрати менші ніж у традиційній енергетиці.

— **У них теж мала бути морська «прописка»?**

— Звичайно! Такі станції добре слугували б багатьом виробничим об'єктам, що діють на морі. ВХЕС, наприклад, дала б енергію і техніці для видобування природного газу із газогідратних покладів у шельфі узбережжя Одеської, Херсонської, Миколаївської областей на глибинах понад 600 метрів. Аби їх підняти, потрібно закачувати поверхневу теплу воду, яка вже при 20 градусах приведе енергоносій у технологічний газоподібний стан. А якщо додати воду, нагріту енергією хвильових електростанцій до 100 градусів, — ефект значно збільшиться. Платформи для цього можуть стояти у відкритій акваторії.

Образно кажучи, море готове віддати енергію, треба лише створити для цього засоби і вміло її вилучити.

Центр променевої терапії почав діяти у Рівному

Лікувальні процедури почали проводити спеціалісти на єдиному в Україні лінійному прискорювачі у центрі променевої терапії, який відкрито у Рівненському обласному онкологічному диспансері. Про діяльність закладу кореспондент Укрінформу веде розмову із головним лікарем диспансеру, хірургом вищої категорії, заслуженим лікарем України Григорієм Максим'яком.

— Пригадується, ще у 2003–2004 роках, коли йшло будівництво нового корпусу диспансеру, одне з приміщень планували під незвичайний структурний підрозділ...

— Це була мрія із сфери фантастики, але справді думалося про специфічний центр з унікальною апаратурою для променевої терапії, якою вже користувалися лікарі у Західній Європі. Нам пощастило, бо допоміг благодійний фонд «Розвиток України» в рамках проєкту «Рак виліковний». Наш заклад було вибрано для реалізації проєкту після ґрунтового аудиту, в якому взяли участь відповідні фахівці, у тому числі і зарубіжні. Експерти вивчили стан нашої матеріальної бази, місцеву практику подолання онкологічних недуг і прийняли позитивне рішення: центру бути.

Під час проведення тендеру ми вибрали найсучасніше обладнання — лінійний прискорювач фірми «Електа» з Англії та томограф «Тошиба». Методику роботи на цьому обладнанні наші фахівці освоїли, зокрема, в Англії та Німеччині, де діє аналогічне устаткування.

— Складно було шукати кадри?

— Ми запросили випускників Київського Національного університету імені Тараса Шевченка — фізиків-ядерників, прийняли інженерів-фізиків, медичних радіологів. Небагато є представників таких професій.

— Доводилося чути, що лінійний прискорювач — це зовсім інша філософія в підходах до лікування ракових пухлин. У чому вона?

— Фахівці в Україні ще не мали справи з такою апаратурою. Унікальність її в тому, що її системи дозволяють використовувати опромінення не за рахунок радіації, а за рахунок гальмівної енергії електронів і фотонів. По-друге, за допомогою так званого коліматора є можливість вибирати поле опромінення, оминаючи критичні органи, важливі для здоров'я — цим управляє інженер-фізик: він контурує пухлини і націлює промені лише на те місце, на яке слід впливати, не торкаючи інших органів. Взяти, наприклад, простату. Поруч з нею багато органів, на які при колишній практиці незалежно від волі лікаря потрапляли промені і могли нанести шкоду здоровим клітинам. Тепер це виключено.

Важливо й те, що тут є системи дозиметричного контролю та позиціонування пацієнта. Остання фіксує положення тіла під час діагностики на томографі, куди найперше потрапляє хворий перед променевою терапією, і передає на лінійний прискорювач, де пацієнта розміщують у такому ж положенні, в якому він був на томографі. Уя-

віль собі параметри точності: похибка може складати лише два мікрони! Отже, таким чином досягається прицільність фокусування променів на злоякісну ділянку.

Весь процес функціонування комплексу в режимі реального часу «бачить» відповідна система контролю на «Електі». Тому на будь-який збій англійські комп'ютерники можуть відреагувати, проаналізувати його, відкорегувати чи дати поради нашим спеціалістам.

— Яку кількість хворих зможете пролікувати після виходу на проєктну потужність?

— Нині, так би мовити, в період обкатування, на комплексі лікують близько 10 пацієнтів за день, хоч потужності дозволяють приймати 15 осіб. У зв'язку з тим, що нині багато пацієнтів, у закладі створено спеціальну комісію, яка веде відбір тих, кому в першу чергу потрібно пройти процедури на лінійному прискорювачі. На Рівненщині загалом таких 7,5 тисячі громадян.

— Чи зменшилося число сеансів опромінення?

— Перший досвід показує: якщо на старому обладнанні потрібну дозу людина одержувала за 35–40 сеансів, то нині за 3–5.

— Коли ця апаратура зможе працювати в хірургічному режимі?

— Щоб перейти на нього, тобто повністю видаляти пухлини певних локалізацій, потрібен досвід. Це ж, так би мовити, вищий пілотаж у хірургії. Для цього треба, щоб персонал мав достатньо практичних навичок. Думаю, через рік таке стане можливим. Метод дає змогу ефективно впливати на злоякісні пухлини, після чого вони, як кажуть медики, випаровуються. Я спостерігав за таким процесом в Англії. До речі, у графстві Південний Сасекс, де я був, на 500 тисяч населення є 5 таких прискорювачів, як у нас. Тобто, це європейська норма — один на 50 тисяч жителів регіону. В Україні всього разом з нашим 4 центри.

— Зараз лікування у вашому центрі для хворого безплатне. Чи буде так і надалі?

— Політика Фонду у цьому дуже, як би сказав, прихильна, але ми розуміємо, що всьому є межі... Фонд зобов'язався здійснювати гарантійне обслуговування впродовж чотирьох років — така преференція надана лише нашому закладу. До того ж, ця благодійна структура взяла усі витрати на себе щодо лікування, тому воно для пацієнтів безплатне, хоча для бюджету і для Фонду дуже дороге: тут і оплата праці фахівців високої кваліфікації, витратні матеріали, електроенергія тощо. Правда, таке забезпечення триватиме лише до лютого наступного року. Надалі Фонд пропонує, щоб фінансування було паритетним. Тому із обласною владою маємо вирішувати цю проблему, щоб і надалі для хворих лікування у центрі було безплатним.

— Чому пацієнти з інших областей не можуть скористатися послугами центру, він же задуманий як регіональний?

— Поки що не маємо права брати таких хворих, бо не дозволяє бюджетний кодекс. Але є доручення Президента України щодо розробки механізму, за яким має бути врегульовано на державному рівні це питання.

— Чи відчуваєте нестачу протоколів лікування на лінійному прискорювачі?

— Оскільки ми першими в Україні освоюємо таку техніку, то, звісно, ще немає власних стандартів і протоколів лікування, тому використовуємо зарубіжні.

— Результати практичної діяльності фахівців центру можуть стати матеріалом для дисертаційних робіт?

— Маючи такі умови, гріх не займатися наукою. Ми лише починаємо нагромаджувати досвід, який потім, я переконаний, стане предметом узагальнення в дисертаціях наших працівників.

У майбутньому нам доведеться часто приймати вчених із різних країн, бо «Електа» вирішила в нас створити на базі комплексу променевої терапії міжнародний тренувальний центр для лікарів.

Еліксир щастя «вироснує» в своєму саду агроном із Рівненщини

Ботанічний сад і плантації лікарських трав заклав на своїй земельній ділянці агроном із райцентру Гоща на Рівненщині Валентин Леусь. Загалом вирощує майже 120 рослин. Крім того, він акліматизував десятки сортів фруктових дерев, а також тюльпанів і троянд. Про досягнення у цій сфері з ним веде розмову кореспондент Укрінформу.

— Звідки таке тяжіння до всього, що проростає?

— Старші люди розповідали, що обидва мої діди за польської влади у 30-х роках минулого століття були визнані найкращими у Волинському воєводстві садівниками. Крім того, вони були і відомими травознавцями. Їхні сади мали особливий вигляд: під кронами дерев стелився на грядках килим із різноманітного помічного зілля. Скільки себе пам'ятаю, я теж прагнув садити дерева всюди, де можна було.

— То не дивно, що виникло бажання закласти свій сад...

— До того ж не просто будь-який, а екзотичний! Із дерев, які у поліській кліматичній зоні ще не росли. Після здобуття вищої агрономічної освіти, працюючи вже в одному з господарств, я налагодив контакт із вченими-садоводами з багатьох куточків колишнього Радянського Союзу. Мені насіння і пагінці прислали із ботанічних садів, науково-дослідних інститутів... Мені також передали японську вишню — для випробування та акліматизації. З того часу минули роки... Тисячі саджанців цього деревця я дав для Рівненщини, переконавши скептиків, що це дерево при певній технології вирощування приживається відмінно і плодоносить так само, як і на прабатьківщині. Сто саджанців завіз і на комплекс відпочинку дітей «Агатівка», де вишні дають гарний врожай.

А чи бачили ви грушу, яка плодоносить постійно? Вона теж в мене є. Перший раз зацвітає, як і всі дерева, у травні, другий — у червні, третій — на початку серпня.

— Ви сортами, як прийнято, обмінюєтеся із любителями чи дістаєте їх іншим чином?

— Послугуюся лише сортами, які надійшли з наукових лабораторій. І сам виводжу. Намагаюся брати лише найкращу селекцію, тепер і сам заготовляю багато насіння. Займаюся схрещуванням.

— **Яка мета його?**

— Цілком практична. Захотілося, скажімо, сливу мати не тоді, коли вона у всіх є. Тому схрестив її з аличею і тепер збираю врожай на початку жовтня.

— **Відомий факт: ви дали польському садівництву південні сорти винограду...**

— Так, у мене донедавна було у розсаднику сорок сортів, серед них «київський ранній», «золотистий», «лідія», «діамант сабо», «ізабелла», «мускат білий». Останньому, щоправда, наші морози трішки дошкуляють, інші ж переносять їх стійко, а плоди мають такі ж характеристики, як і вирощені в Криму, — аналогічні параметри насичення соком і смакові якості. А сорт «аркадія» — це ж унікальне явище: у другій декаді серпня вже спілі грона висять вагою від півтора до двох кілограмів! Вивів новий сорт каштана їстівного, горіха, персика.

— **Сьогодні, коли дивишся на ваші «аптечні» грядки біля будинку, то розумієш, що тут впроваджується дідівська модель, чи не так?**

— Звичайно. Тільки тут вже все переведено на наукову основу. Я довгий час перед виходом на пенсію працював в районній екологічній інспекції, брав участь в експедиціях під керівництвом відомого українського ботаніка Тетяни Андрієнко, природознавця Юрія Грищенка. Це дало мені можливість систематизувати і свої знання про лікарські рослини нашого краю. Коли понад два десятиліття тому параліч розбив мою дружину і вже медикаментозні засоби не допомагали, тоді я звернувся до трав. Саме таким чиномвилікував її.

— **Через це й вирішили закласти рукотворні плантації цілющого зілля?**

— У людей виникає велика потреба в лікарських екологічно чистих рослинах. До того ж саме в тих, яких уже в природі мало — їх бездумно винищили горе-заготівельники. Тому необхідно розвивати культуру масового вирощування — це мрія багатьох травознавців. Але справа нелегка. Взяти, наприклад, женьшень. Легше виростити дитину, ніж цю рослину. Але вона прижилася. Займаюся тридцять років й елеутерококом. Особливо хочу наголосити на гісопі — аналогу любистку, що має універсальне застосування. Лимонник китайський — чим не цілитель з п'ятьма запахами. У цьому переліку лаконос американський, корінь якого оновлює печінку, синюха голу-ба, що в парі з сушеницею болотною лікує хронічну виразку за 21 день — клінічні підтвердження є. В асортименті також радіопротекторні ехінацея пурпурова, скорцонера, болиголов. Останнього намагаються спеціалісти поставити на боротьбу із раком...

— **Отже, знову екзотика?**

— Без цього ж не можна! П'ять років шукав суницю французької селекції «профюжен» і нарешті одержав. Наприкінці травня червонясті ягоди, вагою в середньому по шістдесят грамів, уже можна куштувати. І так до першого снігу.

Вдалося й розмножити чумизу коломенську. Нею займалися у сільськогосподарських підприємствах, в тому числі і на Рівненщині, у 50-х роках. Ця рослина дає на одній сотій гектара 100–150 кілограмів зерна: воно трохи дрібніше ніж просо. У Китаї з нього печуть хліб — це провідна культура тут. Вживання сирих зерен допомагає збільшенню молока у жінок, які годують грудьми. Це незамінний харч також для курей — від нього вони добре несуться. Чумиза проростає густо, стебла її стоять, як ліс, скосивши їх, можна мати вітамінне сіно. У народній медицині відоме застосування відвару з чумизу, яким лікують деякі кишкові хвороби.

Прекрасно ростуть сім видів полину, серед яких і тархун — має цілющу дію при хворобах кишково-шлункового тракту. Шавлія, гісоп лікарський також. У поєднанні ці трави добре протидіють хронічній астмі. Нещодавно двом дітям з Млинівського району на Рівненщині почали давати — і вони стали здоровими. Звичайно, у полі треба багато трудитися, щоб виростити все відповідно до голландської технології — я нею користуюся в основному. Допомагають мені дружина, онучки Оля та Юля. Обидві дівчинки хочуть продовжити мою справу.

— Ви особливо пишаєтеся ще одним предметом акліматизації — гінго білоба...

— Витяжка з цієї рослини запобігає інфаркту, поліпшує мозковий кровопотік в коронарному, венозному руслах, робить еластичними стінки кровоносних судин, запобігає їх крихкості. Смію стверджувати, що це певною мірою панацея від інсультів.

— Чи виготовляєте з цих рослин ліки?

— Готую їх за рецептурою відповідно до стандартів. Це є гарантією якості. Звичайно, я користуюся і народною рецептурою, зібраною, наприклад, відомим травознавцем І. Носалем. Досягнення в цьому академіка Д. Гроздинського теж для мене є визначальними. Їхні рецепти здавна використовують у клініках із фітотерапевтичною метою.

— Чи вживаєте ви особисто препарати з лікарських рослин?

— Щодень я прокидаюся близько четвертої ранку і запарюю набір, довільний за складом — трави в ньому чергуються. Відтак впродовж багатьох десятиків років роблю інгаляції такою парою, вдихаю надзвичайно приємні аромати. Від цього і настрої, і бадьорість, і щасливі відчуття...

Похресник Уласа Самчука досліджує космос у NASA

Журналіст і письменник Віктор Мазаний з'ясував, що у Сполучених Штатах Америки проживає... похресник класика української літератури Уласа Самчука. Чи може таке бути? Справжнє відкриття! А за цим — друге здивування: похресником є астрофізик, головний науковець дослідницьких програм Центру космічних польотів NASA, 77-річний Теодор Костюк — син видатного українського літературознавця-емігранта Григорія Костюка.

«УЛАС САМЧУК ПРИЇЗДЖАВ НА МОЄ ВЕСІЛЛЯ У ЛИПНІ 1970-го».

— Улас Самчук так описує першу зустріч із вами у книжці «Плянета Ді-Пі»: «Мама держала його, дуже маленького й делікатного, на руках, побачивши мене, він так радісно до мене розсміявся, що це одразу зробило нас добрими приятелями». А які ваші найраніші спогади про Уласа Самчука?

— Улас Самчук, дядя Улас, був мій найближчий друг у мої перші свідомі роки. Він мене водив в ліс, бігав зі мною і забавляв мене. Я пам'ятаю ще тепер прогулянки в лісі

і в полі, де ми збирали квіти моїй мамі. Він змагався бігом зі мною (і переганяв мене), аж поки мені не стало 17 років...

— **Він у цій же книжці згадує день вашого хрещення: «Ще раз став кумом... На цей раз Тодьо (так називали свого первістка його батьки — Авт.). Похресник вже трохи переріс, йому ось півтора року, «на руках» держати не випадає, тому він стояв на дзиглику весь розгублений, не розуміючи, чого від нього властиво хочуть... За куму — концертна та оперна співачка Ганна Шерей...».**

— Такі пізні хрестини були викликані тим, що тоді, у Німеччині, коли я народився (12 серпня 1944 року — Авт.), наша сім'я була в таборі переміщених осіб, ще йшла війна і батькам було не до того... А пізніше час прийшов. Моя хресна Ганна Шерей була дуже близька мені. Як рідна нашої родини. Вона і її чоловік Василь завжди святкували головні свята з нами. Вражаюча співачка — і виглядом і голосом. Вона виступала на багатьох вечорах, концертах і в операх в діаспорі. Я її відвідував в будинку перестарілих на півночі Нью-Йорку в її останні роки. Щорічно буваю біля її могили на Українському цвинтарі святого Андрія в Нью-Джерсі.

— **Ваш батько у спогадах зазначає, що була і ще одна хресна...**

— Та це ж письменниця Докія Гуменна! Вона часто гостювала у нас у Нью-Йорку, а ми — в неї. Її квартира була заповнена книжками. Я думаю, більшість з них — це її, бо вона їх тоді сама видавала. Її книжка, яку я пам'ятаю, тоді була «Велике Цабе». Це мені, восьмирічному, дало ініціативу написати й «видати» кілька екземплярів своєї книжки — «Маленьке Цабе»: я їх сам друкував, складав, ілюстрував (на жаль, жодного примірника не збереглося). Вона також мене вчила руханку очима, щоб поліпшити зір.

— **У «Зустрічах і прощаннях» ваш батько пише, що Улас Самчук «мав талант глибоко бачити, відчувати і розуміти дитячий світ»... Очевидно, він такий висновок зробив, спостерігаючи, як Самчук спілкується з Тодьом?**

— Коли ми жили в Нью-Йорку, дядя Улас (він вже мешкав у Торонто) приїжджав до нас в різних справах, зокрема, на з'їзди об'єднання українських письменників «Слово». А як мені було 12 років, то мене батьки відправили в Торонто на ціле літо до нього. Хресний мене познайомив із Торонто і квітами, які він плекав на своєму городі. Я тоді заразив дядю Уласа рибальством і дружба продовжилася.

Я відвідував його влітку декілька разів і ми їздили рибалити на Онтаріо. Потім, коли я навчався в університеті в Сиракузі (штат Нью-Йорк), — це десь 200 миль від Торонто, — і мав друзів в Торонто, я приїжджав частіше.

— **Улас Самчук приносить гостинці? Чи зберігаєте щось із них як реліквії?**

— Щодо гостинців не пам'ятаю, але я маю всі його книжки.

— **Які з них сподобалися найбільше?**

— Його твір «Волинь». Це як його автобіографія, і хоч я читав цей роман вже давно, проте і досі пригадую, як важко малому було виростати в селі в Україні... Його опис про період війни, таборів мене також цікавили. Звісно і «П'ять по дванадцятій»...

— **Ви бачилися з ним, будучи вже у зрілому віці?**

— Улас Самчук приїжджав на моє весілля в липні 1970-го. Після мого одруження я рідше зустрічався з ним. Десь, може, наприкінці 70-тих років він відвідав Нью-Йорк і моїх батьків в Нью-Джерсі. Ми жили біля Вашингтону, і я поїхав до батьків, забрав його

до нас, а тоді через Меріланд і Вірджинію поїхали на море ловити рибу. То, здається, була наша остання зустріч.

— Листувалися ви з ним?

— Листування було, але небагато. Я завжди писав йому, коли повертався додому після гостини у нього під час канікул. А, наприклад, 25 квітня 1973 року я повідомив, що закінчив писати дисертацію і захистив її, переміг в одному конкурсі, який дав можливість зайнятися дослідницькою роботою — я подався тоді Goddard Space Flight Center NASA. Пізніше вже прислав йому листівки із різних місць, в тому числі і з Європи.

— У листі від 25 липня 1966 року він написав, звертаючись до свого похресника: «Ти був завжди моїм близьким, добрим другом і сином»...

— Так... Ще він завжди повідомляв, коли вислав мені свої книги. Наприклад, 16 січня 1979 року йшлося про «На коні вороному». У цьому ж листі писав, що вийшли його «Живі струни» (про бандуристів) й обіцяє мені подарувати екземпляр, а також очікує публікацію «Слідами перших», «Моя границя», і що працює над книгою про татари Ді-Пі, МУР. Обіцяв там і мене згадати...

— Як бачимо у фрагменті про хрестини, він це виконав...

— Він висловлював також своє задоволення, що його похресник працює «у дуже цікавій ділянці нашого Всесвіту». У листах він нерідко був жартівливим...

— Саме ця риса зближувала його із звичайними людьми...

— До того ж відзначу його товариськість. Умів зрозуміти і описати людський характер, спілкуватися із людьми різних поглядів і різного рівня, — від дітей до професорів. Звичайно, він був популярний і завдяки своїй творчості.

— Певна річ, ви були знайомі і з його дружиною Тетяною...

— Так, я в них проживав два літа. Ми спілкувалися, але на більш поверховому рівні, не активно і не так часто, як з дядею Уласом. Після його смерті у 1987-му я раз відвідав її в *пансіонаті* для старших сеньйорів *імені* Івана Франка біля Торонто, де вона проживала.

— У чому секрет такої довголітньої дружби вашого батька з Уласом Самчуком?

— Мій батько шанував його літературну творчість, розум, працю з ним в письменницьких рухах — МУР, «Слово». Їхні погляди співпадали, а головне в Уласа Самчука характер був родинний, веселий. Як і мій батько, він умів пристосовуватися до різних людей, хоч мій батько був більш серйозний.

— Чи не виникла у вас ідея відвідати село Дермань на Рівненщині, де народився Улас Самчук?

— Хотів, але... Коли бував в Україні, то все не мав часу... Надіюся, що ще буде нагода для цього. Мені лише вдалося побачитися із родичами.

— Їх багато?

— Вони є у Кам'янці-Подільському, Слов'янську... Є родина в Харкові з боку батька: двоюрідний брат Леонтій Місюк, двоє двоюрідних сестер Валентина і Наталія — з родинами. У столиці України із донькою Катериною мешкає далека родичка Надія Баштова (з Боришківців) — працює Інституті літератури імені Тараса Шевченка НАНУ. Вона відповідає за архів мого батька і добре знає всіх моїх хресних та їхні праці й українську літературу.

— Якою є ваша сім'я?

— Я і моя дружина Олександра (Леся) Добрянська (вчителька англійської мови і літератури, вона із Західної України), дітей не маємо, є родина по її лінії — її брат Роман (лікар), племінники: Лариса та Марко — теж лікарі, Роксоляна — мисткиня.

«ІВАНА БАГРЯНОГО Я ОСОБИСТО ЗУСТРІЧАВ»

— І ще один ваш хресний — Юрій Шевельов — у листах до вашого батька неодмінно розпитував про вас і передавав вітання... А у 2008 році на конференції, присвяченій його пам'яті, ви виступили із доповіддю про нього «Спогади про хресного батька як людину»...

— Це був поважний літературний вечір. Я, демонструючи знімки, згадував і описав мої особисті і родинні зустрічі з ним протягом мого життя — від його праці з моїм батьком при створенні МУРу в Німеччині і до моїх візитів до нього в його останні роки. Я згадував його характер, його як мовознавця, любителя мистецтва і культури, як гурмана, його любов подорожувати по світу, його родинні спілкування і жарти з моїми батьками і нашим котом Мурком, його одержання премії Антоновичів (з моїм батьком) і Народної Премії України, й останню зустріч з моїм батьком 8 травня 2000 року.

— Кого ще із письменників з оточення вашого батька та Уласа Самчука ви знали?

— Змалку багато кого... Я не пам'ятаю всіх...

Івана Багряного я особисто зустрічав, коли він приїжджав до Нью-Йорка на з'їзд «Слова» і до нас. Я тоді був ще не досить дорослий, але пізніше читав його «Тигролови» з приємністю.

Леонід Лиман — з батьками дружив, разом проводили час щотижня в Центральному парку. Він з нами, дітьми, бавився. Пізніше працював господарем-доглядачем будинку Української Вільної Академії Наук. Він був дуже тихою, спокійною людиною.

Іван Керницький — гуморист, добрий друг Миколи Понеділка. Вони були майже завжди разом.

Лариса Онишкевич — письменниця, дійсний член УВАН. Знавець творчості Володимира Винниченка, вона перебрала головування у Винниченківській комісії УВАН після мого батька. Батько її шанував. Вона живе в штаті Меріланд, де і ми.

Остап і Марта Тарнавські — Остап очолив «Слово» після мого батька. Марта була великою прихильницею мого батька. Він її дуже поважав. Вона писала статті про нього і виголосила доповідь з нагоди 110-річчя з дня його народження. Відійшла у вічність минулого року...

Микола Понеділок — був веселий в товаристві. Я бачив його на літературних зустрічах і коли він виступав на вечорі, присвяченому 60-річчю мого батька.

Зустрічав я на спільних заходах письменників Василя Барку, знав Тодося Осьмачку.

— Кажуть, дивакуватий був чоловік — Осьмачка...

— Я чув і знав про нього ще змалку, але найбільше його запам'ятав, коли мені було десь 15 чи 16 років. Ми жили в пивниці будинку офісів, який батько доглядав, — це була його платна праця. Яюсь будинок вже був зачинений, я сам вдома. Чую дзвінок в головні двері. Біжу, бачу чоловік стоїть з великою валізою. «Я — Тодось Осьмачка», — каже

і рішуче заходить. Ми так і познайомилися з ним, і він в нас (у двокімнатній квартирі) жив декілька тижнів, а паки книжок його перекладу Шекспіра — ще довше...

Тато в своїх спогадах «Зустрічі і прощання» (том 2) описує історію Осьмачки...

Карпенко-Криниця (Петро Горбань) з'явився в нас вдома так само, як і Осьмачка, тільки без валізи, пак книжок і, може, не на так довго. Я його і про нього нічого не знав, так що був більш обережний його пустити...

Були в гостях у батька з України письменники — Іван Драч, Дмитро Павличко, Микола Жулинський, Юрій Покальчук, В'ячеслав Брюховецький.

— Відомо, що українським письменникам жилося непросто за океаном. Як вони долали життєві, побутові, видавничі труднощі?

— Всі десь підробляли... Більшість бідно, скромно жили. Я не впевнений, чи Докія Гуменна працювала поза літературою. Жила з гонорарів за публікації, продаж книжок.

Мій батько на своїй посаді був зайнятий здебільшого ввечері. Решту часу присвячував літературній роботі. Моя мама мала постійне місце праці.

— Ваш батько входив у Комітет будівництва пам'ятника Тарасові Шевченку у Вашингтоні, Улас Самчук був членом журі його конкурсу. Не пригадуєте, як опікувався цією справою батько?

— Пригадую. Батько клопотався дуже. Він наполягав, щоб Олександр Архипенко був скульптором пам'ятника. Але Архипенко не хотів змагатися і не подав проєкт. Журі вибрало проєкт Мола (Леоніда Молодожанина — *Авт.*). Відкриття 27 червня 1964 року було фантастичне. Я ніколи не бачив так багато українців, які маршем проходили по вулицях столиці США... Повний опис цієї події є у другому томі батькових «Зустрічей і прощань».

«МАРС МАЄ АБО МАВ ВСІ ПОТРЕБИ ДЛЯ РОЗВИТКУ Й ІСНУВАННЯ «ЖИТТЯ»

— Коли ви вирішили присвятити себе вивченню космосу?

— А я й не вирішував. Це сталося майже випадково, наче так було суджено.

— І ваші батьки поставилися до цього «випадкового» вибору...

— ...із приємністю! Мої батьки ніколи не пробували скеровувати мене в якийсь професійний напрям.

Я цікавився астрономією, наукою про нашу Землю, про її існування в Сонячній системі. Ще в 1957 році (інтернаціональний геофізичний рік, International Geophysical Year) я відповідав за виставку нашої школи, присвячену такій темі. Це мене заангажувало і привело до вивчення фізики, хімії...

Спочатку не було нікого на цьому шляху, хто б мене вів, а згодом з'явилися співробітники, шефи, а потім навіть знані науковці.

— Хто був для вас зразком?

— Правду сказати, не існувало якогось одного прикладу, а було багато знайомих фізиків, астрофізиків, серед них Нобелівський лауреат Чарльз Таунс (Charles Townes), Карл Саган (Carl Sagan) — мій батько і його батько були земляками, — та інші.

— До речі, якою була найбільша мрія Карла Сагана? І чи здійснилася вона?

— Багато його мрій здійснилися, але головна — знайти життя поза нашою планетою — поки що ні.

— **Ви не хотіли стати астронавтом?**

— Ні. Я навіть пізно почав літати... Мій перший політ був з Лесею — пошлюбна подорож. Коли виникала потреба летіти на конференції, до обсерваторій тощо, то довго не міг спокійно переносити перебування в повітрі, але з часом звик...

— **Зустрічалися ви із астронавтами українського походження — Керол Бобко, Робертою Бондар, Брюс Мельник, Джудіт Резнік, Гайді Стефанишин-Пайпер?**

— Із Гайді Стефанишин-Пайпер — так, навіть в посольстві України в Вашингтоні декілька років тому. Вона тут також брала участь в заходах із нагоди 60-річчя першого польоту людини в космос — через платформу ZOOM проводила зустріч із діячами космічної сфери, включно із новим директором української космічної агенції Володимиром Тафтаєм.

Гайді добре спілкується українською мовою і пишається своїм українським походженням.

— **Якісь «космічні» події не давали вам привід для зустрічей із президентами США?**

— Особистих зустрічей із президентами США не мав. Були поверхові зустрічі з деякими конгресменами, сенаторами, і діячами в Конгресі на українсько-американських заходах. Я був присутній у Білому Домі, коли президент Клінтон зустрів президента Кучму. Я мав декілька зустрічей і розмов із Кравчуком, а також із Ющенком, як він ще був прем'єром.

— **Із Михайлом Яримовичем ви знайомі** (українець із Підляшшя, один із керівників NASA, очолював проекти створення орбітальних станцій для міжпланетних польотів — *Авт.*)?

— Так. Я його знав більше як керівника аерокосмічної компанії, як голову міжнародної професійної організації і як діяча в українсько-американській громаді.

— **А з Ілоном Маском?**

— Особисто його не знаю, але компанії, які він очолює, передбачають здійснити «його фантастичні наміри налагодження польотів на Марс».

— **Чому саме на Марс? Чи не пов'яжете це із вашим відкриттям явища природного лазера CO₂ в атмосфері Марса?**

— Марс є планета в зоні орбіти навколо Сонця, де можуть існувати рідка вода, необхідні обставини для розвитку життя, яке ми знаємо. Атмосфера Марса була в минулому більш густою і тому більш теплою, бо елементи, з яких складаються живі клітини, існують по цілому космосу, тому Марс має або мав всі потреби для розвитку й існування «життя». На Марсі поверхня, вода і температура така, що дозволяє людині вижити можливими способами.

Атмосфера Марса складається з 95% вуглекислого газу. Лазери вуглекислого газу є одними з найбільш ефективних, існують в природі на Марсі і Венері. Але ці дослідження не пов'язані із проєктами польотів на Марс.

— **Я читав книгу «Марсіанин» Енді Вейра і майже повірив, що в реальності такий політ може відбутися...**

— Дещо так, але це роман.

— Ваш друг Джим Грін брав участь у створенні фільму «Марсіанин». Він був просто консультантом чи щось змінив у сценарії?

— Я не знаю, але, я думаю, він радив і пояснював, що може відповідати реальній фізиці і хімії та технічним можливостям.

«МИ ВСІ — ДІТИ ЗІР ...»

— Інші планети нашої Сонячної системи є перспективними для освоєння землянами?

— Крім Марса, немає, але є місяці: нашої Землі, а в далекому майбутньому — деякі місяці Юпітера і місяць Сатурна Титан, який має атмосферу та обставини, подібні до ранньої еволюції Землі. У Титана — розмір планети, а гравітація трохи вища від земної. Люди би прибавили десь більше половини ваги на його поверхні...

— Може статися так, що людству доведеться десь подітися, і тоді новою «адресою» буде, наприклад, Титан?

— Якщо люди виживуть ще мільярди років, то мусять тікати із Землі. Еволюція, яка триває на Сонці, приведе його до розширення. Воно стане «червоним гігантом» і наша планета опиниться в гарячій атмосфері Сонця. Мусимо тікати або на Титан, або на подібні планети інших зоряних систем.

Атмосфера Титана складається більшістю з азоту, як на Землі. Тому, що Титан десь у 10 разів далі від Сонця ніж Земля, він дуже холодний, і кисень може існувати тільки в рідкій чи замерзлій формі (вода, лід), а озера, хмари і дощ складаються з рідких вуглеводневих газів метану і етану. Це все може змінитися, якщо Сонце наблизиться до Титану.

— Що дають науці дослідження атмосфери, погоди на інших планетах?

— Атмосфери планет пройшли і проходять різні періоди еволюції: впливи Сонця, гравітації, обертання. Вивчення їх як прикладу поліпшує розуміння нашої атмосфери і її еволюції. Це дозволяє пристосовуватися до довголітніх змін нашої атмосфери і обмежити зміни загрозливі.

— Назвіть сьогоднішні ваші особисті пріоритети в освоєнні космосу.

— Це дослідження, спрямовані на пошук життя поза Землею, детальне вивчення характеристики планет поза нашою Сонячною системою — маємо знайти іншу землю для далекого майбутнього людського покоління.

З астрофізичного погляду — дослідження перших моментів створення космосу і його колосально енергійних об'єктів, використовуючи грандіозні телескопи, наприклад Джеймс Вебб космічний телескоп (James Webb Space Telescope), і земні (30-ти метрові і більші) телескопи.

— Одного разу я дивився у нічне небо через телескоп, який розташований біля райцентру Андрушівка Житомирської області, і був вражений тим, як виглядають зорі... І тоді я згадав слова видатного українського астронома Кліма Чурюмова: «Ми всі — діти зір...».

— Клим Чурюмов був мій добрий друг...

Стосовно його вислову... Ядерний горючий процес в зорях і їхнє знищення (вибухом) творить атоми і молекули, з яких міжзоряні хмари (пил), сонячні системи,

планети і все інше складається. Подальші хімічні процеси вживають світло з зірок. Таким чином, всі наші клітини колись були матерією зірок...

— У справі освоєння космосу що люди мають вирішити за 20, 50, 100 років?

— Відповідь на це питання може бути не однозначною. Але головне — освоїти і охоронити «космос» нашої планети і її майбутність. Технологічні досягнення прийдуть. За 20 років люди будуть на Марсі. За 50 років може тут з'явитися колонія. Освоюватимуть Місяць. А за 100 років — тільки Бог може передбачити... Це все досягнемо лише тоді, коли будемо застосовувати знання, здобуті в процесі дослідження планет і космосу з метою збереження клімату, води, і власне середовища Землі, яка дає нам можливість вивчати наше існування і майбутність в безмірному Всесвіті.

Всі досягнення залежать також від зв'язків між людьми, державами. На жаль, людська історія не така передбачлива, як народження і смерть зірок...

Навчальне видання

Мазаний Віктор Степанович

Журналістика інформаційного агентства

Навчальний посібник

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерна верстака і дизайн — *Андрій Тригуба*
Світлина — *Віктор Деркаг*

Підписано до друку.....
Формат..... Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк арк.

Друк: «Формат А»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції РВ № відр.